RİYÂZU'S SÂLİHÎN

MUHTASAR

İMAM NEVEVİ

RİYÂZU'S
SÂLİHÎN

RİYÂZU'S SÂLİHÎN

MUHTASAR

İMAM NEVEVÎ

RİYÂZU'S-SÂLİHÎN

Editör
Ali BUDAK, Ömer ÇETİNKAYA

İnceleme
Abdülkadir PAKSOY, Ahmet ÇETİNKAYA, Ali BUDAK,
İsmail KAYAR, Ömer ÇETİNKAYA, Recep ÇAKIR,
Yıldıray YALÇIN, Yücel BOZCU

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
Nurdoğan ÇAKMAKÇI

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-278-280-8

Yayın Numarası
490

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Ocak 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60   Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44   Faks: (0216) 522 11 78
www.isikyayinlari.com

8. BASKI

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

"Salihlerin Bahçesi" manasına gelen *Riyâzu's-Sâlihîn* İmam Nevevî'nin en meşhur eserlerinden birisidir. Bu eserin orijinal ismi *Riyâzu's-Sâlihîn min Hadîs-i (Kelâm-i) Seyyidi'l-Mürselîn,* müellifinin asıl adı da Muhyiddin Ebu Zekeriyya Yahya İbn Şeref İbn Mürrî'dir (milâdi d. 1233/ö. 1277). Nevevî, sözü âdeta senet kabul edilen büyük bir hadis âlimidir. Onun bu eseri o kadar meşhur olmuştur ki aslının veya şerhinin bulunmadığı ev hemen hemen yok gibidir.

Muhyiddin en-Nevevî bu eserde Kütüb-i Sitte'yi esas almakla beraber diğer asıl kaynaklardan da faydalanmıştır. O, sahih hadisleri kaynaklarıyla beraber zikretmiş, her bahsin başında konuyla alakalı âyetleri vermiş ve şu özellikleri taşıyan hadisleri tercih etmiştir:

a- Tehzib-i Ahlâk (ahlâkı güzelleştirmek),

b- Taharet-i Kulûb (kalpleri temizlemek),

c- Bedenin uzuvlarını günahlardan korumak,

d- Dünya ve âhiret saadetlerine vesile olmak,

e- Terğib (iyiliğe teşvik ve iyiliğin güzel neticelerinden bahsetmek), terhib (kötülükten sakındırmak ve kötülüğün feci âkıbetini bildirmek) ve âdâb-ı sâlikîn (İslam yolunun bâtınî ve zâhirî edeblerine) riayet etmek,

f- Hayra sevk edip fenalıklardan men etmek.

Binaenaleyh *Riyâzu's-Sâlihîn*'e ihtiva ettiği konular ve hadisler itibarıyla kısaca "Tehzib-i ahlâk, edeb, terğib ve terhib" kitabı denilebilir. İnsanların birbirleriyle ve Rabbi'yle aralarında gözetmesi gereken hukuku ihtiva eden bu eser, âdeta sosyal hayatın problemlerine sunulmuş nebevî ictimaî reçetelerden oluşmaktadır. İslam'ı yaşamada uyulacak nebevî prensipleri ihtiva eden eser, aynı zamanda din yolunda başka insanlara hizmet götürmeyi kendine vazife edinmiş Müslümanlara da rehber niteliğindedir.

Telif edildiği günden bu yana *Riyâzü's-Sâlihîn*, İslâm dünyasının her yerinde, âlimlerin, ilim yolcularının ve nihayet hadis okumak isteyen hemen her Müslümanın elinden düşürmediği klasik bir eser olmuştur.

Yayına hazırlamakla şeref duyduğumuz elinizdeki bu kitap ise *Riyâzu's-Sâlihîn*'in muhtasarı yani kısaltılmış halidir. Bu muhtasar, 18 ana konu ve 372 alt başlıkta 1800 küsur hadis içinden seçilen 876 hadisten oluşmaktadır. Pek çok şerhi ve muhtasarı yapılan *Riyâzu's-Sâlihîn* bu mütevazi çalışmayla akıcı, sade ve anlaşılabilir bir dil ile tercüme edilmiş, açıklamaya ihtiyaç duyulan yerlerde de gereken izahlara yer verilmiştir. Tercümede esas alınan usul lafız değil mana tercümesidir. Yani metinden anlaşılması gereken mana verilmeye çalışılmıştır. Eserde ayrıca muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi'nin bir grup talebe ile söz konusu eseri okudukları sırada ezberlemelerini istediği hadisler renkli bir şekilde belirtilmiş, böylece bu hadisleri ezberlemek isteyenlere kolaylık sağlanmaya çalışılmıştır. Konularla ilgili âyetler mealleri, hadisler de kaynakları ile beraber zikredilmiş, hadislerin başında sadece sahabî ravinin adı verilmiştir.

Salih amellere teşvik etmesi ve faydalı olması niyazıyla…

IŞIK YAYINLARI

MUHTASAR RİYÂZU'S-SÂLİHÎN

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İyi Niyet, İhlâs ve Samimiyet

وَمَٓا اُمِرُوٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَٓاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ "Hâlbuki onlara, şirkten uzak olarak yalnız Allah'a ibadet etmeleri, namazı hakkıyla ifa etmeleri, zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte sağlam, dosdoğru din budur." {*Beyyine Sûresi, 98/5*}

لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ "Kurbanlıkların ne etleri ne de kanları asla Allah'a ulaşacak değildir. Lakin O'na ulaşan tek şey, kalblerinizde beslediğiniz takvadır, Allah saygısıdır." {*Hac Sûresi, 22/37*}

قُلْ اِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ اَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللّٰهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ "De ki: İçinizdekini gizleseniz de açıklasanız da mutlaka Allah onu bilir. Bütün göklerde ve yerde olanları da bilir. Allah her şeye kâdirdir." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/29*}

1 عَنْ اَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوٰى فَمَنْ كَانَتْ

هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ
إِلٰى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلٰى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ»

Hz. Ömer radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Ameller (başka değil) ancak niyetlere göredir; herkesin niyeti ne ise eline geçecek odur. Kimin hicreti, Allah ve Resûlü (rızası ve hoşnutlukları) için ise onun hicreti Allah ve Resûlü'nedir. Kimin hicreti de elde etmeyi umduğu bir dünyalık veya nikâhlanmak istediği bir kadın için ise onun hicreti de hedeflediği şeyedir." *[Buhari, İman 41; Müslim, İmâre 155]*

2 عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ «يَغْزُو
جَيْشٌ الْكَعْبَةَ فَإِذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الْاَرْضِ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ»
قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَاقُهُمْ
وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ قَالَ «يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ ثُمَّ يُبْعَثُونَ عَلٰى نِيَّاتِهِمْ»

Müminlerin annesi Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem *"Bir ordu Kâbe'ye doğru savaşmaya çıkacak ve Beydâ denilen yere vardıklarında baştan sona ordunun tamamı yere batırılacaktır."* buyurduğunda ben "Ey Allah'ın Resûlü, onların arasında ticaret maksadıyla yola çıkanlar ve kötü niyetli olmayan kimseler varken niçin hepsi birden yere batırılsın ki?" diye sordum. Bana şöyle buyurdu: *"Onların hepsi birden helak olup, yere batırılacaklar. Sonra niyetlerine göre haşredileceklerdir."* [Buhari, Hac 49; Müslim, Fiten 4]

3 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ «لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ وَلٰكِنْ
جِهَادٌ وَنِيَّةٌ فَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Mekke fethinden sonra artık hicret yok; fakat cihat (Rabbimizin adını cihanın dört bir yanına duyurma, Allah ile kulları arasındaki engelleri ortadan kaldırma gayreti) ve niyet vardır. O halde (bu uğurda) bir nefer olmanız istendiğinde hiç tereddüt etmeden gerekeni yapın." *[Buhari, Cihâd 1; Müslim, Hac 445]*

4 عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْأَنْصَارِيِّ ﵄ قَالَ:كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزَاةٍ فَقَالَ: «إِنَّ بِالْمَدِينَةِ لَرِجَالاً مَا سِرْتُمْ مَسِيرًا، وَلَا قَطَعْتُمْ وَادِيًا إِلَّا كَانُوا مَعَكُمْ حَبَسَهُمُ الْمَرَضُ» وَفِي رِوَايَةٍ:«إِلَّا شَرِكُوكُمْ فِي الْأَجْرِ»

Câbir İbn Abdullah el-Ensarî radıyallahu anhumâ demiştir ki: Bir gazvede Resûlullah ile beraber bulunuyorduk. Bir ara buyurdular ki: "Medine'de geride kalan öyle kimseler var ki, siz hangi yolu geçseniz, hangi vadiyi aşsanız onlar da (niyetleri sebebiyle) sizinle birlikte gibidirler. Onları sizinle birlikte olmaktan hastalıkları alıkoymuştur."

Bir başka rivayete göre: "Öyle ki onlar da (niyetleri sebebiyle) sizin sevabınıza ortak olurlar." *[Müslim, İmâre 159]*

5 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﵁ قَالَ: «جَاءَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنّي قَدْ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرٰى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلَا يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَةٌ لِي، أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي؟ قَالَ: لَا، قُلْتُ: فَالشَّطْرُ يَارَسُولَ اللّٰهِ؟ فَقَالَ: لَا، قُلْتُ فَالثُّلُثُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَوْ كَبِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللّٰهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتّٰى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ قَالَ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي؟ قَالَ: إِنَّكَ

لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلَّا ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ أَنْ تُخَلَّفَ حَتّٰى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ. اَللّٰهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلَا تَرُدَّهُمْ عَلٰى أَعْقَابِهِمْ، لٰكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ»

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki: Veda Haccının olduğu sene (Mekke'de) yakalandığım şiddetli bir hastalık dolayısıyla Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ziyaretime geldi. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Gördüğün gibi çok rahatsızım. Ben zengin bir adamım. Bir kızımdan başka mirasçım da yok. Malımın üçte ikisini sadaka olarak dağıtayım mı?" diye sordum. Resûl-i Ekrem "Hayır" dedi. "Yarısını dağıtayım mı?" dedim. Yine, hayır, dedi. "Peki ya üçte birine ne buyurursun Ey Allah'ın Resûlü?" diye sordum. "Üçte birini dağıt! Hatta o bile çok. Senin geriye zengin vârisler bırakman, insanlardan dilenen fakir kimseler bırakmandan daha hayırlıdır. Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara hatta yemek yerken eşinin ağzına koyduğun lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın!" buyurdu. Ben kendilerine sordum: "Ey Allah'ın Resûlü! Arkadaşlarım Senin melekût kokan, mübarek iklimin Medine'ye dönerken ben burada kalıp ölecek, bu yüzden de hicretim eksik kalmış olacak diye korkuyorum." Buyurdular ki: "Hayır, sen burada kalmayacaksın. Allah rızası için güzel işler yaparak yükseleceksin. Allah'tan ümit ediyorum ki, daha uzun yıllar yaşayacaksın. Kimi insanlar (müminler) senden fayda, kimileri de (kâfirler) zarar görecektir. Allahım! Ashabımın (Mekke'den Medine'ye) hicretini tamamla! Onları gerisin geriye döndürüp hicretlerini yarım bırakma! Üzülünecek biri varsa o da Sa'd İbn Havle'dir." Bu sözleriyle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Sa'd İbn Havle'nin Mekke'de ölmesine üzüldüğünü ifade etti. *[Buhari, Vesâyâ 2, Ferâiz 6; Müslim, Vasıyyet 5]*

6 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ صَخْرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ اللّٰهَ لَا يَنْظُرُ إِلٰى أَجْسَامِكُمْ وَلَا إِلٰى صُوَرِكُمْ وَلٰكِنْ يَنْظُرُ إِلٰى قُلُوبِكُمْ»

Ebû Hureyre Abdurrahman İbn Sahr radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, sizin sûret, şekil ve dış görünüşlerinize değil; kalblerinize (kalbî temayüllerinize) bakar." *[Müslim, Birr 33]*

7 عَنْ أَبِي مُوسٰى عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ قَيْسٍ الْأَشْعَرِيِّ ﷺ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ عَنِ الرَّجُلِ يُقَاتِلُ شَجَاعَةً، وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً، وَيُقَاتِلُ رِيَاءً، أَيُّ ذٰلِكَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem: "Biri cesaretini göstermek, diğeri vatanının, milletinin ve ailesinin şerefini korumak, öteki kendine yiğit adam dedirtmek üzere savaşan kimselerden hangisi Allah yolundadır?" diye soruldu. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kim Allah'ın adını yüceltmek (O'nun adını bayraklaştırmak) istikametinde mücadele ediyorsa, işte o Allah yolundadır." *[Buhârî, İlim 45, Cihad, 15, Tevhîd 28; Müslim, İmâre 150, 151]*

8 عَنْ أَبِي بَكْرَةَ نُفَيْعِ بْنِ الْحَارِثِ الثَّقَفِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، هٰذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلٰى قَتْلِ صَاحِبِهِ»

Ebû Bekre Nufey' İbn Hâris es-Sekafî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, *"İki müslüman birbirine kılıç çektiği zaman, öldüren de ölen de cehennemdedir."* buyurdu. Ben kendilerine: "Ey Allah'ın Resûlü! Öldürenin durumu belli, ama ölen niçin cehennemdedir?" diye sordum. *"Çünkü o da karşıdakini öldürmeye kararlıydı (hırslıydı)."* buyurdu. *[Buhari, İman 22; Müslim, Kasame 33]*

9 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ﵄، عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى قَالَ: «إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذٰلِكَ: فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلٰى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ إِلٰى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً»

Abdullah İbn Abbas İbn Abdulmuttalib radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kudsî hadiste Allah Tebâreke ve Teâlâ hazretlerinden şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Allah, iyilikleri ve kötülükleri takdir edip yazdı ve bunları şöyle beyan buyurdu: Kim bir iyilik yapmaya niyetlenmiş ve yapmamışsa, Allah bunu kendi nezdinde yapılmış bir iyilik olarak kaydeder. Şayet o kimse iyilik yapmaya niyetlenmiş ve o iyiliği yapmışsa Allah o kimseye on iyilikten başlayarak yedi yüz katı ve hatta kat kat fazlasıyla yazar. Fakat o kimse bir kötülük yapmaya niyetlenir de yapmazsa, Allah bunu nezdinde tam yapılmış bir iyilik olarak kaydeder. Şayet bir kötülüğe niyetlenmiş ve o kötülüğü yapmışsa Allah bunu sadece bir kötülük olarak yazar." *[Buhari, Rikak 31; Müslim, İman 207]*

Tövbe ve İstiğfar

وَتُوبُوا اِلَى اللهِ جَمِيعًا اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "Ey iman edenler, hepiniz toptan Allah'a tövbe ediniz ki felaha eresiniz!" {*Nur Sûresi, 24/31*}

اِسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ "Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra O'na tövbe edin!" {*Hud Sûresi, 11/3*}

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا اِلَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا "Ey iman edenler! Samimî ve kesin bir dönüşle Allah'a tövbe ediniz!" {*Tahrîm Sûresi, 66/8*}

10 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «وَاللهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah'a yemin ederim ki ben, günde yetmiş defadan fazla Allah'a tövbe ve istiğfar etmekteyim." *[Buhari, Deavât 3]*

11 عَنِ الْأَغَرِّ بْنِ يَسَارٍ الْمُزَنِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ»

Eğar İbn Yesâr el-Müzenî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Allah'a tövbe edip mağfiret dileyiniz. Zira ben günde yüz defa tövbe ediyorum." *[Müslim, Zikr 42]*

12 عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ الْأَنْصَارِيِّ خَادِمِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَلّٰهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلٰى بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ فِي أَرْضٍ فَلَاةٍ»

Resûlullah'ın hâdimi Enes İbn Mâlik el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kulunun tövbe etmesinden dolayı Allah'ın memnun olması, sizden birinizin ıssız çölde kaybettiği devesini birden karşısında gördüğü andaki sevincinden çok daha fazladır." *[Buhari, Deavât 4; Müslim, Tevbe 1]*

13 عَنْ أَبِي مُوسَى عَبْدِ اللهِ بْنِ قَيْسٍ الْأَشْعَرِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا»

Ebû Musa Abdullah İbn Kays el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, gündüz günah işlemiş kimsenin tövbesini kabul etmek için geceleyin mağfiret elini uzatır. Gündüz de gece günah işlemiş kimsenin tövbesini kabul etmek için mağfiret elini uzatır. Allah'ın bu mağfireti, güneş batıdan doğuncaya (kıyamete) kadar devam eder." *[Müslim, Tevbe 31]*

14 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim, güneş batıdan doğmadan (kıyamet kopmadan) önce tövbe ederse, Allah onun tövbesini kabul buyurur." *[Müslim, Zikr 43]*

15 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ ﷻ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُغَرْغِرْ»

Abdullah İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir kulun vadesi dolup can çekişmedikçe Allah onun tövbesini kabul eder." *[Tirmizi, Deavât 98]*

16 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَوْ أَنَّ لِابْنِ آدَمَ وَادِيًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَادِيَانِ، وَلَنْ يَمْلَأَ فَاهُ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلَى مَنْ تَابَ»

İbn Abbas ve Enes İbn Mâlik radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsanoğlunun bir vadi dolusu altını olsa, iki vadi dolusu altınlarının olmasını ister. Onun ağzını (gözünü) topraktan başka bir şey doldurmaz (hırs ve emellerinin sonu yoktur). Her şeye rağmen Allah, tövbe edenin tövbesini kabul eder." *[Buhari, Rikak 10; Müslim, Zekât 116]*

Sabır

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "Ey iman edenler! Sabredin, sabır, dayanışma ve irtibat halinde (düşmana karşı) sıkı durun. Allah'a karşı gelmekten de sakının ki, felâha (kurtuluşa ve başarıya) eresiniz." *{Âl-i İmran Sûresi, 3/200}*

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ "Biz mutlaka sizi biraz korku ile biraz açlık ile yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla imtihan etmekteyiz. Sabredenlere müjdele!" *{Bakara Sûresi, 2/155}*

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ "Sabredenlere (hak yolunda sebat edenlere) ücretleri sınırsız bir tarzda ödenecektir. *{Zümer Sûresi, 39/10}*

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ "Her kim dişini sıkarak sabreder ve kusurları affederse, işte onun bu hareketi ancak büyüklere yaraşan örnek davranışlardandır." *{Şûrâ Sûresi, 42/43}*

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ "Ey iman edenler! Sabır göstererek ve namazı vesile kılarak Allah'tan yardım dileyin. Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir." *{Bakara Sûresi, 2/153}*

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتّٰى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ "Sizi mutlaka imtihan edeceğiz, ta ki içinizden mücahede edenleri, sabır ve sebat gösterenleri ortaya çıkaracak ve gösterdiğiniz yararlılıkları imtihan meydanlarında örnek göstereceğiz." *{Muhammed Sûresi, 47/31}*

17 عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «اَلطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ تَمْلَآنِ أَوْ تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ. كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَائِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوبِقُهَا»

Hâris İbn Âsım el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Temizlik, imanın yarısıdır. 'Elhamdülillah' zikri mizanı doldurur. 'Sübhânallah' ve 'Elhamdülillah' zikirleri ise yer ile gökler arasını (sevapla) doldurur. Namaz bir nurdur. Sadaka bir burhandır (delildir). Sabır ise (kişinin yolunu aydınlatan) bir ziyadır. Kur'ân, (ona uyup uymama ölçüsünde) senin ya lehinde ya da aleyhinde bir delildir. Her yeni gün başlarken kişi pazara çıkıp kendini bir köle gibi satışa arz etmiş demektir; neticede ya Allah'a itaatiyle kendini azaptan kurtarmış ya da şeytana uymak suretiyle kendini helâk etmiş olur." *[Müslim, Taharet 1]*

18 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، حَتّٰى نَفِدَ

مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ لَهُمْ حِينَ أَنْفَقَ كُلَّ شَيْءٍ بِيَدِهِ: «مَا يَكُنْ مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ، وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللهُ. وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ»

Ebû Saîd Mâlik İbn Sinan el-Hudrî radıyallahu anhumâ demiştir ki: Ensardan bir kısım kimseler Resûlullah’tan sallallahu aleyhi ve sellem bir şeyler istediler, O da verdi. Sonra yine istediler; elindekiler bitinceye kadar yine verdi. Nihayet verebileceği şeyler tükenince onlara şöyle buyurdu:

“Hayır ve hasenat olarak yanımda bir şeyler olsaydı, onları kesinlikle sizden saklamam (size dağıtırdım). Kim istemekten çekinir, iffetli davranırsa Allah onu iffetli kılar (istemediği hâle düşmekten korur). Her kim de halktan dilenmez, müstağni davranırsa Allah onu gönlü zengin (gözü tok) yapar. Kim sabretme azminde olursa Allah ona sabır ihsan eder. Hiçbir kimseye sabırdan daha hayırlı ve büyük bir lütufta bulunulmamıştır.” *[Buhari, Zekât 50, Rikak 20; Müslim, Zekât 124]*

19 عَنْ صُهَيْبِ بْنِ سِنَانٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذٰلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ: إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ»

Süheyb İbn Sinan radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Müminin durumu şâyân-ı takdirdir; niye olmasın ki; onun her işi hayırdır ve bu da müminden başkasına müyesser değildir. O, neşe ve sevinç ifade eden bir duruma mazhar olunca şükreder, bu onun için hayır olur; herhangi bir sıkıntıya maruz kaldığında da sabreder, bu da yine onun için hayır olur.” *[Müslim, Zühd 64]*

20 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ: «اِتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي» فَقَالَتْ: إِلَيْكَ عَنِّي، فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبْ بِمُصِيبَتِي، وَلَمْ تَعْرِفْهُ، فَقِيلَ لَهَا: إِنَّهُ النَّبِيُّ ﷺ، فَأَتَتْ بَابَ النَّبِيِّ ﷺ، فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَّابِينَ، فَقَالَتْ: لَمْ أَعْرِفْكَ، فَقَالَ: «إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولٰى»

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem kabrin başında (oğlu için yana yakıla) ağlayan bir kadın gördü. Ona "Allah'tan kork ve sabret!" buyurdu. Kadın O'nu tanıyamadığından dolayı "Git başımdan, benim başıma gelen senin başına gelmemiştir." dedi. (Efendimiz ayrıldıktan sonra) oradakiler kadına o şahsın Resûlullah olduğunu söylediler. (Kadın bunu duyunca daha da sarsıldı ve) koşarak Efendimizin hanesine geldi; kapıda kimseyi göremeyince doğrudan içeriye girdi ve "Sizi tanıyamamıştım" diye özür diledi. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle mukabelede bulundu: "Gerçek sabır, musibetin ilk şokunu yediğin anda gösterdiğin sabırdır." *[Buhari, Cenâiz 32, 43; Ahkâm 11; Müslim, Cenâiz 14-15]*

21 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ، ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ»

Abdullah İbn Mes'ud radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûlullah Efendimizin peygamberlerden bir peygamberi (Allah'ın salât ve selâmı hepsinin üzerinde olsun) anlatması hâlâ gözlerimin önündedir. Öyle ki, kavmi o peygamberi dövüp kanlar içinde bıraktığı halde, o bir taraftan yüzündeki kanı siliyor diğer taraftan da "Allahım, kavmimi bağışla, çünkü onlar hakikati bilmiyorlar!" diyordu. *[Buhari, Enbiya 54; Müslim, Cihâd 104]*

22 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حَزَنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ»

Ebû Saîd ve Ebû Hureyre radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ayağına batan dikenin verdiği acı da dahil olmak üzere müslümanın başına gelen her türlü yorgunluk, hastalık, tasa, keder ve üzüntüyü, Allah müminin hatalarını mağfiret etmeye vesile kılar."

[Buhari, Merdâ 1; Müslim, Birr 49]

23 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلاً فَلْيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hiçbiriniz, başına bir musibet geldi diye ölümü temenni etmesin! Şayet herşeye rağmen ölümü temenni edecek olursa, hiç olmazsa şöyle dua etsin: Allahım, hayat benim için hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat. Vefat benim için daha hayırlı olduğu zaman da ruhumu al." *[Buhari, Merdâ 19; Müslim, Zikr 10]*

24 عَنْ أَبِي عَبْدِ اللّٰهِ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ ﷺ قَالَ: شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ، فَقُلْنَا: أَلَا تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلَا تَدْعُو لَنَا؟ فَقَالَ: قَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا، ثُمَّ يُؤْتَى بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ،

وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ، مَا يَصُدُّهُ ذٰلِكَ عَنْ دِينِهِ، وَاللّٰهِ لَيُتِمَّنَّ اللّٰهُ هٰذَا الأَمْرَ حَتّٰى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلٰى حَضْرَمَوْتَ لَا يَخَافُ إِلَّا اللّٰهَ وَالذِّئْبَ عَلٰى غَنَمِهِ، وَلٰكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ»

Habbâb İbn Eret radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem hırkasını başının altına yastık yapmış, Kâbe'nin gölgesinde dinlenirken (müşriklerden gördüğümüz işkencelerden ötürü) kendisine şikâyette bulunduk ve: "Bizim için Allah'tan yardım ve inayet dilemez misiniz?" dedik. Ancak Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle mukabelede bulundu:

"Sizden önceki ümmetler içinde öyle kimseler vardı ki tutulup kazılan bir çukura (yarı beline kadar) gömülür, sonra da testere getirilip başına konur ve ikiye biçilirdi. Yahut demir tırmıklarla tırmıklanıp eti kemiğinden ayrılırdı. Fakat yine de bütün bunlar onu dininden döndüremezdi. Allah'a yemin olsun ki, O mutlaka bu dini tamama erdirecektir. Hatta gün gelecek, yalnız başına bir atlı, Allah korkusu ve sürüsüne kurt saldırması endişesinden başka hiçbir korku taşımaksızın San'a'dan Hadramevt'e kadar emniyetle gidecektir. Ne var ki, siz bu hususta acele ediyorsunuz (sabırsızlanıyor, hemen olsun istiyorsunuz)." *[Buhari, Menâkıb 25]*

25 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ آثَرَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ نَاسًا فِي الْقِسْمَةِ: فَأَعْطٰى الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ مِائَةً مِنَ الْإِبِلِ وَأَعْطٰى عُيَيْنَةَ بْنَ حِصْنٍ مِثْلَ ذٰلِكَ، وَأَعْطٰى نَاسًا مِنْ أَشْرَافِ الْعَرَبِ وَآثَرَهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْقِسْمَةِ. فَقَالَ رَجُلٌ: وَاللّٰهِ إِنَّ هٰذِهِ قِسْمَةٌ مَا عُدِلَ فِيهَا وَمَا أُرِيدَ فِيهَا وَجْهُ اللّٰهِ، فَقُلْتُ: وَاللّٰهِ لَأُخْبِرَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، فَأَتَيْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ، فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ حَتّٰى كَانَ كَالصِّرْفِ. ثُمَّ قَالَ: «فَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا

لَمْ يَعْدِلِ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ؟ ثُمَّ قَالَ: يَرْحَمُ اللّٰهُ مُوسَى قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هٰذَا فَصَبَرَ» فَقُلْتُ: لاَ جَرَمَ لَا أَرْفَعُ إِلَيْهِ بَعْدَهَا حَدِيثًا.

Abdullah İbn Mes'ud radıyallahu anh demiştir ki: Huneyn ganimetlerinin taksiminde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bazı kişilere diğerlerinden fazla hisse verdi. Akra İbn Hâbis'e yüz deve, Uyeyne İbn Hısn'a da bir o kadar verdi. Arapların ileri gelenlerine de o günkü taksimde biraz fazla pay vermeyi tercih etti. Bunun üzerine (Efendimizin gayesini anlamayan) bir şahıs şöyle dedi: "Vallahi bu taksimatta hakkaniyet olmadığı gibi Allah'ın rızası da gözetilmemiştir!" Bu sözü duyunca ben yerimde duramadım ve "Vallahi bunu Resûlullah'a haber vereceğim!" dedim. Nitekim dediğim gibi derhal huzurlarına vardım ve meseleyi arz ettim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem söylediklerimi işitince çehresi değişti, yüzü kıpkırmızı oldu ve buyurdu ki: "Allah ve Resûlü de adaletli davranmamışsa başka kim adaletli davranabilir ki? Allah, Musa'ya rahmetiyle muamele buyursun! Zira o, bundan daha ağır eziyetlere (ithamlara) maruz kalmış, ama yine de sabretmişti."

İbn Mes'ud radıyallahu anh der ki: "Bu hadiseden sonra artık hiç kimsenin sözünü Resûlullah'a götürmemeye karar verdim." *[Buhari, Edeb 53; Müslim, Zekât 145]*

26 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدِهِ خَيْرًا عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا، وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتّٰى يُوَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Allah, hayrını (iyiliğini) dilediği kulunun cezasını dünyada hemen verir (âhirete bırakmaz). Fenalığını dilediği kulunun

günahını ise kıyamet günü huzuruna çıkıncaya kadar tehir eder, (dünyada) cezalandırmaz." *[Tirmizi, Zühd 57]*

27 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sırtı yere gelmeyen gerçek pehlivan, güreşte rakiplerini yenen değil, öfkelendiği zaman nefsine hâkim olandır." *[Buhari, Edeb 102; Müslim, Birr 106]*

28 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا يَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتّٰى يَلْقَى اللهَ تَعَالٰى وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Erkek olsun kadın olsun bir müminin gerek kendisi, gerek çoluk çocuğu ve gerekse malı hususunda belâ eksik olmaz. (Maruz kaldığı her belâ bir günahına kefaret olur ve) sonunda Allah'a günahsız olarak kavuşur." *[Tirmizi, Zühd 57]*

29 عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ ﷺ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا تَسْتَعْمِلُنِي كَمَا اسْتَعْمَلْتَ فُلَانًا فَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتّٰى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ»

Üseyd İbn Hudayr radıyallahu anh demiştir ki: Ensardan bir şahıs: Ey Allah'ın Resûlü, falan kişiye verdiğin gibi bana da bir memuriyet vermez misin? diye vazife istedi. Bunun üzerine Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Doğrusu benden sonra haksız

tercihler, adam kayırmalarla karşılaşacaksınız. (Adn Cenneti'nde şahsıma tahsis edilen Kevser ismindeki) Havuzun başında bana kavuşuncaya kadar sabredin." [Buhari, Fiten 2; Müslim, İmâre 48]

Doğru Sözlü ve Dürüst Olmak

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ "Ey iman edenler! Allah'ın emirlerine karşı gelmekten sakının ve sadakatli insanlarla beraber olun." {*Tevbe Sûresi, 9/119*}

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّآئِمِينَ وَالصَّآئِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا "Allah'a teslim olan erkekler ve teslim olan kadınlar, İslâm dinine iman eden erkekler ve iman eden kadınlar, ibadet ve taate devam eden erkekler ile ibadet ve taate devam eden kadınlar, sadık erkekler ve sadık kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, mütevazi erkekler ve mütevazi kadınlar, hayır yolunda infak eden erkekler ve infak eden kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve ırzlarını koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkekler ve çok zikreden kadınlar var ya, işte Allah onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır. {*Ahzâb Sûresi, 33/35*}

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْاَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللّٰهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ "Onlara düşen; itaat etmek ve tatlı söz söylemektir. İş ciddiye bindiğinde, Allah'a verdikleri sözde dursalardı, kendileri için elbette daha hayırlı olurdu." {*Muhammed Sûresi, 47/21*}

30 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أَبِي أَوْفٰى ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ انْتَظَرَ حَتّٰى مَالَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَاسْأَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ» ثُمَّ قَالَ: «اَللّٰهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ»

Abdullah İbn Ebî Evfâ radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem düşmanla karşılaştığı bir harpte hemen savaşmaya başlamamış güneş batıya meyledinceye kadar beklemişti. Sonra askerlerin içinde onlara hitap etmek için ayağa kalktı ve şu konuşmayı yaptı: "Ashabım! Düşmanla karşılaşmayı arzu etmeyin! Bilakis Allah'tan af ve afiyet isteyin! Fakat olur da onlarla karşılaşırsanız o takdirde sabredip sebat edin! Ve şunu da iyi bilin ki cennet, kılıçların gölgesi altındadır."

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bu konuşmanın ardından şöyle dua etti: "Ey Kur'ân'ı indiren, bulutları (semada) gezdiren ve şu toplanan kabileleri darmadağın eden Allahım! Şu küffâr ordusunu perişan edip birliklerini boz! Bizi nusretinle teyid edip onlara karşı muzaffer kıl!" *[Buhari, Cihâd 112; Müslim, Cihâd 20]*

31 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتّٰى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدِّيقًا. وإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتّٰى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا»

İbn Mes'ud radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de Cennet'e (çeker) götürür. İnsan, kendini bir kere doğruluğa verip o yola yöneldi mi, hep doğru söyler, doğruyu araştırır; böylece o insan, Allah katında sıddîk (özüyle sözüyle dosdoğru kimse) olarak yazılır. Yalan ise

(insanı) fücura (günaha) o da Cehennem’e ulaştırır. Bir insan, kendini yalana kaptırıp yalan söyleye söyleye neticede Allah katında kezzâb (yalancı) olarak yazılır.” *[Buhari, Edeb 69; Müslim, Birr 103]*

32 عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﵁ قَالَ حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: «دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلٰى مَا لَا يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَالْكَذِبَ رِيبَةٌ»

Hasan İbn Ali İbn Ebî Talib radıyallahu anhumâ demiştir ki: “Dedem Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem şu nasihatini ezberledim:

“İçinde kuşku uyaran şeyleri bırak (kuşkusuz bir iklimde yaşa). (Bil ki) Doğruluk insanın içinde itminan (oturaklaşma) hâsıl eder. Yalana gelince; o şüphe ve tereddüt hâsıl eden şeydir (burkuntudur, bulantıdır).” *[Tirmizi, Kıyamet 60]*

33 عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ سَأَلَ اللّٰهَ تَعَالٰى الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ اللّٰهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلٰى فِرَاشِهِ»

Sehl İbn Huneyf radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

“Şehit olmayı Cenâb-ı Hakk’tan sadakat ve samimiyetle isteyen kimse yatağında ölse bile Allah onu şehitler mertebesine ulaştırır.” *[Müslim, İmâre 157]*

34 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «غَزَا نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِقَوْمِهِ: لَا يَتْبَعْنِي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ. وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا وَلَمَّا يَبْنِ بِهَا، وَلَا أَحَدٌ بَنَى بُيُوتًا لَمْ يَرْفَعْ سُقُوفَهَا، وَلَا أَحَدٌ اِشْتَرٰى غَنَمًا أَوْ خَلَفَاتٍ وَهُوَ يَنْتَظِرُ أَوْلَادَهَا.

فَغَزَا فَدَنَا مِنَ الْقَرْيَةِ صَلَاةَ الْعَصْرِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذٰلِكَ، فَقَالَ لِلشَّمْسِ: إِنَّكِ مَأْمُورَةٌ وَأَنَا مَأْمُورٌ، اَللَّهُمَّ احْبِسْهَا عَلَيْنَا، فَحُبِسَتْ حَتّٰى فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْهِ، فَجَمَعَ الْغَنَائِمَ، فَجَاءَتْ يَعْنِي النَّارَ لِتَأْكُلَهَا فَلَمْ تَطْعَمْهَا فَقَالَ: إِنَّ فِيكُمْ غُلُولاً، فَلْيُبَايِعْنِي مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ رَجُلٌ، فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلٍ بِيَدِهِ فَقَالَ: فِيكُمُ الْغُلُولُ فَلْيُبَايِعْنِي قَبِيلَتُكَ، فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ بِيَدِهِ فَقَالَ: فِيكُمُ الْغُلُولُ، فَجَاءُوا بِرَأْسٍ مِثْلِ رَأْسِ بَقَرَةٍ مِنَ الذَّهَبِ، فَوَضَعَهَا فَجَاءَتِ النَّارُ فَأَكَلَتْهَا، فَلَمْ تَحِلَّ الْغَنَائِمُ لِأَحَدٍ قَبْلَنَا، ثُمَّ أَحَلَّ اللّٰهُ لَنَا الْغَنَائِمَ لَمَّا رَأٰى ضَعْفَنَا وَعَجْزَنَا فَأَحَلَّهَا لَنَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın salât ve selâmı üzerlerine olsun, önceki peygamberlerden biri gaza etmek üzere yola çıkarken ümmetine şöyle seslendi: "Yeni evlenmiş olup da henüz gerdeğe girmemiş, yaptığı evin henüz çatısını çatmamış, gebe koyun veya deve alıp yavrulamasını bekleyen kimseler peşime düşmesin!" Bu sözleri söyledikten sonra düşmanla karşılaşmak üzere yola çıktı. İkindi sularında savaş alanına vardı. Güneşe hitaben: "Sen de ben de emir kuluyuz" dedi ve "Allahım güneşin batışını geciktir!" diye dua etti. Bunun üzerine Allah ona fethi ihsan edinceye dek güneşin batması geciktirildi. Savaş sonrası ganimetler bir araya getirilip ortaya kondu. Onları yakmak için gökten ateş indi fakat yakmadı. Bunun üzerine Peygamber: "İçinizde ganimetten mal aşırmış olanlar var. Haydi, her kabileden bir temsilci benim elimi sıkıp biat etsin!" diye seslendi. Biat esnasında bir kişinin eli peygamberin eline yapıştı. O zaman "İhanet eden sizdedir. Derhal senin kabilene mensup kişiler gelip bana biat etsinler!" buyurdu. Gelenler arasında iki ya da üç kişinin eli peygamberin eline yapı-

şınca onlara: "Aşırılmış olan mal sizdedir!" dedi. Adamlar gidip sığır kafasına benzer altından yapılmış bir baş getirdiler. Peygamber onu öteki ganimetlerin arasına koydu. Ateş düşüp hepsini yaktı ve kül etti. Zira ganimet bizden önce hiçbir peygambere ve ümmetine helâl değildi fakat Allah zaaf ve aczimizi bildiği için onu bize helâl kıldı." *[Buhari, Humus 8; Müslim, Cihâd 32]*

Murakabe - Allah'ın Kullarını Görüp Gözetmesi

اَلَّذِى يَرٰيكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ "O Allah ki, gece namazına kalktığında ve secde edenler arasında dolaştığında Seni görüyor." {*Şuarâ Sûresi, 26/218-219*}

وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ "Siz nerede olursanız olun, Allah (ilim ve kudretiyle) sizinle beraberdir." {*Hadîd Sûresi, 57/4*}

إِنَّ اللّٰهَ لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ "Ne yerde ne de gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/5*}

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ "Şüphesiz Rabbin hep gözetlemededir." {*Fecr Sûresi, 89/14*}

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ "Allah, gözlerin hain bakışını ve kalblerin sakladığı bütün şeyleri dahi bilir." {*Mümin Sûresi, 40/19*}

35 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنه قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرٰى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتّٰى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلٰى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلٰى فَخِذَيْهِ وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ

وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلاً. قَالَ: صَدَقْتَ. فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ. قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ. قَالَ: صَدَقْتَ قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ. قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ: مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا. قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ ثُمَّ انْطَلَقَ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ: يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟ قُلْتُ: اَللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ: «فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ»

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki: Bir gün Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzurunda bulunduğumuz sırada, elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah, yoldan gelmiş gibi bir hali olmayan ve içimizden hiç kimsenin tanımadığı bir şahıs çıkageldi. Hz. Peygamber'in yanına sokuldu, önüne oturdu, dizlerini dizlerine dayadı, ellerini (kendi) dizlerinin üstüne koydu ve: "Ey Muhammed, bana İslâm'dan bahset!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "İslâm; Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet etmen, namazı şartlarına riayet ederek kılman, zekâtı vermen, ramazan orucunu tutman, yoluna güç yetirebilirsen Kâbe'yi ziyâret (hac) etmendir." buyurdu. Karşısındaki şahıs, "Doğru söyledin!" dedi. Doğrusu onun hem sorup hem de tasdik etmesi garibimize gitti. Derken o şahıs: "İmandan bahset bana!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir." buyurdu. O şahıs tekrar, "Doğru söyledin" diye tasdik etti ve "Peki ihsan nedir, ondan da bahset!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi

ve sellem: "İhsan, senin Allah'ı görüyor gibi O'na kulluk yapmandır. Her ne kadar sen O'nu görmesen de O seni görmektedir." buyurdu. O şahıs yine, "Doğru söyledin" dedi. Bundan sonra da "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordu. Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Bu hususta soru sorulan kişi, sorandan daha bilgili değildir." buyurdu. O şahıs, "Öyleyse kıyamet alâmetlerinden bahset!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Anneler, kendilerine cariye muamelesi yapacak çocuklar doğuracak; yalın ayak, baldırı çıplak koyun çobanları da yüksek ve mükemmel binalarda birbirlerine çalım satacaklardır." buyurdu. O şahıs sessizce mescidden ayrıldı. Ben bir süre öylece kalakaldım. Derken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle seslendi: "Ey Ömer, soru soran kişinin kim olduğunu biliyor musun?" Ben: "Allah ve Resûlü bilir." dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "O Cebrail'di, size dininizi öğretmeye gelmişti." buyurdu. *[Müslim, İman 1]*

36 عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدَبِ بْنِ جُنَادَةَ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﵄ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «اِتَّقِ اللّٰهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ»

Ebû Zer Cündeb İbn Cünâde ile Muaz İbn Cebel radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Nerede olursan ol, Allah'tan kork ve O'na karşı saygılı ol! Günahın arkasından hemen iyilik yap ki onu siliversin. İnsanlarla muamelende güzel ahlâktan ayrılma!" *[Tirmizi, Birr 55]*

37 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ قَالَ: «كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ: «يَا غُلَامُ إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ اِحْفَظِ اللّٰهَ يَحْفَظْكَ اِحْفَظِ اللّٰهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللّٰهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ

كَتَبَهُ اللّٰهُ لَكَ، وَإِنِ اجْتَمَعُوا عَلٰى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللّٰهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Nebiler Serveri Efendimiz'in sallallahu aleyhi ve sellem terkisinde yol alıyordum. Bana şöyle buyurdular: "Ey delikanlı! Sana birkaç kelime öğreteyim: Sen Allah'a ait hakları koru ki, Allah da seni muhafaza etsin. Allah'ı (n haklarını) gözet ki, O'nu yanında bulasın. İstediğin zaman Allah'tan iste. Yardım isteyecek olursan yine Allah'tan dile ve bil ki; bütün ümmet toplanıp sana bir fayda temin etmeye çalışsalar, ancak senin için Allah'ın takdir buyurduğu faydayı temin edebilirler. Yine bütün insanlar toplanıp sana zarar vermeye kalkışsalar Allah'ın takdir edip yazmış olduğunun dışında zerre kadar zarar veremezler. Artık kalemler kaldırıldı, yazılar kurudu." *[Tirmizi, Kıyamet 59]*

38 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: «إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالاً هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعَرِ، كُنَّا نَعُدُّهَا عَلٰى عَهْدِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ مِنَ الْمُوبِقَاتِ»

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki: "Siz kıl kadar bile önemsemediğiniz birtakım işler yapıyorsunuz ki, doğrusu biz onları Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında helâk sebebi olan büyük hatalardan sayardık." *[Buhari, Rikak 32]*

39 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى أَنْ يَأْتِيَ الْمَرْءُ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Allah gayret tecellisinde bulunur. Allah'ın gayreti kulun işleyeceği haramlara karşıdır." *[Buhari, Nikâh 107; Müslim, Tevbe 36]*

İzah: Allah, kulun harama girmesine katiyen razı değildir. Allah'ın emir ve yasaklarının çiğnenmesi gayretullaha dokunur.

40 عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ﷛ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنّٰى عَلَى اللّٰهِ الْأَمَانِيَّ»

Şeddâd İbn Evs radıyallahu anh demiştir ki: Fahri Kâinat Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Akıllı kişi, kendini hesaba çeken (ayağının kayabileceği yerlerden ve insanlardan uzak duran) ve ölüm ötesi için (salih) amel işleyendir (hazırlık yapandır). Âciz kişi ise kendini heva ve hevesine kaptırıp da Allah'tan gerçekleşmeyecek şeyleri bekleyen kuruntu sahibi bir zavallıdır." *[Tirmizi, Kıyamet 25]*

41 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَالَا يَعْنِيهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kendisini ilgilendirmeyen (mâlâyânî) şeyleri terk etmesi, müslümanın İslâmiyetine ait güzelliklerindendir." *(Yani; kıvamında ve kendi iç güzellikleriyle yaşanan Müslümanlık, lüzumsuz bütün duygu, düşünce ve fiillere karşı kapalı olan Müslümanlıktır.)* [Tirmizi, Zühd 11]

Takva - Allah Korkusu ve Allah'a Saygı

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖ وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekirse öylece sakının! O'na layık olduğu tazimi gösterin ve ancak O'na teslim olan müslüman kimseler olarak can verin." *{Âl-i İmran Sûresi, 3/102}*

فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَاَطٖيعُوا وَاَنْفِقُوا خَيْرًا لِاَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهٖ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ "O halde gücünüz yettiğince Allah'a karşı gelmekten (haramlara girmekten) sakının, hakkı dinleyip itaat

edin ve kendi iyiliğinize olarak hayır yolunda mal harcayın. Kim nefsinin cimriliğinden kendini kurtarabilirse asıl felaha erenler işte onlardır." {*Teğâbün Sûresi, 64/16*}

وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ "Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona sıkıntıdan çıkış kapıları açar; onu hiç ummadığı yerlerden rızıklandırır." {*Talak Sûresi, 65/3*}

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve hep doğru söz söyleyin." {*Ahzâb Sûresi, 33/70*}

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ "Ey iman edenler! Siz Allah'a saygı gösterir (haramlardan) sakınırsanız, Allah size hakkı batıldan ayırt edecek bir anlayış ve kuvvet verir, sizin günahlarınızı örter, sizi affeder. Doğrusu Allah büyük lütuf sahibidir. {*Enfâl Sûresi, 8/29*}

42 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ وَإِنَّ اللّٰهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ. فَاتَّقُوا الدُّنْيَا واتَّقُوا النِّسَاءَ. فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَتْ فِي النِّسَآءِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Doğrusu dünya tatlıdır (şirindir), yemyeşildir (cazibedardır). Bununla beraber Allah, dünyalık şeyleri sizin tasarrufunuza vermekte ve nasıl amel ettiğinize bakmaktadır. Binaenaleyh, dünyanın (fani yüzünün) cazibesine sakın kendinizi kaptırmayın! Kadınların cazibesine kapılmaktan da uzak durun! Zira İsrailoğullarının ilk fitnesi (imtihan unsuru), kadınlar hususunda olmuştur." *[Müslim, Zikr 99]*

43 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدٰى وَالتُّقٰى وَالْعَفَافَ وَالْغِنٰى»

İbn Mes'ud radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:

Allahım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği(yle beraber başkalarına muhtaç olmayacak kadar rızık) istiyorum. *[Müslim, Zikr 72]*

44 عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ الطَّائِيِّ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يقُولُ: «مَنْ حَلَفَ عَلٰى يَمِينٍ ثُمَّ رَأٰى أَتْقٰى لِلّٰهِ مِنْهَا فَلْيَأْتِ التَّقْوٰى»

Adiy İbn Hâtim et-Tâî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Bir hususta yemin edip de sonrasında Allah için ondan daha takva bir başka şeyle karşılaşan kimse, (yemininden vazgeçip kefaret verme pahasına da olsa) takvaya yönelsin." *[Müslim, Eyman 15]*

45 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيِّ بْنِ عَجْلَانَ الْبَاهِلِيِّ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَخْطُبُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقَالَ: «اِتَّقُوا اللّٰهَ وَصَلُّوا خَمْسَكُمْ وَصُومُوا شَهْرَكُمْ وَأَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ وَأَطِيعُوا أُمَرَاءَكُمْ تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ»

Ebû Ümâme Sudey İbn Aclân el-Bâhılî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Veda Hutbesi'nde şöyle buyurdu:

"Allah'a karşı saygılı olun (takva dairesinde hareket edin)! Beş vakit namazlarınızı kılın! Ramazan orucunuzu tutun! Mallarınızın zekâtını verin! Yöneticilerinize itaat edin! Bunları yaptığınız takdirde Rabbinizin cennetine girersiniz." *[Tirmizi, Cum'a 80]*

Yakîn ve Tevekkül - Tereddütsüz İman ve Allah'a Tam Güven

وَلَمَّا رَأٰى الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَ قَالُوا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ اِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا "Müminler, saldıran o birleşik

kuvvetleri karşılarında görünce: İşte bu, Allah ve Resûlü'nün bize vaat ettiği zafer! Allah da Resûlü de elbette doğru söylemişlerdir, derler. Müminlerin düşman birliklerini görmeleri, onların sadece iman ve teslimiyetlerini artırdı." {*Ahzâb Sûresi, 33/22*}

اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ "Müminler öyle kimselerdir ki, halk kendilerine "Düşmanlarınız olan insanlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan kendinizi koruyun!" dediklerinde, bu tehdit onların imanlarını artırmış ve "Hasbunallah ve ni'mel-vekil (Allah bize yeter, O ne güzel vekildir)" demişlerdir." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/173*}

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِى لَا يَمُوتُ "Sen, ölmeyen o mutlak hayat sahibi Allah'a dayan!" {*Furkan Sûresi, 25/58*}

وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ "Müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler." {*İbrâhîm Sûresi, 14/11*}

فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ "Bir kere azmettin mi, yalnız Allah'a tevekkül et!" {*Âl-i İmran Sûresi, 3/159*}

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ "Allah'a dayanıp güvenene Allah kâfidir. {*Talak Sûresi, 65/3*}

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ "Gerçek müminler ancak o kimselerdir ki, yanlarında Allah zikredilince kalbleri ürperir. Kendilerine Allah'ın âyetleri okununca bu, onların imanlarını artırır ve yalnız Rablerine güvenip dayanırlar." {*Enfal Sûresi, 8/2*}

46 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ «عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرُّهَيْطُ وَالنَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ وَالنَّبِيَّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ إِذْ رُفِعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي فَقِيلَ لِي هٰذَا مُوسٰى وَقَوْمُهُ وَلٰكِنِ انْظُرْ إِلَى الْأُفُقِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ فَقِيلَ لِي انْظُرْ

إِلٰى ٱلْأُفُقِ ٱلْآخَرِ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ فَقِيلَ لِي هٰذِهِ أُمَّتُكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ
أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ» ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ
فَخَاضَ النَّاسُ فِي أُولٰئِكَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِلَا حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ
فَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحِبُوا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمْ
الَّذِينَ وُلِدُوا فِي ٱلْإِسْلَامِ وَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللّٰهِ وَذَكَرُوا أَشْيَاءَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ
رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ «مَا الَّذِي تَخُوضُونَ فِيهِ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ «هُمُ الَّذِينَ لَا
يَرْقُونَ وَلَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَتَطَيَّرُونَ وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ» فَقَامَ عُكَّاشَةُ
بْنُ مِحْصَنٍ فَقَالَ ادْعُ اللّٰهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ «أَنْتَ مِنْهُمْ» ثُمَّ قَامَ
رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ اُدْعُ اللّٰهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ «سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ»

Abdullah İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Geçmiş ümmetler bana gösterildi. Peygamber gördüm, yanında üç-beş kişilik küçük bir grup vardı. Peygamber gördüm, yanında bir iki kişi bulunuyordu. Ve peygamber gördüm, yanında kimsecikler yoktu. Bu arada önüme büyük bir kalabalık çıktı. Onları kendi ümmetim sandım. Bana ‘Bu topluluk Musa ve ümmetidir, sen ufka bak!’ dediler. Baktım; büyük bir insan topluluğu. Sonra bana diğer tarafa da bakmamı söylediler. ‘İşte bütün bunlar senin ümmetindir. İçlerinden hesapsız-azapsız cennete girecek yetmiş bin kişi vardır.’ dediler.”

İbn Abbas demiştir ki: Derken Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp hücre-i saadetine girdi. Oradaki sahabiler hesapsız-azapsız cennete girecek yetmiş bin kişinin kimler olabileceği hakkında konuşmaya başladılar. Kimileri, “Bunlar peygamberin sohbetinde bulunanlar olmalıdır.” derken, kimileri, “Bunlar müslüman olarak doğup, Allah’a ortak koşmamış olanlardır.”

dediler. Bunların yanında farklı birçok görüş ileri sürenler de oldu. Onlar bu meseleyi tartışırken Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem çıkageldi. "Ne hakkında konuşuyorsunuz?" diye sordu. "Hesapsız-azapsız cennete gireceklerin kim oldukları hakkında konuşuyoruz." dediler. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Onlar büyü yapmayan, yaptırmayan, uğursuzluğa inanmayan ve Rablerine tevekkül eden kimselerdir." buyurdu. Ukkaşe İbn Mihsan yerinden fırladı ve "Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et ey Allah'ın Resûlü!" dedi. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Sen onlardansın!" buyurdu. Sonra bir başka kişi daha kalktı ve "Beni de onlardan kılması için dua buyur." dedi. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bu defa: "Fırsatı değerlendirmekte Ukkaşe seni geçti." buyurdu. *[Buhari, Rikak 50; Müslim, İman 374]*

47 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما أَيْضًا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ، اَللّٰهُمَّ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا تَمُوتُ، وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ»

Abdullah İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:

"Allahım! Sana teslim oldum ve Sana iman ettim. Sana tevekkül ettim ve bütünüyle Sana yöneldim. Sen'in inayetinle mücadele ettim (Senin dost bildiğini dost, düşman bildiğini düşman bildim). Allahım! Beni doğru yolundan saptırmandan tir tir titriyor ve Senin izzetine sığınıyorum. Senden başka ilah yoktur. Sen öyle bir hayat sahibisin ki asla ölmezsin. Hâlbuki insanlar ve cinler hep ölümlüdürler." *[Müslim, Zikr 67; Buhari, Teheccüd 1, Tevhîd 7]*

48 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَقْوَامٌ أَفْئِدَتُهُمْ مِثْلُ أَفْئِدَةِ الطَّيْرِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Cennete girecek insanların bir kısmının kalbleri âdeta kuş kalbi gibidir (Allah'ın emir ve yasaklarına karşı fevkalade hassas davranırlar; âdeta kuş kalbi gibi tir tir titrerler ve O'na karşı sonsuz bir tevekkül içindedirler)." *[Müslim, Cennet 27]*

49 عَنْ عُمَرَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يقُولُ: «لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا»

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Eğer siz, Allah'a hakkıyla tevekkül etseniz, sizi, sabah yuvasından aç ayrılıp, akşam tok olarak dönen kuşların beslendiği gibi rızıklandırırdı." *[Tirmizi, Zühd 33]*

50 عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا فُلَانُ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ، فَإِنَّكَ إِنْ مِتَّ مِنْ لَيْلَتِكَ مِتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ، وَإِنْ أَصْبَحْتَ أَصَبْتَ خَيْرًا»

Berâ İbn Âzib radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ey falan! Yatağına girdiğinde şöyle dua et: "Allahım! Rahmetini umarak, azabından korkarak kendimi (hükmüne itaatkâr, kazâna razı ve kudretine de kanaatkâr bir hâlde) Sana teslim

ettim, yüzümü Sana döndüm, işimi Sana ısmarladım, sırtımı Sana dayadım. Senden başka sığınak, Senden başka dayanak yoktur. İndirdiğin kitabına, gönderdiğin Peygamberine iman ettim.

Eğer bu duayı yaptığın gece vefat edersen iman üzere ölürsün. Şayet sabaha sağ olarak çıkarsan hayra nail olursun." *[Buhari, Deavât 6; Müslim, Zikr 56]*

51 عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رضي الله عنه قَالَ نَظَرْتُ إِلٰى أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ وَ نَحْنُ فِي الْغَارِ وَهُمْ عَلٰى رُؤُوسِناَ فَقُلْتُ ياَ رَسُولَ اللّٰهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا فَقَالَ «مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اَللّٰهُ ثَالِثُهُمَا»

Ebûbekir es-Sıddık radıyallahu anh demiştir ki: Hicret yolculuğunda Resûlullah ile mağaradayken tepemizde dolaşıp duran müşriklerin ayaklarını gördüm ve "Ey Allah'ın Resûlü, eğer şunlardan biri ayaklarının altına bakacak olsa mutlaka bizi görür!" dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "(Nusreti, yardımı ve hıfzıyla) Üçüncüleri Allah olan iki kişiyi sen ne zannediyor ve haklarında ne düşünüyorsun? (Hiç onlara bir kötülük dokunabilir mi?)" *[Buhari, Tefsîru sûre 9/9; Fedâilu'l-Ashab 2; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 1]*

Doğruluk ve İstikamet

فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

"Resûlüm, Sen ve beraberindeki tövbe eden müminlerle birlikte Sana emredildiği gibi dosdoğru hareket et. Sakın haddi aşmayın, zira Allah yaptığınız her şeyi görmektedir." {*Hûd Sûresi, 11/112*}

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰئِكَةُ اَلاَّ تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ * نَحْنُ اَوْلِيَآؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَاتَشْتَهِي اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَاتَدَّعُونَ نُزُلاً مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ "Rabbimiz Allah'dır deyip sonra da istikamet üzere doğru yolda yürüyenler

yok mu, işte onların yanına melekler inip "Hiç endişe etmeyin, hiç üzülmeyin ve size vaat edilen cennetle sevinin!" derler. Dünya hayatında da âhirette de biz sizin dostunuzuz. Orada sizin canınızın çektiği her şey, Gafûr ve Rahîm (affı, merhameti ve ihsanı bol olan Allah tarafından) bir ikram olarak sizindir. {*Fussılet Sûresi, 41/30-32*}

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ "Rabbimiz Allah'dır deyip sonra da dosdoğru hareket edenler için ne korku ne de endişe vardır. Onlar mahzun olmayacaklardır. Onlar cennetliktir; yaptıkları güzel işlere karşılık olarak orada ebedi kalacaklardır." {*Ahkaf Sûresi, 46/13-14*}

52 عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلاً لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللّٰهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ»

Süfyan İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Ben, "Ey Allah'ın Resûlü! İslâm hakkında bana öyle bir söz söyle ki, artık Senden gayrısına bir şey sormayayım." diye rica ettim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Allah'a iman ettim, de; sonra da bu imanın gereği olarak dosdoğru (istikamet üzere) ol!" *[Müslim, İman 62]*

53 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَارِبُوا وَسَدِّدُوا وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ» قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"İşlerinizde orta yolu tutunuz, dosdoğru olunuz ve şunu çok iyi biliniz ki, hiçbiriniz ameli sayesinde kurtuluşa eremez." Ashab-ı Kiram sordu: Sen de mi kurtulamazsın ey Allah'ın elçisi?

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah beni rahmeti ve fazlıyla (keremiyle) çepeçevre kuşatmazsa ben dahi kurtulamam." diye cevap verdi. *[Müslim, Sıfâtu'l-münâfikîn 76]*

Hayır ve Hasenat İşlemeye Yarışırcasına Koşmak

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ "Hep hayırlara koşun, hayır işlerinde yarışın!" {*Bakara Sûresi, 2/148*}

وَسَارِعُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ "Rabbiniz tarafından mağfirete, genişliği göklerle yer kadar ve takva sahipleri için hazırlanmış bir cennete doğru yarışırcasına koşuşun!" {*Âl-i İmran Sûresi, 3/133*}

وَفِي ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ "İşte yarışacaklarsa insanlar, (cenneti kazanma) hususunda yarışsınlar!" {*Mutaffifîn Sûresi, 83/26*}

54 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ، فَسَتَكُونُ فِتَنٌ كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، وَيُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Salih amelleri işlemede acele edin (geri kalmayın)!. Zira yakın bir gelecekte zifiri karanlık geceler gibi birtakım fitneler zuhur edecektir. O zamanda insan, mümin olarak sabahlar da akşama kâfir olarak çıkar. Aynı şekilde mümin olarak geceler ama sabaha kâfir olarak çıkar. Dinini basit bir dünyalığa satar (değişir)." *[Müslim, İman 186]*

55 عَنْ جَابِرٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فَأَيْنَ أَنَا؟ قَالَ: «فِي الْجَنَّةِ» فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ كُنَّ فِي يَدِهِ، ثُمَّ قَاتَلَ حَتّٰى قُتِلَ.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Uhud Savaşı'nda bir adam, Nebiler Serveri Efendimiz'e sallallahu aleyhi ve sellem sordu: Eğer öldürülürsem nerede olurum? Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem "Cennette!" buyurdu. Bunun üzerine adam elindeki hurmaları fırlattı (yemekten vazgeçti) ve harbe katılıp şehit düşünceye dek savaştı. *[Buhari, Meğazi 17; Müslim, İmâre 143]*

56 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: «أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنٰى، وَلَا تُمْهِلْ حَتّٰى إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا، وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz'e sallallahu aleyhi ve sellem bir adam geldi "Ey Allah'ın elçisi! Hangi sadakanın (zekâtın) sevabı daha büyüktür?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle cevap verdi: "Sıhhatin yerinde ve cimriliğin de üzerinde iken, fakir düşmekten endişe ettiğin ve zengin olmayı da umduğun zamanda vereceğin sadakanın (zekâtın) sevabı daha büyüktür. Başta zekât olmak üzere tasaddukta bulunmayı can çekişme ânına ve 'şu kadarı filanın, bu kadarı da filanın' diyeceğin sekerat vaktine kadar geciktirme! Zira bundan sonra mal, zaten filan vârisin olmuş demektir." *[Buhari, Zekât 11, Vesâyâ 17; Müslim, Zekât 92]*

57 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ سَبْعًا، هَلْ تَنْتَظِرُونَ إِلاَّ فَقْرًا مُنْسِيًا، أَوْ غِنًى مُطْغِيًا، أَوْ مَرَضًا مُفْسِدًا، أَوْ هَرَمًا مُفْنِدًا أَوْ مَوْتًا مُجْهِزًا أَوِ الدَّجَّالَ فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ، أَوِ السَّاعَةَ فَالسَّاعَةُ أَدْهٰى وَأَمَرُّ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yedi şey size mâni olmadan salih amelleri işlemekte acele ediniz! Yoksa siz, hâlâ unutturan fakirlik, azdıran zenginlik, keyfinizi kaçıran hastalık, bunak hale getiren ihtiyarlık, ansızın geliveren ölüm, beklenen en şerli şahıs olan Deccal yahut belası en müthiş ve acı olan kıyametin size gelip çatmasını mı bekliyorsunuz?" *[Tirmizi, Zühd 3]*

Mücahede - Allah Yolunda Mücadele

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ "Bizim uğrumuzda gayret gösterip mücahede edenlere elbette muvaffakiyet yollarımızı gösteririz. Muhakkak ki Allah iyilik ve ihsan sahipleriyle beraberdir." {*Ankebût Sûresi, 29/ 69*}

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ "Sana ölüm gelip çatıncaya kadar Rabbine ibadet et!" {*Hicr Sûresi, 15/99*}

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ اِلَيْهِ تَبْتِيلاً "Rabbinin yüce adını zikret, fânilere bel bağlamaktan kurtul ve bütün gönlünle yalnız O'na yönel!" {*Müzzemmil Sûresi, 73/8*}

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ "Zerre ağırlığınca hayır yapan onu bulur." {*Zelzele Sûresi, 99/ 7*}

وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ "Kendi iyiliğiniz için âhirete hazırlık olarak her ne gönderirseniz mutlaka onu Allah'ın nezdinde daha üstün ve daha hayırlı, mükâfatı kat kat artmış olarak bulursunuz. Allah'tan af dileyin. Muhakkak ki Allah gafûrdur, rahîmdir (affı, merhamet ve ihsanı boldur)." {*Müzzemmil Sûresi, 73/20*}

وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ "Hayır adına her ne verirseniz mutlaka Allah onu bilir." {*Bakara Sûresi, 2/273*}

58 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ اللهَ تَعَالٰى قَالَ: مَنْ عَادٰى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ: وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتّٰى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Her kim benim veli (has) kuluma düşmanlık ederse, Ben de ona karşı harp ilan ederim. Kulum kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli hiçbir şeyle bana yakınlık kazanamaz. Kulum (farzlara ilâve olarak yaptığı) nafile ibadetlerle bana yakınlık kazanır da nihayet Ben onu severim. Onu sevince de onun işiten kulağı, gören gözü, tutup yakalayan eli ve yürümesine vasıta olan ayağı olurum (Hâsılı; onun işitmesi, görmesi, tutması, yürümesi doğrudan doğruya meşîet-i hâssa dairesinde cereyan etmeye başlar). Böylesi bir kul Benden bir şey isterse istediğini muhakkak ona veririm. Bana sığınırsa onu hıfz ve sıyanetim altına alırım." *[Buhari, Rikak 38]*

59 عَنْ أَنَسٍ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ ﷻ قَالَ: «إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَإِذَا أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kudsî hadiste Allah Teâlâ hazretlerinin şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Kulum Bana bir karış yaklaşırsa Ben ona bir arşın yaklaşı-

rım. Bana bir arşın yaklaşırsa Ben ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelirse Ben ona koşarak mukabelede bulunurum.” *[Buhari, Tevhîd 50]*

60 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: اَلصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İki büyük nimet vardır ki, insanların pek çoğu onların kıymetini bilmezler. Bunlar, sıhhat ve boş vakittir.” *[Buhari, Rikak 1]*

61 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتّٰى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ، فَقُلْتُ لَهُ: لِمَ تَصْنَعُ هٰذَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَقَدْ غَفَرَ اللّٰهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ: «أَفَلَا أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا؟»

Hz. Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, gece ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Kendilerine “Ey Allah’ın Resûlü, Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamışken niçin böyle yapıyor, kendinizi ibadete zorluyorsunuz?” diye sorduğumda buyurdular ki: “Allah’a çok şükreden bir kul olmayı arzu etmeyeyim mi?” *[Buhari, Teheccüd 6; Müslim, Sıfâtu’l-münâfikîn 81]*

62 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اَلْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ، اِحْرِصْ عَلٰى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلٰكِنْ قُلْ قَدَّرَ اللّٰهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ ’لَوْ‘ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her ikisi de hayırlı olmakla birlikte; Allah nezdinde kuvvetli mümin, zayıf müminden daha hayırlı ve sevimlidir. Sen, sana fayda verecek şeyi elde etmeye çalış. Allah'tan yardım dile ve acze düşme. Başına bir şey gelince de "Eğer şöyle şöyle yapsaydım şöyle şöyle olurdu." deme. Sana düşen "Allah'ın takdiri bu; O ne dilerse yapar." demektir. Zira "Lev (eğer, şayet...) ifadesi", şeytanın işine kapı açar (şeytanın işine yarar)." *[Müslim, Kader 34]*

63 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cehennem, şehevât (bedenî arzu ve iştihâları kabartan şeyler) ile cennet ise mekârih (nefsin hoşlanmadığı şeyler) ile çepeçevre kuşatılmıştır" {Yani; nefsin hoşuna gitmese de Allah'ın emirlerine uymak, nefsin hoşuna gitse de yasaklarından sakınmak, cehennemden kurtulmanın ve cennete vâsıl olmanın en temel esasıdır.} *[Buhari, Rikak 28; Müslim, Cennet 1]*

64 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً، فَأَطَالَ الْقِيَامَ حَتّٰى هَمَمْتُ بِأَمْرِ سَوْءٍ قِيلَ وَمَا هَمَمْتَ بِهِ قَالَ هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأَدَعَهُ.

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Bir gece (teheccüd vakti) Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem namazına iştirak edip, tâbi oldum. Kıyamda o kadar uzun durdu (kıraati uzun sürdü) ki az kalsın nâhoş bir şey yapmaya yelteniyordum.

Kendisine "Neye niyetlenmiştin ki?" diye sorulunca o: "Da-

yanamayıp oturacak ve O'nu namazıyla baş başa bırakacaktım." diye cevap verdi. *[Buhari, Teheccüd 9; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 204]*

65 عَنْ أَنَسٍ ﵁ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ: أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقٰى وَاحِدٌ، يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقٰى عَمَلُهُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ölüyü kabre kadar üç şey takip eder; aile fertleri, malı ve ameli. Bunlardan ikisi geri döner, biri kalır. Aile fertleri ve malı geriye döner; ameli (ölüyle birlikte) kalır." *[Buhari, Rikak 42; Müslim, Zühd 5]*

66 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «اَلْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلٰى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذٰلِكَ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Cennet size ayakkabılarınızın bağlarından daha yakındır. Cehennem de öyledir." (Yani; iman, amel, niyet ve ubudiyetle Cennet yolu açıldığı gibi, heva ve hevesin peşinde koşanların da ayakları kayar ve Cehenneme giderler.) *[Buhari, Rikak 29]*

67 عَنْ أَبِي فِرَاسٍ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ اَلْأَسْلَمِيِّ خَادِمِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَمِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ ﵁ قَالَ: كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ، فَآتِيهِ بِوَضُوئِهِ وَحَاجَتِهِ فَقَالَ: «سَلْنِي» فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ. فَقَالَ: «أَوَ غَيْرَ ذٰلِكَ؟» قُلْتُ: هُوَ ذَاكَ. قَالَ: «فَأَعِنِّي عَلٰى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ»

Resûlullah’ın hizmetkârı ve Suffe Ehlinden Ebû Firâs Rabîa İbn Ka’b el-Eslemî radıyallahu anh demiştir ki: “Geceleri Resûlullah’ın yanında kalır, abdest suyunu götürür ve öteki ihtiyaçlarını karşılardım. Bir keresinde bana “Dile (benden ne dilersen)” buyurdu. Ben: “Cennette seninle beraber olmayı arzu ederim.”, dedim. Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Başka bir şey istemez misin?” buyurdu. Ben, tek dileğimin bu olduğunu söyledim. Bunun üzerine Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: “Öyleyse çok namaz kılıp secde ederek, kendin için bana yardımcı ol!” buyurdu. *[Müslim, Salât 226]*

68 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: غَابَ عَمِّي أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ ﵁ عَنْ قِتَالِ بَدْرٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالٍ قَاتَلْتَ الْمُشْرِكِينَ لَئِنِ اللّٰهُ أَشْهَدَنِي قِتَالَ الْمُشْرِكِينَ لَيُرِيَنَّ اللّٰهُ مَا أَصْنَعُ، فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْكَشَفَ الْمُسْلِمُونَ فَقَالَ: اَللَّهُمَّ أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَعْنِي أَصْحَابَهُ وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَعْنِي الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَاسْتَقْبَلَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ، فَقَالَ: يَا سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ اَلْجَنَّةُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، إِنِّى أَجِدُ رِيحَهَا مِنْ دُونِ أُحُدٍ. قَالَ سَعْدٌ: فَمَا اسْتَطَعْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَا صَنَعَ، قَالَ أَنَسٌ: فَوَجَدْنَا بِهِ بِضْعًا وَثَمَانِينَ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ، أَوْ طَعْنَةً بِرُمْحٍ، أَوْ رَمْيَةً بِسَهْمٍ وَوَجَدْنَاهُ قَدْ قُتِلَ وَمَثَّلَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ فَمَا عَرَفَهُ أَحَدٌ إِلَّا أُخْتُهُ بِبَنَانِهِ. قَالَ أَنَسٌ: كُنَّا نَرَى أَوْ نَظُنُّ أَنَّ هٰذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِيهِ وَفِي أَشْبَاهِهِ [مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ] إِلٰى آخِرِهَا.

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Amcam Enes İbn Nadr radıyallahu anh Bedir Savaşı’na katılamamıştı. Bunu bir türlü içine sindiremiyor ve diyordu ki: “Ey Allah’ın Resûlü, müşriklerle yaptığın

ilk savaşta bulunamadım. Allah, müşriklerle yapılacak bir savaşta bulunmayı bana nasip ederse, onlara yapacağımı Allah bilir." Derken Uhud Savaşı oldu ve müslüman safları dağılmaya başladı. Enes İbn Nadr, arkadaşlarını kastederek, "Rabbim, bunların yaptıklarından dolayı Senden özür diliyorum." dedi. Müşrikleri kastederek de "Bunların yaptıklarından da Sana sığınıyor, tebrie ediyorum." deyip düşman saflarına doğru ilerledi. O esnada Sa'd İbn Muaz ile karşılaştı ve: "Ey Sa'd! İstediğim cennettir. Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, Uhud'un eteklerinde cennetin kokusunu almaktayım." dedi. Sa'd (olayı anlatırken) "Ben onun yaptığını yapamadım, ey Allah'ın Resûlü" dedi.

Enes radıyallahu anh hadisenin devamını şöyle anlattı: Amcamı şehit edilmiş olarak bulduk. Vücudunda seksenden fazla kılıç, süngü ve ok yarası vardı. Müşrikler müsle yapmış, cesedi tanınmaz hale getirmişlerdi. Hatta onu kimse tanıyamadı da sadece kızkardeşi parmak uçlarından teşhis edebildi. Doğrusu biz, *"Müminlerden yiğitler vardır ki, Allah'a verdikleri sözü yerine getirip sadakatlerini ispat ettiler. Onlardan kimi adadığını ödedi, canını verdi, kimi de şehitliği gözlemektedir. Onlar verdikleri sözü asla değiştirmediler."* {*Ahzâb Sûresi, 33/23*} âyetinin amcam ve onun gibi civanmert kimseler hakkında indiğine kâniyiz. *[Buhari, Cihâd 12; Müslim, İmâre 148]*

69 عَنْ أَبِي ذَرٍّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِى عَنِ اللّٰهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى أَنَّهُ قَالَ: «يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلٰى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُهُ فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا، فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ، يَا

عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضُرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلٰى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذٰلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلٰى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا نَقَصَ ذٰلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ، قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلُونِي فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ، مَا نَقَصَ ذٰلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمِخْيَطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ، يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ، ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذٰلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلاَّ نَفْسَهُ».

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, bir kudsî hadiste Allah Tebareke ve Teâlâ hazretlerinin şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Kullarım! Ben zulmetmeyi kendime haram kıldım. Onu sizin aranızda da haram kıldım; sakın birbirinize zulmetmeyin!

Kullarım! Benim hidayet nasip ettiklerim dışında hepiniz dalâlettesiniz. Benden hidayet dileyin ki, sizi hidayete kavuşturayım!

Kullarım! Benim rızık verip doyurduklarım hariç, hepiniz açsınız (muhtaçsınız). Benden rızık isteyin ki sizi rızıklandırayım!

Kullarım! Benim giydirdiklerim hariç, hepiniz çıplaksınız. Benden giyecek isteyin ki sizi giydireyim!

Kullarım! Siz gece-gündüz günah işlemekte, Ben de bütünüyle günahları affetmekteyim. Benden af dileyin ki sizi bağışlayayım!

Kullarım! Bana zarar vermek elinizden gelmez ki, zarar

verebilesiniz. Bana fayda vermeye de zaten gücünüz yetmez ki, fayda veresiniz!

Kullarım! Sizin gelmiş ve gelecek bütün insanlarınız, cinleriniz hepsi bir araya toplansa, en müttaki bir kişinin kalbi ve duygusuna sahip olsa, bütün bunlar benim mülküme herhangi bir katkı sağlamaz.

Kullarım! Yine sizin gelmiş ve gelecek bütün insanlarınız, cinleriniz hepsi bir araya toplansa da en günahkâr bir kişinin kalbi ve duygusuna sahip olsalar, bütün bunlar benim mülkümde en küçük bir noksanlık da sağlamaz.

Kullarım! Şayet sizin gelmiş ve gelecek bütün insanlarınız, cinleriniz hepsi bir araya gelip bir yerde toplansa ve Benden istekte bulunsalar, Ben de her birine istediğini versem, bütün bunlar iğnenin denize daldırılıp çıkarılması kadar bile benim mülkümden bir şey eksiltemez.

Kullarım! İşte sizin amelleriniz; onları sizin için kayıt altına alıyorum. Sonrasında size amellerinizin karşılığını vereceğim. Kim (amelinin) hayrını görürse Allah'a hamd etsin. Kim de (amelinin) hayrını göremezse sakın ola kendinden başkasını suçlamasın!" *[Müslim, Birr 55]*

Ömrün Kalan Vaktini İyi Değerlendirmek ve Hayrı Arttırmak

اَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَ كُمُ النَّذِيرُ "Biz size düşünüp ibret alacak, gerçeği görecek kimselerin düşüneceği kadar bir ömür vermedik mi? Hem size Peygamber de gelip uyardı" {*Fatır Sûresi, 35/37*}

70 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «أَعْذَرَ اللهُ إِلَى امْرِئٍ أَخَّرَ أَجَلَهُ حَتّٰى بَلَغَ سِتِّينَ سَنَةً»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebîler Serveri Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Cenâb-ı Hak, altmış yıl yaşayacak kadar ömür verdiği kişinin mazeret gösterme imkânını bütün bütün ortadan kaldırmış ve ona bahanelerin ardına sığınma fırsatı bırakmamıştır. (Yani, yaşını başını aldığı halde, hâlâ daha kulluğa yanaşmayıp da biraz daha yaşasaydım kulluk yapacaktım, diye mazeret öne sürmesini geçerli saymaz.)" *[Buhari, Rikak 5]*

71 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةً بَعْدَ أَنْ نَزَلَتْ عليْهِ {إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ} إِلَّا يَقُولُ فِيهَا: « سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ şöyle demiştir: Nasr Sûresi'nin "Allah'ın yardım ve zaferi geldiği zaman... (Rabbine hamd ile tesbih et ve O'ndan af dile.)" âyetleri indikten sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kıldığı her namazda mutlaka "Subhâneke Rabbenâ ve bihamdike Allahummağfirlî: Rabbimiz, Seni tenzih ederim, Sana hamd ederim. Allahım, beni bağışla." demeyi âdet edindi. *[Buhari, Ezân 123, Tefsîru sûre 110/1; Müslim, Salât 219]*

72 عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kul, öldüğü hâl (amel) üzere diriltilir." *[Müslim, Cennet 83]*

Hayır Yollarının Çok Yönlü ve Çeşitli Olması

وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ "Hayır olarak her ne yaparsanız Allah muhakkak onu bilir." {*Bakara Sûresi, 2/215*}

وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللهُ "Siz hayır olarak her ne yaparsanız Allah mutlaka onu bilir." {*Bakara Sûresi, 2/197*}

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ "Zerre ağırlığınca hayır yapan onu bulur." *{Zilzâl Sûresi, 99/7}*

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ "Kim salih amel yaparsa kendisi için yapar." *{Câsiye Sûresi, 45/15}*

73 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «اَلْإِيمَانُ بِاللهِ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ» قُلْتُ: أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «أَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا وَأَكْثَرُهَا ثَمَنًا» . قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ؟ قَالَ: «تُعِينُ صَانِعًا أَوْ تَصْنَعُ لِأَخْرَقَ» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ إِنْ ضَعُفْتُ عَنْ بَعْضِ الْعَمَلِ؟ قَالَ: «تَكُفُّ شَرَّكَ عَنِ النَّاسِ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Ben, "Ey Allah'ın Resûlü! Hangi amel daha üstündür?" diye sordum. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Allah'a iman ve O'nun yolunda mücahededir." buyurdu. Ben: "Hangi esir veya köleyi azat etmek daha faziletlidir?" dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle cevap verdi: "Sahibinin daha çok hoşuna giden ve bedeli daha pahalı olan." Ben: "Peki bu dediklerinizi yapamazsam ne tavsiye buyurursunuz?" dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "İş yapan bir kimseye yardım edersin veya işini beceremeyenin işini görürsün." Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunların hiçbirini yapamazsam ne buyurursunuz?" dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle mukabele buyurdu: "Hiç olmazsa insanlara zarar vermekten sakınırsın. Çünkü bu da senden kaynaklanıp sana fayda sağlayan bir sadakadır." *[Buhari, Itk 2; Müslim, İman 136]*

74 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «عُرِضَتْ عَلَيَّ أَعْمَالُ أُمَّتِي

حَسَنُهَا وَسَيِّئُهَا فَوَجَدْتُ فِي مَحَاسِنِ أَعْمَالِهَا الْأَذٰى يُمَاطُ عَنِ الطَّرِيقِ، وَوَجَدْتُ فِي مَسَاوِئِ أَعْمَالِهَا اَلنُّخَاعَةَ تَكُونُ فِي الْمَسْجِدِ لَا تُدْفَنُ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Ümmetimin iyi ve kötü bütün amelleri bana gösterildi. Yoldan gelip geçenlere eziyet veren şeylerin kaldırılmasını, ümmetimin güzel işleri arasında gördüm. Mescide balgam atılıp temizlenmemesini de onların kötü davranışları arasında buldum." *[Müslim, Mesâcid 57]*

75 عَنْ أَبِي ذَرٍّ ﷺ قَالَ: أَنَّ نَاسًا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأُجُورِ يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ، قَالَ: «أَوَ لَيْسَ قَدْ جَعَلَ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ بِهِ: إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةً وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةً وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةً وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةً وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ » قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَيَأْتِي أَحَدُنَا شَهْوَتَهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ وِزْرٌ؟ فَكَذٰلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Bazı fakir insanlar "Ey Allah'ın Resûlü, zenginler bütün sevapları alıp götürmekteler. Onlar da bizler gibi namaz kılıyor, oruç tutuyor ve ayrıca ihtiyaç fazlası mallarını da tasadduk ediyorlar (Bu durumda bize ne tavsiye buyurursun?)" dediler. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah size sadaka verme imkânı bahşetmedi mi (sanıyorsunuz)? Her tesbih sadaka, her tekbir sadaka, her tahmîd sadaka, her tehlîl

sadakadır. İyiliği emretmek sadaka, kötülükten sakındırmak da sadakadır. Hatta (her) birinizin eşiyle birlikte olması bile sadakadır." buyurdu. Onlar, "Ey Allah'ın Resûlü, cinsel arzusunu yerine getiren bir kimseye sevap mı var?" dediler. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Eğer bu arzusunu haram yoldan giderseydi, günah olmayacak mıydı? Bu isteğini helâl ve meşru yoldan gidermesinde ona elbette sevap vardır." buyurdu. *[Müslim, Zekât 53, Mesâcid 142]*

76 عَنْ أَبِي ذَرٍّ ﷺ قَالَ: قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ: «لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلِيقٍ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem bana (hitaben) buyurdu ki:

"Din kardeşini güler yüzle karşılamak gibi (küçük bir şey) de olsa iyilik namına hiçbir şeyi sakın hafife alma!" *[Müslim, Birr 144]*

77 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: «يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسَنَ شَاةٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Ey müslüman kadınlar! Komşu kadın, velev ki bir koyun paçası bile olsa komşusuna bir şey verip, hediyeleşmeyi küçük görmesin!" *[Buhari, Hibe 1, Edeb 30; Müslim, Zekât 90]*

78 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً: فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذٰى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İman, yetmiş veya altmış küsur şubeden (değerden) ibarettir. En faziletlisi, 'Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur)' hakikatini dile getirmektir. En alt şubesi ise, eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Utanmak da imandan bir şubedir (değerdir)." *[Buhari, İman 3; Müslim, İman 58]*

79 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ، فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ، ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: لَقَدْ بَلَغَ هٰذَا الْكَلْبَ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ قَدْ بَلَغَ مِنِّي، فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ مَاءً ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ حَتّٰى رَقِيَ فَسَقَى الْكَلْبَ، فَشَكَرَ اللّٰهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا؟ فَقَالَ: «فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Vaktiyle adamın biri yolda giderken çok susadı. Derken bir kuyu buldu ve hemen içine inerek sudan içti. Kuyudan çıktığında karşısında dilini çıkarıp soluyan ve susuzluktan nemli toprağı yalayan bir köpekle karşılaştı. Adam kendi kendine "Bu köpek de tıpkı benim gibi çok susamış." deyip hemen kuyuya indi. Ayakkabısına (mestine) su doldurup ağzıyla sıkıca tuttu. Bu şekilde yukarıya çıkıp köpeği suladı. İşte adamın bu fiilinden Allah hoşnut oldu ve onu bağışladı."

Sahabiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Hayvanlara su içirmemizden dolayı bize de sevap var mı?" diye sordular. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem "Elbette, can taşıyan her bir hayvana su vermeniz size sevap kazandırır." buyurdu. *[Buhari, Musâkât 9; Müslim, selam 153]*

80 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلاً يَتَقَلَّبُ فِي الْجَنَّةِ فِي شَجَرَةٍ قَطَعَهَا مِنْ ظَهْرِ الطَّرِيقِ كَانَتْ تُؤْذِي الْمُسْلِمِينَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Yol ortasında müslümanlara rahatsızlık vermekte olan bir ağacı kesmesi sebebiyle, bir kimseyi cennet nimetleri içerisinde yüzüyorken gördüm." *[Müslim, Birr 29]*

81 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلٰى مَا يَمْحُو اللّٰهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ قَالُوا: بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın hatalarınızı silip temizleyeceği ve sizi derece derece yükselteceği (önemli) bir hususa delâlet edeyim mi? Ashabı: Evet yâ Resûlallah dediler. O da şöyle buyurdu: (Şartların alabildiğine ağırlaştığı ve) abdestin zorlaştığı durumlarda, eksiksiz, tastamam abdest almak, mescitle (ev arasında gelip) gidip çok yol yürümek ve bir namazdan sonra diğer bir namazı beklemeye koyulmak, işte (sınır boylarında nöbet tutma seviyesinde kendini Hak'la) irtibatlandırma budur." *[Müslim, Taharet 41]*

82 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «فَلَا يَغْرِسُ الْمُسْلِمُ غَرْسًا فَيَأْكُلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ وَلَا دَابَّةٌ وَلَا طَيْرٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةً إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ »

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslüman bir ağaç diker de ondan herhangi bir insan, hayvan veya kuş yerse (bu ağaç meyve verdiği ve meyveleri yenildiği sürece) kıyamet gününe kadar o müslüman için sadaka olmaya devam eder." *[Müslim, Musâkât 10]*

83 عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «اِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ»

Adiy İbn Hâtim radıyallahu anh demiştir ki: Nebîler Serveri'ni sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Yarım hurmayla da olsa (tasadduk ederek), ateşten (cehennemden) korunmaya çalışın!" *[Buhari, Zekât 10; Müslim, Zekât 66-70]*

84 عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: «يَعْمَلُ بِيَدَيْهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَه وَيَتَصَدَّقُ»: قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ؟ قَالَ: يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ قَالَ: «يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ أَوِ الْخَيْرِ» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: «يُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem "Her müslümanın verebileceği bir sadaka mutlaka vardır." buyurdular. Ben kendilerine: "Kişi, sadaka verecek bir şey bulamazsa ne yapmasını tavsiye edersiniz?" diye sordum. "Amelelik yapar, hem kendisini geçindirir hem de tasadduk eder." buyurdular. Ben: "Eğer bu iş de elinden gelmezse?" diye sordum. "Darda kalan ihtiyaç sahibine yardım eder." buyurdular. "Bunu da yapamazsa?" diye sordum. "İyiliği veya hayrı yapmayı tavsiye eder" buyurdular. Ben:

"Peki bunu da yapamazsa?" dediğimde buyurdular ki: "Kötülük yapmaktan uzak durur. Zira bu da onun için bir sadakadır." *[Buhari, Zekât 30; Müslim, Zekât 55]*

İbadette Orta Yol Tutmak, İstikameti Korumak

طٰهٰ مَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى "Tâhâ. Kur'ân'ı sana, meşakkat çekip bedbaht olasın diye indirmedik." {*Tâhâ Sûresi, 20/1-2*}

يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ "Allah sizin hakkınızda kolaylık ister, zorluk istemez." {*Bakara Sûresi, 2/185*}

85 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلٰى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ ﷺ، فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالُّوهَا وَقَالُوا: أَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ. قَالَ أَحَدُهُمْ: أَمَّا أَنَا فَأُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا، وَقَالَ الْآخَرُ: وَأَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ أَبَدًا وَلَا أُفْطِرُ، وَقَالَ الْآخَرُ: وَأَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا، فَجَاءَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فَقَالَ: «أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا؟، أَمَا وَاللّٰهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلّٰهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ لٰكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Üç kişilik bir grup, Peygamberimizin ibadet hayatını sormak üzere ezvâc-ı tâhirâtın hanelerine geldiler. Resûlullah'ın ibadet hayatı kendilerine anlatılınca bunu kendileri için azımsadılar ve şöyle dediler: "Biz kim, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kim? Zira O'nun geçmiş ve gelecek günahları mağfiret buyrulmuştur." Sonra içlerinden biri dedi ki: "Ben bundan böyle her geceyi

namazla ihya edeceğim." Diğeri "Ben de bundan böyle hiç ara vermeden her gün oruç tutacağım" dedi. Öteki ise "Ben de bundan böyle kadınlardan uzak kalacak, asla evlenmeyeceğim." dedi. Derken Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem onların yanına geldi ve: "Şöyle şöyle diyenler siz misiniz? Bakın! Vallahi, ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve O'na en saygılınız olmama rağmen bazen oruç tutuyor, bazen tutmuyorum. Gece hem namaz kılıyor hem istirahat ediyorum. Üstelik evleniyorum da. Benim sünnetimden (yolumdan) yüz çeviren kimse benden değildir." diyerek onları ikaz etti. *[Buhari, Nikâh 1; Müslim, Nikâh 5]*

86 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينُ إِلاَّ غَلَبَهُ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا، وَاسْتَعِينُوا بِالْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Şüphesiz ki bu din kolaylıktır. Hiç kimse kaldıramayacağı mükellefiyetlerin altına girerek dini geçmeye çalışmasın; (insan ne yaparsa yapsın yine de mutlaka bir kısım eksik ve kusurları vardır ve) galibiyet dinde kalır. O halde orta yolu tutunuz, amellerinizde en iyisini yapmaya muktedir olamadığınız da ona yakın bir seviyeyi yakalamaya çalışınız. Böyle yaptığınız takdirde size müjdeler olsun. Günün başlangıç ve sonunu, gecenin de son kısmını (dünya ve ukba hesabına iyi değerlendirip Allah'ın yâr ve) yardımcı olmasını talep ediniz." *[Buhari, İman 29]*

İzah: Nasıl tecrübeli yolcu ve atlılar yol katetmek için hem kendilerinin hem de bineklerinin en dinç olduğu vakitleri gözetiyorlarsa kul da kurbiyet-i ilâhiyeyi kazanmak için ibadet saatlerini böyle aktif saatlere tahsis etmeli ki kulluk adına mesafe alabilsin ve yolda kalmadan dünya yolculuğunu tamamlayıp maksadına ulaşabilsin.

87 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَسْجِدَ فَإِذَا حَبْلٌ مَمْدُودٌ بَيْنَ السَّارِيَتَيْنِ فَقَالَ: «مَا هٰذَا الْحَبْلُ؟ قَالُوا هٰذَا حَبْلٌ لِزَيْنَبَ فَإِذَا فَتَرَتْ تَعَلَّقَتْ بِهِ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «حُلُّوهُ، لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ نَشَاطَهُ، فَإِذَا فَتَرَ فَلْيَرْقُدْ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Nebîler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem mescide girmişti ki mescidin iki direği arasına uzatılmış bir ip gördü. "Bu ip nedir?" diye sordu. Sahabiler: Zeynep binti Cahş'a aittir; namazda ayakta durmakta güçlük çekince ona tutunuyor, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "İpi hemen çözün. Biriniz (gece namazı) kılmak isterse canlı ve zinde vakitlerinde kılmaya baksın. İbadet esnasında gevşeyip yorulursa istirahat etsin." *[Buhari, Teheccüd 18; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 219]*

88 عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رضي الله عنه قَالَ: آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ، فَزَارَ سلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِّلَةً فَقَالَ: مَا شَأْنُكِ؟ قالَتْ: أَخُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا. فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا، فَقَالَ لَهُ: كُلْ فَإِنِّي صَائِمٌ، قَالَ: مَا أَنَا بِآكِلٍ حَتّٰى تَأْكُلَ، فَأَكَلَ، فَلَمَّا كانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُومُ فَقَالَ لَهُ: نَمْ فَنَامَ، ثُمَّ ذَهَبَ يَقُومُ فَقَالَ لَهُ: نَمْ، فَلَمَّا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ: قُمِ الْآنَ، فَصَلَّيَا جَمِيعًا، فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ: إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذٰلِكَ لَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «صَدَقَ سَلْمَانُ»

Ebû Cuhayfe Vehb İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Selman ile Ebu'd-Derdâ'yı birbir-

lerine kardeş ve hayırhah yapmıştı. Bu sebeple Selman, Ebu'd-Derdâ'yı ziyaret ederdi. Bir ziyaret esnasında din kardeşinin hanımı Ümmü'd-Derdâ'yı perişan (eski püskü elbiseler içinde ve pejmürde) bir hâlde gördü. Ona, "Bu halin ne?" diye sorunca, kadın: "Kardeşin Ebu'd-Derdâ benden alakasını kesti, dünyaya da sırtını döndü." dedi. Tam o sırada Ebu'd-Derdâ eve geldi ve hazırlattığı yemeği Selman'a ikram edip "Buyurun, başlayın, ben oruçluyum", dedi. Selman: "Sen yemedikçe ben de yemem." diye karşılık verdi. Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ sofraya oturup yemek yedi. Gece olunca Ebu'd-Derdâ teheccüd namazı kılmak için kalktı. Selman ona: "Yat biraz daha!" dedi. Ebu'd-Derdâ yattı ama bir müddet sonra yeniden kalkmak istedi. Selman yine: "Yat, uyu!" diyerek müsaade etmedi. Gecenin sonlarına doğru Selman: "Haydi şimdi kalk!" dedi ve kalkıp her ikisi birlikte namaz kıldılar. Sonra Selman, Ebu'd-Derdâ'ya şu tavsiyeyi yaptı: "Senin üzerinde Rabbinin hakkı olduğu gibi nefsinin ve ailenin de hakkı vardır. Hak sahiplerinin her birine haklarını ver!"

Daha sonra Ebu'd-Derdâ, Hz. Peygamber'e sallallahu aleyhi ve sellem gelip olup biteni anlattı. Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Selman doğru söylemiş." buyurdu. *[Buhari, Savm 51, Edeb 86]*

İbadetleri ve Hayırlı İşleri Sürekli Yapmak

اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ، وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ "İman edenlerin kalblerinin Allah'ı anması ve Cenâb-ı Hak tarafından inen âyetleri hatırlayarak yumuşayıp saygı ile dirilme vakti gelmedi mi? Sakın onlar, daha önce kitap verilen ümmetler gibi olmasınlar. Zira kitabı tanımalarının üzerinden kendilerince uzun zaman geçmesi sebebiyle, onlarda ülfet ve kanıksama meydana gelmiş, neticede kalbleri katılaşmıştı." {*Hadîd Sûresi, 57/16*}

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ "Sana ölüm gelip çatıncaya kadar Rabbine ibadet et!" {*Hicr Sûresi, 15/99*}

89 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ:

«يَا عَبْدَ اللّٰهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ، كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle tavsiye buyurdu:

"Abdullah! Sakın gece namazını (teheccüd) düzenli kılıyorken sonra kılmayı bırakan falan kimse gibi olma!" *[Buhari, Teheccüd 19; Müslim, Sıyâm 185]*

Sünneti ve Sünnetin Ortaya Koyduğu Edepleri Korumak

وَمَا اٰتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا "Peygamber size ne verirse onu alınız, O sizi neden men ederse onu terk ediniz." {*Haşr Sûresi, 59/7*}

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/31*}

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيرًا "Hakikaten Allah'ın Resûlü'nde sizler için, Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı bekleyenler ve Allah'ı çok zikredenler için en mükemmel bir numune vardır." {*Ahzâb Sûresi, 33/21*}

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا "Hayır, hayır! Senin Rabbin hakkı için, onlar aralarında ihtilaf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp, sonra da verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar." {*Nisâ Sûresi, 4/65*}

فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ "Eğer Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsanız, hakkında ihti-

lafa düştüğünüz meseleyi Allah'a ve Resûlü'ne arz ediniz." {*Nisâ Sûresi, 4/59*}

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰه "Kim Resûlullah'a itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur." {*Nisâ Sûresi, 4/80*}

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ اَمْرِهِ اَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ "Peygamberin emrine aykırı hareket edenler, başlarına dünyada bir belâ gelmesinden yahut âhirette gayet acı bir azap gelmesinden korkup çekinsinler." {*Nûr Sûresi, 24/63*}

90 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَثْرَةُ سُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافُهُمْ عَلٰى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Herhangi bir konu hakkında size emredip yasaklamadığım sürece, bana soru sormayın. Zira sizden önceki ümmetleri, gereksiz yere çok soru sormaları ve peygamberlerine muhalefette bulunmaları helâk etmiştir. Size herhangi bir şeyi yasaklamışsam ondan uzak durunuz. Bir şeyi de emretmişsem gücünüz yettiği ölçüde onu yerine getiriniz." *[Buhari, İ'tisâm 2; Müslim, Hac 412]*

91 عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ ﵁ قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ مَوْعِظَةً بَلِيغَةً وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ كَأَنَّهَا مَوْعِظَةُ مُوَدِّعٍ فَأَوْصِنَا. قَالَ: «أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللّٰهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ. وَأَنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرٰى اخْتِلَافًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ عَضُّوا

عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ»

Irbâz İbn Sâriye radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize öyle tesirli bir konuşma yaptı ki kalpler ürperdi, gözyaşları ceyhun oldu. Bizler: Ey Allah'ın Resûlü, bu öğüt sanki bir veda konuşmasına benziyor. Bize ne tavsiye buyurursun? dedik. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Size takva dairesinde hareket ederek Allah'tan korkmayı ve başınızda bulunan Habeşli (siyahî) bir köle dahi olsa, dinleyip itaat etmeyi tavsiye ediyorum. İçinizden ömrü olanlar, ileride pek çok ihtilaflar görecektir. İşte o zaman siz, benim ve raşid halifelerin yolunu yol edinin ve bu yolu azı dişlerinizle tutar gibi sımsıkı tutun. Bid'atlardan da sakının. Zira her bid'at dalâlettir (dinin özünden sapmaktır)" *[Ebû Davud, Sünnet 5; Tirmizi, İlim 16]*

92 عَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَوْقَدَ نَارًا فَجَعَلَ الْجَنَادِبُ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهَا وَهُوَ يَذُبُّهُنَّ عَنْهَا وَأَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ، وَأَنْتُمْ تَفَلَّتُونَ مِنْ يَدَيَّ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Benimle sizin misaliniz, ateş yakan bir adamın misali gibidir ki; hemen cırcır böcekleri ve pervaneler (küçük kelebekler) o ateşin içine düşmeye başlarlar. O, bunları kovar. Ben de ateşten korumak için sizin eteğinizden tutuyorum. Fakat siz elimden kaçıyorsunuz." *[Müslim, Fedâil 19]*

93 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَوْعِظَةٍ فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ إِلَى اللهِ تَعَالَى حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً {كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ} أَلَا وَإِنَّ أَوَّلَ

الْخَلَائِقِ يُكْسٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ ﷺ، أَلَا وَإِنَّهُ سَيُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي، فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ: يَارَبِّ أَصْحَابِي، فَيُقَالُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ: {وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ} إِلٰى قَوْلِهِ {...الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ} فَيُقَالُ لِي: إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلٰى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize mevizede bulunmak üzere ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Sizler yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşredileceksiniz. 'Biz ilkin yaratmaya nasıl başladıysak diriltmeyi de Biz gerçekleştiririz.' {*Enbiya Sûresi, 21/104*} (Zerrat-ı asliyeniz, ervah ve eşbahınızla yeniden dirilecek hem cismânî hem rûhânî bir haşre mazhar olacaksınız.) Size şunları söylüyorum ki; âhirette ilk defa elbise giydirilecek insan İbrâhîm'dir aleyhisselâm. Yine o gün ümmetimden birtakım kimseler getirilip sol tarafa (cehennem tarafına) sevk edileceklerdir. Ben de "Ya Rabbi, bunlar Benim ashabım (benim ümmetim)" diyeceğim. Fakat bana denilecek ki: "Bilmiyorsun onlar Senden sonra ne haltlar karıştırdılar!" Bunun üzerine salih kul İsa gibi diyeceğim: "Ben aralarında olduğum müddetçe onları kolladım. Fakat vakta ki Sen beni aralarından tutup aldın, onları görüp denetleyen yalnız Sen kaldın. Sen gerçekten her zaman, her şeye hakkıyla şahitsin. Eğer onları cezalandırırsan, şüphe yok ki onlar Sen'in kullarındır. Onları affedersen, Aziz ve Hakîm olan ancak Sen'sin!" {*Maide Sûresi, 5/117-118*} Ardından bana şöyle denilecek: "Gerçek şu ki, Sen onları bırakıp gittiğinden beri onlar gerisin geriye dinden döndüler." *[Buhari, Enbiyâ 8, Rikak 45; Müslim, Cennet 58]*

94 عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ﷺ يُقَبِّلُ

الْحَجَرَ يَعْنِي الْأَسْوَدَ وَيَقُولُ: إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ مَا تَنْفَعُ وَلَا تَضُرُّ، وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ.

Tabiînden Âbis İbn Rabîa demiştir ki: Halife Hz. Ömer'i Hacer-i Esved'i öperken gördüm. O esnada diyordu ki: "Biliyorum ki sen bir taşsın; fayda da vermezsin, zarar da. Eğer Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem seni öptüğünü görmeseydim seni asla öpmezdim." *[Buhari, Hac 50; Müslim, Hac 251]*

Allah'ın Hükmüne Boyun Eğmek

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا "Hayır, hayır! Senin Rabbin hakkı için, onlar aralarında ihtilaf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp, sonra da verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar." {*Nisâ Sûresi, 4/65*}

إِنَّمَا كَانَ قَوْلُ الْمُؤْمِنِينَ اِذَا دُعُوا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ "Haklarında hüküm vermek üzere Allah'a ve Resûlü'ne davet edilen müminlerin söyledikleri tek söz "Hay hay! Baş üstüne!" demek olmuştur. İşte felâha eren onlar olacaklardır." {*Nûr Sûresi, 24/51*}

95 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ عَلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: {لِلّٰهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ} اِشْتَدَّ ذٰلِكَ عَلٰى أَصْحَابِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَأَتَوْا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ ثُمَّ بَرَكُوا عَلَى الرُّكَبِ فَقَالُوا: أَيْ رَسُولَ اللّٰهِ كُلِّفْنَا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا نُطِيقُ: اَلصَّلَاةَ وَالْجِهَادَ وَالصِّيَامَ وَالصَّدَقَةَ وَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيْكَ هٰذِهِ

الْآيَةُ وَلَا نُطِيقُهَا. قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «أَتُرِيدُونَ أَنْ تَقُولُوا كَمَا قَالَ أَهْلُ الْكِتَابَيْنِ مِنْ قَبْلِكُمْ: سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا؟ بَلْ قُولُوا: سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ» فَلَمَّا اقْتَرَأَهَا الْقَوْمُ وَذَلَّتْ بِهَا أَلْسِنَتُهُمْ، أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى فِي إِثْرِهَا: {آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ} فَلَمَّا فَعَلُوا ذٰلِكَ نَسَخَهَا اللهُ تَعَالَى، فَأَنْزَلَ اللهُ ﷻ: {لَا يُكَلِّفُ اللهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ، رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا} قَالَ: نَعَمْ {رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا} قَالَ: نَعَمْ {رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَالَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ} قَالَ: نَعَمْ {وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ} قَالَ: نَعَمْ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: "Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Ey insanlar! Siz, içinizdeki şeyleri açığa vursanız da gizleseniz de, Allah sizi onlardan dolayı hesaba çeker. Sonra dilediğini affeder, dilediğini azaba uğratır. Doğrusu Allah her şeye kâdirdir." {*Bakara Sûresi, 2/284*} âyeti nazil olunca bu, Ashab-ı Resûlullah'a altından kalkılamayacak bir teklif gibi geldi ve bunu hayatlarına tatbikte zorlandılar. Nihayet Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna gelerek diz çöküp şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz, namaz, cihat, oruç ve sadaka gibi gücümüz yeten amellerle mükellef kılınmıştık. Şimdi sana, gönlümüze gelen ve kalbimizden geçen şeylerden de hesaba çekileceğimize dair bu âyet nazil oldu ki; biz buna güç yetiremiyoruz." Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sizden önce kendilerine kitap verilen Yahudi ve Hristiyanların dediği gibi, işittik ve

isyan ettik, demek mi istiyorsunuz? Bilakis siz, ey Rabbimiz! İşittik ve itaat ettik, bizi mağfiret eyle, bizi bağışla, nihayet dönüş sadece Sanadır, deyiniz." Sahabiler bu duayı okuyup can u gönülden söyleyince, Allah peşinden şu âyeti indirdi: "Peygamber, Rabbi tarafından kendisine ne indirildi ise ona iman etti, müminler de! Onlardan her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman etti. O'nun Resûllerinden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz dediler ve eklediler: İşittik ve itaat ettik ya Rabbena, affını dileriz, dönüşümüz Sanadır." {*Bakara Sûresi, 2/285*} Ashab-ı Kiram Allah'a itaat ve inkıyad hususunda bu içtenliği gösterince, Allah daha önceki âyetin hükmünü neshetti, şu âyeti indirdi: "Allah hiç kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz. Herkesin kazandığı iyilik kendi lehine, işlediği fenalık da kendi aleyhinedir. Ya Rabbenâ! Eğer unuttuk veya kasıtsız olarak yanlış yaptıysak bundan dolayı bizi sorumlu tutma!" Allah: "Evet" buyurdu. "Ya Rabbenâ! Bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme!" Allah: "Evet" buyurdu. "Ya Rabbenâ! Takat getiremeyeceğimiz şeylerle bizi yükümlü tutma! Affet bizi, lütfen bağışla kusurlarımızı, merhamet buyur bize! Sensin Mevlâmız, yardımcımız! Kâfir topluluklara karşı Sen yardım eyle bize!" {*Bakara Sûresi, 2/286*} Allah: "Evet" buyurdu. *[Müslim, İman 199]*

İzah: Hadisteki "nesh" tabiri Tefsir ilmindeki ıstılahî anlamıyla bilinen manada kullanılmamıştır. Bakara Sûresi 284. âyette dile getirilen hakikat 286. âyette hafifletilmiştir. 284. âyet mensuh değil, muhkemdir. Burada sözkonusu olan durum Cenâb-ı Hakk'ın müminleri terbiye ve irşad etmek hikmetiyle onların psikolojik durumlarını takviye ve mualece etmesi ve vahyi peyderpey indirmesi kabilindendir. Yoksa subjektif mükellefiyet adına bazı insanlar konumlarına göre 284. âyetin muhatabı da olabilirler.

Bid'at ve Din Adına Sonradan Çıkan Şeylerden Sakınmak

فَمَا ذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلَالُ "Gerçeğin ötesinde dalâletten başka ne kalır?" {*Yûnus Sûresi, 10/32*}

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız gelin bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/31*}

وَاَنَّ هذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ "İşte benim dosdoğru yolum. Ona tabi olun. Yoksa başka yollara uymayın ki sizi O'nun yolundan ayırmasın." {*En'âm Sûresi, 6/153*}

96 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هٰذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim, bu dinimiz hususunda onun aslı ile bağdaşmayan bir şey ihdas ederse (ortaya koyarsa); o şey reddedilir (itibar edilmez, geçersizdir.)" *[Buhari, Sulh 5; Müslim, Akdıye 17, 18]*

97 عَنْ جَابِرٍ ﵁ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ إِذَا خَطَبَ احْمَرَّتْ عَيْنَاهُ وَعَلَا صَوْتُهُ وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ حَتّٰى كَأَنَّهُ مُنْذِرُ جَيْشٍ يَقُولُ صَبَّحَكُمْ وَمَسَّاكُمْ وَيقُولُ: «بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ» وَيَقْرُنُ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى وَيَقُولُ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللّٰهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدثَاتُهَا وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ» ثُمَّ يَقُولُ: «أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ. مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِأَهْلِهِ، وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَإِلَيَّ وَعَلَيَّ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hutbe irad ettiği zaman gözleri kızarır, sesi yükselir, "Düşman sabah-akşam, üzerinize baskın yapıp hücum edecek, kendinizi

koruyunuz!" diye ordusunu uyaran kumandan gibi celâllenirdi. Yine bir defasında şehadet parmağı ile orta parmağını birleştirerek, "Ben kıyametle arası şu iki parmak kadar yakın olan bir dönemde peygamber olarak gönderildim." buyurdu ve sözünü şöyle sürdürdü:

"Diyeceğim şudur ki: Sözlerin en güzeli, Allah'ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem yoludur (sünnetidir). İşlerin en kötüsü, (Kur'ân ve sünnete muhalif olarak) sonradan ortaya çıkarılmış bid'atlardır. Her bid'at dalâlettir (sapıklıktır, özden uzaklaşmaktır). Ben mü'minlere, kendilerinden daha yakınım. Vefat eden bir mümin geriye servet bırakırsa, o mal vârislerinin, çoluk çocuğunun olsun. Fakat borçlu olarak vefat eder veya ardında yetimler bırakırsa, o borcu ödemek ve yetimlerine bakmak bana düşer." *[Müslim, Cum'a 43]*

İyi veya Kötü Çığır Açanlar Hakkında

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا
"Onlar (müminler) şöyle niyaz ederler: "Ey keremi bol Rabbimiz! Bize gözümüzün, gönlümüzün süruru olan temiz eşler ve nesiller ihsan eyle, bizi müttakilere önder eyle!" {*Furkân Sûresi, 25/74*}

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا "Biz onları (peygamberleri), buyruklarımızla insanlara doğru yolu gösteren önderler yaptık." {*Enbiyâ Sûresi, 21/73*}

98 عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا فِي صَدْرِ النَّهَارِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَهُ قَوْمٌ عُرَاةٌ مُجْتَابِي النِّمَارِ أَوِ الْعَبَاءِ مُتَقَلِّدِي السُّيُوفِ عَامَّتُهُمْ، بَلْ كُلُّهُمْ مِنْ مُضَرَ، فَتَمَعَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَا رَأَى بِهِمْ مِنْ الْفَاقَةِ، فَدَخَلَ ثُمَّ خَرَجَ، فَأَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ: {يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ} إِلَى

آخِرِ الْآيَةِ: {إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا} وَالْآيَةَ الْأُخْرَى الَّتِي فِي آخِرِ الْحَشْرِ: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ} تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ مِنْ دِرْهَمِهِ مِنْ ثَوْبِهِ مِنْ صَاعِ بُرِّهِ مِنْ صَاعِ تَمْرِهِ حَتَّى قَالَ: وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِصُرَّةٍ كَادَتْ كَفُّهُ تَعْجِزُ عَنْهَا، بَلْ قَدْ عَجَزَتْ، ثُمَّ تَتَابَعَ النَّاسُ حَتَّى رَأَيْتُ كَوْمَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَثِيَابٍ، حَتَّى رَأَيْتُ وَجْهَ رَسُولِ اللهِ ﷺ، يَتَهَلَّلُ كَأَنَّهُ مُذْهَبَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ»

Cerîr İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Bir sabah vakti Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzurunda bulunuyorduk. O esnada kaplan derisine benzeyen alaca çizgili elbise veya abalarını delerek başlarından geçirmiş ve kılıçlarını kuşanmış, tamamına yakını, belki de hepsi Mudar kabilesine mensup, yarı bedenleri çıplak vaziyette bir topluluk çıkageldi. Onları bu derece fakir görünce, Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem yüzünün rengi değişti. Hanesine girdi ve sonra da çıkıp Bilal'a önce ezan okumasını sonra da kamet getirmesini emretti; o da Resûlullah'ın isteğini yerine getirdi ve ardından Allah Resûlü namaz kıldırdı. Namazdan sonra bir hutbe irad etti ve buyurdu ki: "Ey insanlar! Sizi bir tek kişiden yaratan ve ondan da eşini yaratıp o ikisinden birçok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının. Adını anıp Kendisini vesile ederek birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a saygısızlık etmekten ve akrabalık bağlarını

koparmaktan sakınınız. Allah sizin üzerinizde tam bir gözeticidir." {*Nisâ Sûresi, 4/1*} Sonra da Haşr Sûresi'nin sonundaki şu âyeti okudu: "Ey iman edenler! Allah'ın azabına maruz kalmaktan korunun. Herkes yarın âhireti için ne gönderdiğine dikkat etsin!" {*Haşr Sûresi, 59/18*} Ardından şöyle buyurdu: "Her bir fert, altınından, gümüşünden, elbisesinden, bir sa' (ölçek) bile olsa buğdayından, hurmasından sadaka versin! Hatta yarım hurma bile olsa sadaka versin!" buyurdu. Bu teşvik üzerine Ensar'dan bir adam, ağırlığından dolayı neredeyse kaldırmaktan aciz kaldığı, hatta kaldıramadığı bir çuval getirdi. Ardından bir başkası, bir başkası... Derken yiyecek ve giyecekten iki yığın biriktiğini gördüm. Baktım ki biraz evvel buğu buğu mübarek yüzünde bulutlar dolaşan o insanın simasında bulutlar birer birer sıyrıldı ve o kudsî çehresi pırıl pırıl parlamaya başladı.. Derken Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "İslâm'da kim iyi bir çığır açar da hayra vesile olursa, onun açtığı bu çığırda yürüyenlerin sevapları eksiksiz bir şekilde onlara verildiği gibi, o yolu açana da verilir. Bu arada onların sevabından hiçbir şey eksilmez. Her kim de İslâm'da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahlarının bir misli o şahsa yazılır. Üstelik onların günahından da hiçbir şey eksilmez." *[Müslim, Zekât 69]*

99 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تُقْتَلُ ظُلْمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ دَمِهَا لِأَنَّهُ كَانَ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Yeryüzünde haksız yere öldürülen hiçbir insan yoktur ki, onun günahının bir misli de Hz. Âdem'in ilk oğluna (Kâbil) yazılmış olmasın. Çünkü o, insanoğluna öldürme yolunu açan ilk şahıstır." [Buhari, Diyât 2; Müslim, Kasame 27]

Hayra Öncülük Etmek, İyilik ve Takvada Yardımlaşmak

أُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ "Sen insanları Rabbinin yoluna hikmetle ve makbul öğütle davet et." {*Nahl Sûresi, 16/125*}

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ "(Ey müminler), içinizden hayra çağıran bir topluluk bulunsun!" {*Âl-i İmran Sûresi, 3/104*}

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى "İyilik ve takvada yardımlaşın." {*Maide Sûresi, 5/2*}

وَالْعَصْرِ اِنَّ اْلاِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ اِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ "Yemin ederim zamana, insanlar hüsranda, ancak şunlar müstesna: İman edip salih amel yapanlar ve birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler." {*Asr Sûresi, 103/1-3*}

100 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ دَلَّ عَلٰى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِه»

Ebû Mes'ûd Ukbe İbn Amr radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hayırlı bir şeye (iyiliğe) öncülük eden kimseye o hayrı (iyiliği) yapanların ecri gibi sevap vardır." [Müslim, İmâre 133]

101 عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَقَدْ غَزَا، وَ مَنْ خَلَفَ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا»

Ebû Abdurrahman Zeyd İbn Hâlid el-Cühenî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim Allah yolunda mücadele eden bir gazinin teçhizatını tedarik ederse, Allah yolunda mücadele etmiş gibi sevap kazanır.

Gazinin arkada bıraktığı hane halkına hayır ve hasenatta bulunan kimse de sanki cihada bizzat gitmiş gibi sevap kazanır." *[Buhari, Cihâd 38; Müslim, İmâre 135]*

102 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: «اَلْخَازِنُ الْمُسْلِمُ الْأَمِينُ الَّذِي يُنَفِّذُ مَا أُمِرَ بِهِ، فَيُعْطِيهِ كَامِلاً مُوَفَّرًا، طَيِّبَةً بِهِ نَفْسُهُ فَيَدْفَعُهُ إِلَى الَّذِي أُمِرَ لَهُ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقَيْنِ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kendisine emredileni tam ve eksiksiz bir şekilde yerine getiren; verilmesi gereken kimselere içtenlikle ve gönül hoşluğuyla veren müslüman ve emin kasadar, (mal sahibi ile birlikte) sadaka veren iki kişiden birisi gibi ecre nail olur." *[Buhari, Vekâlet 16; Müslim, Zekât 79]*

Nasihat Hakkında

وَأَنْصَحُ لَكُمْ "Ben size öğüt veriyor, sizin iyiliğinizi istiyorum." {*A'râf Sûresi, 7/62*}

وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ "Ben sizin iyiliğinize çalışan, sizi uyaran güveneceğiniz (emin) bir nasihatçiyim." {*A'râf Sûresi, 7/68*}

103 عَنْ أَبِي رُقَيَّةَ تَمِيمِ بْنِ أَوْسٍ الدَّارِيِّ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ «لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

Ebû Rukayye Temîm İbn Evs ed-Dârî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Din nasihattir (samimiyettir, hayırhahlıktır)." Sahabiler: "Kimin için?" diye sordular. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi

ve sellem: "Allah için, Kitabı için, Peygamberi için, müslümanların idarecileri ve bütün müslümanlar için" buyurdular. *[Müslim, İman 95]*

104 عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﵁ قَالَ: بَايَعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ عَلٰى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

Cerir İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: "Ben, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem namazı (tadil-i erkânıyla, tastamam) kılmak, zekâtı (şartlarına riayet ederek) vermek ve her müslümana nasihat etmek üzere biat ettim." *[Buhari, İman 42; Müslim, İman 97]*

105 عَنْ أَنَسٍ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتّٰى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyleri, ehl-i iman kardeşi için de arzu edip istemedikçe kâmil manada iman etmiş olmaz." *[Buhari, İman 7; Müslim, İman 71]*

İyiliği Yaymak, Kötülükten Alıkoymak (Emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker)

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ "(Ey müminler), içinizden hayra çağıran, iyiliği yayıp kötülükleri önleyen bir topluluk bulunsun. İşte selamet ve felahı bulanlar bunlar olacaklardır." *{Âl-i İmran Sûresi, 3/104}*

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ "(Ey Ümmet-i Muhammed!) Siz, insanların iyiliği için meydana çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği yayar, kötülüğü önlersiniz." *{Âl-i İmran Sûresi, 3/110}*

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ “Sen af ve müsamaha yolunu tut, iyiliği emret, cahillere aldırış etme!” {*A’râf Sûresi, 7/199*}

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ “Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileri, yardımcılarıdırlar. Onlar iyilikleri teşvik edip kötülükleri menederler.” {*Tevbe Sûresi, 9/71*}

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسٰى بْنِ مَرْيَمَ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْ وَكَانُوا يَعْتَدُونَ * كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ “İsrailoğullarından küfre sapanlar hem Davud’un hem de Meryem oğlu İsa’nın lisanı ile lanetlendiler. Bunun sebebi, onların isyan etmeleri ve taşkınlık edip haddi aşmaları idi. Onlar kötülük yaptıkları zaman, birbirlerini kötülükten vazgeçirmeye çalışmazlardı. Ne çirkin davranıştı bu tutumları.” {*Maide Sûresi, 5/78-79*}

أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ “İçlerinden kötülükleri önlemeye çalışanları kurtarıp o zalimleri fasıklıkları yüzünden şiddetli bir azaba uğrattık.” {*A’râf Sûresi, 7/165*}

106 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ رَأٰى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذٰلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah’ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

“Sizden kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştiremezse diliyle değiştirsin. Diliyle de değiştirmeye gücü yetmezse kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu, imanın en zayıf derecesidir.” [*Müslim, İman 78*]

107 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ وَأَصْحَابٌ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَالَا يَفْعَلُونَ وَيَفْعَلُونَ مَالَا يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذٰلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Benden önce Allah'ın gönderdiği her bir peygamberin kendi ümmeti içinde sünnetine sarılan ve emrine uyan havarileri ve dava arkadaşları vardı. Sonra yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kötü nesiller onların yerini aldı. Böyle kimselerle eliyle cihat eden kimse mümindir. Diliyle cihat eden mümindir. Kalbiyle cihat eden de mümindir. Bu kadarcık olsun bir infial göstermeyen kimsede artık hardal tanesi ağırlığınca iman yok demektir." *[Müslim, İman 80]*

108 عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رضي الله عنه قَالَ: «بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ وَالْمَنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ، وَعَلٰى أَثَرَةٍ عَلَيْنَا، وعَلٰى أَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللهِ تَعَالٰى فِيهِ بُرْهَانٌ، وَعَلٰى أَنْ نَقُولَ بِالْحَقِّ أَيْنَمَا كُنَّا لَا نَخَافُ فِي اللهِ لَوْمَةَ لَائِمٍ»

Ubâde İbn Sâmit radıyallahu anh demiştir ki: "Biz, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem; darlıkta ve bollukta, sevinçli ve kederli an-

larda, başkalarının bize tercih edildiği durumlarda dinleyip itaat edeceğimize; bariz küfür sayılan bir şey yapmadıkları sürece devlet idarecilerinin işlerine karışmayacağımıza; nerede olursak olalım hiçbir kınayıcının kınamasından korkmadan Allah için gerçeği söyleyeceğimize dair biat edip söz verdik." *[Buhari, Ahkâm 42; Müslim, İmâre 41]*

109 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَثَلُ الْقَائِمِ فِي حُدُودِ اللّٰهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلٰى سَفِينَةٍ فَصَارَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا وَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلٰى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا: لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا، فَإِنْ تَرَكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا وَإِنْ أَخَذُوا عَلٰى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَوْا جَمِيعًا»

Nu'mân İbn Beşîr radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın çizdiği sınırları aşmayıp riayet edenlerle bu sınırları aşıp ihlâl edenler, bir gemiye binmek üzere kur'a çeken topluluğa benzerler. Kura neticesinde, onlardan bir kısmı geminin üst katına, bir kısmı da alt katına yerleşmişlerdir. Alt kattakiler su almak istediklerinde üst kattakilerin yanından geçiyorlardı. Alt katta oturanlar: Hissemize düşen yerden bir delik açsak da üsttekileri rahatsız edip durmasak, dediler. Şayet üstte oturanlar, alttakilerin bu düşüncelerine karışmasalar, hepsi birlikte batıp helâk olurlar. Onların gemiyi delme isteklerine karşı çıkıp mâni olurlarsa hep birlikte kurtulurlar (sahil-i selamete ulaşırlar)" *[Buhari, Şehâdât 30]*

110 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطُّرُقَاتِ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَالَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ نَتَحَدَّثُ فِيهَا،

فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلَّا الْمَجْلِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ» قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الْأَذٰى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "Yollarda (insanların gelip geçtiği yerlerde) oturmaktan sakının!" buyurdu. Sahabiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizim oralarda bulunmamız gerekiyor; zira lüzumlu işlerimizi orada konuşup, görüşüyoruz." dediklerinde, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Mutlaka bulunmak zorundaysanız o hâlde hakkını verin!" buyurdu. Bunun üzerine Ashab-ı Kiram: "Yolun hakkı nedir ki ey Allah'ın Resûlü?" diye sordular. Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Gözü haramlardan sakınmak, gelip geçenlere eziyet vermemek, verilen selâma mukabelede bulunmak, iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırmaktır." *[Buhari, Mezâlim 22; Müslim, Libas 114]*

111 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ رَأَى خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فِي يَدِ رَجُلٍ، فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ وَقَالَ: «يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إِلٰى جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ» فَقِيلَ لِلرَّجُلِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ خُذْ خَاتَمَكَ انْتَفِعْ بِهِ. قَالَ: لَا وَاللّٰهِ لَا آخُذُهُ أَبَدًا وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ.

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir şahsın parmağında altın yüzük gördü ve onu hemen çıkarıp attı. Sonra da şöyle buyurdu: "Biriniz ateşten bir kor parçasına yönelip onu eline almak mı istiyor?" Hz. Peygamber gittikten sonra o şahsa, yüzüğünü alıp ondan uygun bir şekilde faydalanması söylendiyse de o buna sıcak bakmadı ve şöyle dedi: "Hayır, vallahi Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem çıkarıp attığı şeyi bir daha asla elime almam." *[Müslim, Libas 52]*

112 عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللّٰهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ»

Huzeyfe radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ya iyilikleri emredip kötülüklerden sakındırırsınız ya da Allah size yakın zamanda bir azap gönderir de Allah'a yalvarıp yakarırsınız ama dualarınıza icabet edilmez." *[Tirmizi, Fiten 9]*

113 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"En faziletli cihat, zalim bir idarecinin karşısında adaleti (doğruyu ve hakkı) söylemektir." *[Ebû Davud, Melâhim 17; Tirmizi, Fiten 13]*

114 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا دخَلَ النَّقْصُ عَلَى بَنِي إِسْرائيلَ أَنَّهُ كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُولُ: يَا هٰذَا اتَّقِ اللّٰهَ وَدَعْ مَا تَصْنَعُ فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَكَ، ثُمَّ يَلْقَاهُ مِنَ الْغَدِ وَهُوَ عَلَى حَالِهِ فَلَا يَمْنَعُهُ ذٰلِكَ أَنْ يَكُونَ أَكِيلَهُ وَشَرِيبَهُ وَقَعِيدَهُ، فَلَمَّا فَعَلُوا ذٰلِكَ ضَرَبَ اللّٰهُ قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ» ثُمَّ قَالَ: {لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ، كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا

يَفْعَلُونَ تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ} إِلٰى قَوْلِهِ {فَاسِقُونَ} ثُمَّ قَالَ: «كَلاَّ وَاللّٰهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ وَلَتَأْخُذُنَّ عَلٰى يَدِ الظَّالِمِ وَلَتَأْطِرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ أَطْرًا وَلَتَقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْرًا أَوْ لَيَضْرِبَنَّ اللّٰهُ بِقُلُوبِ بَعْضِكُمْ عَلٰى بَعْضٍ، ثُمَّ لَيَلْعَنْكُمْ كَمَا لَعَنَهُمْ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İsrailoğulları içinde dinî (ve içtimaî) yozlaşmanın başlangıcı şöyle olmuştu: Bir şahıs, diğerinde gördüğü bir kötülük üzerine "Be adam, Allah'tan kork ve yapmakta olduğun şu kötülükten vazgeç. Zira bu davranışın helâl değildir." diye onu uyarırdı. Ertesi gün yine gelir, o adam aynı münkeri işliyor olmasına rağmen, onunla dostluğunu devam ettirir; onunla beraber oturup kalkar, beraber yer içerdi. Onlar kötülüklerle bu derece iç içe olunca, Allah da kalblerini mühürledi (birbirine çaldı). Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu durumu şu âyetle teyit etti: "İsrailoğullarından küfre sapanlar hem Davud'un, hem de Meryem oğlu İsa'nın lisanı ile lanetlendiler. Bunun sebebi, onların isyan etmeleri ve taşkınlık edip haddi aşmaları idi. Onlar, kötülük yaptıkları zaman birbirlerini kötülükten vazgeçirmeye çalışmazlardı. Ne çirkin davranıştı bu tutumları! Onlardan çoğunun kâfirleri veli edindiklerini görürsün. Bu iş –ki onu bizzat kendileri yapmış ve üzerlerine Allah'ın hışmını çekmişlerdir- ne kötü davranıştır! Onlar cehennem azabında devamlı kalacaklardır. Eğer Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilen vahye imanları olsaydı, kâfirleri veli edinmezlerdi. Fakat onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir." {*Maide Sûresi, 5/78-81*} Akabinde şöyle buyurdu: "Hayır, hayır! Allah'a yemin ederim ki, ya iyiliği emreder, kötülükten nehyeder, zalimin elini tutup zulmüne mâni olur, onu hak çizgisine getirir

ve hak üzerinde tutarsınız ya da Allah kalblerinizi birbirine benzetir de İsrailoğullarına lanet ettiği gibi size de lanet eder." *[Ebû Davud, Melahim 17; Tirmizi, Tefsîru sûre 5/6]*

115 عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ﷺ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ تَقْرَءُونَ هٰذِهِ الْآيَةَ {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ} وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوُا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلٰى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعُمَّهُمُ اللّٰهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ»

Ebûbekir es-Sıddık radıyallahu anh demiştir ki:

"Ey insanlar! Siz, "Ey iman edenler! Siz kendinize bakın, siz doğru yolda iseniz, herhangi bir sapkın kimse size zarar veremez..." {*Maide Sûresi, 5/105*} âyetini okuyor ama yanlış tevil ediyorsunuz. Hâlbuki ben Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim: "İnsanlar zalimin zulmüne şahit olup da ona mâni olmazlarsa, Allah'ın onlara umumi bir azap göndermesi pek yakındır." *[Ebû Davud, Melahim 17; Tirmizi, Fiten 8]*

İrşat Ehlinin Söz ve Yaşantısının Birbirini Tutması

اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ اَفَلَا تَعْقِلُونَ "Halka iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz yoksa? Hâlbuki siz kitabı (Tevrat'ı) okuyup duruyorsunuz. Artık aklınızı başınıza almayacak mısınız?" {*Bakara Sûresi, 2/44*}

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ * كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ "Ey iman edenler! Niçin yapmadığınız şeyleri söylüyorsunuz? Yapmadığınız şeyleri söylemek, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir." {*Saf Sûresi, 61/2-3*}

وَمَا أُرِيدُ اَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلٰى مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ "Hem ben sizi birtakım şey-

lerden men ederek kendim onları işlemek istemiyorum ki! …" {*Hûd Sûresi, 11/88*}

116 عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ﵄ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «يُؤْتٰى بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقٰى فِي النَّارِ فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُ بَطْنِهِ فَيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِالرَّحٰى فَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ أَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ يَا فُلَانُ مَا لَكَ أَلَمْ تَكُنْ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهٰى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُولُ بَلٰى قَدْ كُنْتُ آمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ»

Üsâme İbn Zeyd radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Kıyamet günü birisi getirilir ve cehennem ateşine atılır. Bağırsakları karnından dışarı sarkar ve onlarla birlikte değirmen çeviren merkep gibi döner durur. Cehennem ahâlisi onun yanına toplanırlar ve derler ki: Ey filân! Nedir bu hâlin? Sen iyiliği emredip kötülükten nehyetmez miydin? O kişi de: Evet, iyiliği emrederdim, fakat kendim yapmazdım; münkerden nehyederdim ama kendim yapardım, der." *[Buhari, Bed'ul-halk 10; Müslim, Zühd 51]*

Emaneti Yerine Getirmek

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمَانَاتِ اِلٰى اَهْلِهَا "Allah size, emanetleri ehline vermenizi emreder." {*Nisâ Sûresi, 4/58*}

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا، وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ، إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولاً "Biz emaneti göklere, yere, dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten kaçındılar. Zira sorumluluğundan korktular. Ama onu insan yüklendi. İnsan (bu emanetin hakkını gözetemediğinden) cidden çok zalim ve cahildir." {*Ahzâb Sûresi, 33/72*}

117 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Münafığın alâmeti üçtür: Konuşunca yalan söyler; söz verince sözünden cayar; kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder." *[Buhari, İman 24; Müslim, İman 107]*

118 عَنْ حُذَيْفَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ ﵄ قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «يَجْمَعُ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى النَّاسَ فَيَقُومُ الْمُؤْمِنُونَ حَتّٰى تُزْلَفَ لَهُمُ الْجَنَّةُ، فَيَأْتُونَ آدَمَ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِ، فَيَقُولُونَ: يَا أَبَانَا اسْتَفْتِحْ لَنَا الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ: وَهَلْ أَخْرَجَكُمْ مِنْ الْجَنَّةِ إِلَّا خَطِيئَةُ أَبِيكُمْ، لَسْتُ بِصَاحِبِ ذٰلِكَ، اِذْهَبُوا إِلٰى ابْنِي إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللّٰهِ، قَالَ: فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ، فيقُولُ إِبْرَاهِيمُ: لَسْتُ بِصَاحِبِ ذٰلِك إِنَّمَا كُنْتُ خَلِيلاً مِنْ وَرَاءَ وَرَاءَ، اِعْمِدُوا إِلٰى مُوسٰى الَّذِي كَلَّمَهُ اللّٰهُ تَكْلِيمًا، فَيَأْتُونَ مُوسٰى، فيقُولُ: لَسْتُ بِصَاحِبِ ذٰلِكَ، اِذْهَبُوا إِلٰى عِيسَى كَلِمَةِ اللّٰهِ وَرُوحِهِ فَيقُولُ عِيسَى: لَسْتُ بِصَاحِبِ ذٰلِكَ. فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا ﷺ، فَيَقُومُ فَيُؤْذَنُ لَهُ وتُرْسَلُ الْأَمَانَةُ وَالرَّحِمُ فَيَقُومَانِ جنْبَتَيِ الصِّرَاطِ يَمِينًا وَشِمَالاً، فَيَمُرُّ أَوَّلُكُمْ كَالْبَرْقِ» قُلْتُ: بِأَبِي وَأُمِّي، أَيُّ شَيْءٍ كَمَرِّ الْبَرْقِ؟ قَالَ: «أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ يَمُرُّ وَيَرْجِعُ فِي طَرْفَةِ عَيْنٍ؟ ثُمَّ كَمَرِّ الرِّيحِ ثُمَّ كَمَرِّ الطَّيْرِ؟ وَأَشَدُّ الرِّجَالِ تَجْرِي بِهِمْ أَعْمَالُهُمْ ونَبِيُّكُمْ قَائِمٌ عَلَى الصِّرَاطِ يَقُولُ: رَبِّ سَلِّمْ، حَتّٰى تَعْجِزَ أَعْمَالُ الْعِبَادِ، حَتّٰى

يَجِيءَ الرَّجُلُ لَا يَسْتَطِيعُ السَّيْرَ إِلَّا زَحْفًا وَفِي حَافَتَيِ الصِّرَاطِ كَلَالِيبُ مُعَلَّقَةٌ مَأْمُورَةٌ بِأَخْذِ مَنْ أُمِرَتْ بِهِ، فَمَخْدُوشٌ نَاجٍ وَمُكَرْدَسٌ فِي النَّارِ» وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ إِنَّ قَعْرَ جَهَنَّمَ لَسَبْعُونَ خَرِيفًا

Huzeyfe ve Ebû Hureyre radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yüce Allah insanları mahşerde toplar. Müminler ayağa kalkarlar ve cennet kendilerine yaklaştırılır. Âdem'e aleyhisselâm gelirler ve derler ki: "Ey babamız! Bize cennetin açılmasını Yüce Allah'tan talep et!" Hz. Âdem der ki: "Sizi cennetten çıkaran, babanızın hatasından başka ne ki? Ben bu işin ehli değilim. Siz, Allah'ın dostu (Halilullah) olan evladım İbrâhîm'e gidiniz!" Bunun üzerine Hz. İbrâhîm'e giderler, o da: "Ben bu işin ehli değilim. Ben (şahsım adına) halil olmada gerilerin gerisindeyim. Siz, Allah'ın kendisiyle konuştuğu Musa'ya gidiniz!" der. Onlar Hz. Musa'ya giderler. Hz. Musa kendilerine: "Ben bu işin ehli değilim. Siz Allah'ın kelimesi ve ruhu olan İsa'ya gidiniz!" der. Hz. İsa'ya geldiklerinde: "Ben de bu işin ehli değilim!" der. Bunun üzerine onlar, Muhammed'e sallallahu aleyhi ve sellem giderler. O da hemen ayağa kalkar ve kendisine şefaat hakkı verilir. Emanet ve rahim (akrabalık bağı) gönderilir ve bu ikisi sıratın sağ ve solunda dururlar. Sizin ilk kafileniz şimşek gibi geçer.

Ebû Hureyre radıyallahu anh sorar: "Annem babam sana feda olsun, şimşek gibi geçmek ne demektir?" Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Şimşeği görmediniz mi? Göz açıp kapatıncaya kadar bir zamanda geçip gidiverir! Sonrakilerden kimisi rüzgâr gibi, kimisi kuş gibi, kimisi koşucular gibi geçerler. Onları amelleri böyle süratli geçirir. Peygamberiniz sırat üzerinde durup şöyle der: "Ey Rabbim! Selâmete çıkar, selâmete çıkar." Bir noktadan sonra, kulların amelleri kendilerini sırattan geçiremeyecek kadar cılız kalır. O kadar ki, yürümeye takati kalmayıp sürünerek yol alan

insanlar gelir. Bu arada sıratın iki tarafında emredilen şahısları yakalamakla vazifeli asılı çengeller vardır. Kimileri (bu çengellerden) yaralanmış vaziyette kurtulur, kimileri de cehenneme yığın olmak üzere yuvarlanır giderler." Ebû Hureyre'nin nefsi, kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, cehennemin dibi yetmiş yıllık mesafe derinliğindedir. [Müslim, İman 329]

İzah: Hz. İsâ'nın Allah'ın kelimesi ve ruhu olmasını şöyle anlamak gerekir. Allah Teâlâ bir şeyin var olmasını isteyince "ol!" der o da vücuda gelir. Allah'ın emirleri, kelimeleri tükenmez. İnsanları, koyduğu bir nizama göre baba ve anneden yaratan Allah, ilk insan Hz. Âdem'i annesiz ve babasız yarattığı gibi, kudret ve hikmetinin bir tezahürü olarak Hz. Îsâ'yı da babasız olarak var etmiştir. Böylece iradesinin mutlak olduğunu, Kendisini mahkûm ve esir edecek hiçbir şeyin bulunmadığını göstermiştir. Başlangıçta Hıristiyanlara Hz. Îsâ'nın, Allah'ın emri (kelimesi) ile bâkire Meryem'den yaratıldığı söylenmişti. Fakat daha sonra onlar Hellenistik dönem filozoflarından Philon felsefesinden etkilendiklerinden kelimeyi "Allah'ın Kelamı" (Logos) anlamında kabul ettiler. Böylece Allah'ın zatını veya kelam sıfatını Hz. Îsâ'nın şahsında izhar ettiğine inanmaya başladılar. Bu durum, sinoptik üç İncîl'e aykırı olan dördüncü Yuhanna İncîli'nin başlangıcında görülmektedir.

Allah Hz. Îsâ'yı Ruhu'l-kudüs (kutsal ruh) ile desteklemiştir. Yüksek ruhanî değerler taşıdığından burada da "Allah'ın ruhu" olarak nitelendirilmiştir. Maksat onun yüksek ahlâkî faziletlere sahip, bütün kötülüklerden uzak kutsal bir ruh ve hakîkat ile ve kuvvetli bir basîret hâssası ile donatıldığına dikkat çekmektir. Fakat Yunan felsefesinin etkisi ile bu "Allah'ın Kendi Ruhu"na dönüştürülüp onun, Îsâ'ya hulûl ettiği iddia edilerek, ortaya muğlak bir teslis inancı çıkarılmıştır. On sekiz asırdan beri bu muğlak inancı yorumlamaya çalışan sayısız tefsir ve mezhep, birbirini itham edip durmaktadır. Ayrıca Hz. İsâ'nın ölüleri diriltme mucizesine istinaden "Ruhullah" olarak isimlendirildiğini ifade edenler de olmuştur.

Zulüm ve Zalim Hakkında

مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ "O zâlim kâfirlerin ne dostları ne de sözüne itibar edilir şefaatçileri olmaz." {*Mü'min Sûresi, 40/18*}

وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ "O zalimlerin hiçbir yardımcısı olmayacaktır." {*Hac Sûresi, 22/71*}

119 عَنْ جَابِرٍ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «اِتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَمَلَهُمْ عَلٰى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Zulümden şiddetle sakının! Çünkü zulüm kıyamet günü zalime zifiri karanlık olacaktır. Cimrilikten de sakının. Çünkü cimrilik sizden önceki ümmetlerin sonunu getirmiş, birbirlerinin haksız yere kanlarını dökmeye, (fuhuş ve zina gibi) haram olan şeyleri helâl saymaya sevk etmiştir." [Müslim, Birr 56]

120 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ قَالَ: كُنَّا نَتَحَدَّثُ عَنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَالنَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا وَلَا نَدْرِي مَا حَجَّةُ الْوَدَاعِ، حَتّٰى حَمِدَ اللّٰهَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَأَثْنٰى عَلَيْهِ ثُمَّ ذَكَرَ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ فَأَطْنَبَ فِي ذِكْرِهِ وَقَالَ: «مَا بَعَثَ اللّٰهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَنْذَرَهُ أُمَّتَهُ: أَنْذَرَهُ نوحٌ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ بَعْدِهِ وَإِنَّهُ إِنْ يَخْرُجْ فِيكُمْ فَمَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ فَلَيْسَ يَخْفٰى عَلَيْكُمْ، إِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّهُ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنٰى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ. أَلَا إِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هٰذَا فِي بَلَدِكُمْ هٰذَا فِي شَهْرِكُمْ هٰذَا

أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ؟» قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: «اَللَّهُمَّ اشْهَدْ ثَلَاثًا وَيْلَكُمْ أَوْ: وَيْحَكُمْ، اُنْظُرُوا: لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem aramızda iken Veda haccı'ndan söz ediyorduk, ama Veda haccı'nın ne olduğunu bilmiyorduk. Nihayet, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Allah'a hamd ve senada bulundu, sonra da Deccal'dan bahsederek onun hakkında uzunca bilgi verdi. Şunları söyledi: "Allah'ın gönderdiği her peygamber, ümmetini Deccal konusunda uyarmıştır. Nuh ve ondan sonraki peygamberler, ümmetlerini bu konuda uyarıp sakındırdılar. Şüphesiz ki o sizin aranızda çıkarsa, onun durumu ve hali size gizli kalmaz. Rabbinizin tek gözü kör olmadığı size gizli kalan, bilmediğiniz bir şey değildir. Deccal'ın ise, sağ gözü kör olup, sanki salkımından dışarı fırlamış yaş bir üzüm tanesi gibidir. Bakın! Allah birbirinizin kanlarını ve mallarını, şu beldenizde ve şu ayınızda bugününüzü haram kıldığı gibi, birbirinize haram kılmıştır. Yine soruyorum, sizlere tebliğ ettim mi?" Ashâb-ı kirâm: "Evet tebliğ ettin!" dediler. Resûl-i Ekrem: "Allahım! Şahit ol!" diye üç defa tekrarladı ve akabinde şöyle buyurdu: "Kendinize yazık edersiniz, bakın sakın benden sonra birbirinizin boynunu vurup da kâfirlere dönmeyiniz!" *[Buhari, Meğâzî 77; Müslim, Fiten 100]*

121 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ مِنَ الْأَرْضِ طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim bir karış kadar araziye zulümle (haksız olarak) sahip olursa, o arazinin yedi katı boynuna geçirilir." *[Buhari, Mezalim 13; Müslim, Musâkât 139]*

122 عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ فَإِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ، ثُمَّ قَرَأَ: {وَكَذٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ}

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Allah zalime mehil üstüne mehil verir, bir kere de onu derdest etti mi, artık iflah etmez." buyurdu ve akabinde şu âyeti okudu: "İşte Rabbinin yakalaması böyledir. O zalim ahaliyi böyle yakalar. Zira O'nun yakalaması çok can yakıcı, çok şiddetlidir." {*Hûd Sûresi, 11/102*} *[Buhari, Tefsîru sûre 11/2; Müslim, Birr 61]*

123 عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيّ ﷺ قَالَ: اِسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً مِنَ الْأَزْدِ يُقَالُ لَهُ: ابْنُ اللُّتْبِيَّةِ عَلَى الصَّدَقَةِ، فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ: هٰذَا لَكُمْ وَهٰذَا أُهْدِيَ إِلَيَّ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ، فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى الْعَمَلِ مِمَّا وَلَّانِيَ اللهُ، فَيَأْتِي فَيَقُولُ: هٰذَا لَكُمْ وَهٰذَا هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ إِلَيَّ، أَفَلَا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ أُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ إِنْ كَانَ صَادِقًا وَاللهِ لَا يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلَّا لَقِيَ اللهَ تَعَالٰى، يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَلَا أَعْرِفَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ لَقِيَ اللهَ يَحْمِلُ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ، أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ، أَوْ شَاةً تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رُئِيَ بَيَاضُ إِبْطَيْهِ فَقَالَ: «اَللّٰهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ» ثَلَاثًا.

Abdurrahman İbn Sa'd es-Sâidî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ezd kabilesinden İbn Lutbiyye denilen şahsı zekât memuru olarak görevlendirmişti. Bu şahıs vazifesini yapıp Resûlullah'ın huzuruna gelince, "Şunlar sizin,

şunlar da bana hediye edilen şeylerdir." dedi. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kalkıp minbere çıktı. Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra buyurdu ki: "Mesele şu ki; Allah Teâlâ'nın benim uhdeme verdiği işlerden birine sizlerden birini görevli tayin ediyorum, sonra da o kişi dönüp geliyor ve bana diyor ki: Şunlar size ait olanlardır; şunlar da bana hediye edilenler. Eğer o şahıs doğru konuşuyorsa, babasının veya anasının evinde oturup kendisine hediyesinin gelmesini bekleseydi ya! Allah'a yemin ederim ki, sizden biriniz haksız olarak bir şey alırsa, kıyamet gününde o aldığı şeyi yüklenmiş vaziyette Allah'ın huzuruna çıkar. Ben sizden herhangi birinin, Allah'ın huzuruna böğüren bir deve veya bir inek yahut da meleyen bir koyun yüklenmiş vaziyette çıkıp çıkmayacağını kesinlikle bilemem."

Bundan sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem koltuk altlarının beyazlığı görülecek kadar ellerini yukarıya kaldırdı ve "Allahım! Tebliğ ettim mi?" buyurdu. *[Buhari, Zekât 3; Müslim, İmâre 26]*

124 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Gerçek müslüman, elinden dilinden müslümanların emniyet ve esenlikte olup (zarar görmedikleri) kimsedir. Hakiki muhacir de Allah'ın yasak ettiği şeylerden uzaklaşıp onları terk edendir." *[Buhari, İman 4; Müslim, İman 64]*

125 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَامَ فِيهِمْ فَذَكَرَ لَهُمْ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالْإِيمَانَ بِاللهِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا

رَسُولَ اللّٰهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «نَعَمْ إِنْ قُتِلْتَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ» ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كَيْفَ قُلْتَ؟» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «نَعَمْ وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ، إِلَّا الدَّيْنَ فَإِنَّ جِبْرِيلَ قَالَ لِي ذٰلِكَ»

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sahabenin arasında iken ayağa kalktı ve Allah yolunda cihat ile O'na iman etmenin en üstün ameller olduğunu anlattı. Bunun üzerine bir şahıs kalkıp dedi ki: "Ya Resûlallah! Şayet Allah yolunda şehit olursam, bu benim günahlarıma kefaret yerine geçer mi?" Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Evet, sabreder ve ihlaslı bir şekilde mükâfatını sadece Allah'tan bekleyerek cepheden kaçmadan düşmanla yaka paça halindeyken Hak yolunda şehit olursan, günahlarına kefaret olur." buyurdu ve akabinde "Nasıl demiştin?" diye sordu. O şahıs: "Allah yolunda şehadet şerbetini içsem günahlarıma kefaret olur mu? diye sormuştum" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Elbette, şayet sen sabreder ve ihlaslı bir şekilde mükâfatını sadece Allah'tan bekleyerek cepheden kaçmadan düşmanla yaka paça halindeyken Hak yolunda şehit olursan, günahlarına kefaret olur. Ancak kul hakkına giren şahsi borçların bundan müstesnadır. Çünkü bu meseleyi bana Cebrail betahsis söyledi." buyurdu. *[Müslim, İmâre 117]*

126 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَتَدْرُونَ مَنِ الْمُفْلِسُ؟» قَالُوا: اَلْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ. فَقَالَ: «إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي وَقَدْ شَتَمَ هٰذَا وَقَذَفَ هٰذَا وَأَكَلَ مَالَ هٰذَا وَسَفَكَ دَمَ هٰذَا وَضَرَبَ هٰذَا،

فَيُعْطَى هٰذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهٰذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يَقْضِيَ مَا عَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Müflis (iflas eden) kimdir, biliyor musunuz?" diye sordu. Sahabiler: "Bize göre müflis, parası ve malı kalmayan kimsedir." diye cevap verdiler. Ancak Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu hususu şöyle izah buyurdular: "Ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekât gibi amellerle gelir, gelir ama şuna sövmüş, buna zina isnad ve iftirasında bulunmuş, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş, şunu dövmüş vaziyettedir. Hâl böyleyken iyiliklerinin sevabı şuna buna verilir ve üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları tükenirse bu defa hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilir. Sonunda (mücrim olarak) cehenneme atılıverir." *[Müslim, Birr 59]*

127 عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﵂ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ، وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَأَقْضِيَ لَهُ بِنَحْوِ مَا أَسْمَعُ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ»

Ümmü Seleme radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ben de bir insanım. Siz de benim yanıma (aranızdaki birtakım anlaşmazlıklara binaen) muhâkeme olmaya geliyorsunuz. Taraflardan biri, derdini daha güzel anlatarak delilini ortaya koymada diğerinden daha becerikli olabilir. Ben de ondan işittiklerime binaen hükmü onun lehine verebilirim. Şu hâlde kardeşinin hakkını alarak kimin lehine hüküm verirsem, ona ancak cehennemden bir parça ayırmış olurum." *[Buhari, Şehâdât 27, Ahkâm 20; Müslim, Akdıye 4]*

Müslümanların Dokunulmaz Haklarına Saygı Göstermek, Şefkat ve Merhametle Muamele Etmek

وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ "Artık kim Allah'ın hürmet edilmesini emrettiği şeyleri tazim ederse bu, Rabbinin nezdinde kendisi için sırf hayırdır." {*Hac Sûresi, 22/30*}

وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ "Artık kim Allah'ın şeairini tazim ederse, şüphe yok ki bu, kalblerin takvasındandır." {*Hac Sûresi, 22/32*}

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ "Müminlere kol kanat ger, onları şefkatle koru." {*Hicr Sûresi, 15/88*}

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا "Kim katil olmayan ve yeryüzünde fesat çıkarmayan bir kişiyi öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir adamın hayatını kurtarırsa sanki bütün insanların hayatını kurtarmış olur." {*Maide Sûresi, 5/32*}

128 عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ.

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Müminin mümin karşısındaki konumu, parçaları birbiriyle sımsıkı kenetlenmiş bir binanın durumu gibidir." buyurdu ve bu hakikati ifade ederken iki elinin parmaklarını birbirine geçirerek kenetledi. (Yani; müminlerin de bu şekilde birbirleriyle sıkı bir dayanışma içinde olmaları gerektiğine dikkat çekti) *[Buhari, Salât 88; Müslim, Birr 65]*

129 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ، مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى»

Nu'man İbn Beşir radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müminler birbirlerini sevme, karşılıklı şefkat ve merhamet etme ve birbirlerini koruma hususlarında vücudun işleyişine benzerler. Nitekim onun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar uykusuzluk ve humma ile (vücut hararetini yükseltmekle) onun elemine iştirak ederler." *[Buhari, Edeb 27; Müslim, Birr 66]*

130 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَبَّلَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَسَنَ ابْنَ عَلِيٍّ ﵄ وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ فَقَالَ الْأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «مَنْ لَا يَرْحَمْ لَا يُرْحَمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh şu hâdiseyi nakleder:

Nebîler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem, torunu Hasan İbn Ali'yi öpmüştü. O esnada yanında Akra İbn Hâbis bulunuyordu. Akra dedi ki: "Benim on çocuğum var ama hiçbirini öpmedim." Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona baktı ve şöyle buyurdu: "Merhamet etmeyen kimseye merhamet edilmez." *[Buhari, Edeb 18; Müslim, Fedâil 65]*

131 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: قَدِمَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ عَلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالُوا: أَتُقَبِّلُونَ صِبْيَانَكُمْ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ» قَالُوا: لَكِنَّا وَاللّٰهِ مَا نُقَبِّلُ، فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَوَ أَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللّٰهُ نَزَعَ مِنْ قُلُوبِكُمُ الرَّحْمَةَ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Çölde yaşayan bedevilerden bir topluluk Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna geldiler ve: "Siz çocuklarınızı öpüyor musunuz?" diye sordular. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Evet" diye cevap verdi. Onlar: Ama biz vallahi çocukları öpmeyiz, dediler. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allah sizin kalblerinizden merhamet duygusunu çekip almışsa benim elimden ne gelebilir ki?" *[Buhari, Edeb 18; Müslim, Fedâil 164]*

132 عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمْهُ اللّٰهُ»

Cerîr İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez."

[Buhari, Edeb 18; Müslim, Fedâil 66]

133 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ وَالسَّقِيمَ وَالْكَبِيرَ. وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّلْ مَا شَاءَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz, imam olup insanlara namaz kıldırdığında onu hafif tutsun; çünkü cemaat arasında zayıf, hasta ve yaşlı kimseler vardır. Tek başına namaz kıldığında ise dilediği kadar uzatsın." *[Buhari, İlm 28, Ezân 62; Müslim, Salât 183]*

134 عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللّٰهِ، فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللّٰهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ ثُمَّ يَكُبُّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ»

Cündeb İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sabah namazını kılan kişi, Allah'ın himayesi altındadır. O, bizzat himayesinde olan bir konuda sakın sizi hesaba çekmesin. Zira Allah himayesindeki bir husustan ötürü sorguya çektiği kişiyi önce derdest eder, sonra da yüzüstü cehenneme atar." *[Müslim, Mesâcid 262]*

135 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «اَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ، مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslüman müslümanın kardeşidir, ona haksızlık yapmaz ve onu kendi haline bırakıp tehlikeye atmaz (düşmana teslim etmez). Müslüman kardeşinin ihtiyacını gören kimsenin yardımcısı Allah'tır. Kim herhangi bir müslümanın bir sıkıntısını giderirse, Allah da bu vesileyle o kimsenin kıyamet gününde karşılaşacağı sıkıntılardan birini giderir. Kim de bir müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allah da kıyamet günü o kimsenin ayıp ve kusurunu setredip gizler." *[Buhari, Mezâlim 3; Müslim, Birr 58]*

136 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «اَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَخُونُهُ وَلَا يَكْذِبُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ عِرْضُهُ وَمَالُهُ وَدَمُهُ. اَلتَّقْوَى هَاهُنَا، بِحَسْبِ امْرِيءٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona ihanet etmez, yalan söylemez ve ihtiyacı olduğunda onu yüzüstü bırakmaz. Her müslümanın diğer müslümana ırzı, malı ve kanı haramdır. (Eliyle göğsünü işaret ederek) Takva işte buradadır. Müslüman kardeşini hakir görmesi bir kimseye şer (ve kötü ahlâk) olarak yeter!" *[Tirmizi, Birr 18]*

137 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا. اَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ. اَلتَّقْوَى هَاهُنَا وَيُشِيرُ إِلٰى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ بِحَسْبِ امْرِيءٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sakın birbirinizle hasetleşmeyin! Müşteri kızıştırmak gayesiyle almayacağınız bir malı alacakmış gibi yapıp da fiyat artırmayın! Birbirinize kin ve nefret beslemeyin! Birbirinize darılıp sırtınızı dönmeyin! Pazarlığı bitmiş bir alışverişi bir başkası gelip de bozmasın! Ey Allah'ın kulları, kardeş olun! Müslüman, müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez, küçümseyip, hakir görmez ve (ihtiyacı olduğunda) onu yüzüstü bırakıp terketmez." Peygamber Efendimiz üç defa göğsüne işaret ederek sözlerini şöyle sürdürdüler: "Takva işte buradadır. Müslüman kardeşini küçümseyip hor ve hakir görmesi, bir kimseye şer olarak yeter! Her müslümanın kanı, malı, ırz ve namusu başka bir müslümana haramdır." *[Müslim, Birr 32]*

138 عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتّٰى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Nebîler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden birisi kendisi için sevip arzu ettiği şeyi din kardeşi için de sevip arzu etmedikçe kâmil manada iman etmiş olmaz." *[Buhari, İman 7; Müslim, İman 71]*

139 عَنْ أَنَسٍ ﷺ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «اُنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا» فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللهِ أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ؟ قَالَ: «تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذٰلِكَ نَصْرُهُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Zalim de olsa, mazlum da olsa kardeşine yardım et!" buyurdu. Bunun üzerine bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü, kardeşim mazlumsa ona yardım ederim. Ama zalimse nasıl yardım edebilirim ki!" dedi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: "Onu zulümden alıkoyar, ona mâni olursun ki bu da ona yardım etmektir." *[Buhari, Mezâlim 4; İkrâh 6]*

140 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ» وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «حَقُّ الْمُسْلِمِ سِتٌّ: إِذَا لَقِيتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصَحْ لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللهَ فَشَمِّتْهُ. وَإِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslümanın müslüman üzerinde beş hakkı vardır: Selâmı almak, hasta ziyareti yapmak, cenazeye iştirak etmek, davete icabet etmek, aksırana 'yerhamukellah' demek." *[Buhari, Cenâiz 2; Müslim, selam 4]*

Bir başka rivayette şöyle buyurmuştur: "Müslümanın müslüman üzerinde altı hakkı vardır: Onunla karşılaştığında selam verirsin, seni davet ettiğinde icabet edersin, senden nasihat iste-

diğinde nasihat edip aydınlatırsın, aksırdıktan sonra Allah'a hamd ederse 'yerhamukellah' dersin, hastalandığında onu ziyaret edersin, öldüğünde cenazesine katılırsın." *[Müslim, selam 5]*

141 عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﵄ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ: أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ، وَإِجَابَةِ الدَّاعِي، وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ. وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمَ أَوْ تَخَتُّمٍ بِالذَّهَبِ، وَعَنْ شُرْبٍ بِالْفِضَّةِ، وَعَنِ الْمَيَاثِرِ الحُمْرِ، وَعَنِ الْقَسِّيِّ، وَعَنْ لُبْسِ الحَرِيرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ.

Berâ İbn Âzib radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize yedi şeyi emretti, yedi şeyi de yasakladı. Hastayı ziyaret etmeyi, cenazeye katılmayı, aksırana "yerhamukellah" demeyi, (dünyevî ve uhrevî zarar gelme durumu yoksa) yemininde hânis olmaması için yemin eden kişiye yardımcı olmayı, zulme uğrayana yardım etmeyi, davet edenin davetine gitmeyi ve selamı yaygınlaştırmayı emretti. Altın yüzük takmayı, gümüş kaptan su içmeyi, ipek yatak ve minder kullanmayı, harir, istibrak ve dibace türünden ipek elbise giymeyi yasakladı. *[Buhari, Cenâiz 2; Müslim, Libas 3]*

İzah: Zikredilen yasaklardan ikisi erkeklerle ilgilidir. Bunlar altın yüzük kullanmak ve saf ipek cinsinden elbise giymektir.

Müslümanların Kusurlarını Örtmek, İfşa Etmemek

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ "Müminlerin arasında çirkinliklerin (hayâsızlığın) yayılmasını arzu eden kimseler için dünyada da âhirette de gayet acı bir azap vardır." {*Nûr Sûresi, 24/19*}

142 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ، وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا ثُمَّ يُصْبِحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ: يَا فُلَانُ عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللّٰهِ عَلَيْهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İşlediği günahları açığa vuranlar hariç ümmetimin tamamı affa mazhardırlar. Bir adamın gece kötü bir iş yapıp Allah o kötülüğü örttüğü halde sabahleyin kalkıp "Ey falan, dün gece ben şöyle şöyle yaptım" diyerek başkasına ifşa etmesi günahını açığa vurmaktır. Rabbi onun kötülüğünü örttüğü halde geceyi geçirir ama o Allah'ın setrettiğini ilan ederek sabahlar." *[Buhari, Edeb 60; Müslim, Zühd 52]*

143 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ: أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ خَمْرًا قَالَ: «اِضْرِبُوهُ» قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهِ وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهِ، وَالضَّارِبُ بِثَوْبِهِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: أَخْزَاكَ اللّٰهُ، قَالَ: لَا تَقُولُوا هٰكَذَا لَا تُعِينُوا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

İçki içmiş bir adamı Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna getirdiklerinde, "Ona had vurarak, cezasını veriniz!" buyurdu. Bizden kimisi eliyle, kimisi ayakkabısıyla, kimisi de elbisesiyle suçluya vurmaya başladı. Ceza infaz edilip adam ayrılıp giderken sahabeden biri ona "Allah seni kahretsin, rezil etsin!" diyerek söylendi. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ise onu şöyle uyardı: "Böyle demeyin! Bu şekilde konuşarak onun aleyhine şeytana yardım etmeyin!" *[Buhari, Hudûd 4]*

Müslümanların İhtiyaçlarını Karşılamak

وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "Hayırlar işleyin ki felaha eresiniz." {*Hac Sûresi, 22/77*}

144 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «اَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ. وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslüman müslümanın kardeşidir, ona haksızlık yapmaz ve onu kendi haline bırakıp tehlikeye atmaz (düşmana teslim etmez) Müslüman kardeşinin ihtiyacını gören kimsenin yardımcısı Allah'tır. Kim herhangi bir müslümanın bir sıkıntısını giderirse, Allah da bu vesileyle o kimsenin kıyamet gününde karşılaşacağı sıkıntılardan birini giderir. Kim de bir müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allah da kıyamet günü o kimsenin ayıp ve kusurunu setredip gizler." *[Buhari, Mezâlim 3; Müslim, Birr 58]*

145 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا، نَفَّسَ اللهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ، وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ. وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللهِ تَعَالَى، يَتْلُونَ كِتَابَ اللهِ، وَيَتَدَارَسُونَهُ

بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللّٰهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. وَمَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Bir kimse, herhangi bir müminden dünya sıkıntılarından birini giderirse, Allah da kıyamet gününde o müminin sıkıntılarından birini giderir. Bir kimse darda kalana kolaylık gösterirse, Allah da ona dünyada ve âhirette kolaylık gösterir. Bir kimse, bir müslümanın ayıbını (kusurunu) örterse, Allah da onun dünya ve âhirette ayıplarını örter. Mümin kul, din kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah onun yardımındadır. Bir kimse, ilim elde etmek için bir yol tutarsa, Allah da ona (o ilim vesilesiyle) cennetin yolunu kolaylaştırır. Bir topluluk, Allah evlerinden bir evde toplanıp marifet-i ilahi adına Allah'ın kitabını okur ve onu aralarında müzakere eder (anlayıp kavramaya çalışırlarsa); üzerlerine sekine iner, kendilerini Allah'ın rahmeti kaplar ve melekler onları kuşatırlar. Cenâb-ı Hakk orada bulunanları kendi yanında bulunanlara anlatır ha anlatır. Amelinin kendisini geride bıraktığı kişiyi, nesebi öne geçiremez (Ameli yetersiz olan kimseye nesebi fayda vermez)." *[Müslim, Zikr 38.]*

Fakir ve Zayıf da Olsa Müslüman Fertlere Değer Vermek

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ "Rablerine, sırf O'nun rızasını ve cemaline kavuşmayı umdukları için, sabah akşam yalvaranlarla beraber olmakta sebat et! Gözlerini onlardan ayırma." {*Kehf Sûresi, 18/28*}

146 عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ؟ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّٰهِ لَأَبَرَّهُ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ»

Hârise İbn Vehb radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Bakın! Size kimlerin cennet ehli olduklarını söyleyeceğim: Onlar (tevazuları sebebiyle veya insanlar içindeki konumları itibarıyla) zayıf, halk tarafından hor ve hakir görülen ve Allah namına yemin etseler, Allah'ın yeminlerini doğru çıkaracağı kimselerdir. Size cehennemlikleri de söyleyeyim! Onlar katı kalbli, kaba, cimri ve kurula kurula yürüyen kibirli kimselerdir." *[Buhari, Eyman 9, Edeb 61; Müslim, Cennet 47]*

147 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلُ الْعَظِيمُ السَّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَزِنُ عِنْدَ اللّٰهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü dünyada makam ve mevki sahibi ve büyük diye bilinen, iri yarı bir adam (huzura) gelir de, Allah indinde sinek kanadı kadar bile değer ifade etmez." *[Buhari, Tefsîru sûre 18/6; Müslim, Sıfâtu'l-münâfikîn 18]*

148 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَتْ تَقُمُّ الْمَسْجِدَ، أَوْ شَابًّا فَفَقَدَهَا أَوْ فَقَدَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَسَأَلَ عَنْهَا أَوْ عَنْهُ فَقَالُوا: مَاتَ. قَالَ: «أَفَلَا كُنْتُمْ آذَنْتُمُونِي» فَكَأَنَّهُمْ صَغَّرُوا أَمْرَهَا أَوْ أَمْرَهُ فَقَالَ: دُلُّونِي عَلٰى قَبْرِهِ» فَدَلُّوهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هٰذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلٰى أَهْلِهَا وَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُنَوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Zenci bir kadın –veya genç– Mescid-i Nebevî'yi süpürürdü. Bir ara Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu göremeyince nerede ol-

duğunu sordu. Öldüğünü söylediler. Bunun üzerine, "Bana haber vermeli değil miydiniz!" buyurdu. Doğrusu oradakiler o şahsı pek önemsememişlerdi. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem "Bana kabrini gösterin!" buyurdu. Onlar da gösterdiler. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun için cenaze namazı kıldı, dua etti ve şöyle buyurdu: "Bu kabirler orada yatanlar için zifirî karanlıktır. Ama Allah, onlar için kıldığım namaz ve yaptığım dualarla o kabirleri nurlandırır, aydınlık eder." *[Buhari, Cenâiz 67; Müslim, Cenâiz 71]*

149 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: « رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ مَدْفُوعٍ بِالْأَبْوَابِ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لَأَبَرَّهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Nice saçı-başı dağınık, toza toprağa belenmiş, kapı kapı kovulup önemsenmeyen kimseler vardır ki, (herhangi bir hususla alakalı) Allah namına yemin etseler, Allah onları yeminlerinde yalancı çıkarmaz." *[Müslim, Birr 138]*

Yetimlere ve Kız Evlatlarına Şefkat Göstermek, Yoksul ve Gönlü Kırık Kişileri Himaye Edip İhsanda Bulunmak

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ "Müminlere kol kanat ger, onları şefkatle koru." {*Hicr Sûresi, 15/88*}

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا "Rablerine, sırf O'nun rızasını ve cemaline kavuşmayı umdukları için, sabah akşam yalvaranlarla beraber olmakta sebat et! Dünya hayatının süslerini arzulayarak sakın gözlerin onlardan başkasına kaymasın." {*Kehf Sûresi, 18/28*}

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ "Sakın yetimi güçsüz bulup hakkını yeme, sakın onu küçümseyip üzme! İsteyene de kaba davranma, onu azarlama!" {*Duhâ Sûresi, 93/9-10*}

اَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ فَذٰلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينِ "Baksana şu dini, mahşer gününü ve hesabı yalan sayana! O, yetimi şiddetle iter kakar. Muhtacı doyurmayı hiç teşvik etmez." {*Mâûn Sûresi, 107/1-3*}

150 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هٰكَذَا» وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا

Sehl İbn Sa'd radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Kendisinin veya bir başkasının yetimine sahip çıkan kimseyle ben, cennette şöylece beraber bulunacağız." buyurdu ve işaret parmağıyla orta parmağını, aralarını biraz aralayarak yan yana tutup gösterdi. *[Buhari, Edeb 24]*

151 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَا اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ إِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Miskin (sadaka ve zekâta muhtaç kimse), bir iki hurma veya bir iki lokma verilip de savuşturulan kimse değildir. Asıl miskin, muhtaç olduğu halde insanlardan bir şey istemeyen (dilenmeyen, iffetli, zekâta müstahak) kimsedir." *[Buhari, Tefsîru sûre 2/48; Müslim, Zekât 102]*

152 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْنِي مِسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا، فَأَطْعَمْتُهَا ثَلَاثَ تَمَرَاتٍ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً وَرَفَعَتْ إِلٰى فِيهَا تَمْرَةً لِتَأْكُلَهَا، فَاسْتَطْعَمَتْهَا ابْنَتَاهَا، فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُرِيدُ

أَنْ تَأْكُلَهَا بَيْنَهُمَا، فَأَعْجَبَنِي شَأْنُهَا، فَذَكَرْتُ الَّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ أَوْ أَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Yanına iki kız çocuğunu almış yoksul bir kadın bana geldi. Ona üç hurma verdim. O da çocuklarının her birine birer hurma verdi. Öteki hurmayı yemek için ağzına götürmüştü ki, çocukları onu da istediler. Kadıncağız yemek istediği bu hurmayı da ikiye bölüp çocukları arasında paylaştırdı. Kadının bu davranışı çok hoşuma gitti ve yaptığı şeyi Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem anlattım. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Bu (şefkatli) davranışı sebebiyle Allah ya o kadına mutlaka cennet vermiş ya da onu cehennemden azat etmiştir." *[Müslim, Birr 148]*

153 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عُوَيْمِرٍ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «اِبْغُونِي فِي الضُّعَفَاءِ فَإِنَّمَا تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ بِضُعَفَائِكُمْ»

Ebu'd-Derdâ Uveymir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Fakirleri kollayıp gözetin! Allah'ın nusret ve rızkının içinizdeki fakirler hürmetine size ulaştığından şüpheniz olmasın." *[Ebû Davud, Cihâd 70]*

Kadınlara İyi Davranmak

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ "Kadınlarla hoşça, güzelce geçinin." {*Nisâ Sûresi, 4/19*}

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا "(Ey kocalar!) Bütün benliğinizle isteseniz dahi eşleriniz arasında tam adaleti sağlayamazsınız. Öyleyse bir tarafa büsbütün gönlünüzü kaptırıp da öbürünü kocasızmış gibi bir vaziyette bırakmayın. Eğer arayı düzeltir,

işlerinizi iyileştirir ve haksızlıktan sakınırsanız, unutmayın ki Allah gafûrdur rahîmdir (affı ve merhameti boldur)." {*Nisâ Sûresi, 4/129*}

154 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ» أَوْ قَالَ: «غَيْرَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir kimse hanımına kin beslemesin. Hanımının bir huyundan hoşlanmamışsa, pekâlâ beğeneceği başka (iyi) huylar vardır." *[Müslim, Radâ 61]*

155 عَنْ عَمْرِو بْنِ الْأَحْوَصِ الْجُشَمِيِّ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَقُولُ بَعْدَ أَنْ حَمِدَ اللهَ تَعَالَى وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَذَكَّرَ وَوَعَظَ ثُمَّ قَالَ: « أَلَا وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّمَا هُنَّ عَوَانٍ عِنْدَكُمْ لَيْسَ تَمْلِكُونَ مِنْهُنَّ شَيْئًا غَيْرَ ذٰلِكَ إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ، فَإِنْ فَعَلْنَ فَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ، فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً، أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلٰى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَحَقُّكُمْ عَلَيْهِنَّ أَلَّا يُوطِئْنَ فُرُشَكُمْ مَنْ تَكْرَهُونَ وَلَا يَأْذَنَّ فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُونَ، أَلَا وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ»

Amr İbn Ahvas el-Cuşemî radıyallahu anh demiştir ki: Veda Haccı'nda Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem dinlemekteydim. Allah'a hamd ve sena ettikten sonra halka öğüt veriyor ve şöyle buyuruyordu:

"Ashabım! Kadınlara karşı hayırhah olmanızı tavsiye ediyo-

rum. Zira onlar sizin uhdeniz altındadırlar. Apaçık bir ahlâksızlık yapmadıkları takdirde, onlara iyi davranmak dışında bir hakkınız yoktur. Eğer ahlâk dışı bir davranışları olursa, onları yataklarında yalnız bırakın. İncitmeyecek şekilde hafifçe dövün. Şayet size itaat ederlerse, onlara yüklenmek için bir sebep aramayın. Şunu iyi bilin ki, sizin kadınlar üzerinde haklarınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin onlar üzerindeki haklarınız, yatağınızı yabancılardan korumaları (erkeklerle halvet yaşayıp baş-başa kalmamaları), istemediğiniz kimseleri evinize almamalarıdır. Kadınların sizin üzerindeki hakları ise, giyim kuşam ve yeme içme hususlarında onlara iyi imkânlar sağlamanızdır." *[Tirmizi, Radâ 11]*

156 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İman açısından en mükemmel mümin, ahlâkı en iyi olan mümindir. Sizin en hayırlınız da hanımlarına karşı hayırlı olanlardır." *[Tirmizi, Radâ 11]*

157 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «اَلدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِهَا اَلْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dünya bir metadır. Dünya metaının en değerli varlığı, saliha (dindar) kadındır." *[Müslim, Radâ 64]*

Kocanın Karısı Üzerindeki Hakları

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ "Kocalar, eşleri

üzerinde yönetici ve koruyucudurlar. Bunun sebebi, Allah'ın bazı insanlara bazılarından daha fazla nimet vermesi ve bir de kocalarının mehir verme, evin masraflarını yüklenmeleri gibi mali yükümlülükleridir. O halde iyi kadınlar, itaatli olan ve Allah kendi haklarını nasıl korudu ise, kocalarının yokluğunda, onların hukuklarını koruyan kadınlardır." {*Nisâ Sûresi, 4/34*}

158 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْأَمِيرُ رَاعٍ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ، فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Fahr-i Kâinât Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: "Her biriniz bir çobansınız ve eliniz altındakilerden sorumlusunuz: Âmir memurların, erkek hane halkının, kadın da eşinin evinin ve çocuğunun çobanıdır. Hâsılı hepiniz çobansınız ve hepiniz raiyetinizden sorumlusunuz." *[Buhari, Vesâyâ 9; Müslim, İmâre 20]*

159 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَوْ كُنْتُ آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Eğer Allah'tan başkasına secde bahis mevzuu olsaydı, kadınlara, kocalarına secde etmelerini emrederdim." *[Tirmizi, Radâ 10]*

160 عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تُؤْذِي امْرَأَةٌ زَوْجَهَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا قَالَتْ زَوْجَتُهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ: لَا تُؤْذِيهِ قَاتَلَكِ اللهُ فَإِنَّمَا هُوَ عِنْدَكِ دَخِيلٌ يُوشِكُ أَنْ يُفَارِقَكِ إِلَيْنَا»

Muaz İbn Cebel radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dünyada bir kadın kocasını üzdüğünde, o kimsenin (cennetteki) hurilerden olan hanımı o kadına şöyle seslenir: Allah canını alsın, üzme onu! Şimdilik o senin yanında misafirdir. Senden ayrılıp bize kavuşması yakındır." *[Tirmizi, Radâ 19]*

161 عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً هِيَ أَضَرُّ عَلَى الرِّجَالِ: مِنَ النِّسَاءِ»

Üsâme İbn Zeyd radıyallahu anhumâ demiştir ki: İki Cihan Serveri Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Benden sonra erkeklere kadınlardan daha yaman bir imtihan unsuru bırakmadım." *[Buhari, Nikâh 17; Müslim, Zikr 97]*

Aile Fertlerinin Geçimini Temin Etmek

وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ "Annelerin, münasip şekilde yiyecek ve giyeceğini sağlamak, babanın görevidir." {*Bakara Sûresi, 2/233*}

لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ، وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللّٰهُ، لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتَاهَا "İmkânı geniş olan, imkânına göre nafakayı bol versin. Nasibi sınırlı olan ise Allah'ın kendisine verdiği imkân ölçüsünde nafaka versin. Allah, herkesi sadece ona verdiği imkân nispetinde yükümlü tutar." {*Talâk Sûresi, 65/7*}

162 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ، أَعْظَمُهَا أَجْرًا الَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Allah yolunda kullanılmak üzere sarf ettiğin, köle azat etmek için verdiğin, fakire tasaddukta bulunduğun ve bir de aile fertlerinin ihtiyaçları için harcadığın paralar içinde sana en çok sevap kazandıracak olanı, hane halkı için harcadığın paradır." *[Müslim, Zekât 39]*

163 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «كَفٰى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يَقُوتُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İaşesini temin etmekle yükümlü bulunduğu insanları ihmal etmesi, insana günah olarak yeter." *[Ebû Davud, Zekât 45]*

164 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اَللّٰهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اَللّٰهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Her gün iki melek inerek, onlardan biri: 'Allahım! İnfak edenin (malını bereketlendirmek suretiyle) arkasını getir!' diye dua ederken, diğeri 'Malı tutup cimrilik edenin malını telef et!' diye bedduada bulunur." *[Buhari, Zekât 27; Müslim, Zekât 57]*

165 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «اَلْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebîler Sultânı Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Yüksek el (veren el), aşağı elden (alan elden) daha hayırlıdır. Yardım etmeye, geçimini üstlendiğin kimselerden başla! Sadakanın hayırlısı, ihtiyaç fazlası maldan verilendir. Kim iffetli olur (insanlardan birşey istemez) ise Allah da onu iffetli kılar (kimseye muhtaç etmez). Kim de müstağni davranırsa Allah onu müstağni (gönlü zengin, gözü tok) kılar." *[Buhari, Zekât 18]*

Hoşa Giden ve Kıymet Verilen Maldan İnfak Etmek

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ "Sevdiğiniz mallarınızdan Allah yolunda harcamadıkça 'fazilet' mertebesine ulaşamazsınız." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/92*}

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ "Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkardığımız nimetlerin iyi olanlarından Allah yolunda harcayın! Siz göz yummadan, gönlünüze yatmaksızın almayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkmayın!" {*Bakara Sûresi, 2/267*}

166 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ رضي الله عنه أَكْثَرَ الأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالًا مِنْ نَخْلٍ وَكَانَ أَحَبُّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ: فَلَمَّا نَزَلَتْ هٰذِهِ الْآيَةُ: {لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى أَنْزَلَ عَلَيْكَ: {لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} وَإِنَّ أَحَبَّ مَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلّٰهِ تَعَالٰى أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ

حَيْثُ أَرَاكَ اللّٰهُ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: « بَخٍ، ذٰلِكَ مَالٌ رَابِحٌ، ذٰلِكَ مَالٌ رَابِحٌ وقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ» فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَقَسَّمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Medine'de Ensar arasında en çok hurmalığı bulunan kişi Ebû Talha idi. Onun en sevdiği malı da Mescid-i Nebevî'nin karşısındaki Beyruha adlı hurma bahçesiydi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu bahçeye girer ve oradaki tatlı sudan içerdi. "Sevdiğiniz mallarınızdan Allah yolunda harcamadıkça fazilet mertebesine ulaşamazsınız." âyet-i kerîmesi nâzil olunca, Ebû Talha Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldi ve "Ya Resûlallah! Allah Teâlâ sana "Sevdiğiniz mallarınızdan Allah yolunda harcamadıkça fazilet mertebesine ulaşamazsınız." âyetini inzâl etti. En çok sevdiğim malım Beyruha bahçesidir. Onu Allah rızası için infak ediyor, Cenâb-ı Hakk'ın onu benim için sevap vesilesi kılmasını ve âhiret azığı yapmasını ümit ediyorum. Beyruha'yı Allah'ın sana göstereceği şekilde kullan!" dedi. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Aferin sana! Kârlı ticaret işte budur! Senin (samimiyetini gördüm ve) dediklerini işittim Ebû Talha! Ama bence onu akrabalarına vermen daha uygun olur." Ebû Talha: "Sen nasıl buyurursan öyle olsun ey Allah'ın Resûlü" dedi ve bahçeyi yakın akrabaları ile amcaoğulları arasında taksim etti. *[Buhari, Zekât 44; Müslim, Zekât 42]*

Aile Fertlerine Allah'a İtaati ve Dinî Mükellefiyetleri Öğretmek

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا "Aile fertlerine namaz kılmalarını emret! Kendin de namaza devam et!" {*Tâhâ Sûresi, 20/132*}

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيكُمْ نَارًا "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi ateşten koruyun." {*Tahrim Sûresi, 66/6*}

167 عَنْ أَبِي حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الْأَسَدِ رَبِيبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا غُلَامُ سَمِّ اللهَ تَعَالٰى وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ» فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ.

Resûlullah'ın üvey oğlu Ebû Hafs Ömer İbn Ebî Seleme demiştir ki:

Ben, Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem hanesinde ve himayesinde bir çocuktum. Yemek yerken elim yemek tabağının her yanına giderdi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Evladım, besmele çek, sağ elinle ve önünden ye!" diye beni uyardı. Ben de bakiye-i ömrümde hep onun buyurduğu gibi yemeye gayret ettim. *[Buhari, Et'ıme 2; Müslim, Eşribe 108]*

168 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْؤُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Her biriniz bir çobansınız ve eliniz altındakilerden sorumlusunuz: Devlet reisi bir çobandır ve uhdesinde bulunanlardan sorumludur. Erkek, hane halkının çobanıdır ve onlardan sorumludur. Kadın, kocasının evinin çobanıdır ve gözetimindeki şeylerden sorumludur. Hizmetçi, efendisinin malının çobanıdır ve elinin altındakilerden mesuldür. Hâsılı hepiniz çobansınız ve hepiniz raiyetinizden sorumlusunuz." *[Buhari, Vesâyâ 9, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 20]*

Komşuluk Hakkı

وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ "Yalnız Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi şerik yapmayın. Anneye, babaya, akrabalara, yetimlere, fakirlere, yakın komşulara, uzak komşulara, yol arkadaşına, garip ve yolculara ve mâliki bulunduğunuz kimselere de güzel muamele edin." {*Nisâ Sûresi, 4/36*}

169 عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ ﵁ قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتّٰى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ»

İbn Ömer ve Âişe validemiz radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cebrail bana komşuya iyilik yapmayı o kadar tavsiye ederdi ki, neredeyse komşuyu komşuya mirasçı yapacak sandım." *[Buhari, Edeb 28; Müslim, Birr 140]*

170 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ» قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «اَلَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem üç defa: "Vallahi iman etmiş olmaz!" buyurdu. Sahabiler: Kim iman etmiş olmaz ey Allah'ın Resûlü? diye sorunca Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan kimse!" buyurdu. *[Buhari, Edeb 29; Müslim, İman 73]*

171 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: «يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Ey müslüman kadınlar! Komşu kadın, velev ki bir koyun paçası bile olsa komşusuna bir şey vermeyi (hediyeleşmeyi) küçük görmesin!" *[Buhari, Hibe 1, Edeb 30; Müslim, Zekât 90]*

172 عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيُحْسِنْ إِلَى جَارِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ»

Ebû Şureyh el-Huzâî radıyallahu anh demiştir ki: İnsanlığın Medâr-ı İftiharı Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse, komşusuna iyi davranıp ihsanda bulunsun. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse, misafirine ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse, ya hayır söylesin veya sükût etsin!" *[Müslim, İman 77]*

Anne ve Babaya İyi Davranmak, Akrabaya Yakınlık Göstermek

وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ "Yalnız Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi şerik yapmayın. Anneye, babaya, akrabalara, yetimlere, fakirlere, yakın komşulara, uzak komşulara, yol arkadaşına, garip ve yolculara ve mâliki bulunduğunuz kimselere de güzel muamele edin." {*Nisâ Sûresi, 4/36*}

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ "Biz insana, annesine babasına iyi davranmasını emrettik. Zira annesi onu nice zahmetlerle karnında taşımıştır. Sütten kesilmesi de iki yıl sürer. İnsana buyurduk ki: "Hem Bana, hem de annene babana şükret." {*Lokman Sûresi, 31/14*}

وَقَضٰى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا * وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا "Rabbin şöyle buyurdu: Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye ve babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan birisi veya her ikisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa sakın onlara hizmetten yüksünme "öff!" bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle. Şefkatle, tevazu ile onlara kol kanat ger ve şöyle dua et: "Ya Rabbi, onlar küçüklüğümde nasıl beni ihtimamla yetiştirdilerse, ona mükâfat olarak Sen de onlara merhamet buyur." {*İsrâ Sûresi, 17/23-24*}

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمٰى أَبْصَارَهُمْ "Demek ki ey münafıklar! Siz, iş başına geçecek olursanız, ülkede fesat çıkaracak, nizamı bozacak, akrabalık bağlarını parçalayacaksınız (Allah'a verdiği söze bile sadık kalmayan kimsenin, böylesi hakları gözetmesi de beklenemez). İşte bunlar, Allah'ın lanet edip kulaklarını sağırlaştırdığı, gözlerini kör ettiği kimselerdir." {*Muhammed Sûresi, 47/22-23*}

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللّٰهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ اُولٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ "Allah'a verdikleri sözü pekiştirdikten sonra bozanlar ve Allah'ın gözetilmesini emrettiği şeyleri terk edenler ve yeryüzünde fesat çıkarıp nizamı bozanlar yok mu, işte onlara sadece lanet vardır. En kötü yurt olan cehennem vardır." {*Ra'd Sûresi, 13/25*}

173 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ تَعَالٰى؟ قَالَ: «اَلصَّلَاةُ عَلٰى وَقْتِهَا» قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «بِرُّ الْوَالِدَيْنِ» قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «اَلْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ»

Abdullah İbn Mes’ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Nebiler Serveri Efendimiz’e sallallahu aleyhi ve sellem “Allah’ın en çok hoşnut olduğu amel hangisidir?” diye sordum. “Vaktinde eda edilen namazdır” buyurdular. “Sonra hangisidir?” diye sordum. “Ebeveyne iyi davranmak, onların hukukuna riayet etmektir” buyurdular. “Daha sonra hangisi gelir?” diye sorduğumda buyurdular ki: “Allah yolunda mücahede etmektir.” *[Buhari, Edeb 1; Müslim, İman 137]*

174 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁: جَاءَ رَجُلٌ إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أَبُوكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs, Rahmet Peygamberi’ne sallallahu aleyhi ve sellem gelerek, “İnsanlar içinde kendisine en güzel muamelede bulunmayı hak eden kimdir?” diye sordu. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem “Annen!” buyurdu. O, “Sonra kimdir? diye sordu. “Annen!” buyurdu. O, “Sonra kim gelir? diye sordu. “Annen!” buyurdu. O, “Daha sonra kim gelir? diye sorunca: “Babandır!” buyurdu. *[Buhari, Edeb 2; Müslim, Birr 1]*

175 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِيءِ وَلٰكِنَّ الْوَاصِلَ الَّذِي إِذَا قَطَعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Akrabasının yaptığı iyiliğe (alâkaya) aynıyla mukabele eden kişi, akrabalık hukukuna hakkıyla riayet etmiş sayılmaz. Hakikatte akrabalık hukukunu gözeten kişi, yakınları kendisiyle alâkayı kestikleri zaman bile akrabalık bağlarını devam ettirip iyilik yapmaya devam edendir." *[Buhari, Edeb 15]*

176 عَنْ زَيْنَبَ الثَّقَفِيَّةِ امْرَأَةِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «تَصَدَّقْنَ يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ» قَالَتْ: فَرَجَعْتُ إِلٰى عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّكَ رَجُلٌ خَفِيفُ ذَاتِ الْيَدِ وَإِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَدْ أَمَرَنَا بِالصَّدَقَةِ فَأْتِهِ فَاسْأَلْهُ فَإِنْ كَانَ ذٰلِكَ يُجْزِيءُ عَنِّي وَإِلَّا صَرَفْتُهَا إِلٰى غَيْرِكُمْ. فَقَالَ عَبْدُ اللّٰهِ: بَلِ ائْتِيهِ أَنْتِ فَانْطَلَقْتُ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِبَابِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ حَاجَتِي حَاجَتُهَا وَكَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ قَدْ أُلْقِيَتْ عَلَيْهِ الْمَهَابَةُ. فَخَرَجَ عَلَيْنَا بِلَالٌ فَقُلْنَا لَهُ: ائْتِ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَأَخْبِرْهُ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ بِالْبَابِ تَسْأَلَانِكَ: أَتُجْزِيءُ الصَّدَقَةُ عَنْهُمَا عَلٰى أَزْوَاجِهِمَا وَعَلٰى أَيْتَامٍ فِي حُجُورِهِمَا؟ وَلَا تُخْبِرْهُ مَنْ نَحْنُ فَدَخَلَ بِلَالٌ عَلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَسَأَلَهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ «مَنْ هُمَا؟» قَالَ: امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَزَيْنَبُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ «أَيُّ الزَّيَانِبِ هِيَ؟» قَالَ: امْرَأَةُ عَبْدِ اللّٰهِ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَهُمَا أَجْرَانِ: أَجْرُ الْقَرَابَةِ وَأَجْرُ الصَّدَقَةِ»

Abdullah İbn Mes'ûd'un hanımı Zeynep es-Sekafiyye radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize, "Ey kadınlar! Ziynet eşyanızdan dahi olsa tasaddukta bulunun!" buyurmuştu. Bunun üzerine ben İbn Mes'ûd'un yanına gittim ve "Sen maddi gücü yerinde olmayan bir adamsın. Resûlullah Efendimiz bize sadaka vermemizi emretti. Ona gidip soruver, sadakamı sana vermekle bu emri yerine getirmiş olur muyum? Yok eğer uygun değilse başkasına vereceğim" dedim. Abdullah bana: "Git kendin sor!" dedi. Ben de gittim ve Hz. Peygamber'in kapısına vardım. Orada Ensardan bir kadının beklediğini gördüm. Meğer o da benim gibi aynı mevzuyu sormak için gelmiş. Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem bir mehabeti vardı ki, huzuruna girmekten çekinirdik. İçeriden Bilal çıkıverince ondan içeri girmesini ve kapıda iki kadının kocalarıyla kendi yetimlerine verecekleri sadakanın kabul olup olmadığını sormak için beklediklerini söylemesini istedik. Ama ondan bizim kim olduğumuzu söylememesini rica ettik. Bilal, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna girip meseleyi arz ettiğinde, "Kim onlar?" diye bizi sual buyurmuşlar. Bilal de: "Ensardan bir kadınla Zeynep" demiş. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Hangi Zeynep'miş o?" buyurmuş. Bilal: "Abdullah'ın hanımı Zeynep" deyince, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş: "Onlar -böyle yaptıkları takdirde- iki ecre birden nail olurlar. Biri yakınlarını görüp gözetme ecri, diğeri de sadaka vermelerinin ecridir." *[Buhari, Zekât 48; Müslim, Zekât 45]*

177 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هٰذِهِ الْآيَةُ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} دَعَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُرَيْشًا فَاجْتَمَعُوا فَعَمَّ وَخَصَّ وَقَالَ: «يَا بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ، يَا بَنِي كَعْبِ بْنِ لُؤَيٍّ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي هَاشِمٍ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ

الْمُطَّلِبِ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا فَاطِمَةُ أَنْقِذِي نَفْسَكِ مِنَ النَّارِ، فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا غَيْرَ أَنَّ لَكُمْ رَحِمًا سَأَبُلُّهَا بِبِلَالِهَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

"Önce en yakın akrabalarını uyar!" {*Şuarâ Sûresi, 26/214*} âyeti nâzil olunca, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kureyş kabilesinin ileri gelenlerini davet etti. Davetliler toplanınca kimine umumî, kimine de hususî olarak şöyle hitap etti:

"Ey Abduşemsoğulları! Ey Kâ'b İbn Lüey oğulları! Nefislerinizi cehennemden kurtarmaya bakın!

Ey Mürre İbn Ka'b oğulları! Nefislerinizi cehennemden kurtarmaya bakın!

Ey Abdumenafoğulları! Nefislerinizi cehennemden kurtarmaya bakın!

Ey Hâşimoğulları! Nefislerinizi cehennemden kurtarmaya bakın!

Ey Abdulmuttaliboğulları! Siz de nefislerinizi cehennemden kurtarmaya bakın!

Kızım Fâtıma! Sen de nefsini cehennemden kurtarmaya bak!

Zira âhirette sizin adınıza bir şey yapamam. Ancak şu var ki, sizinle olan akrabalık sebebiyle aramızdaki bağları canlı tutacağım." *[Müslim, İman 348]*

178 عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ وَعَلَى ذِي الرَّحِمِ ثِنْتَانِ: صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ»

Selman İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yoksula tasadduk edilen sadaka bir sadaka, akrabaya verilen sadaka ise iki sadaka yerine geçer: Biri sadakanın, diğeri de sıla-yı rahimin sevabıdır." *[Tirmizi, Zekât 26]*

179 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلْكَبَائِرُ: اَلْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kebair (büyük günahlar) şunlardır: Allah'a ortak koşmak, ana babaya isyan etmek, (haksız yere) adam öldürmek ve yalan yere yemin etmektir." *[Buhari, Eyman 16, Diyât 2]*

180 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَهَلْ يَشْتِمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: «نَعَمْ، يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ، فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ، فَيَسُبُّ أُمَّهُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bir kimsenin anne-babasına sövmesi büyük günahlardandır." buyurduğunda sahabiler, "Ya Resûlallah! İnsan ebeveynine hiç söver mi? diye sordular. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Evet, bir adam başka birisinin babasına söver, o da onun babasına söver; birisi birisinin annesine söver, o da onun annesine söver. Böylece kişi, kendi anne-babasına (sövülmesine sebep olmakla) sövmüş gibi olur." buyurdu. *[Buhari, Edeb 4; Müslim, İman 146]*

181 عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ تَعَالٰى حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ وَمَنْعًا وَهَاتِ وَوَأْدَ الْبَنَاتِ وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ»

Muğîre İbn Şu'be radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Allah size ana babaya isyanı, (eda edilecek hukuk ve borçların) eda edilmemesini, (hak edilmedik şeylerin de) alınmasını ve kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmesini haram kılmış; güft u gûyu (dedikoduyu) yerli yersiz çokça sual sormayı, (şurada-burada) servet tüketip (israf etmeyi de) kerih görmüştür." *[Buhari, Zekât 53; Müslim, Akdıye 10]*

Âlimlere, Büyüklere, Fazilet Sahiplerine ve Aile Dostlarına Saygı Göstermek

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ "Rablerine, sırf O'nun rızasını ve cemaline kavuşmayı umdukları için, sabah akşam yalvaranlarla beraber olmakta sebat et!" {*Kehf Sûresi, 18/28*}

182 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ أَبَرَّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ أَبِيهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"En makbul iyilik, kişinin baba dostuyla irtibatını devam ettirmesidir." *[Müslim, Birr 11]*

183 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَعْرَابِ لَقِيَهُ بِطَرِيقِ مَكَّةَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمرَ وَحَمَلَهُ عَلٰى حِمَارٍ كَانَ يَرْكَبُهُ وَأَعْطَاهُ عِمَامَةً كَانَتْ عَلٰى رَأْسِهِ، قَالَ ابْنُ دِينَارٍ: فَقُلْنَا لَهُ: أَصْلَحَكَ اللهُ إِنَّهُمُ الْأَعْرَابُ وَهُمْ يَرْضَوْنَ بِالْيَسِيرِ. فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ: إِنَّ هٰذَا كَانَ وُدًّا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ أَبَرَّ الْبِرِّ صِلَةُ الرَّجُلِ أَهْلَ وُدِّ أَبِيهِ»

Tabiînden Abdullah İbn Dînâr Abdullah ibn Ömer'den radıyallahu anhumâ nakletmiştir ki:

Bedevilerden bir şahıs, Abdullah İbn Ömer'le Mekke yolunda karşılaşmıştı. Abdullah ona selam verdi; onu kendi bindiği merkebe bindirdi ve başındaki sarığı da ona verdi. Abdullah İbn Dinâr sözüne devam ederek dedi ki: Biz kendisine, "Allah iyiliğini versin, bu adam bedevilerden biri. Onlar aza kanaat ederler" deyince Abdullah radıyallahu anh bize şöyle cevap verdi: "Bu şahsın babası, babam Hz. Ömer'in dostuydu. Nitekim ben, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurduğunu işitmişimdir: *"En makbul iyilik, baba dostunun aile fertleriyle alâkadar olmaktır."* [Müslim, Birr 12]

184 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: مَا غِرْتُ عَلٰى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ مَا غِرْتُ عَلٰى خَدِيجَةَ ﵂. وَمَا رَأَيْتُهَا قَطُّ وَلٰكِنْ كَانَ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ، ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً، ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ: كَأَنْ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا إِلَّا خَدِيجَةُ فَيَقُولُ: «إِنَّهَا كَانَتْ وَكَانَتْ وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ»

Hz. Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki:

Kendisini hiç görmediğim hâlde Efendimiz'in hanımlarından hiçbirini Hatice'yi kıskandığım kadar kıskanmadım. Zira Resûl-i Ekrem onu sık sık anar, methederdi. Ne zaman bir koyun kesip etini parçalasa, Hatice'nin yakınlarına da gönderirdi. Bazen onu kıskanıp Resûlullah'a "Sanki dünyada Hatice'den başka kadın kalmadı!" dediğim olurdu. Ancak Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "O başkaydı; evlatlarım da ondan olmuştu." diye Hatice'yi yâd eder, güzel meziyetlerini zikrederdi. *[Buhari, Menâkıbu'l-Ensar 20; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 74]*

185 عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﵁ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ الْبَجَلِيِّ ﵁ فِي سَفَرٍ فَكَانَ يَخْدُمُنِي فَقُلْتُ لَهُ: لَا تَفْعَلْ فَقَالَ: إِنِّي قَدْ

رَأَيْتُ الْأَنْصَارَ تَصْنَعُ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ شَيْئًا آلَيْتُ عَلٰى نَفْسِي أَنْ لَا أَصْحَبَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا خَدَمْتُهُ

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki:

Cerîr İbn Abdullah el-Becelî ile bir sefere çıkmıştım. Benden yaşlı olduğu hâlde bana hizmet etmeye çalışıyordu. Ona böyle yapmamasını söylediğimde bana döndü ve şöyle dedi: "Ben Ensarın Resûlullah'a ne derece hizmet ettiklerini gördüm ve bu yüzden olur da birgün Ensardan biriyle arkadaşlık edersem ben de ona hizmet edeceğim, diye ahdetmiştim." *[Buhari, Cihâd 71; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 181]*

186 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: « يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللهِ فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً فَأَقْدَمُهُمْ سِنًّا وَلَا يَؤُمَّنَّ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي سُلْطَانِهِ وَلَا يَقْعُدُ فِي بَيْتِهِ عَلٰى تَكْرِمَتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ»

Ebû Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân'ı en iyi bilen ve okuyanlarınız cemaata imam olup namaz kıldırsın. Kur'ân bilgisi ve okuyuşunda eşit iseler, sünneti en iyi bilen; eğer sünnet bilgisinde de müsavi iseler önce hicret etmiş olan; hicret ediş tarihleri de aynı ise daha yaşlı olan kişi imam olsun. Yetkili ve sorumlu olduğu yerde kişiye, kendisi izin vermedikçe bir başkası imam olmaya kalkmasın. Hiç kimse, başkasının evinde, izni olmadıkça ev sahibinin hususi yerine oturmasın!" *[Müslim, Mesâcid 290]*

187 عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللّٰهِ تَعَالٰى إِكْرَامَ ذِى الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ»

Ebû Musa radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Saçı sakalı ağarmış müslümana, Kur'ân hususunda haddi aşmayıp onu okumaktan ve ahkâmıyla amel etmekten kaçınmayan hafıza ve âdil idareciye saygı göstermek, Allah'a duyulan tazimden kaynaklanır." *[Ebû Davud, Edeb 20]*

188 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا»

Abdullah İbn Amr radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Küçüklerimize şefkat göstermeyen, büyüklerimizin şerefini tanımayan (hürmet etmeyen) bizden değildir." *[Ebû Davud, Edeb 58; Tirmizi, Birr 15]*

189 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ فَنَزَلَ عَلٰى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ ﷺ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كُهُولًا كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ: يَا ابْنَ أَخِي لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هٰذَا الْأَمِيرِ فَاسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ فَاسْتَأْذَنَ لَهُ فَأَذِنَ لَهُ عُمَرُ ﷺ فَلَمَّا دَخَلَ: قَالَ هِيْ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ فَوَاللّٰهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَلَا تَحْكُمُ فِينَا بِالْعَدْلِ، فَغَضِبَ عُمَرُ ﷺ حَتّٰى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ،

فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ: {خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ} وَإِنَّ هٰذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ. وَاللّٰهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلَاهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللّٰهِ تَعَالٰى.

Abdullah İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Uyeyne İbn Hısn Medine'ye geldiğinde yeğeni Hur İbn Kays'a misafir olmuştu. Hur, Hz. Ömer'in kendisine yakın tuttuğu kimselerden biriydi. Zaten ister yaşlı ister genç olsun ilim ve Kur'ân ehli insanlar Hz. Ömer'in istişare heyetinde yer alırdı. Bu vesileyle Uyeyne, yeğeni Hurr'e: "Yeğenim, senin devlet başkanı nezdinde bir itibarın var, benim için görüşme izni al." dedi. Hur, Hz. Ömer'den izin isteyince Ömer de izin verdi. Uyeyne Hz. Ömer'in huzuruna girince: "Ey Hattaboğlu! Vallahi bize ne fazla bir şey veriyor, ne de aramızda adaletle hükmediyorsun!" dedi. Hz. Ömer hiddetlendi ve Uyeyne'yi dövmek için üzerine yürüdü. Hur hemen araya girdi ve "Ey müminlerin emiri! Allah, Peygamberine buyuruyor ki: "Sen af ve müsamaha yolunu tut, iyiliği emret, cahillere aldırış etme." {*A'râf Sûresi, 7/199*} Benim bu amcam da câhillerdendir (kusuruna bakma)" dedi. İbn Abbas diyor ki: Vallahi, Hur bu âyeti okur okumaz Hz. Ömer yerinden bile kıpırdamadı. Zira Hz. Ömer, Kur'ân'ın emir ve yasakları karşısında saygıyla yerinde duran (derhâl kendini frenleyebilen) bir şahsiyetti. *[Buhari, İ'tisam 2]*

190 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ رضي الله عنهما بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: اِنْطَلِقْ بِنَا إِلٰى أُمِّ أَيْمَنَ رضي الله عنها نَزُورُهَا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يَزُورُهَا، فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَيْهَا بَكَتْ فَقَالَا لَهَا: مَا يُبْكِيكِ أَمَا تَعْلَمِينَ أَنَّ مَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ؟ فَقَالَتْ: إِنِّي لَا أَبْكِي أَنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّ مَا عِنْدَ

اللهِ تَعَالٰى خَيْرٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَلٰكِنْ أَبْكِي أَنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السَّمَاءِ. فَهَيَّجَتْهُمَا عَلَى الْبُكَاءِ فَجَعَلَا يَبْكِيَانِ مَعَهَا.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem vefatından sonra Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer'e gelerek: "Haydi kalk, Ümmü Eymen'e gidelim; Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem onu ziyaret ettiği gibi biz de ziyaret edelim!" dedi. Ümmü Eymen'in yanına vardıklarında annemiz ağladı. Hz. Ebûbekir ve Hz. Ömer "Allah nezdinde elde ettiği mertebenin Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem için çok daha hayırlı olduğunu bildiğin halde neden ağlıyorsun?" diye sordular. Ümmü Eymen onlara "Doğrusu ben bunun için ağlamıyorum. Elbette Allah katındaki mertebenin Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem için daha hayırlı olduğunu çok iyi biliyorum. O'nun vefatıyla vahiy kesildi (vahyin bereketinden mahrum kaldık), ben ona ağlıyorum." dedi. Onun bu sözleri, Hz. Ebûbekir ve Ömer'i de duygulandırdı. Peşinden Ümmü Eymen'le birlikte ağlamaya başladılar. *[Müslim, Fedâilu's-sahâbe 103]*

191 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: «أَنَّ رَجُلاً زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا، فَلَمَّا أَتٰى عَلَيْهِ قَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخًا لِي فِي هٰذِهِ الْقَرْيَةِ. قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا عَلَيْهِ؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللهِ تَعَالٰى، قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Adamın biri, başka bir köydeki din kardeşini ziyaret maksadıyla yola çıktı. Cenâb-ı Hak, onu gözlemesi için yolu üzerinde

bir melek görevlendirdi. Adam meleğin yanına ulaşınca melek: 'Nereye gidiyorsun?' diye sordu. Adam: Şu köyde bulunan din kardeşimi ziyaret etmek istiyorum, cevabını verdi. Melek: Ondan elde etmeyi umduğun bir menfaatin mi var? dedi. Adam: Hayır, benim ona olan muhabbetimin sebebi sadece Allah rızasıdır, dedi. Adamın bu hoş cevabı üzerine melek ona şu müjdeyi verdi: Doğrusu ben Allah'ın sana gönderdiği elçisiyim. Sen o kardeşini nasıl seviyorsan Allah da seni aynı şekilde seviyor." *[Müslim, Birr 38]*

192 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَجَلِيسِ السُّوءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ، فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً. وَنَافِخُ الْكِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا مُنْتِنَةً»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İyi ve kötü arkadaşın hâli, güzel koku satan attarla körükçünün haline benzer. Attar, ya sana güzel kokusundan verir ya sen paranla ondan satın alırsın ya da güzel kokusundan koklamış olursun. Körükçü ise ya elbiseni yakar ya da kötü kokusundan rahatsız olursun." *[Buhari, Zebâih 31, Buyû' 38; Müslim, Birr 146]*

193 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَلِجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا، فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kadın, dört sebepten dolayı nikâhlanır: Malı, soyu, güzelliği ve dindarlığı. Sen (diğerlerini değil de) dindar olanını seç ki bereket (ve huzur) bulasın!" *[Buhari, Nikâh 15; Müslim, Radâ 53]*

194 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِنًا وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيٌّ»

Ebû Said el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendiniz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müminden başkasını dost edinme! Sofrandan da ancak muttakiler yesin!" *[Ebû Davud, Edeb 16; Tirmizi, Zühd 56]*

195 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsan, arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse her biriniz kimlerle arkadaşlık kurduğuna dikkat etsin!" *[Ebû Davud, Edeb 16; Tirmizi, Zühd 45]*

196 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ»

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ اَلرَّجُلُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ: «اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kişi sevdiği ile beraberdir."

Diğer rivayette ise, Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem, "İnsan bir topluluğu sevdiği halde onlar gibi yaşamaya muvaffak olamazsa nasıl olacak?" diye sorulduğunda şöyle buyurduğu kaydedilmiştir: "Kişi sevdiği ile beraberdir." *[Buhari, Edeb 96; Müslim, Birr 165]*

197 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَالَ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: مَتَى السَّاعَةُ؟

قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟» قَالَ: مَا أَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَوْمٍ، وَلَا صَلَاةٍ، وَلَا صَدَقَةٍ، وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ: «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Bir bedevi Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem: "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Onun için ne hazırladın?" diye cevapladı. O da: "Âhiret için öyle pek oruç, namaz ve sadaka hazırlayabildiğim söylenemez. Ancak ben Allah'ı ve Resûlü'nü seviyorum." dedi. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "O halde sen, sevdiğin ile berabersin." buyurdu. *[Buhari, Edeb 96; Müslim, Birr 164]*

198 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلنَّاسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا. وَالْأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsanlar, altın ve gümüş madenlerine benzerler. Cahiliyede hayırlı olan, Müslümanlıkta da hayırlıdır; elverir ki dinin ruhunu kavramış olsun. Ruhlar, askerî birlikler (toplu cemaatler) gibidir. Tanıştıkları ölçüde biraraya gelir, kaynaşırlar. Tanışmayanlar da ihtilafa düşerler." *[Buhari, Enbiya 2; Müslim, Birr 159]*

199 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنه قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْعُمْرَةِ فَأَذِنَ لِي وَقَالَ: «لَا تَنْسَنَا يَا أُخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ» وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ: «أَشْرِكْنَا يَا أُخَيَّ فِي دُعَائِكَ» فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا.

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem umre yapmak için izin talep etmiştim. Bana müsaade etti ve "Canım kardeşim, duana bizi de ortak etmeyi unutma!" buyurdu. Resûlullah'ın böyle iltifat buyurmaları beni öylesine sevindirmişti ki, o gün dünyalar benim olsaydı o kadar sevinmezdim. *[Ebû Davud, Vitr 23; Tirmizi, Deavât 109]*

Allah İçin Sevmek

وَالَّذِينَ يَتَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ "Bunlardan önce Medine'yi yurt edinip imana sarılanlar ise kendi beldelerine hicret edenlere sevgi beslerler." {*Haşr Sûresi, 59/9*}

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا "Muhammed Allah'ın Resûlüdür. Onun beraberindeki müminler de kâfirlere karşı şiddetli olup kendi aralarında şefkatlidirler. Sen onları rükû ederken, secde ederken, Allah'tan lütuf ve rıza ararken görürsün. Onların alâmeti, yüzlerindeki secde izi, secde aydınlığıdır. Bunlar, Tevrat'taki sıfatları olup İncil'deki meselleri ise şöyledir: Öyle bir ekin ki, filizini çıkarmış, sonra da onu kuvvetlendirmiş, derken kalınlaşmış da artık gövdesi üzerinde doğrulmuş. Öyle ki, ekincilerin hoşuna gider, kâfirleri de öfkelendirir. İşte böylece Allah, onlar gibi iman edip makbul ve güzel işler yapanlara mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır." {*Fetih Sûresi, 48/29*}

200 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُما، وَأَنْ

يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلّٰهِ، وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللّٰهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ»

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şu üç haslet kimde bulunursa, imanın tadını tatmış demektir: Allah'ı ve Resûlü'nü her şeyden ve herkesten daha fazla sevmek; sevdiği şahsı yalnız Allah rızası için sevmek ve Allah onu küfürden kurtardıktan sonra yeniden küfre düşmeyi ateşe atılmaktan daha kerih gör(üp cehennem ve ona götürecek sebeplere karşı teyakkuz ve ürperti içinde bulun)mak." *[Buhari, İman 9; Müslim, İman 67]*

201 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللّٰهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللّٰهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللّٰهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Başka bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Allah, şu yedi insanı arşının gölgesinde himaye buyuracaktır: Âdil devlet başkanı, gençlik yıllarını Allah'a ibadet etme neşvesiyle geçiren genç, mescitlere dilbeste (bağlı) olan kimse, Allah için birbirlerini sevip Allah için bir araya gelen ve Allah için birbirinden ayrılan iki insandan her biri, makam ve cemal sahibi bir kadının talep ağında (nefsine başkaldırıp) "Ben Allah'tan korkarım!" diyen adam, solundakine infak ettiği şeyden, sağındaki

bir şey hissetmeyecek şekilde sadakasını gizli eda eden infak ehli, yapayalnızken Allah’ı anıp da gözleri yaşlarla dolan kişi.” *[Buhari, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; Müslim, Zekât 91]*

202 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلَالِي؟ اَلْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ kıyamet günü: “Benim rızam için birbirlerine muhabbet besleyenler nerede? Arşımın gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı bugün onları arşımın gölgesinde gölgelendirip himaye edeceğim.” buyurur. *[Müslim, Birr 37]*

203 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Kâinatın İftihar Tablosu Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

“Nefsim kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (kâmil) imana sahip olamazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayınız!” [Müslim, İman 93-94]

204 عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيُخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ»

Mikdad İbn Ma'dikerib radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Din kardeşini seven kişi, ona sevgi ve muhabbetini ihsas edip bildirsin!" *[Ebû Davud, Edeb 113; Tirmizi, Zühd 54]*

205 عَنْ مُعَاذٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ: «يَا مُعَاذُ وَاللّٰهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ ثُمَّ أُوصِيكَ يَا مُعاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اَللّٰهُمَّ أَعِنِّي عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ»

Muaz İbn Cebel radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elimi tuttu ve şöyle buyurdu:

"Ya Muaz! Vallahi seni samimi olarak seviyorum ve sana her farz namazın sonunda şu duayı okumayı hiç terk etmemeni tavsiye ediyorum: "Allahım! Seni anmam, Sana şükredebilmem ve Sana ibadetlerin en güzelini ifa edebilmem için bana yardım et!" *[Ebû Davud, Vitr 26; Nesai, Sehv 60]*

Allah'ın Kulunu Sevmesi

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ، وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok affedicidir, engin merhamet ve ihsan sahibidir." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/31*}

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar, müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorludurlar. Allah yolunda mücahede eder ve bu hususta dil uzatan hiçbir

kimsenin ayıplamasından korkmazlar. İşte bu, Allah'ın öyle bir lütfudur ki dilediğine verir. Allah'ın ihsanı boldur, her şeyi hakkıyla bilir." {*Maide Sûresi, 5/54*}

206 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا، فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتّٰى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ، كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Her kim benim veli (has) kuluma düşmanlık ederse, Ben de ona karşı harp ilan ederim. Kulum kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli hiçbir şeyle bana yakınlık kazanamaz. Kulum (farzlara ilâve olarak yaptığı) nafile ibadetlerle bana yakınlık kazanır da nihayet Ben onu severim. Onu sevince de onun işiten kulağı, gören gözü, tutup yakalayan eli ve yürümesine vasıta olan ayağı olurum (Hâsılı; onun işitmesi, görmesi, tutması, yürümesi doğrudan doğruya meşîet-i hâssa dairesinde cereyan etmeye başlar). Böylesi bir kul Benden bir şey isterse istediğini muhakkak ona veririm. Bana sığınırsa onu hıfz ve sıyanetim altına alırım." *[Buhari, Rikak 38]*

207 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَقَالَ إِنِّي أُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِي

فِي السَّمَاءِ فَيَقُولُ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَيَقُولُ إِنِّي أُبْغِضُ فُلَانًا فَأَبْغِضْهُ فَيُبْغِضُهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِي فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللّٰهَ يُبْغِضُ فُلَانًا فَأَبْغِضُوهُ ثُمَّ تُوضَعُ لَهُ الْبَغْضَاءُ فِي الْأَرْضِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

"Allah, bir kulu sevdi mi Cibrîl'i aleyhisselâm çağırıp: 'Ben filanı seviyorum, sen de sev!' buyurur. Cibrîl de emre riayeten onu sever. Sonra sema ehline 'Allah Teâlâ filanı seviyor, siz de sevin' diye nida eder. Sema ehli de ona muhabbet besler. Derken yeryüzünde o kimse için hüsnükabul vaz edilir (yerdekilerin gönlünde o kimseye karşı bir sevgi hâsıl olur). Buna mukabil Hak Teâlâ bir kula buğzettiği zaman Cibrîl'i aleyhisselâm çağırıp 'Ben filanı sevmiyorum (buğzediyorum), sen de sevme!' diye emreder. Cibrîl de bu emir üzerine artık o kimseye buğzeder. Sonra ehl-i semaya 'Hak Teâlâ falanı sevmiyor, gayri siz de sevmeyin.' diye seslenir. Bu çağrıdan sonra o, yeryüzünde sevilmeyen ve buğzedilen bir insan olarak muamele görür. " *[Buhari, Edeb 41, Tevhîd 33; Müslim, Birr 157]*

İnsanların Zahirine Göre Hüküm Vermek, Gizli Hallerini Allah'a Bırakmak

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ "Eğer tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse onları serbest bırakın." {*Tevbe Sûresi, 9/5*}

208 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ وَيُقِيمُوا

الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذٰلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللّٰهِ تَعَالٰى»

Abdullah İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben, Allah'tan başka ilâh olmadığına, (O'ndan başka Mâbud-u bi'l-Hak, Maksud-u bi'l-İstihkak bulunmadığına) ve Hz. Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehadet edinceye ve namazlarını eda edip, zekâtlarını tastamam verecekleri âna kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Bunu yaptıkları takdirde, mallarını ve canlarını benden korumuş olurlar; şu kadar ki, İslâm'ın bir hakkı vardır (zekât, sadaka veya öşür verecekler). Artık bunun ötesinde hesapları (bu mevzudaki samimiyetleri) ise Allah'a kalmıştır." *[Buhari, İman 17, Salât 28, Zekât 1; Müslim, İman 32-36]*

209 عن جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ بَعَثَ بَعْثًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلٰى قَوْمٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَأَنَّهُمُ الْتَقَوْا فَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِذَا شَاءَ أَنْ يَقْصِدَ إِلٰى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ لَهُ فَقَتَلَهُ وأَنَّ رَجُلاً مِنَ المُسْلِمِينَ قَصَدَ غَفْلَتَهُ وَكُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَلَمَّا رَفَعَ عَلَيْهِ السَّيْفَ، قَالَ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ فَقَتَلَهُ فَجَاءَ الْبَشِيرُ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَسَأَلَهُ وَأَخْبَرَهُ، حَتّٰى أَخْبَرَهُ خَبَرَ الرَّجُلِ كَيْفَ صَنَعَ فَدَعَاهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ: «لِمَ قَتَلْتَهُ؟» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَوْجَعَ فِي الْمُسْلِمِينَ وَقَتَلَ فُلَانًا وَفُلَانًا وَسَمّٰى لَهُ نَفَرًا وَإِنِّي حَمَلْتُ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى السَّيْفَ قَالَ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ. قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَقَتَلْتَهُ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا

إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: «وَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» فَجَعَلَ لَا يَزِيدُ عَلٰى أَنْ يَقُولَ: «كَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟»

Cündeb İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, müslüman bir askerî birliği müşriklerin üzerine sevk etmişti. İki topluluk çarpışmak için karşı karşıya geldiler. Savaşın başlangıcında müşriklerden bir asker, müslüman neferlerden birini gözüne kestiriyor, vuruşup onu öldürüyordu. Bir başka müslüman asker de o müşriğin işini bitirmek için fırsat kolluyordu. Biz müslüman askerin Üsâme İbn Zeyd olduğunu konuşuyorduk. Derken Üsâme, kılıcını sıyırıp da adamı katledeceği sırada müşrik 'Lâ ilâhe illallah' dedi. Üsâme ise buna rağmen onu öldürdü. Savaş sonrası haberci Resûl-i Ekrem'e geldi ve olup biteni kendisine sorunca o da haber verdi. Üsâme'nin hasmıyla aralarında geçen olayı ve onu öldürmesini de anlattı. Bunun üzerine Hz. Peygamber derhâl Üsâme'yi çağırdı ve ona: "Onu niçin öldürdün?" diye sordu. Üsâme: "Ey Allah'ın Resûlü! O şahıs müslümanlara zarar verip onların canını yaktı; (isim vererek) şu, şu kimseleri katletti. Ben de ona saldırdım ama kılıcı tepesinde görünce "Lâ ilâhe illallah" diyerek kelime-i şehadet getirdi, dedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz: "Sen de onu öldürdün öyle mi!" deyince Üsâme, "Evet" cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Lâ ilâhe illallah, kıyamet günü karşına geldiğinde ne yapacaksın?" dedi. Üsâme: "Ey Allah'ın Resûlü! Cenâb-ı Hak'dan beni bağışlamasını dile!" dedi. Resûl-i Ekrem sürekli: "Lâ ilâhe illallah cümlesi kıyamet günü huzuruna geldiğinde ne yapacaksın, söyler misin?" "Lâ ilâhe illallah cümlesi kıyamet günü huzuruna geldiğinde ne yapacaksın?" diyor, başka bir şey demiyordu. *[Müslim, İman 160]*

Allah Korkusu

وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ "Allah sizi, Kendisine isyan etmekten sakındırır." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/28*}

وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ "...Yalnız Ben'den korkun." {*Bakara Sûresi, 2/40*}

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ "Rabbinin huzuruna çıkmaktan endişe duyan mümine iki cennet vardır." {*Rahmân Sûresi, 55/46*}

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ * يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارٰى وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ "Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Gerçekten kıyamet saatinin depremi müthiş bir olaydır. Onu göreceğiniz gün... Çocuğunu emziren anne, dehşetten çocuğunu unutup terk eder. Hamile olan her kadın çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş olmuş görürsün, hâlbuki gerçekte onlar sarhoş değildirler. Fakat Allah'ın azabı pek çetindir." {*Hac Sûresi, 22/1-2*}

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ * وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ * وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ * لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ "İşte o gün kişi kardeşinden, annesinden ve babasından, eşinden ve evlatlarından bile kaçar. O gün onlardan her birinin başından aşkın derdi ve tasası vardır." {*Abese Sûresi, 80/34-37*}

210 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نُطْفَةً ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذٰلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذٰلِكَ، ثُمَّ يُرْسَلُ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكَتْبِ رِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ. فَوَ الَّذِي لَا إِلٰهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتّٰى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ

فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتّٰى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Bize, doğru söyleyen ve doğruluğu tasdik olunan Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden her birinizin yaradılışı evvela ana karnında kırk günde toplanır. Sonra ikinci kırk günlük süre içinde alaka (kan pıhtısı görünümünde olan döllenmiş hücre) hâline döner. Sonra da bir o kadar zaman içinde bir parça et (bir çiğnem et görünümünde bir cenin) olur. Daha sonra ona bir melek gönderilir ve melek ona ruh üfleyerek dört şeyi; anne rahmindeki canlının rızkını, ecelini, amelini, saadet (cennet) ehli biri mi, yoksa şekavet (cehennem) ehli biri mi olacağını yazmakla emrolunur."

Abdullah İbn Mes'ûd der ki: Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, sizden biri, ömür boyu cennet ehlinin amelini işler ve kendisi ile cennet arasında sadece yarım kol mesafe kalır da kitap sebkat ettiği için cehennemliklerin yaptığı işleri yapar ve cehenneme girer. Yine sizden biri cehennem ehlinin amelini işler ve kendisi ile cehennem arasında yarım kol mesafe kalır; sonra kitap sebkat ettiği için o kişi son anda cennet ehlinin amelini işler de cennete girer. *[Buhari, Bed'u'l-halk 6, Kader 1; Müslim, Kader 1]*

211 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: بَلَغَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ أَصْحَابِهِ شَيْءٌ فَخَطَبَ، فَقَالَ: «عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ، فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ، وَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا» فَمَا أَتٰى عَلٰى أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمٌ أَشَدُّ مِنْهُ غَطَّوْا رُؤُوسَهُمْ وَلَهُمْ خَنِينٌ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem ashabıyla ilgili bir mesele intikal etmişti. Bunun üzerine bir

konuşma yaptı ve: "Bana cennet ve cehennem gösterildi. Hayır ve şer namına bugün gibisini hiç görmedim. Şayet bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız." buyurdu. Resûlullah'ın ashabına bundan daha çetin ve zor gelen başka bir gün olmamıştı. O gün başlarını öne eğerek hıçkıra hıçkıra ağlayıp inlediler. *[Müslim, Fedâil 134]*

212 عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ، فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ، فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ»

Adiy İbn Hâtim radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Rabbiniz sizden her birinizle arada bir tercüman olmaksızın konuşacaktır. O hengâmda insan sağına bakar, ölmeden önce göndermiş olduğu iyi amelleri görür. Sol tarafına bakar, hayatta iken işlemiş olduğu kötülükleri görür. Önüne bakınca da karşısında cehennemden başka bir şey görmez. Madem ki vaziyet böyledir siz imkânınız varken yarım hurma ile de olsa cehennemden korunmaya çalışın!" *[Buhari, Zekât 9; Müslim, Zekât 67]*

213 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنِّي أَرَى مَالَا تَرَوْنَ، أَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ، مَا فِيهَا مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعَ إِلَّا وَمَلَكٌ وَاضِعٌ جَبْهَتَهُ سَاجِدًا لِلّٰهِ تَعَالَى، وَاللّٰهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَمَا تَلَذَّذْتُمْ بِالنِّسَاءِ عَلَى الْفُرُشِ وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصُّعُدَاتِ تَجْأَرُونَ إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben sizin görmediğinizi görüyor ve bilmediğinizi biliyorum; âh bir bilseniz, gök bir gıcırdayışla gıcırdayıp inledi ki! Zaten öyle olması gerekirdi; zira göklerde meleklerin secdegâhı olmayan dört parmak kadar bile boş yer yoktur. Allah'a yemin ederim ki, eğer azamet-i ilâhî adına benim bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız, hatta zevcelerinizle bir arada bulunmaktan kaçınır, dağlara ve sahralara çıkar çığlık çığlık Allah'a yalvarırdınız." *[Tirmizi, Zühd 9]*

214 عَنْ أَبِي بَرْزَةَ نَضْلَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الْأَسْلَمِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ حَتّٰى يُسْأَلَ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ فِيهِ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ، وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ»

Ebû Berze Nadle İbn Ubeyd el-Eslemî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hiçbir kul, kıyamet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, bilgisini nasıl değerlendirdiğinden, malını hangi yollarla kazanıp nerelerde sarfettiğinden ve bedenini nerelerde yıprattığından hesaba çekilmedikçe bir adım dahi atamaz." *[Tirmizi, Kıyamet 1]*

215 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كَيْفَ أَنْعَمُ وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ الْتَقَمَ الْقَرْنَ وَاسْتَمَعَ الْإِذْنَ مَتٰى يُؤْمَرُ بِالنَّفْخِ فَيَنْفُخُ» فَكَأَنَّ ذٰلِكَ ثَقُلَ عَلٰى أَصْحَابِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ لَهُمْ: «قُولُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sûr sahibi (İsrafil aleyhisselâm)

sûru ağzına götürmüş ne zaman üflemekle emrolunursa derhâl üfleyeceği ânın müsaadesini intizar edip dururken ben dünya nimetlerinden istifade etmeyi nasıl düşünebilirim?"

Bu sözlerin tesiri Resûlullah'ın ashabına ağır gelip onları sarsınca, Allah Resûlü kendilerine: "Hasbunallahu ve ni'me'l-vekîl: Allah bize yeter, O ne güzel vekildir, deyiniz." buyurdu. *[Tirmizi, Kıyamet 8]*

216 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ خَافَ أَدْلَجَ وَمَنْ أَدْلَجَ بَلَغَ الْمَنْزِلَ، أَلَا إِنَّ سِلْعَةَ اللّٰهِ غَالِيَةٌ، أَلَا إِنَّ سِلْعَةَ اللّٰهِ الْجَنَّةُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"(Düşmanın baskınından) korkan kimse, geceleyin yol alır. Gece yol alan da hedefine ulaşır. Allah'ın metaının çok değerli olduğunu iyi belleyiniz. Şunu da iyi bilin ki, Allah'ın metaı cennettir." *[Tirmizi, Kıyamet 18]*

İzah: Cennet ucuz olmadığı gibi, cehennem de lüzumsuz değildir. Âhiret yolcusu kendisine baskın yapacak, ayağını kaydırabilecek maddi manevi düşmanlara karşı gece yolculuk yapıp uyanık kalan insanlar gibi olmalı, gece ibadetlerini ihmal etmeyerek kabrini nurlandırmalıdır.

217 عَنْ عَائِشَةَ ﵂، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، يَقُولُ: «يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ جَمِيعًا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلٰى بَعْضٍ؟ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ اَلْأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يُهِمَّهُمْ ذٰلِكَ» وَفِي رِوَايَةٍ: «اَلْأَمْرُ أَهَمُّ مِنْ أَنْ يَنْظُرَ بَعْضُهُمْ إِلٰى بَعْضٍ»

Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsanlar, kıyamet gününde yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşredilirler." Bunun üzerine ben: "Ey Allah'ın Resûlü, kadınlar ve erkekler beraber haşrolunca, birbirlerine bakmazlar mı?" dedim. Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Âişe! İş, onların bu türlü şeyleri düşünemeyecekleri kadar ciddidir, çetindir." buyurdu. *[Buhari, Rikak 45; Müslim, Cennet 56]*

Başka bir rivayette "Durum, onların birbirlerine bakamayacakları kadar ciddi ve dehşetlidir." kaydı vardır.

Allah'ın Rahmetini Ümit Etmek

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلٰى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ "De ki: Ey çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah bütün günahları affeder. Çünkü O, çok affedicidir, merhamet ve ihsanı fazladır." {*Zümer Sûresi, 39/53*}

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ "(Yüce Allah buyurdu ki) Rahmetim her şeyi kaplar." {*A'râf Sûresi, 7/156*}

وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ فَوَقَاهُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا "Artık ben işimi Allah'a bırakıyorum. Çünkü Allah kullarını pekâlâ görmektedir." Allah onu, o kâfirlerin tuzaklarının şerrinden korudu." {*Mü'min Sûresi, 40/44-45*}

218 عَنْ أَبِي ذَرٍّ ﵁ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «يَقُولُ اللّٰهُ ﷻ: مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا أَوْ أَزِيدُ، وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا أَوْ أَغْفِرُ. وَمَنْ تَقَرَّبَ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا، وَمَنْ تَقَرَّبَ

مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَمَنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً، وَمَنْ لَقِيَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيئَةً لَا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَقِيتُهُ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةً»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Kim bir iyilik işlerse, ona on kat ecir verir veya daha da artırırım. Kim de bir kötülük işlerse, ona bir kat kötülük takdir eder veya affederim. Kulum, bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşırım. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim (onu rahmetimle sarıp sarmalarım). Kim bana hiçbir şeyi ortak koşmamak şartıyla dünya kadar günahla mülâkî olursa, ben kendisini misliyle mağfiret ederek karşılarım." *[Müslim, Zikr 22]*

219 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَمُعَاذٌ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ: «يَا مُعَاذُ» قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: «يَا مُعَاذُ» قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ. قَالَ: «يَا مُعَاذُ» قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثَلَاثًا، قَالَ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ» قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا أُخْبِرُ بِهَا النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا؟ قَالَ: «إِذَنْ يَتَّكِلُوا» فَأَخْبَرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأَثُّمًا.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bineğinin terkisine Muaz İbn Cebel'i bindirmişti. Ona hitaben üç defa "Ey Muaz!" diye seslendi. O da her defasında "Buyrun, emredin ya Resûlallah!" diye cevap verdi. Akabinde Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem

şöyle buyurdu: "Kim gönlünden gele gele inanarak *Lâilâhe illallah Muhammed Resûlullah* kelime-i şehadet cümlesini ikrar ve tasdik ederse, Allah ona cehennemi haram kılar." Bu beşareti alan Muaz radıyallahu anh sordu: "Bunu insanlara müjde versem de sevinseler mahzuru var mıdır ey Allah'ın Resûlü?" Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "O zaman onlar bu muştuya güvenip de gevşeklik gösterirler." Enes radıyallahu anh der ki: Muaz İbn Cebel, bu bilgiyi gizleme vebalinden korktuğundan ötürü bunu ancak vefatına yakın bir zamanda nakletmiştir. *[Buhari, İlim 49; Müslim, İman 53]*

220 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِسَبْيٍ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ تَسْعٰى إِذْ وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْزَقَتْهُ بِبَطْنِهَا فَأَرْضَعَتْهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَتَرَوْنَ هٰذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ؟ قُلْنَا: لَا وَاللّٰهِ. فَقَالَ: «لَلّٰهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هٰذِهِ بِوَلَدِهَا»

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna birtakım esirler getirilmişti. Esirler arasında bir kadın vardı ki, (ayrı düştüğü çocuğuna duyduğu özlemden dolayı) sağa sola koşuyor, gördüğü her çocuğu sinesine basıyor ve emziriyordu. Bu manzara karşısında Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Şu kadın, bağrına bastığı ciğerparesini hiç ateşe atar mı?" diye sordu. Biz de: "Hayır, vallahi atmaz!" dedik. Bunun üzerine Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem hikmet gamzeden bir edayla: "İşte Allah, kullarına, bu kadının yavrusuna gösterdiği şefkatten çok daha merhametlidir." buyurdu. *[Buhari, Edeb 18; Müslim, Tevbe 22]*

221 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَمَّا خَلَقَ اللّٰهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابٍ فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ: إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي»

وَفِي رِوَايَةٍ: «غَلَبَتْ غَضَبِي» وَفِي رِوَايَةٍ «سَبَقَتْ غَضَبِي»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah mahlukatı yarattığı zaman, kendi nezd-i ulûhiyetinde bulunan ve arşın fevkinde olan kitabına, "Rahmetim gazabıma üstün gelir." diye yazmıştır." *[Buhari, Tevhîd 15; Müslim, Tevbe 14]*

Başka bir rivayette "Rahmetim gazabıma üstün geldi.", bir diğerinde ise "Rahmetim benim gadabıma sebkat etti (Yarışı rahmetim kazandı)" şeklindedir.

222 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «جَعَلَ اللّٰهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ ذٰلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاحَمُ الْخَلَائِقُ حَتّٰى تَرْفَعَ الدَّابَّةُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ»

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ لِلّٰهِ تَعَالٰى مِائَةَ رَحْمَةٍ أَنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالبَهَائِمِ وَالهَوَامِّ فَبِهَا يَتَعَاطَفُونَ وَبِهَا يَتَرَاحَمُونَ وَبِهَا تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلٰى وَلَدِهَا وَأَخَّرَ اللّٰهُ تَعَالٰى تِسْعًا وتِسْعِينَ رَحْمَةً يَرْحَمُ بِهَا عِبَادَهُ يَوْمَ القِيَامَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah, rahmetini yüz parçaya taksim etmiş, doksan dokuzunu kendi nezdinde tutmuş, bir tanesini yeryüzüne indirmiştir. İşte varlıklar bu bir parça rahmetin sevkiyle birbirlerine şefkatle yaklaşırlar. Nitekim hayvanlar, yavrusunu ezeceği endişesiyle ayağını çekip kaldırır."

Diğer rivayette şöyle buyurmuştur: "Cenâb-ı Hakk'ın yüz rahmeti vardır. Bunlardan birini cinler, insanlar, hayvanlar ve haşarata indirmiştir. Onlar bu bir rahmetin sevkiyle birbirlerine şefkat ve merhamet gösterirler. Yabani hayvan da yavrusuna bu vesileyle şefkat eder. Allah, doksan dokuz rahmeti kıyamet günü kullarına rahmetle muamele etmek için âhirete bırakmıştır." *[Buhari, Edeb 19; Müslim, Tevbe 17, 19]*

223 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ: «أَذْنَبَ عَبْدٌ ذَنْبًا فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ فَقَالَ أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ فَقَالَ: أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي فَلْيَفْعَلْ مَا شَاءَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

Bir kul günah işleyip de "Allahım, günahımı yarlıga!" dediğinde, Yüce Allah: "Kulum bir günah işledi ve hemen günahını bağışlayacak, hatasının hesabını soracak bir Rabbi olduğunun şuuruna vardı." buyurur.

Sonra kul tekrar günah işleyip de "Rabbim, günahımı yarlıga!" dediğinde, Yüce Allah: "Kulum bir günah işledi ve hemen günahını bağışlayacak, hatasının hesabını soracak bir Rabbi olduğunun şuuruna vardı." buyurur.

Sonra kul tekrar günah işleyip de "Rabbim, günahımı yarlıga!" dediğinde Allah Tebâreke ve Teâlâ: "Kulum bir günah işledi ve hemen günahını bağışlayacak, hatasının hesabını soracak bir Rabbi olduğunun şuuruna vardı. Kulum her ne yaparsa yapsın ben onu affederim." buyurur. *[Buhari, Tevhîd 35; Müslim, Tevbe 29]*

224 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا، لَذَهَبَ اللهُ بِكُمْ وَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللهَ تَعَالٰى فَيَغْفِرُ لَهُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, siz hiç günah işlemeyecek olsaydınız, Allah sizi alır, yerinize günah işleyip de Allah'tan mağfiret dileyecek bir topluluk getirir, onları bağışlardı." *[Müslim, Tevbe 11]*

225 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو ﵄ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَلَا قَوْلَ اللهِ ﷿ فِي إِبْرَاهِيمَ ﵇: {رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي} وَقَوْلَ عِيسَى ﵇: {إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ} فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ «اَللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي» وَبَكٰى، فَقَالَ اللهُ ﷿: «يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلٰى مُحَمَّدٍ-وَرَبُّكَ أَعْلَمُ- فَسَلْهُ مَا يُبْكِيهِ» فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَا قَالَ وَهُو أَعْلَمُ فَقَالَ اللهُ تَعَالٰى: يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلٰى مُحَمَّدٍ فَقُلْ: إِنَّا سَنُرْضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوؤُكَ.

Abdullah İbn Amr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, Kur'ân'da Hz. İbrâhîm'in aleyhisselâm "Rabbim, putlar insanların çoğunu saptırmıştır. Artık bundan sonra kim bana tâbi olursa bendendir. Kim de isyan ederse, Senin merhametine kalmıştır. Şüphesiz Gafûr Sensin, Rahîm Sensin." {*İbrâhîm Sûresi, 14/36*} duasını ve Hz. İsâ'nın aleyhisselâm: "Eğer onlara azap edersen, şüphe yok ki onlar Senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan şüphesiz Sen izzet ve hikmet sahibisin" {*Maide Sûresi, 5/118*} dualarını okudu. Sonra ellerini kaldırıp "Allahım, ümmetime merhamet et, ümmetimi bağışla!" diye dua etti ve ağladı. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah: "Ey Cebrail! -Rabbin her şeyi daha iyi bildiği hâlde- git, Muhammed'e neden ağladığını sor." buyurdu. Cebrail aleyhisselâm Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna gelince -Cenâb-ı Hak her şeyi en iyi bildiği hâlde- Habîb-i Zîşan ona ümmetinin akıbeti için endişe ettiğini haber verdi. Cebrail'in Efendimiz'in endişesini Allah Teâlâ'ya ulaştırması üzerine Cenâb-ı Hak şöyle buyurdu: "Ya Cebrail! Muhammed'e git ve O'na şu müjdemi bildir: Ümmetinin akıbeti hakkında Seni razı edecek ve seni mahzun etmeyeceğiz." *[Müslim, İman 346]*

226 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الْكَافِرَ إِذَا عَمِلَ حَسَنَةً أُطْعِمَ بِهَا طُعْمَةً مِنَ الدُّنْيَا، وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَدَّخِرُ لَهُ حَسَنَاتِهِ فِي الْآخِرَةِ وَيُعْقِبُهُ رِزْقًا فِي الدُّنْيَا عَلٰى طَاعَتِهِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kâfir, bir iyilik yaptığında bu iyiliğine mukabil kendisine dünyalık bir nimet tattırılır. Mümine gelince, Allah onun iyiliklerinin karşılığını âhirette vermek üzere biriktirir. Ayrıca dünyada yaptığı kulluğa mukabil rızık ihsan eder." *[Müslim, Sıfâtu'l-münâfıkîn 57]*

227 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهَرٍ جَارٍ غَمْرٍ عَلٰى بَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Beş vakit namaz, birinizin kapısı önünden coşkun akan ve içinde her gün beş kez yıkandığı çaya (nehire) benzer." *[Müslim, Mesâcid 284]*

228 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «يُدْنٰى الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رَبِّهِ حَتّٰى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ، فَيُقَرِّرُهُ بِذُنُوبِهِ، فَيَقُولُ: أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: رَبِّ أَعْرِفُ، قَالَ: فَإِنِّي قَدْ سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطٰى صَحِيفَةَ حَسَنَاتِهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Mümin kıyamet günü Rabbinin ihsan ve ikramına o kadar yakın olur ki, Allah onu hususi himaye ve rahmetinin dairesine alır ve günahlarını itiraf ettirir. Hak Teâlâ: Şu günahını biliyor musun, bu günahını biliyor musun? der. Mümin: Biliyorum Rabbim, der. Hazreti Settâr da: "Ben, bu günahlarını sen dünyada iken setretmiştim, bugün de affediyorum." buyurur. Ardından iyiliklerinin kaydedildiği defter kendisine verilir. *[Buhari, Mezâlim 3, Edeb 60, Tevhîd 36; Müslim Tevbe 52]*

229 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ أَنَّ رَجُلاً أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً، فَأَتٰى النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ، فَأَنْزَلَ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا

مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ} فَقَالَ الرَّجُلُ: أَلِي هٰذَا يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: «لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs, nefsine uyup bir kadını öptü. Daha sonra (vicdanî muhasebesi ağır basarak pişmanlık içinde) Nebiler Serveri'nin sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna gelip hâdiseyi aktardı. Bu hâdise üzerine Allah, "Gündüzün iki ucunda, gecenin de gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) siler-süpürür." {*Hûd Sûresi, 11/ 114*} âyetini indirdi. Mezkûr şahıs, "Ya Resûlallah! Bu inen hüküm sadece bana mı has?" diye sorunca Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, "Ümmetimin her bir ferdi içindir." buyurdu. *[Buhari, Mevâkît 4; Müslim, Tevbe 39]*

230 عَنْ أَبِي مُوسٰى ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ تَعَالٰى يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا»

Ebû Musâ radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, gündüz günah işlemiş kimsenin tövbesini kabul etmek için gece mağfiret elini uzatıp açar. Gece günah işlemiş kimsenin tövbesini kabul etmek için de gündüz mağfiret elini uzatır. Bu mağfiret tecellisi, güneş batıdan doğuncaya (kıyamete) kadar böyle sürer gider." *[Müslim, Tevbe 31]*

Korku ve Ümit (Havf ve Reca) Arası Yaşamak

فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ "Ama şu muhakkak ki, kendilerine yazık edenlerden başkası, Allah'ın ansızın azapla bastırmasından emin olamaz." {*A'râf Sûresi, 7/99*}

إِنَّهُ لَا يَيْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ "Doğrusu kâfirler güruhu dışında hiç kimse Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez." {*Yûsuf Sûresi, 12/87*}

إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ "Muhakkak ki Rabbin, dilediğinde cezayı çabucak verir, ama aslında Gafûr'dur, Rahîm'dir (affı ve merhameti boldur)." {*A'râf Sûresi, 7/167*}

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ * وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ "İyi ve hayırlı insanlar Naîm Cenneti'nde nimetler içindedirler. Yoldan sapan kâfirler ise ateştedirler." {*İnfitâr Sûresi, 82/13-14*}

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ * وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ * فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ "Artık kimin tartıları ağır basarsa, memnun kalacağı bir hayata girer. Kimin tartıları da hafif gelirse, onun barınağı da Hâviye (kızgın ateş) olur." {*Kâria Sûresi, 101/6-9*}

231 **عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ يَقُولُ: «لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللهِ ﷻ»**

Câbir İbn Abdullah radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem vefatından üç gün önce şöyle buyururken işittim:

"Her biriniz başka değil ancak Aziz ve Celil Allah'a hüsnüzan ederek vefat etsin!" *[Müslim, Cennet 81]*

İzah: Mümin, hayatını havf-reca dengesi içinde geçirmekle yükümlüdür. Ancak ölümün nefesini yakından hissetmeye başladığı son anlarında Allah'ın rahmetini umarak reca duygusuyla Hakk'a yürümeye gayret etmelidir.

232 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «قَالَ اللهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ

اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا، ثُمَّ لَقِيتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Ey insanoğlu! Sen bana dua edip (reca hissiyle hareket ederek) Benden affını umduğun müddetçe, işlediğin günahlar ne kadar olursa olsun onları dikkate almadan seni bağışlarım.

Ey insanoğlu! Günahların bütün semayı kaplayacak kadar olsa ve sen Benden bağışlanmanı dilersen, günahlarını yarlıgarım.

Ey insanoğlu! Sen Bana hiçbir şeyi ortak koşmamak ve şirke bulaşmamak şartıyla yeryüzü dolusu günahla gelsen, Ben de seni dünya dolusu mağfiretle karşılarım." *[Tirmizi, Deavât 98]*

233 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اَلْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلٰى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذٰلِكَ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cennet size ayakkabınızın bağından daha yakın olduğu gibi Cehennem de öyledir." (Yani; iman, amel, niyet ve ubudiyette dikkatli olun, ayağınızın kaymamasına dikkat edin) *[Buhari, Rikak 29]*

Allah Korkusundan ve Allah'a Saygıdan Dolayı Ağlamak

وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا "(Kur'ân okunduğu zaman) ağlayarak yüzüstü secdeye kapanırlar. İşte Kur'ân, onların saygısını böyle artırır." {*İsrâ Sûresi, 17/109*}

أَفَمِنْ هٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ * وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ "Şimdi siz bu söze mi şaşırıyorsunuz? Hep gülüyorsunuz ama ağlamıyorsunuz!" {*Necm Sûresi, 53/59-60*}

234 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ: «اِقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ؟ قَالَ: «إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي» فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى جِئْتُ إِلٰى هٰذِهِ الْآيَةِ {فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلٰى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا} قَالَ: «حَسْبُكَ الْآنَ» فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ.

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Bana bir Kur'ân oku da dinleyeyim!" buyurdu. Ben de: "Ya Resûlallah, Kur'ân sana nâzil olurken ben sana nasıl Kur'ân okurum?" dedim. Allah Resûlü: "Ben başkasından Kur'ân dinlemeyi severim." buyurdu. Bunun üzerine Nisâ Sûresi'ni okumaya başladım ve "Ey Resûlüm! Her ümmetten haklarında tanıklık edecek bir şahit (peygamber) celbettiğimizde ve seni de bütün onlara (ümmetine) şahit olarak getirdiğimizde, bakalım onların hali nice olacak?" {*Nisâ Sûresi, 4/41*} âyetine gelince: "Şimdilik yeter!" buyurdu. Baktım ki Allah Resûlü'nün gözleri dolmuş ağlıyor." *[Buhari, Fedâilu'l- Kur'ân 33; Müslim, Salâtu'l-musafirîn 247]*

235 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَايَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكٰى مِنْ خَشْيَةِ اللهِ حَتّٰى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ وَلَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah korkusundan ötürü ağlayan kişinin cehenneme girmesi, sağılmış sütün memeye dönmesi kadar muhaldir. Allah yolunda koşturup hizmet etmenin tozu ile cehennem dumanı asla bir arada bulunmaz." *[Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 8; Zühd 9]*

236 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الشِّخِّيرِ رضي الله عنه قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي وَلِجَوْفِهِ أَزِيزٌ كَأَزِيزِ الْمِرْجَلِ مِنَ الْبُكَاءِ.

Abdullah İbn Şıhhîr radıyallahu anh şöyle demiştir:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılarken huzuruna girmiştim. O esnada ağlamaktan dolayı göğsünden fokur fokur kaynayan tencere misali sesler geliyordu. *[Ebû Davud, Salât 158]*

237 عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رضي الله عنهما أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رضي الله عنه أُتِيَ بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا فَقَالَ: قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ رضي الله عنه وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مَا يُكَفَّنُ فِيهِ إِلَّا بُرْدَةٌ إِنْ غُطِّيَ بِهَا رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِنْ غُطِّيَ بِهَا رِجْلَاهُ بَدَا رَأْسُهُ، ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بُسِطَ أَوْ قَالَ: أُعْطِينَا مِنَ الدُّنْيَا مَا أُعْطِينَا قَدْ خَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنَا عُجِّلَتْ لَنَا. ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ.

Abdurrahman İbn Avf'ın oğlu İbrâhîm demiştir ki:

Babam Abdurrahman radıyallahu anh oruçluydu. Önüne iftar sofrası hazırlandığında (iç geçirerek) şöyle dedi: "Mus'ab İbn Umeyr radıyallahu anh, Uhud Savaşı'nda şehit edildi. O benden daha hayırlı bir insandı. Ancak ona kefen yapılabilecek üst kıyafetinden başka bir örtü bulunamadı. O kefenle başı örtülse ayakları, ayakları örtülse başı açıkta kalıyordu. Böyle yokluk günlerinden sonra bize dünyalık imkânlar öylesine geniş ve bol bir şekilde verildi ki, yaptığımız iyiliklerin karşılığının dünyada peşin verilmiş olmasından ciddi endişelenmekteyiz." Sözlerini tamamladıktan sonra ağlamaya başladı ve sofrayı terk etti. *[Buhari, Cenâiz 27, Meğazî 26]*

238 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيِّ بْنِ عَجْلَانَ الْبَاهِلِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَأَثَرَيْنِ: قَطْرَةُ دُمُوعٍ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ وَقَطْرَةُ دَمٍ تُهَرَاقُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ تَعَالٰى، وَأَمَّا الْأَثَرَانِ فَأَثَرٌ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَأَثَرٌ فِي فَرِيضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللّٰهِ تَعَالٰى»

Ebû Ümâme Sudey İbn Aclân el-Bâhılî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cenâb-ı Hakk'ın nezdinde hiçbir şey, iki damla ve iki iz kadar sevimli değildir: (İki damla) Allah'a iman ve iz'anın, O'ndan haşyetin ifadesi olarak dökülen gözyaşı ve rıza-yı ilahi yolunda (harbederken) dökülen kan damlası. İki ize gelince, Allah yolunda mücahede esnasında alınan yara izi ve emr-i ilahi olan farzlardan birini eda etmekten ortaya çıkan kulluk izidir."

[Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 26]

Zahit Yaşamak, Dünyaya ve Fani Şeylere Düşkün Olmamak

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتّٰى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلاً أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ "Bu fani dünya hayatı bilir misiniz neye benzer? Tıpkı şuna benzer: Gökten yağmur indiririz, derken o yağmur sebebiyle, insanların ve hayvanların beslendikleri bitkiler bol bol yetişir, ağ gibi etrafı sarar. Yeryüzü renk renk, çeşit çeşit meyve ve mahsullerle süslenir, bahçe sahipleri de o ürünleri devşirmeye gittikleri sırada, geceleyin ve gündüzün birden emir çıkarırız, bir afet gelir, söküp biçer. Sanki daha dün, o şen manzara, orada hiç olmamış gibi olur… İşte Biz düşünüp ibret alacak kimseler için âyetleri, delilleri böyle ayrıntılı olarak açıklarız." {*Yûnus Sûresi, 10/24*}

اِعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا، وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ "İyi bilin ki (âhirete yer vermeyen) dünya hayatı, bir oyundur, bir oyalanmadır, bir süstür. Kendi aranızda karşılıklı övünme, mal ve nesli çoğaltma yarışıdır. Tıpkı o yağmura benzer ki bitirdiği ürün, çiftçilerin hoşuna gider. Ama sonra kurur, sen onu sapsarı kurumuş görürsün. Sonra da çer çöp haline gelir. İşte dünya hayatı da böyledir. Âhirette ise kâfirler için şiddetli bir ceza, müminler için ise Rab'leri tarafından bir mağfiret ve rıza vardır. Doğrusu dünya hayatı bir aldanma metaından başka bir şey değildir." {*Hadîd Sûresi, 57/20*}

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ "Kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş, güzel cins atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin hoşuna giden şeyler insanlara cazip gelmektedir. Aslında bunlar, dünya hayatının geçici bir metaından ibarettir. Asıl varılacak güzel yer ise, Allah'ın katındadır." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/14*}

وَمَا هٰذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ "Bu dünya hayatı, geçici bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ebedi âhiret diyarı ise hayatın ta kendisidir. Keşke bunu bir bilselerdi!" {*Ankebût Sûresi, 29/64*}

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ * حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ * كَلاَّ سَوْفَ تَعْلَمُونَ * ثُمَّ كَلاَّ سَوْفَ تَعْلَمُونَ * كَلاَّ لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ "Dünyalıklarla böbürlenmek oyaladı sizleri. Tâ boylayıncaya kadar kabirleri! Hayır (geçici dünya zevklerine bağlanmak doğru değil, sakının bundan) ileride bileceksiniz! Evet, evet! İleride bileceksiniz! Sakının bundan! Eğer kesin bir tarzda (ilmelyakîn) bilseydiniz böyle yapmazdınız." {*Tekâsür Sûresi, 102/1-5*}

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَكُمْ بِاللهِ الْغَرُورُ
"Ey insanlar! Allah'ın vaadi elbette gerçektir, öyleyse sakın dünya hayatı sizi aldatmasın; o çok hilekâr şeytan da Allah'ın kerem ve merhametini ileri sürerek sizi aldatmasın." {*Fâtır Sûresi, 35/5*}

239 عَنْ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْأَنْصَارِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ رضي الله عنه إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا فَقَدِمَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الْأَنْصَارُ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ فَوَافَوْا صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ، انْصَرَفَ فَتَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ رَآهُمْ، ثُمَّ قَالَ: «أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ» فَقَالُوا: أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ: «أَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلٰكِنِّي أَخْشَى أَنْ تُبْسَطَ الدُّنْيَا عَلَيْكُمْ كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا فَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ»

Amr İbn Avf el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Ubeyde İbn Cerrâh'ı radıyallahu anh cizye gelirlerini tahsil etmek için Bahreyn'e göndermişti. O da bir süre sonra bu cizye gelirleri ile Bahreyn'den döndü. Ensar, Ebû Ubeyde'nin geldiğini duyunca sabah namazını Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile kılmak üzere mescide doldular. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazı eda edip hanesine çekilmek üzere geçerken Ensar önünde durup O'na bir şeyler ihsas etmeye çalıştılar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onları böyle görünce tebessüm etti ve: "Sanırım Ebû Ubeyde'nin Bahreyn'den bir şeyler getirdiğini duydunuz?" dedi. Ensar: "Evet, ey Allah'ın Resûlü!" diyerek O'nu tasdik ettiler. Bunun üzerine Resûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz buyurdular ki: “Gözünüz aydın! Sizi sevindirecek şeylerin elinize ulaşacağı ve beklentilerinizin gerçekleşeceği hususunda ümitvar olun. Vallahi, ben sizin fakr u zarurete düşmenizden değil sizden öncekilerin önüne serildiği gibi dünya ve içindeki nimetlerin sizin önünüze yayılmasından, onların dünyalık şeyler peşinde koştukları gibi sizin de birbirinizle çekişmenizden ve bu hususların onları helâke götürdüğü gibi sizi de helâk etmesinden korkuyor ve cidden endişe ediyorum!” *[Buhari, Rikak 7; Müslim, Zühd 6]*

240 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ ﵁ عَنِ النَّبِيّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ وَإِنَّ اللّٰهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ. فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا النِّسَاءَ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

“Doğrusu dünya tatlıdır (şirindir), yemyeşildir (cazibedardır). Bununla beraber Allah, dünyalık şeyleri sizin tasarrufunuza vermekte ve nasıl amel ettiğinize bakmaktadır. Binaenaleyh, dünyanın (fani yüzünün) cazibesine sakın kendinizi kaptırmayın! Kadınların cazibesine kapılmaktan da uzak durun!” *[Müslim, Zikr 99]*

241 عَنْ أَنَسٍ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «يَتْبَعُ المَيِّتَ ثَلَاثَةٌ: أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ: فَيَرْجِعُ اثْنَانِ. وَيَبْقٰى وَاحِدٌ: يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقٰى عَمَلُهُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Vefat eden kişiyi kabre kadar üç şey takip eder; aile fertleri, malı ve ameli. Bunlardan ikisi geri döner, biri kalır. Aile fertleri ve malı geriye döner; ameli (ölüyle birlikte) kalır.” *[Buhari, Rikak 42; Müslim, Zühd 5]*

242 وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ ﷺ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرَّةِ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلَنَا أُحُدٌ فَقَالَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ». قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ. فَقَالَ: «مَا يَسُرُّنِي أَنَّ عِنْدِي مِثْلَ أُحُدٍ هٰذَا ذَهَبًا تَمْضِي عَلَيَّ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ، إِلَّا شَيْءٌ أَرْصِدُهُ لِدَيْنٍ، إِلَّا أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللّٰهِ هٰكَذَا وَهٰكَذَا» عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، ثُمَّ سَارَ فَقَالَ: «إِنَّ الْأَكْثَرِينَ هُمُ الْأَقَلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هٰكَذَا وَهٰكَذَا» عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ «وَقَلِيلٌ مَا هُمْ». ثُمَّ قَالَ لِي: «مَكَانَكَ لَا تَبْرَحْ حَتّٰى آتِيَكَ». ثُمَّ انْطَلَقَ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ حَتّٰى تَوَارٰى فَسَمِعْتُ صَوْتًا قَدِ ارْتَفَعَ فَتَخَوَّفْتُ أَنْ يَكُونَ أَحَدٌ عَرَضَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ فَذَكَرْتُ قَوْلَهُ: «لَا تَبْرَحْ حَتّٰى آتِيَكَ» فَلَمْ أَبْرَحْ حَتّٰى أَتَانِي فَقُلْتُ: لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتًا تَخَوَّفْتُ مِنْهُ فَذَكَرْتُ لَهُ. فَقَالَ: «وَهَلْ سَمِعْتَهُ؟» قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَقَالَ: مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَايُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: وَإِنْ زَنٰى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنٰى وَإِنْ سَرَقَ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Medine'nin Harre Mevkii'nde yürüyorken Uhud Dağı önümüzde belirdi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Ey Ebûzer!" diye seslendi. Ben: "Emret, ya Resûlallah!" dedim. Bunun üzerine O: "Şu Uhud Dağı kadar altınım olsa bile, bundan dolayı mutlu olmam. Herhangi bir borcu ödemek gayesiyle yanımda tuttuğumdan başka da elimde bir dinar olduğu halde üç gün geçmesini istemem."

–Resûlullah, dört bir tarafına elleriyle verme işareti yaptığı hâlde– "Yanımda bulunanı Allah'ın kullarına şu senin, şu da senin diyerek dağıtmak isterim." buyurdu. Ardından bir süre yürüdü ve: "Dünyada çok mala sahip olanlar, âhirette az sevaba malik olanlardır. Ancak (dünyayı kalben terk edip kesben terk etmeyen ve her türlü hayır hizmetine ve muhtaçlara) şöyle, şöyle ve şöyle tasaddukta bulunup himmet edenler müstesnadır. Fakat maalesef onların sayısı da ne kadar azdır!" buyurarak bana: "Ben yanına dönünceye kadar sakın yerinden ayrılma!" diye tembihledi ve gecenin karanlığında yürüyüp gözden kayboldu. O sırada yüksek bir ses işittim ve birisinin Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem saldırmasından endişe ettim. Ardından gitmek istedim, fakat "Ben yanına dönünceye kadar sakın yerinden ayrılma!" emrini hatırlayıp hareket etmedim. Derken Resûl-i Ekrem yanıma geldi. Kendisine yüksek bir ses işittiğimi ve O'nun adına endişe ettiğimi söyledim. Resûl-i Ekrem Efendimiz: "Sen o sesi duydun mu ki?" diye sorunca "Evet" dedim. Sonra bana şöyle buyurdu: "O, Cebrail idi ve bana, ümmetinden Allah'a ortak koşmayarak vefat eden kimse cennete girer, müjdesini verdi." Bu müjdenin üzerine ben kendisine: "Zina edip hırsızlık yapsa da mı?" diye sordum. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Evet, zina da etse, hırsızlık da yapsa cennete girer!" *[Buhari, Rikak 14; Müslim, Zekât 32]*

243 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: «أُنْظُرُوا إِلٰى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلٰى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dünyalık imkânlar itibarıyla sizden daha aşağı olanlara bakınız! Sizden daha iyi konumda olanlara bakmayınız! Bu bakış açısı, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hor görmemeniz için en uygun olandır." *[Müslim, Zühd 9]*

244 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ وَالْقَطِيفَةِ وَالْخَمِيصَةِ، إِنْ أُعطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Altın, gümüş, kadife ve kostüme kul, köle olanlar perişan oldular. Böyle (gözlerini sırf dünyalık bürümüş menfaatperest) kimselere istedikleri verilirse memnun olur, verilmezse katiyen memnun olmazlar." *[Buhari, Rikak 10]*

245 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِمَنْكِبَيَّ فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ». وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ ﵄ يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem benim iki omzumdan tuttu ve: "Dünyada sanki bir gurbetçi veya bir yolcu gibi ol!" buyurdu. İbn Ömer radıyallahu anhumâ konuyla ilgili olarak şöyle derdi: "Akşama yetiştiğinde (salih amelleri sonra yaparım diye) sabahı bekleme. Sabaha kavuştuğunda da (sonra yaparım diye) akşamı gözleme. Sıhhatin yerindeyken hastalık vaktini, ömür sermayen varken de ölümünü düşün ve hazırlık yap. (İş işten geçtikten sonra keşke salih amel yapsaydım diye hayıflanıp pişman olma)." *[Buhari, Rikak 3]*

246 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ ﵁ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ: فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللّٰهُ وَأَحَبَّنِي

النَّاسُ فَقَالَ: « اِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللّٰهُ وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ»

Sehl İbn Sa’d es-Sâidî radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs, Resûl-i Ekrem’e sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve “Ey Allah’ın Resûlü! Bana öyle bir iş yapmayı tavsiye et ki, onu yaptığım zaman hem Allah’ın hem de insanların sevgisini kazanayım.” dedi. Bu soru üzerine Resûl-i Ekrem Efendimiz buyurdular ki: “Dünyalık (fani ve geçici) şeylere karşı zahit (ve müstağni) ol ki Allah seni sevsin! Halkın elindekilere de iltifat etme ki, insanların sevgisini kazanasın!” *[İbn Mâce, Zühd 1]*

247 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنهما قَالَ: ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رضي الله عنه مَا أَصَابَ النَّاسُ مِنَ الدُّنْيَا فَقَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَظَلُّ الْيَوْمَ يَلْتَوِي مَا يَجِدُ مِنَ الدَّقَلِ مَا يَمْلَأُ بِهِ بَطْنَهُ.

Nu’mân İbn Beşîr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Halife Hz. Ömer radıyallahu anh, insanların hali hazırda nice dünyalık nimetlere nail olmasını hatırlattıktan sonra sözü şuraya getirdi: “Doğrusu ben, Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem bütün gün açlıktan kıvranıp, karnını doyuracak adî hurma dahi bulamayışına çok defalar şahit olmuşumdur.” *[Müslim, Zühd 36]*

248 عَنْ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ رضي الله عنه قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ نَلْتَمِسُ وَجْهَ اللّٰهِ تَعَالٰى فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللّٰهِ فَمِنَّا مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا. مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ رضي الله عنه قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نَمِرَةً فَكُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ، فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ، وَنَجْعَلَ عَلٰى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنَ الْإِذْخِرِ، وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا.

Habbâb İbn Eret radıyallahu anh demiştir ki:

Biz, Allah'ın rızasını kazanmayı ümit ederek, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Medine'ye hicret ettik. Hicret sevabımızı Allah takdir etti. İçimizde öyle kimseler vardı ki, mükâfatlarından hiçbir şey tadamadan (dünya yüzlerine gülmeden) vefat ettiler. Nitekim Mus'ab İbn Umeyr radıyallahu anh o bahtiyar kimselerdendir. Uhud günü şehit edildiğinde geride sadece yünden yapılmış çizgili bir kaftan bırakmıştı. Onunla başını örttüğümüzde ayakları, ayaklarını örttüğümüzde ise başı açıkta kalıyordu. Hal böyle olunca Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem başını örtmemizi, ayaklarına da bir miktar izhir (Mekke ayrığı otu) koymamızı emretti. İçimizden öyle kimseler de var ki, meyvesi olgunlaşmış (hicretten beklediği sevaba nail olmuş) ve meyvesini devşirmiştir (dünyalık adına elde etmek istediklerine sahip olmuşlardır). *[Buhari, Rikak 16; Müslim, Cenâiz 44]*

249 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ، مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ»

Sehl İbn Sa'd es-Sâidî radıyallahu anh demiştir ki: İnsanlığın İftihar Tablosu sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dünyanın Allah nezdinde sivrisinek kanadı kadar bir değeri olsaydı, kâfire ondan bir yudum su içirmezdi." *[Tirmizi, Zühd 13]*

250 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا، إِلَّا ذِكْرَ اللهِ تَعَالَى وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمًا وَمُتَعَلِّمًا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dikkat ediniz! (Allah'tan uzaklaştıran birer sebep olmaları hasebiyle)Dünya mel'un olduğu gibi içindekiler de mel'undur

(herhangi bir zati değerleri yoktur); ancak şunlar müstesna: Allah'ı anmak (hatırlayıp hatırlatmak), Allah'ın yakınlığını kazanmaya matuf şeylerle meşgul olmak, ilim sahibi olmak ve bir de ilim öğrenme yolunda bulunmak." *[Tirmizi, Zühd 14]*

251 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄، قَالَ: مَرَّ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ نُعَالِجُ خُصًّا لَنَا فَقَالَ: «مَا هٰذَا؟» فَقُلْنَا: قَدْ وَهٰى فَنَحْنُ نُصْلِحُهُ فَقَالَ: «مَا أَرٰى الْأَمْرَ إِلَّا أَعْجَلَ مِنْ ذٰلِكَ»

Abdullah İbn Amr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Kendimize ait kulübeyi elden geçirirken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımızdan geçti. O esnada bize "Bu meşguliyetiniz de nedir?" diye sordu. Cevaben "Yıkılmak üzere olan şu kulübeyi tamir ediyoruz." dedik. Bunun üzerine buyurdu ki: "Ecelin bu meşgul olduğunuz işten daha acil ve daha seri olduğunu düşünüyorum! (Yani, dünyalık şeylerden daha acil ahiret işleri vardır.)" *[Ebû Davud, Edeb 169; Tirmizi, Zühd 25]*

252 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الشِّخِّيرِ ﵁ أَنَّهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَقْرَأُ{أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ} قَالَ: «يَقُولُ ابْنُ آدَمَ: مَالِي مَالِي، وَهَلْ لَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مِنْ مَالِكَ إِلَّا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ»

Abdullah İbn Şıhhîr radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri'nin sallallahu aleyhi ve sellem yanına gittim; Tekâsür Sûresi'ni okuyordu. Akabinde buyurdular ki:

"Âdemoğlu, 'malım, mülküm' deyip duruyor. Hâlbuki senin yiyip tükettiğin, giyip eskittiğin veya sevap kazanma ümidiyle tasaddukta bulunup kendinden önce âhirete gönderdiğinden başka malın olduğunu mu zannediyorsun ki ey âdemoğlu? *[Müslim, Zühd 3]*

253 عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا ذِئْبَانِ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِي غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ عَلَى الْمَالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ»

Kâ'b İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Mala düşkün ve hubb-u câha (makam ve mevkiye) tutkun bir insanın dinine verdiği zarar, bir koyun sürüsü içine bırakılmış iki aç kurdun sürüye verdiği zarardan daha çoktur!" *[Tirmizi, Zühd 43]*

254 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: نَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى حَصِيرٍ فَقَامَ وَقَدْ أَثَّرَ فِي جَنْبِهِ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ اتَّخَذْنَا لَكَ وِطَاءً، فَقَالَ: «مَالِي وَلِلدُّنْيَا، مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا»

Abdullah İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir hasır üzerinde yatıp uyumuştu. Uyandığında mübarek vücudunun yan tarafında hasırın izi vardı. Bunun üzerine biz, "Ey Allah'ın Resûlü, size bir döşek temin etsek." dedik. Bu teklifimize mukabil şunları söyledi: "Dünya ile benim ne alâkam var. Ben bir yolcu gibiyim. Bir ağaç altında gölgelenen bir yolcu.. sonra da orayı terk edip yoluna devam eden..." *[Tirmizi, Zühd 44]*

Yemede, İçmede, Giyinmede Sade Olma, Orta Yolu Koruma

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا * إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا

"Kendilerinden sonra yerlerine öyle bir nesil geldi ki, namazı zayi

ettiler, şehvetlerinin peşine düştüler. İşte bunlar da azgınlıklarının cezasını bulacaklardır. Ancak tövbe eden, iman edip makbul ve güzel işler yapanlar cennete girecekler ve asla haksızlığa uğramayacaklardır." {*Meryem Sûresi, 19/59-60*}

فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ * وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا "Karun bir gün, yine bütün ihtişam ve şatafatıyla halkının karşısına çıktı. Dünya hayatına çok düşkün olanlar: "Keşke bizim de Karun'unki gibi servetimiz olsaydı. Adamın amma şansı varmış, keyfine diyecek yok!" derler. Ahirete dair ilimden nasibi olanlar ise: Yazıklar olsun size! Bu dünyalıkların böylesine peşine düşmeye değer mi? Oysa iman edip güzel ve makbul işler yapanlara Allah'ın cennette hazırladığı mükâfat elbette daha hayırlıdır (hatırlatmasında bulunurlar)." {*Kasas Sûresi, 28/79-80*}

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ "Sonra o gün nimetlerden hesaba çekileceksiniz!" {*Tekâsür Sûresi, 102/8*}

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا "Kim şu peşin dünya zevkini isterse, Biz de dilediğimiz kimse hakkında ve dilediğimiz miktarda, o dünya zevkini ona veririz. Ama sonra ona cehennemi mekân kılarız, o da yerilmiş ve kovulmuş olarak oraya atılır." {*İsrâ Sûresi, 17/18*}

255 **عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها، قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ شَعِيرٍ يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ حَتّٰى قُبِضَ.**

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

"Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem hane halkı, O'nun vefâtına kadar iki gün arka arkaya arpa ekmeğiyle bile karnını doyurmamıştır." *[Buhari, Eyman 22; Müslim, Zühd 22]*

256 عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ ﵂، أَنَّهَا كَانَتْ تَقُولُ: وَاللهِ يَا ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ ثَلَاثَةَ أَهِلَّةٍ فِي شَهْرَيْنِ. وَمَا أُوقِدَ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَارٌ. قُلْتُ: يَا خَالَةُ فَمَا كَانَ يُعِيشُكُمْ؟ قَالَتْ: اَلْأَسْوَدَانِ: التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلَّا أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ جِيرَانٌ مِنَ الأَنْصَارِ. وَكَانَتْ لَهُمْ مَنَايِحُ وَكَانُوا يُرْسِلُونَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ أَلْبَانِهَا فَيَسْقِينَا.

Urve İbn Zübeyr, Hz. Âişe'nin radıyallahu anhumâ şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Yeğenim! Vallahi biz bir ay, sonra diğer ay, sonra bir başka ay yani iki ayda üç hilâl görürdük de, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem hanelerinde hiç ateş yakılmaz (yemek pişmez) idi." Urve der ki: "Teyzeciğim! Ne yiyip ne içiyordunuz?" diye sordum. Hz. Âişe dedi ki: "İki siyah, yani hurma ve su. Ancak şu var ki, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem Ensardan sağmal hayvan sahibi komşuları vardı. Onlar Allah Resûlü'ne sallallahu aleyhi ve sellem bu hayvanların sütlerinden gönderirler; O da bize içirirdi." *[Buhari, Rikak 17; Müslim, Zühd 28]*

257 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ. فَدَعَوْهُ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ وَقَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ.

Ebû Saîd el-Makburî'nin Ebû Hureyre'den radıyallahu anhumâ naklettiği bir rivayette, Ebû Hureyre, önlerinde kızartılmış bir koyun bulunan bir topluluğun yanından geçmişti. Onlar kendisini ziyafete davet etti ama o davete icabet etmeyip şunu söyledi: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem arpa ekmeğinden olsun karnını doyurmadan dünyadan ayrıldı." *[Buhari, Et'ıme 23]*

258 **عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﵄ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ نَبِيَّكُمْ ﷺ وَمَا يَجِدُ مِنْ الدَّقَلِ مَا يَمْلَأُ بِهِ بَطْنَهُ.**

Nu'mân İbn Beşîr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

"Doğrusu ben, Peygamberinizin karnını doyuracak adî hurma dahi bulamadığı zamanlara şahit oldum." *[Müslim, Zühd 34]*

259 عَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَرَ الْعَدَوِيِّ قَالَ: خَطَبَنَا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ وَكَانَ أَمِيرًا عَلَى الْبَصْرَةِ فَحَمِدَ اللّٰهَ وَأَثْنٰى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الدُّنْيَا آذَنَتْ بِصُرْمٍ وَوَلَّتْ حَذَّاءَ وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلَّا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الْإِنَاءِ يَتَصَابُّهَا صَاحِبُهَا وَإِنَّكُمْ مُنْتَقِلُونَ مِنْهَا إِلٰى دَارٍ لَا زَوَالَ لَهَا فَانْتَقِلُوا بِخَيْرِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ فَإِنَّهُ قَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ الْحَجَرَ يُلْقٰى مِنْ شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَيَهْوِي فِيهَا سَبْعِينَ عَامًا لَا يُدْرِكُ لَهَا قَعْرًا وَاللّٰهِ لَتُمْلَأَنَّ! أَفَعَجِبْتُمْ؟ وَلَقَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ مَا بَيْنَ مِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ مَسِيرَةَ أَرْبَعِينَ عَامًا وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَيْهَا يَوْمٌ وَهُوَ كَظِيظٌ مِنَ الزِّحَامِ وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ مَالَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقُ الشَّجَرِ، حَتّٰى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا فَالْتَقَطْتُ بُرْدَةً فَشَقَقْتُهَا بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ فَاتَّزَرْتُ بِنِصْفِهَا وَاتَّزَرَ سَعْدٌ بِنِصْفِهَا فَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا أَصْبَحَ أَمِيرًا عَلٰى مِصْرٍ مِنْ الأَمْصَارِ. وَإِنِّي أَعُوذُ بِاللّٰهِ أَنْ أَكُونَ فِي نَفْسِي عَظِيمًا وَعِنْدَ اللّٰهِ صَغِيرًا.

Hâlid İbn Ömer el-Adevî demiştir ki:

Basra Emîri olan Utbe İbn Gazvân radıyallahu anh bize hutbe verdi. Allah'a hamd ve senada bulunduktan sonra sözlerini şöyle sürdürdü:

"Dünya fani bir yurt olduğunu katiyetle belli etti ve süratle akıp gitmektedir. Ondan geriye kalan, sahibinin içip de kabın dibinde bıraktığı azıcık su kadar bir miktardır. Siz bu fani dünyadan sonsuzluk yurduna taşınacaksınız. Oraya hayırlı ve size menfaati olacak şeyleri götürmeye bakınız. Zira bize bahsedildiğine göre, cehennem öyle derin bir çukurdur ki kenarından atılan bir taş, yetmiş sene düştüğü hâlde yine onun dibine ulaşmaz. Vallahi, cehennem mutlaka doldurulacaktır. Ne oldu şaşırdınız mı yoksa? (Devam ederek) Yine bize bildirildiğine göre, cennet kapılarının iki kanadı arasındaki mesafe tam kırk senelik mesafedir. Cennet gün olacak, izdihamdan ağzına kadar dolacaktır. Ben kendimi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte olan yedi kişinin sonuncusu olarak gördüm. Ağaç yaprağından başka bir azığımız yoktu da bu yüzden dudaklarımız yara olmuştu. Üzerime alacak bir örtü (bez) bulmuştum da ikiye ayırıp Sa'd İbn Mâlik'le paylaşmıştım. Yarısını ben, diğer yarısını da Sa'd beline dolayıp kendine peştemal yapmıştı. Gel gör ki bugün her birimiz bir şehre vali olmuş durumdayız (Nereden nereye!). Kendimi büyük görüp kibre kapılmaktan ve Allah nezdinde küçük kabul edilmekten O'na sığınırım." *[Müslim, Zühd 14]*

260 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﵁ قَالَ: إِنِّي لَأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمٰى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، وَلَقَدْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ مَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقُ الْحُبْلَةِ وَهٰذَا السَّمُرُ حَتّٰى إِنْ كَانَ أَحَدُنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَالَهُ خِلْطٌ.

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki:

Doğrusu ben, Hak yolunda ok atan Arapların ilkiyim. Biz, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber gazaya çıktığımızda Huble ve Semur ağacının yapraklarından başka yiyecek bir şey bulamazdık. Hatta bundan ötürü birimiz abdest bozduğunda

dışkısı sanki koyun tersi gibi birbirine karışmayacak derecede kuru ve ayrık olurdu. *[Buhari, Rikak 17; Müslim, Zühd 12]*

261 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: وَاللّٰهِ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، إِنْ كُنْتُ لَأَعْتَمِدُ بِكَبِدِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لَأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلٰى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ. وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلٰى طَرِيقِهِمُ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ النَّبِيُّ ﷺ فَتَبَسَّمَ حِينَ رَآنِي وَعَرَفَ مَا فِي وَجْهِي وَمَا فِي نَفْسِي، ثُمَّ قَالَ: «أَبَا هِرٍّ» قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: «اِلْحَقْ» وَمَضٰى فَاتَّبَعْتُهُ فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ لِي فَدَخَلْتُ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ: «مِنْ أَيْنَ هٰذَا اللَّبَنُ؟» قَالُوا: أَهْدَاهُ لَكَ فُلَانٌ أَوْ فُلَانَةٌ قَالَ: «أَبَا هِرٍّ» قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: «اِلْحَقْ إِلٰى أَهْلِ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ لِي». قَالَ: وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الْإِسْلَامِ، لَا يَأْوُونَ عَلٰى أَهْلٍ وَلَا مَالٍ وَلَا عَلٰى أَحَدٍ وَكَانَ إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ. وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا فَسَاءَنِي ذٰلِكَ فَقُلْتُ: وَمَا هٰذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ؟ كُنْتُ أَحَقَّ أَنْ أُصِيبَ مِنْ هٰذَا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوّٰى بِهَا فَإِذَا جَاءُوا أَمَرَنِي فَكُنْتُ أَنَا أُعْطِيهِمْ وَمَا عَسٰى أَنْ يَبْلُغَنِي مِنْ هٰذَا اللَّبَنِ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللّٰهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ ﷺ بُدٌّ. فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا وَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنَ الْبَيْتِ قَالَ: «يَا أَبَا هِرٍّ» قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: «خُذْ فَأَعْطِهِمْ» قَالَ: فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتّٰى يَرْوٰى،

ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَأُعْطِيهِ الْآخَرَ فَيَشْرَبُ حَتّٰى يَرْوٰى، ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ، حَتّٰى انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ رَوِيَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ عَلٰى يَدِهِ فنظَرَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمَ فقَالَ: «أَبَا هِرٍّ» قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ: «بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ» قُلْتُ صَدَقْتَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: «اُقْعُدْ فَاشْرَبْ» فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ: فَقَالَ: «اِشْرَبْ» فَشَرِبْتُ فَمَا زَالَ يَقُولُ: «اِشْرَبْ» حَتّٰى قُلْتُ: لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا، قَالَ: «فَأَرِنِي» فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ فَحَمِدَ اللّٰهَ تَعَالٰى وَسَمّٰى وَشَرِبَ «الْفَضْلَةَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Kendisinden başka hiçbir ilah ve mabud bulunmayan Allah'a yemin olsun ki, kâh açlıktan karnımı yere yaslar, kâh midemin üstüne taş bağlardım. Bir gün Efendimiz ve bazı sahâbîlerin mescide giderken geçtikleri yol üzerine oturmuştum. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımdan geçti ve bana tebessüm etti. Yüzüme bakarak hâlet-i ruhiyeme muttali oldu. Bana "Ebû Hureyre!" diye seslendi. Ben: "Efendim ya Resûlallah!" dedim. "Ardımdan gel." dedi ve yürümeye devam etti. Ben de peşinden gittim. Hz. Peygamber hane-i saadetine girdi; ben de ardından girmek için müsaade istedim; izin verdi ve içeri girdim. Bir kap içinde bir miktar süt buldu ve: "Bu nereden geldi?" diye sordu. "Falan adam veya falan kadın onu size hediye getirdi." dediler. Resûl-i Ekrem: "Ebû Hureyre!" diye tekrar seslendi. Ben: "Başım, gözüm üstüne, ey Allah'ın Resûlü!" diye cevap verdim. "Ehl-i Suffe'ye git ve onları yanıma çağır" buyurdu. Ebû Hureyre der ki: Ehl-i Suffe, müslümanların misafirleriydi. Onlar ne sığınacak bir aileleri, ne varlıkları, ne de sahip çıkacak herhangi bir kimseleri olan gariplerdi. Efendimiz'e sadaka olarak bir şey geldiğinde kendisi ondan hiçbir şey almaz, doğruca Suffe ehline gönderirdi. Şayet gelen

sadaka değil de bir hediye ise kendisi de ondan nasiplenir, onlara iştirak eder sonra kalanı onlara gönderirdi. Resulullah'ın hanesine Suffe ehlini davet etmesinden rahatsız oldum. İçimden dedim ki: "Bu süt, Ehl-i Suffe'ye nasıl yetsin! O sütü içip kendime gelmeye öncelikle benim hakkım var. Hâlbuki onlar gelince Allah Resûlü bana emredecek, ben de sütü onlara vereceğim; böylece o sütten bana ya kalacak veya kalmayacak. Ancak Allah ve Resûlü'nün emrine itaat etmekten başka çarem de yok." Bu düşünceler içinde onların yanına gittim ve kendilerini davet ettim. Daveti kabul ettiler ve Resûl-i Ekrem'in hanesinin önüne gelerek içeri girmek için izin istediler, O da izin verdi ve içeri geçip yerleştiler. Habib-i Zişan bana: "Ebû Hureyre!" diyerek tekrar seslendi. Ben: "Emret, ey Allah'ın Resûlü!" diye karşılık verdim. "Süt kabını al ve onlara ver!" buyurdu. Ben de aldım ve arkadaşlarıma vermeye başladım. Sütü verdiğim kişi kanıncaya kadar içiyor, sonra kabı bana geri veriyor, ben bir diğerine uzatıyordum, o da aynı şekilde kanıncaya kadar içiyor sonra geri veriyordu. Bu şekilde herkese uzatarak en sonunda Allah Resûlü'ne verdim. Orada bulunan herkes süte kanmıştı. Resûlullah kabı alıp elinde tuttu ve mütebessim bir şekilde bana baktı. Ardından: "Ebû Hureyre!" diyerek bana seslendi. "Buyurunuz, ey Allah'ın Resûlü!" dedim. "Sadece ben ve sen kaldık." buyurdu. Ben: "Doğrudur, ya Resûlallah" diye cevapladım. "Otur da iç" buyurdular. Ben de oturdum ve içtim. Sonra yine: "Otur, iç" buyurdu. Yine oturdum ve içtim. Resûl-i Ekrem sürekli: "İç, iç" diyordu. Sonunda o noktaya geldi ki ben: "Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, artık içecek yerim kalmadı, kandım." dedim. "Şimdi bana ver." buyurdu. Kabı O'na verdim, Allah Teâlâ'ya hamdetti, besmele çekti ve kalan sütü kendisi içti. *[Buhari, Rikak 17]*

262 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ فِي ثَلَاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ.

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde, zırhı, otuz ölçek arpa mukabilinde bir Yahudinin yanında rehin bulunuyordu. *[Buhari, Cihâd 89; Müslim, Musâkât 124]*

263 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ عَلَيْهِ رِدَاءٌ، إِمَّا إِزَارٌ وَإِمَّا كِسَاءٌ، قَدْ رَبَطُوا فِي أَعْنَاقِهِمْ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ نِصْفَ السَّاقَيْنِ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الْكَعْبَيْنِ فَيَجْمَعُهُ بِيَدِهِ كَرَاهِيَةَ أَنْ تُرَى عَوْرَتُهُ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Ben Suffe ashabından yetmiş kişiyi gördüm. Hemen hiçbirinin üzerinde bütün vücudunu örtecek uzunlukta bir elbise yoktu. Ya bir izârları (peştemalleri) ya da boyunlarına bağladıkları bir kisâları (üst giysileri) vardı. Bu giysilerin bir kısmı baldırlarının yarısına, bir kısmı da topuklarına erişirdi de avret yerleri görülecek endişesiyle elbiselerini elleriyle toplarlardı. *[Buhari, Salât 58]*

264 عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: «خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ» قَالَ عِمْرَانُ: فَمَا أَدْرِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا «ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَنْذُرُونَ وَلَا يُوفُونَ، وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ»

İmran İbn Husayn radıyallahu anhumâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"En hayırlı nesil benim içinde bulunduğum nesildir. Sonra onları takip eden nesil, sonra da onların ardından gelen nesildir."

İmran İbn Husayn der ki: Nebiler Serveri'nin sallallahu aleyhi ve sellem "Sonra onları takip edenler gelir." sözünü iki defa mı yoksa üç defa mı söylediğini bilemiyorum.

Akabinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"O hayırlı nesillerin ardından öyle bir topluluk gelir ki, onlardan şahitlik talep edilmediği halde şahitlik yaparlar; hıyaneti alışkanlık hâline getirirler de artık kendilerine güvenilmez; adakta bulunurlar fakat yerine getirmezler ve bir de (yeme-içme konusunda dengeli olmadıklarından dolayı) içlerinde şişmanlık baş gösterir." *[Buhari, Şehâdât 9, Rikak 7; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 214]*

265 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا ابْنَ آدَمَ، إِنَّكَ إِنْ تَبْذُلِ الْفَضْلَ خَيْرٌ لَكَ، وَإِنْ تُمْسِكْهُ شَرٌّ لَكَ، وَلَا تُلَامُ عَلَى كَفَافٍ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ey âdemoğlu! İhtiyaç fazlası olan malını tasadduk etmen senin için daha hayırlıdır. (Cimrilik edip) Onu elinde tutman, senin aleyhinedir. İhtiyaç miktarı kadar mala sahip olmaktan dolayı Allah huzurunda sorumlu tutulmaz ve kınanmazsın. Harcamaya, kendinden ve geçimini üstlendiğin aile fertlerinden başla." *[Tirmizi, Zekât 32]*

266 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «قَدْ أَفْلَحَ مَن أَسْلَمَ وَكَانَ رِزْقُهُ كَفَافًا وَقَنَّعَهُ اللهُ بِمَا آتَاهُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslüman olup Rabbine inkiyad eden, helalinden ihtiyaçlarını karşılayacak kadar kendisine rızık verilen ve Allah'ın kendisine takdir ettiği nimete kanaat eden kimse kurtulmuştur." *[Müslim, Zekât 125]*

267 عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الْأَنْصَارِيّ ﵁ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: « طُوبَى لِمَنْ هُدِيَ إِلَى الْإِسْلَامِ وَكَانَ عَيْشُهُ كَفَافًا وَقَنِعَ»

Fedâle İbn Ubeyd el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ne mutlu İslâm'la şereflenip hidayete erene! Ne mutlu kâfî derecede maişeti olup buna kanaat eden kimseye!" *[Tirmizi, Zühd 35]*

268 عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا صَلَّى بِالنَّاسِ يَخِرُّ رِجَالٌ مِنْ قَامَتِهِمْ فِي الصَّلَاةِ مِنَ الْخَصَاصَةِ وَهُمْ أَصْحَابُ الصُّفَّةِ حَتَّى يَقُولَ الْأَعْرَابُ: هَؤُلَاءِ مَجَانِينُ، فإِذَا صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا لَكُمْ عِنْدَ اللهِ تَعَالَى لَأَحْبَبْتُمْ أَنْ تَزْدَادُوا فَاقَةً وَحَاجَةً»

Fedâle İbn Ubeyd radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namaz kıldırırken, sahabeden bazıları şiddetli açlıktan ötürü ayakta duramayıp düşüp bayılırdı. Bu kimseler, Suffe ashabından idiler. Çölden gelen Bedeviler ise onların hâline âşina olmadıkları için "Bunlar deli!" derlerdi. Fahr-i Kâinat Efendimiz namazı bitirince açlıktan bayılanların yanına yönelir ve onları şöyle teselli ederdi: "Allah indinde sizin için neler hazırlandığını bilseydiniz, daha fazla yoksul ve muhtaç olmayı arzu ederdiniz." *[Tirmizi, Zühd 39]*

269 عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وِعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أُكُلَاتٌ يُقِمْنَ صُلْبَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ فَثُلُثٌ لِطَعَامِهِ وَثُلُثٌ لِشَرَابِهِ وَثُلُثٌ لِنَفَسِهِ»

Mikdam İbn Ma'dîkerib radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"İnsanoğlu, midesinden daha kötü bir kap doldurmamıştır. Hâlbuki ona belini doğrultacak birkaç lokma yeterlidir. Şayet mutlaka yemesi gerekiyorsa, o zaman midesinin üçte birini yemeğine, üçte birini içeceğine, üçte birini de nefesine ayırsın (boş bıraksın)! " *[Tirmizi, Zühd 47]*

270 عَنْ أَبِي عَبْدِ اللّٰهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَأَمَّرَ عَلَيْنَا أَبَا عُبَيْدَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ نَتَلَقّٰى عِيرًا لِقُرَيْشٍ وَزَوَّدَنَا جِرَابًا مِنْ تَمْرٍ لَمْ يَجِدْ لَنَا غَيْرَهُ فَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ يُعْطِينَا تَمْرَةً تَمْرَةً فَقِيلَ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ بِهَا؟ قَالَ: نَمَصُّهَا كَمَا يَمَصُّ الصَّبِيُّ، ثُمَّ نَشْرَبُ عَلَيْهَا مِنَ الْمَاءِ فَتَكْفِينَا يَوْمَنَا إِلَى اللَّيْلِ وَكُنَّا نَضْرِبُ بِعِصِيِّنَا الْخَبَطَ، ثُمَّ نَبُلُّهُ بِالْمَاءِ فَنَأْكُلُهُ. قَالَ: وَانْطَلَقْنَا عَلٰى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَرُفِعَ لَنَا عَلٰى سَاحِلِ الْبَحْرِ كَهَيْئَةِ الْكَثِيبِ الضَّخْمِ فَأَتَيْنَاهُ فَإِذَا هِيَ دَابَّةٌ تُدْعٰى الْعَنْبَرَ فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ: مَيْتَةٌ، ثُمَّ قَالَ: لَا، بَلْ نَحْنُ رُسُلُ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَفِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَقَدِ اضْطُرِرْتُمْ فَكُلُوا فَأَقَمْنَا عَلَيْهِ شَهْرًا وَنَحْنُ ثَلَاثُ مِائَةٍ، حَتّٰى سَمِنَّا وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا نَغْتَرِفُ مِنْ وَقْبِ عَيْنِهِ بِالْقِلَالِ الدُّهْنَ وَنَقْطَعُ مِنْهُ الْفِدَرَ كَالثَّوْرِ أَوْ كَقَدْرِ الثَّوْرِ. وَلَقَدْ أَخَذَ مِنَّا أَبُو عُبَيْدَةَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلاً فَأَقْعَدَهُمْ فِي وَقْبِ عَيْنِهِ وَأَخَذَ ضِلَعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَأَقَامَهَا ثُمَّ رَحَلَ أَعْظَمَ بَعِيرٍ مَعَنَا فَمَرَّ مِنْ تَحْتِهَا وَتَزَوَّدْنَا مِنْ لَحْمِهِ وَشَائِقَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ أَتَيْنَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَذَكَرْنَا ذٰلِكَ لَهُ فَقَالَ: « هُوَ رِزْقٌ أَخْرَجَهُ

اللهُ لَكُمْ فَهَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ فَتُطْعِمُونَا؟» فَأَرْسَلْنَا إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْهُ فَأَكَلَهُ.

Câbir İbn Abdullah radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Ubeyde’yi radıyallahu anh başımıza kumandan tayin etti ve Kureyş kervanını ele geçirmek üzere bizi gönderdi. Verecek başka bir şey bulamadığından ötürü azık olarak bize bir torba hurma verdi. Ebû Ubeyde hurmaları tane tane taksim ediyordu. O esnada Hz. Câbir’e: “O hurmalarla nasıl doyuyordunuz?” diye soruldu. Câbir cevaben: Hurmaları çocuk gibi emer, sonra da üzerine su içerdik. Bu bizi o günün gecesine kadar idare ederdi. Değneklerimizle ağaç yapraklarını silkeler, sonra onları su ile ıslatıp yerdik, dedi. Sonra sözünü şöyle sürdürdü: Biz sahil boyunca yürüdük. Önümüzde büyük kum tepesi gibi bir şey belirdi. Yanına gidince baktık ki, o Anber denilen bir tür iri balık. Komutanımız Ebû Ubeyde: Bu, ölü bir hayvandır (murdardır) dedi. Sonra da fikrini değiştirerek: Bilakis, bizler şu an Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem elçileriyiz ve Allah yolundayız. Siz ızdırar derecesinde darda kalmış bulunuyorsunuz, o halde yiyebilirsiniz, dedi. Biz üç yüz kişi idik ve bir ay boyunca o balığın etinden yiyerek orada ikamet ettik, hatta kilo da aldık. Balığın göz çukurundan testilerle yağ çıkardığımızı hatırlıyorum. Biz ondan öküz büyüklüğünde parçalar kesiyorduk. Ebû Ubeyde bizden on üç kişiyi tutup onun göz çukuruna oturttu, kaburga kemiklerinden bir tanesini de alıp dikti. Sonra yanımızdaki en büyük deveye semerini vurarak bindi ve kaburga kemiğinin altından geçti. Balığın etinden kurutup ayırdık. Medine’ye dönünce, Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna varıp başımızdan geçenleri anlattık. Efendimiz: “O, Allah’ın sizin için çıkarmış olduğu bir rızıktır. Etinden yanınızda varsa bize de tattırsanız?” buyurdu. Biz de Resûl-i Ekrem’e sallallahu aleyhi ve sellem ondan bir parça gönderdik, o da yedi. *[Müslim, Sayd 17]*

271 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: إِنَّا كُنَّا يَوْمَ الْخَنْدَقِ نَحْفِرُ فَعَرَضَتْ كُدْيَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا: هٰذِهِ كُدْيَةٌ عَرَضَتْ فِي الْخَنْدَقِ. فَقَالَ: «أَنَا نَازِلٌ» ثُمَّ قَامَ وَبَطْنُهُ مَعْصُوبٌ بِحَجَرٍ وَلَبِثْنَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ لَا نَذُوقُ ذَوَاقًا فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ الْمِعْوَلَ فَضَرَبَ فَعَادَ كَثِيبًا أَهْيَلَ أَوْ أَهْيَمَ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ ائْذَنْ لِي إِلَى الْبَيْتِ فَقُلْتُ لِامْرَأَتِي: رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ ﷺ شَيْئًا مَا فِي ذٰلِكَ صَبْرٌ فَعِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فَقَالَتْ: عِنْدِي شَعِيرٌ وَعَنَاقٌ فَذَبَحْتُ الْعَنَاقَ وَطَحَنْتُ الشَّعِيرَ حَتّٰى جَعَلْنَا اللَّحْمَ فِي الْبُرْمَةِ ثُمَّ جِئْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَالْعَجِينُ قَدِ انْكَسَرَ وَالبُرْمَةُ بَيْنَ الْأَثَافِيِّ قَدْ كَادَتْ تَنْضَجُ. فَقُلْتُ: طُعَيِّمٌ لِي فَقُمْ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَرَجُلٌ أَوْ رَجُلَانِ قَالَ: «كَمْ هُوَ؟» فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ: «كَثِيرٌ طَيِّبٌ، قُلْ لَهَا لَا تَنْزِعِ الْبُرْمَةَ وَلَا الْخُبْزَ مِنَ التَّنُّورِ حَتّٰى آتِيَ» فَقَالَ: «قُومُوا» فَقَامَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا فَقُلْتُ: وَيْحَكِ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَالْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَمَنْ مَعَهُمْ، قَالَتْ: هَلْ سَأَلَكَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «اُدْخُلُوا وَ لَا تَضَاغَطُوا» فَجَعَلَ يَكْسِرُ الْخُبْزَ وَيَجْعَلُ عَلَيْهِ اللَّحْمَ وَيُخَمِّرُ الْبُرْمَةَ وَ التَّنُّورَ إِذَا أَخَذَ مِنْهُ وَيُقَرِّبُ إِلٰى أَصْحَابِهِ ثُمَّ يَنْزِعُ فَلَمْ يَزَلْ يَكْسِرُ وَيَغْرِفُ حَتّٰى شَبِعُوا وَبَقِيَ مِنْهُ فَقَالَ: «كُلِي هٰذَا وَأَهْدِي فَإِنَّ النَّاسَ أَصَابَتْهُمْ مَجَاعَةٌ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Hendek Savaşı öncesi siper kazarken çok sert bir kaya önümüze çıktı. Arkadaşlarımız Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve

sellem gelip hendekte önlerine çıkan bu kayayı haber verdiler. Efendimiz: "Ben hendeğe bizzat ineceğim." buyurdu ve sonra ayağa kalktı, açlıktan karnına sıkıca taş bağlamıştı. Tam üç gün boyunca hiçbir şey yemeden orada kalmıştık. Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem hendeğe indi, kazmayı eline aldı ve kayaya bir darbe vurdu. Vurur vurmaz kaya darmadağın oldu. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Eve gitmeme müsaade eder misiniz?" dedim. Eve gelip eşime: "Ben, Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem tahammülfersa bir halde aç gördüm, yanında yiyecek bir şey var mı?" diye sordum. Hanım: Azıcık arpa ve bir de oğlak var, dedi. Hemen oğlağı boğazladım, arpayı da öğüttüm. Eti güvece koyduk. Ekmek mayalanmakta, güveç de ocakta pişmekte iken Resûlullah'ın yanına döndüm ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bir fakir sofrası kurdum, bir kaç kişiyle birlikte bize buyurun!" dedim. Resûl-i Ekrem: "Sofranda ne kadar yemek var?" diye sorunca ben de ne varsa söyledim. Bunun üzerine: "Maşallah, çok varmış, iyi. Hanımına haber ver de, ben gelinceye kadar güveci ateşten indirmesin, ekmeği de tandırdan çıkarmasın!" buyurdu. Sonra ashaba dönerek: "Kalkın gidiyoruz!" buyurdu. Muhacir ve ensardan müteşekkil bir kalabalıkla beraber kalktılar. Ben telaşla hanımın yanına varıp: "Eyvah! Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bütün Muhacir ve Ensar birlikte kalabalık geliyorlar." dedim. Eşim: "Sana soframızda ne kadar yemek olduğunu sordu mu?" deyince ben: "Evet" dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hanemize buyurunca ashabına: "İzdiham yapmadan içeri girin!" buyurdu. Akabinde Resûlullah Efendimiz bir parça ekmek koparıp üzerine et koydu ve ashabına birer birer ikram etti. Her verişinin ardından güveci ve tandırı kapatıyordu. Onların hepsi doyuncaya kadar bu şekilde yapmaya devam etti. Sonunda bir miktar yemek arttı. Resûl-i Ekrem, eşime buyurdular ki: "Şu artan yemeği ye, komşularına da ikram et, zira insanlar açlıktan perişan oldular." *[Buhari, Megâzî 29]*

Kanaatkâr Olmak, Geçimde Orta Yol Tutmak, Başkalarına Yük Olmamak

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللهِ رِزْقُهَا "Yeryüzünde kımıldayan hiçbir canlı yoktur ki onun rızkı Allah'a ait olmasın." {*Hûd Sûresi, 11/6*}

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ * مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ "Ben cinleri ve insanları sırf Beni tanıyıp yalnız bana ibadet etsinler diye yarattım. Onlardan nafaka istemiyorum, beni yedirip beslemelerini de istemiyorum." {*Zâriyât Sûresi, 51/56-57*}

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا "Bu yardımlar, kendilerini Allah yoluna vakfeden yoksullar içindir. Bunlar yeryüzünde dolaşıp geçimlerini sağlama imkânı bulamazlar. Halktan istemekten geri durmaları sebebiyle, onların gerçek hallerini bilmeyen kimse, onları zengin sanır. Sen onları simalarından tanırsın. Onlar yüzsüzlük ederek halktan bir şey istemezler." {*Bakara Sûresi, 2/273*}

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا "Rahman'ın o has kulları, harcamalarında ne israf eder, ne de eli sıkı davranırlar; bu ikisinin arasında bir denge tuttururlar." {*Furkân Sûresi, 25/67*}

272 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَيْسَ الْغِنٰى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنَّ الْغِنٰى غِنَى النَّفْسِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hakiki zenginlik, çok mala sahip olmak değil, kanaatkâr olup müstağni yaşamaktır." *[Buhari, Rikak 15; Müslim, Zekât 130]*

273 عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ﵁ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ قَالَ: «يَا حَكِيمُ، إِنَّ هٰذَا الْمَالَ خَضِرٌ حُلْوٌ، فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلٰى»

قَالَ حَكِيمٌ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتّٰى أُفَارِقَ الدُّنْيَا، فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ ﵁ يَدْعُو حَكِيمًا لِيُعْطِيَهُ الْعَطَاءَ، فَيَأْبٰى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا. ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ ﵁ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ، فَأَبٰى أَنْ يَقْبَلَهُ. فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ، أُشْهِدُكُمْ عَلٰى حَكِيمٍ أَنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ الَّذِي قَسَمَهُ اللّٰهُ لَهُ فِي هٰذَا الْفَيْءِ، فَيَأْبٰى أَنْ يَأْخُذَهُ. فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ حَتّٰى تُوُفِّيَ.

Hakîm İbn Hizâm radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem mal istedim, verdi. Bir daha istedim, yine verdi. Tekrar istedim, yine geri çevirmedi, verdi. Sonra bana şöyle buyurdu: "Hakîm! Şu dünya malı cazip-tir, tatlıdır. Kim ona kalben değil kesben müracaat edip alırsa, o malda bereket görür. Kim de ona tutku ile ve harîs olarak yapışır alırsa, o malda bereket olmaz. Bu insanlar, bir türlü doyma bil-meyen aç gözlü, obur gibidirler. Yüksek el (veren el), aşağı elden (alan elden) daha hayırlıdır."

Bu nasihatten sonra ben, "Ya Resûlallah! Seni hak din ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, bundan sonra müddet-i hayatımda senden başka kimseden bir şey almayacağım." dedim. Aradan yıllar geçti ve birgün Halife Hz. Ebûbekir, Hakîm'e gani-

met malından pay vermek için çağırdı. Fakat Hakîm onu almaya yanaşmadı. Yine bir süre sonra hilafeti zamanında Hz. Ömer, kendisine bir şeyler vermek için çağırdı. Fakat Hakîm yine kabul etmeye yanaşmadı. Hatta Hz. Ömer radıyallahu anh: "Ey Müslümanlar! Sizi Hakîm'in rağmına şahit tutuyorum. Ben kendisine şu ganimetten Allah'ın onun için takdir ettiği payı veriyorum, fakat o almak istemiyor."dedi. Ravi der ki: Hakikaten Hakîm, Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem sonra, vefat edinceye kadar kimseden bir şey kabul etmedi. *[Buhari, Vesâyâ 9, Rikak 7; Müslim, Zekât 96]*

274 عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «اَلْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلٰى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنيً، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللّٰهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللّٰهُ»

Hakîm İbn Hizâm radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yüksek el (veren el), aşağı elden (alan elden) daha hayırlıdır. Yardım etmeye, geçimini üstlendiğin kimselerden başla! Sadakanın hayırlısı, ihtiyaç fazlası maldan verilendir. Kim iffetli olur (insanlardan bir şey istemez) ise Allah da onu iffetli kılar (kimseye muhtaç etmez). Kim de müstağni davranırsa Allah onu müstağni (gönlü zengin, gözü tok) kılar." *[Buhari, Zekât 18; Müslim, Zekât 95]*

275 عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ ﷺ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ تِسْعَةً أَوْ ثَمَانِيَةً أَوْ سَبْعَةً فَقَالَ: أَلَا تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ وَكُنَّا حَدِيثِي عَهْدٍ بِبَيْعَةٍ فَقُلْنَا: قَدْ بَايَعْنَاكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَلَا تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللّٰهِ؟» فَبَسَطْنَا أَيْدِينَا وَقُلْنَا قَدْ بَايَعْنَاكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَعَلَامَ نُبَايِعُكَ؟ قَالَ: «عَلٰى أَنْ تَعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ وَتُطِيعُوا

اللهِ» وَأَسَرَّ كَلِمَةً خَفِيَّةً: «وَلَا تَسْأَلُوا النَّاسَ شَيْئًا» فَلَقَدْ رَأَيْتُ بَعْضَ أُولَئِكَ النَّفَرِ يَسْقُطُ سَوْطُ أَحَدِهِمْ فَمَا يَسْأَلُ أَحَدًا يُنَاوِلُهُ إِيَّاهُ

Avf İbn Mâlik el-Eşcaî radıyallahu anh demiştir ki:

Biz dokuz (veya sekiz veyahut yedi) kişilik bir grup Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem yanında bulunuyorduk. Bize: "Allah Resûlü'ne biat etmez misiniz?" buyurdu. Biz daha yeni biat ettiğimizden dolayı: "Ya Resûlallah! Biz size kısa bir süre önce biat etmiştik!" dedik. Sonra tekrar: "Allah Resûlü'ne biat etmeyecek misiniz?" dedi. Biz hemen ellerimizi uzattık ve: "Ya Resûlallah! Biz size biat etmiştik. Şimdi hangi hususta biat edeceğiz?" diye sorduk. Buyurdu ki: "Allah'a hakkıyla kul olup O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak, beş vakit namazı ikâme etmek, itaat etmek –hafifçe seslenerek buyurdu ki- ve kimseden bir şey istememek üzere biat edeceksiniz!" Avf İbn Mâlik demiştir ki: Vallahi bu biata katılanlardan öylelerini görürdüm ki, değil insanlardan bir şey istemek, hatta binek üzerindeyken kamçısı yere düşse bile kimseden onu istemez, iner kendisi alırdı. *[Müslim, Zekât 108]*

276 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَكِنَّ الْمِسْكِينَ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى يُغْنِيهِ وَلَا يُفْطَنُ لَهُ فَيُتَصَدَّقَ عَلَيْهِ وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلَ النَّاسَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Miskin (fakir, muhtaç) kimse kapı kapı dolaşan ve bir iki lokma veya bir iki hurma ile baştan savılan kimse değildir. Gerçek miskin, durumu bilinmediği için kendisine sadaka verilmeyen, ihtiyaç içerisinde olmasına rağmen iffetinden dolayı başkalarına el açmayan ve halktan bir şey istemeyendir." *[Buhari, Zekât 53; Müslim, Zekât 101]*

El Emeğiyle Geçinmek, Dilenmeden İffetli Yaşamak

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ "Namaz tamamlanınca yeryüzüne yayılın, işinize gücünüze gidin, Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın!" {*Cuma Sûresi, 62/10*}

277 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَأَنْ يَحْتَطِبَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدًا فَيُعْطِيَهُ أَوْ يَمْنَعَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden birinizin urganını omuzuna alıp odun toplaması ve bu suretle geçimini temin etmesi, herhangi bir kimseye gidip ondan -ister versin isterse geri çevirsin- bir şey istemesinden daha hayırlıdır." *[Buhari, Zekât 50, 53; Müslim, Zekât 106]*

278 عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ ﷛ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللّٰهِ دَاوُدَ ﵇ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ»

Mikdam İbn Ma'dîkerib radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hiçbir kimse, kendi el emeği ve alın teriyle kazandığından daha hayırlı bir rızkı yememiştir. Nitekim Allah'ın Peygamberi Hz. Davud aleyhisselâm da kendi el emeğiyle geçinirdi." *[Buhari, Buyû' 15, Enbiyâ 37]*

Cömert Olmak, Hayır, Hasenat ve İnfakta Allah'a Güvenip Cömert Davranmak

وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ "Hayır adına her ne verirseniz mutlaka Allah onu bilir." {*Bakara Sûresi, 2/273*}

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ "Siz hayır yolunda her ne harcarsanız Allah onun yerini doldurur." {*Sebe' Sûresi, 34/39*}

وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ "Hayır olarak harcadıklarınız kendi iyiliğiniz içindir. Yapacağınız hayırları ancak Allah'ın rızasını kazanmak için yapmalısınız. Hayır olarak verdiğiniz ne varsa, karşılığı size tam olarak ödenir ve asla haksızlığa uğratılmazsınız." {*Bakara Sûresi, 2/272*}

279 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا»

Abdullah İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki kimseye hasette (gıptada) zarar yoktur: Kendisine bahşedilen serveti Allah yolunda infak eden imkân sahibi ve Allah'ın lutfettiği ilim ve hikmetle amel edip onu başkalarına öğreten kimse." *[Buhari, İlm 15, Zekât 5, Ahkâm 3; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 268]*

280 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ لَا.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: "Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem bir şey istendiği zaman asla 'hayır' demezdi." *[Buhari, Edeb 39; Müslim, Fedâil 56]*

İzah: Allah Resûlü kendisinden dünya adına bir şey talep edildiği zaman vermeme duygusuyla hareket etmez; imkânı varsa verir yoksa sükût ederdi. O Ferazdak'ın dediği gibi kelime-i şehadette geçen لَا *dışında hayatı boyunca hayır kelimesini kullanmamıştı.*

281 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اَللّٰهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اَللّٰهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Kulların gözlerini açtığı her Allah'ın günü iki melek iner; onlardan biri: 'Allahım! İnfak edenin (malını bereketlendirmek suretiyle) arkasını getir!" diye dua ederken, diğeri "Malı tutup cimrilik edenin malını telef et!" diye bedduada bulunur." *[Buhari, Zekât 27; Müslim, Zekât 57]*

282 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ: «قَالَ اللهُ تَعَالٰى: أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ يُنْفَقْ عَلَيْكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Ey insanoğlu! Allah yolunda infak et ki, sana da infak edilsin (rızkın genişletilsin)!" *[Buhari, Tefsîru sûre 11/2; Müslim, Zekât 36]*

283 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ: أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلٰى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Bir şahıs, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem "İslâm'ın hangi işi daha hayırlıdır?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi: "Yemek yedirmen, tanıdığına ve tanımadığına selam vermendir." *[Buhari, İman 6; Müslim, İman 63]*

284 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ إِنْ تَبْذُلِ الْفَضْلَ خَيْرٌ لَكَ وَإِنْ تُمْسِكْهُ شَرٌّ لَكَ، وَلَا تُلَامُ عَلٰى كَفَافٍ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ، وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلٰى»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ey âdemoğlu! İhtiyaç fazlası olan malını tasadduk etmen senin için daha hayırlıdır. (Cimrilik edip) Onu elinde tutman, senin aleyhinedir. İhtiyaç miktarı kadar mala sahip olmaktan dolayı Allah huzurunda sorumlu tutulmaz ve kınanmazsın. Harcamaya, kendinden ve geçimini üstlendiğin aile fertlerinden başla. Yüksek el (veren el), aşağı elden (alan elden) daha hayırlıdır." *[Müslim, Zekât 97]*

285 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: مَا سُئِلَ رسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ، وَلَقَدْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَأَعْطَاهُ غَنَمًا بَيْنَ جَبَلَيْنِ فَرَجَعَ إِلٰى قَوْمِهِ فَقَالَ: يَا قَوْمِ أَسْلِمُوا فَإِنَّ مُحَمَّدًا يُعْطِي عَطَاءَ مَنْ لَا يَخْشٰى الْفَقْرَ، وَإِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيُسْلِمُ مَا يُرِيدُ إِلَّا الدُّنْيَا فَمَا يَلْبَثُ إِلَّا يَسِيرًا حَتّٰى يَكُونَ الْإِسْلَامُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, İslâm'ın hatırı için kendisinden ne istenirse onu mutlaka verirdi. Bir defasında yanına bir adam gelmişti de ona iki dağ arasını dolduracak sayıda koyun vermişti... Mezkur adam kabilesine dönünce: "Ahali! Vakit fevt etmeden koşun hemen müslüman olun! Çünkü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, fakirlik endişesi taşımadan cömertçe veriyor!" dedi. Hadisi rivayet eden Hz. Enes radıyallahu anh şu ilavede bulunmuştur: "Kimi insanların sırf dünyalık bir şeyler elde etmek

için müslüman oldukları da vakidir. Fakat çok geçmeden İslâm onların içlerine öyle bir sinerdi ki, dünya ve dünya üzerindeki her şeyden daha sevimli hale gelirdi." *[Müslim, Fedâil 57-58]*

286 عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ﵁ أَنَّهُ قَالَ: بَيْنَمَا هُوَ يَسِيرُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مَقْفَلَهُ مِنْ حُنَيْنٍ فَعَلِقَهُ الْأَعْرَابُ يَسْأَلُونَهُ، حَتّٰى اضْطَرُّوهُ إِلٰى سَمُرَةٍ فَخَطِفَتْ رِدَاءَهُ فوَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: أَعْطُونِي رِدَائِي فَلَوْ كَانَ لِي عَدَدُ هٰذِهِ العِضَاهِ نَعَمًا، لَقَسَمْتُهُ بَيْنَكُمْ، ثُمَّ لَا تَجِدُونِي بَخِيلاً وَلَا كَذَّابًا وَلَا جَبَانًا»

Cübeyr İbn Mut'im radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Huneyn Savaşı'ndan dönüşümüzde çölde yaşayan göçebe bedeviler, ganimetin bir an önce taksim edilmesi hususunda ısrar ettiler. Hz. Peygamber'i semura ağacının altında durdurdular ve cübbesinin dikenlere takılmasına yol açacak şekilde onu sıkıştırdılar. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem devesini durdurdu ve "Cübbemi dikenlerden kurtarın! Şayet şu gördüğünüz dikenli ağaçlar sayısınca hayvanım olsaydı, hepsini aranızda paylaştırırdım. Siz de benim katiyen cimri, yalancı ve korkak olmadığımı görürdünüz!" buyurdu. *[Buhari, Cihâd 24, Humus 19]*

287 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللّٰهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلّٰهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللّٰهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Malı tasadduk etmek, ondan bir şey eksiltmez. Başkalarını ba-

ğışlayan bir kulun şeref ve izzetini Allah daha da artırır. Yüzü yerde olup mütevazi davrananı Allah yükselttikçe yükseltir." *[Müslim, Birr 69]*

288 عَنْ أَبِي كَبْشَةَ عَمْرِو بْنِ سَعْدٍ الْأَنْمَارِيِّ ﵁ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «ثَلَاثَةٌ أُقْسِمُ عَلَيْهِنَّ وَأُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا فَاحْفَظُوهُ: مَا نَقَصَ مَالُ عَبْدٍ مِنْ صَدَقَةٍ وَلَا ظُلِمَ عَبْدٌ مَظْلِمَةً صَبَرَ عَلَيْهَا إِلَّا زَادَهُ اللّٰهُ عِزًّا وَلَا فَتَحَ عَبْدٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا. وَأُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا فَاحْفَظُوهُ. قَالَ إِنَّمَا الدُّنْيَا لِأَرْبَعَةِ نَفَرٍ:

عَبْدٌ رَزَقَهُ اللّٰهُ مَالاً وَعِلْمًا فَهُوَ يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَيَصِلُ فِيهِ رَحِمَهُ وَيَعْلَمُ لِلّٰهِ فِيهِ حَقًّا فَهٰذَا بِأَفْضَلِ الْمَنَازِلِ.

وَعَبْدٌ رَزَقَهُ اللّٰهُ عِلْمًا وَلَمْ يَرْزُقْهُ مَالًا فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بِنِيَّتِهِ فَأَجْرُهُمَا سَوَاءٌ.

وَعَبْدٌ رَزَقَهُ اللّٰهُ مَالًا وَلَمْ يَرْزُقْهُ عِلْمًا فَهُوَ يَخْبِطُ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ، لَا يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَلَا يَصِلُ رَحِمَهُ وَلَا يَعْلَمُ لِلّٰهِ فِيهِ حَقًّا فَهٰذَا بِأَخْبَثِ الْمَنَازِلِ.

وَعَبْدٌ لَمْ يَرْزُقْهُ اللّٰهُ مَالًا وَلَا عِلْمًا فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ فِيهِ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بِنِيَّتِهِ فَوِزْرُهُمَا سَوَاءٌ»

Ebû Kebşe Amr İbn Sa'd el-Enmârî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Üç mesele var ki onlar üzerine yemin edebilirim. Ayrıca size bir şey daha söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin ve hatırınızda tutun! Tasadduk etmekle kulun malından bir şey eksilmez. Herhangi bir haksızlığa maruz kalıp da sabredenin Allah izzetini arttırır.

Dilenme kapısını kim açarsa Allah da ona fakirlik kapısını açar. (Veya bu minvalde bir cümle söyledi.)

Yine size bir şey daha söyleyeceğim, onu da iyi belleyiniz! Dünyada dört çeşit insan vardır:

İlki; Allah'ın kendisine mal ve ilim nasip ettiği kimsedir. Böyleleri Allah'a karşı takva dairesinde hareket eder, sıla-yı rahimi gözetir, mülkün hakiki sahibinin kendisine vermiş olduğu maldaki Allah hakkını bilip gereğini yerine getirir, zekâtını verir. Bu kimseler en faziletli mertebededirler.

İkincisi; Allah'ın kendisine ilim ihsan edip mal nasip etmediği temiz kalpli kimselerdir. Bunlar, iyi niyetle, "Eğer Allah bana mal verseydi ben de falan adam gibi onu Hak yolunda infak ederdim." derler. Onlar iyi niyetlerinin karşılığını alırlar. O imrendiği adam gibi kendisi de tasadduk etmiş gibi ecir alır, ikisinin sevabı eşit olur. (Ayrıca o iyi niyetli kimsenin ilave olarak sahip olduğu faydalı ilim vardır.)

Üçüncüsü; Allah'ın mal verip ilim ihsan etmediği kimsedir. Bu türlü insanlar cehaletleri sebebiyle mallarını har vurup harman savurur, Allah'a karşı hiç saygı ve sorumluluk duymaz, akrabaları ile ilişkilerinde hassas olmayıp sıla-yı rahimi gözetmez ve kendisine emaneten verilen o malda Allah'ın hakkı olduğunu görmezlikten gelir. Bu tür insanlar en kötü mertebedirler.

Dördüncüsü; Allah'ın ne mal ne de ilim ihsan buyurduğu kimsedir. Böyle insanlar derler ki, "Şayet malım olsaydı, ben de falan gibi tadını çıkarırdım." Bunlar da niyetleri ile tecziye edilirler. O imrendiği müsrif ve mübezzir adam gibi kendisi de vebal altına girer. Binaenaleyh bu iki insanın günâhları eşittir." *[Tirmizi, Zühd 17]*

İzah: Hadisin son kısmında anlatılan hakikat 'insanın içinden geçenlerden ötürü sorumlu olmayacağı gerçeğine muhalif gibi görünse de iki mesele arasında ince bir fark vardır ki o da şudur: Burada sadece içinden geçirmek değil aynı zamanda dil ile ikrar da vardır. Ayrıca bir niyet artık azim ve karar haline dönüşmüşse ondan ötürü insan günahkâr olur.

289 عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ﵄ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تُوكِي فَيُوكِيَ اللّٰهُ عَلَيْكِ».

Hz. Ebûbekir'in kızı Esmâ radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana "Kesenin ağzını bağlayıp (malını yanında tutma) biriktirme. Aksi halde Rezzâk-ı Hakiki de senin rızkını bereketsizleştirir!" buyurdu. *[Buhari, Zekât 21; Müslim, Zekât 88]*

İzah: Hadisin diğer bir rivayetinde Efendimiz ilâve olarak şöyle buyurur: "İnfak etmekten korkma, cömert ol! Mal ve parayı biriktirip de sayma, cimrilik yapma! Aksi takdirde Allah da sana verirken saya saya verip, esirger. İhtiyacından fazlasını (para, çek, senet vb.) gizli yerlerde, kasalarda saklayıp muhtaç olanlara vermekten imtina etme! Yoksa Allah da sana aynı şekilde muamele eder!"

290 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ ثُدِيِّهِمَا إِلٰى تَرَاقِيهِمَا، فَأَمَّا الْمُنْفِقُ فَلَا يُنْفِقُ إِلَّا سَبَغَتْ أَوْ وَفَرَتْ عَلٰى جِلْدِهِ حَتّٰى تُخْفِيَ بَنَانَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ، وَأَمَّا الْبَخِيلُ فَلَا يُرِيدُ أَنْ يُنْفِقَ شَيْئًا إِلَّا لَزِقَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَكَانَهَا فَهُوَ يُوَسِّعُهَا فَلَا تَتَّسِعُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Cimri ile cömert kimsenin misali, göğüsleri ile köprücük kemikleri arasında zırh bulunan iki şahsın haline benzer. Cömert kimse, infak ettikçe üzerindeki zırh genişler, ayak parmaklarını örtecek ve ayak izlerini silecek kadar uzar. Cimri şahsa gelince, bir şey tasadduk etmek istediğinde zırhın halkaları birbirine iyice geçip kenetlenir, onu sıkıştırır; açıp genişlet-

mek için ne kadar çabalasa da muvaffak olamaz." *[Buhari, Zekât 28; Müslim, Zekât 76]*

291 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلَا يَقْبَلُ اللّٰهُ إِلَّا الطَّيِّبَ فَإِنَّ اللّٰهَ يَقْبَلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهَا كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتّٰى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim, helâlinden kazanıp bir hurma bedeli kadar dahi olsa tasaddukta bulunsa -zaten Allah helâl kazançtan verilen sadakadan başkasını kabul etmez- Allah o sadakayı kesinlikle makbul sayar. Sonra onu sizden birinin tayını yetiştirip terbiye etmesi misali, sahibi adına nemalandırır ve dağ cesametinde oluncaya kadar büyütür de büyütür." *[Buhari, Zekât 8; Tevhîd 23; Müslim, Zekât 63]*

292 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِفَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ فَسَمِعَ صَوْتًا فِي سَحَابَةٍ: اِسْقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ فَتَنَحّٰى ذٰلِكَ السَّحَابُ فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرَّةٍ فَإِذَا شَرْجَةٌ مِنْ تِلْكَ الشِّرَاجِ قَدِ اسْتَوْعَبَتْ ذٰلِكَ الْمَاءَ كُلَّهُ فَتَتَبَّعَ الْمَاءَ فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الْمَاءَ بِمِسْحَاتِهِ فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ مَا اسْمُكَ قَالَ: فُلَانٌ، لِلاِسْمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتًا فِي السَّحَابِ الَّذِي هٰذَا مَاؤُهُ يَقُولُ: اِسْقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ لِاسْمِكَ فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا؟ فَقَالَ: أَمَّا إِذْ قُلْتَ هٰذَا فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلٰى مَا يَخْرُجُ مِنْهَا فَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثِهِ وَآكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلُثًا وَأَرُدُّ فِيهَا ثُلُثَهُ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir adam çorak bir arazide yürürken, bir buluttan "Filanın bahçesini sula!" diye bir ses işitti. Akabinde bulut, taşlık bir araziye doğru yöneldi ve suyunu oraya boşalttı. Adam oraya kadar gidince, yağan bütün yağmurun bir dere yatağından aktığını gördü ve suyu takibe koyuldu. Bir süre sonra gördü ki, su bir adamın bahçesine ulaşıyor, o da elindeki kürekle suyu çevirip bahçesini suluyordu. Gidip ona "Ey Allah'ın kulu! Senin ismin nedir?" diye sordu. Bahçe sahibi, daha önce adamın buluttan işitmiş olduğu ismin aynısını söyleyerek cevap verdi. Daha sonra gelen adama: "Ey Allah'ın kulu! Adımı neden öğrenmek istiyorsun?" dedi. O da: "Ben şu suyu az ötedeki taşlık araziye boşaltıp buraya gelmesine vesile olan buluttan senin ismini zikrederek 'falanın bahçesini sula' diye bir ses işitmiştim de ona binaen soruyorum. Sen bu bahçede ne yapıyorsun ki böyle bir ihsana kavuştun?" dedi. Bahçe sahibi: "Madem anlattığın gibi bir olay vaki oldu o zaman söyleyeyim. Ben bu bahçeden çıkan mahsule bakarım; sonra üçte birini tasadduk ederim, üçte birini aile fertlerimle birlikte kendime yemek için ayırırım, kalan üçte birini de tohumluk olarak ayırırım." *[Müslim, Zühd 45]*

Başkasını Kendine Tercih Etmek, Varını Yoğunu Muhtaçlara Vermek

وَيُؤْثِرُونَ عَلٰى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ "Kendileri ihtiyaç duysalar bile o kardeşlerine öncelik verir, onlara verilmesini tercih ederler." {*Haşr Sûresi, 59/9*}

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا "Kendileri de ihtiyaç duydukları halde yiyeceklerini, sırf Allah'ın rızasına ermek için fakire, yetime ve esire ikram ederler." {*İnsan Sûresi, 76/8*}

293 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: إِنِّي مَجْهُودٌ، فَأَرْسَلَ إِلٰى بَعْضِ نِسَائِهِ فَقَالَتْ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلٰى أُخْرٰى، فَقَالَتْ مِثْلَ ذٰلِكَ حَتّٰى قُلْنَ كُلُّهُنَّ مِثْلَ ذٰلِكَ: لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ يُضِيفُ هٰذَا اللَّيْلَةَ؟» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: أَنَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ، فَانْطَلَقَ بِهِ إِلٰى رَحْلِهِ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ: أَكْرِمِي ضَيْفَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ. وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ لِامْرَأَتِهِ: هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فَقَالَتْ: لَا إِلَّا قُوتَ صِبْيَانِي، قَالَ: فَعَلِّلِيهِمْ بِشَيْءٍ وَإِذَا أَرَادُوا الْعَشَاءَ فَنَوِّمِيهِمْ وَإِذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا فَأَطْفِئِي السِّرَاجَ وَأَرِيهِ أَنَّا نَأْكُلُ فَقَعَدُوا وَأَكَلَ الضَّيْفُ وَبَاتَا طَاوِيَيْنِ فَلَمَّا أَصْبَحَ، غَدَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ: فَقَالَ: «لَقَدْ عَجِبَ اللّٰهُ مِنْ صَنِيعِكُمَا بِضَيْفِكُمَا اللَّيْلَةَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve "Ben aç ve dardayım." dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ezvâc-ı tâhirâtından birine haber gönderek yiyecek bir şey yollamasını istedi. Annemiz: "Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, evde sudan başka ikram edeceğim bir şey yok." dedi. Sonra diğer hanımından yiyecek bir şeyler talep etti. O da aynı şekilde karşılık verdi. Tâ ki bütün hanımları: "Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, evde sudan başka bir şey yok", diye mukabele edince, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ashâbına hitaben: "Bu gece bu kardeşinizi kim misafir etmek ister?" diye sordu. Ensardan bir sahabî: "Ben ya Resûlallah!" diyerek onu evine götürdü. Eve varınca zevcesine Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem misafirini güzelce ağırlamasını söyledi. (Diğer rivayette ise) Evde yiyecek bir şey olup olmadığını sordu. Hanımı da "Hayır, sadece çocuklarıma yetecek kadar bir şey var" diye ce-

vapladı. Bunun üzerine hanımına: "O zaman çocukları oyalayıp meşgul et. Eğer sofraya gelmek isterlerse onları yatır. Misafirimiz içeri girince de lambayı söndürürsün. Biz de sofrada yiyormuş gibi davranırız!" dedi. Derken sofraya oturdular. Misafir karnını doyurdu; hane sahipleri ise aç gecelediler. Sabahleyin ev sahibi olan sahabî Efendimiz'in sallallahu aleyhi ve sellem yanına vardığında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem onu şöyle takdir ve taltif etti: "Doğrusu geceleyin eşinle beraber misafirinize yaptığınız (fedakârlık ve) ikramdan Allah hoşnut oldu." *[Buhari, Menâkıbu'l-Ensar 10, Tefsîru sûre 59/6; Müslim, Eşribe 172]*

294 عَنْ جَابِرٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ وَطَعَامُ الْإِثْنَيْنِ يَكْفِي الْأَرْبَعَةَ وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ»

Câbir b. Abdullah'ın radıyallahu anhuma rivayetine göre Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Bir kişinin yiyeceği iki kişiye, iki kişinin yiyeceği dört kişiye, dört kişinin yiyeceği ise sekiz kişiye kâfî gelir." *[Müslim, Eşribe 179]*

295 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ﷺ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِبُرْدَةٍ مَنْسُوجَةٍ فَقَالَتْ: نَسَجْتُهَا بِيَدَيَّ لِأَكْسُوَكَهَا فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا إِزَارُهُ فَقَالَ فُلَانٌ: اُكْسُنِيهَا مَا أَحْسَنَهَا فَقَالَ: «نَعَمْ» فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمَجْلِسِ، ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا ثُمَّ أَرسَلَ بِهَا إِلَيْهِ: فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ: مَا أَحْسَنْتَ، لَبِسَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا، ثُمَّ سَأَلْتَهُ وَعَلِمْتَ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ سَائِلًا فَقَالَ: إِنِّي وَاللهِ مَا سَأَلْتُهُ لِأَلْبَسَهَا، إِنَّمَا سَأَلْتُهُ لِتَكُونَ كَفَنِي. قَالَ سَهْلٌ: فَكَانَتْ كَفَنَهُ.

Sehl b. Sa'd radıyallahu anh demiştir ki:

Bir kadın, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem bir dokuma getirip hediye etti ve: "Bunu giyesiniz diye kendi ellerimle dokudum." dedi. Böyle bir giysiye ihtiyacı olan Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem onu kabul etti ve bedenine izâr olarak (peştemal şeklinde) sarıp yanımıza çıktı. Bunun üzerine falanca kişi Resûlullah'a "Ne kadar da şıkmış! Onu bana versen de giysem!" dedi. Allah Resûlü: "Olur" dedi. Bizimle bir süre oturduktan sonra hücre-i saadetine geri döndü ve mezkur dokumayı katlayıp o şahsa gönderdi. Meclistekiler o şahsa dediler ki: "Hoş bir şey yapmadın! Efendimiz onu ihtiyacı olduğu için giyecekti fakat sen kalkıp onu istedin. Hem biliyorsun ki o, kendisinden bir şey isteyeni hiç geri çevirmez." Bu itirazlar ve kınamalar üzerine o şahıs dedi ki: "Vallahi ben onu giyeyim diye istemedim. Onu (sırf Resûlullah'ın bedenine dokunduğu için hayatta emanet, kabirde de teberrük olarak) kendime kefen olsun istemiştim."

Hadisi rivayet eden sahabî Sehl b. Sa'd demiştir ki: "Nitekim mezkur dokuma o şahsın kefeni oldu." *[Buhari, Cenâiz 28, Libas 18, Edeb 39]*

Âhirete Müteallik Meselelerde Yarışırcasına Gayret Etmek ve Çok Hayır Yapmak

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ "Hitamı misktir, içildiğinde sonu mis gibi kokar. İşte yarışacaklarsa insanlar, bu cennet devletine konmak için yarışsınlar!" {*Mutaffifîn Sûresi, 83/26*}

296 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا فَخَرَّ عَلَيْهِ جَرَادٌ مِنْ ذَهَبٍ فَجَعَلَ أَيُّوبُ يَحْثِي فِي ثَوْبِهِ فَنَادَاهُ رَبُّهُ ﷻ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى قَالَ بَلَى وَعِزَّتِكَ وَلَكِنْ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ

Ebû Hureyre radıyallahu anh Peygamber Efendimiz'den naklen şöyle demiştir:

"Vaktiyle Eyyûb aleyhisselâm üryan bir hâlde yıkanırken birden üzerine altın çekirgeler düştü. Hz. Eyyûb da onları avuçlayarak elbisesini doldurmaya başladı.

Bunun üzerine Aziz ve Celil Rabbi kendisine: Ya Eyyûb! Ben seni şu görüp de avuçladığın altın çekirgelere tenezzül etmeyecek kadar zengin ve varlıklı kılmadım mı? diye seslendi.

Hz. Eyyûb da: Evet, izzetine yemin olsun ki beni gerçekten çok varlıklı eyledin. Fakat Senin bana lütfettiğin bereketi de görmezlikten gelemem Ya Rabbi!" dedi. *[Buhârî, Gusül 20, Enbiyâ 20, Tevhîd 35]*

İzah: Hz. Eyyûb aleyhisselâm *vaktiyle çok zenginken hem malı hem de sağlığı konusunda ciddi imtihanlar geçirmiş ve bu imtihandan bir sabır kahramanı olarak çıkmıştır. Söz konusu çileli dönemden sonra Cenâb-ı Hak kendisine tekrar eski sağlık ve servetini fazlasıyla iade etmiştir. Hadiste sözü edilen altın çekirge yağmuru bu imtihan sürecinden sonra vuku bulmuştur.*

Burada iki hususa dikkat çekmek istiyoruz.

Birincisi Hz. Eyyûb'un yıkanması hususudur. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki başkalarının göreceği bir yerde üryan olarak yıkanmak haramdır. Nitekim Efendimiz müşahede ettiği bir olay üzerine ashabını toplayıp bu konuyu onlara özel olarak hatırlatmıştır. [Ebû Dâvûd, Hammâm 1; Nesâî, Gusül 7]

Diğer taraftan başkalarının görmesinin mümkün olmadığı yerlerde üryan olarak yıkanmanın mahzuru olmasa da yine de büsbütün açılıp saçılmamak daha uygundur. Zira Efendimiz hayâ noktasında en büyük saygıyı Allah Teâlâ'ya göstermemiz gerektiğini söylemiştir. [Buhârî, Gusül 20; Tirmizî, Edeb 22, 39]

İkinci husus da Hz. Eyyûb'un zengin olmasına rağmen Allah'ın bir lütfu olarak gelen mala gösterdiği ilgidir. Ağır imtihanlardan başarıyla çıkmış bir sabır peygamberinin hiçbir zaman dünya malına rağbet etmesi, gönlünde ona yer vermesi düşünülemez. O'nun başına gelen şey ancak Allah'ın bir lütfu ve bereketidir. Hiçbir insan da buna karşı müstağni davranamaz. Dolayısıyla Hz. Eyyûb ortaya koymuş olduğu tavırla kulun Allah'tan gelen bereket ve ihsanlara hiçbir zaman doyamayacağını hatırlatmıştır.

Şükreden Zenginin ve Malı Helalinden Kazanıp Emrolunan Yerlere Harcayanın Fazileti

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ "Sevdiğiniz mallarınızdan Allah yolunda harcamadıkça 'fazilet' mertebesine ulaşamazsınız. Bununla beraber her ne infak ederseniz Allah mutlaka onu bilir." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/92*}

فَأَمَّا مَنْ أَعْطٰى وَاتَّقٰى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرٰى "Malını Allah yolunda harcayıp O'na saygı duyarak haramdan sakınan, o en güzel kelimeyi (kelime-i tevhidi) tasdik eden kimseyi Biz de en kolay yola muvaffak ederiz." {*Leyl Sûresi, 92/5-7*}

وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقٰى الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكّٰى وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزٰى إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلٰى وَلَسَوْفَ يَرْضٰى "Ama Allah'a karşı gelmekten çok sakınan ve gönlünü arındırmak için Allah yolunda mal harcayan ise cehennem ateşinden uzak tutulur. O, verdiğini kendisine yapılan bir iyiliğin karşılığı olarak vermez. Verdiğinden ötürü hiç kimseden mükâfat beklemez. Sadece ve sadece Yüce Rabbini razı etmek ister. Kendisi de öte dünyada elbet hoşnut olur." {*Leyl Sûresi, 92/17-21*}

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ "Allah rızası için yaptığınız maddi yardımlarınızı açıkça verirseniz ne güzel! Ama bu hayırlarınızı saklı tutar ve muhtaçlara ulaştırırsanız, bu sizin için daha hayırlı olur. Ve Allah bu sebeple bir kısım günahlarınızı affeder. Allah, yaptığınız bütün şeylerden haberdardır." {*Bakara Sûresi, 2/271*}

297 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلٰى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا»

Abdullah b. Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki kimseye hasette (gıptada) zarar yoktur: Kendisine bahşedilen serveti Allah yolunda infak eden imkân sahibi ve Allah'ın lutfettiği ilim ve hikmetle amel edip onu başkalarına öğreten kimse." *[Buhari, İlm 15, Zekât 5, Ahkâm 3; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 268]*

298 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ. وَرَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki kimseye hasette (gıptada) zarar yoktur: Biri, Allah'ın kendisine bir nimet olarak bahşettiği Kur'ân'la gece gündüz meşgul olan; diğeri, Allah'ın lutfettiği serveti gece gündüz hayır yolunda infak eden kimsedir." *[Buhari, Tevhîd 45; Müslim, Salâtu'l-musafirîn 266]*

Ölümü Hep Hatırlamak, Nefsin Aşırı Arzularını Dizginlemek

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ "Her canlı ölümü tadacaktır. Siz ey insanlar, çalışmalarınızın ücretini ancak kıyamet günü tam bir şekilde alacaksınız. O vakit, kim ateşten uzaklaştırılıp cennete yerleştirilirse, işte o muradına ermiştir. Yoksa bu dünya hayatı, aldatıcı ve geçici bir zevkten başka bir şey değildir." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/185*}

فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ "Onların vadeleri (ecelleri) gelince onu ne bir an öne alabilir, ne bir an geriye bırakabilirler." {*Nahl Sûresi, 16/61*}

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ "İman edenlerin kalblerinin Allah'ı anması ve Cenâb-ı Hak tarafından inen âyetleri hatırlayarak yumuşayıp saygı ile dirilme vakti gelmedi mi? Sakın onlar, daha önce kitap verilen ümmetler gibi olmasınlar. Zira kitabı tanımalarının üzerinden kendilerince uzun zaman geçmesi sebebiyle, onlarda ülfet ve kanıksama meydana gelmiş, neticede kalbleri katılaşmıştı. Hatta onların çoğu büsbütün yoldan çıkmışlardır." {*Hadîd Sûresi, 57/16*}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ، وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ * وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلٰى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ * وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ "Ey iman edenler! Ne mallarınız, ne evlatlarınız sizi Allah'ı zikretmekten alıkoymasın! Bilin ki böyle yapanlar, en büyük kayba uğrarlar. Sizden birinize ölüm gelip çatmadan önce, size nasip ettiğimiz imkânlardan harcayın. Ölüm gelip çatınca: 'Ya Rabbi, az mühlet ver bana, bak nasıl hayırlar yapacağım, tam takva ehlinden olacağım' diyecek olsa da, Allah vadesi gelen hiçbir kimsenin ecelini ertelemez. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır." {*Münâfikûn Sûresi, 63/9-11*}

حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ "Âhireti inkâr edenlerden birine ölüm gelip çatınca, işte o zaman: Ya Rabbi, ne olur beni dünyaya geri gönderin, ta ki zayi ettiğim ömrümü telafi edip iyi işler yapayım, der. Hayır, hayır! Bu onun söylediği manasız bir sözdür. Çünkü dünyadan ayrılanların önünde, artık, diriltilecekleri güne kadar bir berzah vardır (geri dönemezler)." {*Mü'minûn Sûresi, 23/99*}

299 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَا حَقُّ امْرِيءٍ مُسْلِمٍ

لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ» هٰذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ. وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «يَبِيتُ ثَلَاثَ لَيَالٍ»

قَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَا مَرَّتْ عَلَيَّ لَيْلَةٌ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ ذٰلِكَ إِلَّا وَعِنْدِي وَصِيَّتِي.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Vasiyet edilebilecek değerde bir mal varlığı bulunan müslümanın, yazılı vasiyet bırakmadan iki -yahut üç gece- geçirmesi doğru olmaz." *[Buhari, Vesâyâ 1; Müslim, Vasıyye 1]*

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: "Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem bu tavsiyesini işiteli yanımda yazılı vasiyetim olmadan bir tek gece bile geçirmedim."

300 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: «أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَاذِمِ اللَّذَّاتِ» يَعْنِي الْمَوْتَ

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Lezzetleri tahrip edip acılaştıran ölümü çok hatırlayın!" *[Tirmizi, Zühd 4]*

Kabir Ziyareti

301 عَنْ بُرَيْدَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا» وَفِي رِوَايَةٍ «فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَزُورَ الْقُبُورَ فَلْيَزُرْ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُنَا الْآخِرَةَ»

Büreyde radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben size kabir ziyaretini yasaklamıştım; fakat artık onları ziyaret edebilirsiniz." *[Müslim, Cenâiz 106]*

Diğer rivayette ise şöyle buyurmuştur: "Kabirleri ziyaret etmek isteyen etsin; çünkü kabir ziyareti, (dünya bağını kırar) bize âhireti hatırlatır." *[Tirmizi, Cenâiz 60; Ebû Davud, Cenâiz 77]*

Ölümün Temenni Edilip Edilmeyeceği Hakkında

302 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ يَزْدَادُ وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتِبُ»

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ «لا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ وَلَا يَدْعُ بِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُ، إِنَّهُ إِذَا مَاتَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ وَإِنَّهُ لَا يَزِيدُ الْمُؤْمِنَ عُمْرُهُ إِلَّا خَيْرًا».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hiçbiriniz ölmeyi temenni etmesin! Zira ölmeyi temenni eden kişi muhsin ise, (yaşayarak) belki hayır ve ihsanlarını daha da artırır. Şayet günahkâr biriyse, tövbe edip rıza dairesine girme ihtimali vardır." *[Buhari, Temennî 6; Müslim, Zikr 10]*

Müslim'in kaydettiği diğer rivayette şöyle buyrulmuştur: "Hiçbiriniz ölmeyi temenni etmesin! Eceli gelmeden önce de öleyim diye dua etmesin! Zira insan ölünce ameli son bulur ve bir daha iyilik yapma fırsatı bulamaz. Müminin ömrünün uzun olması, onun hayır ve hasenatını artırmasına vesiledir." *[Müslim, Zikr 13]*

303 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلاً فَلْيَقُلِ: اَللّٰهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden hiç bir kimse, maruz kaldığı bir zarar sebebiyle ölümü temenni etmesin. Mutlaka bunu yapma mecburiyetini hissederse, bari şöyle desin: Rabbim, yaşamam hakkımda hayırlı ise yaşat, ölümüm hayırlı ise canımı al!" *[Buhari, Merdâ 19; Deavât 30; Müslim, Zikr 10]*

Günahtan ve Şüpheli Şeylerden Sakınmak, Günaha Götürebileceği Endişesiyle Şüpheli Şeyleri Terketmek

وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ "Siz bu iftira etme işini basit, önemsiz bir şey sanıyordunuz. Hâlbuki o, Allah'ın nazarında pek büyük bir vebaldir." {*Nûr Sûresi, 24/15*}

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ "Doğrusu Rabbin hep gözetlemededir." {*Fecr Sûresi, 89/14*}

304 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﵄ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ، اِسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ، وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللّٰهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ: أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ»

Numan İbn Beşir radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Helal de bellidir haram da; ancak bu ikisinin arasında, ikisine de benzeyen bir kısım şüpheli şeyler vardır ki, insanların

çoğu bunları bilemez, ayırt edemez. Bu şüpheli şeylerden sakınan insan dinini, ırzını ve haysiyetini korumuş olur; şüpheli alanda dolaşan kimse ise bir korunun kenarında hayvanlarını otlatan çoban gibidir. Koru kenarında koyun güden çobanın koyunlarının her an koruya dalması muhtemel olduğu gibi, o da her zaman harama girme ihtimaliyle karşı karşıyadır. Biliniz ki, her melikin bir korusu vardır; Allah'ın korusu da haramlardır. Şu da bilinmelidir ki, insan bedeninde bir et parçası vardır; o sıhhatli olunca beden de sıhhatli olur, o bozulunca beden de bozulur. İşte o, kalbdir!" *[Buhari, İman 39; Müslim, Musâkât 107]*

305 عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ»

Nevvâs İbn Sem'ân radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İyilik, güzel ahlâk demektir. Günah ise kalbinde ızdırap ve sıkıntı hâsıl eden ve insanların muttali olmasından çekindiğin şeydir." *[Müslim, Birr 14]*

306 عَنْ وَابِصَةَ بْنِ مَعْبَدٍ ﷺ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ؟» قُلْتُ: نَعَمْ. فَقَالَ: «اِسْتَفْتِ قَلْبَكَ، اَلْبِرُّ مَا اطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ»

Vâbisa İbn Ma'bed radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna vardığımda bana, "Yoksa iyiliğin ne olduğunu sormaya mı geldin?" diye iltifat buyurdu. Ben, "Evet" deyince bana şöyle tavsiye buyurdu: "Fetvayı kalbine sor! İyilik, vicdanın tasvip edip kalbin mutmain olduğu

şeydir. Günah (veya kötülük) ise vicdanda sıkıntı ve tereddüt hâsıl eden şeydir. Her ne kadar insanlar sana fetva verseler ve tasvip etseler bile bu böyledir (sen kalbine ve vicdanına danış; şüpheli şeyleri terket)!" *[Ahmed İbn Hanbel, Müsned, IV, 227-228; Dârimî, Buyû' 2]*

307 عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ قَالَ حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: «دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلٰى مَا لَا يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَالْكَذِبَ رِيبَةٌ»

Hasan İbn Ali İbn Ebî Tâlib radıyallahu anhumâ demiştir ki: "Dedem Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem şu nasihati ezberledim:

"İçinde kuşku uyaran şeyleri bırak (kuşkusuz bir iklimde yaşa). (Bil ki) Doğruluk insanın içinde itminan (oturaklaşma) hâsıl eder. Yalana gelince; o şüphe ve tereddüt hâsıl eden şeydir (burkuntudur, bulantıdır)." *[Tirmizi, Kıyamet 60]*

308 عَنْ عَائِشَةَ ﵂، قَالَتْ: كَانَ لِأَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ﵁ غُلَامٌ يُخْرِجُ لَهُ الْخَرَاجَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَأْكُلُ مِنْ خَرَاجِهِ، فَجَاءَ يَوْمًا بِشَيْءٍ، فَأَكَلَ مِنْهُ أَبُو بَكْرٍ، فَقَالَ لَهُ الْغُلَامُ: تَدْرِي مَا هٰذَا؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: كُنْتُ تَكَهَّنْتُ لِإِنْسَانٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَا أُحْسِنُ الْكَهَانَةَ إِلَّا أَنِّي خَدَعْتُهُ، فَلَقِيَنِي، فَأَعْطَانِي بِذٰلِكَ هٰذَا الَّذِي أَكَلْتَ مِنْهُ، فَأَدْخَلَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَقَاءَ كُلَّ شَيْءٍ فِي بَطْنِهِ.

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Hz. Ebûbekir es-Sıddık'ın radıyallahu anh çalışan bir hizmetçisi vardı ki kazancının bir miktarını getirip kendisine verir, o da

bundan yerdi. Yine bir gün bu hizmetçi, kazandığı para ile almış olduğu bir yiyeceği getirip Hz. Ebûbekir'e vermiş o da yemişti. Akabinde Hz. Ebûbekir'e: "Yediğin şeyin ne olduğunu biliyor musun?" diye sorunca Hz. Ebûbekir radıyallahu anh: "Neymiş ki o?" dedi. Hizmetçi: "Cahiliye devrinde anlamadığım halde bir şahsın falına bakmış ve adamı kandırmıştım. Derken onunla karşılaştık. Adam o yaptığım işe karşılık bana bu yediğin şeyi verdi." dedi.

Hz. Ebûbekir radıyallahu anh bunu duyar duymaz parmağını ağzına sokarak yediklerinin hepsini istifra etti. *[Buhari, Menâkıbu'l-Ensar 26]*

309 عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ عُرْوَةَ السَّعْدِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ «لَايَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتّٰى يَدَعَ مَالَا بَأْسَ بِهِ حَذَرًا مِمَّا بِهِ بَأْسٌ»

Atıyye İbn Urve es-Sa'dî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kul, sakıncalı şeylere girme endişesiyle bir kısım sakıncası olmayan şeyleri de terk etmedikçe, gerçek takvaya ulaşamaz." *[Tirmizi, Kıyamet 19]*

Fitne, Fesat ve Günah Ortamından Uzak Durmak, Şüpheli Şeylerden Kaçınmak

فَفِرُّوا إِلَى اللّٰهِ إِنّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ "O halde Allah'a kaçın, çabuk Allah'ın himayesine sığının. Zira ben O'nun tarafından, sizi uyarmak için gönderilen aşikâr bir elçiyim." {*Zâriyât Sûresi, 51/50*}

310 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: « إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ الْغَنِيَّ الْخَفِيَّ»

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah, takva ile serfiraz, masivadan müstağni (gönlü zengin) ve gizli enginlikleri olup gösterişten uzak (ibadet ve infak eden) kulu sever." *[Müslim, Zühd 11]*

311 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتَتَبَّعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Efendimiz Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Pek yakında müslümanın diyanetini fitne ve fesattan korumak uğruna sahip olacağı en hayırlı mal, yaylalara ve meralara çekilip otlattığı koyunları olacaktır." *[Buhari, İman 12, Fiten 14]*

312 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: «مِنْ خَيْرِ مَعَاشِ النَّاسِ رَجُلٌ مُمْسِكٌ عِنَانَ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، يَطِيرُ عَلَى مَتْنِهِ، كُلَّمَا سَمِعَ هَيْعَةً أَوْ فَزْعَةً طَارَ عَلَيْهِ يَبْتَغِي الْقَتْلَ أَوِ الْمَوْتَ مَظَانَّهُ، أَوْ رَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ فِي رَأْسِ شَعَفَةٍ مِنْ هٰذِهِ الشَّعَفِ، أَوْ بَطْنِ وَادٍ مِنْ هٰذِهِ الْأَوْدِيَةِ، يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ وَيَعْبُدُ رَبَّهُ حَتّٰى يَأْتِيَهُ الْيَقِينُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ إِلَّا فِي خَيْرٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"En hayırlı (bereketli) hayata sahip olan iki bahtiyardan biri; atının dizgininden tutup (her an kendini hizmete hazır hisseden), Allah yolunda her cihat veya hizmet çağrısına kulak veren, şehitliği kovalayarak atının sırtında uçarcasına veya ölümün kol gezdiği

yerlere dalarcasına koşuşturan zattır. Diğeri ise, bir yaylada yahut bir vadinin ortasında kuzularını otlatan, namazını tadil-i erkân üzere kılan, zekâtı veren, yakîn (ölüm) kendisine gelinceye kadar Rabbine ibadet eden ve insanların hep hayrına ve iyiliğine çalışan şahıstır." *[Müslim, İmâret 125]*

Müminlere Karşı Tevazu ve Mahviyet Sahibi Olmak

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ "Sana tabi olan müminlere kol kanat ger!" {*Şuarâ Sûresi, 26/215*}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar, müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorludurlar." {*Maide Sûresi, 5/54*}

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثٰى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ أَتْقَاكُمْ "Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki, Allah'ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada (Allah'ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olandır." {*Hucurât Sûresi, 49/13*}

فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقٰى "Kendinizi temize çıkarmayın, övünüp durmayın. Çünkü kimin Allah'ı daha çok sayıp O'na karşı gelmekten sakındığını O pekâlâ bilmektedir." {*Necm Sûresi, 53/32*}

313 عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ اللّٰهَ أَوْحٰى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتّٰى لَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلٰى أَحَدٍ، وَلَا يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلٰى أَحَدٍ»

Iyâz İbn Hımâr radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah bana: O kadar mütevazi olmalısınız (ve kendinizi öyle sıfırlamalısınız) ki, neticede kimse kimseye böbürlenmeyip zulmetmez kıvama gelebilmelidir, diye bildirdi." *[Müslim, Cennet 64]*

314 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللّٰهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلّٰهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللّٰهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Malı tasadduk etmek, ondan bir şey eksiltmez. Başkalarını bağışlayan bir kulun şeref ve izzetini Allah daha da artırır. Yüzü yerde olup mütevazi davrananı Allah yükselttikçe yükseltir." *[Müslim, Birr 69]*

315 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَا بَعَثَ اللّٰهُ نَبِيًّا إِلَّا رَعٰى الْغَنَمَ» قَالَ أَصْحَابُهُ: وَأَنْتَ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ كُنْتُ أَرْعَاهَا عَلٰى قَرَارِيطَ لِأَهْلِ مَكَّةَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın elçi olarak gönderdiği her bir peygamber mutlaka koyun güderek çobanlık yapmıştır."

Ashab-ı Kiram: "Senin de güttüğün oldu mu ey Allah'ın Resûlü?" diye sorduklarında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Evet, ben de Mekkelilerin koyunlarını Karârît mevkiinde gütmüştüm." *[Buhari, İcâre 2, Enbiyâ 29]*

316 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَوْ دُعِيتُ إِلٰى كُرَاعٍ أَوْ ذِرَاعٍ لَأَجَبْتُ. وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ ذِرَاعٌ أَوْ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben, ister paça ister kürek eti (but) olsun davet edildiğimde ayırt etmez, mutlaka icabet ederim. Bana ister kürek eti (but) isterse paça ikram (hediye) edilsin geri çevirmez, kabul ederim." *[Buhari, Hibe 2; Müslim, Nikâh 104]*

İzah: Hadiste Efendimizin paça ile kürek kemiği (but) örneklerini vermesi mânidardır. Araplar "Köleye paça verince, senden kürek eti (but) ister" derler. Onlar bu sözle kürek eti (but) yemeğinin çok makbul, paçanın ise değersiz bir yemek olduğunu anlatmak isterler. Ayrıca Efendimiz kürek eti (but) yemeyi severlerdi. Hadiste verilmek istenen mesaj Resûl-i Ekrem'in yemekler arasında seçme yapmadığı ister fakir sofrası ister zengin sofrası olsun geri çevirmediği hususudur.

317 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: كَانَتْ نَاقَةُ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ الْعَضْبَاءُ لَا تُسْبَقُ أَوْ لَا تَكَادُ تُسْبَقُ، فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ عَلٰى قَعُودٍ لَهُ فَسَبَقَهَا، فَشَقَّ ذٰلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ حَتّٰى عَرَفَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «حَقٌّ عَلَى اللّٰهِ أَنْ لَا يَرْتَفِعَ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem devesi Adbâ'yı rakipleri geçemez veya geride bırakamazdı. Genç devesine binmiş bir bedevi çıkageldi ve yarışta Adbâ'yı geçti. Adbâ'nın yarışı kaybetmesi müslümanların ağırına gitti. Bu durumu öğrenen Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: "Dünyada yükselen (zirveye çıkan) bir şeyi (oradan) indirmek, Allah'ın âdet-i sübhânîsidir." *[Buhari, Cihâd 59, Rikak 38]*

Kibir ve Ucub (Büyüklük Taslamak ve Kendini Beğenmek)

وَلاَ تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا "Yeryüzünde kibirli kibirli yürüme!" {*İsrâ Sûresi, 17/37*}

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَاسِ وَلَا تَمْشِ في الْأَرْضِ مَرَحًا إنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ "Kibirli davranarak insanlara yüzünü dönme, yerde çalımlı çalımlı yürüme! Çünkü Allah, kibirle kasılan, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez." {*Lokman Sûresi, 31/18*}

إنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى فَبَغٰى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ "(Yoldan sapanlardan biri olan) Karun da Musa'nın ümmetinden olup onlara karşı böbürlenerek zulmetmişti. Ona hazineler dolusu öyle bir servet vermiştik ki, o hazinelerin anahtarlarını bile güçlü kuvvetli bir bölük zor taşırdı. Halkı ona 'Servetine güvenip şımarma, böbürlenme! Zira Allah böbürlenenleri sevmez!' demişti…"

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ "Âhiret diyarına gelince, biz orayı dünyada büyüklük taslamayanlara, fesatçılık ve bozgunculuk peşinde olmayanlara veririz. Hayırlı akıbet, günahlardan sakınanlarındır." {*Kasas Sûresi, 28/83*}

318 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ» فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا وَنَعْلُهُ حَسَنَةً قَالَ: «إِنَّ اللهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، اَلْكِبْرُ بَطَرُ الحَقِّ وَغَمْطُ النَّاسِ»

Abdullah İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem "Kalbinde zerre miktar kibir bulunan kişi cennete giremez." buyurdular. Bir şahıs araya girerek "Ama insan elbise ve ayakkabısının güzel olmasını arzu eder, ne buyurursunuz?" deyince, Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem meseleyi şöyle izah buyurdular: "Allah Cemîldir (güzeldir, bütün güzellikleri yaratandır) dolayısıyla da güzelliği sever. Kibir ise hakkı reddetmek ve insanları hor görmektir." *[Müslim, İman 147]*

319 عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ:
«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ»

Hârise İbn Vehb radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Size kimlerin cehennemlik olduğunu haber vereyim mi? Onlar, katı yürekli, zorba, kaba, cimri ve büyüklük taslayan kibirli insanlardır." *[Buhari, Eyman 9, Tefsîru sûre 68/1, Edeb 61; Müslim, Cennet 47]*

İzah: Utul; hakka karşı önyargılı, karşısındakinin fikrine hayat hakkı tanımayan ve yok yere düşmanlık güden, katı, kaba ve zorba kimse anlamındadır.

Cevvâz; kendisi sürekli mal biriktirdiği ve her fırsatta bir şeyler yiyip içtiği halde, muhtaç kimselere karşı taş yürekli, merhametsiz, hayır yapmaktan iğrenen, yürürken de her yanından kibir dökülen kaba ve hoyrat cimri demektir.

Müstekbir; ululuk taslayıp hakkı kabul etmeyen, insanları hor gören, kendini beğenmiş kibirli kimse demektir.

320 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: شَيْخٌ زَانٍ وَمَلِكٌ كَذَّابٌ وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Üç sınıf insan var ki, kıyamet gününde Allah onlarla ne konuşur, ne tezkiye eder ne de rahmet nazarıyla bakar. Bütün bunlardan öte, onlara feci bir azap da vardır: Bu üç sınıf insan; ihtiyar zinakâr, yalancı melik ve kibirli fakirdir." *[Müslim, İman 172]*

321 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: «قَالَ اللّٰهُ ﷻ: اَلْعِزُّ إِزَارِي، وَالْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي، فَمَنْ يُنَازِعُنِي فِي وَاحِدٍ مِنْهُمَا فَقَدْ عَذَّبْتُهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Aziz ve Celil olan Allah buyurdu ki: İzzet ve azamet benim izârım, kibriyâ da ridâmdır (bunlar bana has iki sıfattır). Kim bu iki sıfatımdan birisini benimle paylaşmaya kalkışırsa onu azaba çarptırırım." *[Müslim, Birr 136]*

İzah: Hadisteki "Azamet" Allah'ın büyüklüğü, ululuğu, yüceliği demektir. "Kibriya" ise mahlûkat tarafından bilinsin veya bilinmesin Allah'ın zatına ait yüceliktir. Azamete kalkanlar ve kibre girenler Cenâb-ı Hakk'la münazaaya girmiş olurlar.

322 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ مُرَجِّلٌ رَأْسَهُ يَخْتَالُ فِي مِشْيَتِهِ، إِذْ خَسَفَ اللّٰهُ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِي الْأَرْضِ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir zaman hodbin ve mağrur bir adam, elbisesini giymiş, saçını taramış bir halde kurula kurula yürümekteydi. Birden Allah onu yerin dibine geçiriverdi de o kıyamete kadar çırpınıp durmakta fakat yerin dibini boylayıp batmaya devam etmektedir." *[Buhari, Enbiyâ 54, Libas 5; Müslim, Libas 49]*

Güzel Ahlak

وَإِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ "Herhâlde Sen, ahlâkın -Kur'ân buudlu, ulûhiyet eksenli olması itibarıyla- ihâtası imkansız, idrâki nâkabil en yücesi üzeresin." {*Kalem Sûresi, 68/4*}

وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ "O müttakiler, kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/134*}

323 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: مَا مَسِسْتُ دِيبَاجًا وَلَا حَرِيرًا أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ، وَلَا شَمِمْتُ رَائِحَةً قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ، وَلَقَدْ خَدَمْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ فَمَا قَالَ لِي قَطُّ: أُفٍّ، وَلَا قَالَ لِشَيْءٍ فَعَلْتُهُ لِمَ فَعَلْتَهُ؟ وَلَا لِشَيْءٍ لَمْ أَفْعَلْهُ: أَلَا فَعَلْتَ كَذَا؟

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Ben, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem ellerinden daha yumuşak ne bir atlasa ne de bir ipeğe dokundum. O'nun kokusundan daha hoş bir rayiha koklamadım. Resûl-i Ekrem'e tam on sene hizmet ettim. Bana bir defa olsun "öf!" dahi demedi. Yaptığım bir işten ötürü "Neden yaptın?", yapmadığım bir işten ötürü de "Şunu yapmalı değil miydin!" diye kızması vaki değildir. *[Buhari, Menâkıb 23; Müslim, Fedâil 82]*

324 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي مِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ. وَإِنَّ اللّٰهَ يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِيَّ»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü müminin terazisinde güzel ahlâktan daha ağır bir şey bulunmaz (Ona en çok sevap kazandıran şey ahlâk-ı hasenesi olacaktır). Allah Teâlâ, bütünüyle çirkef ve kötü davranışlar sergileyen; çirkin ve pes şeyleri ağzından düşürmeyen kimseden nefret eder." *[Tirmizi, Birr 61]*

325 عَنْ عَائِشَةَ ﷺ قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Mümin, güzel ahlâkı sayesinde gündüzlerini oruçla, gecelerini de namazla geçiren âbid kimselerin mertebesine ulaşır." *[Ebû Davud, Edeb 7]*

326 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَنَا زَعِيمٌ بِبَيْتٍ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ حَسُنَ خُلُقُهُ»

Ebû Ümâme el-Bâhilî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Münakaşa ve cidalden -haklı dahi olsa- uzak duran kimseye cennetin kıyısında bir köşk verileceğine kefil benim. Şakacıktan dahi olsa yalan söylemeyen kimseye cennetin merkezinde bir kasır tahsis edileceğine kefil benim. Güzel ahlâk sahibi insana da cennetin zirvesinde bir köşk verileceğine kefil benim." *[Ebû Davud, Edeb 7]*

327 عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيْهِقُونَ.» قَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَدْ عَلِمْنَا «الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ» فَمَا الْمُتَفَيْهِقُونَ قَالَ: الْمُتَكَبِّرُونَ

Câbir İbn Abdullah radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Doğrusu içinizde en çok sevdiğim ve kıyamet günü meclisime en yakın olacak kimseler, ahlâkı en güzel olanlarınızdır. Bana en sevimsiz gelen ve kıyamet gününde benden en uzak olacaklarınız ise (tekellüfe girerek lafı uzatıp) gevezelik yapanlar, (ne güzel konuşuyor desinler diye riyakârane) avurdunu şişire şişire konuşanlar ve (bilgiçlik taslamak ve muhataplarını ezmek için) kibirli kibirli lügat paralayanlardır." *[Tirmizi, Birr 71]*

İzah: Ashab, Peygamber Efendimiz'in en çok nefret ettiği ve kıyamet gününde O'na en uzak olacak kimselerden üçüncü grubun kim olduğunu sormuş, Allah Resûlü de onların kibirliler olduğunu ifade etmiştir.

Yumuşak Huylu, Ağırbaşlı ve Müsamahalı Olmak

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ "Sen af ve müsamaha yolunu tut, iyiliği emret, cahillere aldırış etme." {*A'râf Sûresi, 7/199*}

فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ "Müsamaha ile tatlılıkla davran." {*Hicr Sûresi, 15/85*}

وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ "Fazilet ve imkân sahipleri, müminleri affedip müsamaha göstersinler. Siz de Allah'ın sizi affedip müsamaha göstermesini arzu etmez misiniz?" {*Nûr Sûresi, 24/22*}

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ "Her kim dişini sıkarak sabreder ve kusurları affederse işte onun bu hareketi, ancak büyüklere yaraşan örnek davranışlardandır." {*Şûrâ Sûresi, 42/43*}

وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ "(Müminler) kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler. Allah da böyle iyi davrananları sever." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/134*}

لَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ، اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ. وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ "İyilikle kötülük bir olmaz. O halde sen kötülüğü en güzel tarzda

uzaklaştırmaya bak. Bir de bakarsın ki seninle kendisi arasında düşmanlık olan kişi candan, sıcak bir dost oluvermiş! Ama kötülüğe karşı iyilik hasleti, ancak sabredenlerin kârıdır, faziletten yana nasibi bol olanların kârıdır." {*Fussılet Sûresi, 41/34-35*}

328 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ لِأَشَجِّ عَبْدِ الْقَيْسِ: «إِنَّ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللّٰهُ: اَلْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Abdulkaysoğullarından Eşec adındaki şahsa şöyle iltifat buyurdu: "Sende Allah'ın sevdiği iki güzel haslet vardır; biri hilim (efendilik, yumuşak huyluluk), diğeri teenni (acele etmeme, başını sonunu düşünerek sabırlı, temkinli ve ihtiyatlı olma) dir." *[Müslim, İman 25]*

329 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَالَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ وَمَا لَا يُعْطِي عَلٰى مَا سِوَاهُ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, rıfk (lütuf, ihsan ve müsamaha) sahibidir ve rıfk ile hareket edilmesinden hoşnut olur. O, zorluk çıkaranlara ve başkalarına vermediği muvaffakiyeti rıfk ile muamele edenlere verir." *[Buhari, Edeb 35; Müslim, Birr 77]*

330 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Rıfk (ağırbaşlı, lütufkâr ve müsamahakâr olmak) öyle bir

haslettir ki, bulunduğu şeyi güzelleştirir, bulunmadığı şeyi de çirkinleştirir." *[Müslim, Birr 78]*

331 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: بَالَ أَعْرَابِيٌّ فِي الْمَسْجِدِ فَقَامَ النَّاسُ إِلَيْهِ لِيَقَعُوا فِيهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: دَعُوهُ وَأَرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلاً مِنْ مَاءٍ أَوْ ذَنُوبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Bir bedevi Mescid-i Nebevî'de küçük abdestini bozmuştu. Sahabiler onu azarlamaya kalkışınca Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem onlara mâni oldu ve: "Bırakın, ilişmeyin ona! Abdest bozduğu yere bir kova dolusu su dökerek orayı temizleyin. Zira siz ancak işleri kolaylaştırmak için gönderilmiş (örnek) bir topluluksunuz, yoksa zorluk çıkarmak için değil." dedi. *[Buhari, Vudû' 58, Edeb 80]*

332 عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ﵁ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذِّبْحَةَ وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ»

Şeddâd İbn Evs radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, her şeye karşı ihsanı kabul etmiştir; öyle ise öldürürken (ölümü hak etmiş kimseleri) ihsan tutkusu ile öldürün! (Bir hayvanı) boğazlarken ihsan hissi ile boğazlayın (yani) bıçağınızı iyi bileyin ve keseceğiniz hayvanınızı rahat ettirin!" *[Müslim, Sayd 57]*

333 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ قَطُّ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ

مِنْهُ. وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللّٰهِ، فَيَنْتَقِمُ لِلّٰهِ تَعَالٰى.

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem iki şeyden birini yapma hususunda muhayyer bırakıldığı zaman, günah olmadıkça ümmeti için mutlaka en kolay olan hususu seçerdi. Eğer o şey günah ise ondan en uzak duran kişi kendisi olurdu. Allah'ın haram kıldığı şeyler irtikab edilmediği sürece şahsî intikam peşine düşmemiş; Allah'ın yasağı çiğnenmişse Hakk'ın hatırı için haddi aşanlara hak ettikleri cezayı mutlaka vermiştir." *[Buhari, Edeb 80, Hudûd 10; Müslim, Fedâil 77]*

Hataları Bağışlamak ve Cahillere Uymamak

334 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ: هَلْ أَتٰى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ؟ قَالَ: «لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَومِكِ وَكَانَ أَشَدَّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلٰى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ ابْنِ عَبْدِ كُلَالٍ فَلَمْ يُجِبْنِي إِلٰى مَا أَرَدْتُ فَانْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلٰى وَجْهِي فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظَلَّتْنِي فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَنَادَانِي فَقَالَ: إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ فَسَلَّمَ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللّٰهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَأَنَا مَلَكُ الْجِبَالِ وَقَدْ بَعَثَنِي رَبِّي إِلَيْكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ فَمَا شِئْتَ: إِنْ شِئْتَ أَطْبَقْتُ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبَيْنِ» فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللّٰهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ وَحْدَهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud Savaşından daha çetin bir gün gördün mü? diye sordum. Buyurdu ki: "Evet, senin kavminden çekmediğim cefa görmediğim eza kalmadı. En ağırı da onların bana Akabe günü yaptıklarıdır. Taifli Abdukulâl oğlu İbn Abduyâlîl'e kendimi takdim edip bana yardımcı olmalarını rica ettiğim zaman isteğimi kabul etmemiş ve reddetmişlerdi. Ben de mahzun bir şekilde Mekke'ye geri dönüyordum. Ancak Karnusseâlib mevkiine varınca kendime gelmeye başladım. Başımı semaya doğru kaldırıp baktığımda, bir bulutun beni gölgelediğini farkettim. Dikkatli bir şekilde bakınca, bir de ne göreyim bulutun içinde Cebrail aleyhisselâm var. Bana şöyle seslendi: "Her şeyi işiten ve bilen Allah, kavminin sana söylediklerini ve sana ettikleri çirkin işleri işitti ve gördü de, onlar hakkında dilediğini kendisine emredesin diye sana Dağlar Meleğini gönderdi." Az sonra bu melek bana seslenip selam verdi. Sonra da: "Ey Muhammed! Allah, kavminin sana söylediklerini işitmiştir. Ben dağlara nezaret eden meleğim. Rabbin, dilediğini bana emredesin diye beni sana gönderdi. Şimdi ne dilersen dile. Eğer onların üzerlerine iki dağı kapamamı dilersen emret hemen kapayıvereyim!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Hayır! Ben onların helak olmalarını değil; bilakis, Allah'ın, onların nesillerinden, yalnız Allah'a ibadet edecek, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayacak muvahhid kimseler çıkarmasını ümit ederim." *[Buhari, Bed'u'l-halk 7; Müslim, Cihâd 111]*

335 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ، فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ جَبْذَةً شَدِيدَةً، فَنَظَرْتُ إِلٰى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَبْذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yürüyordum. Üzerinde Necran kumaşından mamul, kenarları sert ve kalın bir giysi vardı. Derken bir bedevi Resûl-i Ekrem'e arkasından yetişip hırkasını sertçe çekti. Boynuyla omzu arasına baktığımda, çekmenin şiddetinden dolayı giysinin kenarının O'nun teninde iz yaptığını gördüm. Bedevi bu kaba tavrıyla yetinmeyip "Ey Muhammed! Elinde bulunan Allah'a ait mallardan bana da verilmesini emretsene!" dedi. Resûl-i Ekrem (hiçbir şey olmamış gibi) bedeviye dönüp güldü ve ona bir şeyler verilmesini emretti. *[Buhari, Edeb 68; Müslim, Zekât 128]*

336 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ، ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ، وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ، وَيَقُولُ: «اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ»

İbn Mes'ud radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem, peygamberlerden (Allah'ın salât ve selâmı hepsinin üzerinde olsun) birinden bahsedişi hâlâ gözümün önündedir. Kavmi onu dövüp kanlar içinde bıraktığı halde o bir taraftan yüzündeki kanı siliyor diğer taraftan da "Allahım, kavmimi bağışla, çünkü onlar hakikati bilmiyorlar!" diyordu. *[Buhari, Enbiyâ 54; Müslim, Cihâd 104]*

Dini Hususlarda Hassasiyet

وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ "Artık kim Allah'ın hürmet edilmesini emrettiği şeyleri tazim ederse bu, Rabbinin nezdinde kendisi için sırf hayırdır." {*Hac Sûresi, 22/30*}

إِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ "Eğer siz Allah'a (Allah'ın

dinine) destek olursanız, O da size yardım eder ve savaşta ayaklarınızı kaydırmaz." {*Muhammed Sûresi, 47/7*}

337 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْبَدْرِيِّ ﷺ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ مِنْ أَجْلِ فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا، فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ غَضِبَ فِي مَوْعِظَةٍ قَطُّ أَشَدَّ مِمَّا غَضِبَ يَوْمَئِذٍ، فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَأَيُّكُمْ أَمَّ النَّاسَ فَلْيُوجِزْ، فَإِنَّ مِنْ وَرَائِهِ الْكَبِيرَ وَالصَّغِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ»

Ebû Mes'ûd Ukbe İbn Amr el-Bedrî radıyallahu anh demiştir ki:

Birisi Resûlullah Efendimize gelerek: "Filan şahıs imamete geçtiğinde namazı o kadar uzun kıldırıyor ki, bu yüzden sabah namazına (cemaate) gitmeye geri duruyorum." dedi. Bunu duyan Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem katiyen o günkü gibi hiddetli bir konuşma yaptığını görmedim. Buyurdu ki: "Ahali! İçinizde dinden nefret ettirip soğutan şahıslar var! Hanginiz imamete geçerse (erkânından ve sünnetinden taviz vermeyecek şekilde) namazı hafif tutsun; zira arkadaki cemaat içinde yaşlısı, çoluk çocuğu ve işine gücüne gidecek olanı var." *[Buhari, Edeb 75, Ahkâm 13; Müslim, Salât 182]*

338 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الْمَخْزُومِيَّةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا: مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ؟ فَقَالُوا: مَن يَجْتَرِيءُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ، فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللّٰهِ تَعَالَى؟» ثُمَّ قَامَ فَاخْتَطَبَ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ

تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَايْمُ اللّٰهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Mahzûmoğullarından hırsızlık yapmış bir kadının cezalandırılacak olması Kureyşlileri sıkıntıya sokmuştu. Kadının affedilmesini Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem kim talep edebilir diye kendi aralarında konuştular. Neticede bunu ancak Resûlullah'ın çok sevdiği Üsâme İbn Zeyd söylemeye cesaret edebilir dediler. Üsâme gidip Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem meseleyi arz etti. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Cezasını Allah'ın takdir ettiği bir haddin uygulanmaması için mi aracı oluyorsun?" diyerek hiddetlendi ve akabinde kalkıp şu konuşmayı yaptı: "Sizden önceki milletleri tarih sahnesinden silen sebep, içlerinden asil biri hırsızlık yaptığında dokunmamaları, zayıf ve hakkını arayayamayacak biri bu suçu işlediğinde ise onu cezalandırmalarıydı. Vallahi, Muhammed'in kızı Fâtıma dahi hırsızlık suçunu işleseydi, (gözünün yaşına bakmaz) mutlaka onun da elini keserdim." *[Buhari, Hudûd 11; Müslim, Hudûd 8]*

Yöneticilerin Yönettiği Kimselere Yumuşak ve İyi Davranması, Adil Olması

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ "Sana tabi olan müminlere kol kanat ger!" {*Şuarâ Sûresi, 26/215*}

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ "Allah adaleti, ihsanı, en güzel davranışı ve muhtaç oldukları şeyleri yakınlara vermeyi emreder. Hayâsızlığı, çirkin işleri, zulüm ve tecavüzü yasaklar. Düşünüp tutasınız diye size öğüt verir." {*Nahl Sûresi, 16/90*}

وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ "Hep âdil olun, çünkü Allah âdil davrananları sever." {*Hucurât Sûresi, 49/9*}

339 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْؤُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her biriniz bir çobansınız ve elinizin altındakilerden sorumlusunuz: Devlet reisi bir çobandır ve uhdesinde bulunanlardan sorumludur. Erkek, hane halkının çobanıdır ve onlardan sorumludur. Kadın, kocasının evinin çobanıdır ve gözetimindeki şeylerden sorumludur. Hizmetçi, efendisinin malının çobanıdır ve elinin altındakilerden mesuldür. Hâsılı hepiniz çobansınız ve hepiniz raiyetinizden sorumlusunuz." *[Buhari, Vesâyâ 9, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 20]*

340 عَنْ أَبِي يَعْلَى مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ إِلَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ»

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَلَمْ يَحُطْهَا بِنُصْحِهِ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ»

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَا مِنْ أَمِيرٍ يَلِي أُمُورَ الْمُسْلِمِينَ ثُمَّ لَا يَجْهَدُ لَهُمْ وَيَنْصَحُ لَهُمْ إِلَّا لَمْ يَدْخُلْ مَعَهُمُ الْجَنَّةَ»

Ebû Ya'lâ Ma'kıl İbn Yesâr radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah'ın kendisine idarecilik nasip ettiği bir kul, idaresi altın-

dakileri aldatmış bir hâlde âhirete göçerse, Allah onu cennetten mahrum bırakır." *[Buhari, Ahkâm 8; Müslim, İmâre 21]*

Diğer rivayet şöyledir: "... idaresi altındaki insanlara sahip çıkıp onları korumazsa, cennetin kokusunu bile alamaz." *[Buhari, Ahkâm 8]*

Bir başka rivayette ise: "Müslümanların sorumluluğunu üzerine alıp da onlar için çalışıp didinmeyen idareci, onlarla birlikte cennete giremez." buyurmuştur. *[Müslim, İman 229, İmâre 22]*

341 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي بَيْتِي هٰذَا: «اَللّٰهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ»

Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Benim şu hane-i saadetimde Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle derken işittim:

"Allahım! Ümmetimin idaresini uhdesine alıp da onlara meşakkat ve sıkıntı veren idareciye Sen de sıkıntı ve darlık ver! Keza ümmetimin idaresini üstlenip de onlara yumuşak davranan (kolaylık gösteren) kimselere Sen refîk ol (kolaylık göster)!" *[Müslim, İmâre 19]*

Adaletli Devlet Başkanı

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ "Allah adaleti, hatta adaletten de fazla olarak ihsanı ... emreder." {*Nahl Sûresi, 16/90*}

وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ "... hep âdil olun, çünkü Allah âdil davrananları sever." {*Hucurât Sûresi, 49/9*}

342 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ الَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وُلُّوا»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hükümlerinde adaleti esas alan, aile fertlerinin ve sorumlulukları uhdesine tevdi edilmiş insanların hukukunu gözeten adil kişiler, Allah nezdinde, nurdan kürsüler üzerine kurulacaklardır (âhirette elde edecekleri derece çok yüksek olacaktır)." *[Müslim, İmâre 18]*

343 عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «خِيَارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُحِبُّونَهُمْ وَيُحِبُّونَكُمْ وَتُصَلُّونَ عَلَيْهِمْ وَيُصَلُّونَ عَلَيْكُمْ، وَشِرَارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ» قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ، أَفَلَا نُنَابِذُهُمْ؟ قَالَ: «لَا، مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلَاةَ، لَا، مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلَاةَ»

Avf İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"İdarecilerinizin en hayırlısı, karşılıklı seviştiğiniz ve dualaştığınız kimselerdir. İdarecilerinizin en kötüsü de, sizin onlara onların da size buğzedip lanetleştiğiniz kimselerdir." Bunun üzerine biz dedik ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Onlara itaat etmemek suretiyle başkaldıralım mı?" Buyurdu ki: "İçinizde namazı ikame ettikleri müddetçe, hayır! İçinizde namazı ikame ettikleri müddetçe, hayır!" *[Müslim, İmâre 65]*

Yöneticilere İtaat

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Resûlüne ve sizden olan ülülemre de itaat edin." {*Nisâ Sûresi, 4/59*}

344 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ

السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ إِلَّا أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir müslümana, Allah'a isyan etme ve günah işleme gibi bir husus sözkonusu olmadığı sürece, ister hoşlansın ister kerih görsün her hâlükârda yöneticisine itaat etmek düşer. Bir günah işlemesi ve Allah'a isyan etmesi istendiğinde ise itaat etmesi sözkonusu değildir. (Zira Hâlık'a isyanın söz konusu olduğu bir yerde mahlûka itaat yoktur)." *[Buhari, Ahkâm 4, Cihâd 108; Müslim, İmâre 38]*

345 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄: كُنَّا إِذَا بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ يَقُولُ لَنَا: «فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Biz, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem, kendisini dinleyip itaat etmek üzere biat ettiğimiz zaman bize, "gücünüz yettiği nispette" kaydını hatırlatırdı. *[Buhari, Ahkâm 43; Müslim, İmâre 90]*

346 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةٍ لَقِيَ اللهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا حُجَّةَ لَهُ، وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Kim itaat edeceğine dair söz verdiği devlet reisine karşı geçerli bir mazareti olmadan başkaldırırsa, kıyamet günü Allah'ın huzuruna, tutunacağı hiçbir delil olmaksızın çıkar. İdarecisine itaatini belirten biatını yapmadan ölen kişi de cahiliye devrinde ölmüş kimse gibidir." *[Müslim, İmâre 58]*

347 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اِسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üzerinize idareci olarak başı kuru üzüm gibi Habeşli (siyahî) bir köle dahi getirilse sözünü dinleyin ve itaat edin." *[Buhari, Ahkâm 4]*

348 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «عَلَيْكَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِي عُسْرِكَ وَيُسْرِكَ وَمِنْشَطِكَ وَمَكْرَهِكَ وَأَثَرَةٍ عَلَيْكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sana düşen şey, darlıkta ve bollukta (ister zoruna gitsin, ister kolayına gelsin), sevinçte ve kederde (ister hoşuna gitsin, isterse gitmesin), haksız yere başkasının sana tercih edilmesi gibi bir durumda, yani her halükârda itaat etmektir." *[Müslim, İmâre 35]*

349 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو ﷺ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَنَزَلْنَا مَنْزِلًا فَمِنَّا مَنْ يُصْلِحُ خِبَاءَهُ وَمِنَّا مَنْ يَنْتَضِلُ وَمِنَّا مَنْ هُوَ فِي جَشَرِهِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: اَلصَّلَاةُ جَامِعَةٌ. فَاجْتَمَعْنَا إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَيْهِ أَنْ يَدُلَّ أُمَّتَهُ عَلٰى خَيْرِ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ وَيُنْذِرَهُمْ شَرَّ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ وَإِنَّ أُمَّتَكُمْ هٰذِهِ جُعِلَ عَافِيَتُهَا فِي أَوَّلِهَا وَسَيُصِيبُ آخِرَهَا بَلَاءٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا وَتَجِيءُ فِتَنٌ يُرَقِّقُ بَعْضُهَا بَعْضًا وَتَجِيءُ الْفِتْنَةُ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هٰذِهِ

مُهْلِكَتِي، ثُمَّ تَنْكَشِفُ وَتَجِيءُ الْفِتْنَةُ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هٰذِهِ هذِهِ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ. وَمَنْ بَايَعَ إِمَامًا فَأَعْطَاهُ صَفْقَةَ يَدِهِ وَثَمَرَةَ قَلْبِهِ. فَلْيُطِعْهُ إِنِ اسْتَطَاعَ فَإِنْ جَاءَ آخَرُ يُنَازِعُهُ فَاضْرِبُوا عُنُقَ الْآخَرِ»

Abdullah İbn Amr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir seferde idik. Derken bir yerde konakladık. Kimimiz çadırını kuruyor, kimimiz ok atma talimi yapıyor, kimimiz de hayvanların başında bulunuyorduk. Derken Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem müezzini "Haydi namaz için toplanın!" diye nida etti. Biz de Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzurunda toplandık. Bize buyurdu ki: "Hakikat şu ki, benden önceki her peygamber, ümmetini hayırlı ve iyi gördüğü şeylere davet etmiş, kötü ve şer gördüklerinden de sakındırmıştır. Sizin de içinde bulunduğunuz şu ümmetin huzur ve sükûnu ilk nesillere müyesser olacaktır. Sonraki nesillerin başlarına birtakım belalar ve ürperten musibetler gelecektir. Öyle fitneler çıkacak ki, onların bir kısmı diğerlerine rahmet okutacaktır. Yine öyle fitne ve felâket çıkacak ki, ona şahit olan mümin, 'İşte beni bu mahveder.' diyecektir. Sonra bir ara fitne dağılıp ortalık sakinleşecektir. Ardından öyle müthiş bir fitne çıkacak ki, mümin, 'Asıl fitne işte bu, işte bu!' diyecektir. Cehennemden ırak olup cennete girmeyi gönülden isteyen kimse, Allah'a ve âhiret gününe iman etmiş olarak Rabbine kavuşmaya baksın! Kendine yapılmasından hoşlandığı muameleyi o da başkalarına yapsın! Bir devlet başkanına biat edip elini tutan ve ona yürekten bağlanan kişi, elinden geldiğince ona itaat etsin! Eğer bir başkası başkaldırıp idareyi ele geçirmeye yeltenirse, derhal boynunu vurun!" [Müslim, İmâre 46]

350 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللهَ، وَمَنْ يُطِعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş; bana karşı gelen de Allah'a karşı gelmiş olur. Devlet reisine itaat eden bana itaat etmiş, ona karşı gelen de bana karşı gelmiş olur." *[Buhari, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 32]*

351 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Devlet başkanının yaptığı bir şeyi hoş görmeyen buna sabretsin! Zira kim devlet otoritesine itaatten bir karış uzaklaşırsa, Cahiliye devrinde ölmüş gibi olur." *[Buhari, Fiten 2; Müslim, İmâre 56]*

Yöneticiliğe Talip Olmamak, Vazife Verilmeden Vazife İstememek

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مِكِينٌ أَمِينٌ * قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَآئِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ "Hükümdar, onu (Hz. Yusuf'u) yanıma getirin, özel danışman edineyim." dedi. Onunla konuştuktan sonra da "Sen artık bundan böyle, nezdimizde yüksek bir makam sahibi, tam itimat edilen bir müsteşarsın." dedi. Yusuf aleyhisselâm şöyle mukabelede bulundu: "Beni ülkenin hazine işlerinden sorumlu bakan olarak görevlendir;

çünkü ben malları iyi korur, işletme ve yönetimi iyi bilirim." dedi. {*Yusuf Sûresi, 12/54–55*}

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ "Ama âhiret diyarına gelince, biz orayı dünyada büyüklük taslamayanlara, fesatçılık ve bozgunculuk peşinde olmayanlara veririz. Hayırlı akıbet, günahlardan sakınanlarındır." {*Kasas Sûresi, 28/83*}

352 عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا عَبْدَ الرَّحْمٰنِ بْنَ سَمُرَةَ: لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ، فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا، وَإِذَا حَلَفْتَ عَلٰى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ»

Abdurrahman İbn Semura radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

"Ey Abdurrahman! İdareciliğe talip olma! Zira sen talip olmadan böyle bir vazife sana verilirse, o işte ilâhî yardım görürsün. Eğer ısrarla vazifeye talip olursan, (Allah'ın yardım ve inayetinden mahrum kalır) o vazifeyle başbaşa bırakılırsın. Sana tavsiye edeceğim bir şey daha var ki; bir hususta yemin eder de sonra ondan daha hayırlısını görürsen, daha hayırlı olanı yap, ettiğin yemin için de keffâret öde! (Yemin ettim diye kararını değiştirmemezlik etme!)" *[Buhari, Ahkâm 5, Eyman 1; Müslim, Eyman 19, İmâre 13]*

353 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا أَبَا ذَرٍّ أَرَاكَ ضَعِيفًا، وَإِنِّي أُحِبُّ لَكَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِي، لَا تَأَمَّرَنَّ عَلَى اثْنَيْنِ وَلَا تَوَلَّيَنَّ مَالَ يَتِيمٍ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

“Ebûzer! Seni (idarecilikte) zayıf buluyorum. Kendim için ne istersem senin için de onu isterim. Sana tavsiyem, iki kişiye dahi baş olma! Yetim malının sorumluluğunu da sakın üstlenme!” *[Müslim, İmâre 17]*

354 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا تَسْتَعْمِلُنِي؟ فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلٰى مَنْكِبِي ثُمَّ قَالَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّكَ ضَعِيفٌ وَإِنَّهَا أَمَانَةٌ وَإِنَّهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ خِزْيٌ وَنَدَامَةٌ، إِلَّا مَنْ أَخَذَهَا بِحَقِّهَا وَأَدَّى الَّذِي عَلَيْهِ فِيهَا»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem’e sallallahu aleyhi ve sellem “Yâ Resûlallah! Beni bir göreve tayin etmez misin?” diye talepte bulunmuştum. Mübarek elini omzuma koyarak buyurdu ki: “Ebûzer! Sen zayıfsın, bu vazifeyi kaldıramazsın. Hâlbuki, vazife bir emanettir ve -ona layık olup üzerine düşen vazifeyi hakkıyla ifa edenler müstesna- kıyamet gününde rezillik ve pişmanlık sebebidir.” *[Müslim, İmâret 16]*

Devlet Başkanı ve Yöneticilerin Yardımcılarını İyi Kimselerden Seçmeleri

اَلْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ “Müttakiler dışında dünyadaki bütün dostlar, o gün birbirine düşmandır.” {*Zuhruf Sûresi, 43/67*}

355 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا بَعَثَ اللّٰهُ مِنْ نَبِيٍّ وَلَا اسْتَخْلَفَ مِنْ خَلِيفَةٍ إِلَّا كَانَتْ لَهُ بِطَانَتَانِ: بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ، وَبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَالْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللّٰهُ»

Ebû Saîd el-Hudrî ve Ebû Hureyre radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın gönderdiği peygamberlerin ve halkı yöneten idarecilerin iki türlü sırdaşı (müsteşarı) olmuştur. Bunlardan biri iyilik yolunu gösteren ve ona teşvik eden, diğeri ise kötülük yolunu gösteren ve ona teşvik edendir. Binaenaleyh, mahzurlu şeylere düşmekten korunanlar, ancak Allah'ın koruyup kolladığı kimselerdir." *[Buhari, Ahkâm 42, Kader 8]*

356 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِالْأَمِيرِ خَيْرًا، جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ صِدْقٍ إِنْ نَسِيَ ذَكَّرَهُ وَإِنْ ذَكَرَ أَعَانَهُ، وَإِذَا أَرَادَ بِهِ غَيْرَ ذٰلِكَ جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ سُوءٍ إِنْ نَسِيَ لَمْ يُذَكِّرْهُ وَإِنْ ذَكَرَ لَمْ يُعِنْهُ»

Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, bir devlet başkanı hakkında hayır murad ettiğinde, ona unuttuğunu hatırlatan ve hatırladığını yapmaya yardım eden sadık bir yaver verir. Eğer Allah onun hakkında hayır murad etmezse, ona unuttuğunu hatırlatmayan, hatırladığını da yapmaya yardımcı olmayan suistimalci bir yaver verir." *[Ebû Davud, İmâre 4]*

Hayâ Duygusu

357 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً: فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذٰى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İman, yetmiş veya altmış küsur hasletten ibarettir. Bunların

en faziletlisi, 'Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur)' hakikatini söylemek, kelime-i şehadet getirmektir. En alt seviyedeki haslet ise, insanlara eziyet veren (taş, diken, çöp gibi) şeyleri yoldan kaldırmaktır. Hayâ da imandan bir şubedir." *[Buhari, İman 3; Müslim, İman 58]*

358 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا، فَإِذَا رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ.

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hayâ bakımından haremine çekilmiş bakire bir kızdan daha utangaçtı. Hoşlanmadığı bir şey gördüğünde biz bunu yüz hatlarından anlardık. *[Buhari, Edeb 72; Müslim, Fedâil 67]*

Sır Saklamak, Sözünde Durmak, Vaadini Yerine Getirmek

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُولًا "Verdiğiniz sözü yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluk gerektirir." {*İsrâ Sûresi, 17/34*}

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ "Sözleşme yaptığınızda, Allah'ın huzurunda verdiğiniz sözü yerine getirin." {*Nahl Sûresi, 16/91*}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ "Ey iman edenler! Bağlandığınız ahitleri yerine getiriniz." {*Maide Sûresi, 5/1*}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ "Ey iman edenler! Niçin yapmayacağınız şeyleri söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir." {*Saf Sûresi, 61/2-3*}

359 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلَ يُفْضِي إِلَى الْمَرْأَةِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü Allah nezdinde en fena insan, eşiyle paylaştığı (mahrem) sırları ifşâ eden kimsedir." *[Müslim, Nikâh 123]*

360 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كُنَّ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ عِنْدَهُ فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَمْشِي مَا تُخْطِيءُ مِشْيَتُهَا مِنْ مِشْيَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ شَيْئًا فَلَمَّا رَآهَا رَحَّبَ بِهَا وَقَالَ: «مَرْحَبًا بِابْنَتِي» ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ. ثُمَّ سَارَّهَا فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيدًا فَلَمَّا رَأَى جَزَعَهَا سَارَّهَا الثَّانِيَةَ فَضَحِكَتْ فَقُلْتُ لَهَا: خَصَّكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ بِالسِّرَارِ، ثُمَّ أَنْتِ تَبْكِينَ؟ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَأَلْتُهَا: مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ؟ قَالَتْ: مَا كُنْتُ لِأُفْشِيَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ سِرَّهُ. فَلَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُلْتُ: عَزَمْتُ عَلَيْكِ بِمَا لِي عَلَيْكِ مِنَ الْحَقِّ، لَمَا حَدَّثْتِنِي مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ؟ فَقَالَتْ: أَمَّا الْآنَ فَنَعَمْ، أَمَّا حِينَ سَارَّنِي فِي الْمَرَّةِ الْأُولَى فَأَخْبَرَنِي «أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ وَأَنَّهُ عَارَضَهُ الْآنَ مَرَّتَيْنِ وَإِنِّي لَا أَرَى الْأَجَلَ إِلَّا قَدِ اقْتَرَبَ فَاتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي فَإِنَّهُ نِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَكِ» فَبَكَيْتُ بُكَائِيَ الَّذِي رَأَيْتِ فَلَمَّا رَأَى جَزَعِي سَارَّنِي الثَّانِيَةَ فَقَالَ: «يَا فَاطِمَةُ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ، أَوْ سَيِّدَةَ نِسَاءِ هٰذِهِ الْأُمَّةِ؟» فَضَحِكْتُ ضَحِكِي الَّذِي رَأَيْتِ

Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki:

Ezvâc-ı tâhirât Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem yanında iken Fâtıma aynen Resûlullah gibi yürüyerek geldi ve meclisimize

katıldı. Babaların en güzeli kızını görünce onu karşıladı ve "hoşgeldin kızım" diyerek sağ veya sol tarafına oturttu. Bir süre sonra Fâtıma'nın kulağına eğildi ve bir şeyler söyledi. Fâtıma hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Efendimiz onun ızdırabını görünce bu sefer kulağına ikinci kez eğilip bir şeyler fısıldadı. Bu defa Fâtıma gülümsedi. Fâtıma'ya hitaben: "Hanımları yanındayken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem betahsis senin kulağına eğilip sır verdi; sen de ağladın, dedim ve Resûl-i Ekrem kalkınca, ona: "Resûlullah sana ne fısıldadı?" diye sordum. Fâtıma: "Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem sırrını kimseyle paylaşamam", dedi. İnsanlığın İftihar Tablosu vefat edip aramızdan ayrılınca: "Allah aşkına! Senin üzerindeki analık hakkım için Resûlullah'ın sana verdiği sırrı bana da söyler misin?" dedim. Fâtıma: "Peki, artık paylaşabilirim." dedi ve anlatmaya başladı: "Resûl-i Ekrem, ilk olarak beni sevindiren sırrı söylediğinde, Cebrail ile nâzil olan Kur'ân âyetlerini mukabele suretiyle her yıl bir -veya iki- defa karşılıklı okuduğunu, ancak onun bu sene içinde şu ana kadar iki defa geldiğini haber verdi ve bundan dolayı "Ecelimin yaklaştığını hissediyorum; Allah'a karşı takva dairesinde hareket et ve sabret! Benim senden önce âhirete göçüp sana selef olmam ne iyi (bir bilsen)!" buyurdu. İşte senin de şahit olduğun gibi bundan ötürü ağlamıştım. Ancak babam benim hıçkırıklarımı ve ızdırabımı görünce, kulağıma eğilip ikinci kez bir şeyler fısıldadı ve "Fâtıma! Mümin hanımların -veya bu ümmetin kadınlarının- hanımefendisi olmayı arzu etmez misin?" buyurdu. O zaman da gördüğün gibi gülmüştüm." *[Buhari, Menâkıb 25, İsti'zân 43; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 97-99]*

361 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتّٰى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şu dört huy kimde bulunursa, katıksız münafıktır. Her kimde bu hasletlerden biri varsa, onu terkedinceye kadar nifaktan bir hisse var demektir. Dört huy şunlardır: Kendisine bir şey emanet edilince hıyanet eder. Konuştuğu zaman yalan söyler. Bir antlaşma yapınca sözünde durmaz (Vaadettiğinde yerine getirmez). Münakaşa ve anlaşmazlık durumunda aşırı gider (sınır tanımaz)." *[Buhari, İman 24, Mezâlim 17; Müslim, İman 106]*

362 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «يَا عَبْدَ اللّٰهِ، لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ، كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle tavsiye buyurdu:

"Abdullah! Sakın filân şahıs gibi olma! O şahıs, gece namazı (teheccüd) kılıyordu ama onu terk ediverdi." *[Buhari, Teheccüd 19; Müslim, Sıyâm 185]*

İnsanlara Güzel Söz Söyleyip Güler Yüz Göstermek

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ "Müminlere kol kanat ger, onları şefkatle koru." {*Hicr Sûresi, 15/88*}

وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ "Eğer katı yürekli kaba biri olsaydın, insanlar senin etrafından dağılıverirlerdi." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/159*}

363 عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ»

Adiy İbn Hatim radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yarım hurma ile o da yoksa güzel bir sözle olsun, ateşten korunmaya çalışın." *[Buhari, Edeb 34, Zekât 10; Müslim, Zekât 66]*

364 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Güzel söz, sadakadır." *[Buhari, Edeb 34; Müslim, Zekât 56]*

365 عَنْ أَبِي ذَرٍّ ﵁ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلِيقٍ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle tavsiye buyurdu:

"Kardeşini güler yüzle karşılamaktan ibaret de olsa iyilik olarak hiçbir şeyi hor görme sakın!" *[Müslim, Birr 144]*

Muhatapların Anlayabileceği Mertebede Konuşmak ve Öğüt Verirken Ölçülü Olmak

اُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ "Sen insanları Rabbinin yoluna hikmetle ve makbul öğütle davet et." {*Nahl Sûresi, 16/125*}

366 عَنْ أَنَسٍ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتّٰى تُفْهَمَ عَنْهُ وَإِذَا أَتَى عَلٰى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bir şey söylediğinde iyi anlaşılması için kimi zaman üç defa tekrarlardı. Bir

cemaatin yanına vardığında onlara selam verir, bazen selamını üç defa tekrar ettiği olurdu." *[Buhari, İlim 30]*

İzah: Efendimiz eğer kalabalık bir topluluğa girmiş ise sesinin duyulmadığı düşüncesiyle bazen selamını üç kez tekrarlardı. Ayrıca bir ziyarete gittiğinde kapıda üç kez selam verir girmek için izin isterdi. Eğer birinci selamından sonra içeri buyur edilmişse girdiğinde bir daha selam verir ayrılırken de yine selam vererek çıkardı. Böylece üç kez selam vermiş olurdu.

367 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ كَلَامُ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَلَامًا فَصْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ يَسْمَعُهُ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

"Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem konuşması, dinleyen herkesin rahatlıkla anlayacağı şekilde açık seçikti." *[Ebû Davud, Edeb 18]*

368 عَنْ أَبِي وَائِلٍ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ: كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُذَكِّرُنَا فِي كُلِّ خَمِيسٍ مَرَّةً، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لَوَدِدْتُ أَنَّكَ ذَكَّرْتَنَا كُلَّ يَوْمٍ، فَقَالَ: أَمَا إِنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنْ ذٰلِكَ أَنِّي أَكْرَهُ أَنْ أُمِلَّكُمْ وَإِنِّي أَتَخَوَّلُكُمْ بِالْمَوْعِظَةِ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَخَوَّلُنَا بِهَا مَخَافَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا.

Muhadramundan (Resûl-i Ekrem zamanında yaşayıp da O'nu göremeyenlerden) Ebû Vâil Şakîk İbn Seleme demiştir ki:

İbn Mes'ûd radıyallahu anh her perşembe bize vaaz ederdi. Bir şahıs ona: Ebû Abdurrahman! Bize her gün mevizede bulunsan ne iyi olur, dedi. İbn Mes'ûd onun bu talebine şöyle cevap verdi: Beni size her gün vaaz etmekten alıkoyan şey sizi sıkmaktan çekinmemdir. Nitekim (üsve-i hasene olan) Resûlullah Efendimiz de bizleri usandırmaktan endişe ettiği için uygun zamanları kollardı. *[Buhari, İlim 11; Müslim, Sıfâtu'l-münâfikîn 82]*

369 عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ ﷺ قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللّٰهُ فَرَمَانِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ فَقُلْتُ: وَاثُكْلَ أُمِّيَاهُ مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلٰى أَفْخَاذِهِمْ فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لٰكِنِّي سَكَتُّ فَلَمَّا صَلّٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَبِأَبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ فَوَاللّٰهِ ماَ كَهَرَنِي وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا شَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هٰذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ» أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ وَقَدْ جَاءَ اللّٰهُ بِالْإِسْلَامِ وَإِنَّ مِنَّا رِجَالاً يَأْتُونَ الْكُهَّانَ؟ قَالَ: «فَلَا تَأْتِهِمْ» قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَتَطَيَّرُونَ؟ قَالَ: «ذَاكَ شَيْءٌ يَجِدُونَهُ فِي صُدُورِهِمْ فَلَا يَصُدَّنَّهُمْ»

Muaviye İbn Hakem es-Sülemî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem arkasında saf tutmuş namaz kılarken, cemaatten birisi hapşırdı. Ben de peşinden 'yerhamukellah' dedim. Namazdakiler bana ters ters bakmaya başladılar. Bunun üzerine: "Vah benim başıma gelenler! Sizin derdiniz ne, bana niye öyle ters ters bakıyorsunuz?" deyince ellerini uyluklarına vurmaya başladılar. Onların beni susturmaya çalışmalarına içerledim; ama yine de sükut ettim. Anam, babam Resûlullah'a fedâ olsun! Ne ondan önce ne de ondan sonra kendisinden daha iyi bir muallim (rehber) görmedim. Vallahi bu tavrımdan dolayı beni ne azarladı ne dövdü ne de bana ağır konuştu. Selam verdikten sonra bana: "Bu namaz ibadetinde dünya kelâmı konuşulmaz. Çünkü namaz tesbih, tekbir ve Kur'ân kıraatinden

ibarettir." dedi veya bu mealde şeyler hatırlattı. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben daha yeni müslüman oldum. Allah İslâmiyet'i hak din olarak gönderdiği halde içimizde hâlâ kâhinlere gidip medet umanlar var!" deyince bana: "Sen onlara gitme!" buyurdu. Ben: devamla "Aramızda uğursuzluğa inananlar var." dedim. Buyurdu ki: "Bu sadece onların gönüllerini avuttukları bir kuruntudan ibarettir; binaenaleyh bu düşünce onları yollarından alıkoymasın." *[Müslim, Mesâcid 33]*

İbadette Vakar ve Ciddiyet

وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوٰى الْقُلُوبِ "Artık kim Allah'ın şeairini tazim ederse, şüphe yok ki bu, kalblerin takvasındandır." {*Hac Sûresi, 22/32*}

370 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوهَا وَأَنْتُمْ تَسْعَوْنَ، وَأْتُوهَا وَأَنْتُمْ تَمْشُونَ وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Namaz için kamet getirildiğinde (yetişmek telaşıyla) koşar adım değil, ağırbaşlı (sükûnet üzere) yürüyerek gelip namaza durun. Yetişebildiğiniz rekâtları imamla eda edin; kaçırdığınız rekâtları ise kendiniz tamamlayın." *[Buhari, Ezan 20; Müslim, Mesâcid 151]*

Hayırlı İşler Sebebiyle Müjdelemek ve Tebrik Etmek

فَبَشِّرْ عِبَادِ * الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ "Sözü dinleyip sonra da en güzelini tatbik eden kullarımı müjdele!" {*Zümer Sûresi, 39/17-18*}

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ "Onların Rabbi kendilerinin, katından bir rahmete, bir rıdvana ve içinde daimi nimetler bulunan cennetlere gireceklerini müjdeler." {*Tevbe Sûresi, 9/21*}

وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ "Size vaat olunan cennetle sevinin!" {*Fussılet Sûresi, 41/30*}

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى "Bir zaman elçilerimiz İbrâhîm'e müjde getirdiler…" {*Hûd Sûresi, 11/69*}

371 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﵁ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ: لَأَلْزَمَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ وَلَأَكُونَنَّ مَعَهُ يَوْمِي هٰذَا فَجَاءَ الْمَسْجِدَ فَسَأَلَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا: وَجَّهَ هٰهُنَا، قَالَ: فَخَرَجْتُ عَلٰى أَثَرِهِ أَسْأَلُ عَنْهُ، حَتّٰى دَخَلَ بِئْرَ أَرِيسٍ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ حَتّٰى قَضَى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ حَاجَتَهُ وَتَوَضَّأَ فَقُمْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ قَدْ جَلَسَ عَلٰى بِئْرِ أَرِيسٍ وَتَوَسَّطَ قُفَّهَا وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلَّاهُمَا فِي الْبِئْرِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ فَقُلْتُ: لَأَكُونَنَّ بَوَّابَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ الْيَوْمَ. فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ ﵁ فَدَفَعَ الْبَابَ فَقُلْتُ: مَنْ هٰذَا؟ فَقَالَ: أَبُو بَكْرٍ فَقُلْتُ: عَلٰى رِسْلِكَ، ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ هٰذَا أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ: «ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» فَأَقْبَلْتُ حَتّٰى قُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ: أُدْخُلْ وَرَسُولُ اللّٰهِ يُبَشِّرُكَ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتّٰى جَلَسَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ ﷺ مَعَهُ فِي الْقُفِّ وَدَلّٰى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ ﷺ وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ، ثُمَّ رَجَعْتُ وَجَلَسْتُ وَقَدْ تَرَكْتُ أَخِي يَتَوَضَّأُ

وَيَلْحَقُنِي فَقُلْتُ: إِنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِفُلَانٍ يُرِيدُ أَخَاهُ خَيْرًا يَأْتِ بِهِ. فَإِذَا إِنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ فَقُلْتُ: مَنْ هٰذَا؟ فَقَالَ: عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: فَقُلْتُ: عَلٰى رِسْلِكَ، ثُمَّ جِئْتُ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ وَقُلْتُ: هٰذَا عُمَرُ يَسْتَأْذِنُ؟ فَقَالَ: «ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» فَجِئْتُ عُمَرَ فَقُلْتُ: أَذِنَ وَيُبَشِّرُكَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ فَجَلَسَ مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فِي الْقُفِّ عَنْ يَسَارِهِ وَدَلّٰى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ، ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ فَقُلْتُ: إِنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِفُلَانٍ خَيْرًا يَعْنِي أَخَاهُ يَأْتِ بِهِ. فَجَاءَ إِنْسَانٌ فَحَرَّكَ الْبَابَ فَقُلْتُ: مَنْ هٰذَا ؟ فَقَالَ: عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ. فَقلْتُ: عَلٰى رِسْلِكَ وَجِئْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ: «ائْذَنْ لَهُ وبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ مَعَ بَلْوٰى تُصِيبُهُ» فَجِئْتُ فَقُلْتُ: اُدْخُلْ وَيُبَشِّرُكَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ مَعَ بَلْوٰى تُصِيبُكَ فَدَخَلَ فَوَجَدَ الْقُفَّ قَدْ مُلِئَ فَجَلَسَ وِجاَهَهُمْ مِنَ الشِّقِّ الْآخَرِ. قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ: فَأَوَّلْتُهَا قُبُورَهُمْ.

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki:

Bir gün evimde abdest alıp dışarı çıkarken kendi kendime: "Bugün Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem yanından hiç ayrılmayacak; hep O'nunla beraber olacağım." diye söz verdim. Sonra mescide gidip orada bulunan cemaate Hz. Peygamber'in aleyhisselâm nerede olduğunu sordum. Şu istikamete doğru gitti, dediler. Resûl-i Ekrem'in ardından gittiği yeri sora sora nihayet Kuba mescidinin batı tarafında yer alan Erîs kuyusunun bulunduğu bahçeye girdiğini öğrendim. Bahçeye varınca kapısının yanına oturdum. Peygamber aleyhisselâm ihtiyacını giderip abdest alınca kalkıp yanına gittim. Baktım ki kuyunun kenarında bulunan taşların üzerine, onu çevreleyen yuvarlak dairenin tam orta-

sına oturmuş, incikleri açıkta ayaklarını kuyudan aşağıya doğru sarkıtmış. Selam verip tekrar kapının yanına oturmak üzere döndüm. İçimden: "Bugün Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem kapıcısı olmaya karar verdim." dedim. Az sonra Ebûbekir radıyallahu anh gelerek kapıya vurdu. "Kim o?" diye sorunca "Ebûbekir" diye cevap verdi. Az bekle, dedikten sonra Resûl-i Ekrem'in aleyhisselâm yanına gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Ebûbekir geldi, zât-ı âlinizin yanına girmek için izin istiyor" dedim. "Gelsin ve ona cennetlik olduğunu müjdele!" buyurdu. Kapıya doğru yöneldim. Ebûbekir'in yanına vardığımda: "Buyur gir, bu arada Resûlullah senin cennetlik olduğun müjdesini iletmemi istedi!" dedim. Bunun üzerine Ebûbekir bahçeye girdi. Efendimiz'in yanına sağ tarafına yanaşıp, kuyunun ağzındaki taşın üzerine oturdu ve tıpkı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in yaptığı gibi incikleri açık bir şekilde ayaklarını kuyunun içine doğru sarkıttı. Ben de kapının yanına geri döndüm. Evden ayrılırken abdest almakta olan kardeşim arkamdan bana yetişeceğini söylemişti. Onu düşünerek içimden: "Eğer Allah -kardeşini kastederek- falan kimsenin hayrını murad ederse onu buraya bir şekilde getirir." dedim. Az sonra birinin kapıyı zorladığını gördüm. "Kim o?" diye seslendim. "Ömer İbn Hattâb" diye karşılık verdi. "Az bekle!" deyip beklemesini istedikten sonra Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna varıp selam verdim ve: "Ömer geldi, zat-ı alinizin yanına buyurmak için müsaade istiyor" dedim. "Gelsin ve ona cennetlik olduğunu müjdele!" buyurdu. Ömer'in yanına döndüm ve: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem girmene müsaade etti ve seni cennetle müjdeledi!" diye haber verdim. Ömer hemen içeri girdi. Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem sol tarafına geçerek kuyu çevresindeki taşın üzerine O'nun gibi oturdu ve ayaklarını aşağıya sarkıttı. Ben de dönüp tekrar kapının yanına oturdum. Kardeşimin gelmesini arzu ederek kendi kendime: "Eğer Allah falan hakkında hayır murad ederse onu buraya her hâlükârda getirir" dedim. Bu sırada biri gelip kapıyı kurcaladı. "Kim o?"

diye seslenince "Osman İbn Affân" karşılığını verdi. "Az bekle" diyerek Resûl-i Ekrem'in yanına gittim ve 'Osman geldi' dedim. "İzin ver gelsin ve her ne kadar başına birtakım belalar gelecek olsa da onu hayırlı akıbetle yani cennetle müjdele!" buyurdu. Osman'ın yanına döndüm ve: "Buyur, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem başına gelecek birtakım belâlarla birlikte senin cennetlik olduğunu müjdelememi istedi!" dedim. Osman hemen içeri girdi. Resûlullah'ın yanına varınca kuyuyu çevreleyen yerde oturacak yer kalmadığını görünce, onların karşılarına gelecek şekilde başka bir yere oturdu.

Tâbiinden Saîd İbn Müseyyeb hadisle ilgili dedi ki: Ben onların bu şekilde oturmuş olmalarını kabirlerinin yeri olarak tevil ettim. *[Buhari, Fedâilu's-sahâbe 5, Edeb 119, Fiten 17; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 29]*

372 عَنْ ابْنِ شُمَاسَةَ قَالَ: حَضَرْنَا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ ﷺ وَهُوَ فِي سِيَاقَةِ الْمَوْتِ فَبَكٰى طَوِيلًا وَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْجِدَارِ فَجَعَلَ ابْنُهُ يَقُولُ: يَا أَبَتَاهُ، أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِكَذَا؟ أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِكَذَا؟ فَأَقْبَلَ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: إِنَّ أَفْضَلَ مَا نُعِدُّ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ إِنِّي قَدْ كُنْتُ عَلٰى أَطْبَاقٍ ثَلَاثٍ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَمَا أَحَدٌ أَشَدَّ بُغْضًا لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ مِنِّي وَلَا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَكُونَ قَدِ اسْتَمْكَنْتُ مِنْهُ فَقَتَلْتُهُ فَلَوْ مِتُّ عَلٰى تِلْكَ الْحَالِ لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَلَمَّا جَعَلَ اللّٰهُ الْإِسْلَامَ فِي قَلْبِي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ: اُبْسُطْ يَمِينَكَ فَلْأُبَايِعْكَ فَبَسَطَ يَمِينَهُ فَقَبَضْتُ يَدِي فَقَالَ: «مَا لَكَ يَا عَمْرُو؟» قُلْتُ: أَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِطَ قَالَ: «تَشْتَرِطُ مَاذَا؟» قُلْتُ أَنْ يُغْفَرَ لِي، قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ وَأَنَّ الْهِجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا وَأَنَّ الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا

كَانَ قَبْلَهُ؟» وَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَا أَجَلَّ فِي عَيْنِي مِنْهُ وَمَا كُنْتُ أُطِيقُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنِي مِنْهُ إِجْلَالًا لَهُ وَلَوْ سُئِلْتُ أَنْ أَصِفَهُ مَا أَطَقْتُ، لِأَنِّي لَمْ أَكُنْ أَمْلَأُ عَيْنِي مِنْهُ وَلَوْ مِتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَرَجَوْتُ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. ثُمَّ وُلِّينَا أَشْيَاءَ مَا أَدْرِي مَا حَالِي فِيهَا؟ فَإِذَا أَنَا مِتُّ فَلَا تَصْحَبَنِّي نَائِحَةٌ وَلَا نَارٌ فَإِذَا دَفَنْتُمُونِي فَشُنُّوا عَلَيَّ التُّرَابَ شَنًّا، ثُمَّ أَقِيمُوا حَوْلَ قَبْرِي قَدْرَ مَا تُنْحَرُ جَزُورٌ وَيُقْسَمُ لَحْمُهَا، حَتَّى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ وَأَنْظُرَ مَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّي.

Tabiînden İbn Şumâse demiştir ki:

Amr İbn Âs, ölüm döşeğindeyken yanında idik. Uzun müddet ağladı ve yüzünü duvara çevirdi. Bunun üzerine oğlu ve aynı zamanda ümmetin âlimlerinden olan Abdullah: "Babacığım! Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sana şu şu müjdeleri vermedi mi? diyerek onu teselli etmeye başladı. Ölüm döşeğinde son anlarını yaşayan Amr b. As yüzünü bize dönerek dedi ki: "Âhiret için hazırladığımız en değerli şey "Lâ ilâhe illallah, Muhammedu'r-Resûlullah" sözü yani kelime-i şehadettir. Benim hayatımda üç önemli devre var ki, her biri beni çeşitli duygulara sevketmektedir. İlk devrem küfür içinde geçmiştir. O zamanlar Resûlullah'a benden fazla kin duyan kimse yoktu. Fırsatını yakalayıp da onu öldürebilmek tek arzumdu. O devrede benimle beraber olanlardan niceleri küfür içinde ölüp gittiler. Cenâb-ı Hakk beni korudu ve hidayete erdirdi. Şayet bu haldeyken ölseydim, cehennem ehlinden olacaktım.

(İkinci devre) Allah gönlüme İslâm'ın sevgi ve sıcaklığını yerleştirince, Resûl-i Ekrem'e aleyhisselâm gelerek: 'Elini uzat, sana biat edeyim.' dedim. O sağ elini uzatınca, ben elimi geri çektim. Bunun üzerine bana: "Ne oldu, Amr?" diye sordu. "Bir şartım

var." dedim. "Ne şartı?" buyurdu. "Beni bağışlamanı istiyorum." dedim. Bu sefer bana "Sen müslüman olup hidayete ermenin, hicret etmenin ve haccetmenin daha önce yapılan günahları silip, süpürdüğünü bilmiyor musun?" dedi. Artık o saatten sonra bana Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem daha sevimli gelen ikinci bir şahıs kalmamıştı ve gözümde ondan daha büyük kabul ettiğim başka biri yoktu. O'nun mehabeti ve kendisine beslediğim derin hürmetten dolayı doya doya yüzüne bakamadım ve bu yüzden biri benden onu anlatmamı istese, bunu hakkıyla yerine getiremezdim. Şayet bu halde ve bu duygular içinde ölseydim, reca duygusu ile cennetlik olmayı bekleyebilirdim. İşte o devrede ölmediğim için de hep hayıflandım, üzüntü çektim. 'Keşke ölüm bana da o devrede gelseydi.' düşüncesiyle hayıflandım durdum.

Son devremde ise vicdanımı rahatsız eden öyle işlerin içine girdik ki, iyi mi yaptık kötü mü yaptık bilemiyorum. Vasiyetim odur ki; vefat ettiğimde ne ağıt, ne de ateş yakılsın. Beni defnederken üzerime toprağı azar azar atın. Sonra kabrimin etrafından bir deveyi boğazlayıp etini bölüştürecek bir süre kadar ayrılmayın ki, siz yanımdayken (berzah âleminin bekleme salonu olan) kabrime ülfet ve ünsiyet kazanayım ve Rabbimin elçilerine (Münker-Nekir'e) nasıl cevap vereceğimi düşüneyim. *[Müslim, İman 192]*

Yolculuğa Çıkanın Dostlarıyla Vedalaşması, Hayır Duası Talep Etmesi

وَوَصّٰى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بُنَيَّ إِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ * أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلٰهَكَ وَإِلٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ "Bu dini İbrâhîm kendi evlatlarına vasiyet ettiği gibi Yakub da böyle yaptı ve: Evlatlarım, Allah sizin için bu dini seçti. Sakın Müslümanlıktan başka bir din üzere ölmeyin, dedi. Ne o, yoksa siz Yakub'a ölüm gelip çattığında o evlatlarına: Benim ölü-

mümden sonra kime ibadet edeceksiniz? dediğinde siz orada mı bulunuyordunuz? Onlar cevaben şöyle demişlerdi: Senin İlâhına, senin ataların İbrâhîm, İsmâîl ve İshak'ın İlâhı olan tek İlaha kulluk ederiz ve biz ancak O'na teslim olan müslümanlarız." {*Bakara Sûresi, 2/132-133*}

373 عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رضي الله عنه قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فِينَا خَطِيبًا فَحَمِدَ اللّٰهَ وَأَثْنٰى عَلَيْهِ وَوَعَظَ وَذَكَّرَ ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبَ وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا: كِتَابُ اللّٰهِ فِيهِ الْهُدٰى وَالنُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللّٰهِ وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ» فَحَثَّ عَلٰى كِتَابِ اللّٰهِ وَرَغَّبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي، أُذَكِّرُكُمُ اللّٰهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي»

Zeyd İbn Erkam radıyallahu anh demiştir ki: Bir gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aramızda iken ayağa kalkarak bize hitap etti. Konuşmasının başında Allah'a hamd ve sena ettikten sonra bize vaaz verip bazı hakikatleri hatırlattı. Ardından şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Ben sadece bir insanım. Yakında Rabbimin elçisi (Azrail) bana da gelecek ve ben de her insan gibi onun davetine icabet edeceğim. Bu fani dünyadan ayrılmadan size iki önemli şey bırakıyorum. Birincisi, içinde hidayet ve nur bulunan Allah'ın Kitabı Kur'ân'dır. Allah'ın kitabında verdiği ölçülere yapışın ve ona sımsıkı sarılın, hiç bırakmayın!" Peygamber aleyhisselâm Allah'ın kelamı olan Kur'ân'ın ölçülerine riayet etme noktasında teşvik ve tahşidatta bulundu. Sonra da sözünü şöyle bitirdi: "(İkinci olarak) Bir de Ehl-i Beyt'imi bırakıyorum. Ehl-i Beyt'ime saygılı olma hususunda Allah'tan korkmanızı tavsiye ediyorum!" *[Müslim, Fedâilu's-sahâbe 36]*

374 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ قَالَ: اِسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْعُمْرَةِ فَأَذِنَ وَقَالَ: «لَا تَنْسَنَا يَا أُخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ» فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا. وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ: «أَشْرِكْنَا يَا أُخَيَّ فِي دُعَائِكَ»

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem umre yapmak için izin talep etmiştim. Bana müsaade etti ve "Canım kardeşim, duana bizi de ortak et, bizi unutma!" buyurdu. Resûlullah'ın böyle iltifat buyurmaları beni öylesine sevindirmişti ki, dünyalar benim olsaydı hiç bu kadar sevinmezdim. *[Ebû Davud, Vitr 23; Tirmizi, Deavât 109]*

375 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطْمِيِّ الصَّحَابِيِّ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُوَدِّعَ الْجَيْشَ قَالَ: «أَسْتَوْدِعُ اللهَ دِينَكُمْ، وَأَمَانَتَكُمْ، وَخَوَاتِيمَ أَعْمَالِكُمْ»

Abdullah İbn Yezîd el-Hatmî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, orduyu sevk edip bir yere sefere gönderirken şöyle dua eder ve uğurlardı:

"Dininizin gereklerini yerine getirme, arkada emanet olarak bıraktığınız ehliniz ve malınızı koruyup gözetme ve amellerinizi hayırla tamama erdirmeniz hususunda sizi Allah'a emanet ediyorum (Rabbim yar ve yardımcınız olsun)." *[Ebû Davud, Cihâd 73]*

İstihare ve İstişare

وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ "... ve işleri onlarla müşavere et!" {*Âl-i İmran, 3/159*}

وَأَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ "Onlar işlerini istişare ile yürütürler." {*Şûrâ Sûresi, 42/38*}

376 عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا الْاِسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَالسُّورَةِ مِنَ الْقُرْآنِ، يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لْيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. اَللّٰهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَوْ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَوْ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ، فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ» قَالَ: وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bize sanki bir Kur'ân Sûresini öğretir gibi her türlü iş için istihâre yapmayı öğretmişti. Bu hususta şöyle buyurmuştu: "Herhangi biriniz bir iş yapmaya azmettiğinde, farz namazlardan ayrı olarak iki rekât namaz kılsın, sonra şöyle dua etsin:

Allahım, Senin ilmine müracaat ediyor ve Senin kudretinden yardım diliyorum. İstediğimi de Senin o büyük fazlından istiyorum. Senin her şeye gücün yeter, benim ise hiçbir şeye gücüm yetmez. Sen her şeyi bilirsin, ben ise hiçbir şey bilmem. Sen 'Allâmu'l-Guyûb'sun (bütün gizlilikleri bilensin). Allahım! Eğer bu iş benim dünya ve âhiret kazancım adına, başlangıcı ve neticesi itibariyle hayırlı ise ve Sen bunu böyle biliyorsan, o işi benim için takdir buyur, kolaylaştır ve onu benim için bereketli kıl. Yine Sen biliyorsun ki, bu iş benim din, dünya ve âhiretim hesabına başında veya sonunda hayırsız ise onu benden beni de ondan uzak tut. Bunun yerine hakkımda hayırlı olanı bana takdir et. Sonra da takdirine beni hoşnut eyle..."

Bu duanın akabinde de talep ettiği şeyi söylesin. *[Buhari, Deavât 48, Tevhîd 10]*

Bazı İşlere Sağdan Başlamak

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَآؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ "Kitabı sağ tarafından verilen: İşte alın, okuyun kitabımı, der." {*Hâkka Sûresi, 69/19*}

فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ * وَأَصْحَابُ الْمَشْئَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْئَمَةِ "(Kitabı sağından verilen) Ashab-ı yemin ki ne Ashab-ı yemin! Ne mutludur onlar! (Kitabı solundan verilen) Ashab-ı şimal ki ne Ashab-ı şimal! Ne bedbahttır onlar!" {*Vâkıa Sûresi, 56/8-9*}

377 عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ: فِي طُهُورِهِ، وَتَرَجُّلِهِ، وَتَنَعُّلِهِ.

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, temizlik, saç tarama ve ayakkabı giymeye varıncaya kadar her türlü işinde sağdan başlamayı severdi. *[Buhari, Libas 38; Müslim, Taharet 66]*

378 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيُمْنٰى وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ. لِتَكُنِ الْيُمْنٰى أَوَّلُهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرُهُمَا تُنْزَعُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Biriniz ayakkabılarını giyeceği zaman önce sağ ayakkabısını giysin, çıkaracağı zaman da önce sol ayakkabısını çıkarsın. Böylece sağ, ilk önce giyilen ve en son çıkarılan taraf olsun." *[Buhari, Libas 39; Müslim, Libas 67]*

Yemeğin Başında Besmele Çekmek, Sonunda Elhamdülillah Demek

379 عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «سَمِّ اللّٰهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ»

Ömer İbn Ebî Seleme radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana "Besmele çek, sağ elinle ve önünden ye!" buyurdu. *[Buhari, Et'ıme 2; Müslim, Eşribe 108]*

380 عَنْ عَائِشَةَ ﷺ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُرِ اسْمَ اللّٰهِ تَعَالٰى، فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللّٰهِ تَعَالٰى فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللّٰهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden birisi yemeğe başlarken besmele çeksin. Yemeğin başında besmele çekmeyi unuttuysa hatırladığı anda: Bismillâhi evvelehû ve âhirahû (Yemeğin hem başında hem sonunda Allah'ın ismini anarım)" desin. *[Ebû Davud, Et'ıme 15; Tirmizi, Et'ıme 47]*

381 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ: «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, sofradan kalkarken şöyle dua ederdi:

"Çok, riyadan arınmış ve tertemiz, bereketli, kâfi görülmeyen (daimi, kabul edilmeye yakın) ve kendisinden müstağni kalınamayan hamd, Rabbimiz Allah'a mahsustur." *[Buhari, Et'ıme 54]*

382 عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ أَكَلَ طَعَامًا فَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هٰذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»

Muaz İbn Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim yemek yedikten sonra: 'Benden bir güç ve kuvvet olmaksızın, bu yemeği bana yediren ve onu bana rızık olarak ihsan eden Allah'a hamd olsun.' diye dua ederse, geçmiş günahları bağışlanır." *[Ebû Davud, Libas 1; Tirmizi, Deavât 56]*

Yemek ve Sofra Adabı

383 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: مَا عَابَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ طَعَامًا قَطُّ إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh şöyle demiştir:

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hiçbir yemeği beğenmezlik etmezdi. Yemeği canı çekerse yer, çekmezse yemezdi." *[Buhari, Et'ıme 21; Müslim, Eşribe 187]*

384 عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ ﷺ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حِجْرِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «يَا غُلَامُ سَمِّ اللّٰهَ تَعَالَى وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ»

Ömer İbn Ebî Seleme radıyallahu anh demiştir ki: Çocukken Allah Resûlü'nün hanesinde bulunuyordum. Yemek yerken, elimi yemek tabağının her yanına getirir götürürdüm. Edep insanı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bana buyurdu ki:

"Yavrum, besmele çek, sağ elinle ve önünden ye!" *[Buhari, Et'ıme 2; Müslim, Eşribe 108]*

385 عَنْ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ ﵁ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، إِنَّا نَأْكُلُ وَلَا نَشْبَعُ؟ قَالَ: «فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُونَ» قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: فَاجْتَمِعُوا عَلٰى طَعَامِكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ، يُبَارَكْ لَكُمْ فِيهِ»

Vahşî İbn Harb radıyallahu anh demiştir ki:

Ashab-ı Kiram, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem, "Yiyoruz fakat doymuyoruz." dediklerinde, "Doymamanız ayrı ayrı yemenizden kaynaklanmasın!" buyurdu. Onlar: "Evet, biz ayrı yiyoruz." diye tasdik ettiler. Bunun üzerine buyurdu ki: "Sofraya birlikte oturup besmele çekin ki; yemeğiniz bereketlensin." *[Ebû Davud, Et'ıme 14]*

386 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ بُسْرٍ ﵁ قَالَ: كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ قَصْعَةٌ يُقَالُ لَهَا: الْغَرَّاءُ، يَحْمِلُهَا أَرْبَعَةُ رِجَالٍ فَلَمَّا أَضْحَوْا وَسَجَدُوا الضُّحٰى أُتِيَ بِتِلْكَ الْقَصْعَةِ، يَعْنِي وَقَدْ ثُرِدَ فِيهَا فَالْتَفُّوا عَلَيْهَا فَلَمَّا كَثُرُوا جَثَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: مَا هٰذِهِ الْجِلْسَةُ؟ قَالَ رَسُولُ ﷺ: إِنَّ اللّٰهَ جَعَلَنِي عَبْدًا كَرِيمًا وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا عَنِيدًا، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كُلُوا مِنْ حَوَالَيْهَا وَدَعُوا ذِرْوَتَهَا يُبَارَكْ فِيهَا»

Abdullah İbn Büsr radıyallahu anh demiştir ki:

Hz. Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem dört kişinin taşıyabildiği 'garrâ' adlı bir yemek kazanı vardı. Kuşluk vakti girip duha (kuşluk) namazını kıldıktan sonra içinde tirit bulunan mezkur kazan getirildi. Ashâb-ı kirâm da toplanıp etrafını kuşattılar. Ashâbın sayısı çoğalınca yer darlığından dolayı Resûlullah sallallahu

aleyhi ve sellem Efendimiz diz çöktü. Bunu gören bir bedevi: "Bu ne biçim oturuş?" dedi. Bunun üzerine Resûlullah Efendimiz de: "Allah beni muannit bir müstebit olarak değil, mütevazi ve cömert bir kul olarak yarattı." buyurdu. Ardından sözünü şöyle tamamladı: "Yemeğin ortasından değil, kenarlarından yiyin ki yemek bereketlensin!" *[Ebû Davud, Et'ıme 17]*

387 عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا آكُلُ مُتَّكِئًا»

Ebû Cuhayfe Vehb İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben (krallar gibi minder ve döşeklerin üzerine kurulup etraftaki yastıklara veya başka herhangi bir şeye) dayanarak yemek yemem." *[Buhari, Et'ıme 13]*

388 عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ بِثَلَاثِ أَصَابِعَ فَإِذَا فَرَغَ لَعِقَهَا.

Kâ'b İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem (baş, şehadet ve orta parmak olmak üzere) üç parmağıyla yemek yediğini, bitirdikten sonra da onları yaladığını gördüm." *[Müslim, Eşribe 131]*

İzah: Efendimizin yaşadığı dönemde dünyanın hiçbir yerinde çatal, kaşık gibi yemek malzemeleri kullanılmıyordu. Bu açıdan O'nun üç parmağını ve gerektiğinde diğerlerini de kullanmasını garipsememeli. Bu davranışı dini bir zorunluluk olarak değil bir âdet ve örf olarak kabul etmek gerekir. Ayrıca dikkat etmemiz gereken bir husus da çatal, kaşık kullandığımız şu yüzyılda soframızda başkalarının arayıp da yeme imkânı bulamadığı gıdaları sırf israf ve kibir duygusuyla bırakmaktan sakınmaktır.

389 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا لَعِقَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ قَالَ: وَقَالَ: «إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيَأْخُذْهَا فَلْيُمِطْ عَنْهَا الْأَذَى وَلْيَأْكُلْهَا وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ» وَأَمَرَ أَنْ نَسْلُتَ الْقَصْعَةَ قَالَ: «فَإِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ فِي أَيِّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yemek yediği zaman üç parmağını da yalayarak temizlerdi. Bir defasında bize şöyle buyurdu: "Birinizin lokması yere düşerse onu alsın ve toz, toprak gibi bulaşıp yapışan şeyleri temizledikten sonra yesin; onu şeytana bırakmasın!"

Bundan başka bize yemek tabağının sonunu sıyırıp sünnetlemeyi de emretmiş ve "Bereketin yemeğin neresinde olduğunu bilemezsiniz." buyurmuştur. *[Müslim, Eşribe 136]*

390 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا تَشْرَبُوا وَاحِدًا كَشُرْبِ الْبَعِيرِ، وَلَكِنِ اشْرَبُوا مَثْنَى وثُلَاثَ، وَسَمُّوا إِذَا أَنْتُمْ شَرِبْتُمْ وَاحْمَدُوا إِذَا أَنْتُمْ رَفَعْتُمْ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Devenin bir nefeste içmesi gibi tek nefeste içmeyin, iki veya üç nefeste için. İçerken besmele çekin; içtikten sonra da 'elhamdülillâh' deyin." *[Tirmizi, Eşribe 13]*

391 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ ﷺ، فَشَرِبَ ثُمَّ أَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ وَقَالَ: «اَلْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem, içine su katılmış süt getirilmişti. Sağında bir bedevi, solunda ise Ebûbekir radıyallahu anh vardı. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem sütten içtikten sonra onu sağında bulunan bedeviye verdi ve: "Herkes içtikten sonra sağındakine versin!" buyurdu. *[Buhari, Eşribe 14; Müslim, Eşribe 124]*

392 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ يُشْرَبَ مِنْ فِي السِّقَاءِ أَوِ الْقِرْبَةِ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, su tulumu yahut kırbanın ağzından su içilmesini yasakladı." *[Buhari, Eşribe 24; Müslim, Musâkât 136]*

393 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهٰى أَنْ يُتَنَفَّسَ فِي الْإِنَاءِ أَوْ يُنْفَخَ فِيهِ.

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

"Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, yeme-içme esnasında kabın içine solumayı veya üflemeyi yasakladı." *[Tirmizi, Eşribe 15]*

394 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ قَالَ: كُنَّا نَأْكُلُ عَلٰى عَهْدِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَنَحْنُ نَمْشِي وَنَشْرَبُ وَنَحْنُ قِيَامٌ.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Biz, Resûlullah döneminde yürürken de bir şeyler yer, ayakta iken de su içerdik. *[Tirmizi, Eşribe 12]*

395 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَشْرَبَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَائِمًا، فَمَنْ نَسِيَ فَلْيَسْتَقِيءْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sakın ola sizden biri ayakta su içmesin! Unutarak içen de onu çıkarsın (kussun)!" *[Müslim, Eşribe 116]*

İzah: Son iki hadisin manaları arasında bir tenakuz varmış gibi gözükse de Efendimizin hem ayakta su içtiği hem de bunu yasakladığı gerçektir. Ancak özellikle sağlık açısından ayakta su içmenin mahzurları dolayısıyla bunu bir alışkanlık haline getirmeyi uygun görmemiştir. Hadiste belirtilen unutarak içmekten sonra kusma emri zorunluluk (vücûb) anlamı taşımaz. Ayrıca bazı âlimler 'Unutarak içen de onu çıkarsın (kussun).' kaydının hadisin râvisi Hz. Ebû Hureyre'ye ait olduğunu söylerler. Yani hadis literatürü ile konuşacak olursak Ebû Hureyre radıyallahu anh *hadisin sonuna idrâc yapmıştır. Ayrıca Efendimiz verdiği bu örnekle oturarak içmeyi daha hoş karşıladığını ifade etmek istemiştir. Bir zaruret veya mazeret sözkonusu değilse suyu oturarak ve iki veya üç nefeste içmek daha güzeldir.*

396 عَنْ حُذَيْفَةَ ﵁ قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا عَنِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَقَالَ: «هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا، وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ»

Huzeyfe radıyallahu anh şöyle demiştir:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bize ipek ve atlas elbise giymeyi, altın ve gümüş kaplardan içmeyi yasakladı ve buyurdu ki: "Bunlar dünyada onların (kâfirlerin) olsun, âhirette de sizin olsun." *[Buhari, Eşribe 28, Libas 27; Müslim, Libas 3]*

İzah: Zikredilen yasaklardan ipek ve atlas elbise giymek erkeklere, altın ve gümüş kaplardan yiyip içmek de hem erkeklere hem de bayanlara mahsustur.

397 عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﵂ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «الَّذِي يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ»

Hz. Ümmü Seleme validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Gümüş kaplarla su içen aslında karnına cehennem ateşinden başka bir şey göndermemiş demektir." *[Buhari, Eşribe 28; Müslim, Libas 1]*

Giyinme Adabı

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا، وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ "Ey Âdem'in evlatları! Bakın size edep yerlerinizi örteceğiniz giysi, süsleneceğiniz elbise indirdik. Fakat unutmayın ki en güzel elbise, takva elbisesidir." {*A'raf Sûresi, 7/26*}

وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ، وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ "Allah, sizi sıcaktan ve soğuktan koruyacak elbiseler ve savaşta sizi koruyacak zırhlar var etti." *{Nahl Sûresi, 16/81}*

398 عَنْ سَمُرَةَ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ «الْبَسُوا الْبَيَاضَ فَإِنَّهَا أَطْهَرُ وَأَطْيَبُ وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ»

Semüra radıyallahu anhu demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Beyaz renk elbiseler giyin. Zira beyaz daha temiz ve nezihtir. Cenazelerinizi de beyaz kefene sarın." *[Nesâî, Cenâiz 38, Ziynet 97; Hâkim, Müstedrek 4/185]*

399 عَنِ الْبَرَاءِ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ مَرْبُوعًا وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ.

Berâ İbn Âzib radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem uzuna yakın orta boylu idi. Ben onu kırmızı bir

kıyafetle gördüm ki O'ndan daha güzeline rastlamadım." *[Buhari, Libas 35; Müslim, Fedâil 91]*

400 عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ دَخَلَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'nin fethedildiği gün başında siyah bir sarıkla Mekke'ye girdi. *[Müslim, Hac 451]*

401 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ قَدْ أَرْخٰى طَرَفَيْهَا بَيْنَ كَتِفَيْهِ.

Ebû Saîd Amr İbn Hureys radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem fetih günü Mekke'ye başında iki ucunu hafifçe omuzları arasına sarkıttığı siyah bir sarıkla giriş anı hâlâ gözümün önündedir. *[Müslim, Hac 452]*

402 عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ الْقَمِيصُ.

Ümmü Seleme radıyallahu anhâ şöyle demiştir:

Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem en beğendiği giysi, gömlek idi. *[Ebû Davud, Libas 3; Tirmizi, Libas 27]*

403 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللّٰهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ إِزَارِي يَسْتَرْخِي إِلَّا أَنْ أَتَعَاهَدَهُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّكَ لَسْتَ مِمَّنْ يَفْعَلُهُ خُيَلَاءَ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim kibirlenip kasılarak elbisesinin eteğini yerde sürürse, kıyamet günü Allah onun yüzüne rahmet nazarıyla bakmaz." Bunu duyan Hz. Ebûbekir radıyallahu anh "Ey Allah'ın Resûlü, farkında olup çekmesem benim elbisemin eteği de yerde sürünüyor." dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Şüphesiz sen bunu kibir ve gurundan dolayı yapanlardan değilsin. (Dolayısıyla benim kastettiğim insanlar içine girmiyorsun.)" buyurdu. *[Buhari, Libas 2; Müslim, Libas 43]*

404 عَنْ أَبِي ذَرٍّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ» قَالَ: فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ ثَلَاثَ مِرَارٍ. قَالَ أَبُو ذَرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «اَلْمُسْبِلُ وَالْمَنَّانُ وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْكَاذِبِ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç defa: "Üç zümre vardır ki, Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, onların yüzüne bakmaz, onları temize çıkarmaz. Üstelik onlar için can yakıcı bir azap vardır." sözünü tekrarladı. Bunu duyan Ebûzer radıyallahu anh merakla: "Doğrusu onlar kendilerine yazık etmiş ve hüsrana uğramışlar. Peki, o kimseler kimmiş ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Resûl-i Ekrem buyurdu ki: "Çalım satmak için elbiselerini sürüyerek yürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve malına yalan yeminle revaç verip satmaya çalışanlar(dır)." *[Müslim, İman 171]*

405 عَنْ جَابِرِ بْنِ سُلَيْمٍ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلاً يَصْدُرُ النَّاسُ عَنْ رَأْيِهِ لَا يَقُولُ شَيْئًا إِلَّا صَدَرُوا عَنْهُ، قُلْتُ: مَنْ هٰذَا؟ قَالُوا: رَسُولُ اللّٰهِ

ﷺ. قُلْتُ: عَلَيْكَ السَّلَامُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَرَّتَيْنِ قَالَ: «لَا تَقُلْ عَلَيْكَ السَّلَامُ. عَلَيْكَ السَّلَامُ تَحِيَّةُ الْمَوْتٰى قُلِ: السَّلَامُ عَلَيْكَ» قَالَ: قُلْتُ: أَنْتَ رَسُولُ اللّٰهِ؟ قَالَ: «أَنَا رَسُولُ اللّٰهِ الَّذِي إِذَا أَصَابَكَ ضُرٌّ فَدَعَوْتَهُ كَشَفَهُ عَنْكَ وَإِذَا أَصَابَكَ عَامُ سَنَةٍ فَدَعوْتَهُ أَنْبَتَهَا لَكَ وَإِذَا كُنْتَ بِأَرْضٍ قَفْرٍ أَوْ فَلَاةٍ فَضَلَّتْ رَاحِلَتُكَ فَدَعَوْتَهُ رَدَّهَا عَلَيْكَ» قَالَ: قُلْتُ: اِعْهَدْ إِلَيَّ. قَالَ: «لَا تَسُبَّنَّ أَحَدًا» قَالَ: فَمَا سَبَبْتُ بَعْدَهُ حُرًّا وَلَا عَبْدًا وَلَا بَعِيرًا وَلَا شَاةً «وَلَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَأَنْ تُكَلِّمَ أَخَاكَ وَأَنْتَ مُنْبَسِطٌ إِلَيْهِ وَجْهُكَ، إِنَّ ذٰلِكَ مِنَ الْمَعْرُوفِ. وَارْفَعْ إِزَارَكَ إِلٰى نِصْفِ السَّاقِ فَإِنْ أَبَيْتَ فَإِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِيَّاكَ وَإِسْبَالَ الْإِزَارِ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَخِيلَةِ وَإِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمَخِيلَةَ وَإِنِ امْرُؤٌ شَتَمَكَ وَعَيَّرَكَ بِمَا يَعْلَمُ فِيكَ فَلَا تُعَيِّرْهُ بِمَا تَعْلَمُ فِيهِ فَإِنَّمَا وَبَالُ ذٰلِكَ عَلَيْهِ»

Câbir İbn Süleym radıyallahu anh demiştir ki:

İnsanların gelip kendisine fikir danıştıkları ve bir dediğini iki etmedikleri bir zat gördüm. "Bu zat kimdir?" diye sordum. O Resûlullah'dır, dediler. Ben de gidip iki defa: "Aleyke's-selâm yâ Resûlallah!" diye selam verdim. Ancak benim selamımdan hoşnut olmadı ve şöyle buyurdu: "Aleyke's-selâm deme; zira bu Cahiliye döneminin kalpleri ölmüş kâfirlerinin selam verme şeklidir. Vereceksen 'es-Selâmu aleyke' diye selam ver!" Ben: "Sen Allah'ın Resûlü müsün?" diye sordum. Buyurdular ki: "Ben, sana bir sıkıntı ve zarar dokunduğu zaman dua ettiğinde onu senden uzaklaştırıp seni ferahlatan, bir kıtlık ve kuraklık senesi ile karşı karşıya kalıp dua edince senin için yağmur gönderen, toprağın kuvve-i inbatiyesini harekete geçirip mahsul bitiren, çölde veya sahrada deven kaybolduğunda ellerini açıp dua edince deveni sana

kavuşturan O Allah'ın Resûlüyüm." Bunun üzerine ben: "Bana nasihat etseniz!" dedim. "Hiç kimseye küfretme!" buyurdu ki ben bu tavsiyeden sonra hür olsun köle olsun hiçbir insana, deve olsun koyun olsun hiçbir hayvana sövmedim. Sonra nasihatlerine şöyle devam etti: "Maruf (hayır, iyilik) adına hiçbir şeyi küçük görme! Din kardeşinle konuşurken mütebessim ol; çünkü bu da marufun bir şubesidir (parçasıdır). Elbisenin eteklerini baldırlarının yarısına kadar kaldır! Eğer bunu yapmak istemezsen o zaman topuklarına kadar indirebilirsin! Ama sakın onu yerde sürünecek derecede uzatma! Çünkü bu kibir ve büyüklük duygusundan kaynaklanır. Allah kibirlenip büyüklük taslanmasından hoşlanmaz. Eğer bir kimse sana hakaret eder veya senin hakkında bildiği bir şey sebebiyle seni ayıplarsa, sakın ona uyup karşılık verme, onun hakkında bildiğin bir şey sebebiyle onu ayıplama! Çünkü yaptığı bu kötü davranışın vebali kendisine bir şekilde geri dönecektir."

[Ebû Davud, Libas 24; Tirmizi, İsti'zân 27]

406 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ يُصَلِّي مُسْبِلٌ إِزَارَهُ، قَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «اِذْهَبْ فَتَوَضَّأْ» فَذَهَبَ فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ: «اِذْهَبْ فَتَوَضَّأْ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَكَ أَمَرْتَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ ثُمَّ سَكَتَّ عَنْهُ؟ قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ مُسْبِلٌ إِزَارَهُ، إِنَّ اللهَ لَا يَقْبَلُ صَلَاةَ رَجُلٍ مُسْبِلٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs, elbisesinin eteklerini yerde sürüyerek namaz kılarken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisine: "Git abdest al!" diye seslendi. O da gitti ve abdest alıp geldi. Hz. Peygamber ona bir daha: "Git abdest al!" dedi. Bunun üzerine bir başka şahıs: "Ya Resûlallah! Niçin ona abdest almasını emrettiğiniz halde namaz kılmasını emretmediniz?" diye sorunca Resûlullah

Efendimiz şöyle buyurdu: "O, elbisesini yerde sürüyerek namaz kılıyordu ki Allah bu şekilde namaz kılanın namazını kabul etmez." *[Ebû Davud, Libas 25]*

407 عَنْ قَيْسِ بْنِ بِشْرٍ التَّغْلَبِيِّ قَالَ: أَخْبَرَنِى أَبِي وَكَانَ جَلِيسًا لِأَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: كَانَ بِدِمَشْقَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يُقَالُ لَهُ سَهْلُ ابْنُ الْحَنْظَلِيَّةِ وَكَانَ رَجُلًا مُتَوَحِّدًا قَلَّمَا يُجَالِسُ النَّاسَ، إِنَّمَا هُوَ صَلَاةٌ فَإِذَا فَرَغَ فَإِنَّمَا هُوَ تَسْبِيحٌ وَتَكْبِيرٌ حَتّٰى يَأْتِيَ أَهْلَهُ فَمَرَّ بِنَا وَنَحْنُ عِنْدَ أَبِي الدَّرْدَاءِ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ. قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ سَرِيَّةً فَقَدِمَتْ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَجَلَسَ فِي الْمَجْلِسِ الَّذِي يَجْلِسُ فِيهِ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ إِلٰى جَنْبِهِ: لَوْ رَأَيْتَنَا حِينَ الْتَقَيْنَا نَحْنُ وَالْعَدُوُّ فَحَمَلَ فُلَانٌ فَطَعَنَ فَقَالَ: خُذْهَا مِنِّي. وَأَنَا الْغُلَامُ الْغِفَارِيُّ، كَيْفَ تَرٰى فِي قَوْلِهِ؟ قَالَ: مَا أَرَاهُ إِلَّا قَدْ بَطَلَ أَجْرُهُ. فَسَمِعَ بِذٰلِكَ آخَرُ فَقَالَ: مَا أَرٰى بِذٰلِكَ بَأْسًا فَتَنَازَعَا حَتّٰى سَمِعَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «سُبْحَانَ اللّٰهِ؟ لَا بَأْسَ أَنْ يُؤْجَرَ وَيُحْمَدَ» فَرَأَيْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ سُرَّ بِذٰلِكَ وَجَعَلَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَيْهِ وَيَقُولُ: أَأَنْتَ سَمِعْتَ ذٰلِكَ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ فَمَا زَالَ يُعِيدُ عَلَيْهِ حَتّٰى إِنِّي لَأَقُولُ لَيَبْرُكَنَّ عَلٰى رُكْبَتَيْهِ. قَالَ: فَمَرَّ بِنَا يَوْمًا آخَرَ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ، قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «الْمُنْفِقُ عَلَى الْخَيْلِ كَالْبَاسِطِ يَدَهُ بِالصَّدَقَةِ لَا يَقْبِضُهَا». ثُمَّ مَرَّ بِنَا يَوْمًا آخَرَ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «نِعْمَ الرَّجُلُ خُرَيْمٌ

الْأُسَيْدِيُّ، لَوْلَا طُولُ جُمَّتِهِ وَإِسْبَالُ إِزَارِهِ» فَبَلَغَ ذٰلِكَ خُرَيْمًا فَعَجِلَ فَأَخَذَ شَفْرَةً فَقَطَعَ بِهَا جُمَّتَهُ إِلٰى أُذُنَيْهِ وَرَفَعَ إِزَارَهُ إِلٰى أَنْصَافِ سَاقَيْهِ. ثُمَّ مَرَّ بِنَا يَوْمًا آخَرَ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّكُمْ قَادِمُونَ عَلٰى إِخْوَانِكُمْ. فَأَصْلِحُوا رِحَالَكُمْ وَأَصْلِحُوا لِبَاسَكُمْ حَتّٰى تَكُونُوا كَأَنَّكُمْ شَامَةٌ فِي النَّاسِ فَإِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفُحْشَ وَلَا التَّفَحُّشَ»

Tabiinden Kays İbn Bişr et-Tağlebî demiştir ki: Ebu'd-Derdâ ile dost olan babam Bişr, bana şunları anlattı:

Dımaşk'da Hz. Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem ashabından Sehl İbnu'l-Hanzaliyye diye maruf bir zat vardı. İnsanlarla az görüşen yalnız bir adamdı. Hayatı namazdan ibaretti, âdeta namazlaşmıştı. Namazı kıldıktan sonra ailesinin yanına giderken de vaktini boş geçirmez; tekbir ve tesbih ile meşgul olurdu. Ebu'd-Derdâ ile beraberken bu zat yanımıza uğradı. Ebu'd-Derdâ ona: "Bize faydası olacak, sana da zararı dokunmayacak bir şeyler anlatsan!" dedi. Bunun üzerine o şunları söyledi: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir yere akıncı birliği göndermişti. Birlik, çok geçmeden seferden döndü. İçlerinden bir şahıs gelip Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem oturduğu yere oturdu ve yanındaki adama şöyle dedi: Düşmanla karşılaştığımız anda bizi görmeni isterdim; bizden filân kimse karşı taraftan birine saldırıp ona mızrağını sapladı ve: Al bu benden sana! Ben Gıfarlı delikanlıyım, dedi. Sen onun bu sözleri hakkında ne düşünüyorsun? diye sordu. Soru sorulan şahıs: Bence o adamın alacağı bütün ecir boşa gitmiştir, diye cevap verdi. Bunu duyan bir başkası: Bence söylediği şeyin bir sakıncası yok, dedi. Ardından münakaşaya başladılar. Ta ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tartışmayı duydu ve: "Sübhânallah! O şahsa mükâfat

verilmesinde ve onun takdir edilmesinde ne gibi bir mahzur olabilir ki!" buyurdu. Ebu'd-Derdâ'nın bunu duymaktan memnun olduğunu ve başını kaldırıp adama: "Sen bunu gerçekten Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem bizzat duydun mu?" diye sorduğuna şahidim. Adam da: "Evet, bizzat duydum." diyordu. Ebu'd-Derdâ adama aynı soruyu tekrar tekrar soruyordu hatta ben kendi kendime: Edebinden dizlerinin üzerine çöktü çökecek, diyordum.

Babam sözüne şöyle devam etti: İbnu'l-Hanzaliyye, başka bir gün yine yanımıza uğramıştı. Ebu'd-Derdâ daha önce olduğu gibi yine ona: Bize faydası olacak seni zarara sokmayacak bir şeyler anlatsan dedi. O da şunu aktardı: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize buyurdu ki: Hak yolunda cihad (hizmet) için hazır tutulan atın ihtiyaçlarını karşılayıp bakımını yapan kimse, sadaka vermek üzere elini açıp bir daha kapatmayan kişi gibidir."

Mezkur zat, başka bir gün geçerken yine uğramıştı. Ebu'd-Derdâ onа her zamanki gibi bize faydası olacak, seni de rahatsız etmeyecek bir şeylerden bahsetsen dedi. Bunun üzerine o zat şunları söyledi: Resûlullah Efendimiz buyurdular ki: "Hureymü'l-Üseydî ne hoş adamdır! Ama keşke zülüfleri ile elbisesinin etekleri uzun olmasaydı." Efendimiz'in söyledikleri Hureym'e ulaşınca, hemen bir ustura alıp zülüflerini kulak memesi hizasına kadar kesti; elbisesinin eteğini de baldırlarının ortalarına gelecek şekilde kısalttı.

Bir başka gün İbnu'l-Hanzaliyye bize uğradığında Ebu'd-Derdâ, bize menfaati olan ama sana da zarar vermeyecek şeyleri bizimle paylaşsan, dedi. O da şöyle karşılık verdi: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem (seferden dönüp şehre girme esnasında) şöyle derken işittim: "Sizler kardeşlerinizin yanına döneceksiniz; binek hayvanlarınızı ıslah edip tımar edin, elbiselerinize çekidüzen verin ki, insanlar arasında yüzdeki ben misali dikkat çekecek ölçüde güzel görünümlü kimseler olun. Zira Allah çirkin söz ve hareketi sevmez." *[Ebû Davud, Libas 25]*

408 عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ تَرَكَ اللِّبَاسَ تَوَاضُعًا لِلّٰهِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ دَعَاهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلٰى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ حَتّٰى يُخَيِّرَهُ مِنْ أَيِّ حُلَلِ الْإِيمَانِ شَاءَ يَلْبَسُهَا»

Muaz İbn Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim, imkânı olduğu hâlde sırf Allah için mütevazi yaşayıp lüks giyinmeyi bırakırsa, Allah kıyamet günü tekrim ve teşrif olsun diye onu mahlûkatın huzuruna çağırıp herkese takdim eder ve o gün onu iman elbiselerinden dilediğini giymesi için muhayyer bırakır." *[Tirmizi, Sıfatu'l-kıyâme 39]*

409 عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ أَنْ يَرٰى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلٰى عَبْدِهِ»

Amr İbn Şuayb radıyallahu anhu babasından o da dedesi Abdullah İbn Amr'dan naklettiği üzere Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, nimetinin eserini kulunun üzerinde görmekten hoşnut olur." *[Tirmizi, Edeb 54]*

410 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ»

Hz. Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh şöyle demiştir: "Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"İpek elbiseyi ancak âhirette ondan nasibi olmayanlar giyer." *[Buhari, Edeb 66; Müslim, Libas 7]*

411 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dünyada ipek giyen kimse âhirette onu giyemez." *[Buhari, Libas 25; Müslim, Libas 11]*

412 عَنْ عَلِيٍّ ﵁ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ أَخَذَ حَرِيرًا فَجَعلَهُ فِي يَمِينِهِ وَذَهَبًا فَجَعَلَهُ فِي شِمَالِهِ، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هَذَيْنِ حَرَامٌ عَلٰى ذُكُورِ أُمَّتِي»

Hz. Ali radıyallahu anh demiştir ki:

Bir defasında Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem sağ eline ipek sol eline altın almış olarak gördüm. Sonra da şöyle buyurmuştu: "Bu ikisi ümmetimin erkeklerine haramdır." *[Ebû Davud, Libas 11]*

413 عَنْ أَبِي مُوسىٰ الْأَشْعَرِيِّ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «حُرِّمَ لِبَاسُ الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ عَلٰى ذُكُورِ أُمَّتِي، وَأُحِلَّ لِإِنَاثِهِمْ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İpek giymek ve altın kullanmak; ümmetimin erkeklerine haram, kadınlarına ise helâl kılındı." *[Tirmizi, Libas 1]*

414 عَنْ حُذَيْفَةَ ﵁ قَالَ: نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَشْرَبَ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَأَنْ نَأْكُلَ فِيهَا، وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَأَنْ نَجْلِسَ عَلَيْهِ.

Huzeyfe radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, altın ve gümüş kaplardan yiyip içmeyi, ipek ve atlas giymeyi ve bu iki şeyden mamul minder ve döşekler üzerine oturmayı bize yasakladı. *[Buhari, Libas 27]*

415 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اسْتَجَدَّ ثَوْبًا سَمَّاهُ بِاسْمِهِ عِمَامَةً أَوْ قَمِيصًا أَوْ رِدَاءً يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yeni bir giysi giydiği zaman -bu ister sarık, ister gömlek, ister üst kıyafeti olsun- onun adını zikrederek Allah'a şöyle dua ederdi:

"Allahım! Bu yeni giysiyi bana giydirdiğin için Sana hamd ederim. Senden onu hayırlara vesile kılmanı ve maksadına uygun kullanmayı nasip etmeni talep eder; onun şerrinden ve şer yolunda kullanılmasından Sana sığınırım." *[Ebû Davud, Libas 1; Tirmizi, Libas 28]*

Uyku Adabı ve Okunacak Dualar

416 عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهُ تَحْتَ خَدِّهِ ثُمَّ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا» وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ اَلَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ»

Huzeyfe radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem geceleyin uyumak üzere uzandığında elini yanağının altına koyar ve şu duayı okurdu:

"Allahım! (Ölümün kardeşi olan uykuya dalarken) Senin isminle ölür (uyur), senin isminle dirilirim (uyanırım)."

Uyandığında ise şöyle dua ederdi: "Bizi öldürdükten (ölümün küçük kardeşi olan uykuyu tattırdıktan) sonra dirilten (yeniden hayata döndüren) Allah'a hamd olsun. (Ötede) Âhiret sabahında uyanmamız (ve dönüşümüz) yine O'nadır." *[Buhari, Deavât 7]*

417 عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رضي الله عنه قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا صَلَّى الْفَجْرَ تَرَبَّعَ فِي مَجْلِسِهِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ حَسْنَاءَ»

Câbir İbn Semura radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazını eda ettikten sonra güneş doğup parlak bir hal alıncaya kadar yerinde bağdaş kurarak otururdu (dua, zikir gibi meşguliyetlerin yanında ashâbın gördüğü rüyaları tevil eder veya münasip gördüğü mevzuları ele alırdı). *[Ebû Davud, Edeb 26]*

Bir Mecliste Oturma Adabı ve Kalkıldığında Okunacak Dua

418 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ «لَايُقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ رَجُلًا مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ وَلٰكِنْ تَوَسَّعُوا وَتَفَسَّحُوا» وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا قَامَ لَهُ رَجُلٌ مِنْ مَجْلِسِهِ لَمْ يَجْلِسْ فِيهِ.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hiç biriniz bir başkasını oturduğu yerden kaldırıp da yerine oturmasın! Şayet mekân dar ise yeni gelenlere halkayı genişletin ve yer açın."

Buna binaen İbn Ömer radıyallahu anhumâ, birisi kalkıp yerini kendisine verdiğinde oraya oturmazdı. *[Buhari, İsti'zân 31; Müslim, selam 28]*

419 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ جَلَسَ فِي مَجْلِسٍ فَكَثُرَ فِيهِ لَغَطُهُ فَقَالَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ مِنْ مَجْلِسِهِ ذٰلِكَ: سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ، إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذٰلِكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim bir mecliste oturur ve orada kaldığı süre içinde pek çok boş laf, lâkırdı kabilinden şeyler konuşur da oradan ayrılmadan önce, "Allahım! Sana hamd eder Seni (her türlü eksiklikten) tenzih ederim. Senden başka ilah olmadığına şahadet eder, Senden mağfiret diler ve (günahlarımdan) tövbe ederim." derse, o meclisteki şeyler affedilir." *[Tirmizi, Deavât 39]*

420 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: قَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ حَتّٰى يَدْعُوَ بِهٰؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ «اَللّٰهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا تَحُولُ بِهِ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعْصِيَتِكَ وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّتَكَ وَمِنَ الْيَقِينِ مَا تُهَوِّنُ بِهِ عَلَيْنَا مَصَائِبَ الدُّنْيَا. اَللّٰهُمَّ مَتِّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَ قُوَّتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلٰى مَنْ ظَلَمَنَا وَانْصُرْنَا عَلٰى مَنْ عَادَانَا وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا»

Abdullah İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem genellikle şu dua cümlelerini okumadan bir meclisten kalkmazdı:

"Allahım! Bizlere öyle bir haşyet ve mehafet hissi ihsan et ki her ne zaman Sana isyana kalkışsak onu önümüze çıkar ve bize mâni ol. Bizleri cennetine ulaştıracak ibadet ve taati yapmaya muvaffak kıl. İmanımızı yakîn mertebesine yükselt ki dünyalık musibetler gözümüzde küçülsün.

Allahım! Yaşamamızı takdir ettiğin müddet içinde bizleri kulaklarımızdan, gözlerimizden ve kuvvetimizden yararlandır (bu nimetlerden Senin yolunda sıhhatli bir şekilde istifade etmeyi nasip et). Vefat edinceye kadar da onları sıhhat ve afiyet üzere

bırak. Bizlere haksızlık edip zulmedenlere hadlerini bildir ve düşmanlarımıza karşı bizi mansur ve muzaffer eyle. Bizleri (en büyük musibet olan) dinî musibetlere maruz bırakma. Dünyayı en büyük derdimiz, tasamız ve ilmimizin varıp dayandığı meta eyleme. Merhametini bizden esirgeyecek olan hak-hukuk tanımaz insafsızları başımıza musallat etme!” *[Tirmizi, Deavât 80]*

Rüya Hakkında

421 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكَدْ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ تَكْذِبُ، وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ»

وَفِي رِوَايَةٍ:« أَصْدَقُكُمْ رُؤْيَا أَصْدَقُكُمْ حَدِيثًا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kıyamete yakın müminin rüyası yalan çıkmaz. Müminin rüyası nübüvvetin kırk altı cüzünden bir cüzdür. Sizin en sadık rüya görenleriniz, en doğru konuşanlarınızdır.” *[Buhari, Ta’bîr 26; Müslim, Ru’yâ 6]*

422 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ أَوْ كَأَنَّمَا رَآنِي فِي الْيَقَظَةِ لَايَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Beni rüyada gören (hakkıyla görmüş demektir), uyanıkken de (âhirette de) öylece görecektir yahut sanki beni uyanıkken görmüş gibidir; zira şeytan benim suretime giremez.” *[Buhari, İlm 38; Ta’bîr 10; Müslim, Ru’yâ 11]*

423 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ (وَفِي رِوَايَةٍ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ) مِنَ اللهِ، وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَمَنْ رَأٰى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفُثْ عَنْ شِمَالِهِ ثَلَاثًا وَلْيَتَعَوَّذْ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ»

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Salih yahut güzel rüya, Allah'tandır. (Şerir ve çirkin şeylerin tesiriyle görülen) düş ise şeytandandır. Her kim hoşuna gitmeyen bir rüya görürse, sol tarafına üç defa üflesin (tüf tüf desin) ve şeytandan Allah'a sığınsın. Böyle yaptığı takdirde o rüyanın ona bir zararı olmaz." *[Buhari, Ta'bîr 4; Müslim, Ru'yâ 1]*

424 عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الْفِرٰى أَنْ يَدَّعِيَ الرَّجُلُ إِلٰى غَيْرِ أَبِيهِ، أَوْ يُرِيَ عَيْنَهُ مَالَمْ تَرَ، أَوْ يَقُولَ عَلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا لَمْ يَقُلْ»

Vâsile İbn Eska radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir kimsenin nesebini babasından başkasına isnad etmesi, görmediği rüyayı görmüş gibi aktarması ve Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem söylemediği bir sözü O'na nispet etmesi, şüphesiz en büyük iftiralardandır." *[Buhari, Menâkıb 5]*

Selam Alıp Vermek Hakkında

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰى أَهْلِهَا "Ey iman edenler! Kendi eviniz dışındaki evlere, sahiplerinden izin isteyip onlara selam vermeden girmeyiniz." {*Nûr Sûresi, 24/27*}

فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً "Evlere girdiğiniz zaman, Allah katından kutlu, feyizli, bereketli bir iyi dilek temennisi olarak birbirinize selam verin." {*Nûr Sûresi, 24/61*}

وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا "Şayet size selam verilirse, siz de ondan daha güzel bir tarzda selamı alın, en azından verilen selamın misliyle karşılık verin!" {*Nisâ Sûresi, 4/86*}

425 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ «تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلٰى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Bir şahıs, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem "İslâm'ın hangi işi daha hayırlıdır?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi: "Yemek yedirmen, tanıdığına ve tanımadığına selam vermendir." *[Buhari, İman 6; Müslim, İman 63]*

426 عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِسَبْعٍ: «بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَصْرِ الضَّعِيفِ وَعَوْنِ الْمَظْلُومِ وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ»

Berâ İbn Âzib radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize şu yedi şeyi emretti: Hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak, aksırana "yerhamukellah" demek, zayıfa destek olmak, mazluma yardım etmek, selamı yaygınlaştırmak ve (dünyevî-uhrevî zarar gelme durumu yoksa) yemininde hânis olmaması için yemin eden kişiye yardımcı olmak. *[Buhari, Mezâlim 5; Müslim, Libas 3]*

427 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ «لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُم؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İman etmedikçe Cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de olgun bir imana sahip olamazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi size haber vereyim mi? Aranızda selamı yayın!" *[Müslim, İman 93]*

428 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَصِلُوا الْأَرْحَامَ وَصَلُّوا وَالنَّاسُ نِيَامٌ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ»

Abdullah İbn selam radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Ey insanlar! Selamı yayın, yemek yedirin, akrabayı gözetin, halk uykudayken gece namazını eda edin. Böylece Cennet'e selametle girin." *[Tirmizi, Kıyamet 42]*

429 عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ﷺ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ فَرَدَّ عَلَيْهِ ثُمَّ جَلَسَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «عَشْرٌ» ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ فَقَالَ: «عِشْرُونَ» ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ فَقَالَ: «ثَلَاثُونَ»

İmran İbn Husayn radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Bir adam Hz. Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldi ve kendisine "es-Selamü aleyküm" diyerek selam verdi. Efendimiz onun selâmını aldı. Adam oturunca Resûlullah Efendimiz: "On sevap kazandı." buyurdu. Ardından başka bir adam geldi ve "es-Selamü aleyküm ve rahmetullah" diye selam verdi. Efendimiz onun selamına da misliyle mukabelede bulundu. O kişi de yerine oturunca "Yirmi sevap kazandı." buyurdu. Sonrasında başka birisi geldi ve "es-Selamü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuh" diye selam verdi. Efendimiz onun selâmına da aynıyla karşılık verdi. O şahıs yerine oturunca Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Otuz sevap kazandı." buyurdu. *[Ebû Davud, Edeb 132; Tirmizi, İsti'zân 2]*

430 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ»

وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ: «وَالصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Binek üzerinde olan yürüyene, yürüyen oturana, az sayıdaki cemaat kalabalık olan cemaate selam verir." *[Buhari, İsti'zân 5-7; Müslim, selam 1]*

Buhari'nin rivayetinde "Küçük de büyüğe selam verir" ilâvesi vardır.

431 عَنْ أُسَامَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ عَلَى مَجْلِسٍ فِيهِ أَخْلَاطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ.

Üsâme radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, müslümanlardan, puta

tapan müşriklerden ve Yahudilerden müteşekkil bir topluluğa rastlamış ve onlara selam vermiştir. *[Buhari, İsti'zân 20; Müslim, Cihâd 116]*

432 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِذَا انْتَهٰى أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ فَلْيُسَلِّمْ، فَلَيْسَتِ الْأُولٰى بِأَحَقَّ مِنَ الْآخِرَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Biriniz meclise vardığında cemaate selam versin. Kalkıp ayrılmak istediğinde de selam vererek ayrılsın. Geldiğinde verdiği selâm, ayrılırken verdiği selâmdan daha önemli (üstün) değildir." *[Ebû Davud, Edeb 139; Tirmizi, İsti'zân 15]*

433 عَنْ أَبِي مُوسٰى الْأَشْعَرِيِّ ﵁ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اَلْاِسْتِئْذَانُ ثَلَاثٌ فَإِنْ أُذِنَ لَكَ وَ إِلَّا فَارْجِعْ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"(İçeri girmek için) Üç kez izin istenir. Eğer girmene izin verilirse girersin, aksi takdirde geri dönersin." *[Buhari, İsti'zân 13; Müslim, Edeb 33]*

434 عَنْ جَابِرٍ ﵁ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَدَقَقْتُ الْبَابَ فَقَالَ: «مَنْ هٰذَا؟» فَقُلْتُ، أَنَا فَقَالَ: «أَنَا أَنَا؟» كَأَنَّهُ كَرِهَهَا.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem geldim ve kapısına vurdum. İçerden "Kim o?" diye seslendi. "Benim" diye karşılık verdim. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bu cevaptan hoşnut

olmamış gibiydi ki "Ben? Ben?" diye tekrar ettiler. *[Buhari, İsti'zân 17; Müslim, Âdâb 38]*

435 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ فَقَالَ الَّذِي لَمْ يُشَمِّتْهُ: عَطَسَ فُلَانٌ فَشَمَّتَّهُ وَعَطَسْتُ فَلَمْ تُشَمِّتْنِي؟ فَقَالَ: «هٰذَا حَمِدَ اللّٰهَ وَإِنَّكَ لَمْ تَحْمَدِ اللّٰهَ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem yanında iki kişi aksırdı. Onlardan birine 'yerhamükellah' dedi, diğerine bir şey demedi. Kendisine 'yerhamükellah' demediği kişi: "Ona 'yerhamükellah' dediniz de bana niye demediniz?" diye sorunca, Efendimiz "O, 'elhamdülillah' demişti. Sen ise 'elhamdülillah' dememiştin." buyurdular. *[Buhari, Edeb 127; Müslim, Zühd 53]*

Musafaha Yapmak

436 عَنِ الْبَرَاءِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا»

Berâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki müslüman kişi karşılaştıklarında musafaha yaparlarsa (tokalaşır ve birbirlerine hayır duada bulunurlarsa), daha birbirlerinden ayrılmadan günahları affedilir." *[Ebû Davud, Edeb 143]*

437 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ! اَلرَّجُلُ مِنَّا يَلْقٰى أَخَاهُ أَوْ صَدِيقَهُ أَيَنْحَنِي لَهُ؟ قَالَ: «لَا» قَالَ: أَفَيَلْتَزِمُهُ وَيُقَبِّلُهُ؟ قَالَ: «لَا» قَالَ: فَيَأْخُذُ بِيَدِهِ وَيُصَافِحُهُ؟ قَالَ: «نَعَمْ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs, "Ey Allah'ın Resûlü! Bizden biri kardeşiyle veya dostuyla karşılaştığında ona saygı ifadesi olarak eğilebilir mi?" diye sordu. Resûl-i Ekrem: "Hayır!" diye karşılık verdi. Adam, "Peki ona sarılıp öpebilir mi?" diye sordu. Resûl-i Ekrem: "Hayır!" diye cevap verdi. Adam son kez: "Elini tutup musafaha yapabilir mi?" dedi. Resûl-i Ekrem: "Evet, yapabilir."buyurdu. *[Tirmizi, İsti'zân 31]*

438 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: قَدِمَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ الْمَدِينَةَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِي فَأَتَاهُ فَقَرَعَ الْبَابَ فَقَامَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ يَجُرُّ ثَوْبَهُ فَاعْتَنَقَهُ وَقَبَّلَهُ»

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Zeyd İbn Hârise radıyallahu anh Medine'ye gelmişti. O esnada Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem benim hanemde idi. Zeyd doğruca haneye geldi ve kapıyı çaldı. Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem hemen kalktı ve elbisesini toparlayarak onu bağrına bastı ve öptü. *[Tirmizi, İsti'zân 32]*

439 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَبَّلَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَسَنَ ابْنَ عَلِيٍّ ﵄ وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ فَقَالَ الْأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ: «مَنْ لَا يَرْحَمْ لَا يُرْحَمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Nebîler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem, torunu Hasan İbn Ali'yi öpmüştü. O esnada yanında bulunan Akra İbn Hâbis, "Benim on çocuğum var; daha hiçbirini öpmüş değilim." dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona baktı ve şöyle buyurdu: "Merhamet etmeyene merhamet edilmez." *[Buhari, Edeb 18; Müslim, Fedâil 65]*

Hasta Ziyareti Adabı ve Cenaze İçin Yapılacak Vazifeler

440 عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﵄ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ.

Berâ İbn Âzib radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize şu yedi şeyi yerine getirmeyi emretti; hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak, aksırana "yerhamukellah" demek, (dünyevî-uhrevî zarar gelme durumu yoksa) yemininde hânis olmaması için yemin eden kişiye yardımcı olmak, mazluma yardım etmek, davete icabet etmek ve selamı yaygınlaştırmak. *[Buhari, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Nikâh 71; Müslim, Libas 3]*

441 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ اللّٰهَ ﷻ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: «يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي، قَالَ: يَارَبِّ كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ. يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أُطْعِمُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِي. يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: اِسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تَسْقِهِ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ لَوَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِي»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Aziz ve Celil Allah, kıyamet günü şöyle buyurur: "Ey insanoğlu! Hasta oldum, beni ziyaret etmedin!" Kul: "Ya Rabbi! Sen Rabbülâlemînsin (âlemlerin Rabbisin), Seni nasıl ziyaret edebilirdim ki?" der. Cenâb-ı Hak: "Bilmiyor musun, falan kulum hasta oldu da sen onu ziyaret etmedin; eğer onu ziyaret etseydin, Beni onun yanında bulacaktın."

(Cenâb-ı Hak devamla) "Ey Âdemoğlu! Senden Beni doyurmanı istedim ama sen beni doyurmadın!" buyurur. Kul: "Ya Rabbi! Sen âlemlerin Rabbisin, ben Seni nasıl doyurabilirdim ki?" der. Cenâb-ı Hak: "Falan kulum senden yemek istedi ama vermedin. Onu doyursaydın, karşılığını benim nezd-i ulûhiyetimde bulacaktın!"

(Cenâb-ı Hak tekrar) "Ey insanoğlu! Senden su istedim, vermedin!" buyurur. Kul: "Ya Rabbi! Sen (hiçbir şeye muhtaç olmayan) âlemlerin Rabbisin, ben Sana nasıl su verebilirdim ki?" der. Allah: "Falan kulum senden su istedi, esirgedin. Bilmez misin, eğer onun su ihtiyacını karşılasaydın, yaptığın iyiliğin ecrini benim nezd-i ulûhiyetimde bulacaktın." buyurur. *[Müslim, Birr 43]*

442 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: كَانَ غُلَامٌ يَهُودِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَمَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ: «أَسْلِمْ» فَنَظَرَ إِلٰى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَهُ؟ فَقَالَ: أَطِعْ أَبَا الْقَاسِمِ فَأَسْلَمَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يَقُولُ: «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem hizmetini gören Yahudi asıllı bir çocuk (hizmetkâr) vardı ve hastalanmıştı. Nebiyy-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem onu ziyaret etti, başucuna oturdu ve ona: "Müslüman ol!" buyurdu. Çocuk, bu teklif karşısında ne düşündüğünü öğrenmek için yanında bulunan babasının yüzüne

baktı. Babası: "Ebû'l-Kâsım'a (Peygamber Efendimiz'e) itaat et!" dedi. Çocuk da (babasının muvafakatı üzerine) müslüman olduğunu ikrar etti. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Şu kulu cehennem ateşinden kurtaran Allah'a hamdolsun!" diyerek dışarı çıktı. *[Buhari, Cenâiz 80, Merdâ 11]*

443 عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِثَابِتٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ: أَلَا أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ؟ قَالَ بَلٰى. قَالَ: اَللّٰهُمَّ رَبَّ النَّاسِ مُذْهِبَ الْبَأْسِ اِشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا.

Enes radıyallahu anh, talebesi Sabit el-Bünânî'ye demiştir ki: "Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem okuduğu şifa duasını sana okumamı ister misin?" Sâbit cevaben "tabii" dedi. Enes radıyallahu anh da şu duayı okudu: "Ey bütün insanların (her türlü ihtiyacını karşılayıp onları) terbiye eden Rabbi! Ey dertlilerin devası, bütün ızdırap ve sıkıntıları dindiren Allahım! Sen şifa ver, zira şifa veren sadece Sensin; ve öyle bir şifa ihsan et ki, hastalıktan eser bırakmasın." *[Buhari, Tıb 38]*

444 عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ شَكَا إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَجَعًا يَجِدُهُ فِي جَسَدِهِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي يَأْلَمُ مِنْ جَسَدِكَ وَقُلْ: بِسْمِ اللّٰهِ ثَلَاثًا وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللّٰهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ»

Osman İbn Ebi'l-Âs radıyallahu anh, bedeninde hissettiği bir ağrıdan dolayı Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem dert yandı. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ona şu tavsiyede bulundu:

"Elini bedeninde acı hissettiğin yere koy ve üç defa 'Bismillah' deyip şu dua cümlesini yedi kere tekrarla: "Izdırap çektiğim bu hastalıktan ve başıma gelmesinden korktuğum daha beter

dertlerin şerrinden Allah'ın izzet ve kudretine sığınıyor, O'na dehalet ediyorum." *[Müslim, selam 67]*

445 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَحْضُرْهُ أَجَلُهُ فَقَالَ عِنْدَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَسْأَلُ اللهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ، إِلَّا عَافَاهُ اللهُ مِنْ ذٰلِكَ الْمَرَضِ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim, vadesi henüz dolmamış bir hastayı ziyaret eder de onun yanında yedi kere, "Arş-ı Azîm'in Rabbi Allahu Azîmuşşân'dan sana şifa vermesini diliyorum" diye dua ederse, Allah o hastayı maruz kaldığı hastalıktan kurtarıp afiyet verir." *[Ebû Davud, Cenâiz 8; Tirmizi, Tıb 32]*

446 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلٰى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ، وَكَانَ إِذَا دَخَلَ عَلٰى مَنْ يَعُودُهُ قَالَ: «لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, bir bedeviyi hastalık vesilesiyle ziyaret etmişti. Her hasta ziyaretinde söylediği gibi ona da şöyle buyurdu: "Geçmiş olsun, korkulacak birşey yok. Bu hastalık (kadere taş atmayıp, Allah'ın muradına itaat edersen) günahlarını temizleyecek, kusurlarını da örtecek inşallah." *[Buhari, Merdâ 10]*

447 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ أَنَّ جِبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ اِشْتَكَيْتَ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِدٍ اَللهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Cebrail aleyhisselâm, Hz. Peygamber'e sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve "Ya Muhammed, rahatsız mısın?" diye sordu. Efendimiz "Evet" dedi. Bunun üzerine Hz. Cebrail şöyle dua etti: "Bismillah diyerek sana rukye (şifa duası) okuyor, sana eziyet veren her şeyden, bütün canlıların veya hasetçi her gözün şerrinden Allah'ın seni koruyup sana şifa vermesini diliyorum. Bismillah diyerek sana rukye -şifa duası- okuyorum." *[Müslim, selam 40]*

448 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَيَّ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلٰى»

Hz. Âişe Validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bana yaslanır ve şöyle dua ederdi:

"Allahım! Beni bağışla, bana rahmetinle muamele et ve beni Yüce Dostluğuna kavuştur". *[Buhari, Merdâ 19; Müslim, selam 46]*

449 عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلٰى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرَهُ فَأَغْمَضَهُ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ» فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ: «لَا تَدْعُوا عَلٰى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلٰى مَا تَقُولُونَ» ثُمَّ قَالَ: «اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَارَبَّ الْعَالَمِينَ، وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ»

Hz. Ümmü Seleme radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, henüz vefat etmiş olan kocam Ebû Seleme'nin yanına geldi. Mevtanın açık kalan gözlerini kapattı ve şöyle buyurdu: "Ruh kabzedilirken göz onu takip eder." Bu esnada hane halkından bazıları feryat edip ağladılar.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onları: "Kendinize (birbirinize) ancak hayır duasında bulunun. Zira melekler dualarınıza âmin derler." diye ikaz etti ve ardından mevta için şöyle dua etti: "Allahım! Ebû Seleme'yi bağışla! Hidayete erenler arasında onun derecesini yüksek eyle! Geride kalanların vekili Sen ol ve onları hayırlı kimseler eyle! Ey Âlemlerin Rabbi! Hem bizi hem onu yarlıga! Kabrini genişlet ve içini pürnur eyle!" *[Müslim, Cenâiz 7]*

450 عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ: إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ: اَللّٰهُمَّ اؤْجُرْنِي فِي مُصِيبَتِي وَاخْلُفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا أَجَرَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا. قَالَتْ: فَلَمَّا تُوُفِّيَ أَبُو سَلَمَةَ، قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَأَخْلَفَ اللّٰهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ.

Ümmü Seleme radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Bir kulun başına herhangi bir musibet geldiğinde "Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz." diye istircâda bulunur "Allahım! Maruz kaldığım şu musibet içinde bana sevap ihsan eyle ve onun zevalinin ardından benim için daha hayırlısını lütfet." diye dua ederse, Allah onun duasını kabul eder."

Ümmü Seleme radıyallahu anhâ bu hadisi rivayet ettikten sonra dedi ki "Kocam Ebû Seleme vefat ettiğinde Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem buyurduğu gibi dua etmiştim. Allah da duamı kabul edip bana Ebû Seleme'den daha hayırlısını yani Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem eş olarak verdi." *[Müslim, Cenâiz 4]*

451 عَنْ أَبِي مُوسَى رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ،

فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: فَمَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ، فَيَقُولُ اللّٰهُ تَعَالٰى: اِبْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ»

Ebû Musa radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Bir kulun evladı öldüğünde Allah, meleklerine "Kulumun çocuğunun ruhunu kabzettiniz öyle mi?" der. Melâike-i kirâm, "Evet" diye cevap verirler. Allah: "Demek onun ciğerpâresini söküp aldınız." buyurur. Melekler, "Evet" derler. Cenâb-ı Hak: "Peki kulum bunu nasıl karşıladı?" buyurur. Melekler, "Sana hamd etti ve 'Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz' diyerek istircâda bulundu." cevabını verirler. Bunun üzerine Allah Teâlâ: "Öyleyse kulum için cennette bir köşk yapın, ismini de 'Beytü'l-hamd (hamd köşkü)' koyun!" buyurur. *[Tirmizi, Cenâiz 36]*

452 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ عَادَ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ، وَمَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمٰنِ بْنُ عَوْفٍ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ اللّٰهِ بْنُ مَسْعُودٍ ﵃، فَبَكٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ، فَلَمَّا رَأٰى الْقَوْمُ بُكَاءَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ بَكَوْا، فَقَالَ: «أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا أَوْ يَرْحَمُ» وَأَشَارَ إِلٰى لِسَانِهِ.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Abdurrahman İbn Avf, Sa'd İbn Ebî Vakkas ve Abdullah İbn Mes'ûd radıyallahu anhum ile beraber hasta olan Sa'd İbn Ubâde'yi ziyaret ettiler. Efendimiz Sa'd'ı görünce ağladı. O'nun ağladığını gören cemaat de gözyaşlarına hâkim olamadı. Bu vaziyet üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve

sellem: "Bilmez misiniz ki Allah asla gözyaşından ve kalb üzüntüsünden dolayı azap etmez. Ancak şundan azap veya merhamet eder." buyurdu ve dilini gösterdi. *[Buhari, Cenâiz 44; Müslim, Cenâiz 12]*

453 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ ﷺ وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ فَجَعَلَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ تَذْرِفَانِ. فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمٰنِ بْنُ عَوْفٍ: وَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ فَقَالَ: «يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ» ثُمَّ أَتْبَعَهَا بِأُخْرَى فَقَالَ: «إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَالْقَلْبَ يَحْزَنُ، وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يُرْضِي رَبَّنَا وَإِنَّا لِفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ».

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, can çekişmekte olan oğlu İbrâhîm'in yanına girdi. Oğlunun can çekişir halini görünce mübarek gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. Orada bulunan Abdurrahman İbn Avf hayretle, "Siz de mi ağlıyorsunuz, ya Resûlallah?" diye sordu. Âlemlere rahmet Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem ona döndü ve "Ey İbn Avf! Bu gözyaşları rahmettir, merhametin varlığına delildir." buyurdu. Ardından şunları ekledi: "Göz yaşarır, gönül mahzun olur; ancak biz Rabbimizin hoşnut olduğundan başka bir şey söyleyemeyiz. İbrâhîm! Seni kaybetmekten dolayı çok üzgünüz." *[Buhari, Cenâiz 43; Müslim, Fedâil 62]*

454 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا وَيَفْرُغَ مِنْ دَفْنِهَا، فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْأَجْرِ بِقِيرَاطَيْنِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ رَجَعَ قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِيرَاطٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim, inanarak ve sevabını yalnız Allah'tan umarak bir müslümanın cenazesine katılır da namazı kılınıp defnedilinceye kadar ayrılmazsa, her birinin ağırlığı Uhud dağı kadar olan iki ölçek sevapla geri döner. Her kim sadece cenaze namazını kılar da defne iştirak etmeden ayrılırsa, bir ölçek ecirle döner." *[Buhari, İman 35]*

455 عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: نُهِينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا»

Ümmü Atıyye radıyallahu anhâ demiştir ki:

Hanımlar olarak biz, cenaze teşyi etmekten men edildik. Fakat bu, kesin bir yasak olarak haram kılınmadı. *[Buhari, Cenâiz 29; Müslim, Cenâiz 34]*

456 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلًا لَا يُشْرِكُونَ بِاللهِ شَيْئًا إِلَّا شَفَّعَهُمُ اللهُ فِيهِ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Bir müslüman vefat eder de cenaze namazını Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamış kırk kişi kılarsa, Allah onları mevtaya şefaatçi yapar." *[Müslim, Cenâiz 59]*

457 عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جَنَازَةٍ، فَحَفِظْتُ مِنْ دُعَائِهِ وَهُوَ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ» حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنْ أَكُونَ أَنَا ذٰلِكَ الْمَيِّتَ.

Avf İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir cenazenin namazını kıldırmış ve dua etmişti. Ben o esnada okumuş olduğu duadan şunları aklımda tuttum:

"Allahım! Mevtayı bağışla, ona merhamet eyle ve onu affet. Ahiret menzillerinde ona kerem kıl. Gireceği yeri (kabrini) genişlet. Onu (günahlarının kirini) suyla, karla ve doluyla yıkayıp serinlet; rahmet ve mağfiretinin her çeşidinden müstefid kıl. Onu hatalardan, günahlardan beyaz elbisenin kirlerden arınıp tertemiz olduğu gibi pak eyle. Ona dünyadaki evinden daha güzel bir ev, ailesinden daha hayırlı bir aile, eşinden de daha hayırlı bir eş ver. Onu cennetine koy, kabir ve cehennem azabından koru."

Avf İbn Mâlik diyor ki "Efendimiz'in bu güzel duasından sonra 'Keşke ölen kişinin yerinde ben olsaydım.' diye temenni ettim." *[Müslim, Cenâiz 85]*

458 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ وَأَبِي إِبْرَاهِيمَ الْأَشْهَلِيِّ عَنْ أَبِيهِ - وَأَبُوه صَحَابِيٌّ- ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَقَالَ: «اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا. اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ»

Ebû Hureyre, Ebû Katade'nin yanısıra Ebû İbrahim el-Eşhelî'nin sahabî olan babasından radıyallahu anhum rivayet edildiğine göre Nebîler Serveri Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem bir şahsın cenaze namazını kıldı ve şöyle dua etti:

"Allahım! Hayatta olanlarımızı ve ölülerimizi, küçüklerimizi ve büyüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı, burada hazır olanlarımızı ve olmayanlarımızı mağfiret buyur.

Allahım! Bizden yaşamasını murad buyurduklarını İslâm dini

üzere yaşat. Ölmelerini takdir buyurduklarını da iman ve İslâm üzere huzuruna al.

Allahım! Bizi bu cenazeye iştirak etmenin sevabından mahrum bırakma ve onun ardından bizi birbirimizle imtihan etme!” *[Tirmizi, Cenâiz 38; Ebû Davud, Cenâiz 56]*

459 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ، فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا إِلَيْهِ، وَإِنْ تَكُ سِوٰى ذٰلِكَ فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Cenazeyi defnetmekte acele edin. O eğer salih bir kul ise bir an evvel onu hayra kavuşturmuş olursunuz. Şayet salih değilse, bir an evvel omuzlarınızda taşımış olduğunuz şerri atıp kurtulmuş olursunuz.” *[Buhari, Cenâiz 51; Müslim, Cenâiz 50]*

460 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتّٰى يُقْضٰى عَنْهُ»

Hz. Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Müminin ruhu, ödeninceye kadar borcu sebebiyle hapsedilir (dünyada borcu ödenmedikçe âhirette hesabı neticeye bağlanmaz veya kavuşacağı nimetlere borcu mâni olur. Ancak borcu ödendiği zaman hesabı görülür yahut âhiret nimetlerine vâsıl olur)” *[Tirmizi, Cenâiz 74]*

461 عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﵁ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا فُرِغَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ وَقَفَ عَلَيْهِ وَقَالَ: «اِسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَسَلُوا لَهُ التَّثْبِيتَ فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ»

Osman İbn Affân radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bir cenaze defnedildikten sonra kabri başında durdu ve şöyle buyurdu: "Kardeşiniz için Allah'tan mağfiret dileyin ve onu iman üzere sabit kılmasını isteyin. Zira o şu an hesaba çekilmektedir." *[Ebû Davud, Cenaiz 69]*

462 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsan vefat edince ameli kesintiye uğrar (amel defteri kapanır); ancak şu üç amelden biri müstesna: Sadaka-i câriye yahut faydalanılan ilim veyahut kendisine hayır dua eden salih evlât." *[Müslim, Vasıyyet 14]*

İzah: Hadisteki sadaka-i câriye; devam eden, sürekli sevap getiren sadaka demektir. İnsanlara faydası devamlı ve câri olan hayır işleridir. Sadaka ve zekâtını insanların umumî hayrına sarf edip devamlı ve kalıcı şeylere vesile olmaktır. Yol, köprü, cami, çeşme, mescit, vakıf müesseseleri ve bunları en verimli ve hayırlı şekilde kullanacak nesillerin yetişmesi için yurtlar, yuvalar, mektepler ve müesseseler yapmak vb. hayır işlerinin hepsini ihtiva eder.

Faydalanılan ilim ise, insanları ilim ve fazilet bakımından aydınlatmaktan tutun da onlara faydalı bilgiler vermek, istifade edecekleri kitap ya da programlar sağlamak, insanlığın hayrına ve iyiliğine matuf her türlü ilmî faaliyet gerçekleştirmek ve ilme hizmet etmektir.

Ardından dua eden faydalı evlat yetiştirmek ise ister kişinin öz evladı olsun, isterse yetişmesine katkıda bulunduğu başka kimselerin çocukları olsun, bütün bunlar öldükten sonra amel defterinin açık kalmasına birer vesiledir. Zira bir hayra ve iyiliğe vesile olan, onu yapmış gibi veya

yapanların sevabı kadar sevap kazanır. Ötekilerin sevabından da bir şey eksilmez.

463 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: مَرُّوا بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ «وَجَبَتْ»، ثُمَّ مَرُّوا بِأُخْرَى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ «وَجَبَتْ» فَقَالَ عُمَرُ ابْنُ الْخَطَّابِ رضي الله عنه: مَا وَجَبَتْ؟ قَالَ: «هٰذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَهٰذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا فَوَجَبَتْ لَهُ النَّارُ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللّٰهِ فِي الْأَرْضِ»

Hz. Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bazı sahabilerle birlikte iken yanlarından bir cenaze geçti. Oradaki insanlar cenazeyi hayırla yâd edip senada bulundular. Akabinde Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, "Vacip oldu (kesinleşti)" buyurdu. Sonra bir cenaze daha geçti. Oradakiler bu sefer onu kötülükleriyle andılar. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem yine: "Vacip oldu (kesinleşti)" buyurarak aynı ifadeleri kullandı. Bunun üzerine Hz. Ömer "Ey Allah'ın Resûlü! Vacip olan (kesinleşen) nedir?" diye sordu. Allah Resûlü de şu cevabı verdi: "Önceki cenazeyi hayırla yâd ettiniz; ona cennet vacip oldu. Sonrakini ise menfi olarak andınız; ona da cehennem vacip oldu. Zira sizler (müminler), yeryüzünde Allah'ın (şahadetlerine değer verdiği) şahitlerisiniz." *[Buhari, Cenâiz 86, Şehâdât 6; Müslim, Cenâiz 60]*

464 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَا تَمَسُّهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslümanlardan herhangi birinin (büluğ çağına ulaşmamış) üç çocuğu vefat ederse, o kimseye cehennem ateşi Allah'ın

yeminin yerine geleceği kadar kısa bir süre dışında dokunmaz." *[Buhari, Cenâiz 6, Eyman 9; Müslim, Birr 150]*

İzah: Hadiste Allah'ın yeminin yerine geleceği kadar kısa bir süreden maksat "Sizden hiç kimse yoktur ki Cehennem'e varmasın. Bu Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür." (Meryem Sûresi, 19/71) âyetidir. Bu âyette Cenâb-ı Hak herkesin Cehennem'e uğrayacağını bildirmiştir. Ancak müminlerin uğraması hızlıca geçip gitme şeklinde veya Hz. İbrahim'e ateşin berdü selam olması şeklinde olacaktır. Bu da çok kısa bir süredir.

465 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِأَصْحَابِهِ يَعْنِي لَمَّا وَصَلُوا الْحِجْرَ دِيَارَ ثَمُودَ: «لَا تَدْخُلُوا عَلٰى هَؤُلَاءِ الْمُعَذَّبِينَ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ، فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ، لَا يُصِيبُكُمْ مَا أَصَابَهُمْ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Semud kavminin yaşadığı diyar olan Hicr mevkiine varınca ashabını şöyle uyardı:

"Şu azaba uğratılmış (helâk edilmiş) insanların yurtlarından uzak durun! İllâ da oraya uğrayacaksanız bari ağlayarak girin! Eğer ağlayamıyorsanız uzak durun ki, onların başına gelen musibet sizin de başınıza gelmesin!" *[Buhari, Enbiya 17, Tefsîru sûre 15/2, Meğâzî 80; Müslim, Zühd 38]*

İzah: Helak edilen toplulukların harabeleri, şeytanın karargâhı hâline gelmiş olabilir. Onlar her ne kadar helâk olup gitseler de o mel'un yere uğrayanların başına bir musibet gelme ihtimali söz konusu olabilir. Gerek şeytanın gerek helak edilenlerin şerrinden korunmak için Allah'a sığınmak ve O'nun himayesine girmek gerekir.

Yolculukla İlgili Hususlar

466 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «الرَّاكِبُ شَيْطَانٌ، وَالرَّاكِبَانِ شَيْطَانَانِ، وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Tek başına yolculuk yapan şahıs bir şeytandır. İki kişi olarak yolculuk yapanlar da iki şeytan sayılır. Üç kişi olarak yolculuk yapanlar ise bir cemaattir (şeytan onlara zarar veremez)" *[Ebû Davud, Cihâd 79; Tirmizi, Cihâd 4]*

İzah: Hadiste, şeytanın insana kötü işleri güzel göstermesinden dolayı yalnız başına veya iki kişi olarak yolculuk yapanların birtakım tehlikelerden ve kötülüklerden emin olamadıkları anlatılmaktadır.

467 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنهما قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ»

Ebû Saîd ve Ebû Hureyre radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üç şahıs birlikte yolculuğa çıktıklarında, içlerinden birini başkan yapsınlar!" *[Ebû Davud, Cihâd 80]*

468 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «عَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوٰى بِاللَّيْلِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Geceleri yol almaya bakınız. Zira yol gecelerde katedilir (rahat yolculuk yapılır, mesafeler kolayca alınır)" *[Ebû Davud, Cihâd 57]*

469 عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ النَّاسُ إِذَا نَزَلُوا مَنْزِلاً تَفَرَّقُوا فِي الشِّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ تَفَرُّقَكُمْ فِي هٰذِهِ الشِّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ إِنَّمَا ذٰلِكُمْ مِنَ الشَّيْطَانِ» فَلَمْ يَنْزِلُوا بَعْدَ ذٰلِكَ مَنْزِلاً إِلَّا انْضَمَّ بَعْضُهُمْ إِلٰى بَعْضٍ.

Ebû Sa'lebe el-Huşenî radıyallahu anh demiştir ki:

Önceleri sahabiler yolculuk esnasında bir yerde konakladıkları zaman vadilere ve dağ yollarına dağılırlardı. Ne zaman ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Sizin bu şekilde oralara dağılmanız şeytandandır!" diyerek onları ikaz etti; artık onlar her ne zaman bir yerde konaklasalar dağılmadan toplu bir şekilde dururlardı. *[Ebû Davud, Cihâd 88]*

470 عَنْ سَهْلِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْمَعْرُوفِ بِابْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ ﷺ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِبَعِيرٍ قَدْ لَحِقَ ظَهْرُهُ بِبَطْنِهِ فَقَالَ: «اِتَّقُوا اللّٰهَ فِي هٰذِهِ الْبَهَائِمِ الْمُعْجَمَةِ، فَارْكَبُوهَا صَالِحَةً وَكُلُوهَا صَالِحَةً»

Rıdvan biatında bulunan İbnu'l-Hanzaliyye diye maruf Sehl İbn Rabî' İbn Amr el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bakımsızlıktan dolayı sırtı karnına yapışmış bir deveye rastlayınca şöyle buyurdu: "Meramını ifade edemeyen şu hayvanlar hakkında Allah'tan korkun! Elverişli olduklarında onlara binin! Kesime elverişli olduklarında da yiyin!" *[Ebû Davud, Cihâd 44]*

471 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَعْفَرٍ ﷺ قَالَ: أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ خَلْفَهُ وَأَسَرَّ إِلَيَّ حَدِيثًا لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ وَكَانَ أَحَبَّ مَا اسْتَتَرَ بِهِ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ لِحَاجَتِهِ هَدَفٌ أَوْ حَائِشُ نَخْلٍ -يَعْنِي حَائِطَ نَخْلٍ- فَدَخَلَ حَائِطًا لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَإِذَا فِيهِ جَمَلٌ فَلَمَّا رَأَى رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ جَرْجَرَ وَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَمَسَحَ سَرَاتَهُ أَيْ: سَنَامَهُ وَذِفْرَاهُ فَسَكَنَ فَقَالَ: «مَنْ رَبُّ هٰذَا

الْجَمَلِ، لِمَنْ هٰذَا الْجَمَلُ؟» فَجَاءَ فَتًى مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: هٰذَا لِي يَا رَسُولَ اللّٰهِ. فَقَالَ: «أَفَلَا تَتَّقِي اللّٰهَ فِي هٰذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَّكَكَ اللّٰهُ إِيَّاهَا؟ فَإِنَّهُ يَشْكُو إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتُدْئِبُهُ»

Abdullah İbn Cafer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir gün beni terkisine bindirdi ve hiç kimseye bahsetmediğim bir sır verdi. Kendisi abdest bozacağı zaman gözlerden ırak olmak için daha ziyade kum tepesi veya hurma bahçesinin duvarı gibi yerleri siper ederdi. Ensardan birinin bahçesine girmişti ki orada bir deve olduğunu farketti. Hayvan, Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem görünce böğürdü ve gözlerinden yaşlar aktı. Efendimiz devenin yanına kadar gidip hörgücünü ve kulaklarının arkasını okşadı. Bunun üzerine hayvan sakinleşti. Akabinde Resûl-i Ekrem: "Bu devenin sahibi kim? Bu deve kimindir?" diye sordu. Ensardan bir delikanlı belirdi ve "Bana aittir, Ey Allah'ın Resûlü!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah'ın sana emanet olarak verdiği ve bakımını sana havale ettiği şu hayvan hakkında O'ndan korkmuyor musun? Hayvan bana, senin onu aç bıraktığından ve çok yorduğundan şikayet etmektedir." buyurdu. *[Ebû Davud, Cihâd 44]*

472 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي سَفَرٍ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلٰى رَاحِلَةٍ لَهُ فَجَعَلَ يَصْرِفُ بَصَرَهُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهْرٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلٰى مَنْ لَا ظَهْرَ لَهُ وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلُ زَادٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلٰى مَنْ لَا زَادَ لَهُ» فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَهُ، حَتّٰى رَأَيْنَا أَنَّهُ لَا حَقَّ لِأَحَدٍ مِنَّا فِي فَضْلٍ.

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Biz, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yolculuk hâlinde iken devesi üzerinde azığı tükenmiş bir şahıs sağına soluna bakınmaya başladı. Onun ihtiyacını fark eden Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Yanında fazla bineği ve azığı olan, olmayana versin!" buyurdu ve paylaşılması gereken şeyleri bir bir saydı. Öyle ki biz yanımızda bulunan hiçbir malın fazlasında hakkımız olmadığı zehabına kapıldık. *[Müslim, Lukata 18]*

473 عَنْ جَابِرٍ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّهُ أَرَادَ أَنْ يَغْزُوَ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ، إِنَّ مِنْ إِخْوَانِكُمْ قَوْمًا لَيْسَ لَهُمْ مَالٌ وَلَا عَشِيرَةٌ، فَلْيَضُمَّ أَحَدُكُمْ إِلَيْهِ الرَّجُلَيْنِ أَوِ الثَّلَاثَةَ، فَمَا لِأَحَدِنَا مِنْ ظَهْرٍ يَحْمِلُهُ إِلَّا عُقْبَةُ أَحَدِهِمْ -يَعْنِي كَعُقْبَةِ أَحَدِهِمْ-، (قَالَ): فَضَمَمْتُ إِلَيَّ اثْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةً مَا لِي إِلَّا عُقْبَةُ أَحَدِهِمْ مِنْ جَمَلِي.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gazveye çıkmaya niyetlendiğinde bize şöyle hitap etti: "Ey Muhacir ve Ensar topluluğu! Malı ve akrabası olmayıp ortada kalan bazı kardeşleriniz vardır. Sizin her biriniz onlardan iki veya üç şahsı yanına alsın, onlara sahip çıksın!"

Câbir der ki: Aslında bizim ancak tek kişiyi yanımıza alıp bineğimize münavebeli binme imkânımız vardı. Buna rağmen emre binaen nöbetleşe binmek üzere iki veya üç kişiyi yanıma aldım. Ben de onlardan biri gibi kendi deveme nöbetleşe bindim. *[Ebû Davud, Cihâd 34]*

474 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ إِذَا اسْتَوٰى عَلٰى بَعِيرِهِ خَارِجًا إِلٰى سَفَرٍ كَبَّرَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا

هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ. اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوٰى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰى. اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اَللّٰهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ. اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ وَالْوَلَدِ» وَإِذَا رَجَعَ قَالَهُنَّ وَزَادَ فِيهِنَّ: « آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuğa çıkarken bineğine binip iyice yerleştikten sonra üç tekbir getirir sonra şu duayı okurdu:

"Bu bineği bizim hizmetimize veren Allah'ın şanı pek yücedir, noksanlıktan münezzehtir. O lütfetmeseydi biz buna güç yetiremezdik. Muhakkak ki biz sonunda Rabbimize döneceğiz.

Allahım! Biz bu yolculuğumuzda Senden iyilik, takva ve razı olacağın işler yapmayı nasip etmeni diliyoruz.

Allahım! Bu yolculuğumuzu kolaylaştır, uzak mesafeleri yakın eyle.

Allahım! Seferde refikimiz Sensin, geride kalan ailemizi koruyup gözeten Sensin.

Allahım! Yolculuğun meşakkatinden; keder veren manzaradan, döndüğümüzde mal, aile ve evladın başına kötü hallerin gelmesinden Sana sığınırım."

Hadisin râvisi İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem seferden döndüğünde de aynı duayı okur ve şunları eklerdi:

"Bizler sefere çıkıp geri dönen, tövbekâr, âbid ve Rabbimize hamd eden kullarız." *[Müslim, Hac 425]*

475 عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ: شَهِدْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ﵁ أُتِيَ بِدَابَّةٍ لِيَرْكَبَهَا، فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ: بِسْمِ اللّٰهِ، فَلَمَّا اسْتَوٰى عَلٰى ظَهْرِهَا قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ثُمَّ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: اَللّٰهُ أَكْبَرُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ثُمَّ ضَحِكَ، فَقِيلَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَعَلَ كَمَا فَعَلْتُ ثُمَّ ضَحِكَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: «إِنَّ رَبَّكَ سُبْحَانَهُ يَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ: اِغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرِي»

Tabiînden Ali İbn Rabîa demiştir ki:

Hz. Ali'nin radıyallahu anh yanındaydım. Binmesi için bir binek getirildi. Ayağını üzengiye koyunca 'Bismillah' dedi. Bineğin üzerine oturup yerleşince 'Bunu bizim hizmetimize veren Allah'a hamd olsun. O lütfetmeseydi biz buna güç yetiremezdik. Muhakkak ki biz sonunda Rabbimize döneceğiz.' dedi. Ardından üç defa 'elhamdulillah', üç defa 'Allahuekber' dedi. Sonra da 'Ey Rabbim, Sen Sübhansın, bütün noksanlardan münezzehsin. Ben nefsime zulmettim (yazık ettim), beni bağışla. Zira Senden başka günahı bağışlayacak yoktur." dedi ve gülümsedi. Kendisine "Ey müminlerin emiri! Niçin gülümsedin?" diye sorulduğunda şöyle dedi: "Nebiler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem benim yaptığım gibi yapmış sonra da benim gibi gülümsemişti de ben 'Niçin gülümsedin ey Allah'ın Resûlü?' diye sormuştum. O şöyle buyurmuştu: "Sübhân Rabbin, kendisinden başka günahları bağışlayan kimse-

nin olmadığını bilmekte ve 'Günahlarımı mağfiret et!' diye dua eden kulundan hoşnut olmaktadır." *[Ebû Davud, Cihâd 74; Tirmizi, Deavât 46]*

476 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إذا قَفَلَ مِنَ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ كُلَّمَا أَوْفٰى عَلٰى ثَنِيَّةٍ أَوْ فَدْفَدٍ كَبَّرَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: «لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ. صَدَقَ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Nebîler Serveri sallallahu aleyhi ve sellem hac ya da umreden dönerken her yokuş veya tepeye çıktığında üç defa 'Allahu ekber' der, sonra şöyle dua ederdi:

"Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir, şeriki yoktur. Mülk Onundur, hamd O'na mahsustur ve O, her şeye kâdirdir. Bizler sefere çıkıp geri dönen, tövbekâr, âbid, sâcid ve Rabbimize hamd eden kullarız. Allah, vaadini yerine getirdi, kuluna yardım etti ve müttefik düşman topluluklarını tek başına hezimete uğrattı." *[Buhari, Cihâd 158; Müslim, Hac 428]*

477 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ : «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلٰى وَلَدِهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üç kişinin duasının makbul olduğunda şüphe yoktur: (Bunlar) Mazlumun duası, misafirin duası ve babanın evladına olan duasıdır." *[Ebû Davud, Vitr 29; Tirmizi, Birr 7, Deavât 47]*

478 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَافَ قَوْمًا قَالَ: «اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir topluluğun zarar vermesinden endişe duyduğu zaman şöyle dua ederdi:

"Allahım! Himayeni onlara karşı siper ediniyoruz. Onlardan gelebilecek her türlü kötülükten Sana sığınıyoruz." *[Ebû Davud, Vitr 30]*

479 عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ ﵂ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتّٰى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذٰلِكَ»

Havle bint Hakîm radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim bir yerde konakladıktan sonra 'Mahlûkâtının şerrinden Allah'ın tastamam kelimelerine sığınırım.' derse oradan ayrılıncaya kadar hiçbir şey zarar ona vermez." *[Müslim, Zikr 54]*

480 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سَافَرَ فَأَقْبَلَ اللَّيْلُ قَالَ: يَا أَرْضُ رَبِّي وَرَبُّكِ اللهُ، أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شَرِّكِ وَشَرِّ مَا فِيكِ وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِيكِ وَشَرِّ مَا يَدِبُّ عَلَيْكِ، وَأَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شَرِّ أَسَدٍ وَأَسْوَدٍ وَمِنَ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَمِنْ سَاكِنِ الْبَلَدِ وَمِنْ وَالِدٍ وَمَا وَلَدَ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yolculuk yaparken gece olunca şöyle dua etti:

"Ey arz! Benim de senin de Rabbin Allah'tır. Senden ve senin içinde bulunanların, sendeki mahlukatın ve üzerinde hareket edip debelenen canlıların şerrinden Allah'a sığınırım. Aslanın, diğer yılan çeşitleriyle beraber büyük (kara) yılanın, akrebin şerrinden, bu diyarı mesken tutanların, doğuran ve doğan bütün mahlukatın verebilecekleri kötülüklerden Sana sığınırım." *[Ebû Davud, Cihâd 75]*

481 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ فَإِذَا قَضٰى أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ مِنْ سَفَرِهِ فَلْيُعَجِّلْ إِلٰى أَهْلِهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sefer azaptan bir parçadır (bir nevi azaptır). Sizi yiyip içmenizden ve uyumanızdan alıkor. Binaenaleyh gittiğiniz yerdeki işinizi bitirince bir an evvel ailenizin yanına dönmeye bakın!" *[Buhari, Cihâd 136; Müslim, İmâre 179]*

482 عَنْ جَابِرٍ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمُ الْغَيْبَةَ فَلَا يَطْرُقَنَّ أَهْلَهُ لَيْلاً» وَفِي رِوَايَةٍ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ نَهٰى أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلاً.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Uzun müddet ailesinden uzakta kalan kimse, gece vakti hanesine ansızın (haber vermeden çatkapı) girmesin!"

Diğer rivayette ise Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yoldan gelen kişinin gece vakti hanesine ansızın girmesini nehyetti. *[Buhari, Nikâh 130, Umre 16; Müslim, İmâre 183*

483 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kadının, beraberinde mahremi bulunmadan bir günlük mesafedeki yolculuğa çıkması caiz değildir." *[Buhari, Taksîr 4, Savm 67; Müslim, Hac 423]*

Kur'ân-ı Kerim Okumanın Fazileti ve Adabı

484 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «اِقْرَؤُا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Kur'ân okuyunuz. Zira o, kıyamet günü kendisini okuyanlara şefaatçi olacaktır." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 252]*

485 عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ»

Osman İbn Affan radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizin en hayırlınız Kur'ân'ı (hakikatleri ve incelikleri ile) öğrenen ve onu başkalarına öğretendir." *[Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 21]*

486 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «اَلَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ»

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân'ı maharetle okuyan bir insan, Kirâmen Kâtibîn melekleri ile beraberdir. Kur'ân'ı okumada pek mahir olmayıp zorlanarak da olsa okuyan insana iki sevap vardır." *[Buhari, Tevhîd 52; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 243]*

487 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الْأُتْرُجَّةِ: رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا حُلْوٌ وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ: لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ: رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ: لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ»

Ebû Mûsa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân okuyan mü'minin misâli turunçgillerden portakala benzer ki kokusu hoştur, tadı güzeldir. Kur'ân okumayan mü'minin misâli hurma gibidir ki kokusu yoktur ama tadı lezizdir. Kur'ân okuyan münâfığın misâli kokusu hoş fakat tadı acı olan fesleğen gibidir. Kur'ân okumayan münafığın misâli ise kokusu olmayan ve tadı da acı mı acı olan Ebû Cehil karpuzu gibidir." *[Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 17; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 243]*

488 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ يَرْفَعُ بِهٰذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ آخَرِينَ»

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, bu Kur'ân'la (amel eden) toplulukları (dünya ve âhirette) yükseltip aziz ederken, onunla (amel etmeyen) toplulukları ise (dünya ve âhirette) alçaltır, zelil eder." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 269]*

489 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki kimseye hasette (gıptada) zarar yoktur: Biri, Allah'ın kendisine bir nimet olarak bahşettiği Kur'ân'la gece gündüz meşgul olan; diğeri, Allah'ın lütfettiği serveti gece gündüz hayır yolunda infak eden kimsedir." *[Buhari, Tevhîd 45; Müslim, Salâtu'l-musafirîn 266]*

490 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُولُ: الٓم حَرْفٌ وَلَكِنْ: أَلِفٌ حَرْفٌ وَلَامٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân'dan bir harf okuyana on sevaba muadil bir iyilik mükâfatı vardır. Ben, 'elif lâm mîm' bir harftir demiyorum; bilâkis 'elif' bir harf, 'lâm' bir harf, 'mîm' de bir harftir." *[Tirmizi, Fedâilu'l-Kur'ân 16]*

491 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hafızasında bir miktar olsun Kur'ân'dan ezber bulunmayan kimse, viraneye dönmüş ev gibidir." *[Tirmizi, Fedâilu'l-Kur'ân 18]*

492 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنهما عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ: اِقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَنْزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرَؤُهَا»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân ehline (onunla sürekli meşgul olup hem dilinden hem de hayatından eksik etmeyen kimseye) Cennet'e girerken: Oku ve Kur'ân'la meşguliyetin ölçüsünde cennette yüksel. Dünyada tertil üzere okuduğun gibi burada da acele etmeden tertil üzere oku. Şüphesiz senin derecen, okuduğun âyetin son noktasındadır." denilecektir. *[Ebû Davud, Vitr 20; Tirmizi, Fedâilu'l-Kur'ân 18]*

İzah: Başka bir hadiste, cennetteki derecelerin adedinin Kur'ân'ın âyetleri sayısınca olduğu ve Kur'ân ehli olup da cennete girenlerin derecesinin, bütün cennetliklerin derecelerinin üstünde olacağı haber verilmiştir. Nitekim yukarıdaki hadiste de buna işaret edilmiştir.

493 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ، إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân'la meşgul olup onu hem dilinden hem de hayatından eksik etmeyen kimsenin misali, bir yere bağlanmış deve gibidir. Ona ihtimam gösterir sürekli kontrol altında tutarsa ipinden boşalıp serkeşlik yapmaz. İlgilenmeyip başıboş bıraktığında ise kaçar gider." *[Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 23; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 226]*

494 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah, güzel sesli bir peygamberin Kur'ân'ı dokunaklı, içli ve sesli tilavet edişini dinlemekten hoşlandığı kadar hiçbir şeyden hoşnut olmamıştır." *[Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 19; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 232]*

495 عَنْ أَبِي لُبَابَةَ بَشِيرِ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا»

Ebû Lübâbe Beşîr İbn Abdilmünzir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân'ı ihtimamla okumayan veya onunla sesini güzelleştirmeyen veyahut Kur'ân dışındaki şeylere karşı müstağni davranmayan kimse bizden değildir." *[Ebû Davud, Vitr 20]*

496 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ: «اِقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ؟ قَالَ: «إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي» فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى جِئْتُ إِلَى هٰذِهِ

الْآيَةِ: ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلٰى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾ قَالَ: «حَسْبُكَ الْآنَ» فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ.

Abdullah İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Bir defasında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Bana Kur'ân oku!" buyurdu. Ben: "Ya Resûlallah, Kur'ân zâtıâlilerine nâzil olurken ben size Kur'ân mı okuyacağım?" dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Ben, Kur'ân'ı başkasından dinlemekten hoşlanırım." buyurdu. Bunun üzerine kendilerine Nisâ Sûresi'ni okumaya başladım ve "Her ümmetten bir şahit getirip seni de bütün bunlara şahit tuttuğumuz zaman onların hali nice olur?" {*Nisâ Sûresi, 4/41*} âyetine gelince "Şimdilik kâfi!" buyurdu. Döndüm baktım Allah Resûlü ağlıyor, gözyaşları çağlıyordu." *[Buhari, Fedâilu'l- Kur'ân 33; Müslim, Salâtu'l-musafirîn 247]*

Belirli Bazı Sûre ve Âyetleri Okumaya Teşvik

497 عَنْ رَافِعِ بْنِ الْمُعَلّٰى ﷺ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «أَلَا أُعَلِّمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ؟ فَأَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُجَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ قُلْتَ لَأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ ؟ قَالَ: «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ»

Râfi' İbn Muallâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: "Mescitten ayrılmadan önce sana Kur'ân'daki en azametli sûreyi öğretmemi ister misin?" buyurdu ve elimi tuttu. Mescitten çıkacağımız sırada ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana Kur'ân'daki en azametli sûreyi öğreteceğinizi söylemiştiniz." diyerek hatırlatmam üzerine buyurdular ki: "Elhamdulillâhi

Rabbi'l-âlemîn'dir (Fâtiha Sûresidir) ki o seb'ul-mesânîdir; bana verilen Kur'ân-ı Azîm'dir." [Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 9]

İzah: Seb'ul-mesânî ve Kur'ân-ı Azîm, Fâtiha sûresinin diğer iki adıdır. Seb'ul-mesânî diye isimlendirilmesinin sebebi, namazın her rekâtında tekrarlanması, yedi âyetten meydana gelmesi, hem Mekke hem de Medine'de nâzil olması... gibi hususlara binaendir. Kur'ân-ı Azîm ismini alması ise Kur'ân'ın özü ve ruhu olması, hakâik-i Kur'âniyeyi içinde cemetmesinden dolayıdır.

498 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ فِي قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لِأَصْحَابِهِ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُم أَنْ يقْرَأَ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ» فَشَقَّ ذٰلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا: أَيُّنَا يُطِيقُ ذٰلِكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ فَقَالَ: «قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ، اللّٰهُ الصَّمَدُ: ثُلُثُ الْقُرْآنِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Kul hüvallahu ehad" yani İhlâs Sûresi hakkında şöyle buyurdu: "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bu sûre Kur'ân'ın üçte birine denktir." [Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 13]

Diğer bir rivayette ise, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashabına şöyle buyurdu:

"Herhangi biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okuyamaz mı?" Bu teklif onlara zor geldi ve: "Ya Resûlallah! Böyle bir şeye hangimizin gücü yeter ki!" dediler. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz de: "Kul hüvellahu ehad, Allahu's-samed, Kur'ân'ın üçte biridir." buyurdular. [Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 13]

499 عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَلَمْ تَرَ آيَاتٍ أُنْزِلَتْ هٰذِهِ اللَّيْلَةَ لَمْ يُرَ مِثْلُهُنَّ قَطُّ؟ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»

Ukbe İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bu gece indirilen âyetleri görmedin mi? (Tesir noktasında) Onların benzerleri asla ne duyulmuş ne de görülmüştür: Ki bunlar, Kul eûzü birabbi'l-felak ve kul eûzü birabbi'n-nâs âyetleridir (Felak ve Nâs Sûreleridir.)." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 264]*

500 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﵁ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنَ الْجَانِّ وَعَيْنِ الْإِنْسَانِ حَتّٰى نَزَلَتِ الْمُعَوِّذَتَانِ فَلَمَّا نَزَلَتَا أَخَذَ بِهِمَا وَتَرَكَ مَا سِوَاهُمَا.

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem cinlerden ve göz değmesinden Allah'a sığınırdı. Ne zaman ki Muavvizeteyn (Felak ve Nâs Sûreleri) nâzil oldu, diğerlerini bırakıp Muavvizeteyn okuyarak Allah'a sığınmaya başladı. *[Tirmizi, Tıb 16]*

501 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مِنَ الْقُرْآنِ سُورَةٌ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتّٰى غُفِرَ لَهُ وَهِيَ: تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'ân'da otuz âyetten ibaret bir sûre vardır ki bir şahsa şefaat etti ve o affedildi. Bu sûre, Tebârekellezî biyedihi'l-mülk'dür (Mülk sûresidir)." *[Ebû Davud, Salât 327; Tirmizi, Fedâilu'l-Kur'ân 9]*

502 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ»

Ebû Mes'ûd el-Bedrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim geceleyin Bakara Sûresinin sonundaki iki âyeti (Âmenerresûlü) okursa bu âyetler ona kâfidir." *[Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 10; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 255]*

503 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرأُ فِيهِ سُورةُ الْبَقَرَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kur'an okumayarak evlerinizi kabirlere çevirmeyin! Gerçek şu ki şeytan, içinde Bakara Sûresi okunan evden kaçar gider." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 212]*

504 عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟ قُلْتُ: اَللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ فَضَرَبَ فِي صَدْرِي وَقَالَ: « لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ أَبَا الْمُنْذِرِ»

Übey İbn Kâ'b radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana hitaben: "Ebe'l-Münzir! Allah'ın kitabından ezberlediğin âyetlerden hangisinin daha muazzam olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben de cevaben: Allâhu lâ ilâhe illâ huve'l-hayyu'l-kayyûm (Âyetü'l-Kürsî), dedim. Kur'an'a olan vukufiyetimden hoşnut oldu ve müberek elini göğsüme vurarak: "Allah ilmini artırıp bereketlendirsin ey Ebe'l-Munzir!" diyerek takdir edalı dua etti. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 258]*

505 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: وَكَّلَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ، قَالَ: إِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ وَبِي حَاجَةٌ شَدِيدَةٌ. فَخَلَّيْتُ عَنْهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ شَكَا حَاجَةً وَعِيَالاً فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ. فَقَالَ: «أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ» فَعَرَفْتُ أَنَّهُ سَيَعُودُ لِقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَصَدْتُهُ. فَجَاءَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ، قَالَ: دَعْنِي فَإِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ لَا أَعُودُ فَرَحِمْتُهُ وَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ شَكَا حَاجَةً وَعِيَالاً فَرَحِمْتُهُ وَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ فَقَالَ: «إِنَّهُ قَدْ كَذَبكَ وَسَيَعُودُ». فَرَصَدْتُهُ الثَّالِثَةَ. فَجَاءَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهٰذَا آخِرُ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ. إِنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّكَ لَا تَعُودُ ثُمَّ تَعُودُ فَقَالَ: دَعْنِي فَإِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللهُ بِهَا، قُلْتُ: مَا هُنَّ؟ قَالَ: إِذَا أَوَيْتَ إِلٰى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فَإِنَّهُ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتّٰى تُصْبِحَ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ؟» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ زَعَمَ أَنَّهُ يُعَلِّمُنِي كَلِمَاتٍ يَنْفَعُنِي اللهُ بِهَا فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ. قَالَ: «مَا هِيَ؟» قُلْتُ: قَالَ لِي: إِذَا أَوَيْتَ إِلٰى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتّٰى

تَخْتِمَ الْآيَةَ: {اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ} وَقَالَ لِي: لَا يَزَالُ عَلَيْكَ مِنَ اللّٰهِ حَافِظٌ وَلَنْ يَقْرَبَكَ شَيْطَانٌ حَتّٰى تُصْبِحَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ، تَعْلَمُ مَنْ تُخَاطِبُ مُنْذُ ثَلَاثٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟» قُلْتُ: لَا، قَالَ: «ذَاكَ شَيْطَانٌ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem beni Ramazan sadakası olarak verilen fitreleri korumakla görevlendirmişti. Birisi gelip yiyecek malzemelerinden avuç dolusu almaya başladı. Kendisini tuttuğum gibi “Vallahi seni Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna çıkaracağım!” dedim. O, “Ben muhtaç, çoluk çocuk sahibi ve fakr u zaruret içerisinde olan biriyim.” diye yalvarınca salıverdim. Ertesi sabah, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ebû Hureyre! Dün gece esirin ne yaptı?” diye sordu. “Ya Resûlallah! Evlad u iyal sahibi olup muhtaç durumda bulunduğunu söyleyince acıdım salıverdim.” dedim. “Sana yalan söylemiş, o tekrar gelecektir.” buyurdu. Allah Resûlü’nün sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine onun tekrar geleceğinden emindim ve kendisini gözetlemeye koyuldum. Beklediğim gibi mezkur şahıs geldi ve yine yiyecek malzemelerinden avuçlamaya başladı. Onu yakalayıp: “Seni Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem yanına götüreceğim!” dedim. O, “Beni bırak, ben gerçekten muhtaç biriyim. Baktığım çoluk çocuğum da var. Söz, bir daha gelmem.” diye yalvarıp yakarınca ona acıdım ve salıverdim. Sabahleyin Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: “Ebû Hureyre! Dün gece tutsağın ne yaptı?” diye sordu. Ben de: “Ey Allah’ın Resûlü! Bana daha önce olduğu gibi ihtiyaç içinde bulunduğunu ve bakmakla yükümlü çoluk çocuk sahibi olduğunu söyledi, ben de acıdım ve salıverdim.” dedim. Buyurdu ki: “Kesinlikle sana yalan söylemiş ama tekrar gelecektir.” buyurdu. Ben de o gece üçüncü defa gelmesini bekledim. Hakikaten yine geldi ve yiyeceklerden avuç avuç almaya başladı. Onu salmamak üzere

yakaladım ve: "Bu sefer seni mutlaka Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna çıkaracağım; artık bu üçüncü ve son gelişindir. Bir daha gelmeyeceğine söz veriyorsun ve sonra geliyorsun!" dedim. Bu defa bana: "Eğer beni bırakırsan Allah'ın seni faydalandıracağı bazı kelimeler öğreteceğim." dedi. Ben: "Neymiş onlar?" dedim. O da: "Yatağına girdikten sonra Âyetelkürsi'yi okursan yanında Allah tarafından gönderilmiş bir muhafız bulunur ve sabaha kadar hiçbir şeytan sana yaklaşamaz." dedi. Bunları söyleyince ben de onu serbest bıraktım. Sabah olunca Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana: "Tutsağın dün gece ne yaptı?" diye tekrar sordu. Ben de: "Ey Allah'ın Resûlü! Okunduğunda Cenab-ı Allah'ın bana fayda vereceği birtakım kelimeleri öğreteceğini söyledi, ben de onu serbest bıraktım." dedim. Efendimiz: "Neymiş o kelimeler?" diye sorunca ben mezkur şahsın bana 'Yatağına girdiğinde, "Allahü lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm"'u (Âyetelkürsi'yi) sonuna kadar oku; böylece yanında Allah tarafından gönderilmiş bir muhafız bulunur ve sabaha kadar şeytan sana asla yaklaşamaz, dediğini söyledim. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: bunun üzerine "Yalancıların pîri olduğu halde bu sefer sana doğru söylemiş. Üç gecedir kiminle muhatap olduğunu biliyor musun Ebû Hureyre?" dedi. Ben: "Hayır, bilmiyorum" diye karşılık verince Resûl-i Ekrem: "O şeytandır!" buyurdu. *[Buhari, Fedâilu'l-Kur'ân 10]*

506 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنَ الدَّجَّالِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «مِنْ آخِرِ سُورةِ الْكَهْفِ»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim Kehf Sûresi'nin başından veya sonundan on âyet ezberlerse Deccal'dan korunmuş olur." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 257]*

Kur'ân Okumak Üzere Toplanmak

507 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir topluluk, Allah'ın evlerinden bir evde toplanır ve orada marifet-i ilâhi adına Allah'ın kitabını tilâvet eder, aralarında müzakere ve mütalaa yaparlarsa, üzerlerine sekine iner, kendilerini rahmet bürür ve melekler etraflarını kuşatır. Cenâb-ı Hakk da onları kendi nezdinde bulunanlara anlatır ha anlatır." *[Müslim, Zikr 38]*

Abdestin Fazileti ve Adabı

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى أَوْ عَلٰى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ "Ey iman edenler! Namaza kalkmak istediğinizde yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınızı meshedip topuklarınızla birlikte ayaklarınızı da yıkayın. Cünüp iseniz tastamam yıkanın (boy abdesti alın). Eğer hasta veya yolcu iseniz veya tuvaletten gelmişseniz, yahut kadınlarla münasebette bulunmuş olup da su bulamazsanız, temiz toprağa teyemmüm edin, ondan yüzlerinize ve ellerinize meshedin. Allah size güçlük çıkarmak istemez, fakat şükredersiniz diye sizi temizleyip arındırmak ve size olan nimetlerini tamama erdirmek ister." {*Maide Sûresi, 5/6*}

508 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Şüphesiz benim ümmetim, kıyamet gününde abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır. Sizden her kim abdest uzuvlarındaki parlaklığı çoğaltabiliyorsa çoğaltmaya baksın." *[Buhari, Vudû' 3; Müslim, Taharet 35]*

509 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ أَوِ الْمُؤْمِنُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ كَانَ بَطَشَتْهَا يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir müslüman veya bir mümin, abdest alırken yüzünü yıkayınca gözüyle bakarak işlediği bütün günahlar yanaklarından damlayan o su ile veya suyun son damlasıyla dökülür gider; ellerini yıkayınca, elleriyle tutarak işlediği hatalar abdest suyuyla veya suyun son damlasıyla beraber çıkar gider. Ayaklarını yıkayınca da harama yürümek suretiyle ayaklarının sebep olduğu bütün günahlar abdest suyuyla veya parmaklarının ucundan süzülen en

son damlayla akar gider. Böylece abdesti tastamam alan, günahlarından arınmış olur." *[Müslim, Taharet 32]*

510 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ أَتَى الْمَقْبَرَةَ فَقَالَ: «اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ وَدِدْتُ أَنَّا قَدْ رَأَيْنَا إِخْوَانَنَا»: قَالُوا: أَوَ لَسْنَا إِخْوَانَكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «أَنْتُمْ أَصْحَابِي وَإِخْوَانُنَا الَّذِينَ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ» قَالُوا: كَيْفَ تَعْرِفُ مَنْ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ مِنْ أُمَّتِكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ فَقَالَ: «أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلاً لَهُ خَيْلٌ غُرٌّ مُحَجَّلَةٌ بَيْنَ ظَهْرَيْ خَيْلٍ دُهْمٍ بُهْمٍ، أَلَا يَعْرِفُ خَيْلَهُ؟» قَالُوا: بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ: «فَإِنَّهُمْ يَأْتُونَ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنَ الْوُضُوءِ وَأَنَا فَرَطُهُمْ عَلَى الْحَوْضِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Baki' kabristanına geldi ve orada medfun bulunan kutlu insanlara: "Selam size ey müminler diyarının sakinleri! İnşallah birgün biz de size kavuşacağız. Kardeşlerimizi görmeyi çok arzu ederdim." buyurdu. Bunun üzerine Ashab-ı kiram, "Ya Resûlallah, biz, senin kardeşlerin değil miyiz?" diye sorunca, Resûl-i Ekrem Efendimiz, "Siz benim ashabımsınız; kardeşlerim ise henüz gelmediler; onlar sonra gelecekler." buyurdu. Sahabe efendilerimiz: "Ümmetinden henüz gelmeyenleri ötede nasıl tanıyacaksın ya Resûlallah?" dediklerinde, Şefkat Peygamberi şunları söylemişti: "Düşünsenize; bir adamın alnı ak ve ayağı sekili atları olsa ve onlar yağız ve doru atların arasında bulunsa, o adam kendi atlarını tanıyamaz mı? Sahabiler: "Elbette tanır ey Allah'ın Resûlü" dediler. Allah Resûlü "İşte benim kardeşlerim abdestten dolayı yüzleri nurlu, el ve ayakları parlak olarak gelecekler. Ben havzın başına onlardan önce varacak (ve tanıdıklarımı tutup yanıma alacağım)" *[Müslim, Tahâret 39]*

511 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلٰى مَا يَمْحُو اللّٰهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟» قَالُوا: بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem aleyhi ekmelü't-tehâyâ Ashab-ı kirama:

"Allah'ın, hatalarınızı silip temizleyeceği ve sizi derece derece yükseltmeye vesile kılacağı şeyleri söyleyeyim mi? diye sorunca onlar: Evet yâ Resûlallah, diye karşılık verdiler. Bunun üzerine Efendimiz şöyle buyurdu: (Şartların alabildiğine ağırlaştığı ve) abdestin zorlaştığı durumlarda zahmetine rağmen eksiksiz, tastamam abdest almak, mescitle ev arasında gelip gidip çok yol yürümek ve bir namazdan sonra diğer bir namazı beklemeye koyulmak... İşte (ribat) sınır boylarında nöbet tutma seviyesinde kendini Hak'la irtibatlandırma budur." *[Müslim, Taharet 41]*

512 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُبْلِغُ أَوْ فَيُسْبِغُ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةُ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ»

Ömer İbn Hattâb radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz güzelce ve eksiksiz bir abdest alır da sonra "Eşhedü en lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve Resûlüh" diye kelime-i şehadeti söylerse, kendisine cennetin sekiz kapısı birden açılır. O da dilediği kapıdan içeri girer." *[Müslim, Taharet 17]*

Ezanın Fazileti ve Adabı

513 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهِمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا عَلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Eğer insanlar, ezanın ve ilk safta namaz kılmanın faziletini bilseler, (çok sayıda talep olur) aralarında kura çekmek zorunda kalırlardı. Yine mescide erken gelip cemaate vaktinden önce yetişmenin faziletini bilseler, birbirleriyle yarışırlardı. Bir de yatsı ve sabah namazındaki cemaat sevabını bilseler, emekleyerek ve sürünerek dahi olsa bu iki namaza gelirlerdi." *[Buhari, Ezan 9; Müslim, Salât 129]*

514 عَنْ مُعَاوِيَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «الْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

Muaviye radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Kıyamet günü müezzinler boyları ve endamları itibarıyla insanların en uzunları olarak temayüz edecekler (ve Allah'ın rahmetinden ziyadesiyle ümitvar olacaklardır.)" *[Müslim, Salât 14]*

515 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُوا اللهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ

فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ezanı işittiğiniz zaman, müezzinin dediklerini siz de deyiniz. Daha sonra bana salavât getirin. Zira her kim bana bir defa salavât getirse, Allah ona on salât (rahmet) ile mukabele buyurur. Salavâtın ardından benim için Allah'tan vesile isteyin. Vesile, cennette Allah'ın kullarından sadece bir kuluna nasip olacak yegâne makamdır. O bahtiyar tek kulun şahsım olmasını Allah'tan ümit ediyorum. Bu itibarla benim için vesileyi isteyen kimseye şefaatim vâcip olur." *[Müslim, Salât 11]*

516 عَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim ezanı dinledikten sonra şu duayı okursa kıyamet günü şefaatim ona vacip olur: "Ey bu kâmil davetin ve kılınacak namazın Rabbi olan Allahım! Muhammed'e sallallahu aleyhi ve sellem cennetteki en yüksek dereceyi ihsan et; Ona, yarattıkların içinde en ileri mertebeyi lütfet. Onu, kendisine vaat buyurduğun Makam-ı Mahmûd'a ulaştır." *[Buhari, Ezân 8, Tefsîru sûre 17/11]*

517 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ

مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ رَضِيتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ»

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim müezzinin okuduğu ezanı dinledikten sonra şunları söylerse geçmiş günahları bağışlanır: "Tek olan ve ortağı bulunmayan Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederim. Rab olarak Allah'tan, peygamber olarak Muhammed'den sallallahu aleyhi ve sellem din olarak da İslâm'dan hoşnudum." *[Müslim, Salât 13]*

Namazların Fazileti ve Adabı

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ "Muhakkak ki namaz, insanı, ahlâk dışı davranışlardan, meşru olmayan işlerden uzak tutar." {*Ankebût Sûresi, 29/45*}

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطٰى "Namazlara, hele salât-ı vustaya dikkat edin." {*Bakara Sûresi, 2/238*}

(Bu âyetteki "salât-ı vusta", orta namaz anlamındadır ve ikindi yahut sabah namazına işaret edilmektedir.)

518 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ هَلْ يَبْقٰى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ؟» قَالُوا: لَا يَبْقٰى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ، قَالَ: «فَذٰلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، يَمْحُو اللّٰهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Birinizin kapısı önünde bir ırmak olsa da günde beş defa yıkansa, hiç bedeninde kirden eser kalır mı, ne dersiniz?" Sahabiler: "Hayır, kirden hiçbir eser kalmaz." diye cevapladılar. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem buyurdu ki: "İşte beş vakit namazın misali de böyledir. Cenâb-ı Hak onlarla hata ve günahları silip imha eder." *[Buhari, Mevâkît 6; Müslim, Mesâcid 283]*

519 عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنِ امْرِيءٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَمْ تُؤْتَ كَبِيرَةٌ، وَذٰلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ»

Hz. Osman radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Herhangi bir müslüman şahıs, beş vakit farz namazın herhangi birinin vakti geldiğinde güzelce abdest alır, huşû içinde ve rükûunu da tam yaparak tadil-i erkân üzere namazını kılarsa, herhangi bir büyük günah işlenmediği müddetçe kılmış olduğu namaz önceki küçük günahlarına keffâret olur. Bu müjde, kıyamete kadar geçerlidir." *[Müslim, Tahâret 7]*

520 عَنْ زُهَيْرِ بْنِ عُمَارَةَ بْنِ رُوَيْبَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «لَنْ يَلِجَ النَّارَ أَحَدٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا» يَعْنِي الْفَجْرَ وَالْعَصْرَ.

Ebû Züheyr İbn Umâra İbn Ruveybe radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Güneş doğmadan ve batmadan önceki sabah ve ikindi namazlarını aksatmatan itina ile kılan kişi cehenneme girmeyecektir." *[Müslim, Mesâcid 213]*

521 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ، فَيَسْأَلُهُمُ اللهُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ: كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Gece ve gündüzde bir kısım melekler nöbetleşe aranızda bulunurlar. Bunlar sabah namazı ile ikindi namazında nöbet değişimi için bir araya gelirler. Sonra sizi geceleyin takip eden melekler (durumunuzu bildirmek üzere huzur-u ilahiye) yükselir. Allah, her şeyi çok daha iyi bildiği halde bu meleklere sorar: "Kullarımı nasıl bıraktınız?" Melekler de derler ki: "Gittik namaz kılıyorlardı, döndük yine namaz kılıyorlardı." *[Buhari, Mevâkît 16; Müslim, Mesâcid 210]*

522 عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْبَجَلِيِّ ﷺ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هٰذَا الْقَمَرَ، لَا تُضَامُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلٰى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا»

Cerîr İbn Abdullah el-Becelî radıyallahu anh demiştir ki:

Bir gece Nebiyy-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Dolunaya baktı ve şöyle buyurdu:

"Siz şu dolunayı zahmet çekmeden ve izdiham yapmadan gördüğünüz gibi Rabbinizi de göreceksiniz. O halde gücünüz yettiği nispette güneş doğmadan ve batmadan önceki (sabah ve ikindi namazını) kaçırmamaya çalışın." *[Buhari, Mevâkît 16; Müslim, Mesâcid 211]*

523 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ أَوْ رَاحَ، أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ نُزُلاً كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim sabah akşam camiye ve cemaate devam ederse, onun her gidip gelişine mukabil Allah cennette izzet ü ikram (yüksek mertebeler) hazırlar." *[Buhari, Ezan 37; Müslim, Mesâcid 285]*

524 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ مَضٰى إِلٰى بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللّٰهِ لِيَقْضِيَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللّٰهِ كَانَتْ خُطُوَاتُهُ إِحْدَاهَا تَحُطُّ خَطِيئَةً وَالْأُخْرٰى تَرْفَعُ دَرَجَةً»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim ki evinde güzelce temizlenir ve sonra Cenâb-ı Hakk'ın farz kılmış olduğu ibadetlerden birini yerine getirmek için Hak evlerinden birine giderse, attığı adımların birisi onun küçük bir günahını silerken; diğeri de mertebesini bir derece yükseltir." *[Müslim, Mesâcid 282]*

525 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: خَلَتِ الْبِقَاعُ حَوْلَ الْمَسْجِدِ، فَأَرَادَ بَنُو سَلِمَةَ أَنْ يَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ، فَبَلَغَ ذٰلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَهُمْ: «بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ؟ قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَدْ أَرَدْنَا ذٰلِكَ، فَقَالَ: «بَنِي سَلِمَةَ دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ، دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ» فَقَالُوا: مَا يَسُرُّنَا أَنَّا كُنَّا تَحَوَّلْنَا.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Mescid-i Nebevî'nin etrafında boş araziler vardı. Selimeoğulları da mescidin yakınına taşınıp yerleşmek istediler. Taşınma

teşebbüsleri Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem intikal edince, kendilerine: "Duyduğuma göre mescidin yakınına taşınıp yerleşmek istiyormuşsunuz?" dedi. Onlar: Doğrudur ya Resûlallah, böyle bir arzumuz var, dediler. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem onlara hitaben iki defa şöyle dedi: "Selimeoğulları! Yurtlarınızda kalın. Böylelikle mescide gelirken attığınız adımlara sevap yazılsın." Resûlullah böyle buyurunca onlar da memnuniyetlerini şöyle ifade ettiler: Öyleyse niye taşınalım ki; kalırız daha iyi. *[Müslim, Mesâcid 280]*

526 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷛ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلٰى مَا يَمْحُو اللّٰهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ قَالُوا بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ. قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem aleyhi ekmelü't-tehâyâ Ashab-ı kirama:

"Allah'ın, hatalarınızı silip temizleyeceği ve sizi derece derece yükseltmeye vesile kılacağı şeyleri söyleyeyim mi diye sorunca onlar: Evet yâ Resûlallah diye karşılık verdiler. Bunun üzerine Efendimiz şöyle buyurdu: (Şartların alabildiğine ağırlaştığı ve) abdestin zorlaştığı durumlarda zahmetine rağmen eksiksiz, tastamam abdest almak, mescitle ev arasında gelip gidip çok yol yürümek ve bir namazdan sonra diğer bir namazı beklemeye koyulmak... İşte (ribat) sınır boylarında nöbet tutma seviyesinde kendini Hak'la irtibatlandırma budur." *[Müslim, Taharet 41]*

527 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷻ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cemaatle eda edilen namaz, yalnız kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir." *[Buhari, Ezan 30; Müslim, Mesâcid 249]*

528 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ تُضَعَّفُ عَلٰى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَفِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ ضِعْفًا، وَذٰلِكَ أَنَّهُ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ، لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلَّا رُفِعَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ، وَحُطَّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ، فَإِذَا صَلّٰى لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَيْهِ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ، مَا لَمْ يُحْدِثْ، تَقُولُ: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ، اَللّٰهُمَّ ارْحَمْهُ. وَلَا يَزَالُ فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرَ الصَّلَاةَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Nebiler Serveri Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir şahsın cemaatle kıldığı namazın ecri, evinde ve işyerinde yalnız başına kıldığı namazdan yirmi beş kat daha faziletlidir. Bu da şundandır: O şahıs, şartlarına riayet ederek güzelce abdest alır, sonra namaz kılma niyetinden başka bir maksat taşımadan mescide giderse, attığı her adımla mertebesi bir derece yükseltilir hem de bir günahı silinir. Namazı kıldıktan sonra abdestini bozmadığı ve namazgâhtan ayrılmadığı müddetçe melekler o şahsa: "Allahım, ona rahmetinle muamele et, ona merhamet et!" diyerek dua ederler. Hem o şahıs namazı beklediği süre zarfında namaz kılıyor gibi sevap kazanır." *[Buhari, Ezan 30; Müslim, Mesâcid 272]*

529 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْتَطَبَ ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا، ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلٰى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a kasem olsun içimden öyle geçiyor ki evvela odun toplanmasını emredeyim de odunlar toplansın. Ardından namaz için ezan okunsun. Derken bir şahsa cemaate namaz kıldırmasını emredeyim de bu esnada gidip cemaate gelmeyen adamları bulayım ve onlar içindeyken evlerini ateşe vereyim!" *[Buhari, Ahkâm 52, Ezân 29; Müslim, Mesâcid 251]*

530 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ وَلَا بَدْوٍ لَا تُقَامُ فِيهِمُ الصَّلَاةُ إِلَّا قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ. فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذِّئْبُ مِنَ الْغَنَمِ الْقَاصِيَةَ»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Bir yerleşim yerinde veya çöl, kır gibi tenha yerlerde en az üç kişi bulunur da cemaatle namaz kılınmazsa, şeytan onlardaki bu dağınıklığı fırsat bilerek kendilerini kuşatır (onları avucunun içine alır). Zinhar cemaati terk etmeyin! Zira sürüden ayrılan koyunu kurt yer (cemaatten uzak kalan kimseyi şeytan kolaylıkla aldatır)." *[Ebû Davud, Salât 46]*

531 عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ»

Osman İbn Affân radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Her kim yatsı namazını cemaatle kılarsa, gecenin yarısını namazla ihya etmiş gibidir. Her kim sabah namazını cemaatle kılarsa, bütün geceyi namaz kılarak geçirmiş gibi olur." *[Müslim, Mesâcid 260]*

Farz Namazlara Hiç Terk Etmeden Devam Etmek

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطٰى “Namazlara, hele salât-ı vustaya (ikindi yahut sabah namazına) dikkat edin.” {*Bakara Sûresi, 2/238*}

فَإِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ “Eğer tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse onları serbest bırakın.” {*Tevbe Sûresi, 9/5*}

532 عَنْ مُعَاذٍ ﵁ قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ: «إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَادْعُهُمْ إِلٰى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللّٰهِ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذٰلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذٰلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى اِفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلٰى فُقَرَائِهِمْ فإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذٰلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبيْنَ اللّٰهِ حِجَابٌ»

Muaz radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni Yemen’e (vali ve kadı olarak) gönderirken şöyle buyurdu:

“Sen Ehli kitap bir topluma gidiyorsun. Onları öncelikle Allah’tan başka hiçbir ilah olmadığına ve benim Allah’ın Resûlü olduğuma şahadet etmeye davet et! Bu çağrını kabul edip şahadet getirirlerse, bu sefer Allah’ın kendilerine bir gün ve gecede eda edilecek beş vakit namazı farz kıldığını tebliğ et! Bunu da kabul ederlerse, Hak Teâlâ’nın onlara zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere zekâtı farz kıldığını haber ver! Bunu da kabul ettikleri takdirde, zekât toplarken -kendi rızalarıyla verdikleri müstesna- onların mallarından en değerlilerini almaktan sakın!

Bu hususta veya başka herhangi bir konuda insanlara zulmedip mazlumun bedduasına maruz kalmaktan da çekin; zira mazlumun bedduasının Allah'a ulaşmasında hiçbir şey perde ve mâni olamaz." *[Buhari, Zekât 41; Müslim, İman 29-31]*

533 عَنْ جَابِرٍ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكَ الصَّلَاةِ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Şu bir hakikat ki insanla şirk ve küfür arasındaki perde namazı terk etmekle kalkar." *[Müslim, İman 134]*

İzah: Kişi namazı terk etti mi, işte o zaman küfürle arasında hiçbir perde kalmamış demektir. Küfür tarafına geçmesi an meselesidir; hatta sınır kalktığı için geçtiğini anlayamaz bile…

534 عَنْ بُرَيْدَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ اَلصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ»

Büreyde radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bizimle onlar (münafıklar) arasındaki temel husus namazdır. Namazı terk eden münafık artık küfrünü açıkça belli etmiştir. (Biz müslümanlar bu durumda ona kâfirlere uygulanan hukuku uygularız.)" *[Tirmizi, İman 9]*

535 عَنْ شَقِيقِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ التَّابِعِيِّ الْمُتَّفَقِ عَلٰى جَلَالَتِهِ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: كَانَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ لَا يَرَوْنَ شَيْئًا مِنَ الْأَعْمَالِ تَرْكُهُ كُفْرٌ غَيْرَ الصَّلَاةِ.

Tabiînden ve muhterem bir şahsiyet olduğu herkes tarafından kabul edilen Şakîk İbn Abdullah rahimehullah demiştir ki:

Hz. Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem ashabı, herhangi bir ameli terketmeyi küfür saymazlardı ama namazı bundan müstesna tutarlardı." *[Tirmizi, İman 9]*

536 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلَاتُهُ فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ فَإِنِ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْئًا، قَالَ الرَّبُّ ﷻ: اُنْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَيُكَمَّلَ بِهَا مَا انْتَقَصَ مِنَ الْفَرِيضَةِ؟ ثُمَّ تَكُونُ سَائِرُ أَعْمَالِهِ عَلٰى هٰذَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü kulun hesaba çekileceği ilk ameli farz namazlarıdır. Eğer namazlarını tam ve makbul olarak eda etmişse, gayri kulun hesabı kolay geçer ve maksuduna erişir. Şayet bu namazlarını tam kılmamış ise sorgusu çetin geçer ve matlubuna ulaşamaz. Farz namazlarında noksanlık varsa, Azîz ve Celîl Allah: "Kulumun bu noksanlarının tamamlanacağı sünnet ve nafile namazları var mı, araştırınız?" buyurur. Böylece farz namazlardaki noksanlıklar sünnet ve nafile namazlarla takviye edilir. Ardından bu minval üzere diğer amellerinden sorguya çekilir." *[Tirmizi, Mevâkît 188]*

Safları Düzgün Tutmanın Fazileti ve Adabı

537 عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ﵄ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «أَلَا تَصُفُّونَ كَمَا تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟» فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ

وَكَيْفَ تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟ قَالَ: «يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُوَلَ، وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ»

Câbir İbn Semura radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hane-i saadetinden mescide çıktı ve bizim yanımıza gelince "Meleklerin Rableri huzurunda saf tuttukları gibi saf tutmak istemez misiniz?" buyurdu. Biz, "Ey Allah'ın Resûlü, Melekler Rablerinin huzurunda nasıl saf tutarlar?" diye sorduk. Cevaben şöyle buyurdu: "Onlar ön safları tamamlar ve safları birbirine perçinlenmiş gibi sımsıkı tutarlar." *[Müslim, Salât 119]*

538 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «خَيْرُ صُفوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا وَشَرُّهَا آخِرُهَا وَخيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Erkekler için safların en makbulü ilk saf, en az makbul olanı ise son saftır. Kadınlar için safların en makbulü son saf, makbul olmayanı ise ön saftır." *[Müslim, Salât 132]*

539 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يَمْسَحُ مَنَاكِبَنَا فِي الصَّلَاةِ وَيقُولُ: «اِسْتَوُوا وَلَا تَخْتَلِفُوا فتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ، لِيَلِنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَحْلَامِ وَالنُّهٰى ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهم ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهمْ»

Ebû Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, namaza duracağımız zaman eliyle omuzlarımıza dokunarak saflarımızı düzeltir ve şöyle derdi:

"Safları düzgün tutup hizayı bozmayın ki kalbleriniz de birbirinden farklı düşüp, hizadan çıkmasın (zahiren dağınık durmanız

batınen aranızda tam bir dayanışmanın olmadığının tezahürü olabilir). Sizden dine vâkıf ve akl-ı selim sahibi olanlarınız hemen benim arkamda saf tutsunlar. Sonra da seviyesine göre diğerleri ve diğerleri onların yanında veya arkasında yer alırlar." [Müslim, Salât 122]

540 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: «أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وَتَرَاصُّوا فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Bir defasında namaz için kamet getirilmişti. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mübarek yüzünü bize çevirdi ve buyurdu ki: "Saflarınızı dümdüz ve sımsıkı tutun! Zira ben sizi arkamdan da görmekteyim." [Buhari, Ezân 72; Müslim, Salât 125]

İzah: Görme ameliyesi göze değil beyne ait bir fonksiyondur. Görülecek nesneleri beyne göz ulaştırdığı için biz mecaz olarak, gözün gördüğünü söyleriz. Ama mutlaka bu nesneleri beyne gözün ulaştırması şart değildir. Bu itibarla da Efendimiz'in, arkasında bulunanları görmesi için muhakkak surette kafasının arka kısmında iki göz olması gerekmez.

İkincisi, nasıl ki Cenab-ı Hakk'ın gördürmesiyle o cennetleri, cehennemleri misalî tablolar halinde görmüştür. Ve bazen içinde bulunduğu zamanın çok üstüne çıkarak, uzak ve yakın mazide vuku bulan ve istikbalde vuku bulacak olan hâdiseleri bizzat görüp müşahede etmiştir; öyle de, arkasında bulunan eşyayı aynı şekilde ya temessül keyfiyetiyle ya da O'nun zamanı aşmışlığının normal bir sonucu olarak görmesi mümkündür ve vakidir.

541 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللّٰهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ»

Nu'mân İbn Beşîr radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Ya saflarınızı düzeltirsiniz ya da Allah yüzlerinizi ayrı ayrı

taraflara çevirerek aranızı açar (aranızdaki gönül bağı ve ittifak bozulur, ihtilaf ve tefrikaya düşersiniz)." *[Buhari, Ezan 71; Müslim, Salât 127]*

542 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَقِيمُوا الصُّفُوفَ وَحَاذُوا بَيْنَ الْمَنَاكِبِ وَسُدُّوا الْخَلَلَ وَلِينُوا بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ وَلَا تَذَرُوا فُرُجَاتٍ لِلشَّيْطَانِ وَمَنْ وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللّٰهُ وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعَهُ اللّٰهُ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Safları dosdoğru tutun. Omuzları da bir hizaya getirin. Boşlukları doldurun. Saf düzeni için elinizden tutup sizi ileri veya geri çeken kardeşlerinize mülâyemet gösterin. Safların arasında şeytanın girebileceği boşluklar bırakmayın. Allah, safları tamamlayıp bitiştirenlere lütuf ve ihsanını ulaştırır. Safları bitiştirmeyip saf düzenine muhalif hareket edenlere ise nimetlerini lütfetmez." *[Ebû Davud, Salât 93]*

543 عَنْ أَنَسٍ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «رُصُّوا صُفُوفَكُمْ وَقَارِبُوا بَيْنَهَا وَحَاذُوا بِالْأَعْنَاقِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرَى الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ مِنْ خَلَلِ الصَّفِّ كَأَنَّهَا الْحَذَفُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Saflarınızı (taşları birbirine kenetlenmiş duvar gibi) sıkı tutup perçinleyin. Safları birbirine yaklaştırın ve boyunlarınızı aynı hizaya getirin. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki şeytanın kılsız siyah koyun gibi saffın boş bırakılmış aralıklarından girip çıktığını çok iyi görmekteyim." *[Ebû Davud, Salât 93]*

Sünnet Namazların Fazileti

544 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte şu vakitlerde iki rekât sünnet namaz kıldım: Öğle namazından önce ve sonra; cuma, akşam ve yatsı namazlarından sonra. *[Buhari, Teheccüd 25, 29; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 104]*

545 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ» وَقَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ»

Abdullah İbn Mugaffel radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç defa "Her ezan ve kamet arasında (sünnet) namaz vardır." diye tekrar etti. Üçüncü defa söylediğinde "kılmak isteyene" diye ilave etti. *[Buhari, Ezân 14; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 304]*

546 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «رَكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا»

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا : «أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيعًا»

Âişe radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sabah namazının iki rekât sünneti, dünya ve içindeki her şeyden daha hayırlıdır."

Diğer rivayette ise, "Sabah namazının iki rekât sünneti bana bütün dünyadan daha sevimlidir." buyurmuştur. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 96]*

547 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَرَأَ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ: {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ} وَ {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ}

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazı sünnetinin ilk rekâtında 'Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn'u (Kâfirûn sûresini) ikinci rekâtında ise 'Kul hüvellahu ehad'ı (İhlâs Sûresi'ni) okurdu." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 98]*

548 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِيمَا بَيْنَ أَنْ يَفْرُغَ مِنْ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى الْفَجْرِ إِحْدٰى عَشْرَةَ رَكْعةً يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ وَيُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ فَإِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَتَبَيَّنَ لَهُ الْفَجْرُ وَجَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ، قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ، ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلٰى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ، هَكَذَا حَتّٰى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ لِلْإِقَامَةِ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem yatsı namazını kıldıktan sonra sabah namazına kadar olan süre içerisinde on bir rekât namaz kılardı. İki rekâtta bir selam verir ve sonunda bir rekât vitri eda ederdi. Müezzin sabah ezanını okuyup tanyeri ağarmaya başlayıncaya kadar bekler sonra Resûl-i Ekrem'i uyandırır, o da kalkıp iki hafif rekât hâlinde sünneti kılar, sonra müezzin tekrar gelip sabah namazının farzı için kamet getirme vaktinin geldiğini haber verinceye kadar sağ tarafına uzanırdı. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 121]*

İzah: Vitir namazı Hanefilere göre üç rekât, diğer mezheplere göre ise

bir rekâttır. Hanefiler de vitri tek rekâtlı bir namaz olarak uygulamışlar fakat rekât sayısını üç olarak ikrar etmişlerdir.

549 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي بَيْتِي قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعًا، ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي بِالنَّاسِ، ثُمَّ يَدْخُلُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ الْمَغْرِبَ، ثُمَّ يَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَيُصَلِّي بِالنَّاسِ الْعِشَاءَ وَيَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazının farzından önce hanemde dört rekât sünnet kılar, sonra mescide çıkıp cemaate farzı kıldırırdı. Farzdan sonra tekrar haneme gelir ve iki rekât sünnet kılardı. Akşam ve yatsı namazını kıldırdıktan sonra haneme gelerek iki rekât sünnet kılardı. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 105]*

550 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «رَحِمَ اللّٰهُ امْرَءًا صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İkindi namazının farzından önce dört rekât sünnet kılan kimseye Allah rahmetiyle muamele buyursun." *[Ebû Davud, Tatavvu 8; Tirmizi, Salât 201]*

551 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ فَقِيلَ: أَكَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ صَلَّاهُمَا؟ قَالَ: كَانَ يَرَانَا نُصَلِّيهِمَا فَلَمْ يَأْمُرْنَا وَلَمْ يَنْهَنَا.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Devr-i risalette güneşin batışından sonra akşam namazının farzını eda etmeden önce iki rekât namaz kılardık.

Hz. Enes'e 'Peki bu namazı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de kılar mıydı?' diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: O bizim kıldığımızı görür, fakat bize 'kılın veya kılmayın' diye bir şey söylemezdi. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 302]*

552 عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «صَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاةِ صَلَاةُ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ»

Zeyd İbn Sâbit radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Nafile veya sünnet namazlarını evlerinizde kılınız. Zira farzlar dışındaki namazların efdali, insanın evinde eda ettiği namazlardır." *[Buhari, Ezân 81, İ'tisâm 3; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 213]*

553 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اِجْعَلُوا مِنْ صَلَاتِكُمْ فِي بُيُوتِكُمْ، وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Namazınızın bir kısmını (nafile veya sünnetleri) evlerinizde eda edin de oraları kabirlere çevirmeyin." *[Buhari, Salât 52, Teheccüd 37; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 208]*

Vitir Namazı

554 عَنْ عَلِيٍّ ﵁ قَالَ: الْوِتْرُ لَيْسَ بِحَتْمٍ كَصَلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ، وَلَكِنْ سَنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ، فَأَوْتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ»

Hz. Ali radıyallahu anh demiştir ki:

Vitir namazı farz namaz ölçüsünde kesinleşmiş bir farz değildir. Fakat Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu devamlı surette kılmayı âdet edinmiş ve şöyle buyurmuştur: "Allah tektir; teki sever. Ey Kur'ân ehli! Siz de vitir namazını kılınız." *[Ebû Davud, Vitr 1; Tirmizi, Vitr 2]*

555 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «اِجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وِتْرًا»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Gece kıldığınız son namaz vitir olsun." *[Buhari, Vitr 4; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 151]*

Kuşluk Namazının Fazileti

556 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَكْعَتَيِ الضُّحٰى وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَرْقُدَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Halilim Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana her ay üç gün oruç tutmayı, her gün iki rekât kuşluk namazı kılmayı ve uyumadan önce vitir namazını eda etmeyi tavsiye etti. *[Buhari, Savm 60; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 85]*

İzah: Uyumadan önce vitir kılınması, gece namazına kalkma konusunda kendine güvenemeyenler için sözkonusudur. Yoksa gece namazına kalkıp sonrasında vitri kılmak daha faziletlidir.

557 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «يُصْبِحُ عَلٰى كُلِّ سُلَامٰى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ. فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ

تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزِيءُ مِنْ ذٰلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحٰى»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden her birinizin her bir eklemi için bir sadaka vermesi gerekir. Buna güç yetiremeyeceği müsellem olmakla beraber, her tesbih (sübhânallah demek) bir sadaka, her tahmîd (elhamdülillah demek) bir sadaka, her tehlîl (lâ ilâhe illallah demek) bir sadaka, her tekbir (Allahuekber demek) bir sadaka, iyiliği emretmek bir sadaka, kötülükten sakındırmak da bir sadakadır. Hiç olmazsa kuşluk vakti kılacağı iki rekât namaz bütün bu (şükründen âciz kaldığı nimetlere mukabil gelecek) sadakaların yerini tutar." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 84, Zekât 56]*

Tahıyyetü'l-Mescid Namazı

558 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتّٰى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ»

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Biriniz mescide girdiğinde iki rekât (nafile) namaz kılmadan oturmasın." *[Buhari, Salât 60; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 69]*

Abdest Alınca İmkân Varsa İki Rekât Nafile Namaz Kılmak

559 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لِبِلَالٍ: «يَا بِلَالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجٰى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الْإِسْلَامِ فَإِنِّي سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ» قَالَ: مَا عَمِلْتُ عَمَلاً أَرْجٰى عِنْدِي مِنْ أَنِّي لَمْ

أَتَطَهَّرْ طُهُورًا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذٰلِكَ الطُّهُورِ مَا كُتِبَ لِي أَنْ أُصَلِّيَ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Bilal'e (sabah namazı esnasında) şöyle dedi:

"Bilal! Müslüman olduktan sonra farzlar dışında işlediğin salih ameller içinde en fazla sevap kazanmayı umduğun amel hangisidir, bana söyler misin? Zira ben (rüyamda) cennette tıpkı dünyada olduğu gibi senin ayakkabılarının sesini önümde duydum!"

Bilal dedi ki: "Kendi nazarımda nafile ibadetlerim içinde en çok ecir beklediğim amel şu olsa gerek: Gece ve gündüz her ne zaman abdest almışsam, mutlaka onunla elimden geldiği kadar namaz kılmayı mutat hale getirmişimdir." *[Buhari, Teheccüd 17; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 108]*

Cuma Namazı Hakkında

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ * فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "Ey iman edenler! Cuma namazına ezan ile çağırıldığınız zaman derhal Allah'ı zikretmeye (hutbe ve namaza) gidin, alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır. Namaz tamamlanınca yeryüzüne yayılın, işinize gücünüze gidin! Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın! Felaha ermenizi ümid ederek Allah'ı çok zikredin!" {*Cumua Sûresi, 62/9-10*}

560 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: «الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ وَرَمَضَانُ إِلٰى رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde, beş vakit namazdan her biri bir sonraki vakte kadar, her cuma bir sonraki cumaya kadar ve her ramazan bir sonraki ramazana kadar aralarında geçen günahlara kefaret olur." *[Müslim, Taharet 16]*

561 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵃ أَنَّهُمَا سَمِعَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ عَلٰى أَعْوَادِ مِنْبَرِهِ: «لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ ثُمَّ لَيَكُونُنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ»

Ebû Hureyre ve İbn Ömer radıyallahu *anhum* demişlerdir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem minberin üzerinde şöyle buyurdu:

"Cuma namazlarını terk eden bazı kimseler ya buna son verirler ya da Allah onların kalblerini mühürler de gafillerden oluverirler." *[Müslim, Cum'a 40]*

562 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلٰى كُلِّ مُحْتَلِمٍ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cuma gününe mahsus boy abdesti almak, büluğ çağını idrak etmiş herkese vacip gibidir." *[Buhari, Ezan 161, Cum'a 2; Müslim, Cum'a 5]*

563 عَنْ سَمُرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ تَوَضَّأَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَبِهَا وَنِعْمَتْ وَمَنِ اغْتَسَلَ فَالْغُسْلُ أَفْضَلُ»

Semura radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cuma günü abdest alan kimse, ne iyi etmiştir! Hele bir de

gusledip boy abdesti alırsa, daha faziletli bir iş yapmış olur." *[Ebû Davud, Tahâret 128; Tirmizi, Cum'a 5]*

564 عَنْ سَلْمَانَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرٰى»

Selman el-Farisî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir kimse cuma günü boy abdesti alarak elinden geldiğince her çeşit temizliğini yapar, saç ve sakalını yağlayıp tarar (saç ve sakal bakımını yapar) veya evindeki mevcut güzel kokudan sürünür sonra hanesinden çıkıp mescide gider, orada yan yana oturan iki müminin arasını açmadan ve onlara eziyet vermeden güzelce oturur daha sonra Allah'ın kendisine bahşettiği kadar namaz kılar, ardından da hutbeye başlayan hatibi sükûnet içinde dinlerse, o kişinin o cuma ile bir sonraki cuma arasındaki küçük günahları bağışlanır." *[Buhari, Cum'a 6]*

565 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim cuma günü cünüplükten dolayı guslediyormuş gibi boy abdesti aldıktan sonra erken vakitte mescide giderse bir deve; bir sonraki vakitte giderse bir sığır, daha sonraki bir vakitte giderse boynuzlu bir koç kurban etmiş gibi sevaba nâil olur. Daha da ileri bir vakitte giderse bir tavuk, sonuna doğru giderse bir yumurta tasadduk etmiş gibi sevap kazanır. İmam minbere çıkınca da (o saate kadar gelenlerin sevaplarını kaydeden) melekler zikri (hutbeyi) dinlemek için cemaatin arasına katılır ve hazır bulunurlar." *[Buhari, Cum'a 4; Müslim, Cum'a 10]*

566 عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ»

Evs İbn Evs radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizin en faziletli gününüz şüphesiz cumadır. Binaenaleyh o günde bana çokça salavât getirin. Zira sizin salât u selamlarınız bana arz edilir." *[Ebû Davud, Salât 201, Vitr 26]*

Şükür Secdesi

567 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﷺ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ مِنْ مَكَّةَ نُرِيدُ الْمَدِينَةَ فَلَمَّا كُنَّا قَرِيبًا مِنْ عَزْوَرَاءَ نَزَلَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَدَعَا اللّٰهَ سَاعَةً، ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا فَمَكَثَ طَوِيلاً، ثُمَّ قَامَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ سَاعَةً، ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا فَعَلَهُ ثَلَاثًا وَقَالَ: إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي وَشَفَعْتُ لِأُمَّتِي فَأَعْطَانِي

ثُلُثَ أُمَّتِي فَخَرَرْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي شُكْرًا، ثُمَّ رَفَعْتُ رَأْسِي فَسَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي فَأَعْطَانِي ثُلُثَ أُمَّتِي فَخَرَرْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي شُكْرًا، ثُمَّ رَفَعْتُ رَأْسِي فَسَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي فَأَعْطَانِي الثُّلُثَ الْآخِرَ فَخَرَرْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي»

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Medine'ye dönmek üzere Mekke'den ayrılmıştık. Azverâ denen mevkiye yakın bir yerde iken Resûl-i Ekrem bineğinden indi. Sonra ellerini kaldırarak bir müddet dua etti. Ardından secdeye kapandı ve uzun müddet başını secdeden kaldırmadı. Sonra ayağa kalktı ve tekrar ellerini açıp bir süre daha dua etti. Ardından yine secdeye kapandı ve bunu üç kez tekrarladı. Sonra bize buyurdu ki:

"Rabbime niyaz edip ümmetim için şefaat diledim; ümmetimin üçte birini bana bağışladı. Bundan dolayı Rabbime şükür secdesi yaptım. Sonra başımı secdeden kaldırdım ve tekrar Rabbimden ümmetimi bağışlamasını istedim. Bana ümmetimin üçte birini daha bağışladı. Ben de Rabbimin bu lütfuna şükür secdesine kapanarak mukabele ettim. Son bir defa daha başımı kaldırıp Rabbimden ümmetimi diledim. Benim için geride kalan son üçte birini de bağışladı. Ben de Rabbime şükür secdesi ile mukabelede bulundum." *[Ebû Davud, Cihâd 152]*

Gece Namazı (Teheccüd) Kılmanın Fazileti

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسٰى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا "Sana mahsus olmak üzere gecenin bir kısmında kalkıp Kur'ân oku, teheccüd namazı kıl. Böylece Rabbinin seni Makam-ı Mahmûd'a eriştireceğini umabilirsin." {*İsrâ Sûresi, 17/79*}

تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ "Teheccüd namazı kılmak için yataklarından kalkarlar…" {*Secde Sûresi, 32/16*}

كَانُوا قَلِيلاً مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ "Geceleri az uyurlardı…" {*Zâriyât Sûresi, 51/17*}

568 عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ» قَالَ سَالِمٌ: فَكَانَ عَبْدُ اللهِ بَعْدَ ذٰلِكَ لَا يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلاً.

Abdullah İbn Ömer'in oğlu Sâlim radıyallahu anhum demiştir ki:

Babam Abdullah, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem kendisine hitaben "Abdullah ne iyi insandır! Keşke teheccüd namazını da kılsa!" buyurduğunu anlattı. Öyle ki, o günden sonra babam geceleri (çok namaz kılar) pek az uyurdu. *[Buhari, Teheccüd 2; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 139]*

569 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ نَامَ لَيْلَةً حَتّٰى أَصْبَحَ، قَالَ: « ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ أَوْ قَالَ: فِي أُذُنِهِ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Nebiyy-i Ekrem'in aleyhi ekmelü't-tehâyâ huzurunda bütün geceyi sabaha kadar uyuyarak geçiren bir adamdan bahsedilince şöyle buyurdu: "Öyleyse o adam şeytanın kulaklarına -veya kulağına- bevlettiği bir kimsedir." *[Buhari, Teheccüd 13; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 205]*

570 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلٰى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ عَلٰى كُلِّ عُقْدَةٍ: عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهَ تَعَالٰى اِنْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ

تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقَدُهُ كُلُّهَا فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Biriniz gece uyuduğu zaman şeytan onun ense köküne üç düğüm atar. Her düğümü attığı yere "Önünde uzun bir gece var, yat, uyu, keyfine bak!" diyerek eliyle vurur. Buna rağmen şayet o kişi uyanır ve (besmele, tesbih, tehlîl vb. çekerek) Allah'ın adını anarsa, düğümlerin biri çözülür. Abdest alırsa, bir düğüm daha çözülür. Bir de namaz kılarsa, şeytanın attığı bütün düğümler çözülür ve böylece (şeytana karşı zaferini ilan etmiş olan o teheccüd kahramanı) canlı ve hoş bir hâlet-i ruhiye ile sabaha erer. Aksi halde içi kararmış, keyifsiz ve uyuşuk bir halde güne başlar." *[Buhari, Teheccüd 12; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 207]*

571 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خِفْتَ الصُّبْحَ فَأَوْتِرْ بِوَاحِدَةٍ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem söyle buyurdu:

"Gecenin nafile namazları ikişer ikişer kılınır. Sabah namazı vaktinin girmesinden endişe ettiğin zaman son iki rekâta bir rekât daha ekleyerek vitri kıl." *[Buhari, Teheccüd 10; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 146]*

572 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُفْطِرُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يَصُومَ مِنْهُ وَيَصُومُ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئًا وَكَانَ لَا تَشَاءُ أَنْ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتَهُ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem bazen günlerce oruç tutmaz-

dı da biz o ay hiç oruç tutmayacak diye düşünürdük. Bazen de o kadar çok oruç tutardı ki, artık o ayı hep oruçlu geçirecek zannederdik. Onu geceleyin namaz kılarken göreceğini hiç ummazken namazda görürsün. Yine onun uyuyup istirahat etmediğini zannedersin de uyuduğuna şahit olursun. *[Buhari, Teheccüd 11]*

573 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي إِحْدٰى عَشْرَةَ رَكْعَةً تَعْنِي فِي اللَّيْلِ يَسْجُدُ السَّجْدَةَ مِنْ ذٰلِكَ قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ، وَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَضْطَجِعُ عَلٰى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتّٰى يَأْتِيَهُ الْمُنَادِي لِلصَّلَاةِ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem geceleri on bir rekât namaz kılardı. Bazı rekâtlarda, sizden birinin elli âyet okuyacağı süre kadar secdesini uzatır, başını yerden kaldırmazdı. Sabah namazının farzından önce de iki rekât sünnet kılar, müezzin gelip namaz için nida edene kadar sağ tarafı üzerine uzanıp biraz istirahat ederdi. *[Buhari, Vitir 1, Teheccüd 3.]*

574 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا مَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلٰى إِحْدٰى عَشْرَةَ رَكْعَةً، يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي»

Hz. Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ne Ramazanda ne de sair zamanlarda on bir rekâttan fazla gece namazı kılmazdı. Önce

dört rekât kılardı ki; onların güzelliğini ve uzunluğunu ne sen sor ne ben söyleyeyim! Sonra dört rekât daha kılardı ki; onların da güzelliğini ve uzunluğunu hiç sorma! Bunların ardından üç rekât vitir kılardı. (Bir keresinde) Ben: Ey Allah'ın Resûlü, vitri kılmadan uyur musun? diye kendilerine sorduğumda buyurdular ki: "Yâ Âişe! Benim gözlerim uyur ama kalbim uyumaz." *[Buhari, Teheccüd 16, Teravih 1; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 125]*

575 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً، فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتّٰى هَمَمْتُ بِأَمْرِ سَوْءٍ. قِيلَ: مَا هَمَمْتَ؟ قَالَ: هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأَدَعَهُ.

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki:

Bir gece Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber namaza durdum. Kıyamda o kadar uzun süre kaldı ki, neredeyse nâhoş bir şey yapacaktım." Kendisine "Ne yapmayı düşünmüştün?" diye sorulunca şu cevabı verdi: "Yere oturup O'nu namazda kâim olarak yalnız bırakmayı niyet etmiştim." *[Buhari, Teheccüd 9; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 204]*

576 عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَحَ الْبَقَرَةَ فَقُلْتُ يَرْكَعُ عِنْدَ الْمِئَةِ، ثُمَّ مَضٰى فَقُلْتُ يُصَلِّي بِهَا فِي رَكْعَةٍ فَمَضٰى فَقُلْتُ يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ النِّسَاءَ فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا يَقْرَأُ مُتَرَسِّلاً، إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ وَإِذَا مَرَّ بِتَعَوُّذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ فَجَعَلَ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، ثُمَّ قَامَ طَوِيلاً قَرِيبًا مِمَّا رَكَعَ ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلٰى فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ.

Huzeyfe radıyallahu anh demiştir ki:

Bir gece Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte namaza durdum. Bakara Sûresini okumaya başladı. Kendi kendime yüz âyet okuyunca herhalde rükûa varır diye düşündüm. Fakat yüz âyeti okuduktan sonra rükûa varmayıp kıraate devam etti. Bu sefer ben herhâlde bu sûreyi iki rekâta bölüştürerek okuyacak sonra namazı öyle bitirecek diye düşündüm ama öyle yapmadı ve kıraate devam etti. Artık herhâlde bu sûre ile rükûa varır dedim, varmadı. Akabinde Nisâ Sûresine başladı ve bitirdi. Sonra Âl-i İmran Sûresine başladı, onu da okudu. Okurken ağır ağır tertil üzere okuyor, içinde tesbih ifadesi geçen âyete gelince Allah'ı tesbih ediyor, dilek ve istek ifadesi geçen âyeti okuyunca da Allah'tan niyaz ve talepte bulunuyor, sığınma ifadesi geçen bir âyete gelince de Allah'a sığınıyordu. Bu uzun kıyam ve kıraattan sonra nihayet rükûa vardı. "Sübhâne rabbiye'l-azîm" (Ben yüce Rabbimi Zâtına yakışmayan her türlü sıfattan tenzih ve takdis ederim) diyerek tesbih etmeye başladı. Rükûu da kıyâmı kadar uzun oldu. Sonra "Semiallâhu limen hamideh, rabbenâ leke'l-hamd (Allah, kendisine hamd edeni işitir, hamd bütünüyle ezelden ebede yalnız Sana mahsustur ey Rabbimiz)" dedi ve rükûda kaldığı süreye yakın ayakta durdu. Sonra secdeye vardı ve "Sübhâne rabbiye'l-a'lâ" (Ben Yüce Rabbimi Zâtına yakışmayan her türlü sıfattan tenzih ve takdis ederim) diyerek tesbih etti. Secdesi de neredeyse ayakta beklediği kadar uzun idi. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 203]*

577 عَنْ جَابِرٍ ﵁ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: أَيُّ الصَّلَاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «طُولُ الْقُنُوتِ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem "Hangi namaz daha efdaldir?" diye sorulunca "Kıyamı (kıraati) uzun olan namazdır." buyurdu. *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 165]*

578 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللّٰهِ صَلَاةُ دَاوُدَ، وَأَحبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللّٰهِ صِيَامُ دَاوُدَ، كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَنَامُ سُدُسَهُ وَيَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a en sevimli gelen namaz ve oruç Hz. Davud'un namazı ve orucudur. Davud aleyhisselâm gecenin ilk yarısında istirahat eder, üçte birini namaz kılarak geçirir ve altıda birinde de uyurdu. Hem o, bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı." *[Buhari, Teheccüd 7; Müslim, Sıyâm 189]*

579 عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللّٰهَ تَعَالٰى خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذٰلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Gecelerde saklı öyle bir vakt-i icâbet vardır ki, herhangi bir müslüman o ana tevafuk edip Allah'tan dünya ve âhirete dair hayırlı bir şey isterse, Cenâb-ı Mevlâ ona istediği şeyi verir. Bu lütuf her gece böyle devam eder." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 166]*

580 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ قَالَ:قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ:«مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَقَرَأَهُ فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ كُتِبَ لَهُ كَأَنَّمَا قَرَأَهُ مِنَ اللَّيْلِ»

Hz. Ömer radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim uyuyakaldığından dolayı gece mutat olarak yaptığı hizbinin tamamını (namaz, zikir ve tesbih gibi ibadetleri) yahut bir kısmını yapamayıp bilahare onu sabah ile öğle namazı arasında telafi ederse, kendisine onu geceleyin okumuş gibi sevap yazılır." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 142]*

581 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «رَحِمَ اللهُ رَجُلاً قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ، فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، رَحِمَ اللهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Gece kalkıp namaz kılan, hanımını da uyandıran, kalkmazsa yüzüne su serperek uyandırmaya çalışan bir adama Allah rahmetiyle muamele etsin! Yine gece kalkıp namaz kılan, kocasını da uyandıran, kalkmazsa yüzüne su serperek uyandırmaya çalışan kadına da Allah rahmetiyle muamele etsin!" *[Ebû Davud, Tatavvu 18]*

582 عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَعَلَّهُ يَذْهَبُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبَّ نَفْسَهُ»

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Biriniz namaz kılarken uyuklarsa, uykusu geçene kadar

istirahat etsin. Zira uykulu olduğu hâlde namaz kılarsa, istiğfar edeceği yerde kendi aleyhine bir şeyler söyleyebilir." *[Buhari, Vudû 53; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 222]*

Ramazan Gecelerinde Kılınan Namaz (Teravih Namazı)

583 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim gönülden inanarak ve karşılığını sırf Allah'tan bekleyerek Ramazan ayını (teravih vesaire) namazıyla ihya ederse, geçmiş küçük günahları bağışlanır." *[Buhari, İman 37; Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 173]*

584 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوَتْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ»

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kadir gecesini Ramazan ayının son on günündeki tek gecelerde araştırınız!" *[Buhari, Leyletu'l-kadr 3]*

585 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ الْأَوَاخِرُ مِنْ رَمَضَانَ أَحْيَا اللَّيْلَ وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ وَجَدَّ وَشَدَّ الْمِئْزَرَ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Ramazan ayının son on günü girdiğinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem geceleri ihyâ eder, hane halkını uyandırır, ibadete ihtimam ve gayret gösterirdi. *[Buhari, Leyletul-kadr 5; Müslim, İtikâf 7]*

Diş Temizliğinin Fazileti ve Fıtrî Bazı Tavsiyeler

586 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلٰى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ümmetime yahut insanlara meşakkat verme endişesini taşımasaydım, her namaz öncesinde misvak kullanmalarını (dişlerini temizlemelerini) emrederdim." *[Buhari, Cum'a 8, Savm 27; Müslim, Taharet 42]*

587 عَنْ حُذَيْفَةَ ﵁ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ النَّوْمِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ.

Huzeyfe radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem uyandıkları zaman misvakla ağız temizliği yaparlardı. *[Buhari, Vudû' 73, Teheccüd 9; Müslim, Tahâret 46]*

588 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ»

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Misvak kullanmak (diş fırçalamak), hem ağzı temizler hem de Rabbi razı eder." *[Nesai, Taharet 4]*

589 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ وَإِعْفَاءُ اللِّحْيَةِ وَالسِّوَاكُ وَاسْتِنْشَاقُ الْمَاءِ وَقَصُّ الْأَظْفَارِ وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَحَلْقُ الْعَانَةِ وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ»

قَالَ الرَّاوِي: وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ إِلَّا أَنْ تَكُونَ الْمَضْمَضَةُ

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"On şeyi yapmak fıtratın gereğidir (sünnettir): Bıyıkları kısaltmak, sakal bırakmak, misvak kullanmak (diş fırçalamak), abdest alırken burna su çekmek, tırnakları kesmek, parmak boğumlarını yıkamak, koltuk altı kıllarını almak, etek tıraşı olmak, istincâ yapmak..."

Hadisin ravisi demiştir ki: "Onuncusunu unuttum ancak o mazmaza (abdest alırken ağza su vermek) olsa gerek." *[Müslim, Tahâret 56]*

Zekâtın Farziyeti ve Fazileti

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ "Namazı tam kılın, zekâtı verin." {*Bakara Sûresi, 2/43*}

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ "Hâlbuki onlara, şirkten uzak olarak yalnız Allah'a ibadet etmeleri, namazı hakkıyla ifa etmeleri, zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte sağlam, dosdoğru din budur." {*Beyyine Sûresi, 98/5*}

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا "Onların mallarından sadaka (zekât) al ki, bununla onları temizleyesin ve arındırasın." {*Tevbe Sûresi, 9/103*}

590 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلٰى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحِجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İslâm dini, beş temel üzerine bina edilmiştir: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem O'nun Resûlü olduğuna şahadet etmek, namazı tam eda etmek, zekât vermek, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmaktır." *[Buhari, İman 1; Müslim, İman 19]*

591 عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللّٰهِ ﵁ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ، ثَائِرَ الرَّأْسِ نَسْمَعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ وَلَا نَفْقَهُ مَا يَقُولُ حَتّٰى دَنَا مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ» قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُنَّ؟ قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ» فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «وَصِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ» قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ» قَالَ: وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ الزَّكَاةَ فَقَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا؟ قَالَ: «لَا، إِلاَّ أَنْ تَطَّوَّعَ» فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ: وَاللّٰهِ لَا أَزِيدُ عَلٰى هٰذَا وَلَا أَنْقُصُ مِنْهُ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ»

Talha İbn Ubeydillah radıyallahu anh demiştir ki:

Necid ahâlisinden saçı başı dağınık bir şahıs Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem geldi. Sesini yükselttiğini duyuyor fakat ne dediğini anlamıyorduk. Nihayet Allah Resûlü'nün yanına yaklaştı. Meğer İslâmiyet hakkında sorular soruyormuş. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem adamın sorusuna: "Bir gün bir gece içinde beş vakit namaz vardır." diye cevap verdi. Mezkur şahıs: "Bunlardan başka kılmam gereken namaz var mı?" dedi. Resûl-i Ekrem: "Hayır! Ancak nâfile olarak kılmak istersen o başka." buyurdu ve şöyle devam etti: "Bir de ramazan orucu var." Adam az önceki gibi: "Bundan başka tutmam gereken başka oruç var mı?" diye sordu. Efendimiz: "Hayır! Ancak nâfile olarak tutarsan o başka!" buyurdu. Ardından Resûlullah sallallahu

aleyhi ve sellem adama zekâttan bahsetti. Necidli şahıs: "Vermem gereken başka (zekât-sadaka) bir şey olacak mı?" dedi. Nebiyy-i Zîşân "Hayır, fakat nâfile olarak kendi arzunla verirsen o başka" buyurdu. Sonunda adam "Vallâhi, bu söylediklerinden ne fazla ne de eksik yaparım." diyerek Resûlullah'ın huzurundan ayrıldı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem adamın arkasından şöyle dedi: "Eğer sözünde sadık olursa kurtuldu." *[Buhari, İman 34, Savm 1; Müslim, İman 8]*

592 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا رضي الله عنه إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ: «اُدْعُهُمْ إِلٰى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللّٰهِ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذٰلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى اِفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذٰلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللّٰهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلٰى فُقَرَائِهِمْ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Muaz'ı radıyallahu anh Yemen'e (vali ve kadı olarak) gönderirken şunları hatırlattı:

"Onları önce, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve benim Allah'ın Resûlü olduğuma şahadet etmeye davet et! Bu çağrını kabul edip şahadet getirirlerse, bu sefer Allah'ın kendilerine bir gün ve gecede eda edilecek beş vakit namazı farz kıldığını tebliğ et! Buna da itiraz etmeyip kabul ederlerse, Hak Teâlâ'nın onlara zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere zekâtı farz kıldığını haber ver!" *[Buhari, Zekât 1; Müslim, İman 29]*

593 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتّٰى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ وَيُقِيمُوا

الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ فَإِذَا فَعَلُوا ذٰلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللّٰهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben, Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına ve Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehadet edinceye ve namazlarını eda edip zekâtlarını verecekleri âna kadar insanlara karşı savaşmakla emrolundum. Bunları yaptıkları takdirde, Müslümanlığın gerektirdiği hususlar müstesna hakk-ı İslâm olmak üzere canlarını ve mallarını bana karşı korumuş olurlar. Artık bundan sonraki hesapları (samimiyetleri) Allah'a kalmıştır." *[Buhari, İman 17, Salât 28, Zekât 1; Müslim, İman 32-36]*

594 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ ﷺ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ فَقَالَ عُمَرُ ﷺ: كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتّٰى يَقُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ فَمَنْ قَالَهَا فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللّٰهِ؟» فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَاللّٰهِ لَأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ. وَاللّٰهِ لَوْ مَنَعُونِي عِقَالاً كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ، لَقَاتَلْتُهُمْ عَلٰى مَنْعِهِ، قَالَ عُمَرُ ﷺ: فَوَاللّٰهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ اللّٰهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat edince Ebûbekir radıyallahu anh Arap kabilelerinden bazılarının irtidad etmesi üze-

rine ordu sevketmeye teşebbüs etmişti. Ömer radıyallahu anh bu teşebbüse: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Ben insanlarla 'Lâ ilâhe illâllah' deyinceye kadar savaşmakla memurum. Her kim kelime-i tevhidi söylerse, Müslümanlığın gerektirdiği hususlar müstesna hakk-ı İslâm olmak üzere malını ve canını benden korumuş olur. Artık bundan sonraki hesabı (samimiyeti) ise Allah'a kalmıştır." demişken sözkonusu kişilere nasıl harp açarsın?" diyerek karşı çıktı. Ebûbekir radıyallahu anh cevaben: "Vallahi, kim namazla zekâtın arasını ayırırsa, onunla harbederim. Zira zekât, malın hakkıdır. Allah'a kasem olsun ki Resûlullah'a verdikleri bir deve yularını bile benden esirgerlerse, onlarla savaşırım!" dedi. Hz. Ömer radıyallahu anh ondaki bu kararlılığı görünce şöyle dedi: "Vallahi ben Allah'ın, mürtedlerin zekât vermemesi üzerine onlarla savaşma hususunda Ebûbekir'in gönlüne genişlik vermiş olduğunu yakinen gördüm ve doğrunun bu olduğunu tasdik ettim." *[Buhari, İ'tisâm 2, Zekât 1; Müslim, İman 32]*

595 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوٰى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ، كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتّٰى يُقْضٰى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيَرٰى سَبِيلَهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَالْإِبِلُ؟ قَالَ: وَلَا صَاحِبِ إِبِلٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا وَمِنْ حَقِّهَا حَلْبُهَا يَوْمَ وِرْدِهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ أَوْفَرَ مَا كَانَتْ، لَا يَفْقِدُ مِنْهَا فَصِيلاً وَاحِدًا، تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا وَتَعَضُّهُ بِأَفْوَاهِهَا، كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولَاهَا رُدَّ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا فِي يَوْمٍ كَانَ

مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتّٰى يُقْضٰى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيُرٰى سَبِيلَهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ؟ قَالَ: وَلَا صَاحِبِ بَقَرٍ وَلَا غَنَمٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ لَا يَفْقِدُ مِنْهَا شَيْئًا لَيْسَ فِيهَا عَقْصَاءُ وَلَا جَلْحَاءُ وَلَا عَضْبَاءُ، تَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا وَتَطَؤُهُ بِأَظْلَافِهَا كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولَاهَا رُدَّ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ حَتّٰى يُقْضٰى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيُرٰى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَالْخَيْلُ؟ قَالَ: «الْخَيْلُ ثَلَاثَةٌ: هِيَ لِرَجُلٍ وِزْرٌ وَهِيَ لِرَجُلٍ سِتْرٌ وَهِيَ لِرَجُلٍ أَجْرٌ فَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ وِزْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا رِيَاءً وَفَخْرًا وَنِوَاءً عَلٰى أَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهِيَ لَهُ وِزْرٌ وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ سِتْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللّٰهِ فِي ظُهُورِهَا وَلَا رِقَابِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَكَلَتْ مِنْ ذٰلِكَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا كُتِبَ لَهُ عَدَدَ مَا أَكَلَتْ حَسَنَاتٌ وَكُتِبَ لَهُ عَدَدَ أَرْوَاثِهَا وَأَبْوَالِهَا حَسَنَاتٌ وَلَا تَقْطَعُ طِوَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ إِلَّا كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ عَدَدَ آثَارِهَا وَأَرْوَاثِهَا حَسَنَاتٍ وَلَا مَرَّ بِهَا صَاحِبُهَا عَلٰى نَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَا يُرِيدُ أَنْ يَسْقِيَهَا إِلَّا كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ عَدَدَ مَا شَرِبَتْ حَسَنَاتٍ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ فَالْحُمُرُ؟ قَالَ: «مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِي الْحُمُرِ شَيْءٌ إِلَّا هٰذِهِ الْآيَةُ الْفَاذَّةُ الْجَامِعَةُ: {فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ}

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sahip olduğu altın ve gümüşün zekâtını vermeyen kişinin bu kıymetli eşyaları kıyamet günü cehennem ateşinde kızdırılarak levha haline dönüştürülür ve onunla sahibinin yanları, alnı ve sırtı dağlanır. Bu ateşte kızdırılmış levhalar soğudukça, süresi elli bin sene olan bir günde kullar arasında hüküm verilinceye ve o zekâtı esirgeyen kişinin cennete mi yoksa cehenneme mi gideceği belli oluncaya kadar tekrar tekrar kızdırılıp azab edilir."

Ashab-ı Kiram "Ya Resûlallah! Develeri olup da onların zekâtını vermeyen kişinin hali nicedir?" dediler. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Zekâtını vermeyen her deve sahibi -ki bu hayvanlar su içmek için subaşına geldikleri zaman sağılıp sütlerinin muhtaçlara dağıtılması da onların ödenmesi gereken haklarından biridir- kıyamet günü düz ve geniş bir alanda yüzükoyun yere çarpılır. O develer de en semiz hallerinde ve bir tek yavru bile dışarıda kalmamak şartıyla sürü halinde gelip zekât vermeyen o kişiyi bir taraftan ayaklarıyla tepip çiğner, diğer taraftan dişleriyle ısırırlar. Öndeki develer geçtikçe arkadakiler gelir ve süresi elli bin sene olan bir günde insanlar hakkında hüküm verilinceye ve o zekât vermeyen kişinin cennete mi yoksa cehenneme mi gideceği belli oluncaya kadar böyle sürekli devreder dururlar."

Ashab-ı Kiram: "Ey Allah'ın elçisi! Zekâtı verilmeyen sığır veya koyun sahiplerinin hali nice olacaktır?" diye sordu. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle cevap verdi:

"Zekâtı verilmeyen her sığır veya koyun sahibi, kıyamet günü

düz ve geniş bir alanda yüzükoyun yere çarpılır. Sürünün içinde yamuk boynuzlu, boynuzsuz yahut boynuzu kırık bir tane bile hayvan bulunmaksızın (yani sürünün hepsinin boynuzları sağlam olarak) gider o kişiyi boynuzları ile süser, tırnakları ile ezip çiğnerler. Öndeki geçince arkadaki onu takip eder ve süresi elli bin sene olan bir günde insanlar hakkında hüküm verilinceye ve o zekât vermeyen kişinin cennete mi yoksa cehenneme mi gideceği belli oluncaya kadar böyle sürekli döner dururlar."

Ashab-ı Kiram: "Ya Resûlallah! Peki ya at sahiplerinin hali nicedir?" diye sordular. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi:

"Üç sınıf at vardır: Onlar kiminin sırtına bir vebal ve yüktür; kimi için örtü ve perdedir, kimi için de ecir ve sevaptır.

Kişinin sırtına bir yük ve vebal olan ata gelince, o sahibinin sırf çalım satmak ve müslümanlara karşı kullanma gayesiyle beslediği attır. Böylesi atlar, sahibi için bir yük ve vebaldir.

Sahibi için örtü ve perde olan ata gelince, o Allah'ın rızasına matuf olarak kullanılan ve kendisine binit ve koşum olarak terettüp eden Allah hakkının unutulmayıp ödendiği attır. İşte bu tür atlar, sahibi için (cehenneme karşı) bir perde ve sütredir.

Sahibi için ecir ve sevap vesilesi olan ata gelince, o da sahibinin müslümanların hayrına kullanmak maksadıyla Allah yolunda besleyip otlak ve bahçelere saldığı attır. At o çayır veya bahçeden otladıkça yediği otların sayısınca ve hatta katı ve sıvı olarak çıkardığı dışkılar bile sahibinin hasenat defterine iyilik olarak kaydedilir. At kösteklendiği ipini koparıp şahlanarak merasında bir iki tur atsa, bu esnada yaptığı izler ve çıkardığı tersler bile sahibine iyilik olarak yazılır. Hatta o kadar ki sahibi atı sulama niyeti taşımadığı halde onu bir nehir kenarından geçirirken oradan su içse Allah, atın içtiği su miktarınca sahibine iyilik yazar."

Ashab-ı Kiram: "Ya Resûlallah! Eşek sahipleri hakkında ne buyurursun?" diye sordular. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem

dediler ki: "Doğrusu bana bu hususta, umumi ve şümullü bir âyet olan "Zerre ağırlığınca hayır yapan onu bulur. Zerre ağırlığınca şer yapan da onu bulur." {*Zilzâl Sûresi, 99/7–8*} hükmünden başka bir şey vahyedilmiş değildir." *[Müslim, Zekât 24; Buhari, Cihâd 48]*

Ramazan Orucunun Farziyeti ve Fazileti

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ * أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلٰى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ * شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ "Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç tutmak size de farz kılındı. Böylece umulur ki fenalıklardan korunursunuz. Oruç sayılı günlerdedir. Sizden her kim o günlerde hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde oruç tutar. Oruç tutmayanlara fidye gerekir. Fidye, bir fakiri doyuracak miktardır. Her kim de kendi hayrına olarak fidye miktarını artırırsa bu, kendisi hakkında elbette daha hayırlıdır. Bununla beraber eğer işin gerçeğini bilirseniz, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.

O sayılı günler Ramazan ayıdır. O Ramazan ayı ki insanlığa bir rehber olan, onları doğru yola götüren ve hakkı batıldan ayıran en açık ve en parlak delilleri ihtiva eden Kur'ân o ayda indirildi. Artık sizden kim Ramazan ayının hilalini görürse, o gün oruca başlasın. Hasta veya yolcu olan, tutamadığı günler sayısınca, başka günlerde oruç tutar. Allah sizin hakkınızda kolaylık ister, zorluk istemez. Oruç günlerini tamamlamanızı, size doğru yolu gösterdiğinden ötürü Allah'ı tazim etmenizi ister." {*Bakara Sûresi, 2/183–185*}

596 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «قَالَ اللهُ ﷯: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ فإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ. وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ. وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ. لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ بِفِطْرِهِ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ»

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ: « يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي، الصِّيَامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا» .

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ. اَلْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلٰى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ. قَالَ اللهُ تَعَالٰى: « إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وأَنَا أَجْزِي بِهِ: يَدَعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِي. لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ :فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَ فَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. ولَخُلُوفُ فِيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ» .

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Aziz ve Celîl Allah Teâlâ: "Âdemoğlunun oruç dışında işlediği her amel kendisi içindir. Oruç ise hâlisane benim rızam için tutulur; onun sevabını da bizzat Ben veririm." buyurmuştur.

Oruç (sahibini beşerî ihtiraslardan koruyan) bir kalkandır. Herhangi biriniz oruçlu olduğu gün kem söz söylemesin ve kaba davranmasın. Şayet biri kendisine kötü söz söyler ya da kavga etmeye kalkarsa: 'Ben oruçluyum.' desin!

Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem nefsi kudret elinde olan Allah'a kasem olsun ki, oruçlunun ağız kokusu, Allah indinde

misk kokusundan daha hoştur.

Oruçlunun ferahlanacağı iki sevinç ânı vardır: Biri, orucunu açtığı esnada almış olduğu ferah ve hazdır. Diğeri de Rabbine kavuştuğunda orucunun karşılığını (sürpriz bir şekilde bulup) feraha gark olduğu ândır." *[Buhari, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163]*

Buhari'nin kaydettiği bir başka rivayet ise şöyledir: Yüce Allah buyurdu: "Oruçlu, yemesini, içmesini ve şehevî arzularını sırf Benim için terk eder. Oruç hâlisane benim rızam için tutulur; onun sevabını da bizzat Ben veririm. Her iyiliğin karşılığını on misli takdir edeceğimi bildirdiğim halde orucun mükâfatını (sürpriz bir şekilde) bizzat Ben dilediğim şekilde vereceğim." *[Buhari, Savm 3]*

Müslim'in kaydettiği diğer bir rivayete göre ise Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"İnsanın her ameline kat kat sevap takdir edilir. Hayır adına yapılan bir iyilik en az on misliyle yazılır, bu ta yedi yüz misline kadar çıkar. Allah Teâla Hazretleri (bir hadis-i kudside) şöyle müjde verir: "Oruç bu kaideden hariçtir. Çünkü o sırf Benim içindir, Ben de onu (dilediğim gibi) mükâfatlandıracağım. Kulum Benim rızam için şehevî isteklerini ve yemesini içmesini terk etti.

Oruçlunun ferahlanacağı iki sevinç ânı vardır: Biri, orucunu açtığı esnada almış olduğu ferah ve hazdır. Diğeri de Rabbine kavuştuğunda orucunun karşılığını (sürpriz bir şekilde bulup) feraha gark olduğu andır.

Oruçlunun ağız kokusu, Allah indinde misk kokusundan daha hoştur." *[Müslim, Sıyâm 164]*

597 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: « مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ نُودِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ هٰذَا خَيْرٌ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ

الْجِهَادِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرَّيَّانِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ» قَالَ أَبُو بَكْرٍ ﷺ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللّٰهِ، ما عَلٰى مَنْ دُعِيَ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ فَهَلْ يُدْعٰى أَحَدٌ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا؟ قَالَ: « نَعَمْ، وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ» .

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim Allah rızası için (malından iki sığır, iki koyun vs.) çift sadaka verirse, cennetin bütün kapılarından, 'Ey Allah'ın (rızasına ermiş) kulu, bu kapıya gel, burada hayır ve ihsanla ağırlanırsın!' diye davet edilir. 'İkâme' keyfiyeti içerisinde namazlarını eda edip namazla bütünleşenler namaz kapısından; (ömürlerini Hakk'a hizmet yarışında geçiren) mücahitler cihat kapısından; Allah için açlığa, susuzluğa katlanan oruç ehli reyyân kapısından; sürekli hayr ü hasenât peşinde koşan infak ve hayır-hasenat ehli de sadaka (zekât) kapısından (cennete) davet edilirler."

Bunun üzerine Ebûbekir radıyallahu anh sordu: "Anam babam sana feda olsun ya Resûlallah! Her ne kadar o kapıların birinden davet edilip cennete giren kimsenin diğer kapılara ihtiyacı olmasa da cennetin bütün kapılarından davet edilecek kimseler var mıdır?"

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem cevaben: "Elbette vardır; senin de onlardan birisi olacağını ümit ediyorum." buyurdu. *[Buhari, Savm 4; Müslim, Zekât 85]*

598 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ «مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ إِلَّا بَاعَدَ اللّٰهُ بِذٰلِكَ الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah yolunda (O'nun rızası için) bir gün oruç tutan kişiyi Cenâb-ı Mevlâ o oruç sebebiyle yetmiş yıl cehennemden uzak tutar!" *[Buhari, Cihâd 36; Müslim, Sıyâm 167]*

599 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim inanarak ve karşılığını sırf Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır." *[Buhari, Savm 6; Müslim, Sıyâm 203]*

600 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ وَصُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ramazan ayı girince Cennet'in kapıları ardına kadar açılır, Cehennem kapıları sürgülenir ve şeytanlar da zincire vurulur." *[Buhari, Savm 5; Müslim, Sıyâm 1]*

601 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: « صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ فَإِنْ غَبِيَ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ ».

وَفِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ: « فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَصُومُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hilâli görünce oruca başlayın! Hilâli görünce de oruca son

verin! Eğer hava Ramazanın hilâlini göremeyecek kadar kapalı olursa, Şaban ayının günlerini otuza tamamlayarak oruca başlayın!"

Müslim'in rivayetinde şu ilave vardır: "Eğer hava kapalı olursa, oruçlarınızı otuza tamamlayın!" *[Buhari, Savm 11; Müslim, Sıyâm 4]*

602 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَصُومُوا قَبْلَ رَمَضَانَ، صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ فَإِنْ حَالَتْ دُونَهُ غَيَايَةٌ فَأَكْمِلُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا.

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ramazan ayından (bir ya da iki gün) önce oruç tutmayın! Hilâli görünce oruca başlayın! Hilâli görünce de orucu bırakın! Hilâli görmenize mâni bulut veya kapalılık varsa orucu otuz güne tamamlayın." *[Tirmizi, Savm 5]*

Ramazan Ayında Hayır ve Hasenatı Artırmak

603 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ، وَكَانَ جِبْرِيلُ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ، فَلَرَسُولُ اللّٰهِ ﷺ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ».

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanların en cömerdi idi. Onun bu cömertliği, Ramazan ayı girip de Cebrail aleyhisselâm ile buluştuğu zaman daha da artardı. Cebrail aleyhisselâm Ramazan ayı çıkıncaya kadar her gece Efendimiz'e gelip Kur'ân'ı arz

eder, onu karşılıklı mukabele ederlerdi. Cebrail aleyhisselâm ile buluştuğu o günlerde Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlara rahmet getiren rüzgârdan daha cömert olurdu." *[Buhari, Savm 7; Müslim, Fedâil 48]*

Hilali Görünce Okunacak Dua

604 عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ: «اَللّٰهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ والْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللّٰهُ، هِلَالُ رُشْدٍ وَخَيْرٍ».

Talha İbn Ubeydullah radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem hilâli gördüğünde şu duayı okurdu:

"Allahım! Bu yeni ayda bize emniyet, iman ve selâmet ver; İslâm adına hayırlara vesile kıl! (Ey hilâl) Benim Rabbim de senin Rabbin de Allah'tır. Bu yeni ayın istikametli, selâmetli ve hayırlı olmasını dilerim." *[Tirmizi, Dua 50]*

Sahur Vaktinde ve Sahur Yemeğinde Bereket Vardır

605 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَةً»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sahura yemeği yiyin! Zira sahur yemeğinde bereket (hayır ve sevap) vardır." *[Buhari, Savm 20; Müslim, Sıyâm 45]*

606 وعَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «فَضْلُ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحَرِ».

Amr İbn Âs radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bizim orucumuzu Ehl-i kitabın orucundan daha faziletli yapan husus, sahur yemeğidir." *[Müslim, Sıyâm 46]*

İftarı Geciktirmeden Yapmak, İftarda Okunacak Dua

607 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ»

Sehl İbn Sa'd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Oruçlu insanlar, (sünnete uyarak) iftarı yapmakta acele davrandıkları müddetçe daima hayır içindedirler." *[Buhari, Savm 45; Müslim, Sıyâm 48]*

608 وَعَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ الصَّحَابِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّهُ طَهُورٌ.

Selman İbn Âmir ed-Dabbî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Herhangi biriniz orucunu açacağı zaman (taze hurma bulamazsa) kuru hurma ile açsın. Eğer onu da bulamazsa su ile iftar etsin. Çünkü su temizdir, temizleyicidir (susuzluğu giderir)." *[Ebû Davud, Savm 21; Tirmizi, Savm 10]*

Oruçlunun Gerek Dilini Gerekse Diğer Uzuvlarını Günahtan ve Mahzurlu Şeylerden Koruması

609 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ، أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Herhangi biriniz oruçlu olduğu gün kem söz söylemesin ve kaba davranmasın. Şayet biri kendisine kötü söz söylemeye ya da kavga etmeye kalkarsa: 'Ben oruçluyum.' desin!" *[Buhari, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163]*

610 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلّٰهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim ki yalan söylemeyi ve yalanla iş görmeyi bırakmazsa, (bilsin ki) onun yiyip içmesini terk etmesine (oruç tutmasına) Allah'ın ihtiyacı yoktur (Allah böyle bir oruca kıymet vermez)" *[Buhari, Savm 8]*

611 عَنْ مُجِيبَةَ الْبَاهِلِيَّةِ عَنْ أَبِيهَا –أَوْ عَمِّهَا–، أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، ثُمَّ انْطَلَقَ فَأَتَاهُ بَعْدَ سَنَةٍ وَقَدْ تَغَيَّرَتْ حَالُهُ وَهَيْئَتُهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَمَا تَعْرِفُنِي؟ قَالَ: «وَمَنْ أَنْتَ؟» قَالَ: أَنَا الْبَاهِلِيُّ الَّذِي جِئْتُكَ عَامَ الْأَوَّلِ. قَالَ: «فَمَا غَيَّرَكَ وَقَدْ كُنْتَ حَسَنَ الْهَيْئَةِ؟» قَالَ: مَا أَكَلْتُ

طَعَامًا مُنْذُ فَارَقْتُكَ إِلَّا بِلَيْلٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «عَذَّبْتَ نَفسَكَ» ثُمَّ قَالَ: «صُمْ شَهْرَ الصَّبْرِ وَيَوْمًا مِنْ كلِّ شَهْرٍ» قَالَ: زِدْنِي فَإِنَّ بِي قُوَّةً، قَالَ: «صُمْ يَوْمَيْنِ» قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: «صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ» قَالَ: زِدْنِي. قَالَ: صُمْ مِنَ الْحُرُمِ وَاتْرُكْ، صُمْ مِنَ الْحُرُمِ وَاتْرُكْ، صُمْ مِنَ الْحُرُمِ وَاتْرُكْ» وَقَالَ بِأَصَابِعِهِ الثَّلَاثِ فَضَمَّهَا، ثُمَّ أَرْسَلَهَا.

Tabiînden Mücîbe el-Bâhiliyye, babasından (veya amcasından) naklen, babasının Resûlullah'la sallallahu aleyhi ve sellem görüşüp sonra memleketine döndüğünü, bir yıl sonra bedenen ve görünüş olarak bir hayli değişmiş (çok zayıflamış ve çökmüş) olarak Resûlullah'a gittiğini ve aralarında şu konuşmanın geçtiğini rivayet eder:

Mücîbe'nin babası: "Ya Resûlallah! Beni tanımadınız mı?"

Hz. Peygamber: "Sen kimdin?"

Babası: "Geçen yıl sizinle görüşmüş olan Bâhilîyim"

Allah Resûlü: "Senin gayet güzel bir görünüşün vardı. Seni bu kadar ne değiştirdi?"

Adam: "Sizinle görüşüp memleketime döndüğümden beri sadece akşamları yemek yedim"

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Doğrusu sen kendine azap etmişsin! Sen en iyisi, sabır ayı olan Ramazan ayını oruçlu geçir, her aydan da bir gün oruç tut! (Böylesi daha makul)"

Adam: "Bu miktarı benim için arttırın, zira daha fazlasını yapmaya gücüm var."

Hz. Peygamber: "O halde her aydan iki gün oruç tut!"

Adam: "Benim için daha da artırın!"

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Peki, o zaman her ay üç gün oruç tut!"

Adam: "Biraz daha artırın!"

Allah Resûlü: "Haram aylarda (Receb, Zilkade, Zilhicce ve Muharrem) üç gün oruç tut, bırak; üç gün oruç tut, bırak; üç gün oruç tut, bırak!"

Resûlullah bu son tavsiyesini üç parmağını birleştirip açmak suretiyle de bizzat gösterdi. *[Ebû Davud, Savm 55]*

612 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ قَالَ: «يُكَفِّرُ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ وَالْبَاقِيَةَ».

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki:

(Kurban bayramı öncesi) Arefe günü tutulan orucun fazileti Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem sorulunca şöyle buyurdular: "Geçmiş ve gelecek senenin günahlarına kefaret olur." *[Müslim, Sıyâm 196]*

613 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ سُئِلَ عَنْ صِيَامِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ فَقَالَ: «يُكَفِّرُ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ».

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki:

(Muharrem ayının onuncu günü olan) Aşure gününde tutulan orucun fazileti Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem sorulunca şöyle buyurdular: "Geçen senenin günahlarına kefaret olur." *[Müslim, Sıyâm 197]*

614 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَئِنْ بَقِيتُ إِلٰى قَابِلٍ لَأَصُومَنَّ التَّاسِعَ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah ömür verir de gelecek seneye kadar yaşarsam, muharrem ayının dokuzuncu günü oruç tutacağım." *[Müslim, Sıyâm 134]*

615 عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ».

Ebû Eyyûb el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim Ramazan ayını oruçlu geçirir ve ardından Şevval ayından altı gün oruç tutarsa, bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi olur." *[Müslim, Sıyâm 204]*

616 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ: «تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Pazartesi ve perşembe günleri haftalık ameller (Allah'a) arz edilir. Binaenaleyh ben amelimin oruçluyken arz olunmasından hoşlanırım." *[Tirmizi, Savm 44]*

617 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَحَرَّى صَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem pazartesi ve perşembe günleri oruç tutmaya gayret ederdi. *[Tirmizi, Savm 44]*

Her Aydan Üç Gün Oruç Tutmanın Fazileti

618 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: أَوْصَانِي حَبِيبِي ﷺ بِثَلَاثٍ لَنْ أَدَعَهُنَّ مَا عِشْتُ: بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَصَلَاةِ الضُّحَى وَبِأَلَّا أَنَامَ حَتَّى أُوتِرَ.

Ebû'd-Derda radıyallahu anh demiştir ki:

Habibim Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana ömrüm boyunca terketmeyeceğim üç şey tavsiye etti: Her ay üç gün oruç tutmayı, kuşluk namazı kılmayı ve vitri kılmadan uyumamayı. *[Müslim, Salâtu'l-musafirîn 86]*

Oruçluya İftar Yemeği Yedirmenin Fazileti

619 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَاءَ إِلٰى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ﷺ فَجَاءَ بِخُبْزٍ وَزَيْتٍ فَأَكَلَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ»

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, Sa'd İbn Ubâde'ye misafir olmuştu. Sa'd, hemen bir parça ekmek ve biraz da zeytinyağı getirip Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem ikram etti. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem bunları yedikten sonra ev sahibine şöyle dua etti: "Hanenizde oruçlular iftar etsin! Sofranızdan ebrâr (salih insanlar) yesin! Melekler de size (rahmet ve mağfiret) duasında bulunsunlar!" *[Ebû Davud, Et'ıme 54]*

Haccın Farziyeti ve Fazileti

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ "Ziyarete gücü yeten herkese Beytullah'ı ziyaret etmek, Allah'ın onun üzerindeki hakkıdır. Nankörlük edip bu hakkı tanımayana Allah'ın hiçbir ihtiyacı yoktur, O bütün âlemlerden müstağnidir." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/97*}

620 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا

النَّاسُ إِنَّ اللّٰهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ فَحُجُّوا» فَقَالَ رَجُلٌ: أَكُلَّ عَامٍ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ فَسَكَتَ، حَتّٰى قَالَهَا ثَلَاثًا . فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَوْ قُلْتُ نَعَمْ لَوَجَبَتْ وَلَمَا اسْتَطَعْتُمْ» ثُمَّ قَالَ: «ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِم عَلٰى أَنْبِيَائِهِمْ فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَدَعُوهُ » .

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap etti ve buyurdu ki:

"Ey insanlar! Allah Teâlâ hac ibadetini size farz kıldı, o halde siz de onu güzelce eda edin!"

Bu esnada sahabeden bir şahıs "Her yıl mı, ya Resûlallah?" diye sorunca Resûl-i Ekrem aleyhi ekmelü't-tehâyâ ona cevap vermeyip sustu. O zat sorusunu üç defa tekrar edince; Peygamber Efendimiz bundan hoşlanmadı ve "Eğer 'evet' deseydim hac üzerinize her yıl farz olurdu ve siz buna güç yetiremezdiniz!" buyurdu. Ardından hepimize şu hatırlatmalarda bulundu: "Ben size (yeni bir dinî hükmü bildirip) mükellef tutmadıkça beni kendi halime bırakın! Zira sizden önceki ümmetleri helak olmaya götüren husus, peygamberlerine (eziyet ve sıkıntı veren yerli-yersiz pek) çok sual sormaları ve (akabinde bu hükümlerin altından kalkamayıp) onlara muhalefet etmeleri olmuştur. O halde, size bir şeyi emredersem onu gücünüz yettiğince yerine getirmeye çalışın! Şayet bir şeyi de yasaklarsam ondan uzak durun!" *[Müslim, Hac 412]*

621 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Kim ki hac vazifesini ifa ederken çirkin söz ve davranıştan kaçınır; büyük günah işlemeyip küçük günahlarda da ısrar etmezse, anasının kendisini doğurduğu günkü gibi (tertemiz ve pak olarak hacdan) döner." *[Buhari, Hac 4; Müslim, Hac 438]*

622 عَنْ عَائِشَةَ، ﵂ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ نَرٰى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ أَفَلَا نُجَاهِدُ؟ فَقَالَ: «لَكُنَّ أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ».

Âişe vâlidemiz radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'e "Ya Resûlallah! Amellerin en faziletlisi olarak cihadı biliyoruz. Biz hanımlar cihada katılmayacak mıyız?" diye sordum. Buyurdular ki: "Sizin için cihadın efdali, hacc-ı mebrûrdur. (Yani, Allah ve kul hakkına riayet edilerek yapılan makbul hactır)" *[Buhari, Hac 4]*

623 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، قَالَ: «مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يَعْتِقَ اللّٰهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ»

Âişe vâlidemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"(Senenin günleri arasında) Allah'ın kullarını cehennemden en çok azat ettiği gün, (kurban bayramı öncesindeki) arefe günüdür." *[Müslim, Hac 436]*

624 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «عُمْرَةٌ في رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً أَوْ حَجَّةً مَعِي»

Abdullah İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ramazan ayında yapılan umre, bir hac ya da benim refakatimde yapılan bir hac sevabına muadildir." *[Buhari, Umre 4; Müslim, Hac 221]*

625 عَنْ لَقِيطِ بْنِ عَامِرٍ رضي الله عنه أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَلَا الْعُمْرَةَ وَلَا الظَّعَنَ، قَالَ: «حُجَّ عَنْ أَبِيكَ وَاعْتَمِرْ».

Lakît İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem geldim ve "Babam çok yaşlıdır; ne hacca ve umreye gidebilir, ne de yolculuğa çıkabilir. Ne buyurursunuz?" diye sordum. Buyurdular ki: "O halde sen babanın yerine hac ve umre yap!" *[Ebû Davud, Menâsik 25; Tirmizi, Hac 87]*

626 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَقِيَ رَكْبًا بِالرَّوْحَاءِ فَقَالَ: «مَنِ الْقَوْمُ؟» قَالُوا: الْمُسْلِمُونَ. قَالُوا: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: «رَسُولُ اللّٰهِ» فَرَفَعَتِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا فَقَالَتْ أَلِهٰذَا حَجٌّ؟ قَالَ: «نَعَمْ وَلَكِ أَجْرٌ».

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ravhâ denilen mevkide bir kafileyle karşılaştı ve "Bu topluluk da kim?" diye sordu. Onlar: "Biz müslümanlarız, peki ya sen kimsin?" dediler. Resûl-i Ekrem: "Ben Resûlullah'ım" diye cevapladı. Derken onların içinden bir kadın, yukarı doğru kaldırdığı bir çocuğu göstererek: "Bunun için de hac mevzubahis midir?" diye sordu. Allah Resûlü: "Evet (o nafile olarak haccetmiş olur), sana da ayrıca sevap verilir." buyurdu. *[Müslim, Hac 409]*

Cihadın Fazileti Hakkında

إِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفٰى بِعَهْدِهِ مِنَ اللّٰهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ "Allah, karşılık olarak cenneti verip müminlerden canlarını ve mallarını satın

almıştır. Onlar Allah yolunda mücahede ederler, öldürürler ve öldürülürler. Bu, Allah'ın Tevrat'ta da, İncil'de de, Kur'ân'da da üstlendiği gerçek bir vaaddir. Verdiği sözde Allah'tan daha sadık kim olabilir? O halde yaptığınız bu alışverişten dolayı sevinin ey müminler! Müjdeler olsun size, işte en büyük mutluluk, en büyük başarı!" {*Tevbe Sûresi, 9/111*}

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى وَفَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ٭ دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا "Özür sahibi olmaksızın cihattan geri kalan müminlerle, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat eden müminler bir olmaz. Allah, malları ve canlarıyla mücahede edenleri, derece bakımından cihada gitmeyenlerden üstün kılmıştır. Gerçi Allah hepsine de en güzel yurt olan cenneti vaat etmiştir ama mücahede edenleri, cihada katılmayanlardan çok daha büyük mükâfatlarla, tarafından derece derece rütbeler, hususi bir mağfiret ve rahmetle mümtaz kılmıştır. Değil mi ki Allah gafûrdur, rahîmdir (af, merhamet ve ihsanı boldur)." {*Nisâ Sûresi, 4/95-96*}

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلٰى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ٭ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ٭ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ٭ وَأُخْرٰى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ "Ey iman edenler! Sizi gayet acı bir azaptan kurtaracak, üstelik size çok kârlı bir ticaret sağlayacak bir iş bildireyim mi? Allah'a ve Resûlü'ne inanır, Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla mücahede edersiniz. Eğer bilirseniz bunu yapmak sizin için daha hayırlıdır. Böyle yaparsanız sizin günahlarınızı affeder ve içinden ırmaklar akan cennetlere ve özellikle Adn cennetlerinde çok güzel saraylara yerleştirir. İşte en büyük başarı, en büyük

mutluluk budur. Memnun olacağınız bir şey daha var: Allah'tan bir yardım ve yakında gerçekleşecek bir zafer. Müminlere bunları müjdele!" {*Saf Sûresi, 61/10-13*}

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسٰى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسٰى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ "Hoşlanmasanız da savaş size farz kılındı. Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur. Olur ki sevip arzu ettiğiniz bir şey sizin için şerli olur. Gerçeği Allah bilir, siz bilmezsiniz." {*Bakara Sûresi, 2/216*}

اِنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالاً وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ "Ey müminler! Sizler gerek hafif, gerek ağırlıklı olarak hep birlikte seferber olunuz, Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihad ediniz. Eğer anlıyorsanız, sizin için hayırlı olan budur. " {*Tevbe Sûresi, 9/41*}

627 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «إِيمَانٌ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ» قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «اَلْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ» قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «حَجٌّ مَبْرُورٌ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü'ne sallallahu aleyhi ve sellem "Hangi amel efdaldir?" diye soruldu. "Allah'a ve Resûlüne iman etmektir." diye cevapladı. "Ondan sonra hangisi? denildi. "Allah yolunda cihat etmektir" diye mukabele etti. "Peki ondan sonra hangisi?" denilince: "Hacc-ı mebrur (Allah ve kul hakkına riayet edilerek yapılan, riya karıştırılmamış makbul hac)" buyurdu. *[Buhari, Hac 4; Müslim, İman 135]*

628 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sabahleyin veya akşamleyin herhangi bir zamanda Allah rızası istikametinde cihad gayesiyle bir kere yürümek (dine hizmet gayesiyle koşuşturmak), dünya ve içindeki her şeyden daha hayırlıdır." *[Buhari, Cihâd 5; Müslim, İmâre 112]*

629 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ» قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَعْبُدُ اللّٰهَ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Bir şahıs Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve "Amel bakımından hangi insan efdaldir?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah yolunda bedeniyle ve malıyla mücahede eden mümindir." buyurdu. Adam: "Ondan sonra kim gelir?" diye sordu. Efendimiz "Herhangi bir vadide uzlete çekilip Allah'a ibadet eden, kendi şer ve zararının insanlara dokunmaması için onları rahat bırakan mümindir." buyurdu. *[Buhari, Cihâd 2; Müslim, İmâre 122]*

630 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، قَالَ: « رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَمَوْضِعُ سَوْطِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَالرَّوْحَةُ يَرُوحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ تَعَالَى أَوِ الْغَدْوَةُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا ».

Sehl İbn Sa'd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kendinizi Allah yoluna adadığınız (cihada çıktığınız, nöbet

tuttuğunuz) bir gün, dünyadan ve dünya üzerindeki her şeyden daha hayırlıdır. Bu gayeyle kullandığınız kamçının cennetten işgal ettiği az bir yer de dünya ve dünya üzerindeki her şeyden daha hayırlıdır. Kulun sabah yahut akşam herhangi bir vakitte Allah rızası istikametinde cihad gayesiyle yürümesi (hizmet düşüncesiyle koşuşturması), dünya ve içindeki her şeyden daha hayırlıdır." *[Buhari, Cihâd 6; Müslim, İmâre 113]*

631 عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلٰى عَمَلِهِ إِلَّا الْمُرَابِطَ في سَبِيلِ اللّٰهِ، فَإِنَّهُ يُنَمّٰى لَهُ عَمَلُهُ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَيُؤَمَّنُ فِتْنَةَ الْقَبْرِ»

Fadale İbn Ubeyd radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Herkesin amel defteri vefatıyla kapanır, mühürlenir. Ancak Allah yolundaki murabıt bundan müstesnadır. Zira onun ameli, kıyamet gününe kadar kendisi lehine nemalanır ve o kabir fitnesinden de güvende olur." *[Ebû Davud, Cihâd 15; Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 2]*

İzah: Murabıt; kendisini hak yoluna adamış, davasından başka bir şey düşünmeyen insandır. O, memleketine sızacak bütün tehlike deliklerini tıkamayı hayatının gayesi edinmiş ve bununla beraber kendisine akseden yümün ve bereketi de başkalarına intikal ettirmeyi en büyük vazife telâkki etmiştir.

632 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «تَضَمَّنَ اللّٰهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا جِهَادٌ فِي سَبِيلِي وَإِيمَانٌ بِي وَتَصْدِيقٌ بِرُسُلِي فَهُوَ ضَامِنٌ أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ أَرْجِعَهُ إِلٰى مَنْزِلِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا مِنْ كَلْمٍ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ كُلِمَ لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ

وَرِيحُهُ رِيحُ مِسْكٍ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدْتُ خِلَافَ سَرِيَّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللهِ أَبَدًا، ولٰكِنْ لَا أَجِدُ سَعَةً فَأَحْمِلَهِمْ وَلَا يَجِدُونَ سَعَةً وَيَشُقُّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنْ أَغْزُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُوَ فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُوَ فَأُقْتَلَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, kendi rızası istikametinde cihada çıkan kimseye, 'Onu başka bir gaye değil sadece Benim rızamı tahsil yolunda mücahede aşkı, Bana olan imanı ve peygamberlerimi tasdiki yollara düşürmüştür.' buyurarak kendisini ihsan ve lütfuyla ağırlayacağını taahhüt eder. Allah, o samimi eri şehadet şerbetini içerse cennete koymaya, gazi olursa uhrevî-dünyevî ecir ve ganimete nail olmuş olarak evine döndürmeyi tekeffül eder. Muhammed'in aleyhi ekmelü't-tehâyâ nefsi kudret elinde olan Allah'a kasem olsun ki, Hak rızası yolunda açılan bir yara, kıyamet gününde açıldığı günkü şekliyle gelir; rengi kan rengi, kokusu da misk kokusudur. Muhammed'in aleyhi ekmelü't-tehâyâ nefsi kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer müslümanlara meşakkat vereceğini bilmesem, Allah için cihada çıkan hiçbir seriyyeden geri kalmaz, refakat ederdim. Fakat benim bütün müminleri sevk etmeye imkânım olmadığı gibi onların da imkânları buna el vermiyor. Sadece benim gitmem onların arkada kalması da ağırlarına gidiyor. Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Allah'a kasem ederim ki ne kadar arzu ederdim, Allah yolunda cihat edeyim ve şehit olayım. (Sonra Allah beni yeniden diriltsin) Yine cihat edip şehit olayım, tekrar cihat edip şehit olayım." *[Müslim, İmâre 103]*

633 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ بِشِعْبٍ فِيهِ عُيَيْنَةٌ مِنْ مَاءٍ عَذْبَةٌ فَأَعْجَبَتْهُ فَقَالَ: لَوِ اعْتَزَلْتُ النَّاسَ فَأَقَمْتُ فِي هٰذَا الشِّعْبِ وَلَنْ أَفْعَلَ حَتّٰى أَسْتَأْذِنَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، فَذَكَرَ ذٰلِكَ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: «لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ مُقَامَ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ سَبْعِينَ عَامًا، أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ؟ اُغْزُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فُوَاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Sahabeden bir şahıs, bir vadiden geçerken tatlı bir su kaynağı ile karşılaştı ve orası çok hoşuna gitti. İçinden: "İnsanlardan el etek çekip yalnız başıma şu sulak yerde yaşasam, ne güzel olurdu!" diye geçirdi ama hemen peşinden "Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem izin almadan böyle birşeyi asla yapamam." dedi. Sonra bu sahabinin düşünceleri Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem aktarıldı. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Sen böyle bir şey yapma! Zira sizden birinizin Hak rızası istikametinde dâim ve kâim olması (hizmette fütur göstermemesi), evinde oturup yetmiş sene namaz kılmasından (şahsî kemâlât yapmasından) efdaldir. İstemez misiniz Allah sizi bağışlasın ve cennete koysun? Eğer buna talipseniz O'nun rızasını tahsil yolunda (maddi manevi fedakârlık yaparak) mücahede ediniz. Zira her kim rıza-yı ilâhî yolunda bir deve sağımı süresi kadar olsun mücahede ederse, cenneti hak etmiş olur." *[Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 17]*

634 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، مَا يَعْدِلُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ؟ قَالَ: «لَا تَسْتَطِيعُونَهُ» فَأَعَادُوا عَلَيْهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا كُلَّ

ذٰلِكَ يَقُولُ: «لَا تَسْتَطِيعُونَ» ثُمَّ قَالَ: «مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْقَانِتِ بِآيَاتِ اللّٰهِ لَا يَفْتُرُ مِنْ صَلَاةٍ وَلَا صِيَامٍ حَتّٰى يَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

"Ya Resûlallah! Allah yolunda cihada muadil başka bir amel var mıdır?" diye sorulduğunda, "Var ama sizin onu yapmaya gücünüz yetmez." buyurdu. Bu soru kendisine iki veya üç defa tevcih edildi ve O her defasında aynı cevabı verdi. Akabinde şöyle buyurdu: "Allah yolundaki mücahidin misali, gündüzleri sâim, geceleri kâim, Allah'ın âyetlerine (emir ve yasaklarına) karşı saygılı (hüşyâr bir kalbe sahip) ve -rıza-yı ilâhî yolunda hizmet eden mücahit, cepheden dönünceye kadar- aralıksız namaz kılıp oruç tutan bir kimse gibidir. (Hiç kimse bu kadar ibadet edemeyeceğine göre mücahidin alacağı sevaba da kimse erişemez.)" *[Buhari, Cihâd 1; Müslim, İmâre 110]*

635 عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسٰى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي ﷛ وَهُوَ بِحَضْرَةِ الْعَدُوِّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ» فَقَامَ رَجُلٌ رَثُّ الْهَيْئَةِ فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسٰى أَأَنْتَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ هٰذَا؟ قَالَ: نَعَمْ فَرَجَعَ إِلٰى أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «أَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلَامَ» ثُمَّ كَسَرَ جَفْنَ سَيْفِهِ فَأَلْقَاهُ، ثُمَّ مَشٰى بِسَيْفِهِ إِلَى الْعَدُوِّ فَضَرَبَ بِهِ حَتّٰى قُتِلَ»

Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin radıyallahu anh oğlu Ebûbekr demiştir ki:

Babamın cephede düşmana karşı beklerken şu hadisi rivayet ettiğini işittim: "Cennetin kapıları, kılıçların gölgeleri altındadır."

O esnada elbisesi yıpranmış, bitkin görünüşlü bir şahıs ayağa kalktı ve "Ebû Musa! Sen bunu bizzat Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem söylerken işittin mi?" dedi. Ebû Mûsa: "Evet" diye karşılık verdi. O şahıs bu güzel haberi tasdik ettirdikten sonra cephe arkadaşlarının yanına döndü ve "Allah'ın selamı üzerinize olsun!" dedi ardından kılıcının kınını kırıp attı. Daha sonra yalınkılıç düşmanın üzerine yürüdü ve ölünceye kadar kılıç kullandı. *[Müslim, İmâre 146]*

636 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يقُولُ: «عَيْنَانِ لَا تَمَسُّهُمَا النَّارُ، عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki göz vardır ki cehennem ateşi onlara dokunmaz: Birisi, Allah korkusundan ağlayan göz, diğeri de Allah yolunda nöbet tutan göz (memleketin içine düşebileceği tehlikeler karşısında yüreği atan ve nereden, hangi gedikten düşman içimize sızacak, hangi planda bizi tahrip edip çürütecek diye nöbet bekleyen göz)" *[Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 12]*

637 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه أَنَّ فَتًى مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنِّي أُرِيدُ الْغَزْوَ وَلَيْسَ مَعِي مَا أَتَجَهَّزُ بِهِ، قَالَ: «ائْتِ فُلَانًا فَإِنَّهُ كَانَ قَدْ تَجَهَّزَ فَمَرِضَ » فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ أَعْطِنِي الَّذِي تَجَهَّزْتَ بِهِ، قَالَ: يَا فُلَانَةُ، أَعْطِيهِ الَّذِي كُنْتُ تَجَهَّزْتُ بِهِ وَلَا تَحْبِسِي مِنْهُ شَيْئًا فَوَاللّٰهِ لَا تَحْبِسِي مِنْهُ شَيْئًا فَيُبَارَكَ لَكِ فِيهِ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Eslem kabilesinden bir delikanlı "Ey Allah'ın Resûlü! Ben cihada çıkmak istiyorum ancak yanımda gerekli teçhizat yok." dedi.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Filan şahsa git! O, cihada çıkma niyetiyle teçhizat hazırlamıştı ancak rahatsızlandı." Emri alan delikanlı da o şahsa gelerek "Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem sana selâmı var. Harp için hazırladığın teçhizatı bana vermeni buyuruyor." dedi. Genci dinleyen adam (hasta olduğu için) hanımına şöyle seslendi: "Hanım! Hazırladığım teçhizatı bu gence ver! Sakın o malzemelerden bir tanesini bile vermemezlik etme! Allah aşkına ondan hiçbir şeyi esirgeme ki, hâsıl olan ecir ve berekete sen de eksiksiz nail olasın!" *[Müslim, İmâre 134]*

638 عَنِ الْبَرَاءِ ﷺ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ مُقَنَّعٌ بِالْحَدِيدِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ أُقَاتِلُ أَوْ أُسْلِمُ؟ فَقَالَ: «أَسْلِمْ، ثُمَّ قَاتِلْ» فَأَسْلَمَ، ثُمَّ قَاتَلَ فَقُتِلَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «عَمِلَ قَلِيلاً وَأُجِرَ كَثِيرًا»

Berâ radıyallahu anh demiştir ki:

Baştan aşağıya silâhlı ve zırhlı bir adam, Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna geldi ve dedi ki: "Ya Resûlallah! Önce harp mi edeyim, yoksa müslüman mı olayım?" Allah Resûlü: "Önce müslüman ol, sonra harbet!" dedi. Bunun üzerine adam müslüman oldu ve cephede savaşıp şehit düştü. Ardından Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz onun hakkında şöyle buyurdu: "Az amel yaptı fakat çok mükâfat kazandı." *[Buhari, Cihâd 13; Müslim, İmâre 144]*

639 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَا أَحَدٌ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَلَهُ مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهِيدُ، يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ، لِمَا يَرَى مِنَ الْكَرَامَةِ».

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şehit dışında cennete girenlerden hiç kimse yeryüzündeki

her şey kendisine verilecek olsa bile dünyaya geri dönmeyi istemez. Şehit ise şehadetin faziletini ve yüksek payesini hakkalyakîn bildiği için dünyaya tekrar tekrar dönmeyi ve on defa şehit olmayı temenni eder." *[Buhari, Cihâd 21; Müslim, İmâre 109]*

640 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَامَ فِيهِمْ فَذَكَرَ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْإِيمَانَ بِاللّٰهِ، أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «نَعَمْ إِنْ قُتِلْتَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ» ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كَيْفَ قُلْتَ؟» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «نَعَمْ وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ إِلَّا الدَّيْنَ، فَإِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِي ذٰلِكَ».

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aramızda otururken ayağa kalktı ve "Amellerin en faziletlisi Hak yolunda mücahede etmek ve Allah'a imandır." buyurdu. Bunun üzerine bir şahıs kalkıp "Ya Resûlallah! Eğer Allah yolunda şehit düşersem günahlarıma kefaret olur mu?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Evet! Sabreder, mükâfatını sadece Allah'tan bekler ve cephede düşmanla çarpışırken sebat edip kaçmadan ilâ-yı kelimetullah yolunda şehit düşersen günahlarına kefaret olur." Az sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem o şahsa "Nasıl demiştin?" diye sordu. O da: "Allah yolunda şehit düşersem, günahlarıma kefaret olur mu? diye sormuştum." dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bu sefer buyurdu ki: "Elbette! Sabreder, mükâfatını sadece Allah'tan bekler ve cephede düşmanla çarpışırken sebat edip kaçmadan ilâ-yı kelimetullah yolunda şehit düşersen kul

hakkına terettüp eden borçların hariç, günahlarına kefaret olur. Çünkü borç hususundaki istisnayı bana bizzat Cibrîl hatırlattı." *[Müslim, İmâre 117]*

641 عَنْ جَابِرٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ أَيْنَ أَنَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنْ قُتِلْتُ؟ قَالَ: «فِي الْجَنَّةِ» فَأَلْقٰى تَمَرَاتٍ كُنَّ فِي يَدِهِ ثُمَّ قَاتَلَ حَتّٰى قُتِلَ.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs (cephede savaş devam ederken): "Ya Resûlallah! Eğer öldürülürsem nerede olacağım; cennette mi yoksa cehennemde mi?" dedi. Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Cennettesin" buyurdu. Müjdeyi kapan o şahıs (yemeye niyetlendiği) elindeki birkaç hurmayı derhal attığı gibi düşman saflarına daldı ve şehit düşünceye kadar savaştı. *[Müslim, İmâre 143]*

642 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ اِنْطَلَقَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ حَتّٰى سَبَقُوا الْمُشْرِكِينَ إِلٰى بَدْرٍ وَجَاءَ الْمُشْرِكُونَ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَقْدَمَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلٰى شَيْءٍ حَتّٰى أَكُونَ أَنَا دُونَهُ» فَدَنَا الْمُشْرِكُونَ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «قُومُوا إِلٰى جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ» قَالَ: يَقُولُ عُمَيْرُ بْنُ الْحُمَامِ الْأَنْصَارِيُّ ﵁: يَا رَسُولَ اللّٰهِ جَنَّةٌ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: بَخٍ بَخٍ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا يَحْمِلُكَ عَلٰى قَوْلِكَ بَخٍ بَخٍ؟» قَالَ لَا وَاللّٰهِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِلَّا رَجَاءَ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِهَا، قَالَ: «فَإِنَّكَ مِنْ أَهْلِهَا» فَأَخْرَجَ تَمَرَاتٍ مِنْ قَرَنِهِ فَجَعَلَ يَأْكُلُ مِنْهُنَّ، ثُمَّ قَالَ لَئِنْ أَنَا حَيِيتُ حَتّٰى آكُلَ تَمَرَاتِي هٰذِهِ إِنَّهَا لَحَيَاةٌ طَوِيلَةٌ، فَرَمٰى بِمَا مَعَهُ مِنَ التَّمْرِ ثُمَّ قَاتَلَهُمْ حَتّٰى قُتِلَ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile ashabı yola çıktılar ve müşriklerden önce Bedir'e varıp yerleştiler. Derken müşrikler de gelip konuşlandı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Hiçbiriniz ben yanında olmadığım sırada kendi başına bir şeye tevessül etmesin!" diyerek müminleri ikaz etti. Müşrik ordusu yaklaşmaya başlayınca Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Göklerle yer arası genişlikteki cennete kavuşmak için kalkın!" emrini verdi. Bu esnada ensardan Umeyr İbn Hümâm radıyallahu anh sordu: "Ya Resûlallah! Göklerle yer arası genişlikteki cennet mi dediniz?" Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Evet" buyurdu. Umeyr: "Ne iyi! Ne hoş!" dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Sana bu sözü söyleten şey nedir?" diye sordu. Umeyr: "Vallahi bu ifadeyi başka bir maksatla değil, ancak cennet ehlinden olmayı arzu ettiğim için söyledim ya Resûlallah!" dedi. Onun bu sözü üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Sen cennet ehlindensin!" müjdesini verdi. Sonra Umeyr radıyallahu anh sadağından birkaç hurma çıkardı ve onları yemeye başladı. Daha birkaç lokma yememişti ki, "Şu hurmalarımı yiyip bitirinceye kadar dahi yaşamak benim için uzun bir zaman sayılır. (Muştusunu aldığım cennete kavuşmak için daha ne duracağım?)" dedi ve elindeki hurmaları saçtığı gibi savaşa girişti. Nihayetinde şehit oldu. *[Müslim, İmâre 145]*

643 عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: جَاءَ نَاسٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنِ ابْعَثْ مَعَنَا رِجَالاً يُعَلِّمُونَا الْقُرْآنَ وَالسُّنَّةَ فَبَعَثَ إِلَيْهِم سَبْعِينَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ، فِيهِمْ خَالِي حَرَامٌ، يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ وَيَتَدَارَسُونَهُ بِاللَّيْلِ يَتَعَلَّمُونَ وَكَانُوا بِالنَّهَارِ يَجِيئُونَ بِالْمَاءِ فَيَضَعُونَهُ فِي الْمَسْجِدِ وَيَحْتَطِبُونَ فَيَبِيعُونَهُ وَيَشْتَرُونَ بِهِ الطَّعَامَ لِأَهْلِ الصُّفَّةِ وَلِلْفُقَرَاءِ فَبَعَثَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَعَرَضُوا لَهُمْ فَقَتَلُوهُمْ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغُوا الْمَكَانَ فَقَالُوا: اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ

عَنَّا نَبِيَّنَا أَنَّا قَدْ لَقِينَاكَ فَرَضِينَا عَنْكَ وَرَضِيتَ عَنَّا. وَأَتٰى رَجُلٌ حَرَامًا خَالَ أَنَسٍ مِنْ خَلْفِهِ فَطَعَنَهُ بِرُمْحٍ حَتّٰى أَنْفَذَهُ فَقَالَ حَرَامٌ: فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ إِخْوَانَكُمْ قَدْ قُتِلُوا وَإِنَّهُمْ قَالُوا: اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ عَنَّا نَبِيَّنَا أَنَّا قَدْ لَقِينَاكَ فَرَضِينَا عَنْكَ وَرَضِيتَ عَنَّا»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Birtakım insanlar Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem gelip, "Bize Kur'ân'ı ve Sünnet'i öğretecek muallimler gönderseniz?" diye talepte bulundular. Allah Resûlü, aralarında dayım Harâm'ın da olduğu Ensardan 'kurrâ' diye bilinen yetmiş kişiyi onlara gönderdi. (Suffe ashabından olan) bu yetmiş kişi, Kur'ân okur, geceleri kelâm-ı ilâhîyi aralarında müzakere ederlerdi. Gündüzleri de su getirip mescide koyar, odun toplayıp satar, bedeliyle de Suffe ehline ve fukaraya yiyecek satın alırlardı. İşte Nebiyy-i Ekrem aleyhi ekmelü't-tahâyâ onlara bu hasbî insanları göndermişti. Fakat müminler daha gidecekleri yere varmadan yolda kendilerine baskın yaptılar ve neticede onları şehit ettiler. Onlar (şehit olmadan önce) şöyle dediler: "Allahım! Peygamberine bizim haberimizi ulaştır... Ulaştır Sana mülâki olduğumuzu. Senin bizden razı olduğunu, bizim de Senden razı olduğumuzu..." Derken bir adam yaklaşıp Enes'in dayısı Harâm'a mızrağını öyle bir sapladı ki, mızrak sırtından girip göğsünden çıkmıştı. Bunun üzerine Harâm'ın ağzından "Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki kurtuldum!" sözleri döküldü. Bu hadise olup biterken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Medine'de ashabına şöyle seslendi: "Sizin kardeşleriniz (Maûne suyu başında) şehid edildiler. Onlar şehit düşerken şöyle dediler: "Allahım! Peygamberine bizim haberimizi ulaştır... Ulaştır Sana mülâki olduğumuzu. Senin bizden razı olduğunu, bizim de Senden razı olduğumuzu..." *[Buhari, Cihâd 9; Müslim, İmâre 147]*

644 عَنْ أَنَسٍ ﷛ أَنَّ أُمَّ الرُّبَيِّعِ بِنْتَ الْبَرَاءِ وَهِيَ أُمُّ حَارِثَةَ بْنِ سُرَاقَةَ، أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا تُحَدِّثُنِي عَنْ حَارِثَةَ؟ وَكَانَ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ صَبَرْتُ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذٰلِكَ اجْتَهَدْتُ عَلَيْهِ فِي الْبُكَاءِ فَقَالَ: «يَا أُمَّ حَارِثَةَ إِنَّهَا جِنَانٌ فِي الْجَنَّةِ وَإِنَّ ابْنَكِ أَصَابَ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلٰى»

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Ümmü Hârise İbn Süraka adıyla da tanınan Ümmü Rübeyyi’ bint Berâ (Bedir’de öldürülen oğlunun durumunu öğrenmek için), Resûl-i Ekrem’e sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve dedi ki: “Ya Resûlallah! Bana oğlum Hârise’nin akıbetinin ne olduğunu söyler misin? Eğer o şehit olup Cennet’e girdiyse ağlamayacağım; yok, böyle değilse, onun için yas tutup ağlayacağım!” Bunun üzerine Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu kadına şu hayatbahş cevabı verdiler: “Ümmü Hârise! Cennet bir değil; cennetin içinde cennetler var! Senin oğlun ise bunların en yücesi olan Firdevs cennetindedir.” *[Buhari, Cihâd 14]*

645 عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ﷠ قَالَ: جِيءَ بِأَبِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ مُثِّلَ بِهِ فَوُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَذَهَبْتُ أَكْشِفُ عَنْ وَجْهِهِ فَنَهَانِي قَوْمٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا»

Câbir İbn Abdullah radıyallahu anhumâ demiştir ki:

(Uhud’da şehit edilen) Babamın (müşrikler tarafından) müsle (işkence) yapılmış cesedi getirilip Resûlullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem önüne konuldu. Yüzünü açmak için gittim, fakat bazı insanlar bana mâni oldular. Bu esnada Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem babamın (zahirî hâli böyle olmasına rağmen) manevi durumunu haber verme sadedinde buyurdular ki: “Melekler hiç durmadan

kanatlarıyla onu gölgelendiriyorlar (teşrif maksadıyla etrafını kuşatıyorlar)." *[Buhari, Cihâd 20; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 129]*

646 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا يَجِدُ الشَّهِيدُ مِنْ مَسِّ الْقَتْلِ إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ مِنْ مَسِّ الْقَرْصَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şehidin can verirken hissettiği acı, sizden birinin (ancak hafifçe çimdiklendiğinde veya) pire (gibi haşerelerin) ısırdığında duyduğu acı kadar hafiftir." *[Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 26]*

647 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أَبِي أَوْفٰى ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ انْتَظَرَ حَتّٰى مَالَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَاسْأَلُوا اللّٰهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ» ثُمَّ قَالَ: «اَللّٰهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اِهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ»

Abdullah İbn Ebî Evfâ radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem düşmanla karşılaştığı bir harpte hemen savaşmaya başlamadı, güneş batıya doğru kayıncaya kadar bekledi. Sonra ashaba hitap etmek için ayağa kalktı ve şu konuşmayı yaptı: "Ashabım! Düşmanla karşılaşmayı arzu etmeyin! Bilakis Allah'tan hep af ve afiyet isteyin! Fakat olur da onlarla karşılaşırsanız o takdirde sabredip sebat edin! Ve şunu da iyi bilin ki cennet, kılıçların gölgesi altındadır."

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bu konuşmanın ardından şöyle dua etti: "Ey Kur'ân'ı indiren, semada bulutları gezdiren ve

şu (Medine önünde) toplanan kabileleri darmadağın eden Allahım! Şu küffâr ordusunu darmadağın et! Bizi onlara karşı mansur ve muzaffer kıl!" *[Buhari, Cihâd 112; Müslim, Cihâd 20]*

648 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنِ احْتَبَسَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ إِيمَانًا بِاللّٰهِ وَتَصْدِيقًا بِوَعْدِهِ فَإِنَّ شِبَعَهُ وَرِيَّهُ وَرَوْثَهُ وَبَوْلَهُ فِي مِيزَانِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a inanarak ve O'nun vaadini tasdik ederek ilâ-yı kelimetullah yolunda kullanılması gayesiyle bir at besleyen kimse, o atın yediğinden içtiğine, tersinden idrarına varıncaya kadar her bir şeyi kıyamet günü sevap olarak mizanında bulacaktır." *[Buhari, Cihâd 45]*

649 عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ: وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُم مِنْ قُوَّةٍ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ».

Ukbe İbn Âmir el-Cühenî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem minberde iken: "Düşmanlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın." {*Enfâl Sûresi, 8/60*} âyetini okudu ve ardından 'kuvvet hazırlamaktan' maksadın ne olduğunu şöyle açıkladı: "İyi bilin ki kuvvet atmaktır; kuvvet atmaktır; kuvvet atmaktır (Ok, mızrak, mermi, top, füze vb. silahları kullanmak ve geliştirmektir.)" *[Müslim, İmâre 167]*

650 عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ بِالسَّهْمِ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ الْجَنَّةَ: صَانِعُهُ يَحْتَسِبُ فِي صَنْعَتِهِ

الْخَيْرَ وَالرَّامِيَ بِهِ وَمُنْبِلَهُ، وَارْمُوا وَارْكَبُوا، وَأَنْ تَرْمُوا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَرْكَبُوا. وَمَنْ تَرَكَ الرَّمْيَ بَعْدَ مَا عُلِّمَهُ رَغْبَةً عَنْهُ فَإِنَّهَا نِعْمَةٌ تَرَكَهَا» أَوْ قَالَ: «كَفَرَهَا».

Ukbe İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah, bir ok vesilesiyle üç kimseyi cennete koyar: Hayra vesile olur ve hayır getirir umuduyla oku yapan ustayı, onu Allah rızası istikametinde atanı ve atıcıya yardımcı olan kişiyi.

Atıcılık ve biniciliği iyi yapın (bu konularda kendinizi geliştirin). Bana göre atıcılıkta usta olmanız, binicilikte iyi olmanızdan daha yeğdir. Kendisine atıcılık eğitimi verildikten sonra ona değer vermeyip terkeden, sahip olduğu önemli bir nimeti terk etmiş veya nankörlük yapmış olur." *[Ebû Davud, Cihâd 23]*

651 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﷺ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اِئْذَنْ لِي فِي السِّيَاحَةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ سِيَاحَةَ أُمَّتِي الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki:

Sahabeden bir şahıs 'Seyahata çıkmam için bana izin ver ya Resûlallah!' diyerek müsaade istedi. Allah Resûlü şöyle buyurdu: "Şüphesiz benim ümmetimin seyahate çıkması Allah azze ve celle yolunda mücahede etmektir (ilâ-yı kelimetullah hedeflidir)" *[Ebû Dâvûd, Cihâd 6]*

İzah: Mümin, hayatındaki her şeyi belli bir plan ve program dahilinde yapan ve öncelikli hedefinde rıza-yı ilâhi bulunan kimsedir. Bu sebeple o, seyahate çıkarken bile niyetini gözden geçirir; ilim tahsil etmek, Hak dostlarının meclislerine uğramak, ticaret, sağlık vb. sebepler için yolculuğa çıkar. Gayesiz bir şekilde vakit israfı ve birtakım haramları irtikâp etme

düşüncesiyle çıkılan bir seyahat rıza-yı ilâhiye muvafık düşmeyen bir durumdur. Binaenaleyh her durumda niyetlerin ve amellerin Allah'ın rızasına uygun olmasına özen gösterilmelidir.

652 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: «مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللهِ جَعَلَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Bir mücahit vazifesi sırasında Allah rızası için bir gün oruç tutarsa, Hak Teâlâ onunla cehennem arasında arzla sema mâbeynindeki mesafe genişliğinde bir hendek açar (onu cehennemden uzak kılar)." *[Tirmizi, Fedâilu'l-cihâd 39]*

İzah: Oruç mücahidin bedenî kudret ve kabiliyetine zarar vermezse, oruç tutması efdaldir; böylelikle hem cihad hem de oruç faziletini cem etmiş olur.

653 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهِ نَفْسَهُ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنَ نِفَاقٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim ilâ-yı kelimetullah uğrunda hiç gazaya katılmamış ve katılmayı da arzu etmemiş olarak ölürse, bir çeşit nifak üzere ölür gider." *[Müslim, İmâre 158]*

654 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَا مِنْ غَازِيَةٍ أَوْ سَرِيَّةٍ تَغْزُو فَتَغْنَمَ وَتَسْلَمَ إِلَّا كَانُوا قَدْ تَعَجَّلُوا ثُلُثَيْ أُجُورِهِمْ، وَمَا مِنْ غَازِيَةٍ أَوْ سَرِيَّةٍ تُخْفِقُ وَتُصَابُ إِلَّا تَمَّ لَهُمْ أُجُورُهُمْ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sefere çıkan askerî birlik savaşıp ganimet kazanır ve sağ salim dönerse, kendilerine takdir edilen mükâfatın üçte ikisini peşinen almış olurlar. Buna karşılık sefere çıkıp da ganimet elde etmeyen, şehit veya yaralı bir şekilde gazi olarak dönen askerlerin ücretleri ise daha sonra âhirette eksiksiz bir şekilde verilir (yani hizmette önde ücrette arkada olmalarının mükâfatını âhirette fazlasıyla alırlar)" *[Müslim, İmâre 154]*

655 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ لَمْ يَغْزُ أَوْ يُجَهِّزْ غَازِيًا أَوْ يَخْلُفْ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ أَصَابَهُ اللهُ بِقَارِعَةٍ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim bizzat cihada katılmaz veya bir askeri (mücahidi) teçhiz etmez ve yahut onun geride bıraktığı aile fertlerine sahip çıkmayıp hayrı dokunmazsa Allah kıyamet gününden önce o kimseyi ciddi bir musibete uğratır." *[Ebû Davud, Cihâd 17]*

Şehitler Hakkında

656 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ: اَلْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرِيقُ وَصَاحِبُ الْهَدْمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şehitler beş nevidir: Veba gibi bulaşıcı hastalıktan ölenler, iç hastalıklarına yakalananlar, suda boğulanlar, (deprem vs. sebeplerle) göçük altında kalanlar ve Allah yolunda canından olanlar." *[Buhari, Cihâd 30; Müslim, İmâre 164]*

657 عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ أَحَدِ الْعَشَرَةِ الْمَشْهُودِ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ»

Aşere-i Mübeşşereden Saîd İbn Zeyd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Malını koruma uğrunda öldürülen, canını koruma uğrunda katledilen, dini uğrunda öldürülen ve ırzı ve namusu uğrunda öldürülen kimse hem dünya hem de âhiret bakımından şehittir."

[Ebû Davud, Sünnet 29; Tirmizi, Diyât 21]

658 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلٰى رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جَاءَ رَجُلٌ يُرِيدُ أَخْذَ مَالِي؟ قَالَ: «فَلَا تُعْطِهِ مَالَكَ» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَاتَلَنِي؟ قَالَ: «قَاتِلْهُ» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلَنِي؟ قَالَ: «فَأَنْتَ شَهِيدٌ» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلْتُهُ؟ قَالَ: «هُوَ فِي النَّارِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve "Ey Allah'ın Resûlü! Malımı gasp etmek isteyen birisi bana musallat olursa ne yapayım?" diye sordu. Resûl-i Ekrem: "Ona malını verme!" buyurdu. Adam: "Eğer benimle çatışmaya girerse?" diye sordu. "Sen de ona karşılık ver!" buyurdu. Adam: "Ya beni öldürürse?" dedi. Resûl-i Kibriyâ "O zaman sen şehit olursun." buyurdu. Adam "Peki, ya ben onu öldürürsem?" deyince, Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "O cehennemdedir." buyurdu. *[Müslim, İman 225]*

Köle Azat Etmenin Fazileti

659 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim müslüman bir köleyi azat ederse, Allah Teâla da azad olan kölenin her uzvuna bedel azat edenin bir uzvunu –tenâsül uzvuna mukabil tenâsül uzvuna varıncaya kadar– cehennem ateşinden azat eder (kurtarır)." *[Buhari, Keffarât 6; Müslim, Itk 22]*

Köle veya Hizmetçilerin Hukukunun Korunması

وَاعْبُدُوا اللهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ... "Yalnız Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi şerik yapmayın. Anneye, babaya, akrabalara, yetimlere, fakirlere, yakın komşularla uzak komşulara, yol arkadaşına, garip ve yolculara, ellerinizin altındakilere (köle, cariye, hizmetçi gibi kimselere) de güzel muamele edin." {*Nisâ Sûresi, 4/36*}

660 عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا ذَرٍّ رضي الله عنه وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلٰى غُلَامِهِ مِثْلُهَا فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذٰلِكَ، فَذَكَرَ أَنَّهُ سَابَّ رَجُلاً عَلٰى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَعَيَّرَهُ بِأُمِّهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ هُمْ إِخْوَانُكُمْ وَخَوَلُكُمْ، جَعَلَهُمُ اللهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ، وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ».

Muhadramundan Ma'rûr İbn Süveyd demiştir ki: Ebûzer'i radıyallahu anh gördüm; giydiği elbisenin aynısı kölesinin üzerinde de vardı. Kendisine bunun sebebini sordum. Ebûzer radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında birisine kötü ifadeler kullandığını ve 'siyah kadının oğlu' diyerek onu annesinden dolayı ayıpladığını, bunun üzerine Hz. Peygamber'den sallallahu aleyhi ve sellem şu ikazı gördüğünü anlattı: "Sende hâlâ cahiliye emaresi var. Onlar Allah tarafından sizin himayenize verilmiş hizmetçileriniz ve aynı zamanda kardeşlerinizdir (dileseydi tersini takdir edip sizi onların himayesine de verebilirdi). Kimin eli altında böyle bir kardeşi varsa, yediğinden ona da yedirsin, giydiğinden giydirsin. Onlara tâkatlerinin üstünde iş yüklemeyin, zor bir iş yüklerseniz kendilerine yardımcı olun." *[Buhari, İman 22, Itk 15; Müslim, Eyman 40]*

661 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: قَالَ: «إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ أَوْ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ فَإِنَّهُ وَلِيَ عِلَاجَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden birisine hizmetçisi yemek getirdiğinde, onu yanına oturtup beraber yeme imkânı yoksa en azından bir iki lokma veya tadımlık bir iki çiğnem ikram etsin. Çünkü onun yemeğini hizmetçi hazırlamıştır (onun da hakkı vardır)." *[Buhari, Itk 18]*

662 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لِلْعَبْدِ الْمَمْلُوكِ الْمُصْلِحِ أَجْرَانِ» وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ لَوْلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالْحَجُّ وَبِرُّ أُمِّي لَأَحْبَبْتُ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا مَمْلُوكٌ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Efendisine gönülden ve kusursuz bir şekilde hizmet eden köle için iki kat ecir vardır."

Ebû Hureyre der ki: Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, Allah yolunda cihat ve hac gibi ibadetler bir de anamın gönlünü hoş etme kaygısı olmasaydı, köle olarak ölmeyi arzu ederdim. *[Buhari, Itk 16; Müslim, Eyman 44]*

663 عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «ثَلَاثَةٌ لَهُمْ أَجْرَانِ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَآمَنَ بِمُحَمَّدٍ وَالْعَبْدُ الْمَمْلُوكُ إِذَا أَدَّى حَقَّ اللّٰهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ وَرَجُلٌ كَانَتْ لَهُ أَمَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا، ثُمَّ أَعْتَقَهَا فَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ»

Ebû Musâ el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üç insan vardır ki mükâfatları ikiye katlanır: Birincisi Ehl-i kitaptan kendi peygamberine iman ettikten sonra Müslüman olup Muhammed'e sallallahu aleyhi ve sellem iman eden kimse; diğeri hem Allah'ın hem de efendilerinin hakkını yerine getiren köle; öbürü de sahip olduğu cariyesinin eğitim ve öğretimini güzelce deruhte edip yetiştiren, sonra da azat edip kendisiyle evlenen kimse. İşte bu üç nevi insana iki kat ecir vardır." *[Buhari, Itk 16, Nikâh 12; Müslim, İman 241]*

664 عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «الْعِبَادَةُ فِي الْهَرْجِ كَهِجْرَةٍ إِلَيَّ»

Ma'kil İbn Yesâr radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kargaşa (fitne ve fesat) dönemlerinde ibadete ihtimam göstermek, bana hicret etmek gibidir." *[Müslim, Fiten 130]*

Her Türlü Muamelede Müsamahalı Olmak

وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ "Hayır olarak her ne yaparsanız Allah muhakkak onu bilir." {*Bakara Sûresi, 2/215*}

665 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ يَتَقَاضَاهُ فَأَغْلَظَ لَهُ فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالاً» ثُمَّ قَالَ: «أَعْطُوهُ سِنًّا مِثْلَ سِنِّهِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ لَا نَجِدُ إِلَّا أَمْثَلَ مِنْ سِنِّهِ، قَالَ: «أَعْطُوهُ فَإِنَّ خَيْرَكُم أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem borç olarak verdiği bir deveyi istemek üzere gelen bedevî bir şahıs bedeviliğin gereği olarak kaba sözler sarfetti. Sahabiler dayanamayıp ona haddini bildirmek istedilerse de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Ona dokunmayın. Zira her hak sahibinin alacağını talep etme hakkı vardır." diye mâni oldu. Sonra da "Ona kendi devesiyle aynı yaşta olan bir deve veriniz!" diye emretti. Sahabiler: "Ya Resûlallah! Aynı yaşta deve bulamıyoruz ancak daha iyisi elimizde mevcut." dediklerinde Efendimiz: "Öyleyse onu verin! Zira sizin en hayırlınız, borcunu en güzel şekilde ödeyendir." buyurdu. *[Buhari, İstikrâz 4; Müslim, Musâkât 120]*

666 عَنْ جَابِرٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «رَحِمَ اللّٰهُ رَجُلاً سَمْحًا إِذَا بَاعَ وَإِذَا اشْتَرَى وَإِذَا اقْتَضَى»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Satarken, alırken ve alacağını isterken müsamahakâr davranan (muhataplarına kolaylık gösteren) şahsa Allah rahmetiyle muamele etsin." *[Buhari, Buyû' 16]*

667 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «حُوسِبَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مِنَ الْخَيْرِ شَيْءٌ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ يُخَالِطُ النَّاسَ وَكَانَ مُوسِرًا وَكَانَ يَأْمُرُ غِلْمَانَهُ أَنْ يَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُعْسِرِ. قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ: «نَحْنُ أَحَقُّ بِذٰلِكَ مِنْهُ، تَجَاوَزُوا عَنْهُ»

Ebû Mes'ûd el-Bedrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden önceki ümmetlerden bir adam (vefatından sonra) hesaba çekildi. Hayır adına lehinde olabilecek bir şey bulunamadı. Ancak şu var ki, adam (hayatta iken) ticaret yapar ve kolaylık sağlardı. Adamlarına darda ve zorda kalan borçlulara kolaylık göstermelerini söylerdi. İşte bu muamelesi sebebiyle Azîz ve Celîl Allah buyurdu ki: "Biz, darda kalanlara müsamahalı davranmaya ondan daha layığız; onu affedin!" *[Müslim, Musâkât 30]*

İlmin Fazileti ve Üstünlüğü

وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا "De ki: Ya Rabbi, benim ilmimi artır." {*Tâhâ Sûresi, 20/114*}

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ "De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" {*Zümer Sûresi, 39/9*}

يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ "Allah sizin gibi iman, hele hele bir de ilim nasip edilenlerin derecelerini yükseltsin." {*Mücadile Sûresi, 58/11*}

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ "Kulları içinde ancak âlimler, Allah'ı gerektiği tarzda tazim ederler." {*Fâtır Sûresi, 35/28*}

668 عَنْ مُعَاوِيَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ»

Muaviye radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ kimin hakkında hayır murad ederse ona din hususunda büyük bir anlayış verir (onu dinî konularda fakih seviyesine yükseltir)" *[Buhari, İlm, 10; Müslim, İmâre 175]*

669 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَلِيٍّ ﷺ: «فَوَاللّٰهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللّٰهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ»

Sehl İbn Sa'd radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem Hz. Ali'ye radıyallahu anh hitaben şöyle buyurdu:

"Ya Ali! Allah'a yemin ederim ki, Cenâb-ı Hakk'ın senin vasıtanla bir kişiyi hidayete erdirmesi, sana (paha biçilmez) kızıl develerin bahşedilmesinden (senin de onları tasadduk etmenden) daha hayırlıdır." *[Buhari, Megazî 38; Müslim, Fedâilu's-sahabe 34]*

670 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً، وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا حَرَجَ، وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bana nazil olan Kur'ân'dan bir âyet bile olsa (öğrendiklerinizi) insanlara bildirin (ulaştırın). İsrailoğullarının ibretlik kıssalarından da rivayet etmenizde beis yoktur. Fakat her kim kasden benim üzerime yalan uydurursa (söylemediğim şeyleri söyledi diye anlatırsa), Cehennem'deki yerine hazırlansın." *[Buhari, Enbiya 50]*

671 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، قَالَ: «وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللّٰهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim ilim tahsil etmek için bir yola girerse, Allah Cennete giden yolu ona kolaylaştırır." *[Müslim, Zikr 39]*

672 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَبْتَغِي فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللّٰهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَطْلُبُ، وَإِنَّ الْعَالِمَ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْحِيتَانُ فِي الْمَاءِ، وَفَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ، وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَإِنَّمَا وَرَّثُوا الْعِلْمَ، فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"İlim tahsil etmek maksadıyla yola revan olan kimseye Allah Teâlâ Cennet yollarını açar. Melekler, ilme ve onu tahsil edene karşı hürmet ederek kanatlarını gererler. Göklerde ve yerdeki her şey, hatta su içindeki balıklar bile ilim talibi için Allah'tan rahmet diler. Âlimin, âbide (ibadet eden kimseye) üstünlüğü; dolunayın, diğer bütün yıldızlara üstünlüğü gibidir. Âlimler peygamberlerin varisleridir. Peygamberler, miras olarak altın ya da gümüş değil, sadece ilmi bırakırlar. Kim o miras kalan ilimden nasiplenmişse büyük ve değerli bir kısmete nail olmuş demektir." *[Tirmizi, İlm 19; Ebû Davud, İlm 1]*

673 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «نَضَّرَ اللّٰهُ امْرَءًا سَمِعَ مِنَّا شَيْئًا فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَهُ، فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أَوْعٰى مِنْ سَامِعٍ».

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: "Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah, bizden bir şey işitip de onu başkalarına tebliğ eden kimsenin ahlâk ve şerefini güzelleştirip yüzünü ak etsin. Kendisine bu tebliğin ulaştığı nice kimseler vardır ki o bilgiyi bizzat benden işitip nakledenden daha anlayışlı ve kavrayışlı olurlar." *[Tirmizi, İlim 7]*

674 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ، أُلْجِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kime ilminden istifade etmek için bir bilgi sorulur da onu ketmederse (söylemeyip kendine saklarsa) âhirette onun ağzına ateşten bir gem vurulur." *[Tirmizi, İlim 3]*

675 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغٰى بِهِ وَجْهُ اللّٰهِ ﷻ لَا يَتَعَلَّمُهُ إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ غَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» يَعْنِي: رِيحَهَا.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah rızasının esas maksat yapılması gereken bir ilmi, sırf dünyalık menfaatlere ulaşma gayesiyle öğrenen (o ilmi dünyalığa basamak ve alet eden) kimse, kıyamet günü cennetin kokusunu bile alamaz." *[Ebû Davud, İlim 12]*

676 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ اللهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ النَّاسِ، وَلٰكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتّٰى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا، اِتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جُهَّالاً فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Allah, ilmi, insanların sadırlarından çekip almak suretiyle değil hakiki âlim kalmayıncaya kadar ulemanın ruhlarını kabzederek ortadan kaldırır. Bundan sonra ise halk, bir kısım cahilleri kendilerine rehber edinirler. Bu âlim görünümlü insanlara birtakım meseleler sorulduğunda ilimleri olmadığı halde fetva verirler. Böylece hem kendileri sapıtır, hem de halkı sapıklığa sürüklerler." *[Buhari, İlim 34; Müslim, İlim 13]*

Allah'ı Anmak ve Zikretmek, O'na Hamd ve Şükretmek

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ "Siz beni zikredin ki, ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin." {*Bakara Sûresi, 2/152*}

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ "Eğer şükrederseniz, Ben nimetlerimi daha da artırırım." {*İbrâhîm Sûresi, 14/7*}

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ "Onların cennetteki duaları *Elhamdu lillahi rabbi'l-âlemîn (Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur)* diye sona erer." {*Yûnus Sûresi, 10/10*}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا * وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً "Ey iman edenler! Allah'ı çok zikredin, O'nu sık sık anın. Sabah akşam O'nu takdis ve tenzih edin." {*Ahzâb Sûresi, 33/41-42*}

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ *

اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ "Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip sürelerinin uzayıp kısalmasında düşünen insanlar için elbette birçok dersler vardır. Onlar ki Allah'ı gâh ayakta divan durarak, gâh oturarak, gâh yanları üzere zikrederler." *{Âl-i İmran Sûresi, 3/190, 191}*

677 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللَّبَنَ فَقَالَ جِبْرِيلُ: «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Miraç gecesi Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem birinde şarap, diğerinde süt bulunan iki tas sunuldu. Onlara baktı ve içinde süt olan tası tercih etti. Bu tercihten memnun olan Cebrail aleyhisselâm onu şöyle tebrik etti: "Seni fıtratın gayesine uygun tercihe muvaffak kılan Allah'a hamd olsun. Şayet şarabı almış olsaydın, ümmetin azgınlaşırdı." *[Müslim, İman 272, Eşribe 92]*

678 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلّٰهِ فَهُوَ أَقْطَعُ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a hamd ederek başlanmayan her önemli iş bereketsizdir, (devam etmez ve) köksüzdür." *[Ebû Davud, Edeb 18]*

Resûlullah'a Salavât Getirmek

إِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا "Muhakkak ki Allah ve melekleri Peygambere hep salât (rahmet ve sena) ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve içtenlikle selam verin." {*Ahzâb Sûresi, 33/56*}

679 عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرَمْتَ؟ يَقُولُ :بَلِيتَ قَالَ:«إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ»

Evs İbn Evs radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Sizin en faziletli gününüz şüphesiz cumadır. Binaenaleyh o günde bana çokça salavât getirin. Zira sizin salât u selamlarınız bana arz edilir." deyince sahabiler: "Ya Resûlallah! Siz kabrinizde çürüdüğünüzde bizim salât u selamlarımız size nasıl arz edilir?" diye sordular. Allah Resûlü aleyhi ekmelü't-tehâyâ: "Allah enbiyanın cesetlerini çürütmeyi toprağa haram kılmıştır." buyurdu. *[Ebû Davud, Salât 201]*

İzah: Cam, su, hava, âlem-i misal, ruh, akıl, hayal, zaman vesaire gibi, tecelli-i timsâl akislere mahal ve mazhar olan çok şeyler vardır. Maddiyat-ı kesîfenin timsâlleri hem münfasıl, hem ölü hükmündedirler. Çünkü asıllarına gayr oldukları gibi, asıllarının hâsiyetlerinden de mahrumdurlar. Nuranîlerin timsâlleri ise, asıllarıyla muttasıl ve asıllarının hâsiyetlerine mâlik ve asıllarına gayr değillerdir. Binâenaleyh Cenâb-ı Hak şemsin hararetini hayat, ziyasını şuur, ziyadaki renkleri duygu gibi yapmış olsa idi, senin elindeki aynada temessül eden şemsin timsâli seninle konuşacaktı. Çünkü o, timsâlinde oldukça harareti, ziyası, renkleri olurdu; hararetiyle hayat bulurdu; ziyasıyla şuurlu olurdu; renkleri ile de duygulu olurdu. Böyle olduktan sonra, seninle konuşabilirdi. Bu sırra binaendir ki Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) kendisine okunan bütün salavât-ı şerifeye bir anda vâkıf olur.[1]

1 Mesnevî-i Nûriye, s. 112, Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2007

680 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yanında benim adım anılıp da bana salât getirmeyen kişinin burnu sürtülsün (zelîl olsun)!" *[Tirmizi, Deavât 101]*

681 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kabrimi (müşriklerin ve ehl-i kitabın belli zaman ve mekânlarda belli bir gaye için toplandıkları gibi) buluşma, merasim ve şenlik mahalline dönüştürmeyin; bana salavât getirin; zira her nerede olursanız olun sizin salavâtınız bana ulaşır." *[Ebû Davud, Menâsik 97]*

682 عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ﷺ قَالَ: سَمِعَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ رَجُلاً يَدْعُو فِي صَلَاتِهِ وَلَمْ يَحْمَدِ اللّٰهَ تَعَالٰى وَلَمْ يُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «عَجِلَ هٰذَا» ثُمَّ دَعَاهُ فَقَالَ لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ: إِذَا صَلّٰى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَحْمِيدِ رَبِّهِ سُبْحَانَهُ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ، ثُمَّ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَدْعُو بَعْدُ بِمَا شَاءَ»

Fedâle İbn Ubeyd radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir şahsın namazdan sonra Allah'a hamd etmeden ve Peygamber'e sallallahu aleyhi ve sellem salavât getirmeden dua ettiğini farketti. Bunun üzerine: "Bu şahıs

acele etti" buyurdu. Sonra o şahsı yanına çağırdı. Hem ona hem de oradakilere şu tavsiyede bulundu: "Biriniz namaz sonrası dua ederken Allah'a hamd ve senâ ile başlasın! Sonra Peygamber'e sallallahu aleyhi ve sellem salavât getirsin! Daha sonra arzu ettiği şekilde dua etsin!" *[Ebû Davud, Vitir 23]*

683 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ ﷺ قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي مَجْلِسِ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ﷺ فَقَالَ لَهُ بَشِيرُ بْنُ سَعْدٍ: أَمَرَنَا اللّٰهُ أَنْ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ فَسَكَتَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ، حَتَّى تَمَنَّيْنَا أَنَّهُ لَمْ يَسْأَلْهُ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ، قُولُوا: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَالسَّلَامُ كَمَا قَدْ عَلِمْتُمْ»

Ebû Mes'ûd el-Bedrî radıyallahu anh demiştir ki:

Biz, Sa'd İbn Ubâde'nin radıyallahu anh yanında iken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza geldi. Beşîr İbn Sa'd: "Ya Resûlallah! Allah sana salavât getirmemizi emretti. Sana nasıl salavât getirmeliyiz?" diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içimizden 'Keşke sormasaydı!' diye geçirecek kadar sükût ettiler. Az sonra Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Siz şöyle salavât getiriniz: "Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ salleyte alâ âli İbrâhîm ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ bârekte alâ âli İbrâhîm, inneke hamîdun mecîd" dedi ve ardından da "Selam vermek ise bildiğiniz gibidir." buyurdu. *[Müslim, Salât 65]*

Hadisteki salavâtın meali: Allahım! İbrâhîm'in aleyhisselâm âline rahmet ettiğin gibi Muhammed'e aleyhi ekmelü't-tehâyâ ve âline de rahmet et. Allahım! İbrâhîm'in aleyhisselâm âline hayır ve bereket

lutfettiğin gibi Muhammed'e aleyhi ekmelü't-tehâyâ ve âline de hayır ve bereket ihsan et. Şüphesiz sen hamîd (bütün övgülere lâyık) ve mecîdsin (hayır ve ihsanı bol bol veren yüceler yücesisin).

684 عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ ﷺ قَالَ: قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ قَالَ: «قُولُوا: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»

Ebû Humeyd es-Sâidî radıyallahu anh demiştir ki:

Ashab-ı Kirâm, "Ey Allah'ın Resûlü! Sana nasıl salavât getireceğiz?" diye sorduklarında şöyle demelerini istedi: "Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihî ve zürriyyetihî kemâ salleyte alâ İbrâhîm, ve bârik alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihî ve zürriyyetihî kemâ bârekte alâ İbrâhîm, inneke hamîdün mecîd."

[Buhari, Deavât 33; Müslim, Salât 69]

Hadisteki salavâtın meali: Allahım! İbrâhîm'in aleyhisselâm âline rahmet ettiğin gibi Muhammed'e aleyhi ekmelü't-tehâyâ ezvâc-ı tâhirâtına ve nesl-i pâkına da rahmet et. İbrâhîm'e aleyhisselâm hayır ve bereket ihsan ettiğin gibi Muhammed'e aleyhi ekmelü't-tehâyâ, ezvâc-ı tâhirâtına ve nesl-i pâkına da hayır ve bereket ihsan et. Şüphesiz sen hamîd (bütün övgülere lâyık) ve mecîdsin (hayır ve ihsanı bol bol veren yüceler yücesisin)

Allah'ı Zikretmenin Fazileti ve Zikre Teşvik

وَلَذِكْرُ اللهِ أَكْبَرُ "Allah'ı zikredip anmak elbette en büyük fazilettir." {*Ankebût Sûresi, 29/45*}

وَاذْكُرُوا اللهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "Felaha ermenizi ümit ederek Allah'ı çok zikrediniz." {*Cum'a Sûresi, 62/10*}

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ "Sabah akşam Rabbini, içinden yalvararak, ürpererek ve yüksek olmayan, kendin işitebileceğin bir sesle zikret, gafillerden olma!" {*A'râf Sûresi, 7/205*}

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا "Güneşin doğmasından ve batmasından önce Rabbinin yüceliğini ilan et, O'na hamdet." {*Tâhâ Sûresi, 20/130*}

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ "Sabah akşam Rabbine hamdederek zikir ve ibadete devam et." {*Mü'min Sûresi, 40/55*}

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللّٰهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ * رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ "O nura, Allah'ın yükseltilmesine ve içlerinde kutlu isminin zikredilmesine izin verdiği evlerde (mescidlerde) kavuşulur. Oralarda, sabah akşam O'nun şanını yücelterek tenzih eden öyle yiğitler vardır ki, ne ticaretler, ne alım ve satımlar onları Allah'ı zikretmekten, zekâtı vermekten alıkoymaz." {*Nûr Sûresi, 24/36, 37*}

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا "Allah'a teslim olan erkekler ve teslim olan kadınlar, İslâm dinine iman eden erkekler ve iman eden kadınlar, ibadet ve taate devam eden erkekler ile ibadet ve taate devam eden kadınlar, sadık erkekler ve sadık kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, mütevazi erkekler ve mütevazi kadınlar, hayır yolunda infak eden erkekler ve infak eden kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve ırzlarını koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkekler ve çok zikreden kadınlar var ya, işte Allah onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır. {*Ahzâb Sûresi, 33/35*}

685 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمٰنِ: سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيمِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İki söz vardır ki dile hafif, mizanda sevabı pek ağır ve Rahman'a da sevgilidirler:, bunlar, *Sübhânallahi ve bi-hamdihî, sübhânallahi'l-azîm*'dir." *[Buhari, Deavât 65; Müslim, Zikr 31]*

Hadisteki tesbih cümlelerinin meali: Sübhansın ya Rab! Hamd ü senâ duygusuyla dopdolu olarak Seni tesbîh ederim. Ey yüce Allahım! Sen noksan sıfatlardan, eksik ve kusurdan, şerik ve yardımcıdan münezzehsin, mütealsin.

686 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ قَالَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ, فِي يَوْمٍ مِئَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عَدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِئَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذٰلِكَ حَتّٰى يُمْسِيَ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ» وَقَالَ: «مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ, فِي يَوْمٍ مِئَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her gün yüz defa: "Lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr (Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun eşi,

menendi ve ortağı yoktur. Mülkün hakiki sahibi O olduğu gibi ezelden ebede bütün hamdler de O'na râcidir. Hem O her şeye kâdirdir.)" zikrini söyleyen kimseye on köle âzâd etmeye denk sevap verilir, yüz iyilik mükâfatı yazılır ve yüz günahı silinir; ayrıca bunu söylediği günün akşamına kadar şeytanın şerrinden de korunur. Bu zikri getiren kişiden başka hiçbir kimse daha iyi bir zikir çekmiş veya dua okumuş olmaz. Ancak onu kendisinden daha fazla okuyan ve tekrar eden bir başkası çıkarsa müstesna (Bu takdirde o zikri veya duayı daha fazla tekrar eden efdal olmuş olur) Yine bir kimse günde yüz defa: "Sübhânallâhi ve bi-hamdihî (Allah'ı tesbih ve hamdederim)" diye tesbih ve tahmîd ederse, (kul hakkına terettüp edenler müstesna) günahları deniz köpüğü kadar olsa bile hepsi silinip, affedilir." *[Buhari, Deavât 64, 65; Müslim, Zikr 28]*

687 عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: « مَنْ قَالَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مَرَّاتٍ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ»

Ebû Eyyûb el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim on defa: "Lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr (Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun eşi, menendi ve ortağı yoktur. Mülkün hakiki sahibi O olduğu gibi ezelden ebede bütün hamdler de O'na râcidir. Hem O her şeye kâdirdir.)" zikrini okursa, Hz. İsmâîl'in soyundan dört bendeyi azad etmiş gibi ecr ü mükâfata nail olur." *[Buhari, Deavât 64; Müslim, Zikr 30]*

688 عَنْ ثَوْبَانَ ﵁ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ اِسْتَغْفَرَ ثَلَاثًا وَقَالَ: «اَللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَاذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»

Sevbân radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazını bitirip selam verdiğinde üç defa 'estağfirullah' diyerek istiğfar eder ve şu duayı okurdu: "Allahumme ente's-selâm ve minke's-selâm tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm. (Allahım! Senin esmâ-i hüsnândan biri de Selâm'dır. Sen selâm, selâmet ve emniyetin kaynağısın. Ey celâl ve ikram sahibi olan Rabbim! Sen ne yüce, ne müteâlsın)" *[Müslim, Mesâcid 135]*

689 عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاةِ وَسَلَّمَ قَالَ: « لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اَللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ»

Muğîre İbn Şu'be radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazını bitirdiğinde şöyle dua ederdi:

"Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr. Allâhümme lâ mâni'a li-mâ a'tayte ve lâ mu'tıye li-mâ mena'te velâ yenfeu ze'l-ceddi minke'l-ced." *[Buhari, Deavât 18; Müslim, Mesâcid 137]*

Hadisteki duanın meâli: Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun eşi, menendi ve ortağı yoktur. Mülkün hakiki sahibi O olduğu gibi ezelden ebede bütün hamdler de O'na râcidir. Hem O herşeye kâdirdir. Allahım, Senin ihsan etti-

ğine mâni olacak yoktur. Senin vermediğini de lütfedecek yoktur. Senin yanında ve Sana bedel hiçbir servet sahibine serveti fayda veremez.

690 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ حِينَ يُسَلِّمُ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ.

قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ: وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُهَلِّلُ بِهِنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ.

Abdullah İbn Zübeyr radıyallahu anhumâ namaz kılıp selam verince şöyle zikrederdi:

"Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr; lâ havle velâ kuvvete illâ billâh; lâ ilâhe illallahu velâ na'büdü illâ iyyâh; lehü'n-ni'metü ve lehü'l-fadlu ve lehu's-senâü'l-hasen; lâ ilâhe illallahu muhlisîne lehü'd-dîne velev kerihe'l-kâfirûn."

Abdullah İbn Zübeyr demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem her farz namazın ardından bu şekilde dua okurdu. *[Müslim, Mesâcid 139]*

Duanın meâli: Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun eşi, menendi ve ortağı yoktur. Mülkün hakiki sahibi O olduğu gibi ezelden ebede bütün hamdler de O'na râcidir. Hem O herşeye kâdirdir. Gerçek güç ve kuvvet sahibi sadece Allah'tır ve güç ve kuvvete sahip olmak sadece Allah'ın lütuf ve ihsânıyladır. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur ve biz yalnız O'na ibadet ederiz. Münim-i Hakikî O'dur, bütün kemâl sıfatları O'na

aittir ve en güzel medh ü senâlara O lâyıktır. Kâfirler hoşlanmasalar da dini sadece Allah'a has kılar ve yüreğimizden gele gele Allah'tan başka ilah yoktur, deriz.

691 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ سَبَّحَ اللّٰهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَحَمِدَ اللّٰهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَكَبَّرَ اللّٰهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَقَالَ تَمَامَ المِئَةِ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim namazdan sonra otuz üç defa 'sübhânallah', otuz üç defa 'elhamdülillâh', otuz üç defa 'Allâhü ekber' deyip yüzüncüsünü "Lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr (Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun eşi, menendi ve ortağı yoktur. Mülkün hakiki sahibi O olduğu gibi ezelden ebede bütün hamdler de O'na râcidir. Hem O her şeye kâdirdir.)" duasıyla tamamlarsa, günahları deniz köpüğü kadar çok olsa bile affedilir."

[Müslim, Mesâcid 146]

692 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يَتَعَوَّذُ دُبُرَ الصَّلَوَاتِ بِهٰؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: «اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلٰى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ»

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazların ardından şu duayı okuyarak Allah'a sığınırdı: "Allahumme innî eûzu bike mine'l-cubni

ve'l-buhli ve eûzu bike min en uradde ilâ erzeli'l-umri ve eûzu bike min fitneti'd-dünyâ ve eûzu bike min fitneti'l-kabri" *[Buhari, Deavât 37]*

Duanın meali: "Allahım! Korkaklıktan ve cimrilikten Sana sığınırım. Ömrün en tahammülfersa döneminden (kocayıp bunama döneminden) Sana sığınırım. Dünya fitnesinden Sana sığınırım. Kabir fitnesinden (imtihan ve azabından) yine Sana sığınırım."

693 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «فَأَمَّا الرُّكُوعُ فَعَظِّمُوا فِيهِ الرَّبَّ وَأَمَّا السُّجُودُ فَاجْتَهِدُوا فِي الدُّعَاءِ فَقَمِنٌ أَنْ يُسْتَجَابَ لَكُمْ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Rükûda (Sübhâne rabbiye'l-azîm) diyerek Rabbi tazim edin! Secdede ise dua etmek için hahişkâr (gayretli) olun; zira secdede iken yaptığınız dualar kabul edilmeye daha layıktır." *[Müslim, Salât 207]*

694 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «يُصْبِحُ عَلٰى كُلِّ سُلَامٰى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ: فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ. وَيُجْزِيءُ مِنْ ذٰلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحٰى»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden her birinizin her bir eklemi için bir sadaka vermesi gerekir. Buna güç yetiremeyeceği müsellem olmakla beraber, her

tesbih (sübhânallah demek) bir sadaka, her tahmîd (elhamdülillah demek) bir sadaka, her tehlîl (lâ ilâhe illallah demek) bir sadaka, her tekbir (Allahuekber demek) bir sadaka, iyiliği emretmek bir sadaka, kötülükten sakındırmak da bir sadakadır. Hiç olmazsa kuşluk vakti kılacağı iki rekât namaz bütün bu (şükründen âciz kaldığı nimetlere mukabil gelecek) sadakaların yerini tutar." *[Müslim, Salâtu'l-musâfirîn 84, Zekât 56]*

695 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «يَقُولُ اللّٰه تَعَالٰى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ، ذَكَرْتُهُ فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kudsî hadiste Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

"Benim kulumla maiyyet ve muamelem, onun Benim hakkımdaki zannı üzeredir. Beni hatırlayıp zikrettiğinde onunla beraber olurum. Eğer beni gönlünde veya yalnız başına hatırlayıp zikrederse, ben de onu bu suretle yâd ederim. Şayet beni bir topluluk içinde hatırlayıp anarsa, ben de onu daha hayırlı bir topluluk içinde yâd ederim." *[Buhari, Tevhîd 15; Müslim, Zikr 2]*

696 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «سَبَقَ الْمُفَرِّدُونَ» قَالُوا: وَمَا الْمُفَرِّدُونَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «الذَّاكِرُونَ اللّٰهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Müferridler öne geçti" buyurmuştu. Sahabiler: "Müferridler ne demektir, ey Allah'ın Resûlü?" diye sorduklarında, "Allah'ı zikretmeye düşkün olan erkeklerle kadınlardır" buyurdu. *[Müslim, Zikr 4]*

697 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ بُسْرٍ ﵁ أَنَّ رَجُلاً قَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْ كَثُرَتْ عَلَيَّ، فَأَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَتَشَبَّثُ بِهِ، قَالَ: «لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ».

Abdullah İbn Büsr radıyallahu anh demiştir ki:

Bir şahıs, Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem: "Ya Resûlallah! İslâm'ın farzlardan başka nafile ibadet ve yükümlülükleri bir hayli çoğaldı. Bütün bunları yapmaya muktedir olamadığım için bana yapması kolay öyle bir şey tavsiye buyur ki ona sımsıkı yapışayım ve bana da çok sevap kazandırsın." diyerek nasihat istedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Dilin Allah'ı sürekli zikrederek ıslak ve münbit olsun!" *[Tirmizi, Deavât 4]*

698 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ «لَقِيتُ إِبْرَاهِيمَ ﵇ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَقْرِيءْ أُمَّتَكَ مِنِّي السَّلَامَ وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ الْجَنَّةَ طَيِّبَةُ التُّرْبَةِ، عَذْبَةُ الْمَاءِ وَأَنَّهَا قِيعَانٌ وَأَنَّ غِرَاسَهَا: سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ».

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İsrâ ve Miraç gecesi İbrâhîm'e aleyhisselâm rastladım. Bana: "Ya Muhammed! Ümmetine benden selam söyle! Onlara cennetin toprağının misk gibi güzel kokusunu, suyunun harika tadını, arazisinin uçsuz bucaksız ovalar gibi düz ve geniş olduğunu haber ver ve bu güzelim toprakların yeşillenip her türlü güzel ürünü bitirebilmesinin yolunun da "sübhânallahi ve'l-hamdü lillâhi velâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber" demekten geçtiğini müjdele!" *[Tirmizi, Deavât 59]*

699 عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﷺ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى امْرَأَةٍ وَبَيْنَ يَدَيْهَا نَوًى أَوْ حَصًى تُسَبِّحُ بِهِ فَقَالَ: «أُخْبِرُكِ بِمَا هُوَ أَيْسَرُ عَلَيْكِ مِنْ هٰذَا أَوْ أَفْضَلُ» فَقَالَ: «سُبْحَانَ اللهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي السَّمَاءِ وَسُبْحَانَ اللهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي الْأَرْضِ، وَسُبْحَانَ اللهِ عَدَدَ مَا بَيْنَ ذٰلِكَ وَسُبْحَانَ اللهِ عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقٌ. وَاللهُ أَكْبَرُ مِثْلَ ذٰلِكَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مِثْلَ ذٰلِكَ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مِثْلَ ذٰلِكَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ مِثْلَ ذٰلِكَ»

Sa'd İbn Ebî Vakkas radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber, önündeki hurma çekirdekleri veya çakıl taşlarıyla tesbih çekmekte olan bir kadının yanına uğramıştık. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem kadına şöyle dedi: "Sana bu çektiğin meşakkatli tesbihten daha kolay ve daha faziletli dua ve tesbih cümleleri öğreteceğim: "Sübhânallahi adede mâ halaka fi's-semâi ve sübhânallahi adede mâ halaka fi'l-ard ve sübhânallahi adede mâ beyne zâlike ve sübhânallahi adede mâ hüve hâlık."

Bunu okuduktan sonra da metinde geçen "Sübhânallah" ifadesi yerine bir kez "Allahü ekber", bir kez "elhamdülillâh", bir kez "lâ ilâhe illallah" ve bir kez de "lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" ifadelerini katarak oku." (Böylelikle tam beş kez okunmuş olur.) *[Tirmizi, Deavât 113]*

Duanın meali: "Ben Allah'ı semadaki mahlukâtı sayısınca Şânına yakışmayan sıfatlardan tesbih ü tenzih ederim. Ben O'nu yeryüzündeki mahlukâtı adedince Şânına yakışmayan sıfatlardan tesbih ü tenzih ederim. Ben Allah'ı sema ile arz arasındaki mahlukâtı adedince Şânına yakışmayan sıfatlardan tesbih ü tenzih ederim. Ben O'nu ezelden ebede yarattığı ve

yaratacağı mahlukât adedince Şânına yakışmayan sıfatlardan tesbih ü tenzih ederim."

İzah: Bu meâl, Sübhânallah ifadesinin geçtiği ilk metnin mealidir. Diğerleriyle söylenince eklenen ibarenin durumuna göre manası da nispeten değişir. Yani beş kez okunacak bu dua ve tesbih metni ilave edildiği farklı ifadelerle yeniden mana kazanır.

700 عَنْ أَبِي مُوسٰى ﵁ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلٰى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟» فَقُلْتُ: بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ، قَالَ: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ»

Ebû Musa radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Cennet hazinelerinden bir tanesini sana söylememi ister misin?" diyerek bana iltifat ettiler. Ben de, "Tabi ki ya Resûlallah" diyerek memnuniyetimi ifade ettim. Buyurdular ki: "O hazine, *"Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh"* zikridir." *[Buhari, Deavât 50; Müslim, Zikr 44]*

Zikrin meâli: Gerçek güç ve kuvvet sahibi sadece Allah'tır; güç ve kuvvete sahip olmak sadece Allah'ın lütuf ve ihsanıyladır.

701 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ : «لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتٰى أَهْلَهُ قَالَ:بِسْمِ اللّٰهِ اَللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَارَزَقْتَنَا فَقُضِي بَيْنَهُمَا وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ»

İbn Abbâs radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: "Herhangi biriniz hanımıyla mukarenet murad ettiğinde: 'Bismillah, Allahım, bizi şeytandan ve şeytanı da bize rızık olarak vereceğin evlâd ü iyâlden uzak eyle.' diye dua eder ve bu bir-

leşmeden çocuk doğması takdir edilirse doğacak yavruya şeytan zarar veremez." *[Buhârî, Nikâh 66, Daavât 54; Müslim, Nikâh 116]*

İzah: Şeytanın doğacak çocuğa zarar veremeyecek olması umumi manada değildir. Şeytan insanın en baş düşmanıdır ve o daha insan hayata ilk adımını attığı andan itibaren insanı ayartmaya, ayağını kaydırmaya çalışır. İnsana emanet canını Allah'a teslim edinceye kadar vesvese vermeye onu fitneye düşürmeye gayret eder. Allahu a'lem hadisteki bu ifadeden murad; şeytan, ceninin hususi durumuna tesir edemez, onu çarpamaz, bedenine ve inancına zarar veremez demektir.

702 عَنْ حُذَيْفَةَ وَأَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَا: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَوَى إِلٰى فِرَاشِهِ قَالَ: «بِاسْمِكَ اللّٰهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ» وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ».

Huzeyfe ve Ebûzer radıyallahu anhumâ demişlerdir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yatağına girdiğinde şu duayı okurdu: "Allahım! (Ölümün kardeşi olan uykuya dalarken) Senin isminle ölür (uyur), senin isminle dirilirim (uyanırım)."

Uyandığında ise şöyle dua ederdi: "Bizi öldürdükten (ölümün küçük kardeşi olan uykuyu tattırdıktan) sonra dirilten (yeniden hayata döndüren) Allah'a hamd olsun. (Ötede) Âhiret sabahında uyanmamız (ve dönüşümüz) yine O'na olacaktır." *[Tirmizi, Deavât 28]*

703 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ لِلّٰهِ تَعَالٰى مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ، تَنَادَوْا: هَلُمُّوا إِلٰى حَاجَتِكُمْ فَيَحُفُّونَهُم بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُم وَهُوَ أَعْلَمُ: مَا يَقُولُ عِبَادِي؟ قَالَ: يَقُولُونَ: يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيُحَمِّدُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ فَيَقُولُ:

هَلْ رَأَوْنِي؟ فَيَقُولُونَ: لَا وَاللهِ مَا رَأَوْكَ فَيَقُولُ: كَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي؟ قَالَ: يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً وَأَشَدَّ لَكَ تَمْجِيدًا وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا. فَيَقُولُ: فَمَاذَا يَسْأَلُونَ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ. قَالَ: يَقُولُ: وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَا وَاللهِ يَارَبِّ مَا رَأَوْهَا. قَالَ: يَقُولُ: فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا ؟، قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً. قَالَ: فَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ؟ قَالَ: يَقُولُونَ يَتَعَوَّذُونَ مِنَ النَّارِ، قَالَ: فَيَقُولُ: وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَا وَاللهِ مَا رَأَوْهَا. فَيَقُولُ: كَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا ؟، قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً. قَالَ: فَيَقُولُ: فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ، قَالَ: يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: فِيهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ، إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ، قَالَ: هُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın "Tavvâfûn" denilen melekleri vardır ki, bunlar insanların dolaştıkları yerlerde dolaşırlar ve ehl-i zikri araştırırlar. Öyle bir topluluğu buldukları zaman "Gelin!Gelin! Aradığınız kimseler burada!" diye birbirlerine seslenirler. Buldukları bu ehl-i zikri dünya semasına varıncaya kadar kanatlarıyla gölgelendirir ve etraflarını kuşatırlar. Allah mutlak ilmiyle her şeyi bildiği halde meleklerine sorar:

"Kullarım ne diyorlar?"

Melekler: "Ya Rabb, Seni tesbih, tekbir, tahmîd ve temcid ediyorlar. (Yani Sübhanallah, Elhamdülillah ve Allahu ekber gibi ifadelerle Seni tazim ediyorlardı. Onlar Senin kusursuzluğunu ve noksan sıfatlardan münezzeh olduğunu düşününce, kalp ve gönülleri dolu dolu Sübhanallah; tepeden tırnağa, onları, nimetlerinle perverde etmene mukabil Elhamdülillah; âfâkî ve enfüsî delillerle azamet ve kibriyanı müşâhede ettiklerinde ise hayret ve hayranlıkla Allahu ekber diyor ve zikrediyorlardı)" derler.

(Sonra Cenâb-ı Hak ile melekler arasında şu muhavere gerçekleşir):

"Peki onlar beni gördüler mi?"

"Hayır, vallahi Seni görmediler."

"Ya görselerdi?"

"Şayet Seni görselerdi Sana daha çok ubudiyette bulunur, Seni tazim ve tesbih ederlerdi. (Yani, o zaman delicesine ve en şiddetli iştiyakla bunları söyleyeceklerdi)"

"Kullarım ne istiyorlar?"

"Senden Cennetini istiyorlar."

"Peki onu gördüler mi?"

"Hayır, yâ Rabbi! Vallahi onlar cenneti görmediler."

"Ya görselerdi?"

"Eğer cenneti görselerdi onu çok daha şiddetli bir şekilde isterler, ona girebilmek için ellerinden geleni yaparlardı."

"Onlar hangi şeyden sığınıyorlar?"

"Cehenneminden."

"Peki onu gördüler mi?"

"Hayır, yâ Rabbi! Vallahi onlar cehennemi görmediler."

"Ya görselerdi?"

"Tabii, şiddetle ondan kaçar ve korunmak için çok daha fazla yalvarırlardı."

Meleklerin bu cevapları üzerine Cenâb-ı Hak:

"Meleklerim, sizler de şâhid olun, Ben onların hepsini affettim." buyurur.

Meleklerden biri sorar:

"Ya Rabbi, onlar arasında birisi daha vardı ki, o, bu meclise başka bir iş için gelmişti; niyeti zikir değildi." Cenâb-ı Hakk buna rağmen şöyle ferman eder:

"O mecliste oturan kişiler öyle kâmil insanlardır ki, onların arasında bulunan şaki (talihsiz ve bedbaht) olmaz." [Buhari, Deavât 66]

İzah: Zikir denince sadece tesbih çekerek Cenab-ı Hakk'ı zikretmeyi anlamamalıyız. Ulûhiyet ve Rubûbiyete ait meselelerin müzâkere edildiği ve zikir, fikir ve tefekkürün beraberce yapıldığı yerler de birer zikir meclisidir.

704 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: خَرَجَ مُعَاوِيَةُ رضي الله عنه عَلٰى حَلْقَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: مَا أَجْلَسَكُمْ؟ قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللّٰهَ. قَالَ: آللّٰهِ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا: مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ، قَالَ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَمَا كَانَ أَحَدٌ بِمَنْزِلَتِي مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ أَقَلَّ عَنْهُ حَدِيثًا مِنِّي: إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ خَرَجَ عَلٰى حَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ: « مَا أَجْلَسَكُمْ ؟ » قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللّٰهَ وَنَحْمَدُهُ عَلٰى مَاهَدَانَا لِلْإِسْلَامِ وَمَنَّ بِهِ عَلَيْنَا. قَالَ: « آللّٰهِ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا: وَاللّٰهِ مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ. قَالَ: «أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَلٰكِنَّهُ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللّٰهَ يُبَاهِي بِكُمُ الْمَلَائِكَةَ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Muaviye radıyallahu anh mescitte halka halinde oturan bir cemaatin yanına geldi ve "Niçin burada oturmaktasınız?" diye sordu. Cemaat "Zikrullahla meşgul olmak için" dediler. O: "Allah aşkına, oturmanızın gerçek sebebinin sadece zikrullah olduğuna yemin eder misiniz?" dedi. Onlar "Evet, sadece bu maksatla oturmaktayız." diye cevapladılar. Bunun üzerine Muaviye radıyallahu anh: "Ben sizi töhmet altında bırakmak veya sizden şüphelendiğim için yemin etmenizi istemedim. (Sizin bu faaliyetiniz bana bir şeyi hatırlattı). Allah Resûlü'ne sallallahu aleyhi ve sellem benim kadar yakın olup da benden daha az hadis rivayet eden pek yok gibidir. Bir gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem halka hâlinde oturan ashabının yanına geldi ve "Sizi bir araya getiren şey nedir?" diye sordu. Onlar: "İctimamızın sebebi zikrullah ile meşgul olmak; gönül kapılarımızı İslâmiyet'e açıp bizi hidayete ulaştıran ve onunla bize büyük bir lütufta bulunan Rabbimize hamd etmektir." cevabını verdiler. Verdikleri cevap Allah Resûlü'nün çok hoşuna gitti ve: "Allah aşkına, oturmanızın gerçek sebebinin sadece bunlar olduğuna yemin eder misiniz?" dedi. Onlar "Allah'a kasem olsun ki maksadımız sadece bu idi." cevabını verdiklerinde onlara şöyle buyurdu: "Doğrusu ben sizi töhmet altında bırakmak veya sizden şüphelendiğim için yemin etmenizi istemedim. Ancak şundan emin olmanızı istedim: Cebrail aleyhisselâm bana geldi ve Allah'ın, meleklere sizinle iftihar ettiğini bildirdi." *[Müslim, Zikr 40]*

Sabah ve Akşam Vakitlerinde Okunacak Dualar

705 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ وَحِينَ يُمْسِي: سُبْحانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ، مِئَةَ مَرَّةٍ لَمْ يَأْتِ أَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا أَحَدٌ قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ أَوْ زَادَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Her kim sabahleyin ve akşamleyin yüz defa *sübhânallâhi ve bi-hamdihî* (Sübhansın ya Rab! Hamd ü senâ duygusuyla dopdolu olarak Seni tesbîh ederim.) zikrini tekrar ederse, kıyamet günü hiç kimse bundan daha faziletli bir amel getirmiş olmaz. Meğer ki onu kendisi kadar veya daha fazla tekrar eden bir başkası olsun."

[Müslim, Zikr 26]

706 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَغَتْنِي البَارِحَةَ قَالَ: «أَمَا لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرَّكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Bir defasında adamın biri Allah Resûlü'nün sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldi ve: "Ya Resûlallah, dün gece beni sokan akrepten çok ızdırap çektim!" dedi. Efendimiz ona: "Eğer akşam olduğunda eûzu bi-kelimâtillâhi't-tâmmâti min şerri mâ halak: Mahlûkâtının şerrinden Allah'ın tastamam kelimelerine sığınırım." demiş olsaydın sana hiçbir zarar vermezdi." buyurdu.

[Müslim, Zikr 55]

707 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِذَا أَصْبَحَ: اَللّٰهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ» وَإِذَا أَمْسَى قَالَ: «اَللّٰهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem sabahleyin şöyle dua ederdi: "Allahumme bike esbahnâ ve bike emseynâ ve bike nahyâ ve bike nemûtu ve ileyke'n-nuşûr: Allahım! Senin inayetinle sabaha ulaştık, Senin inayetinle akşama erdik. Senin inayetinle yaşar, Sen isteyince de ölürüz. (Ötede) Âhiret sabahında uyanmamız (ve dönüşümüz) yine Sana olacaktır."

Akşama ulaşınca şu duayı okurdu: "Allâhumme bike emseynâ ve bike nahyâ ve bike nemûtu ve ileyke'l-masîr: Allahım! Senin inayetinle akşama erdik, zaten biz Senin inayetinle yaşar ve Sen isteyince de ölürüz. Dönüşümüz yine Sana olacaktır." *[Ebû Davud, Edeb 101; Tirmizi, Deavât 13]*

708 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ نَبِيُّ اللّٰهِ ﷺ إِذَا أَمْسٰى قَالَ: أَمْسَيْنَا وَأَمْسٰى الْمُلْكُ لِلّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ » قَالَ الرَّاوِي: أُرَاهُ قَالَ فِيهِنَّ: « لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ» وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذٰلِكَ أَيْضًا: «أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلّٰهِ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem akşam olduğunda şöyle dua ederdi:

"Emseynâ ve emse'l-mülkü lillâh, vel-hamdü lillâh, lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, rabbi es'elüke hayra mâ fî hâzihi'l-

leyleti ve hayra mâ ba'dehâ ve eûzü bike min şerri mâ fî hâzihi'l-leyleti ve şerri mâ ba'dehâ, rabbi eûzü bike mine'l-keseli ve sûi'l-kiber, eûzü bike min azâbi'n-nâr ve azâbi'l-kabr: Biz ve bütün mülk hakiki sahibimiz Allah'a ait olarak akşama kavuştu. Ezelden ebede bütün hamdü senâlar O'na mahsustur. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. O'nun eşi, menendi ve ortağı yoktur. Mülkün hakiki sahibi O olduğu gibi ezelden ebede bütün hamdler de O'na râcidir. Hem O her şeye kâdirdir. Rabbim! Bu gece ve bundan sonraki gecelerin hayrını Senden ister; onların şerrinden de yine Sana sığınırım. Ya Rabbi! Tembellikten, ihtiyarlığın getirdiği sıkıntılardan, cehennem ve kabir azabından Sana sığınırım."

Sabah olduğunda da "asbahnâ ve asbaha'l-mülkü lillâh: Biz ve bütün mülk hakiki sahibimiz Allah'a ait olarak sabaha kavuştu." diye başlar ve yukarıdaki duada geçen 'akşam' kelimesi yerine 'sabah', 'gece' kelimesi yerine de 'gün' ifadelerini söyleyerek aynı duayı okurdu. *[Müslim, Zikr 74]*

709 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ خُبَيْبٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «اِقْرَأْ قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُمْسِي وَحِينَ تُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ»

Abdullah İbn Hubeyb radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şu tavsiyede bulundu:

"Akşama ve sabaha erdiğinde 'Kulhüvallâhu ehad' ile 'Muavvizeteyn' sûrelerini (İhlâs, Felâk ve Nâs sûrelerini) üçer defa oku! Zira bu sûreleri okuman bütün kötülüklere karşı sana kâfî ve vâfidir." *[Ebû Davud, Edeb 101; Tirmizi, Deavât 116]*

710 عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءِ كُلِّ لَيْلَةٍ: بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ

اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، إِلَّا لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ»

Osman İbn Affân radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir kul her günün sabahında ve akşamında üç defa şu duayı yaparsa, ona zarar isabet etmez: 'Bismillâhillezi lâ yedurru me'asmihi şey'un fıl'ardı ve lâ fi'ssemâi ve hüve's-semiu'l-alîm. O'nun adıyla hareket edip O'na sığındıktan sonra yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah'ın ismiyle (sabahladım, akşamladım). O her şeyi işiten ve bilendir." *[Ebû Davud Edeb 101; Tirmizi, Deavât 13]*

Uykuya Varırken ve Uyandığında Okunacak Dualar

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ * اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ "Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip sürelerinin uzayıp kısalmasında düşünen insanlar için elbette birçok dersler vardır. Onlar ki Allah'ı gâh ayakta divan durarak, gâh oturarak, gâh yanları üzere zikrederler." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/190, 191*}

711 عَنْ حُذَيْفَةَ وَأَبِي ذَرٍّ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَوٰى إِلٰى فِرَاشِهِ قَالَ: «بِاسْمِكَ اللّٰهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ».

Huzeyfe ve Ebûzer radıyallahu anhumâ demişlerdir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yatağına uzandığı zaman şöyle dua ederdi: "Bismike'llâhumme ahyâ ve emût: Allahım! (Ölümün kardeşi olan uykuya dalarken) Senin isminle ölür (uyur), senin isminle dirilirim (uyanırım)" *[Buhari, Deavât 7]*

712 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: « إِذَا أَوٰى أَحَدُكُمْ إِلٰى فِرَاشِهِ فَلْيَنْفُضْ فِرَاشَهُ بِدَاخِلَةِ إِزَارِهِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ: بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Biriniz yatağına gireceği zaman elbisesinin bedenine temas eden iç tarafıyla yatağını silksin. Çünkü o kişi en son yatağından kalktıktan sonra oraya (böcek ve haşere cinsinden) hangi mahlukun girmiş olduğunu bilemez. Bu ön temizliği yaptıktan sonra da şöyle desin: Bismike Rabbî veda'tü cenbî ve bike erfeuhû, in emsekte nefsî ferhamhâ ve in erseltehâ fahfazhâ bimâ tahfazu bihî ibâdeke's-sâlihîn." *[Buhari, Deavât 13; Müslim, Zikr 64]*

Hadisteki duanın meali: Rabbim! Senin adını anarak yatar, yine Senin ism-i celîlini zikrederek yatağımdan kalkarım. Eğer uykuda ruhumu kabzedersen, bana merhamet eyle (kusurlarımı bağışla)! Hayatımı bana bahşedersen, Sana ve kullara ait hukuka riayet eden salih kullarını muhafaza buyurduğun gibi beni de her türlü kötülükten muhafaza eyle!

İzah: Hadiste tavsiye edilen temizliğin keyfiyetini Efendimiz'in yaşadığı dönemin şartları açısından değerlendirmek daha doğru olur. Zira o zamanın şartlarında evler ahşap idi ve ışıklandırma sistemi yoktu. Dolayısıyla Efendimiz'in insanın yatağına girerken hem maddi hem de manevi anlamda korunmasını tavsiye etmesi gayet tabiidir. Bunu da o zamanın şartları içerisinde yapılabilecek bir şekilde tavsiye etmiştir. Günümüzde ise hem ışıklandırma sisteminin gelişmiş olması, hem haşere tarzı mahlukatın evlerde az bulunuşu hem de temizlik araçlarının gelişmiş olması temizliğin

keyfiyetini değiştirmiştir. Burada önemli olan yatmadan önce yatılacak yerin zarar verebilecek unsurlardan temizlenmiş olması ikincisi de ölümün küçük kardeşi olan uykuya dalmadan önce hadiste tavsiye edilen duayı okuyarak tevbe ve istiğfarda bulunmaktır.

713 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ نَفَثَ فِي يَدَيْهِ وَقَرَأَ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَمَسَحَ بِهِمَا جَسَدَهُ.

Âişe Validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem yatağına uzanacağı zaman Muavvizât denilen (İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini) okuyarak ellerine üfler ve bedenini sıvazlardı. *[Buhari, Deavât 12]*

Umum Okunacak Dualar

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ "Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin ki size karşılık vereyim." {*Mü'min Sûresi, 40/60*}

اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ "Rabbinize için için yalvararak, başka nazarlardan uzak, gizlice dua edin. Gerçekten O, haddi aşanları hiç sevmez." {*A'râf Sûresi, 7/55*}

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ "Kullarım Bana isteklerini yöneltirlerse, bilmelidirler ki, Ben yakınlardan yakınım; Bana dua ile yönelenin duasına icabet ederim." {*Bakara Sûresi, 2/186*}

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ "O nesneler mi üstün yoksa, çaresiz kalıp kendisine yalvaranın duasını kabul edip sıkıntısını gideren Allah mı?" {*Neml Sûresi, 27/62*}

714 عَنْ عَائِشَةَ ﵂، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ وَيَدَعُ مَا سِوٰى ذٰلِكَ.

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Allah Resûlü aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât (az kelimeyle çok maksat ifade eden) özlü duaları sever, böyle olmayan duaları yapmazdı. *[Ebû Davud, Vitir 23]*

715 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ: «اَللّٰهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»

زَادَ مُسْلِمٌ فِي رِوَايَتِهِ قَالَ: وَكَانَ أَنَسٌ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدَعْوَةٍ دَعَا بِهَا وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدُعَاءٍ دَعَا بِهَا فِيهِ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şu duayı çok yapardı:

"Allâhümme âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten ve kınâ azâbe'n-nâr. (Allahım! Bize hem bu dünyada iyilik ve güzellik ver, hem de âhirette! Bizi cehennem ateşinden koru!)" *[Buhari, Deavât 55; Müslim, Zikr 23-27]*

Müslim'in rivayetinde şu ilâve vardır: Enes radıyallahu anh, yalnızca bir dua yapacağı zaman bu duayı okurdu. Uzunca dua etmek istediği zaman bu duayı onların arasına katarak okurdu. *[Müslim, Zikr 26]*

716 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ: «اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدٰى وَالتُّقٰى وَالْعَفَافَ وَالْغِنٰى»

İbn Mes'ud radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi: "Allahım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliğiyle beraber başkalarına muhtaç olmayacak kadar rızık istiyorum." *[Müslim, Zikr 72]*

717 عَنْ طَارِقِ بْنِ أَشْيَمَ ﷺ قَالَ: كَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ عَلَّمَهُ النَّبِيُّ ﷺ الصَّلَاةَ، ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَدْعُوَ بِهٰؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: « اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي»

وَفِي رِوَايَةٍ عَنْ طَارِقٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ وَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ كَيْفَ أَقُولُ حِينَ أَسْأَلُ رَبِّي؟ قَالَ: «قُلِ: اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي، فَإِنَّ هٰؤُلَاءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتَكَ»

Târık İbn Eşyem radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem şehadet getirip müslüman olan bir ferde öncelikle namaz kılmayı öğretir, sonra da şu şekilde dua etmesini tavsiye ederdi: "Allahummağfirlî verhamnî vehdinî ve âfinî verzuknî: Allahım! Beni yarlığa, bana merhamet eyle, (hidayet nasip ettikten sonra da) beni sırat-ı müstakim üzere sâbit kıl, bana sağlık, afiyet ve helalinden rızık ver." *[Müslim, Zikr 35]*

Hadisin diğer bir rivayetinde ilâve olarak şu kayıtlar vardır: Peygamber Efendimiz'in sallallahu aleyhi ve sellem *yanına bir adam geldi ve "Ya Resûlallah! Rabbime el açıp bir şey isteyeceğim zaman ne şekilde dua edeyim?" dedi. Allah Resûlü ona: "Allahummağfirlî verhamnî ve âfinî verzuknî: Allahım! Beni yarlığa, bana merhamet eyle, bana sağlık, afiyet ve helalinden rızık ver, de. Bu dua, senin dünyaya müteallık rızık, sağlık ve afiyet gibi taleplerini dile getirdiği gibi âhiret adına talep edeceğin gufran ve rahmeti de kendisinde cemetmektedir." diye cevap verdi. [Müslim, Zikr 36]*

718 عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي، قَالَ: قُلِ: اللّٰهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا

وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ»

Ebûbekir es-Sıddık radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem'e sallallahu aleyhi ve sellem: "Bana namazımda okuyabileceğim bir dua öğretir misin?" diye rica ettim. O da şu duayı okumamı tavsiye buyurdu:

"Allahumme innî zalemtu nefsî zulmen kesîran ve lâ yağfirü'z-zünûbe illâ ente, fağfir-lî mağfireten min indik, ve'rhamnî inneke ente'l-gafûru'r-rahîm." *[Buhari, Deavât 17; Müslim, Zikr 48]*

Duanın meali: "Allahım! Ben kendime çok zulmettim ve bu işlediğim günahları bağışlayacak Senden başka bir merci ve melce yoktur. Madem mağfiret etmek Senin elinde öyleyse nezdinden bahşedeceğin lütfunla beni bağışlayıp bana rahmetinle muamele et. Zira Sen Gafûrsun, Rahîmsin (affı sonsuz, merhameti nâmütenâhî olansın."

719 عَنْ عَلِيٍّ ﷺ أَنَّ مُكَاتَبًا جَاءَهُ فَقَالَ إِنِّي عَجَزْتُ عَنْ كِتَابَتِي فَأَعِنِّي. قَالَ: أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ عَلَّمَنِيهِنَّ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ لَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِثْلُ جَبَلٍ دَيْنًا أَدَّاهُ اللّٰهُ عَنْكَ، قُلِ: «اللّٰهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ»

Hz. Ali'nin radıyallahu anh yanına efendisi ile belli bir meblağ ödemesi karşılığında hürriyete kavuşma anlaşması yapan (mükâteb) bir köle geldi ve "Borcumu ödeyemiyorum, bana yardımcı ol!" diye talepte bulundu. Damad-ı Nebi radıyallahu anh ona şöyle dedi: "Resûlullah'ın aleyhi ekmelü't-tehâyâ bana öğrettiği duayı sana da öğretmemi ister misin? Zira bu duayı okuduğun takdirde dağ kadar borcun olsa da Allah onu ödemene yardım eder: "Allahım, bana helal rızkından kâfi gelecek miktarı ihsan

et ki harama tevessül etmeyeyim! Fazlınla (lütuf ve kereminle) muamele buyur, beni Senden başkasına muhtaç eyleme!" *[Tirmizi, Deavât 111]*

Gıyaben Dua Etmenin Fazileti

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ "Onlardan sonra gelenler (başta muhacirler olarak, kıyamete kadar gelecek bütün müminler) şöyle derler: Ey kerim Rabbimiz! Bizi ve bizden önceki bütün mümin kardeşlerimizi affeyle bağışla! " {*Haşr Sûresi, 59/10*}

وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ "Sen hem kendi günahın, hem mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahı için Allah'tan af dile!" {*Muhammed Sûresi, 47/19*}

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ "Ey Rabbimiz! Beni, annemi, babamı ve bütün müminleri kıyamet günü affeyle!" {*İbrâhîm Sûresi, 14/41*}

720 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﵁ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ إِلَّا قَالَ الْمَلَكُ وَلَكَ بِمِثْلٍ»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Din kardeşine gıyaben dua eden her bir müslümana, melek de 'bilmukabele' (istediğin şeylerin aynısı sana da verilsin) diyerek dua eder." *[Müslim, Zikr 86]*

721 عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ﵄ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ»

Üsâme İbn Zeyd radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İyilik gören kişi iyilik yapana: 'cezâkellâhu hayran (Allah sana en güzeliyle karşılık versin)' diye mukabelede bulunursa, ona en güzel şekilde teşekkür etmiş olur." *[Tirmizi, Birr 87]*

722 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَدْعُوا عَلٰى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلٰى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلٰى أَمْوَالِكُمْ، لَا تُوَافِقُوا مِنَ اللّٰهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءً فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kendinize, çocuklarınıza ve mal varlığınıza beddua etmeyin! Olur da bedduanızın vakti duaların Allah tarafından geri çevrilmediği icabet saatine denk gelir de Allah bedduanızı kabul eder." *[Müslim, Zühd 74]*

723 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَقْرَبُ ما يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ»

Hz. Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kulun, Rabbine en yakın olduğu ân, secde hâlidir. Secdede çok dua etmeye bakın!" *[Müslim, Salât 215]*

724 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ: يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يَسْتَجِبْ لِي»

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ» قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَا الْاِسْتِعْجَالُ؟ قَالَ:

«يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرَ يَسْتَجِيبُ لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذٰلِكَ وَيَدَعُ الدُّعَاءَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz "Rabbime ne kadar dua ettim de duama icabet etmedi." diyerek acele etmediği sürece talebine cevap verilir." *[Buhari, Deavât 22; Müslim, Zikr 90]*,

Diğer rivayet şöyledir:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, "Kul, günah bir şeyi veya akrabalık ilişkilerini bozacak bir vaziyeti talep etmedikçe bir de duasında aceleci davranmadıkça dualarına icabet edilir." buyurdu. Kendisine, "Yâ Resûlallah! Aceleci davranmaktan kasdınız nedir?" diye sorulduğunda buyurdu ki: "Kişinin 'Dua ediyorum, ediyorum ama icabet edildiğine şahit olmadım' diye kendince duasının hemen kabul edilmediğinden usanıp dua etmekten vazgeçmesidir." *[Müslim, Zikr 92]*

725 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ﵁ قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ: أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: «جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ وَدُبُرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ»

Ebû Ümâme radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü'ne sallallahu aleyhi ve sellem "Hangi dua daha makbuldür?" diye sorulduğunda şöyle buyurdu: "Seher vaktinde ve farz namazların akabinde yapılan duadır." *[Tirmizi, Deavât 79]*

Allah Dostlarının Kerametleri ve Faziletleri

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ * اَلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ * لَهُمُ الْبُشْرٰى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ * "İyi biliniz ki evliyâullah için hiçbir korku yoktur; onlar asla

tasa da yaşamazlar. Veliler o kimselerdir ki, O'na iman edip emirlerine aykırı hareketten sakınırlar. Dünya hayatında da âhirette de müjde vardır onlara. Allah'ın hükümlerinde olsun, verdiği sözlerde olsun, asla değişiklik olmaz. İşte bu müjdeler en büyük mutluluktur." {*Yunus Sûresi, 10/62-64*}

726 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَقَدْ كَانَ فِيمَا قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ نَاسٌ مُحَدَّثُونَ، فَإِنْ يَكُ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ فَإِنَّهُ عُمَرُ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden evvelki ümmetler içinde ilhama mazhar insanlar vardı. Benim ümmetimde de bir şahsı göstermek gerekirse o kişi Ömer'dir." *[Buhari, Fedâilu'l-ashâb 6; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 23]*

727 عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ﵄ قَالَ: شَكَا أَهْلُ الْكُوفَةِ سَعْدًا يَعْنِي ابْنَ أَبِي وَقَّاصٍ ﵁ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﵁ فَعَزَلَهُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَمَّارًا فَشَكَوْا حَتَّى ذَكَرُوا أَنَّهُ لَا يُحْسِنُ يُصَلِّي فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ: يَاأَبَا إِسْحَاقَ، إِنَّ هٰؤُلَاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ لَا تُحْسِنُ تُصَلِّي. فَقَالَ: أَمَّا أَنَا وَاللّٰهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ لَا أَخْرِمُ عَنْهَا أُصَلِّي صَلَاتَيِ الْعِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الْأُولَيَيْنِ وَأُخِفُّ فِي الْأُخْرَيَيْنِ، قَالَ: ذٰلِكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ. وَأَرْسَلَ مَعَهُ رَجُلاً أَوْ رِجَالاً إِلَى الْكُوفَةِ يَسْأَلُ عَنْهُ أَهْلَ الْكُوفَةِ فَلَمْ يَدَعْ مَسْجِدًا إِلَّا سَأَلَ عَنْهُ وَيُثْنُونَ مَعْرُوفًا، حَتَّى دَخَلَ مَسْجِدًا لِبَنِي عَبْسٍ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ

يُقَالُ لَهُ أُسَامَةُ بنُ قَتَادَةَ فَقَالَ: أَمَّا إِذْ نَشَدْتَنَا فَإِنَّ سَعْدًا كَانَ لَا يَسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ وَلَا يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ وَلَا يَعْدِلُ فِي الْقَضِيَّةِ، قَالَ سَعْدٌ: أَمَا وَاللهِ لَأَدْعُوَنَّ بِثَلَاثٍ: اَللّٰهُمَّ إِنْ كَانَ عَبْدُكَ هٰذَا كَاذِبًا، قَامَ رِيَآءً وَسُمْعَةً فَأَطِلْ عُمُرَهُ وَأَطِلْ فَقْرَهُ وَعَرِّضْهُ لِلْفِتَنِ. وَكَانَ بَعْدَ ذٰلِكَ إِذَا سُئِلَ يَقُولُ: شَيْخٌ كَبِيرٌ مَفْتُونٌ، أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعْدٍ.

قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ الرَّاوِي عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ فَأَنَا رَأَيْتُهُ بَعْدُ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ عَلٰى عَيْنَيْهِ مِنَ الْكِبَرِ وَإِنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ لِلْجَوَارِي فِي الطُّرُقِ فَيَغْمِزُهُنَّ.

Câbir İbn Semura radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Kûfe halkından bazıları, valileri Sa'd İbn Ebî Vakkas hakkında halife Hz. Ömer'e şikâyette bulunmuşlar, o da onu vazifeden alıp yerine Ammar İbn Yâsir'i getirmişti. Şikâyetçiler Sa'd hakkında "Namaz kıldırmasını bile beceremiyor." demişlerdi. Hz. Ömer, adam gönderip Sa'd'ı Medine'ye getirtti ve ona künyesiyle hitap ederek "Ya Ebâ İshak! Şu seni şikâyet eden adamlar senin namaz kıldırmayı bile beceremediğini iddia ediyorlar (Sen nasıl namaz kıldırıyorsun da bunlar böyle konuşuyorlar?)" dedi. Bunun üzerine Sa'd kendini şöyle müdafaa etti: "Vallahi ben onlara Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem nasıl namaz kıldırdıysa, bir şey eksiltmeden o şekilde namaz kıldırdım. Yatsı namazını kıldırırken ilk iki rekâtta kıyamı uzun yapar, son iki rekâtta ise hafif tutarım" dedi. Hz. Ömer ona yine künyesiyle hitap ederek: "Zaten biz de senden bunu beklerdik!" diye iltifat etti. Sonra tahkikat için Sa'd ile birlikte bir veya birkaç kişiyi Kûfe'ye gönderdi. Müfettiş Kûfelilerin Sa'd hakkındaki

kanaatlerini soruşturdu. Girilmedik hiçbir mescit bırakmayarak bütün cemaatin düşüncelerini tahkik etti ve hepsinden de Sa'd hakkında övgü dolu sözler işitti. Nihayet Absoğulları mescidine uğradı ve cemaatten imamları hakkında Allah adına yemin ettirerek ne biliyorlarsa konuşmalarını istedi. İçlerinden Üsâme İbn Katade isminde birisi kalktı ve dedi ki: "Mademki bu konuda konuşmamızı istiyorsun o halde söyleyeyim: Sa'd, askerin başına geçip harbe gitmez, mal taksiminde eşit davranmaz, hüküm ve kararlarında adaleti gözetmez." dedi. Orada hazır bulunan Sa'd bu şahsın iddialarına şöyle cevap verdi: "Madem sen benim hakkımda üç iddiada bulunuyorsun, vallahi ben de senin hakkında üç şey talep edeceğim (dinle): İlâhî! Senin şu kulun sırf riya ve süm'a olsun diye kalkıp yalan söyleyerek beni itham ettiyse, Sen onun ömrünü uzat, fakirliğini artır ve fitnelere maruz bırak!"

Sonraları Sa'd'ın bedduasını alan o şahsa hali ve vaziyeti sorulduğunda derdi: "Nasıl olabilirim ki! Kocamış, ağır imtihanlara maruz kalmış zavallı bir pîr-i fânî. Sa'd'ın âhını aldım."

Hadisi, Câbir İbn Semura'dan rivayet eden râvi Abdülmelik İbn Umeyr de der ki: Daha sonraları o şahsı ben de gördüm. İhtiyarlıktan kaşları gözlerinin üzerine sarkmış olduğu halde yollarda rast geldiği kızlara sataşır, onları çimdiklerdi. *[Buhari, Ezân 95; Müslim, Salât 158]*

728 عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ﵁ قَالَ: لَمَّا حَضَرَتْ أُحُدٌ دَعَانِي أَبِي مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ: مَا أُرَانِي إِلَّا مَقْتُولاً فِي أَوَّلِ مَنْ يُقْتَلُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَإِنِّي لَا أَتْرُكُ بَعْدِي أَعَزَّ عَلَيَّ مِنْكَ غَيْرَ نَفْسِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِنَّ عَلَيَّ دَيْنًا فَاقْضِ وَاسْتَوْصِ بِأَخَوَاتِكَ خَيْرًا، فَأَصْبَحْنَا فَكَانَ أَوَّلَ قَتِيلٍ وَدَفَنْتُ مَعَهُ آخَرَ فِي قَبْرِهِ، ثُمَّ لَمْ تَطِبْ نَفْسِي أَنْ أَتْرُكَهُ

مَعَ آخَرَ فَاسْتَخْرَجْتُهُ بَعْدَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ فَإِذَا هُوَ كَيَوْمِ وَضَعْتُهُ غَيْرَ أُذُنِهِ فَجَعَلْتُهُ فِي قَبْرٍ عَلٰى حِدَةٍ.

Câbir İbn Abdullah radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Uhud harbinden bir önceki gece babam beni yanına çağırdı ve "(Daha önce görmüş olduğu bir rüyaya istinaden) Ashab-ı Resûlullah içinde ilk şehit olacak kişinin ben olacağıma inanıyorum. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem müstesna, geride bıraktığım en kıymetli kişi sensin. Borçlarım var, onları öde! Kardeşlerinle iyi geçin!" diye nasihat etti. Nitekim ertesi sabah babam, harpte ilk şehit düşen kişi oldu. Bir başka şehitle (Amr İbn Cemûh) birlikte onu aynı kabre defnettim. Neden sonra babamın cesedinin bir başkasıyla aynı kabirde olmasına gönlüm razı olmadı. Altı ay sonra kabri açıp baktığımda çok şaşırmıştım; kulağının bir kısmı hariç, bütün vücudu kendisini kabre koyduğum günkü gibiydi. Sonra onu diğer şehidin yanından alarak yalnız başına olacağı bir kabre naklettim. *[Buhari, Cenâiz 78]*

729 عَنْ أَنَسٍ ﵁ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا فَلَمَّا افْتَرَقَا، صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتّٰى أَتٰى أَهْلَهُ.

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ طُرُقٍ وَفِي بَعْضِهَا: أَنَّ الرَّجُلَيْنِ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ ﵄.

Enes radıyallahu anh şöyle dedi:

Ashab-ı Nebi'den iki zat, karanlık bir gecede Allah Resûlü'nün sallallahu aleyhi ve sellem yanından önlerinde kandile benzer iki şey olduğu halde ayrıldılar. Bir süre sonra birbirlerinden ayrılınca o kandiller de her birini evlerine varıncaya kadar takip etti ve

yollarını aydınlattı.

Buhari'nin bir çok isnadla rivayet ettiği hadisin bazı rivayetlerinde bu iki sahabinin, Üseyd İbn Hudayr ile Abbad İbn Bişr radıyallahu anhumâ oldukları kaydedilmiştir. *[Buhari, Salât 79; Menâkıbu'l-Ensar 139]*

730 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشْرَةَ رَهْطٍ عَيْنًا سَرِيَّةً وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيَّ ﵁ فَانْطَلَقُوا حَتّٰى إِذَا كَانُوا بِالْهُدَاةِ، بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ، ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ: بَنُوا لِحْيَانَ فَنَفَرُوا لَهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِئَةِ رَجُلٍ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ فَلَمَّا أَحَسَّ بِهِمْ عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ، لَجَأُوا إِلٰى مَوْضِعٍ فَأَحَاطَ بِهِمُ الْقَوْمُ فَقَالُوا: اِنْزِلُوا فَأَعْطُوا بِأَيْدِيكُمْ وَلَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ أَنْ لَا نَقْتُلَ مِنْكُمْ أَحَدًا فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ: أَيُّهَا الْقَوْمُ، أَمَّا أَنَا فَلَا أَنْزِلُ عَلٰى ذِمَّةِ كَافِرٍ. اَللّٰهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ ﷺ فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِمًا وَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ عَلَى الْعَهْدِ وَالْمِيثَاقِ، مِنْهُمْ خُبَيْبٌ وَزَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ وَرَجُلٌ آخَرُ فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ فَرَبَطُوهُمْ بِهَا، قَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ: هٰذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ وَاللهِ لَا أَصْحَبُكُمْ إِنَّ لِي بِهٰؤُلَاءِ أُسْوَةً، يُرِيدُ الْقَتْلٰى، فَجَرُّوهُ وَعَالَجُوهُ فَأَبٰي أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَقَتَلُوهُ وَانْطَلَقُوا بِخُبَيْبٍ وَزَيْدِ بْنِ الدَّثِنَةِ، حَتّٰى بَاعُوهُمَا بِمَكَّةَ بَعْدَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَابْتَاعَ بَنُو الْحَارِثِ ابْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ خُبَيْبًا وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ الْحَارِثَ يَوْمَ بَدْرٍ فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا

حَتّٰى أَجْمَعُوا عَلٰى قَتْلِهِ فَاسْتَعَارَ مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ الْحَارِثِ مُوسٰى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ فَدَرَجَ بُنَيٌّ لَهَا وَهِيَ غَافِلَةٌ حَتّٰى أَتَاهُ فَوَجَدَتْهُ مُجْلِسَهُ عَلٰى فَخِذِهِ وَالْمُوسٰى بِيَدِهِ فَفَزِعَتْ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ فَقَالَ: أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ مَا كُنْتُ لِأَفْعَلَ ذٰلِكَ، قَالَتْ: وَاللّٰهِ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ فَوَاللّٰهِ لَقَدْ وَجَدْتُهُ يَوْمًا يَأْكُلُ قُطْفًا مِنْ عِنَبٍ فِي يَدِهِ وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ بِالْحَدِيدِ وَمَا بِمَكَّةَ مِنْ ثَمَرَةٍ وَكَانَتْ تَقُولُ: إِنَّهُ لَرِزْقٌ رَزَقَهُ اللّٰهُ خُبَيْبًا فَلَمَّا خَرَجُوا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فِي الْحِلِّ، قَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ: دَعُونِي أُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ فَتَرَكُوهُ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ: وَاللّٰهِ لَوْلَا أَنْ تَحْسَبُوا أَنَّ مَابِي جَزَعٌ لَزِدْتُ: اَللّٰهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا وَاقْتُلْهُمْ بِدَدًا وَلَا تُبْقِ مِنْهُمْ أَحَدًا. وَقَالَ:

فَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا   عَلٰى أَيِّ جَنْبٍ كَانَ لِلّٰهِ مَصْرَعِي
وَذٰلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلٰهِ وَإِنْ يَشَأْ   يُبَارِكْ عَلٰى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعٍ

وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ سَنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ قُتِلَ صَبْرًا الصَّلَاةَ وَأَخْبَرَ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ أَصْحَابَهُ يَوْمَ أُصِيبُوا خَبَرَهُمْ وَبَعَثَ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلٰى عَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ حِينَ حُدِّثُوا أَنَّهُ قُتِلَ أَنْ يُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْهُ يُعْرَفُ. وَكَانَ قَتَلَ رَجُلاً مِنْ عُظَمَائِهِمْ فَبَعَثَ اللّٰهُ لِعَاصِمٍ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ فَلَمْ يَقْدِرُوا أَنْ يَقْطَعُوا مِنْهُ شَيْئًا.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem on kişilik bir grubu, ensardan Âsım İbn Sâbit radıyallahu anh komutasında irşat ve istihbârât elde etmeleri maksadıyla görevlendirdi. Topluluk Usfân ile Mekke arasındaki Hüdât mevkiine ulaştı. Onların bu mevkide konakladıkları Hüzeyl kabilesinin bir kolu olan Lihyânoğulları diye maruf oymağa haber verildi. Bunlar yaklaşık yüz okçudan oluşan bir muharip güçle yola koyulup müslümanların peşine düştüler. Âsım ve arkadaşları onları fark edince, kendilerini müdafaa edebilecekleri yüksekçe bir yere çıkıp siper aldılar. Ancak düşmanları onları çepeçevre kuşattı ve "Aşağı inip silahlarınızı teslim edin! Bu durumda sizden hiç kimseyi öldürmeyeceğimize dair söz veriyoruz." dediler. Âsım İbn Sâbit onların bu teklifi karşısında başkanlık ettiği gruba şöyle seslendi: "Arkadaşlar! Ben, bir kâfirin sözüne itimat ederek aşağı inip teslim olmam." Ardından da şöyle dua etti "Allahım! Şu nâçâr hâlimizi Peygamberine haber ver!" Düşmanlar bunun üzerine saldırıya geçip Âsım'la beraber yedi kişiyi ok yağmuruna tuttular ve onları şehit ettiler. Hubeyb, Zeyd İbn Desine ve ismi meçhul bir başka sahabiden oluşan üç kişi daha önce verilen söze itimaden inip teslim oldular. Müşrikler bu üç sahabeyi ellerine geçirince, yaylarının tellerini söküp bunlarla esirleri sıkıca bağladılar. Bu muameleye şahit olan ismi meçhul üçüncü sahabi dedi ki: "Bu bize yapılan ilk ihanettir. Vallahi sizinle gelmeyeceğim. Şu şehit olan arkadaşlarım bana ne güzel örnek oldular." diye haykırdı ve karşı koydu. Onu zorla sürükleyip götürmeye çalışsalar da buna şiddetle direndi. Sonunda onu da şehit ettiler. Hubeyb ve Zeyd İbn Desine'yi ise Mekke'de Bedir Gazvesinde müşriklerden ölenlerin yakınlarına sattılar. Hubeyb'i, Bedir'de katlettiği Hâris İbn Âmir İbn Nevfel İbn Abdimenâf'ın oğulları satın aldı. Hubeyb, kendisini öldürmeye karar verdikleri âna kadar onların elinde esir olarak bekledi. Bu esaret günlerinden bir gün, etek tıraşı olmak için Hâris'in

kızlarının birinden emanet bir ustura istedi, o da verdi. Kadının bebeği annesinin gaflet anına denk gelen bir zamanda emekleye emekleye Hubeyb'in yanına kadar geldi. Hubeyb'i elinde usturayla çocuğu dizine oturttuğunu gören kadın çok korktu. Kadının endişesini sezen Hubeyb: "Çocuğu öldüreceğimden mi endişe ediyorsun, ben asla böyle bir şey yapmam" diyerek onu sakinleştirdi. Kadın Hubeyb ile ilgili dedi ki: "Vallahi ben hayatımda Hubeyb'den daha hayırlı bir esir görmedim. Hem vallahi ben bir gün onu zincire bağlı olduğu hâlde ve Mekke'de hiçbir meyve bulunmazken taze üzüm yerken buldum. Bu, Allah'ın Hubeyb'e ihsan ettiği bir rızıktı."

Hâris'in oğulları onu öldürmek için Harem sınırları dışına (Ten'im mevkiine), götürdüklerinde Hubeyb onlardan: "Müsaade edin de iki rekât namaz kılayım!" ricasında bulundu. Onlar da onun bu son isteğini gerçekleştirmesine izin verdiler. Hubeyb iki rekât namaz kıldıktan sonra "Eğer ölümden korktu da onun için namazı uzattı demenizden çekinmeseydim, şu kıldığım son namazı uzatmak isterdim" dedi ve ellerini kaldırıp: "Allahım! Bunların hepsini helâk et, birer birer canlarını al, hiçbirini sağ bırakma!" diyerek son duasını etti. Ardından şu beyitleri okudu:

Müslüman olarak şehit olmak gibi bir devlete nail olduktan sonra, nasıl ve nerde ölmüşüm ne önemi var!

Çektiğim sıkıntıların hepsi Allah yolunda; O dileyince lime lime olmuş cesedim elbet rahmete kavuşacak diye ümidim var!

Böylece Hubeyb, düşmanın eline esir düşüp işkence ve idam yoluyla öldürülecek her müslümanın infazdan önce iki rekât namaz kılma uygulamasını başlatmış oldu.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ise düşman tarafından pusuya düşürüldükleri gün bu on kişilik müslüman topluluğunun başına gelenleri Medine'deki sahabilere o an haber vermişti.

Diğer taraftan Âsım İbn Sâbit'in şehit edildiği bilgisini aldıkları zaman Kureyş'ten bazı şahıslar, intikam almanın hazzına ermek niyetiyle kendisinin öldürülmüş olduğunu ispatlayacak cesedinden alınacak bir delil getirmeleri için adam saldılar. Zira Âsım onların ileri gelenlerinden birini öldürmüştü. Ancak onlar Âsım'ı bulup cesedine yaklaştıklarında Allah, Âsım'ı korumak için bir arı sürüsü gönderdi. Arı bulutu, onun heryerini kapladı da Kureyş'in adamları onun cesedinden delil olarak hiçbir şey koparamadılar. *[Buhari, Cihad 170, Meğâzî 10]*

Gıybetten Sakınmak, Dili Korumak

وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ "Kiminiz kiminizi gıybet etmesin. Hiç sizden biriniz ölmüş kardeşinin cesedini dişlemekten hoşlanır mı? İşte bundan hemen tiksindiniz! Öyleyse Allah'ın azabından korkun da bu çirkin işten kendinizi koruyun. Allah tövbeleri kabul eder, merhamet ve ihsanı boldur." {*Hucurât Sûresi, 49/12*}

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلاً "Bilmediğin şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz, kalp gibi azaların hepsi de sorguya çekilecektir." {*İsrâ Sûresi, 17/36*}

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ "İnsanın ağzından çıkan bir tek söz olmaz ki yanında, bu iş için hazırlanmış gözcü (melek) olmasın, onun söylediğini ve yaptığını kaydetmiş olmasın." {*Kaf Sûresi, 50/18*}

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ "Müminler, boş ve faydasız şeylerden uzak dururlar." {*Mü'minûn Sûresi, 23/3*}

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ "Âyetlerimiz hakkında alaylı tavırla münasebetsizliğe dalanları gördüğün

zaman, -onlar başka bir konuya geçinceye kadar- kendilerinden yüz çevir. Eğer şeytan bunu sana bir an unutturursa, hatırına geldiği gibi hemen kalk, artık o zalimler güruhuyla oturma." {*En'âm Sûresi, 6/68*}

731 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a ve âhiret gününe inanan mümin, ya hayır söylesin veya sussun!" *[Buhari, Edeb 31; Müslim, İman 74]*

732 عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ»

Sehl İbn Sa'd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim bana, iki çene ve apış arası mevzuunda teminat verirse (söz verir, kefil olursa) ben de ona Cennet için teminat veririm." *[Buhari, Rikak 23. Ayrıca bk. Tirmizi, Zühd 61]*

İzah: Hadiste vurgulanmak istenen şey insanın dilini ve avret uzvunu koruması, iffetine sahip olması; bu uzuvlarla harama girmemesidir.

733 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَبَيَّنُ فِيهَا يَزِلُّ بِهَا إِلَى النَّارِ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Kul, söylediği sözün nereye varacağını hiç düşünmeden konuşur da sonra cehennemdeki doğu ile batı arasındaki mesafeden

daha derin bir çukura yuvarlanıverir." *[Buhari, Rikak 23; Müslim, Zühd 49]*

734 عَنْ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ الْمُزَنِيِّ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللّٰهِ تَعَالٰى مَا كَانَ يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ يَكْتُبُ اللّٰهُ لَهُ بِهَا رِضْوَانَهُ إِلٰى يَوْمِ يَلْقَاهُ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللّٰهِ مَا كَانَ يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ يَكْتُبُ اللّٰهُ لَهُ بِهَا سَخَطَهُ إِلٰى يَوْمِ يَلْقَاهُ»

Bilal İbn Hâris el-Müzenî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsan, söylediği sözün o derece önem atfedilecek bir şey olduğunun farkında olmadan Allah'ın rızasına muvafık öyle bir söz söyler ki o söz vesilesiyle Allah o kişiden kendisine kavuşacağı güne kadar razı olur.

Yine insan, söylediği sözün nereye varacağını düşünmeden Allah'ın gazabını celbeden öyle bir söz söyler ki o söz sebebiyle Allah o kişiye kendisine kavuşacağı güne kadar gazap eder." *[Muvatta, Kelâm 5; Tirmizi, Zühd 12]*

735 عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ﵁ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَا النَّجَاةُ؟ قَالَ: «أَمْسِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَابْكِ عَلٰى خَطِيئَتِكَ»

Ukbe İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki:

Ben, "Ya Resûlallah! Çetin imtihanlara maruz kalınca kurtulmanın yolu nedir?" diye sordum. Buyurdular ki: "Aleyhine olacak şekilde konuşmaktan sakın, bulunduğun mekânda Cenâb-ı Hakk'ın rızasına matuf işlerle meşgul ol, günah ve kusurların için de gözyaşı dök!" *[Tirmizi, Zühd 61]*

736 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا أَصْبَحَ

ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ الْأَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسَانَ تَقُولُ: اِتَّقِ اللّٰهَ فِينَا فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ: فَإِنِ اسْتَقَمْتَ اِسْتَقَمْنَا وَإِنِ اعْوَجَجْتَ اِعْوَجَجْنَا»

Ebû Said el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Âdemoğlu sabah uyanınca bütün azaları dile şöyle seslenirler: "Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Zira biz sana tabiyiz. Sen istikâmette olursan biz de istikâmette oluruz, sen sapıtırsan biz de sapıtırız!." *[Tirmizi, Zühd 61]*

737 عَنْ مُعَاذٍ رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ؟ قَالَ: «لَقَدْ سَأَلْتَ عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلٰى مَنْ يَسَّرَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ: تَعْبُدُ اللّٰهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصُومُ رَمَضَانَ وَتَحُجُّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلاً، ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلٰى أَبْوَابِ الْخَيْرِ؟ اَلصَّوْمُ جُنَّةٌ وَالصَّدَقَةُ تُطْفِيءُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِيءُ الْمَاءُ النَّارَ, وَصَلَاةُ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ» ثُمَّ تَلَا: {تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ} حَتّٰى بَلَغَ {يعْمَلُونَ} [اَلسَّجْدَةَ: ١٦]. ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ وَعَمُودِهِ وَذِرْوَةِ سَنَامِهِ» قُلتُ: بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ: قَالَ: «رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ» ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِمِلَاكِ ذٰلِكَ كُلِّهِ؟» قُلْتُ: بَلٰى يَا رَسُولَ اللّٰهِ. فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ قَالَ: «كُفَّ عَلَيْكَ هٰذَا» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَإِنَّا لَمُؤَاخَذُونَ بِمَا

نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ: ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟»

Muaz İbn Cebel radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Kibriyâ'dan "Ya Resûlallah! Beni cehennem ateşinden uzaklaştırıp cennete yerleştirecek bir amel söyler misin?" diye talepte bulundum. "Doğrusu sen yapması zor ve meşakkatli bir işe talip oldun. Buna rağmen o, Allah'ın salih amel işlemeyi muvaffak kıldığı kimseler için pek kolaydır. Şöyle ki: Hiçbir şeyi ortak koşmadan yalnızca Allah'a kulluk edersin. Namazı (erkân ve şartlarına riayet ederek) ikâme edersin, zekâtı verirsin, Ramazan orucunu tutarsın. Eğer gitmeye imkân bulabilirsen bir de haccedersin." buyurdu ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Bak! (Madem sordun) Sana hayır kapılarını da söyleyeceğim: Oruç (cehenneme ve ona götüren günah yollarına karşı koruyucu bir) kalkandır; sadaka, suyun ateşi söndürdüğü gibi günahın izini söndürür. Bir de kişinin gece yarısı kıldığı namaz var ki hem günahların izlerini siler süpürür hem de… (onun faydaları saymakla bitmez)" buyurdu ve şu âyetleri okudu: "Teheccüd namazı kılmak için yataklarından kalkar, cezalandırmasından endişe içinde, rahmetinden de ümitli olarak Rab'lerine dua edip yalvarırlar ve kendilerine nasib ettiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar. İşte onların dünyada yaptıkları makbul işlere mükâfat olarak gözlerini aydın edecek, gönüllerini ferahlatacak hangi sürprizlerin, hangi nimetlerin saklandığını hiç kimse bilemez." {*Secde Sûresi, 32/16-17*}

Akabinde buyurdu ki: "Sana dinin başta gelen esasını, direğini ve en yüksek zirvesini söylememi de ister misin?" Ben: "Memnun olurum ya Resûlallah!" dedim. Buyurdu ki: "Dinin başta gelen esası, İslâm (kelime-i şehadet getirmek); direği namaz, zirvesi de cihattır."

Sonra da: "Sana bütün bunları gerçekleştirmeyi kolayca sağlayacak ve onları ayakta tutacak şeyi de söyleyeyim mi?" dedi. Ben: "Çok iyi olur ya Resûlallah!" dedim. Bunun üzerine eliyle dilini tutup gösterdi ve: "Şunu aleyhine olacak şeylerden uzak tut (Gereksiz yere çok konuşma)!" buyurdu. Ben (şaşkın şaşkın): "Ya Resûlallah! Biz konuştuğumuz şeylerden de mesul olacak mıyız?" dedim. Buyurdu ki: "Anan seni yitirsin ey Muaz! İnsanları yüzüstü cehenneme götüren şey ağzına geleni konuşmaları değil de nedir?" *[Tirmizi, İman 8]*

738 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: « أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟» قَالُوا: اَللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ» قِيلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: « إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهَتَّهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize "Gıybetin ne olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu. Biz de "Allah ve Resûlü daha iyi bilir." cevabını verdik. Buyurdu ki: "Gıybet, din kardeşini hoşlanmayacağı bir şekilde anmandır." Peki ya "Konuştuğum husus kardeşimde varsa?" diye kendilerinden sual edildi. Buyurdu ki: "Eğer konuştuğun şey kardeşinde varsa zaten onu gıybet etmiş olursun. Yok eğer onda olmayan bir hususu varmış gibi anlatırsan o zaman da ona iftira etmiş olursun!" *[Müslim, Birr 70]*

739 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ: دَمُهُ وَعِرْضُهُ وَمَالُهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her müslümanın, diğer müslümana kanı, ırzı (namusu) ve malı haramdır!" *[Müslim, Birr 32]*

740 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللّٰهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Din kardeşinin ırz ve haysiyetine yönelik karalamayı bertaraf eden kimseyi, Allah da kıyamet günü cehennem ateşinden uzak tutar." *[Tirmizi, Birr 20]*

İnsanların Arasını Açmak İçin Kovuculuk Yapanlar ve Laf Taşıyanlar Hakkında

هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ "O gammaz, söz gezdiren kimseye sakın uyma!" {*Kalem Sûresi, 68/11*}

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ "İnsanın ağzından çıkan bir tek söz olmaz ki yanında, bu iş için hazırlanmış gözcü (melek) olmasın, onun söylediğini ve yaptığını kaydetmiş olmasın." {*Kaf Sûresi, 50/18*}

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ "Günah işlemek ve başkasına saldırmak hususunda birbirinizi desteklemeyin!" {*Maide Sûresi, 5/2*}

741 عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ»

Huzeyfe radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kovuculuk yapan (ara bozmak için laf taşıyan), cennete giremez." *[Buhari, Edeb 49; Müslim, İman 168]*

742 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا يُبَلِّغْنِي أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِي عَنْ أَحَدٍ شَيْئًا، فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَخْرُجَ إِلَيْكُمْ وَأَنَا سَلِيمُ الصَّدْرِ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Kâinatın İftihar Tablosu Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Ashabımdan birisi, diğeri hakkında nâhoş bir hususu bana arz etmesin. Zira ben sizin aranıza (kalbimde size karşı olumsuz hiçbir his taşımadan) gönül huzuruyla çıkmayı arzu ederim." *[Ebû Davud, Edeb 28; Tirmizi, Menâkıb 63]*

İkiyüzlülük

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضٰى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا "İnsanlardan gizler de Allah'tan gizlemezler. Hâlbuki geceleyin, O'nun razı olmadığı sözü düzüp kurarken Allah, onlarla beraber idi. Allah yaptıklarını kuşatıcıdır." *{Nisâ Sûresi, 4/108}*

743 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: « تَجِدُونَ النَّاسَ مَعَادِنَ: خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا وَتَجِدُونَ خِيَارَ النَّاسِ فِي هٰذَا الشَّأْنِ أَشَدَّهُمْ كَرَاهِيَةً لَهُ وَتَجِدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هٰؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَهٰؤُلَاءِ بِوَجْهٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İnsanların madenler gibi (farklı karakter ve değerde) olduğunu görürsünüz. Onların Cahiliye döneminde hayırlı olanı, Müslümanlıkta da hayırlıdır; elverir ki dinin ruhunu kavramış olsunlar. Siz en hayırlı fertleri, yöneticilik vazifesinden imtina eden kişiler olarak görebilirsiniz. En şerli fertlerin de ikiyüzlü kimseler olduğunu görürsünüz ki onlar, birileriyle bir yüzle diğerleriyle de başka bir yüzle düşüp kalkan kişilerdir." *[Buhari, Menâkıb 1; Müslim, Fedâilu's-sahâbe 199]*

Yalan Söylemekten ve Yalancı Şahitlikten Sakınmak

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً "Bilmediğin şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz, kalp gibi azaların hepsi de sorguya çekilecektir." {*İsrâ Sûresi, 17/36*}

وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ "Yalan sözden kaçının!" {*Hac Sûresi, 22/30*}

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ "Mümin kullar, yalan şahitlik etmezler." {*Furkan Sûresi, 25/72*}

744 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتّٰى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şu dört huy kimde bulunursa, o şahıs katıksız münafıktır. Her kimde bu hasletlerden biri varsa, onu terkedinceye kadar o kişide nifaktan bir hisse var demektir. Mezkur dört huy şunlardır: Kendisine bir şey emanet edilince hıyanet eder. Konuştuğu zaman yalan söyler. Bir antlaşma yapınca sözünde durmaz (Vaa-

dettiğinde yerine getirmez). Münakaşa ve anlaşmazlık durumunda aşırı gider (sınır tanımaz)'' *[Buhari, İman 24, Mezâlim 17; Müslim, İman 106]*

745 عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ ﵁ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ لِأَصْحَابِهِ: «هَلْ رَأٰى أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا؟» فَيَقُصُّ عَلَيْهِ مَنْ شَاءَ اللّٰهُ أَنْ يَقُصَّ. وَإِنَّهُ قَالَ لَنَا ذَاتَ غَدَاةٍ: «إِنَّهُ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ وَإِنَّهُمَا قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ وَإِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلٰى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ فَيَثْلَغُ رَأْسَهُ فَيَتَدَهْدَهُ الْحَجَرُ هٰهُنَا. فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ فَيَأْخُذُهُ فَلَا يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتّٰى يَصِحَّ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولٰى»

قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: سُبْحَانَ اللّٰهِ! مَا هٰذَانِ؟ قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلٰى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِكَلُّوبٍ مِنْ حَدِيدٍ وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقَّيْ وَجْهِهِ فَيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ إِلٰى قَفَاهُ وَمِنْخَرَهُ إِلٰى قَفَاهُ وَعَيْنَهُ إِلٰى قَفَاهُ، ثُمَّ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الْأَوَّلِ فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذٰلِكَ الْجَانِبِ حَتّٰى يَصِحَّ ذٰلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْمَرَّةِ الْأُولٰى.

قَالَ: قُلْتُ: سُبْحَانَ اللّٰهِ! مَا هٰذَانِ ؟ قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلٰى مِثْلِ التَّنُّورِ فَأَحْسَبُ أَنَّهُ قَالَ: فَإِذَا فِيهِ لَغَطٌ وَأَصْوَاتٌ فَاطَّلَعْنَا

فِيهِ فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفَلَ مِنْهُمْ فَإِذَا أَتَاهُمْ ذٰلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضَؤُوا.

قُلْتُ مَا هٰؤُلَاءِ؟ قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلٰى نَهْرٍ حَسِبْتُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: «أَحْمَرَ مِثْلِ الدَّمِ وَإِذَا فِي النَّهْرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبَحُ وَإِذَا عَلٰى شَطِّ النَّهْرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيرَةً وَإِذَا ذٰلِكَ السَّابِحُ يَسْبَحُ مَا يَسْبَحُ، ثُمَّ يَأْتِي ذٰلِكَ الَّذِي قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَفْغَرُ لَهُ فَاهُ فَيُلْقِمُهُ حَجَرًا فَيَنْطَلِقُ فَيَسْبَحُ، ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَيْهِ، كُلَّمَا رَجَعَ إِلَيْهِ فَغَرَ لَهُ فَاهُ فَأَلْقَمَهُ حَجَرًا، قُلْتُ لَهُمَا: مَا هٰذَانِ؟ قَالَا لِي: اِنطَلِقْ اِنْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلٰى رَجُلٍ كَرِيهِ الْمَرْآةِ، أَوْ كَأَكْرَهِ مَا أَنْتَ رَاءٍ رَجُلاً مَرْأًى فَإِذَا هُوَ عِنْدَهُ نَارٌ يَحُشُّهَا وَيَسْعٰى حَوْلَهَا.

قُلْتُ لَهُمَا: مَا هٰذَا؟ قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلٰى رَوْضَةٍ مُعْتَمَّةٍ فِيهَا مِنْ كلِّ نَوْرِ الرَّبِيعِ وَإِذَا بَيْنَ ظَهْرَيِ الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيلٌ لَا أَكَادُ أَرٰى رَأْسَهُ طُولاً فِي السَّمَاءِ وَإِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ أَكْثَرِ وِلْدَانٍ مَا رَأَيْتُهُمْ قَطُّ.

قُلْتُ: مَا هٰذَا وَمَا هٰؤُلَاءِ؟ قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا إِلٰى دَوْحَةٍ عَظِيمَةٍ لَمْ أَرَ دَوْحَةً قَطُّ أَعْظَمَ مِنْهَا وَلَا أَحْسَنَ، قَالَا لِي: اِرْقَ فِيهَا فَارْتَقَيْنَا فِيهَا، إِلٰى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنِ ذَهَبٍ وَلَبِنِ فِضَّةٍ فَأَتَيْنَا بَابَ الْمَدِينَةِ فَاسْتَفْتَحْنَا فَفُتِحَ لَنَا فَدَخَلْنَاهَا فَتَلَقَّانَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ

خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ وَشَطْرٌ مِنْهُمْ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَاءٍ، قَالَا لَهُمْ: اِذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذٰلِكَ النَّهْرِ وَإِذَا هُوَ نَهْرٌ مُعْتَرِضٌ يَجْرِي كَأَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ فِي الْبَيَاضِ فَذَهَبُوا فَوَقَعُوا فِيهِ، ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذٰلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ. قَالَ: قَالَا لِي: هٰذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهٰذَاكَ مَنْزِلُكَ فَسَمَا بَصَرِي صُعُدًا فَإِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ. قَالَا لِي: هٰذَاكَ مَنْزِلُكَ. قُلْتُ لَهُمَا: بَارَكَ اللّٰهُ فِيكُمَا فَذَرَانِي فَأَدْخُلَهُ. قَالَا: أَمَّا الْآنَ فَلَا وَأَنْتَ دَاخِلُهُ.

قُلْتُ لَهُمَا: فَإِنِّي رَأَيْتُ مُنْذُ اللَّيْلَةِ عَجَبًا؟ فَمَا هٰذَا الَّذِي رَأَيْتُ؟ قَالَا لِي: إِنَّا سَنُخْبِرُكَ. أَمَّا الرَّجُلُ الْأَوَّلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ. وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشَرْشَرُ شِدْقُهُ إِلٰى قَفَاهُ وَمِنْخَرُهُ إِلٰى قَفَاهُ وَعَيْنُهُ إِلٰى قَفَاهُ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَغْدُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الْآفَاقَ. وَأَمَّا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِينَ هُمْ فِي مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُّورِ فَإِنَّهُمُ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِي. وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يَسْبَحُ فِي النَّهْرِ وَيُلْقَمُ الْحِجَارَةَ فَإِنَّهُ آكِلُ الرِّبَا. وَأَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِيهُ الْمَرْآةِ الَّذِي عِنْدَ النَّارِ يَحُشُّهَا وَيَسْعٰى حَوْلَهَا فَإِنَّهُ مَالِكٌ خَازِنُ جَهَنَّمَ. وَأَمَّا الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الَّذِي فِي الرَّوْضَةِ فَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ وَأَمَّا الْوِلْدَانُ الَّذِينَ حَوْلَهُ فَكُلُّ مَوْلُودٍ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ» وَفِي رِوَايَةِ الْبَرْقَانِيِّ: «وُلِدَ عَلَى الْفِطْرَةِ». فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ: يَا

رَسُولَ اللهِ وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ» وَأَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنٌ وَشَطْرٌ مِنْهُمْ قَبِيحٌ فَإِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُمْ.

Semura İbn Cündeb radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, (sabah namazlarından sonra) ashâbına çoğu zaman "Rüya göreniniz var mı?" diye sorar, görenler de Allah'ın takdir ve meşieti dairesinde rüyalarını kendisine anlatırlardı. Bir sabah (hiç kimse rüya görmediğini söyleyince) bize kendi rüyasını anlattı: "Bu gece rüyamda Cebrail ve Mîkâil aleyhimesselâm geldi ve bana "Haydi gidiyoruz" dediler. Ben de onlarla yola çıktım. Yanı üzerine yatmış bir şahsın yanına vardık. Bu şahsın başucunda elinde kaya parçası bulunan bir başka şahıs dikiliyor ve kayayı yatan adamın kafasına indirip başını yarıyordu. Yere düşen kaya yuvarlana yuvarlana gidiyor, adam da arkasından koşup onu tutuyordu. Başı yarılan adamın yarası iyileşip eski haline dönünceye kadar bekliyor, adamın yanına gitmiyordu. (Kafasındaki yaranın iyileştiğini görünce de) daha önce yaptığı şeyin aynısını yapıp adamın kafasını yarıyordu. Ben yanımdakilere: "Sübhânallah! Bunlar ne yapıyor?" diye sordum. Bana "Devam et, devam et!" dediler. Hep beraber devam ettik. Derken sırt üstü uzanmış bir adamın yanına geldik. Başucunda, elinde demir kanca bulunan bir başka şahıs dikiliyordu. Bu adam, yatan kişinin bir tarafına geçip elindeki âletle avurdunu, burnunu ve gözünü ta ensesine kadar yarıyor sonra öbür tarafına geçip orasını da aynı şekilde parçalıyordu. Bir tarafını parçalayıncaya kadar öteki taraf iyileşiyor, adam da daha önce yaptığı şeyin aynısını tekrar yapıyordu. Ben: "Sübhânallah! Bunlar da neyin nesi?" diye hayretimi ifade ettim. Yol arkadaşlarım bana "Haydi, haydi!" diyerek devam etmemi söylediler. Yürüdük.

Fırın gibi bir yere vardık.[2] İçeriden ne olduğu anlaşılmayan birtakım çığlıklar ve feryatlar yükseliyordu. Orada üryan erkek ve kadınlar vardı. Altlarından gelen alevler kendilerine ulaşıyordu ve her gelişinde çığlık atıp feryat ettiklerini müşahede ettik. Ben: "Bunlar da kim?" diyerek hayretimi ifade edince onlar "Devam, devam!" dediler. Yine hep beraber yola koyulduk. Nihayet bir nehre vardık.[3] Nehrin içinde yüzen bir şahıs ve kıyısında da yanına bir sürü taş biriktirmiş başka bir adam vardı. Nehirdeki adam, bir süre yüzdükten sonra kıyıya geliyor ve ağzını açıyordu. Kıyıdaki şahıs da onun ağzına lokma verir gibi bir taş veriyordu. Ardından yüzücü nehre dönüp yüzmesine devam ediyor bir müddet sonra da geri dönüp yine kıyıya geliyordu. Her gelişinde ağzını açıyor orada bekleyen şahıs da onun ağzına bir taş daha koyuyor sonra da geri dönüp yüzüyordu. Ben, yanımdakilere: "Bu iki kişi ne yapıyorlar böyle?" dedim. "Haydi yürü, yürü!" dediler. Yürüdük. Çirkin mi çirkin bir adamın yanına vardık. Adam, ateşi tutuşturuyor ve onun etrafında dönüp duruyordu. Ben yanımdakilere seslenip: "Bu da kimdir?" diye sordum. (Her defasında olduğu gibi soruma cevap vermeyip bana) "Devam et, devam et!" diye karşılık verdiler. Beraberce yürümeye devam ettik; içerisinde her çeşit bahar çiçeğini barındıran yemyeşil bir bahçeye girdik. Bahçenin ortasında uzun boylu bir kişi vardı ki neredeyse göğe uzanan başını göremeyecektim. Onun etrafında, daha önce hiç görmediğim sayıda çocuk bulunuyordu. Ben: "Bu uzun boylu adam ve etrafındaki şu çocuklar kim?" diye sual ettim. Cevaben "Haydi yürü, yürü!" diye karşılık verdiler. Yürüdük, git gide büyük ve ulu bir ağacın yanına vardık ki ben onun gibi muazzam ve güzel bir ağacı daha önce hiç görmedim. Beni buraya getiren dostlarım, "Haydi çık şu ağaca!" dediler. Birlikte çıktık ve tuğlaları altınla gümüşten örülmüş bir şehre ulaştık.

---

2 Hadisin râvisi burada 'Zannediyorum Efendimiz sözlerine şu şekilde devam etti.' kaydını girer.

3 Ravi burada da Efendimizin nehrin rengini kan kırmızı olarak belirtmiş olabileceği üzerinde durur.

Şehrin kapısına varınca açılması için izin istedik. Kapı açıldı ve içeri girdik. Bizi, vücutlarının yarısı daha önce hiç görmediğiniz ölçüde güzel, diğer yarısı da bugüne kadar gördüklerinizin en çirkini birtakım adamlar karşıladı. İki yol arkadaşım bu adamlara: "Gidin ve şu nehre girin!" dediler. Baktım ki o enine doğru akan ve suyu saf süt gibi bembeyaz olan bir nehirdir. O garip görünümlü adamlar gidip nehre girdiler. Sonra da çirkinlikleri tamamen kaybolmuş ve gayet yakışıklı bir hâlde yanımıza döndüler. Beni buralara getiren arkadaşlarım bana: "Burası Adn cenneti, şurası da senin köşkün!" diyerek müjde verdiler. Başımı kaldırıp baktım, bir de ne göreyim; beyaz buluta benzeyen bir köşk! "İşte burası senin ikâmet edeceğin yer!" dediler. Ben onlara: "Allah sizin ne muradınız varsa versin! Müsaade edin de içine gireyim!" dedim. "Hayır, şimdi değil ama bir gün mutlaka oraya gireceksin!" dediler.

Bu uzun yolculuk üzerine beni götüren meleklere: "Gece boyunca acayip ve garaip şeylere şahit oldum. Bütün bu gördüklerimi bana açıklar mısınız?" dedim. Onlar: "Peki, deyip anlatmaya başladılar:

İlk önce yanına uğradığın kafası sürekli taşla yarılan adam var ya, o, Kur'ân'ı öğrendiği ve ezberlediği halde terkeden ve farz namaz vaktini uykuda geçiren kimsedir.

Avurdu, burnu ve gözleri ensesine kadar demir kancayla yarılıp parçalanan adam da sabah evinden çıkar çıkmaz ortalığı yalan ve iftiralarla karıştıran şahıstır.

Fırına benzer binanın içinde gördüğün kadınlı erkekli çıplak insanlar ise zinakâr erkek ve kadınlardır.

Suyu kan kırmızı renginde akan nehirde yüzüp de kıyıya gelen ve ağzına taş koyulan adam, faiz yiyen kişidir.

Yanındaki ateşi devamlı tutuşturup çevresinde dolaşıp duran çirkin görünümlü varlık, cehennem bekçisi Mâlik'tir.

Yemyeşil bahçenin ortasında duran uzun boylu zat, İbrâhîm

aleyhisselâm; etrafındaki çocuklar da İslâm fıtratı üzere (günahsız ve masum olarak) doğmuş ve küçükken ölen yavrulardır."[4]

Ashabdan birisi araya girerek: "Ya Resûlallah! Müşrik çocukları da (Hz. İbrâhîm'in çevresinde bulunan çocuklara dâhil mi?" diye sordu. Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Evet, onlar da dâhildir." buyurdu.

(Allah Resûlü kaldığı yerden devam ederek) Yarı bedenleri güzel, yarısı da çirkin olan adamlara gelince bunlar, güzel işlerine kötü işler karıştıran mücrimlerdir ki, Allah onları lütfuyla bağışlamıştır." *[Buhari, Ta'bîr 48]*

746 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her duyduğu şeyi (tahkik etmeden) ulu orta konuşup naklетmesi kişiye yalan olarak yeter." *[Müslim, Mukaddime 5]*

747 عَنْ سَمُرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ حَدَّثَ عَنِّي بِحَدِيثٍ يَرَى أَنَّهُ كَذِبٌ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ»

Semura radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim yalan olduğunu bildiği veya zannettiği bir sözü (hadisi) bana aitmiş gibi rivayet ederse, (o hadisi uyduran kişi veya kişilerle birlikte) yalancılardan biri olmuş olur." *[Müslim, Mukaddime 9]*

İzah: Bu hadiste Efendimiz, hadis rivayet eden kişileri naklettikleri söz konusunda dikkatli olmaya ve araştırma yapmaya yönlendirmektedir. Her duyduğu sözü öyle olmadığını bildiği veya şüphelendiği halde Allah

[4] Berkânî'nin rivayetinde "fıtrat üzere doğan" kaydı vardır.

Resûlü'ne aitmiş gibi nakleden kişi hadisi uyduran veya uyduranların cürmüne dâhil olmuş olur. Ayrıca bu hadis bir önceki hadiste işaret buyurulduğu üzere daha genel anlamda elimize ulaşan bilginin doğruluğunun tahkik ve tesbit edilmesinin gerekliliğine de dikkat çeker. Bir önceki hadisle birlikte değerlendirildiği zaman bu hadisler özellikle yazılı ve görsel medyada görev yapan meslek erbabına önemli bir hatırlatma yapmaktadır.

748 عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟ قُلْنَا: بَلٰى يَا رَسُولَ اللهِ. قَالَ: «اَلْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ» وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ: «أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ، وَشَهَادَةُ الزُّورِ» فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتّٰى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ.

Ebûbekre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "Size en büyük günahların ne olduğunu söylememi istemez misiniz?" diye sorunca biz: "Elbette isteriz ya Resûlallah" dedik. Şöyle buyurdu: "Allah'a ortak koşmak ve ana babaya isyan etmek..." Bu sırada yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve "Dikkatinizi çekerim, bir de yalan söylemek ve yalancı şahitlik yapmak." sözünü o kadar çok tekrar etti ki, biz (daha fazla mahzun olmayıp sakinleşsin diye) "Keşke sükût etse!" dedik. *[Buhari, Şehâdât 10; Müslim, İman 143]*

749 عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا تَلَاعَنُوا بِلَعْنَةِ اللهِ وَلَا بِغَضَبِهِ وَلَا بِالنَّارِ»

Semura İbn Cündeb radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Birbirinize Allah'ın laneti, gazabı ve cehennem ateşi ile lanet okumaktan (beddua etmekten) sakının!" *[Ebû Davud, Edeb 45; Tirmizi, Birr 48]*

750 عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعَنَ شَيْئًا صَعِدَتِ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ فَتُغْلَقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ دُونَهَا، ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ فَتُغْلَقُ أَبْوَابُهَا دُونَهَا، ثُمَّ تَأْخُذُ يَمِينًا وَشِمَالاً، فَإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاغًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لُعِنَ فَإِنْ كَانَ أَهْلاً لِذٰلِكَ وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلٰى قَائِلِهَا»

Ebu'd-Derdâ radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kul, herhangi bir şeye lanet ettiğinde, o lanet önce semaya yükselir. Oraya girmek ister fakat semanın kapıları yüzüne kapatılır. Oraya giremeyeceğini anlayınca bu sefer yere iner fakat yeryüzünün kapıları da kendisine sürgülenir. Sonra sağa bakınır sola bakınır; girecek hiçbir gedik ve kanal bulamaz ve nihayet lanet edilene yönelir. Eğer gerçekten o, lanete müstehak ise ona ulaşır, aksi halde lanet eden kişiye geri döner." *[Ebû Davud, Edeb 4]*

751 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Müslümana sövmek (rencide edici konuşmak, değerlerini hafife almak) ehl-i fıskın, Müslümanla savaşmak ise ehl-i küfrün şânındandır." *[Buhari, İman 36; Müslim, İman 116]*

752 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «الْمُتَسَابَّانِ مَا قَالَا فَعَلَى الْبَادِي مِنْهُمَا حَتّٰى يَعْتَدِيَ الْمَظْلُومُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Birbirine sövüp hakaret eden iki şahsın ağzından çıkan şeylerin vebali -haklı olan kimse ötekinden daha aşırı şeyler söylemediği, ondan ileri gitmediği sürece- ilk başlatana yazılır." *[Müslim, Birr 68]*

753 عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﵄ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ»

Abdullah İbn Amr İbn Âs radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim, cehennemden uzaklaştırılıp cennete konulmayı istiyorsa, son nefesinde Allah'a ve âhirete inanmış olarak hazır bulunsun. İnsanlara da kendisine nasıl davranılmasından hoşlanıyorsa o şekilde davransın." *[Müslim, İmâre 46]*

754 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلاً كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هٰذَيْنِ حَتّٰى يَصْطَلِحَا، أَنْظِرُوا هٰذَيْنِ حَتّٰى يَصْطَلِحَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah Efendimiz aleyhi efdalüs-salavât ve ekmelüt-tahiyyât şöyle buyurdu:

"Pazartesi ve perşembe günleri cennet kapıları açılır. Din kardeşi ile aralarında adavet bulunan kişi dışında Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. '(Meleklere o iki şahıs hakkında) Siz şu iki kişinin bağışlanmasını onlar birbiriyle ba-

rışıncaya kadar tehir edin, evet evet siz onların affını aralarını düzeltene kadar tehir edin!' diye ferman edilir." *[Müslim, Birr 34-36]*

Haset, Çekememezlik Hakkında

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلٰى مَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ "Yoksa onlar, Allah'ın lütfundan insanlara ihsan ettiği nimetlere karşı haset mi ediyorlar?" {*Nisâ Sûresi, 4/54*}

755 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ أَوْ قَالَ الْعُشْبَ»

Hz. Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Zinhar hasetten uzak durun! Zira haset, tıpkı ateşin odunu (veya otları) yakıp bitirdiği gibi ameli ve hasenatı yer bitirir." *[Ebû Davud, Edeb 44]*

Tecessüs Etmemek, Gizli Dinleme ve Gözetlemelerden Kaçınmak

وَلَا تَجَسَّسُوا "Tecessüs etmeyin, birbirinizin gizli hallerini araştırmayın." {*Hucurât Sûresi, 49/12*}

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا "Mümin erkek ve mümin kadınlara haksız yere, kötü söz hareketleriyle eziyet edenler, bir iftira ve aşikâr bir günah yüklenmişlerdir." {*Ahzâb Sûresi, 33/58*}

756 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ أُتِيَ بِرَجُلٍ فَقِيلَ لَهُ: هٰذَا فُلَانٌ تَقْطُرُ لِحْيَتُهُ خَمْرًا فَقَالَ: إِنَّا قَدْ نُهِينَا عَنِ التَّجَسُّسِ وَلٰكِنْ إِنْ يَظْهَرْ لَنَا شَيْءٌ نَأْخُذْ بِهِ.

İbn Mes’ûd radıyallahu anh demiştir ki:

“Bu şahıs, sakalından şarap damlayan filan kişidir” diye bir adamı yanıma getirdiler. Ben de onlara iltifat etmeyip dedim ki: “İnsanların gizli ve mahrem yönlerini araştırıp tecessüste bulunmak bizim işimiz değil. Eğer açıktan suç teşkil eden birşey olursa, o zaman zaten gereğini yaparız.” *[Ebû Davud, Edeb 37]*

Müslümanı Rencide Etmemek, Aldatmamak

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسٰى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسٰى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ “Ey iman edenler! Sizden hiçbir topluluk bir başka toplulukla alay etmesin. Ne malum? Belki alay edilenler, edenlerden daha hayırlıdır. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler. Belki de alay edilenler edenlerden daha hayırlıdır. Birbirinizi karalamayın. Birbirinize kötü lakaplar takmayın. İman ettikten sonra insanın adının kötüye çıkması, fâsık damgası yemesi ne fena bir şeydir. Kim tövbe etmezse işte onlar tam zalim kimselerdir.” {*Hucurât Sûresi, 49/11*}

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ “Vay haline her hümeze ve lümezenin (yani insanları arkadan çekiştiren, küçük düşüren, kaş göz hareketleriyle eğlenenlerin)!” {*Hümeze Sûresi, 104/1*}

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا “Mümin erkek ve mümin kadınlara haksız yere, kötü söz hareketleriyle eziyet edenler, bir iftira ve aşikâr bir günah yüklenmişlerdir.” {*Ahzâb Sûresi, 33/58*}

757 عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «قَالَ رَجُلٌ وَاللّٰهِ لَا يَغْفِرُ اللّٰهُ لِفُلَانٍ، فَقَالَ اللّٰهُ ﷻ: مَنْ ذَا الَّذِي يَتَأَلّٰى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ؟ إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ وَأَحْبَطْتُ عَمَلَكَ»

Cündeb İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Bir adam 'Vallahi, Allah falanı affetmez' diye yemin etmişti. Bunun üzerine Aziz ve Celil Allah şöyle ferman etti: "Filan kişiyi affetmeyeceğime dair benim adıma yemin edip ahkâm kesen de kimmiş? Bilmiş ol ki Ben onu affettim, senin de amellerini iptal ettim." *[Müslim, Birr 137]*

758 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا وَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim biz müslümanlara silah doğrultup savaşmaya kalkarsa bizim camiamızdan değildir. Aynı şekilde bizi kandırmaya ve aldatmaya çalışan kimse de müslüman cemaatinden olamaz." *[Müslim, İman 164, Fiten 16]*

759 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ قَالَ: ذَكَرَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Bir şahıs, Allah Resûlü'ne sallallahu aleyhi ve sellem gelerek alışverişte aldatıldığından yakındı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona şu tavsiyede bulundu: "Alışveriş yaptığın kişiyi 'Dinimiz hiçbir şekilde hile ve aldatmaya cevaz vermez!' diye ikaz et!" *[Buhari, Buyû 48; Müslim, Buyû 48]*

760 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ خَبَّبَ زَوْجَةَ امْرِيءٍ أَوْ مَمْلُوكَهُ فَلَيْسَ مِنَّا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Başkasının karısını veya cariyesini kandırıp aklını çelen bizden değildir." *[Ebû Davud, Edeb 126]*

761 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ عِنْدَ اسْتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرْفَعُ لَهُ بِقَدْرِ غَدْرِهِ، أَلَا وَلَا غَادِرَ أَعْظَمُ غَدْرًا مِنْ أَمِيرِ عَامَّةٍ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü, gadreden her zalim kişinin arkasında bir sancak bulunacak ve gadri (zulmü) nispetinde o sancak yukarılara doğru çekilecektir. Bir şeye dikkatinizi çekerim, en zalim (gaddâr) kimseler halkın idaresinden sorumlu olan kimselerdir." *[Müslim, Cihâd 15]*

İzah: İdareci konumunda bulunan insanlar eğer anlaşmalara sadık olmaz, hile ve vefasızlığa tenezzül ederlerse örnek olma açısından toplumu yanlış yönlendirirler. "İnsanlar yöneticilerinin yürüdüğü yoldan giderler." diye bir söz vardır. Bundan dolayı böyle insanlar sözlerine son derece dikkat etmelidirler. Aksi halde en büyük vebal bu tür insanların omuzlarına yüklenir.

Yapılan İyiliği Başa Kakmamak, İyilikleriyle Böbürlenmemek

اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى "Mallarını Allah yolunda harcayıp da infaklarının ardından minnet etmeyenler, rahatsızlık vermeyenler yok mu, işte onların Rab'leri katında mükâfatları vardır." {*Bakara Sûresi, 2/262*}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذٰى "Ey iman edenler! Yardım ettiğiniz kimselere minnet etmek ve incitmek suretiyle o sadakalarınızı boşa çıkarmayın!" {*Bakara Sûresi, 2/264*}

فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقٰى "Kendinizi temize çıkarmayın, övünüp durmayın. Çünkü kimin Allah'ı daha çok sayıp O'na karşı gelmekten sakındığını O pekâlâ bilmektedir." {*Necm Sûresi, 53/32*}

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ "Sorumlu olanlar, ancak insanlara zulmedenler ve ülkede haksız yere başkalarının hukukuna saldıranlardır. İşte böylelerinin hakkı gayet acı bir azaptır." {*Şûrâ Sûresi, 42/42*}

762 عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ» قَالَ: فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلَاثَ مِرَارٍ. قَالَ أَبُو ذَرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا. مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: «الْمُسْبِلُ وَالْمَنَّانُ وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْكَاذِبِ»

Ebûzer radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç defa arka arkaya: "Üç zümre vardır ki, Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, onların yüzüne bakmaz, onları temize çıkarmaz. Hem bir de onlar için can yakıcı bir azap vardır." diye tekrarladı. Bunu duyan Ebûzer merakla: "Doğrusu onlar kendilerine yazık ettiler ve hüsrana uğradılar. Peki, bu kimseler kimdir ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Resûl-i Ekrem buyurdu ki: "Onlar, çalım satmak için elbiselerini sürüyerek yürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve malına yalan yeminle revaç verip satmaya çalışan kimselerdir." *[Müslim, İman 171]*

763 عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِنَّ اللهَ تَعَالٰى أَوْحٰى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتّٰى لَا يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلٰى أَحَدٍ وَلَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلٰى أَحَدٍ»

Iyâd İbn Hımâr radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ bana: Tevazuyu tabiatınıza mal ederek birbirinize karşı öylesine alçak gönüllü olun ki hiçbir kimse diğerine karşı gurur, kibir, küstahlık ve haddini bilmeme gibi mezmum hareketlere tevessül etmesin, diye vahyetti." *[Müslim, Cennet 64]*

764 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ»

Hz. Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"(Kendini ifade etmek ve her fırsatta nefsini öne çıkararak başkalarını küçümseme edasıyla) 'İnsanlar helâk oldu' diyen, onların en evvel helâk olanı ve en perişanıdır." *[Müslim, Birr 139]*

Müslüman Kardeşine Üç Günden Fazla Küs Durmak Haramdır

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ "Müminler sadece kardeştirler. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını düzeltin!" {*Hucurât Sûresi, 49/10*}

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ "Günah işlemek ve başkasına saldırmak hususunda birbirinizi desteklemeyin!" {*Maide Sûresi, 5/2*}

765 عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هٰذَا وَيُعْرِضُ هٰذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ»

Ebû Eyyûb radıyallahu anh demiştir ki: Peygamberler Serveri Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir müslümanın din kardeşine üç günden fazla sırtını dönüp dargın kalması caiz değildir. İki dargın karşılaşınca biri yüzünü o tarafa, diğeri bu tarafa çevirir. Hâlbuki onların hayırlı olanı, önce selam verip dargınlığı ortadan kaldırandır." *[Buhari, Edeb 62; Müslim, Birr 23]*

766 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ فِي كُلِّ اثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ فَيَغْفِرُ اللّٰهُ لِكُلِّ امْرِيءٍ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا إِلَّا امْرَءًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ فَيَقُولُ: أُتْرُكُوا هٰذَيْنِ حَتّٰى يَصْطَلِحَا».

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her pazartesi ve perşembe günü, haftalık ameller Allah'a arz edilir. Din kardeşi ile aralarında husûmet bulunan kişi dışında Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. Cenâb-ı Hak (meleklere) Siz şu iki hasmın bağışlanmasını onlar birbiriyle barışıncaya dek tehir edin!' diye emreder." *[Müslim, Birr 36]*

767 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ « لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ، فَمَنْ هَجَرَ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ».

Hz. Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir müslümanın, din kardeşine üç günden fazla sırtını dönüp küs durması caiz değildir. Her kim Müslüman kardeşiyle üç günden fazla dargın durup dünyadan göçerse cehenneme girer." *[Ebû Davud, Edeb 47]*

Üç Kişiden İkisinin Kendi Arasında Fısıldaşıp Kulis Yapması Kardeşliği Zedeler

إِنَّمَا النَّجْوٰى مِنَ الشَّيْطَانِ "Gizli konuşmalar (meşru olmayan kulisler) şeytan tarafından telkin edilir." {*Mücadile Sûresi, 58/10*}

768 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً، فَلَا يَتَنَاجٰى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üç kişi beraberken, diğerini bırakıp iki kişi kendi arasında gizli konuşma (fiskos) yapmasın." *[Buhari, İsti'zân 45; Müslim, selam 36]*

769 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجٰى اثْنَانِ دُونَ الْآخَرِ حَتّٰى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ مِنْ أَجْلِ أَنَّ ذٰلِكَ يَحْزُنُهُ».

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üç kişi beraberken, insanlar arasına karışıp onlarla haşir neşir oluncaya dek iki kişi diğerini bırakıp kendi aralarında fısıldaşmasın. Çünkü onların fısıldaşmaları üçüncü şahsı üzer." *[Buhari, İsti'zân 47; Müslim, selam 37]*

Meşru Bir Sebep Olmadan İnsana yahut Hayvana, Ceza ve Eza Vermek Yasaklanmıştır

وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ

مُخْتَالاً فَخُورًا "Anneye, babaya, akrabalara, yetimlere, fakirlere, yakın komşulara, uzak komşulara, yol arkadaşına, garip ve yolculara ve ellerinizin altındaki (köle, cariye, hizmetçi, işçi gibi) kimselere de güzel muamele edin. Bilin ki Allah kendini beğenen ve övünüp duran kimseleri sevmez." {*Nisâ Sûresi, 4/36*}

770 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ حَبَسَتْهَا حَتّٰى مَاتَتْ فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا إِذْ هِيَ حَبَسَتْهَا وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir kadın, ölünceye kadar hapsettiği bir kedi yüzünden azaba düçar oldu ve bundan dolayı cehenneme girdi. Hayvanı eve hapsetmiş, ona bir şey yedirmemiş, içirmemiş, yerdeki haşereleri yemesine bile müsaade edip, imkân tanımamıştı." *[Buhari, Enbiya 54; Müslim, Birr 133]*

771 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ تُصْبَرَ الْبَهَائِمُ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanların öldürme maksadıyla bir yere bağlanıp hedef tahtası haline getirilmesini yasakladı. *[Buhari, Zebâih 25; Müslim, Sayd 58]*

772 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ ﷺ قَالَ: كُنْتُ أَضْرِبُ غُلَامًا لِي بِالسَّوْطِ فَسَمِعْتُ صَوْتًا مِنْ خَلْفِي: «اِعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ» فَلَمْ أَفْهَمِ الصَّوْتَ مِنَ الْغَضَبِ فَلَمَّا دَنَا مِنِّي إِذَا هُوَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ يَقُولُ: «اِعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ أَنَّ اللّٰهَ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلٰى هٰذَا الْغُلَامِ» فَقُلْتُ: لَا أَضْرِبُ مَمْلُوكًا بَعْدَهُ أَبَدًا.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَسَقَطَ السَّوْطُ مِنْ يَدِي مِنْ هَيْبَتِهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ هُوَ حُرٌّ لِوَجْهِ اللّٰهِ تَعَالٰى فَقَالَ: «أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ لَلَفَحَتْكَ النَّارُ أَوْ لَمَسَّتْكَ النَّارُ»

Ebû Mes'ûd el-Bedrî radıyallahu anh demiştir ki:

Kölemi kırbaçla döverken arkamdan "Ey Ebû Mes'ûd, bil ki..." diye bir ses duyar gibi oldum fakat o kadar sinirlenmişim ki sesleneni tanıyamadım. Bana doğru yaklaşınca gözlerime inanamadım. Gelen Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem olmasın! Bana, "Ey Ebû Mes'ûd! Bil ki Allah'ın kudreti sana, senin bu köleye gücünün yetmesinden çok daha fazla yeter!" diye sesleniyordu. Bunu duyan ben, "Gayri bundan böyle asla hiçbir köleyi dövmeyeceğim!" diye söz verdim.

Diğer rivayette ise;

"Resûlullah'ın mehabetinden elimdeki kırbaç yere düşüverdi.",

Bir başka rivayette de;

Allah Resûlü'nün bu ikazının ardından, "Ya Resûlallah! Bu köle Allah rızası için artık bundan böyle hürdür." dedim. Resûl-i Ekrem bu davranışım üzerine buyurdu ki: "Eğer onu azad etmeseydin, cehennemin alevi seni yalayacak ya da ateşi sana dokunup yakacaktı." *[Müslim, Eyman 34-35]*

773 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ عَلَيْهِ حِمَارٌ قَدْ وُسِمَ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ: «لَعَنَ اللّٰهُ الَّذِي وَسَمَهُ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Şefkat Peygamberi'nin sallallahu aleyhi ve sellem yanından yüzüne damga vurulmuş bir merkep geçmişti de Allah Resûlü onu gö-

rünce şöyle demişti: "Hayvanın yüzünü dağlayıp bu şekle sokana Allah lanet etsin!" *[Müslim, Libas 107]*

774 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فِي بَعْثٍ فَقَالَ: «إِنْ وَجَدْتُمْ فُلَانًا وَفُلَانًا لِرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَّاهُمَا فَأَحْرِقُوهُمَا بِالنَّارِ» ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ حِينَ أَرَدْنَا الْخُرُوجَ: «إِنِّي كُنْتُ أَمَرْتُكُمْ أَنْ تُحْرِقُوا فُلَانًا وَفُلَانًا، وَإِنَّ النَّارَ لَا يُعَذِّبُ بِهَا إِلَّا اللّٰهُ، فَإِنْ وَجَدْتُمُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi görevlendirip bir askerî birlikle beraber gönderdi. Kureyşli iki şahsın ismini vererek "Şayet falan ve falanı ele geçirirseniz onları yakın!" diye emretti. Tam yola çıkacağımız sırada: "Ben size falan falan kişiyi ele geçirdiğinizde yakmanızı emretmiştim. Ancak ateşle azap etmek Allah'a mahsustur. Bu durumda siz onları yakalarsanız boyunlarını vurun!" buyurdu. *[Buhari, Cihâd 107, 149]*

775 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ قَالَ: حَمَلْتُ عَلٰى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَبِيعُهُ بِرُخْصٍ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: «لَا تَشْتَرِهِ وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ وَإِنْ أَعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ»

Hz. Ömer radıyallahu anh demiştir ki:

Bir defasında atı olmayan bir mücahide Allah rızası için iyi cins bir at vermiştim. Bu şahıs verdiğim ata iyi bakmayıp onu ihmal ettiği için atın değeri düştü. Ucuza vereceğini tahmin ederek hibe ettiğim bu atı ondan satın almak istedim. Bu gayeyle meseleyi

Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem sordum. Buyurdular ki: "Hibe ettiğin atı sana bir dirheme dahi satsa sakın alma! Zira verdiği sadakadan dönen kusmuğunu yemeye çalışan kimse gibidir." *[Buhari, Hibe 30; Müslim, Hibât 1]*

Riyadan, Gösterişten Sakınmak

وَمَآ أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ "Halbuki onlara, şirkten uzak olarak yalnız Allah'a ibadet etmeleri, namazı hakkıyla ifâ etmeleri, zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte sağlam, dosdoğru din budur." {*Beyyine Sûresi, 98/5*}

لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذٰى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ "Yardım ettiğiniz kimselere minnet etmek ve incitmek suretiyle o sadakalarınızı boşa çıkarmayın! Allah'a da, âhirete de inanmadığı halde sırf insanlara gösteriş yapmak için malını harcayan kimsenin durumuna düşmeyin!" {*Bakara Sûresi, 2/264*}

يُرَاؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ إِلَّا قَلِيلاً "Münafıklar, müminlere gösteriş yaparlar. Yoksa aslında Allah'ı çok az hatırlarlar." {*Nisâ Sûresi, 4/142*}

776 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: أَنَا أَغْنٰى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz aleyhi ekmelüt-tehâyâ şöyle buyururken işittim:

"Allah Teâlâ buyurdu ki: "Ben, hiçbir şeyde ortak kabul etmeyecek kadar ortaklıktan uzak ve müstağniyim. Her kim Benim için işlediği ameli benden başkasını da mülahazaya alarak

(o işe riya veya süm'a karıştırarak) rızama ortak ederse, o kimseyi şirkiyle (medet umduğu menfaatiyle) baş başa bırakıveririm (ona hiçbir sevap ve ecir takdir etmem)." *[Müslim, Zühd 46]*

777 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعْمَتَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيكَ حَتّٰى اسْتُشْهِدْتُ، قَالَ كَذَبْتَ وَلٰكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ جَرِيءٌ, فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ حَتّٰى أُلْقِيَ فِي النَّارِ. وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهُ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتُهُ وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ وَلٰكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ لِيُقَالَ عَالِمٌ وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ قَارِئٌ, فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ حَتّٰى أُلْقِيَ فِي النَّارِ. وَرَجُلٌ وَسَّعَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهَا إِلَّا أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ. قَالَ: كَذَبْتَ وَلٰكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ: جَوَادٌ, فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ حَتّٰى أُلْقِيَ فِي النَّارِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü'nü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle derlerken işittim:

"Kıyamet günü ilk hesaba çekilecek ve hakkında karar verilecek şahıs şehit düşmüş bir adamdır. Bu şahıs huzura getirilir. Allah ona ihsan etmiş olduğu nimetleri hatırlatır; o da ikrar eder. Cenâb-ı Hak sorar: "Peki, Ben bunca nimeti sana vermişken sen benim için ne yaptın?" O da, "Şehit düşene kadar senin yolunda çarpıştım" der. Allah Teâlâ: "Yalan söylüyorsun; sen 'Ne

cesur adammış' desinler diye savaştın, nitekim bu şekilde anıldın zaten!" buyurur. Hesabı görülür ve sonra yüzüstü sürüklenerek cehenneme atılması emredilir.

Ardından ilim öğrenmiş, öğretmiş ve Kur'ân okumuş bir şahıs huzura getirilir. Allah ona ihsan etmiş olduğu nimetleri hatırlatır; o da ikrar eder. Ardından Cenâb-ı Hak sorar: "Peki, Ben bunca nimeti sana vermişken sen benim için ne yaptın?" O şahıs cevap verir: "İlim öğrenip öğrettim ve senin rızan için Kur'ân okudum." Cenâb-ı Hak: "Yalan söylüyorsun. Sen; 'Ne âlim adammış' desinler diye ilim tahsil ettin, 'Ne kadar güzel tilâvet ediyor' desinler diye Kur'ân okudun. Nitekim bunlar da senin hakkında dünyada söylendi ve konuşuldu! (Yani istediğin şeye nail oldun)" buyurur. Onun da hesabı görülür ve sonra yüzüstü sürüklenerek cehenneme atılması emredilir.

Üçüncü olarak, Allah'ın kendisine türlü türlü mal ve geniş imkânlar verdiği bir şahıs huzura çıkarılır. Allah ona da ihsan etmiş olduğu nimetleri tek tek sayar; o da ikrar ve itiraf eder. Sonra Cenâb-ı Hak: "Peki, Ben bunca nimeti sana vermişken sen benim için ne yaptın?" buyurur. O: "Senin rızana ulaşma gayesiyle hangi hayır yoluna yardım edilmesini istemişsen hiçbirini ihmal etmeden malımı infak ettim" der. Allah: "Yalan söylüyorsun. Hâlbuki sen bütün bunları "Ne cömert adammış" desinler diye yaptın. Bu da zaten senin için dünyada iken söylendi!" buyurur ve bu şahsın da yüzüstü sürüklenerek cehenneme atılması emredilir." *[Müslim, İmâre 152]*

778 عنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﵁ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللّٰهُ بِهِ وَمَنْ رَائٰى رَائٰى اللّٰهُ بِهِ»

Cündeb İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim yaptığı ameli bilsinler ve duysunlar diye halka

duyurursa (ameline süm’a karıştırırsa), Allah (kıyamet günü) o şahsın gizli işlerini herkese ilan ederek onu rezil eder. Her kim de ameline riya karıştırıp görsünler diye mürâîlik yaparsa, Allah da rûz-ı mahşerde onun içinde sakladığı gizli düşünce ve niyetleri açığa çıkarıp riyakârlığını teşhir eder.” *[Buhari, Ahkâm 9; Müslim, Zühd 47]*

Harama Bakmaktan Sakınmak

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ “Mümin erkeklere bakışlarını kısmalarını (gözlerini haramdan sakınmalarını) söyle! {*Nûr Sûresi, 24/30*}

إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلاً “Kulak, göz, kalp gibi azaların hepsi de sorguya çekilecektir.” {*İsrâ Sûresi, 17/36*}

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ “Allah, gözlerin hain bakışını ve kalplerin sakladığı bütün şeyleri dahi bilir.” {*Mümin Sûresi, 40/19*}

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ “Şüphesiz Rabbin hep gözetlemededir.” {*Fecr Sûresi, 89/14*}

779 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: كُتِبَ عَلٰى ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنَ الزِّنَا مُدْرِكٌ ذٰلِكَ لَا مَحَالَةَ: الْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النَّظَرُ وَالْأُذُنَانِ زِنَاهُمَا الاِسْتِمَاعُ وَاللِّسَانُ زِنَاهُ الْكَلَامُ وَالْيَدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ وَالرِّجْلُ زِنَاهَا الْخُطَا وَالْقَلْبُ يَهْوٰى وَيَتَمَنّٰى وَيُصَدِّقُ ذٰلِكَ الْفَرْجُ أَوْ يُكَذِّبُهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanın zinadan ne kadar nasibi olacağı yazılmıştır ki, o hisse ona her hâlükârda erişir. Gözlerin zinası bakmakla, kulakların zinası dinlemekle, dilin zinası konuşmakla, elin zinası tutmakla, ayakların zinası da yürümekle vuku bulur. Kalbe (nefse) gelince;

o arzu eder, ister. Tenâsül uzvu da ya bu zina düşüncesini gerçekleştirir ya da yalanlayıp boşa çıkarır." *[Buhari, Kader 9; Müslim, Kader 20]*

İzah: Kur'ân-ı Kerim'de "Sakın zinaya yaklaşmayın..." (İsrâ Sûresi, 17/32) buyurularak zinaya götüren yollara karşı uyanık olunması tembihlenmektedir. Hadisin başında zikredilen bütün zina çeşitleri insanın çoğu zaman elinde olmadan takıldığı hususlardır. İlk anda nefsin hoşuna giden şeyleri bir sonraki merhaleye taşımamak insanın iradesine havale edilmiştir. İradesini güçlü tutan bir insan en zayıf noktası olan şehvet tuzaklarına düşmeden kulluk yolunda yürümeye devam eder, öncü zina olarak görülebilecek günahları fiili zinaya dönüştürmezse bazı dervişlerin kırk yılda elde edemedikleri manevi terakkiyi amûdî (dikey) bir şekilde katedebilir.

780 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطُّرُقَاتِ» قَالُوا: يَارَسُولَ اللّٰهِ مَالَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ نَتَحَدَّثُ فِيهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلَّا الْمَجْلِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ» قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَارَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الْأَذٰى وَرَدُّ السَّلَامِ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki:

Peygamber Efendimiz aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât: "Yollarda (insanların gelip geçtiği yerlerde) oturmaktan sakının!" buyurdu. Sahabiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizim oralarda bulunmamız gerekiyor; zira lüzumlu işlerimizi orada konuşup, görüşüyoruz" dediklerinde, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Mutlaka bulunmak zorundaysanız o hâlde hakkını verin!" buyurdu. Bunun üzerine Ashab-ı Kiram: "Yolun hakkı nedir ki ey Allah'ın Resûlü?" diye sordular. Allah Resûlü şöyle buyurdu: "Gözü haramlardan sakınmak, gelip geçenlere eziyet vermemek, verilen selâma mukabelede bulunmak, iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırmaktır." *[Buhari, Mezâlim 22; Müslim, Libas 114]*

781 عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ مَيْمُونَةُ فَأَقْبَلَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَذٰلِكَ بَعْدَ أَنْ أُمِرْنَا بِالْحِجَابِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «احْتَجِبَا مِنْهُ» فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ أَلَيْسَ هُوَ أَعْمٰى لَا يُبْصِرُنَا وَلَا يَعْرِفُنَا؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَفَعَمْيَاوَانِ أَنْتُمَا أَلَسْتُمَا تُبْصِرَانِهِ؟»

Ümmü Seleme radıyallahu anhâ demiştir ki:

Ben Meymûne ile beraber Resûlullah'ın aleyhi ekmelü't-tehâyâ yanında idim. Derken İbn Ümmi Mektum içeri girdi -Bu hadise, biz kadınlara örtünme (hicâb) emrinin gelmesinden sonra vuku bulmuştu- Onun içeri girmesiyle birlikte Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize "Örtünün!" dedi. Biz ikimiz: "Ya Resûlallah, o âmâdır; bizi ne görür ne de tanır!" dedik. Bunun üzerine buyurdu ki: "Peki ya siz de mi âmâsınız? Onu görmüyor musunuz?" *[Ebû Davud, Libas 34; Tirmizi, Edeb 29]*

Namahrem Kadınla
Baş başa Kalmaktan (Halvetten) Sakınmak

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ "Eğer Peygamberin hanımlarından bir şey soracak veya isteyecek olursanız, onu perde arkasından isteyiniz." {*Ahzâb Sûresi, 33/53*}

782 عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ»

Ukbe İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Zinhar yanında mahremi bulunmayan kadınlarla baş başa kalmayın!" buyurdu. Bunun üze-

rine ensardan bir şahıs: Ya Resûlallah! Hanımın kardeşi, yeğeni, amca çocukları gibi akrabalarının durumu nasıldır, onlarla başbaşa kalınabilir mi? diye sordu. Resûlullah Efendimiz buyurdu ki: "Böyle akrabalarla halvet, ölüm demektir. (Yabancılara nazaran çok daha fitne ve fesada açıktır)." *[Buhari, Nikâh 111; Müslim, selam 20]*

İzah: Hadiste yanında kocası, annesi, babası, oğlu, kardeşi, teyzesi süt kardeşleri gibi bir mahremi bulunmayan kadınlarla beraber bulunmaktan, onlarla oturmaktan sakınılması gerektiği bildirilmektedir. Erkeğin kendi kızkardeşi, kızı, halası ve teyzesi yanında olursa, kadının mahremi varmış gibi olur ve bu hallerde bir arada bulunmak mümkündür.

Giyim, Kuşam, Hal, Hareket ve Benzeri Hususlarda Erkeklerin Kadınlara, Kadınların da Erkeklere Benzemesi Haramdır

783 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Allah'ın takdir ettiği fıtrata razı olmayıp, söz, fiil ve davranışlarında) kendilerini kadınlara benzeten erkeklere ve erkeklere benzeten kadınlara lanet etmiştir. *[Buhari, Libas 61]*

784 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cehennemlik olup da kendilerini dünya gözüyle görmediğim iki güruh vardır. Biri, yanlarında bulunan sığır kuyruğu gibi kamçılarla (coplarla) insanları döven zalim bir güruhtur.

Diğeri ise, giyinmiş oldukları halde çıplak görünen ve diğer kadınları kendileri gibi giyinmeye zorlayan ve başları deve hörgücüne benzeyen kadınlardır. İşte böyleleri cennete giremeyecek ve onun kokusunu dahi alamayacaklardır. Hâlbuki onun kokusu nice uzak mesafelerden alınabilecek keyfiyettedir." *[Müslim, Cennet 52]*

İzah: Hadiste anlatılan ikinci grubun şu özellikleri taşıyan insanlar olduğu söylenebilir: Allah'ın nimetleri içinde yüzdükleri halde şükretmeyen nankörler; nispeten tesettüre riayet etmiş ama yine de güzelliğini teşhir etmek için açılıp saçılmış olanlar veya üzerlerinde elbiseleri olduğu halde ince ve transparan giyindiklerinden ötürü vücut hatları belli olanlar ve yahut 'ne çirkin yüzler örtermiş meğer o incecik perde' dedirtecek derecede zahiren tesettüre riayet ediyor gibi gözüküp de bâtınen ve kalben üryan bulunanlar; kendilerinin iffet ve namusları konusunda hassasiyetleri olmadığından Allah'ın bu konuda koymuş olduğu çizgileri çiğneyen ve başka kadınları da kendi saflarına çekmeye çalışanlar; işveli hareketleri cazibedar davranışlarıyla erkeklerin dikkatini çekmeye çalışan veya erkekler gibi olmaya hevesli erkeğimsi görünümlü fıtrat kimyaları deformasyona uğramış talihsizler, başları (yapılmış saçları, saç örgüleri) sanki deve hörgücü gibi gözüken bayanlardır.

Burada Efendimiz'in hem az sözle çok mana ifade etme özelliğine (cevâmiü'l-kelim) hem de O'nun kendi zamanında bulunmayan ama sonraki dönemlerde ortaya çıkacak iki grup insana işaret ederek istikbalden haber vermesine şahit oluyoruz.

Şeytana ve Allah Düşmanlarına Benzemekten Sakınmak

785 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا تَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشِّمَالِ»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sol elinizle yemeyin; zira şeytan da sol eliyle yer!" *[Müslim, Eşribe 104]*

786 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَأٰى رَسُولُ اللهِ ﷺ صَبِيًّا قَدْ حُلِقَ بَعْضُ شَعْرِ رَأْسِهِ وَتُرِكَ بَعْضُهُ، فَنَهَاهُمْ عَنْ ذٰلِكَ وَقَالَ: «اِحْلِقُوهُ كُلَّهُ أَوِ اتْرُكُوهُ كُلَّهُ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem, saçının bir kısmı tıraş edilip bir kısmı bırakılmış bir çocuk gördü ve ailesini şöyle uyardı: "Ya saçının hepsini tıraş edin ya da hiç dokunmayın!" *[Ebû Davud, Teraccul 14]*

Fıtratı Bozmak ve Fıtrat Kanunlarına Muhalif Davranmak Yasaklanmıştır

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا * لَعَنَهُ اللّٰهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا * وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ "Allah'tan başka onlar sadece bir kısım kadınlara tapıyorlar ve onlar, aslında Allah'ın lanet ettiği o inatçı şeytandan başkasına yalvarmıyorlar. O şeytana ki, "Ya Rabbi, Senin kullarından mutlaka bir pay edineceğim. Mutlaka onları saptıracağım, onları birtakım temennilerle oyalayacağım. Onlara davarların kulaklarını yarmalarını emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler" dedi. Her kim Allah'ın yerine şeytanı dost edinirse, şüphesiz besbelli bir ziyana girmiştir." {*Nisâ Sûresi, 4/117-119*}

787 عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ ابْنَتِي أَصَابَتْهَا الْحَصْبَةُ فَتَمَرَّقَ شَعَرُهَا، وَإِنِّي زَوَّجْتُهَا أَفَأَصِلُ فِيهِ؟ فَقَالَ: «لَعَنَ اللّٰهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمَوْصُولَةَ»

Esmâ radıyallahu anhâ demiştir ki:

Bir kadın, Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem gelerek: Ya Resûlallah! Kızım daha yeni gelin fakat bir çeşit deri hastalığına yakalandı ve bu sebeple saçları döküldü. Ona iğreti saç taktırabilir miyim, diye sordu. Allah Resûlü aleyhi ekmelü't-tehâyâ buyurdu ki: "İğreti saç takana da taktırana da Allah lanet etsin!" *[Buhari, Libas 85; Müslim, Libas 115]*

788 عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ ﷺ عَامَ حَجَّ عَلَى الْمِنْبَرِ وَتَنَاوَلَ قُصَّةً مِنْ شَعَرٍ كَانَتْ فِي يَدِ حَرَسِيٍّ فَقَالَ: يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ؟ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَنْهٰى عَنْ مِثْلِ هٰذِهِ وَيَقُولُ: «إِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَهَا نِسَاؤُهُمْ»

Humeyd İbn Abdurrahman demiştir ki:

Halife Hz. Muaviye radıyallahu anh son haccını yaptığı sene (hicrî 51 yılında) Medine'de muhafızlarından birinin elinde tuttuğu bir tutam saçı alarak minberden halka göstermiş ve onlara şöyle hitap etmişti: "Ey Medine halkı! Toplumu ıslah ve ikaz etmekle sorumlu olan âlimleriniz nerede? (Niçin bunlara mâni olmazlar?) Ben Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem böyle uygulamalardan insanları menetme sadedinde "İsrailoğulları'nın helakete ve felakete götüren şeylerden biri de kadınlarının bu tür şeyleri kullanmaya başlamalarıdır!" buyururken işittim. *[Buhari, Enbiyâ 54; Müslim, Libas 122]*

789 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ لَعَنَ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ، وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ.

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûl-i Ekrem aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât saçlarına saç ekleyen ve ekleten, dövme yapan ve yaptıran kadınlara lanet etmiştir. *[Buhari, Libas 83; Müslim, Libas 115]*

790 عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تَنْتِفُوا الشَّيْبَ، فَإِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

Amr İbn Şuayb radıyallahu anh babası kanalıyla dedesinden naklen demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Saç ve sakalınızdaki ağarmış kılları yolmayın. Zira onlar kıyamet günü müslümanın nuru olacaktır." *[Ebû Davud, Teraccul 17; Tirmizi, Edeb 56; Nesai, Zînet 13]*

791 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَأْخُذَنَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَسْتَنْجِ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ»

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kimse küçük abdest bozarken erkeklik uzvunu asla sağ eliyle tutmasın, sağ eliyle taharetlenmesin (istincâ yapmasın) ve bir şey içerken de kabın içine soluk alıp vermesin!" *[Buhari, Vudû 19; Müslim, Taharet 63]*

792 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «إِذَا انْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَمْشِ فِي الْأُخْرَى حَتَّى يُصْلِحَهَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem'i sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Birinizin ayakkabısının bağı koptuğunda, onu tamir edinceye kadar (bile olsa), tek ayakkabıyla yürümesin!" *[Müslim, Libas 69]*

İzah: Bu hadiste vurgulanmak istenen husus giyilen iki ayakkabıdan herhangi biri bağ kopması vs. sebepten kullanılmayacak bir duruma gelirse mümkün olan en kısa sürede onu tamir edip kullanıma hazır hale getirmek ve sonra yola devam etmektir. Zaruret hali müstesna böyle bir durumda tek ayakkabı ile sokakta, çarşıda vb. yerlerde yürünmesi İslâm ahlâkı adına hoş karşılanmamıştır.

793 عَنْ أَبِي مُوسٰى الْأَشْعَرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: اِحْتَرَقَ بَيْتٌ بِالْمَدِينَةِ عَلٰى أَهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ. فَلَمَّا حُدِّثَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بِشَأْنِهِمْ قَالَ: «إِنَّ هٰذِهِ النَّارَ عَدُوٌّ لَكُمْ فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا»

Ebû Musa el-Eş'arî radıyallahu anh demiştir ki:

Bir gece Medine'deki bir ev, hane halkı içerde olduğu halde yandı. Bu hadise Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem intikal ettirilince şöyle buyurdu: "Şu ateş var ya sizin (gaflet anınızı kollayan) düşmanınızdır. Gece yatacağınız zaman onu söndürün!" *[Buhari, İsti'zân 49; Müslim, Eşribe 101]*

794 عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: دَخَلْنَا عَلٰى عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ عَلِمَ شَيْئًا فَلْيَقُلْ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ: اَللّٰهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لَا يَعْلَمُ: اَللّٰهُ أَعْلَمُ. قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى لِنَبِيِّهِ ﷺ: {قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ}

Tabiîn âlimlerinden Mesrûk demiştir ki:

Abdullah İbn Mes'ûd'un radıyallahu anh huzuruna vardığımızda bize şu tavsiyede bulundu: "Yârenler! Her kim birşey biliyorsa, bildiğini söylesin; bilmeyen de 'Allahu a'lem (Allah bilir)' desin! Zira insanın bilmediği mevzularda böyle diyerek aczini itiraf etmesi de bir ilimdir. (Nitekim konuyla ilgili olarak) Allah Teâlâ, Peygamberine şöyle buyurmuştur: "De ki, ben irşat ve risalet

hizmetimden dolayı sizden bir ücret istemiyorum ve ben size kendiliğinden bir iddia içinde bulunan (tekellüfe giren) biri de değilim. {*Sa'd Sûresi, 38/86*}" *[Buhari, Tefsîru sûre 30, 38/3]*

İzah: Abdullan İbn Mes'ud hazretlerine Duhân Sûresi 10. âyetini kendi re'yi ve şahsî düşüncesine göre tefsir edip yorumlayan bir şahıs şikâyet edilmişti. O da insanın bilmediği konularda susmasını öğütlemiş ve bu konuda Sa'd Sûresi 86. âyetini delil getirerek Efendimiz'in de Allah tarafından kendisine tebliğ edileni intikal ettirdiğini, bunun dışında tekellüfe girip farklı yorumlara kapı açmayı uygun görmediğini belirtmiştir.

Ölünün Ardından Üstünü Başını Yırtarak, Feryat Figan Ederek Ağlamak Yasaklanmıştır

795 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Vefat eden kişinin arkasından yüzünü dizini döverek ağlayan; üstünü başını parçalayan, cahiliye âdeti üzere münasebetsiz sözler söyleyip feryat ve figan eden kişi bizden değildir (bizim sünnetimize uymamış ve İslâm âdetine muvafık hareket etmemiştir)." *[Buhari, Cenâiz 36; Müslim, İman 165]*

796 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﷺ قَالَ: أُغْمِيَ عَلَى عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ رَوَاحَةَ ﷺ فَجَعَلَتْ أُخْتُهُ تَبْكِي وَتَقُولُ: وَاجَبَلَاهُ وَاكَذَا وَاكَذَا: تُعَدِّدُ عَلَيْهِ. فَقَالَ حِينَ أَفَاقَ: مَا قُلْتِ شَيْئًا إِلَّا قِيلَ لِي: أَنْتَ كَذٰلِكَ؟

Nu'mân İbn Beşîr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Abdullah İbn Ravâha radıyallahu anh baygınlık geçirmişti. Kızkardeşi, "Vah benim dağ gibi yiğidim, vah şöyle vah böyle olan

kardeşim!" diye ağlamaya başladı. Bir süre sonra Abdullah İbn Ravâha ayılıp kendine geldiği zaman kızkardeşine şöyle dedi: "Ben baygınken benim için söylediğin her sena ve ağıt için, 'Hakikaten sen böyle biri misin?' diye istintak edildim." *[Buhari, Meğâzî 44]*

797 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: اِشْتَكٰى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ شَكْوٰى فَأَتَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُهُ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ وَجَدَهُ فِي غَشْيَةٍ فَقَالَ: «أَقَضٰى؟» قَالُوا: لَا يَا رَسُولَ اللهِ. فَبَكٰى رَسُولُ اللهِ ﷺ. فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمُ بُكَاءَ النَّبِيِّ ﷺ بَكَوْا، قَالَ: «أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ وَلٰكِنْ يُعَذِّبُ بِهٰذَا» وَأَشَارَ إِلٰى لِسَانِهِ «أَوْ يَرْحَمُ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Sa'd İbn Ubâde radıyallahu anh hastalanmıştı. Allah Resûlü, bu vefalı dostunu ziyarete gitti. Yanında Abdurrahman İbn Avf, Sa'd İbn Ebî Vakkas ve Abdullah İbn Mes'ûd da vardı. İçeri girdiğinde ailesini onun etrafında toplanmış ve onu da ağır hasta görünce hane halkına, "Vefat mı etti?" diye sordu. Onlar "Hayır, ya Resûlallah!" dediler. Sa'd b. Ubâde'nin hazin hâli Efendimiz'in öylesine rikkatine dokundu ki hıçkırıklarını tutamadı ve ağladı. O'nun ağlaması, orada bulunanları da ağlattı. Bazılarının bu durumu garip karşılamaları üzerine ve bu gözyaşlarının başka türlü değerlendirilmemesi için de şu ikazı yaptı: "Bilmez misiniz, Allah asla gözyaşından ve kalb üzüntüsünden dolayı azap etmez. Ancak şundan dolayı azap veya merhamet eder." dedi ve dilini gösterdi." *[Buhari, Cenâiz 45; Müslim, Cenâiz 12]*

798 عَنْ أُسَيْدِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ التَّابِعِيِّ عَنِ امْرَأَةٍ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ قَالَتْ: كَانَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْمَعْرُوفِ الَّذِي أَخَذَ

عَلَيْنَا أَنْ لَا نَعْصِيَهُ فِيهِ أَنْ لَا نَخْمِشَ وَجْهًا وَلَا نَدْعُوَ وَيْلاً وَلَا نَشُقَّ جَيْبًا وَلَا نَنْشُرَ شَعَرًا.

Tabiînden Üseyd İbn Ebî Üseyd, Resûlullah'a biat eden kadın sahabilerden birinden şu haberi nakletmiştir:

"Resûlullah aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât biz kadınlarla biat ederken; kendisine söz verdiğimiz hayr ü hasenât hususlarında O'na isyan etmeyeceğimize, yitirdiğimiz bir dostun veya tanıdığın ardından yüz tırmalamayacağımıza, 'vay başımıza gelenler' deyip vaveylâ koparmayacağımıza, yaka-paça yırtmayacağımıza ve saç-baş yolmayacağımıza dair bizden teminat aldı." *[Ebû Davud, Cenâiz 25]*

Kâhin, Falcı, Medyum Gibi Gizli İşleri Ortaya Çıkaracağını İddia Edenlere Gitmek ve Onları Tasdik Etmek Şiddetle Yasaklanmıştır

799 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُنَاسٌ عَنِ الْكُهَّانِ، فَقَالَ: «لَيْسُوا بِشَيْءٍ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَا أَحْيَانًا بِشَيْءٍ فَيَكُونُ حَقًّا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا الْجِنِّيُّ فَيَقُرُّهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ، فَيَخْلِطُونَ مَعَهَا مِئَةَ كَذْبَةٍ».

Hz. Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Sahabeden bir kısım kimseler Allah Resûlü'ne aleyhi ekmelü't-tehâyâ kâhinlerin durumunu (onların söz ve haberlerinin keyfiyetini) sordular. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, "Onların söylediklerinin hiçbir kıymeti yoktur." buyurdu. Ancak onlar "Ey Allah'ın Resûlü! Onların bize söyledikleri bazı şeyler doğru

çıkıyor." dediler. Resûlullah Efendimiz bu soruya şöyle cevap verdi: "Onların doğru çıkan sözleri varsa da onu bir cin (vazifeli meleklerden) aşırmış ve sonra kâhin dostunun kulağına fısıldamıştır. Kâhinler de bu bir doğrunun içine yüz yalan karıştırırlar (güya kehanette bulunurlar)." *[Buhari, Tevhîd 57; Müslim, selam 122]*

800 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنِ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُومِ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ زَادَ مَا زَادَ».

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim yıldızlardan (yıldız falcılığından) bir parça bilgi öğrenirse, sihirden bir parça elde etmiştir. Bu konuda bilgisini artırdıkça sihirden (ve dolayısıyla günahtan) hissesi de ziyade olur." *[Ebû Davud, Tıb 22]*

İzah: Hadisin زَادَ مَا زَادَ *diye biten son kısmı yani son cümlesi şu şekilde tercüme edilmeye de müsaittir. "Allah Resûlü bu konuda ziyadesiyle bilgi verdi."*

801 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ.

Ebû Mes'ûd el-Bedrî radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü aleyhi ekmelü't-tehâyâ, köpek pahasını, fuhuştan kazanılan parayı ve falcının (ücretini) avantasını (kazanç yolu olarak) vermeyi yasakladı. *[Buhari, Buyû 25; Müslim, Musâkât 40]*

İzah: Hadiste köpeğin gelir getiren bir mal olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmekle beraber mezhepler arasında bu husus ihtilaflı bir mevzudur. Şafiiler gibi hiçbir şekilde köpeğin satışına sıcak bakmayanlar olduğu gibi saldırgan köpek olması dışında câizdir diyen Hanefi mezhebi imamları da vardır. Bu konuda ihtiyatı elden bırakmayarak bekçi, çoban, polis ve av köpeği gibi ihtiyaç yörüngeli kullanılmaması

hâlinde köpeğin alım satımından elde edilen gelirden uzak durmak gerekir.

İslâm'da Uğursuzluk İnancı Yoktur

802 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا عَدْوٰى وَلَا طِيَرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ» قَالُوا: وَمَا الْفَأْلُ؟ قَالَ: «كَلِمَةٌ طَيِّبَةٌ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın izni olmadan bulaşıcı hastalığın bizatihi başkasına sirayet etmesi mümkün değildir. Uğursuzluk (teşe'üm) yoktur. Benim hoşuma giden şey tefe'üldür." Sahabiler: "Tefe'ül nedir ki ya Resûlallah?" diye sorunca; "(Hadiselerin değerlendirilmesiyle alâkalı) güzel sözdür (hayra yormaktır)" şeklinde mukabelede bulundular. *[Buhari, Tıb 19; Müslim, selam 102]*

803 عَنْ عُرْوَةَ بْنِ عَامِرٍ ﷺ قَالَ: ذُكِرَتِ الطِّيَرَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ: أَحْسَنُهَا الْفَأْلُ وَلَا تَرُدُّ مُسْلِمًا. فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ لَا يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ».

Urve İbn Âmir radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah Efendimiz'in huzur-u âlilerinde teşe'ümden bahis açıldığında buyurdular ki: "En güzeli hayra yormaktır. Uğursuzluk düşüncesi hiçbir müslümanı yolundan alıkoymasın (Fâil-i Hakiki Allah'tır. O'nun herşeye gücü yeter). Şayet sizden biri hoşlanmadığı bir şeyle karşılaşacak olursa, şu duayı okusun: "Allahım! Hayırlar ancak Sen'dendir; kötülükleri de sadece Sen defedebilirsin. Yegâne havl ve kuvvet sahibi Sensin, hakiki güç ve kuvvet Sen'dendir." *[Ebû Davud, Tıb 24]*

Resim ve Heykelcilikte Menedilen Hususlar

804 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ الَّذِينَ يَصْنَعُونَ هٰذِهِ الصُّوَرَ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şu suretleri (resim ve heykelleri) yapanlar var ya, kıyamet günü azaba çarptırılacaklar ve kendilerine ‘Tasvir ettiğiniz şu şeyleri diriltin de görelim!’ denilecektir.” *[Buhari, Tevhîd 56; Müslim, Libas 96]*

805 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ، فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَلَوَّنَ وَجْهُهُ وَقَالَ: يَا عَائِشَةُ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللهِ» قَالَتْ: فَقَطَعْنَاهُ فَجَعَلْنَا مِنْهُ وِسَادَةً أَوْ وِسَادَتَيْنِ.

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir seferden dönmüştü. Ben odamın kapısına canlı varlıkların resimleriyle işli bir örtü örtmüştüm. Allah Resûlü onu görünce yüzünün rengi değişti ve bana şöyle dedi: “Âişe! Kıyamet günü Allah’ın huzurunda en şiddetli azap görecek olanlar, (sanat adına) O’nun yarattığı şeyi taklit edenlerdir.”

Resûlullah böyle buyurunca biz hemen o örtüyü parçaladık ve ondan bir iki yastık yaptık. *[Buhari, Libas 91; Müslim, Libas 929]*

806 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ فَيُعَذِّبُهُ فِي جَهَنَّمَ» قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَإِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ فَاعِلاً فَاصْنَعِ الشَّجَرَ وَمَا لَا رُوحَ فِيهِ.

(İbn Abbas radıyallahu anhumâ Hazretlerine bir ressam (heykeltıraş) gelmiş ve kendisinden mesleği ile ilgili fetva istemişti.) Bunun üzerine o şöyle demiştir: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem bu konuyla ilgili şöyle derken işittim:

"Her suret yapan (musavvir) cehennemdedir. Kıyamet günü o kişiye yapmış olduğu her surete bedel bir can takdir edilir ve Allah onu cehennemde bu şekilde tazib eder."

İbn Abbas bu hadisi naklettikten sonra kendisine soru soran şahsa şu tavsiyede bulundu: "Eğer mutlaka resim yapman gerekiyorsa, ağaçların ve cansız şeylerin resimlerini yap!" *[Buhari, Buyû 104; Müslim, Libas 99]*

Evde Köpek Beslemek Hakkında

807 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا فَإِنَّهُ يَنْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ إِلاَّ كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ مَاشِيَةٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim arazisi veya sağmal hayvanları için bekçilik yaptırma gayesi haricinde köpek beslerse, her gün o kimsenin amelinin sevabından bir kırat (miktar) eksilir." *[Buhari, Hars 3; Müslim, Musâkât 59]*

İzah: Kırat, miktarı bölgelere göre değişen bir ölçü birimidir. Hadisteki kırattan maksat -Allahu a'lem- miktarı Allah Teâlâ nezdinde belli olan bir ölçüdür.

Mescit veya Camilerle İlgili Âdap ve Erkân

808 عَنْ أَنَسٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ هٰذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هٰذَا الْبَوْلِ وَلَا الْقَذَرِ، إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bu mescitler, Allah'ı zikretmek (namaz kılmak) ve Kur'ân okumak için (inşa edildiğinden) bu mübarek mekânlarda küçük ve büyük abdest bozmak ve sair tiksinti verecek şeylerle buraları kirletmek doğru değildir." [Müslim, Taharet 100]

İzah: Bu hadisin şöyle bir sebeb-i vürûdu vardır. Bir bedevî Allah Resûlü mescitte hazır iken içeri girmiş ve muhtemelen Efendimiz'e bir şey sormak istemişti. Ancak bu arada mezkur şahıs gidip mescidin bir köşesine küçük abdestini bozmaya başladı. Sahabiler duruma müdahale edecekleri sırada Allah Resûlü buna mâni olmuş daha sonra kirlenen yerin bir kova su ile temizlenmesini emretmişti. Bu olay üzerine de yukarıdaki ikazlarını yapmış mescitlerin temiz tutulması gereken mekânlar olduğu üzerinde durmuştu. Tabii bu olayda Efendimiz'in eğitim ve öğretim adına uygulamış olduğu hoşgörü ve müsamahaya da şahit olmaktayız.

809 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ فَقُولُوا: لَا أَرْبَحَ اللهُ تِجَارَتَكَ وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ ضَالَّةً فَقُولُوا: لَا رَدَّهَا اللهُ عَلَيْكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Mescitte alışveriş yapan bir kimseyi görürseniz, 'Allah sana kazanç nasip etmesin!' deyin. (Mescidin huzurunu bozacak şekilde) Kayıp eşyasını yüksek sesle ilan edip soruşturan kimseyi gördüğünüzde de 'Allah onu sana kavuşturmasın!' deyin." [Tirmizi, Buyû' 75]

810 عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ﷺ قَالَ: كُنْتُ فِي الْمَسْجِدِ فَحَصَبَنِي رَجُلٌ فَنَظَرْتُ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ﷺ فَقَالَ: اذْهَبْ فَأْتِنِي بِهٰذَيْنِ فَجِئْتُهُ بِهِمَا، فَقَالَ: مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا؟ فَقَالَا: مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ، فَقَالَ: لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ لَأَوْجَعْتُكُمَا، تَرْفَعَانِ أَصْوَاتَكُمَا فِي مسْجِدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

Sâib İbn Yezîd radıyallahu anh demiştir ki:

Mescitte bulunduğum sırada birisi bana çakıl taşı attı. Baktım ki o şahıs, Halife Ömer radıyallahu anh. Bana dedi ki: "Git de şu iki şahsı bana getir!" Ben de gidip onları getirdim. Ömer onlara "Nerelisiniz siz?" diye sordu. "Tâifliyiz" dediler. Bunu öğrenince dedi ki: "Şayet buralı (Medineli) olsaydınız Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem mescidinde sesinizi yükseltmenizden ötürü canınızı yakardım." *[Buhari, Salât 83]*

811 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلاً فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا»

Câbir radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim sarımsak veya soğan yemişse, biz müslüman cemaatinden -yahut mescidimizden- uzak dursun!" *[Buhari, Et'ıme 49; Müslim, Mesâcid 73]*

812 عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهٰى عَنِ الْحِبْوَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ.

Muaz İbn Enes el-Cühenî radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât; imam cuma hutbesini verirken dizleri yukarıya dikip ellerle dizleri kavramak suretiyle oturmayı nehyetmiştir." *[Ebû Davud, Salât 228; Tirmizi, Cum'a 18]*

Yemin Etmenin Usulü, Adabı ve Mahzurları

813 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ تَعَالٰى يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَصْمُتْ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cenâb-ı Hak, babalarınız adına yemin etmeyi yasaklamıştır. Her kim illa yemin edecekse Allah adına yemin etsin, aksi takdirde sussun!" *[Buhari, Eyman 4; Müslim, Eyman 3]*

814 عَنْ بُرَيْدَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ حَلَفَ فَقَالَ: إِنِّي بَرِيءٌ مِنَ الْإِسْلَامِ فَإِنْ كَانَ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ وَإِنْ كَانَ صَادِقًا فَلَنْ يَرْجِعَ إِلَى الْإِسْلَامِ سَالِمًا»

Büreyde radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben İslâm'dan uzağım, diye yemin eden kişi, eğer yalancı ise söylediği gibi İslâm'dan uzaktır. Yok eğer doğru konuşuyosa, söylemiş olduğu sözden sonra küfürden arınmış ve salim bir şekilde İslâm'a geri dönemez." *[Ebû Davud, Eyman 9]*

815 عَنْ أَبِي أُمَامَةَ إِيَاسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْحَارِثِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِيءٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ فَقَدْ أَوْجَبَ اللّٰهُ لَهُ النَّارَ وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: «وَإِنْ كَانَ قَضِيبًا مِنْ أَرَاكٍ»

Ebû Ümâme İyâs İbn Sa'lebe el-Hârisî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah aleyhissâlâtü vesselâm, "Yalan yere yemin ederek bir müslümanın hakkını gasp eden kimseye Hak Teâlâ cehennemi vacip, cenneti de haram kılmıştır." buyurdu. Bir şahıs kendisine: "Değersiz bir şey olsa da mı ey Allah'ın Resûlü?" diye sorduğunda şu cevabı verdi: "Gasbedilen hak, misvak ağacından bir dal parçası dahi olsa bu böyledir." *[Müslim, İman 218]*

816 عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ سَمُرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «وَإِذَا حَلَفْتَ عَلٰى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنهَا فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ»

Abdurrahman İbn Semura radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana hitaben buyurdu ki:

"Bir hususta yemin eder de sonra ondan daha hayırlısını görürsen, hayırlı olanı yap, ettiğin yemin için de keffâret öde! (Yemin ettim diye kararından dönmemezlik etme!)" *[Buhari, Eyman 1; Müslim, Eyman 19]*

817 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «اَلْحَلِفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ لِلْكَسْبِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Yemin, malın alıcı bulmasına ve rağbet görmesine menfaat sağlasa da kazancın bereketini alıp götürür." *[Buhari, Buyû' 26; Müslim, Musâkât 131]*

818 عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ الْحَلِفِ فِي الْبَيْعِ، فَإِنَّهُ يُنَفِّقُ ثُمَّ يَمْحَقُ»

Ebû Katade radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Alış verişte çok yemin etmekten sakının! Zira her ne kadar yemin etmek, mala revaç kazandırıp sürümünü artırsa da netice-de bereketi ortadan kaldırır." *[Müslim, Musâkât 132]*

819 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنِ اسْتَعَاذَ بِاللّٰهِ فَأَعِيذُوهُ وَمَنْ سَأَلَ بِاللّٰهِ فَأَعْطُوهُ وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ

مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ بِهِ فَادْعُوا لَهُ حَتّٰى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a sığınarak size iltica eden kimseyi himaye edin! Allah adına isteyeni O'nun şânına hürmeten geri çevirmeyin! Sizi bir davete çağırana (dinî bir mâni yoksa) icabet edin! Şahsınıza herhangi bir iyilik ve ihsanda bulunan kişiye siz de eşdeğer bir iyilik ve ihsanda bulunun! Şayet iyiliğine mukabele edecek birşey bulamazsanız, hiç olmazsa onun hakkında hayır duada bulunarak iyiliğinin karşılıksız kalmadığını kendisine gösterin." *[Ebû Davud, Zekât 38; Nesai, Zekât 72]*

Münafığa Hürmet Edilmez

820 عَنْ بُرَيْدَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَقُولُوا لِلْمُنَافِقِ سَيِّدٌ، فَإِنَّهُ إِنْ يَكُ سَيِّدًا فَقَدْ أَسْخَطْتُمْ رَبَّكُمْ ﷻ»

Büreyde radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Münafığa 'efendi' demeyin! Eğer o gerçekten efendi yerine konulacak ve hürmet edilecek bir konumda ise bu takdirde siz bu zilletinizle Aziz ve Celil Rabbinizin gazabını celbetmiş olursunuz." *[Ebû Davud, Edeb 83]*

İzah: Bu hadis müslümanların nifakı tescilli şahıs veya gruplar karşısında zelil düşmemelerini, izzet ve üstünlüğün Allah'a, Resûlüne ve müminlere ait olduğunu ihtar etmektedir. Eğer Hakk'ın gösterdiği hedefe varılamayarak arzu edilen kıvama erişilememiş ve mezkur cenahın üstünlüğü ikrar ve itiraf edilmişse bu durumda Allah'ın gadabı ve hoşnutsuzluğu müminler üzerinden eksik olmayacaktır.

Rüzgâra Lanet Edilmez, Ancak Şerrinden Allah'a Sığınılır

821 عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقُولُوا: اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هٰذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أُمِرَتْ بِهِ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هٰذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُمِرَتْ بِهِ»

Übey İbn Kâ'b radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Rüzgâra (felâketlere sebep oluyor diye) sövmeyiniz (O Allah'ın emri altında vazifesini yapmaktadır). Rüzgârın durumuyla ilgili hoşunuza gitmeyen birşey gördüğünüzde onun âmiri olan Allah'a şöyle yalvarın: Allahım! Senden bu rüzgârın bizatihi hayrını, içinde barındırdığı fayda ve nimetlerin hayrını ve şu bize vazifeli gönderdiğin rüzgârın hayrını isteriz. Onun bizzat taşıdığı felâketlerin şerrinden, içinde barındırdığı musibetlerin şerrinden ve şu an yerine getirmekle memur bulunduğu şeyin şerrinden Sana sığınırız." *[Tirmizi, Fiten 65]*

822 عَنْ عَائِشَةَ ﵂ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذا عَصَفَتِ الرِّيحُ قَالَ: «اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرسِلَتْ بِهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ»

Âişe radıyallahu anhâ şöyle dedi:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, rüzgâr şiddetli estiğinde şöyle dua ederdi:

"Allahım! Senden bu rüzgârın bizatihi hayrını, içinde barındırdığı fayda ve nimetlerin hayrını ve şu bize vazifeli gönderdiğin rüzgârın hayrını isterim. Onun bizzat taşıdığı felâketlerin şerrinden, içinde barındırdığı musibetlerin şerrinden ve şu an yerine getirmek üzere gönderildiği şeyin şerrinden Sana sığınırım." *[Müslim, İstiskâ 15]*

Yağmurun Yağması Yıldızlara yahut Tabiat Olaylarına Havale Edilemez

823 عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ ﵁ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ فِي إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: هَلْ تَدْرُون مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟» قَالُوا: اَللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ: «قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِي، فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللّٰهِ وَرَحْمَتِهِ فَذٰلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا فَذٰلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ»

Zeyd İbn Hâlid el-Cühenî radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât, Hudeybiye'de geceleyin yağan yağmurun ardından bize sabah namazı kıldırdı. Namazı bitirince mübarek yüzünü cemaate doğru çevirip: "Aziz ve Celil Rabbiniz ne buyurdu biliyor musunuz?" diye sordu. Cemaat: Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şu açıklamayı yaptı:

"Allah Teâlâ buyurdu ki: Bugün kullarımdan bazıları mümin, bazıları da kâfir olarak (nimetime nankörlük ederek veya şirke düşerek) sabahladılar. 'Allah'ın fazlı ve rahmeti ile yağmur yağdı' diyenler, Bana iman etmiş (tesir-i hakikîyi onlara vermediklerinden de) yıldızlara iman etmemiştir. 'Şu şu yıldızın batıp doğması ile yağmur yağdı' diyenler (sebeplere hakikî tesir verenler) ise Bana değil de yıldızlara iman etmiştir." *[Buhari, İstiskâ 28; Müslim, İman 125]*

İzah: Efendimiz tesir-i hakikiyi sebeplere verme alışkanlığını kökünden kesip atmak, her şeyin Allah'ın elinde olduğunu göstermek; O'nun, ulûhiyetinde bir olduğu gibi, rubûbiyetinde dahi bir olduğunu belletmek için zaman zaman böyle ikazlarda bulunmuştur.

Evet nasıl Allah zâtında tekdir, öyle de icraatında dahi yardımcılara ihtiyacı yoktur. Yıldız doğsa da doğmasa da yağmuru veren Allah'tır. Ama

çok defa yağmurun gelmesini herhangi bir sebep veya bir yıldızın zuhuruna mukarin kılar. Bu bir iktirandır. Tâ insanlar yağmurun geleceğine hazırlansınlar. Ama O, yağdırmayabilir de. Evet O, ne isterse onu yapabilir. Efendimiz bu hakikate inandırmak için, yani esbab ve vasıtaların tesiri olmadığını, her şeyin Müsebbibü'l-Esbâb olan Allah'ın elinde bulunduğunu göstermek için, halkın eşya ve hâdiselere, sebep ve vesile saydığı her şeyi yıkıyor ve nazarları Kudret-i Sonsuz'a çeviriyordu.

Müslümana Kâfir Demek Haramdır

824 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ: يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا فَإِنْ كَانَ كَمَا قَالَ وَإِلَّا رَجَعَتْ عَلَيْهِ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir şahıs din kardeşini 'kâfir!' diye itham ederse, söylenilen bu iddia ya sözün muhatabına ya da söyleyen kişiye râci olur. Eğer küfür ithamına maruz kalan kişi söylenildiği gibi hakikaten kâfir ise o zaman o şahıs ehl-i küfürdür; söz yerini bulmuş olur. Eğer itham edilen kişi kâfir değilse, söylenilen iddia boşta kalmayıp söyleyen kişiye geri döner (o kişi kâfir olmuş olur)." *[Buhari, Edeb 73; Müslim, İman 111]*

Kötü Sözden ve Lanet Etmekten Sakınmak

825 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"İnsanları ta'n edip kınayan; dilinden lanet ve bedduayı eksik etmeyen; halkı kavlî ve fiilî bir şekilde taciz edip onlara küfürler yağdıran hayâsız bir kimse hakiki mümin olamaz." *[Tirmizi, Birr 48]*

826 عَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ وَمَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ»

Enes radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hayâsızlık, taşkınlık ve azgınlık hangi şeyde bulunsa onu berbat edip çirkinleştirir. Buna mukabil utanma duygusu (hayâ) ise bulunduğu şeyi süsleyip güzelleştirir. *[Tirmizi, Birr 47]*

Konuşma Adabı ve Konuşmacının Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

827 عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيْهِقُونَ»

Câbir İbn Abdullah radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Doğrusu içinizde en çok sevdiğim ve kıyamet günü meclisime en yakın olacak kimseler, ahlâkı en güzel olanlarınızdır. Bana en sevimsiz gelen ve kıyamet gününde benden en uzak olacaklarınız ise (tekellüfe girerek lafı uzatıp) gevezelik yapanlar, (ne güzel konuşuyor desinler diye riyakârane) avurdunu şişire şişire konuşanlar ve (bilgiçlik taslamak ve muhataplarını ezmek için) kibirli kibirli lügat paralayanlardır." *[Tirmizi, Birr 71]*

Duada Azim ve Ciddiyet

828 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ، اَللّٰهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ، لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لَا مُكْرِهَ لَهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz Rabbine dua ederken asla 'Allahım, dilersen beni bağışla, dilersen bana merhamet et!' (şeklinde versen de olur vermesen de der gibi veya Allah'ın güç ve kudretine sınırlama isnat etme gibi şartlı cümleler) demesin. (Allahım beni bağışla, bana merhamet et, diyerek) Matlub ve maksudunu kesin bir dille isteyip Rabbine öyle teveccüh etsin. Çünkü Allah'ı zorlayan hiçbir mücbir kuvvet yoktur." *[Buhari, Deavât 21; Müslim, Zikr 9]*

Kadının Kocasına İtaati

829 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلٰى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتّٰى تُصْبِحَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kocası hanımını ilişkiye çağırır da kadın (dinî ve geçerli bir mazereti olmadan) bu teklifi geri çevirirse ve nihayetinde koca eşine kızgın ve asabi bir hâlde gecelerse, melekler o kadına (kocasının teklifini kabul etmediğinden ötürü) sabaha kadar lanet ederler." *[Buhari, Nikâh 85; Müslim, Nikâh 122]*

Namazda İmamdan Önce Rükû ya da Secdeden Kalkmamak

830 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «أَمَا يَخْشٰى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ أَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ أَوْ يَجْعَلَ اللّٰهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Herhangi biriniz imamdan evvel başını (rükûdan veya secdeden) kaldırdığında Allah Teâlâ'nın onun başını veya suretini eşek başı veya suretine çevirmesinden endişe etmez mi?" *[Buhari, Ezân 53; Müslim, Salât 114]*

İzah: Namaz insanî bir davranıştır. Fakat o çizgi içinde kalınmadığı zaman yapılan hareketler hayvanî hareketlere benzetiliyor. Demek ki, imamdan evvel harekete geçme meselesi kulluk çizgisinden çıkma mânâsına geliyor.

Yemek Hazırken yahut Abdesti Sıkışıkken Namaz Kılmak Mekruhtur

831 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ وَلَا وَهُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ»

Âişe radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Sofra hazırken veya büyük ve küçük abdest sıkıştırmışken kılınan namaz, makbul (ve kâmil manada) bir namaz değildir." *[Müslim, Mesâcid 67]*

İzah: Namaza başlarken kalbi dünya ile bağlayacak ve insanı Rabbin huzurunda meşgul edecek faktörlerden arınmak gerekir. Aksi takdirde namazdan beklenen netice alınamayacak, şeklen namaz kılınsa da ruhen ve manen ideal bir namaz ikâme edilmemiş olacaktır. Bundan dolayı hadiste belirtilen mezkur durumlarda namaz kılmak mekruhtur. Ancak vaktin çıkması gibi bir durum sözkonusu ise bu durumda namaz önce kılınmalıdır.

Namazda Sağa Sola Bakmak Mekruhtur

832 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْاِلْتِفَاتِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ: «هُوَ اخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ»

Âişe Validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki:

Allah Resûlü'ne aleyhissalâtü vesselâm namazda iken başın sağa

sola çevrilmesinin (veya göz gezdirmenin) hükmünü sordum. Buyurdular ki: "O, şeytanın kulun namazından bir şeyleri kapıp kaçırmasıdır. (Namazı kılmasına veya erkânına ilişmeye mâni olamayınca sağa sola baktırarak bir kısmını aşırmak suretiyle yaptığı bir çeşit namaz hırsızlığıdır.)" *[Buhari, Ezân 93]*

Namaz Kılan Kimsenin Önünden Geçmemek

833 عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الصِّمَّةِ الْأَنْصَارِيِّ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ» قَالَ الرَّاوِي: لَا أَدْرِي قَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ شَهْرًا أَوْ أَرْبَعِينَ سَنَةً.

Abdullah İbn Hâris İbn Sımme el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Namaz kılanın önünden geçen kimse, bunun mahzurunu bir bilseydi, kırk bilmem ne kadar zaman yerinde durur musallînin önünden geçmezdi."

Hadisi rivayet eden râvîlerden Ebû Nadr diyor ki: Kırk gün mü, kırk ay mı yoksa kırk yıl mı dediğini hatırlayamıyorum. *[Buhari, Salât 101; Müslim, Salât 261]*

Orucu Sadece Cuma Günü Tutmak ve Sadece Cuma Gecesine Has Nafile Namaz Kılmak Gibi Hususi Gün ve Gece Belirlemek Mekruhtur

834 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تَخُصُّوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِي وَلَا تَخُصُّوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِصِيَامٍ مِنْ بَيْنِ الْأَيَّامِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ فِي صَوْمٍ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Geceler arasında ihya edeceğiniz gece betahsis cuma gecesi olmasın! Aynı şekilde günler arasında da oruç tutmak için sadece cuma gününü tercih etmeyin! Ancak tuttuğunuz oruç cuma gününe tevafuk ederse, bunda bir mahzur yoktur." *[Müslim, Sıyâm 148]*

Hiç İftar Etmeden Sürekli Oruç Tutmak Yasaklanmıştır

835 عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ عَنِ الْوِصَالِ، قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ؟ قَالَ: «إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أُطْعَمُ وَأُسْقَى»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashâb-ı kirâmı savm-ı visâlden (iftar etmeden bir günün orucunu ertesi günün orucuna ekleyerek oruca devam etmekten) menetmişti. Onlar: Ya Resûlallah! Sen bizi menediyorsun fakat kendin tutuyorsun, deyince Efendimiz buyurdular ki: "Ben sizin gibi değilim; ben yedirilip içiriliyorum." *[Buhari, Savm 48; Müslim, Sıyâm 56]*

Kabrin Üzerine Oturmak Yasaklanmıştır

836 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «لَأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلٰى جَمْرَةٍ فَتُحْرِقَ ثِيَابَهُ فَتَخْلُصَ إِلٰى جِلْدِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلٰى قَبْرٍ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz bir kabrin üzerine oturacağına, elbisesini

yakıp tenine ulaşacak derecede kızgın bir kor üzerine otursun daha iyidir." *[Müslim, Cenâiz 96]*

837 عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيْهِ وَأَنْ يُبْنٰى عَلَيْهِ.

Câbir radıyallahu anh demiştir ki:

Allah Resûlü aleyhissalâtü vesselâm kabrin kireçle sıvanmasını, üzerine oturulmasını ve üzerine mesken yapılmasını yasakladı. *[Müslim, Cenâiz 94]*

İzah: Kabrin yerini belli etmek için makul ölçüde bir yükseklik vermek uygun olsa da üzerine duvar örüp küçük bir ev hâline dönüştürmek ve bu tür yapıları kireçle, boyayla boyamak uygun görülmemiştir. Bununla beraber âlimler, vefat eden Hak dostları, meşâyıh ve büyük âlimlerin kabirlerini ziyaret edenlerin istirahati için türbe ve kümbet gibi yapılara cevaz vermişlerdir.

Halkın İstifade Ettiği Yol, Gölgelik veya Su Kenarı Gibi Yerlere Abdest Bozmak Yasaklanmıştır

838 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «اِتَّقُوا اللَّاعِنَيْنِ» قَالُوا وَمَا اللَّاعِنَانِ؟ قَالَ: «الَّذِي يَتَخَلّٰى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ فِي ظِلِّهِمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "İnsanların lanet etmelerine sebep olan iki şeyden sakının!" buyurdu. Sahabiler "O iki şey nedir ki?" diye sorduklarında, "İnsanların yol güzergâhlarına ve dinlenmek için kullandıkları gölgelik yerlere abdest bozmaktır." buyurdu. *[Müslim, Tahâret 68]*

Baba, Mal Bağışlarken Evlatları Arasında Ayrım Yapmamalı

839 عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﵄ أَنَّ أَبَاهُ أَتٰى بِهِ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: إِنِّي نَحَلْتُ ابْنِي هٰذَا غُلَامًا كَانَ لِي فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَكُلَّ وَلَدِكَ نَحَلْتَهُ مِثْلَ هٰذَا؟» فَقَالَ: لَا فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «فَارْجِعْهُ»

وَفِي رِوَايَةٍ: فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ: «اِتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْدِلُوا فِي أَوْلَادِكُمْ»

فَرَجَعَ أَبِي فَرَدَّ تِلْكَ الصَّدَقَةَ.

Nu'mân İbn Beşîr radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Babam beni Resûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem götürdü ve: "Kölemi bu oğluma hibe ettim." dedi. Resûlullah Efendimiz: "Nu'man'a hibe ettiğin gibi öbür çocuklarına da var mı?" diye sordu. Babam: "Hayır" diye karşılık verince Allah Resûlü: "Öyleyse ona verdiğin köleyi hibe etmekten vazgeç! buyurdu.

Diğer bir rivayette ise "Allah'tan korkun ve çocuklarınız arasında adaletli olun!" buyurdu. Bunun üzerine babam öyle yapmaktan vazgeçti." *[Müslim, Hibât 13]*

Alışveriş Adabı

840 عَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لِأَبِيهِ وَأُمِّهِ.

Enes radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şehirlinin köylüye simsarlık etmesini ana baba bir kardeş olsalar bile yasakladı. *[Buhari, Buyû' 58; Müslim, Buyû' 21]*

İzah: Burada yasaklanan hususlar üreticinin piyasa fiyatları konusunda komisyoncu tarafından aldatılmaması, malın simsar tarafından

üreticiden alınıp stok yapılması ve piyasanın daralmasını bekleyip fiyatın yükseltilmemesidir. Ayrıca simsar üretime hiçbir katkı yapmadığı hâlde malın tüketiciye ulaşmasında maliyeti artırdığından yaptığı iş doğru bulunmamıştır. Sayılan tehlikelerin dışında bir kişinin üretici veya köylüye para kazanmak gayesi ile değil de piyasanın durumu ve malını en güzel şekilde nasıl elinden çıkarabileceği konusunda yardımcı olması hadiste belirtilen yasak çerçevesine girmez.

841 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَبِعِ الرَّجُلُ عَلٰى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطِبْ عَلٰى خِطْبَةِ أَخِيهِ وَلَا تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَكْفَأَ مَا فِي إِنَائِهَا.

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ: نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ عَنِ التَّلَقِّي وَأَنْ يَبْتَاعَ الْمُهَاجِرُ لِلْأَعْرَابِيِّ وَأَنْ تَشْتَرِطَ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا وَأَنْ يَسْتَامَ الرَّجُلُ عَلٰى سَوْمِ أَخِيهِ وَنَهٰى عَنِ النَّجْشِ وَالتَّصْرِيَةِ.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şehirde ikâmet eden şahsın taşradaki üreticinin malına simsarlık etmesini yasakladı. Bundan başka buyurdu ki: "Pazarlığı (müşteriyi) kızıştırmayın!

Din kardeşinizin yaptığı pazarlık üzerine pazarlık yapmayın!

Din kardeşinizin evlenme teklif edip söz kestiği bir bayana evlenme teklif etmeyin veya dünür göndermeyin!

Afîfe hiç bir kadın da kardeşi konumunda olan (evli) bir kadının çanağındaki nimeti kendi kabına doldurmak için onun boşanmasını istemesin!"

Diğer rivayette ise Ebû Hureyre radıyallahu anh şöyle demiştir:

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem taşralı üreticinin bir takım

maddi beklentilerden ötürü pazara ulaşmadan yolda karşılanmasını, şehirlinin (komisyoncu tüccârın) köylünün malına simsarlık yapmasını, bir kadının nikâhlanacağı erkeğe (neseben olmasa da) kardeşi konumundaki eşini boşamayı şart koşmasını, kardeşinin bitmiş pazarlığı üzerine fiyat artırarak pazarlık yapmayı, müşteri kızıştırmayı ve satılık hayvanın sütünü sağmayıp memesinde biriktirip bol süt veren bir hayvanmış gibi satmayı yasakladı. *[Buhari, Buyû' 64; Müslim, Buyû' 11]*

İzah: Mala talep olmadığı halde sırf müşteriyi aldatmak ve elinde bulunan bir malı almaya onu teşvik etmek için malın fiyatını sunî olarak yükseltmeyin veya satıcı ile alıcı arasına üçüncü bir şahsı sokup kendisini yeni bir alıcı gibi göstererek malı almak isteyen müşteriyi kandırarak fiyatı artırmayın.

Satıcı ile alıcı bir malın pazarlığı üzerinde anlaştıktan sonra, alıcı veya müşteri pozisyonunda bir üçüncü şahsın araya girerek ilgili kişileri kararlarından caydıracak cazip teklifler yapması uygun değildir. Ancak açık artırma (müzayede) usulüyle satışta bir problem yoktur.

Bir bayanla söz veya nişan kesip mehir belirlemiş ve evlenmeye karar vermiş bir kişinin girişimleri üzerine şeref, haysiyet, vicdan ve insaf sahibi hiçbir insan kalkıp da mihir artırmak veya daha cazip teklifler ileri sürmek yoluyla olaya fitne ve fesat karıştırmasın.

Hiçbir iffetli kadın müslüman veya gayrimüslim bir kadının saadetine, güzel geçimine göz dikerek kocasına: "Hanımını boşa da benimle evlen." diyemez, dememeli.

Malı Boşa Harcayıp Zayi Etmemek

842 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَرْضٰى لَكُمْ ثَلَاثًا وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا: فَيَرْضٰى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا

تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَيَكْرَهُ لَكُمْ: قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah sizin üç şeyinizden razı olur, üç şeyinizi de kerih bulur. Sizin sadece O'na kulluk etmenizden, kendisine hiçbir şeyi hiçbir şekilde ortak koşmamanızdan ve hep birlikte Allah'ın ipine (dinine) sımsıkı sarılıp tefrikaya düşmemenizden memnun olur.

Güft u gû (dedikodu) yapmanızdan, gereksiz çokça sual sormanızdan ve (maddî-manevî, dünyevî-uhrevî herhangi bir fayda gözetmeksizin şurada-burada) servet tüketip israf etmenizden de hoşlanmaz. *[Müslim, Akdıye 10]*

Silahla Şakalaşmak Tehlikelidir ve Yasaklanmıştır

843 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «لَا يُشِرْ أَحَدُكُمْ إِلٰى أَخِيهِ بِالسِّلَاحِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ فَيَقَعَ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ»

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ قَالَ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ: «مَنْ أَشَارَ إِلَى أَخِيهِ بِحَدِيدَةٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَلْعَنُهُ حَتّٰى يَنْزِعَ وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لِأَبِيهِ وَأُمِّهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz silahını din kardeşine karşı doğrultmasın! Çünkü farkında olmadan belki şeytan silâhı elinden çıkarıp harekete geçirir (tetikler) de din kardeşini öldürür ve bu yüzden cehennemin bir çukuruna yuvarlanır gider." *[Buhari, Fiten 7; Müslim, Birr 126]*

Diğer bir rivayet şöyledir: "Bir kimse kardeşine kesici bir

âlet (bıçak, hançer, kılıç vb.) doğrultursa, onu elinden bırakıncaya kadar melekler ona lanet eder. Bu kimseler ana baba bir kardeş olsa bile böyledir." *[Müslim, Birr 125]*

İzah: İfade buyurulduğu üzere öz kardeşler arasında vaki olsa bile birine silah, bıçak vb. ateşli ve kesici silahları ciddi veya şaka olarak doğrultmak kesinlikle yasaklanmıştır. Bu tür durumları şeytan fırsat bilerek kardeşler arasına düşmanlık tohumları atmaya çalışır. Böyle durumlarda insanların farkında olmadan telafi edilemeyecek hatalar yaptıkları defalarca tecrübe edilmiştir. Bundan dolayı bu emr-i nebevîye son derece riayet etmeye çalışmak gerekir.

Güzel Koku İkram Edilince Reddetmemek

844 عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﵁ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ.

Enes İbn Mâlik radıyallahu anh demiştir ki:

"Resûl-i Ekrem aleyhi ekmelü't-tehâyâ güzel kokuyu geri çevirmezdi." *[Buhari, Hibe 9]*

Kişiyi Yüzüne Karşı Övmek Uygun Görülmemiştir

845 عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ﵁ أَنَّ رَجُلاً ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، فَأَثْنَى عَلَيْهِ رَجُلٌ خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ» يَقُولُهُ مِرَارًا «إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا لَا مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسَبُ كَذَا وَكَذَا إِنْ كَانَ يُرَى أَنَّهُ كَذٰلِكَ، وَحَسِيبُهُ اللّٰهُ وَلَا يُزَكِّى عَلَى اللّٰهِ أَحَدٌ»

Ebûbekre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem'in sallallahu aleyhi ve sellem huzurunda bir şahıstan bahsedilmiş ve meclistekilerden biri mezkûr şahsı hayırla anarak haddinden fazla methetmişti. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem ona

“Yazık! Kardeşinin boynunu kopardın! (Onu manen felâkete attın)” buyurdu ve bu cümleyi defalarca tekrar etti. Akabinde şöyle buyurdu: “Eğer biriniz mutlaka birini methedecekse, o kişinin öyle olduğu kanaati hâkimse ‘kanaatimce o şöyle şöyle meziyetleri olan biridir’ desin. (O her ne kadar methettiği kişi hakkında takdirkâr ve sitayişkâr bir şekilde bahsetse de) Neticede onu takdir edecek ve amellerinin muhasebesini yapacak olan Allah’dır. Binaenaleyh (her şeyin melekûtunu ve künhünü bilen) Allah’a karşı hiç kimse tezkiye edilemez. (Zira biz ne kadar takdir etsek de o kişinin takdire layık olup olmadığına karar verecek olan sadece Allah’tır.)” *[Buhari, Şehâdât 16; Müslim, Zühd 65]*

Allah’ın ve Resûlü’nün Yasakladığı Şeylerden Kaçınmak

846 وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللّٰهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمَرْءُ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

“Allah gayret tecellisinde bulunur. Allah’ın gayreti kulun işleyeceği haramlara karşıdır.” *[Buhari, Nikâh 107; Müslim, Tevbe 36]*

İzah: Allah, kulun harama girmesine katiyen razı değildir. Allah’ın emir ve yasaklarının çiğnenmesi gayretullaha dokunur.

İnsanların Sakınması ve Dikkat Etmesi Gereken Bazı Hususlar

847 عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ ﷺ قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ الدَّجَّالَ ذَاتَ غَدَاةٍ فَخَفَّضَ فِيهِ وَرَفَّعَ حَتّٰى ظَنَنَّاهُ فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ فَلَمَّا رُحْنَا إِلَيْهِ عَرَفَ ذٰلِكَ فِينَا فَقَالَ: «مَا شَأْنُكُمْ؟» قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ ذَكَرْتَ

الدَّجَّالَ الْغَدَاةَ فَخَفَّضْتَ فِيهِ وَرَفَّعْتَ حَتّٰى ظَنَنَّاه فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ فَقَالَ: «غَيْرُ الدَّجَّالِ أَخْوَفُنِي عَلَيْكُمْ إِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا فِيكُمْ فَأَنَا حَجِيجُهُ دُونَكُمْ وَإِنْ يَخْرُجْ وَلَسْتُ فِيكُمْ فَكُلُّ امْرِيءٍ حَجِيجُ نَفْسِهِ وَاللّٰهُ خَلِيفَتِي عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ. إِنَّهُ شَابٌّ قَطَطٌ عَيْنُهُ طَافِيَةٌ، كَأَنِّي أُشَبِّهُهُ بِعَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قَطَنٍ فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ فَوَاتِحَ سُورَةِ الْكَهْفِ إِنَّهُ خَارِجٌ خَلَّةً بَيْنَ الشَّامِ وَالْعِرَاقِ فَعَاثٍ يَمِينًا وَعَاثٍ شِمَالاً، يَا عِبَادَ اللّٰهِ فَاثْبُتُوا». قُلْنَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا لُبْثُهُ فِي الْأَرْضِ؟ قَالَ: «أَرْبَعُونَ يَوْمًا: يَوْمٌ كَسَنَةٍ وَيَوْمٌ كَشَهْرٍ وَيَوْمٌ كَجُمُعَةٍ وَسَائِرُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَذٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَسَنَةٍ أَتَكْفِينَا فِيهِ صَلَاةُ يَوْمٍ؟ قَالَ: «لَا، اُقْدُرُوا لَهُ قَدْرَهُ». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا إِسْرَاعُهُ فِي الْأَرْضِ؟ قَالَ: «كَالْغَيْثِ اسْتَدْبَرَتْهُ الرِّيحُ فَيَأْتِي عَلَى الْقَوْمِ فَيَدْعُوهُمْ فَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَجِيبُونَ لَهُ فَيَأْمُرُ السَّمَاءَ فَتُمْطِرُ وَالْأَرْضَ فَتُنْبِتُ فَتَرُوحُ عَلَيْهِمْ سَارِحَتُهُم أَطْوَلَ مَا كَانَتْ ذُرًى وَأَسْبَغَهُ ضُرُوعًا وَأَمَدَّهُ خَوَاصِرَ ثُمَّ يَأْتِي الْقَوْمَ فَيَدْعُوهُمْ فَيَرُدُّونَ عَلَيْهِ قَوْلَهُ فَيَنْصَرِفُ عَنْهُمْ فَيُصْبِحُونَ مُمْحِلِينَ لَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ شَيْءٌ مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَيَمُرُّ بِالْخَرِبَةِ فَيَقُولُ لَهَا: أَخْرِجِي كُنُوزَكِ فَتَتْبَعُهُ كُنُوزُهَا كَيَعَاسِيبِ النَّحْلِ، ثُمَّ يَدْعُو رَجُلًا مُمْتَلِئًا شَبَابًا فَيَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ فَيَقْطَعُهُ، جَزْلَتَيْنِ رَمْيَةَ الْغَرَضِ ثُمَّ يَدْعُوهُ فَيُقْبِلُ وَيَتَهَلَّلُ وَجْهُهُ يَضْحَكُ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذٰلِكَ إِذْ بَعَثَ اللّٰهُ تَعَالَى الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ عليه السلام فَيَنْزِلُ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ شَرْقِيَّ دِمَشْقَ بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ وَاضِعًا كَفَّيْهِ عَلٰى أَجْنِحَةِ مَلَكَيْنِ، إِذَا طَأْطَأَ رَأْسَهُ قَطَرَ وَإِذَا

رَفَعَهُ تَحَدَّرَ مِنْهُ جُمَانٌ كَاللُّؤْلُؤِ، فَلَا يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ نَفَسِهِ إِلَّا مَاتَ، وَنَفَسُهُ يَنْتَهِي إِلَى حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ فَيَطْلُبُهُ حَتَّى يُدْرِكَهُ بِبَابِ لُدٍّ فَيَقْتُلَهُ. ثُمَّ يَأْتِي عِيسَى عليه السلام قَوْمًا قَدْ عَصَمَهُمُ اللّٰهُ مِنْهُ فَيَمْسَحُ عَنْ وُجُوهِهِمْ وَيُحَدِّثُهُمْ بِدَرَجَاتِهِمْ فِي الْجَنَّةِ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذٰلِكَ إِذْ أَوْحَى اللّٰهُ تَعَالٰى إِلٰى عِيسَى عليه السلام أَنِّي قَدْ أَخرَجْتُ عِبَادًا لِي لَا يَدَانِ لِأَحَدٍ بِقِتَالِهِمْ فَحَرِّزْ عِبَادِي إِلَى الطُّورِ وَيَبْعَثُ اللّٰهُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ فَيَمُرُّ أَوَائِلُهُمْ عَلٰى بُحَيْرَةِ طَبَرِيَّةَ فَيَشْرَبُونَ مَا فِيهَا وَيَمُرُّ آخِرُهُمْ فَيَقُولُونَ: لَقَدْ كَانَ بِهٰذِهِ مَرَّةً مَاءٌ. وَيُحْصَرُ نَبِيُّ اللّٰهِ عِيسَى عليه السلام وَأَصْحَابُهُ حَتّٰى يَكُونَ رَأْسُ الثَّوْرِ لِأَحَدِهِمْ خَيْرًا مِنْ مِائَةِ دِينَارٍ لِأَحَدِكُمُ الْيَوْمَ فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللّٰهِ عِيسَى عليه السلام وَأَصْحَابُهُ رضي الله عنهم إِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى فَيُرْسِلُ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِمُ النَّغَفَ فِي رِقَابِهِمْ فَيُصْبِحُونَ فَرْسٰى كَمَوْتِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ، ثُمَّ يَهْبِطُ نَبِيُّ اللّٰهِ عِيسَى عليه السلام وَأَصْحَابُهُ رضي الله عنهم إِلَى الْأَرْضِ فَلَا يَجِدُونَ فِي الْأَرْضِ مَوْضِعَ شِبْرٍ إِلَّا مَلَأَهُ زَهَمُهُمْ وَنَتْنُهُمْ فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللّٰهِ عِيسَى عليه السلام وَأَصْحَابُهُ رضي الله عنهم إِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى فَيُرْسِلُ اللّٰهُ تَعَالٰى طَيْرًا كَأَعْنَاقِ الْبُخْتِ فَتَحْمِلُهُمْ فَتَطْرَحُهُمْ حَيْثُ شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ يُرْسِلُ اللّٰهُ عز وجل مَطَرًا لَا يَكِنُّ مِنْهُ بَيْتُ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ فَيَغْسِلُ الْأَرْضَ حَتّٰى يَتْرُكَهَا كَالزَّلَقَةِ. ثُمَّ يُقَالُ لِلْأَرْضِ: أَنْبِتِي ثَمَرَتَكِ وَرُدِّي بَرَكَتَكِ فَيَوْمَئِذٍ تَأْكُلُ الْعِصَابَةُ مِنَ الرُّمَّانَةِ وَيَسْتَظِلُّونَ بِقِحْفِهَا وَيُبَارَكُ فِي الرِّسْلِ حَتّٰى إِنَّ اللِّقْحَةَ مِنَ الْإِبِلِ لَتَكْفِي الْفِئَامَ مِنَ النَّاسِ وَاللِّقْحَةَ مِنَ الْبَقَرِ لَتَكْفِي

الْقَبِيلَةَ مِنَ النَّاسِ وَاللِّقْحَةَ مِنَ الْغَنَمِ لَتَكْفِي الْفَخِذَ مِنَ النَّاسِ. فَبَيْنَمَا هُمْ كَذٰلِكَ إِذْ بَعَثَ اللّٰهُ تَعَالٰى رِيحًا طَيِّبَةً فَتَأْخُذُهُمْ تَحْتَ آبَاطِهِمْ فَتَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَكُلِّ مُسْلِمٍ وَيَبْقٰى شِرَارُ النَّاسِ يَتَهَارَجُونَ فِيهَا تَهَارُجَ الْحُمُرِ فَعَلَيْهِمْ تَقُومُ السَّاعَةُ»

Nevvâs İbn Sem'ân radıyallahu anh demiştir ki:

Bir sabah vakti Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz teferruatlı bir şekilde Deccal'den bahsetti. Bazan sesini alçaltarak onu aşağılıyor, bazan da sesini yükselterek onun (şahs-ı manevisinin) tahribatının büyüklüğüne dikkat çekmeye çalışıyordu. O kadar ki biz Deccal'i sanki Medine civarındaki hurmalıklar içinde gizlenmiş gibi kendimize yakın hissettik. Gün içinde tekrar kendisinin yanına gittiğimiz zaman endişemizi anladı ve "Hayrola, neyiniz var?" diye sordu. Biz: "Ya Resûlallah! Sabahleyin Deccal'den bahsettin. Onu kâh hakir göstererek kâh fehâmetine vurgu yaparak öyle bir tasvir ettin ki biz onun etraftaki hurmalıklara gelip ulaştığını düşündük." diye cevapladık. Bunun üzerine buyurdu ki: "Sizin adınıza endişe ettiğim husus, Deccal değil de başka fitnelerdir. Zira Deccal ben içinizde sağ olduğum bir zamanda çıkarsa, onunla mübareze edip (iddialarının temelsiz olduğunu ispatlar, vermesi muhtemel) zararlara karşı sizi korurum. Fakat eğer ben aranızdan ayrıldıktan sonra zuhur ederse, artık herkes kendini ona karşı korumaya baksın. Cenâb-ı Hak müminlerin yâr ve yardımcısı olsun. Deccal'e gelince o, kıvırcık saçlı, patlak gözlü, (Cahiliye devrinde ölen ve Huzâa kabilesinden olan) Abdüluzzâ İbn Katan'a benzettiğim bir gençtir. Sizden her kim ona ulaşırsa Kehf Sûresi'nin başından on âyet okusun (bununla kendini korusun). Deccal, Şam ile Irak arasında bir yerde çıkacak. (İletişim ve ulaşım vasıtalarının gelişmesiyle her türlü ağları kullanarak) Sağa, sola kötülüğünü yayacaktır. Herşeye

rağmen siz ey Allah'ın kulları, din ve iman üzere sebat edin (fikr-i küfrînin ayaklarınızı kaydırmasına müsaade etmeyin!)"

Biz: "Ya Resûlallah! Onun yeryüzünde kalış süresi ne kadardır?" diye sorduk.

Buyurdu ki: "Kırk gün: Ancak onun bir günü bir yıl kadar, bir başka günü bir ay kadar, diğer günü de bir hafta kadardır. Geri kalan günleri ise sizin bildiğiniz günler gibidir."

Biz bu sefer dedik ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Miktarı bir sene olan o günde, bir günlük namaz yeter mi?"

"Hayır ama siz namaz vakitlerini ona göre takdir (hesap) edersiniz!" buyurdu.

Biz: "Ey Allah'ın Resûlü! Onun yeryüzündeki hareket hızı ne kadardır?" diye sorduk.

Buyurdu ki: "Rüzgârı arkasına alan bulut gibi insanların yanından süratle geçer; ulûhiyet iddia ederek onları kendisine iman etmeye çağırır; onlar da kendisine icabet ederler. Göğe emreder, yağmur yağar; yere emreder, yeşillikler biter; otlamaya gönderdikleri hayvanlar daha gösterişli, semiz, memeleri bol sütten dolayı dolgun ve daha iri olarak geri dönerler.

Sonra Deccal, başka insanlara uğrar ve onları da kendine ve davasına inanmaya davet eder. Fakat onlar bunu kabul etmeyip teklifini geri çevirirler. Deccal de çekip gider; ancak ertesi sabah suları çekilmiş meraları kurumuş, hayvanları da telef olmuş bir şekilde ellerinde avuçlarında hiçbir şey kalmamış bir güne uyanırlar. Deccal yoluna devam eder ve harabe bir yere uğrayarak 'Definelerini ortaya çıkar!' diye emreder. Orada bulunan hazine, arı beyinin arkasından giden arılar gibi Deccal'in peşine takılır.

Daha sonra Deccal (güç gösterisi yapmak veya ulûhiyetini inkâr ettiğinden dolayı cezalandırmak için) körpe bir delikanlıyı yanına çağırıp onu kılıcıyla ikiye ayırır. Öyle ki vücudunun her bir parçası bir ok atımı mesafesi uzaklığında ayrı düşer. Bu durumdaki cesede seslenir ve ceset canlanarak güleç ve parlak bir çehreyle ona doğru gelir. O bu hâldeyken Allah Teâlâ, Mesih

İbn Meryem'i aleyhisselâm gönderir. Hz. Mesih, boyanmış iki elbise içinde, ellerini iki meleğin kanatları üzerine koyarak Dımaşk'ın doğusundaki Akminare'nin yanına iner. O başını yere eğince saçlarından su katreleri damlar, kaldırdığında ise inciye benzeyen gümüş taneler dökülür. Mübarek soluklarının rayihasını bir kâfir koklayacak olsa derhal ölür. Soluğu nazarının dolaştığı her yere ulaşır. Sonra Mesih, Deccal'in peşine düşer, onu (Kudüs yakınındaki) Bâbulud'da yakalayıp öldürür. Ardından, Allah'ın kendilerini Deccal'in fitnelerinden koruduğu birtakım kimselerin yanına varır ve teberrüken onların yüzlerini eliyle meshederek tehlikenin geçtiği haberini verir. Onlara cennetteki yüksek derecelerini anlatır. Tam bu esnada Allah Teâlâ, Hz. Îsâ'ya aleyhisselâm vahyederek "Kimsenin savaşmaya cesaret edip güç yetiremeyeceği kullar yarattım; binaenaleyh diğer kullarımı toplayıp onları güvenli bölge olan Tûr'a doğru sevket" buyurur.

Allah Teâlâ Ye'cûc ve Me'cûc'ü gönderir. Onlar her tepeden akın etmeye başlarlar; öncüleri (Ölüdeniz yakınlarındaki) Taberiye Gölü'ne varıp bütün suyu içerler. Arkadan gelenler ordan geçerken, "Bir zamanlar burada hakikaten su varmış" diyerek geçerler. Îsâ aleyhisselâm ile arkadaşları Tûr Dağı'nda mahsur kalırlar. İçlerinden herhangi birisi için öküz başının (kellesinin) fiyatı, sizin bugünkü paranızla yüz altından daha kıymetli hâle gelir (fiyatlar aşırı derecede pahalanır). Hz. Îsâ ile beraberindeki müminler bu belâdan kendilerini kurtarması için Allah'a teveccüh edip, yalvarırlar. Cenâb-ı Hak dualarını kabul edip Ye'cûc ve Me'cûc'ün enselerine kurtçuklar musallat eder; böylece Allah onların hepsinin kökünü bir anda kazıyıp yere serer. Ardından Îsâ aleyhisselâm ile müminler Tûr Dağı'ndan inerler. Ye'cûc ve Me'cûc'ün kokmuş cesetlerinin bulunmadığı bir karış yer bulamazlar. Îsâ aleyhisselâm ile beraberindeki dava arkadaşları bu belâdan da kendilerine ferec ve mahreç vermesi için Allah'a yalvarırlar.

Onların samimane dualarını kabul eden Allah Teâlâ boyunlarının büyüklüğü ve hörgüçlerinin meyilli olmasıyla meşhur

Horasan develerinin boyunları gibi iri kuşlar gönderir; bu kuşlar onların kokmuş cenazelerini alarak Cenâb-ı Hakk'ın muradı istikametinde götürüp bir yere atarlar.[5] Ardından Kuddûs-u A'zam hiçbir ahşap binanın, çadır veya otağın karşı koyamayacağı sağanak yağmur yağdırır; bu yağmur yeryüzünü ayna gibi pırıl pırıl yapar. Daha sonra yeryüzüne "Meyveni bitir, bereketini geri ver." emri verilir. İşte o zaman belli sayıdaki bir topluluk tek bir nar ile doyar, kabuğuyla da gölgelenirler.

Otlamaya gönderilen hayvanların sütü de bereketlenir. Doğumu yaklaşan bir devenin sütü kalabalık bir topluluğu, bir ineğin sütü bir kabileyi, bir koyunun sütü de kabilenin bir kolunu doyurur. İnsanlar böyle mesud yaşarken Allah Teâlâ hoş bir rüzgâr gönderir. Bu rüzgâr onları koltuk altlarından kuşatıp bütün müminler ve müslümanların ruhunu kabzeder. Onlar göçüp gittikten sonra yeryüzünde insanların en şerirleri kalır ve onlar eşekler gibi aldırış etmeden birbiriyle tepişip herkesin gözü önünde cinsel ilişkide bulunurlar. İşte kıyamet de onlar gibi insan bozmalarının üzerine kopuverir." *[Müslim, Fiten 110]*

848 عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ قَالَ: اِنْطَلَقْتُ مَعَ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ إِلٰى حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ﷺ فَقَالَ لَهُ أَبُو مَسْعُودٍ حَدِّثْنِي مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فِي الدَّجَّالِ قَالَ: «إِنَّ الدَّجَّالَ يَخْرُجُ وَإِنَّ مَعَهُ مَاءً وَنَارًا، فَأَمَّا الَّذِي يَرَاهُ النَّاسُ مَاءً فَنَارٌ تُحْرِقُ، وَأَمَّا الَّذِي يَرَاهُ النَّاسُ نَارًا فَمَاءٌ بَارِدٌ عَذْبٌ، فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ فَلْيَقَعْ فِي الَّذِي يَرَاهُ نَارًا فَإِنَّهُ مَاءٌ عَذْبٌ طَيِّبٌ»

فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: وَأَنَا قَدْ سَمِعْتُهُ.

---

5 Evet, o gün, inkârın temsilcileri, inananları derdest ettikleri esnada, gök kuvvetini elinde tutanlar, Allah'ın yardımıyla Müslümanların mâkus tali'ini bir kere daha değiştirecek ve ilhadın burnu bir kere daha kırılacak...Cihanşümul bu boğuşmada her taraf cenazelerle dolacak ve yeryüzünü dolduran bu cenazeleri de kartallar taşıyacaktır. Bu kartalların belli bir müesseseye işareti ne kadar mânidardır!

Rib'î İbn Hırâş demiştir ki:

Ebû Mes'ûd el-Ensarî ile birlikte Huzeyfe İbn Yemân'ın yanına gittim. Ebû Mes'ûd ondan: "Resûlullah'tan sallallahu aleyhi ve sellem Deccal hakkında duyduklarını anlatır mısın?" diye talepte bulundu. Huzeyfe de Allah Resûlü onun hakkında şöyle demişti diyerek anlatmaya başladı: "O, beraberinde bir su ve bir de ateş gibi gözüken iki şeyle zuhur edecektir. Hakikatte insanların su olarak gördüğü şey, su değil yakıcı bir ateştir. Ateş olarak gördükleri şey de aslında soğuk ve tatlı bir sudur. Sizden her kim Deccal'e yetişirse ateş olarak gördüğü şeyi tercih etsin; çünkü o hakikatte, tatlı, içimi güzel berrak bir sudur."

Huzeyfe bu hadisi rivayet edince onu dinleyen Ebû Mes'ûd: "Bunu bizzat ben de Resûlullah'tan işitmiştim." diye tasdik etti. *[Buhari, Fiten 26; Müslim, Fiten 105]*

İzah: Hadisten anlaşıldığına göre Deccal ikna gücü yüksek, hokkabaz, ispirtizma ve manyetizma gibi harikalara mazhar bir şahsiyettir. Ancak burada müminlere önemli bir uyarı yapılmaktadır. O da tıpkı Deccal'in atalarından biri olan Nemrut'un Hz. İbrâhim'i yakmak için ateşler yaktırması ve neticede o alevlerin berdü selama dönüşüp bir göl haline gelmesi gerçeğidir. Başlangıç ve süreç itibarıyla müminlere ağır sıkıntılar, çileli badireler yaşatsa da Hak yolunda gidilen dikenli yollar birgün elbet cennet bahçelerine çıkar. Buna mukabil türlü türlü cezbe ve fettanlığı ile kendine çağıran yalancı güzellikler ve nefis yolu neticede insanı cehennemin dibine yuvarlandıracak illüzyonlardır.

849 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتّٰى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِالْقَبْرِ فَيَتَمَرَّغَ عَلَيْهِ وَيَقُولُ: يَالَيْتَنِي مَكَانَ صَاحِبِ هٰذَا الْقَبْرِ وَلَيْسَ بِهِ الدِّينُ وَمَا بِهِ إِلَّا الْبَلَاءُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, bir adam bir kabrin yanından geçerken üzerine kapanıp, 'Keşke şurada yatan ben olsaydım' demedikçe dünya hayatı son bulmaz (kıyamet kopmaz). Ona bu sözleri söyleten şey dindarlığı değil, dalga dalga üzerine gelen felâketler ve musibetlerdir." *[Buhari, Fiten 22; Müslim, Fiten 54]*

850 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَحْسِرَ الْفُرَاتُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ يُقْتَتَلُ عَلَيْهِ، فَيُقْتَلُ مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ فَيَقُولُ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ لَعَلِّي أَنْ أَكُونَ أَنَا أَنْجُو»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Kibriyâ aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Fırat'ın suyu çekilip 'altın'dan bir dağ meydana çıkar ve bu hazineye sahip olabilmek için savaşlar yapılır. Herkes 'Bu felâketten sağ salim kurtulan ben olurum.' diye ümit eder ama her yüz kişiden doksan dokuzu can verir. (İşte kıyamet ancak bunlar yaşandıktan sonra kopacaktır.)" *[Buhari, Fiten 24; Müslim, Fiten 29]*

İzah: Hadisten murad şu hususlar olabilir: Fırat'ın suyu, altın değerinde olacak bir döneme mecaz yoluyla bir işaret olabileceği gibi yapılacak barajlardan elde edilecek gelirlere de "altın" sözüyle işaret olabilir. Ayrıca, Fırat'ın suyu tamamen çekilerek, altında çok büyük altın ve petrol yataklarının çıkacağı da bildirilmiş olabilir. Ayrıca, toprak çökmeleri neticesinde böyle bir madenin de bulunması mümkündür.

851 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «يَتْرُكُونَ الْمَدِينَةَ عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ لَا يَغْشَاهَا إِلَّا الْعَوَافِي- يُرِيدُ عَوَافِيَ السِّبَاعِ وَالطَّيْرِ- وَآخِرُ مَنْ يُحْشَرُ رَاعِيَانِ مِنْ مُزَيْنَةَ يُرِيدَانِ الْمَدِينَةَ

يَنْعِقَانِ بِغَنَمِهِمَا فَيَجِدَانِهَا وُحُوشًا حَتَّى إِذَا بَلَغَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ خَرَّا عَلَى وُجُوهِهِمَا»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

"Bir zaman gelecek ki istikbaldeki nesiller şu güzelim Medine'yi kendi hâline bırakıp gidecekler. Orada rızkını arayan vahşi hayvanlar ve kuşlardan başka kimse kalmayacaktır. Medine'ye en son gelenler, koyunlarına bağıra çağıra ilerleyen Müzeyne kabilesinden iki çoban olacaktır. Bunlar da Medine'yi ıssız bulacaklar ve Veda Tepesi'ne varınca da yüzüstü düşüp öleceklerdir." *[Buhari, Fedâilu'l-Medîne 5; Müslim, Hac 498]*

852 عَنْ مِرْدَاسٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ وَيَبْقَى حُثَالَةٌ كَحُثَالَةِ الشَّعِيرِ أَوِ التَّمْرِ، لَا يُبَالِيهِمُ اللهُ بَالَةً»

Mirdâs el-Eslemî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bu ümmetin sâlih kulları (kıyamete yakın) birer birer Allah'a yürürler. Onlar göçüp gittikten sonra dünyada arpa veya hurma artıkları hükmünde değersiz ve kof insanlar kalır. Allah da böylesi insanlara hiçbir veçhile kıymet vermez." *[Buhari, Rikak 9]*

853 عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا تَعُدُّونَ أَهْلَ بَدْرٍ فِيكُمْ؟ قَالَ: «مِنْ أَفْضَلِ الْمُسْلِمِينَ» أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا قَالَ: «وَكَذٰلِكَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ»

Rifâa İbn Râfi' ez-Zürakî radıyallahu anh demiştir ki:

Cebrail aleyhisselâm, Allah Resûlü'ne gelmiş ve "İçinizden Bedir gazvesine katılanlar hakkındaki kanaatiniz nedir?" diye sormuş. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem "Onları müslümanların en

faziletli fertleri olarak kabul ederiz." buyurmuş. Cebrail aleyhisselâm da şöyle mukabele etmiş: "Aynı şekilde biz de Bedir'e katılan meleklere en faziletlilerimiz olarak itibar ederiz." *[Buhari, Megâzî 11]*

854 عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ ﷛ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا»

Ebû Sa'lebe el-Huşenî Cürsûm İbn Nâşir radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Allah Teâlâ, bir kısım şeyleri farz kıldı; sakın onları zayi etmeyin! Bir kısım şeyleri yasaklayıp işlenmeleri hâlinde onlara cezalar takdir etti; zinhar o sınırları aşmayın! Bir kısım şeyleri ise haram kıldı; o haramları çiğnemekten uzak durun! Bir kısım hususlarda da –unuttuğu için değil– size rahmet (merhamet) ettiği için sükût buyurdu; onları da araştırıp sorgulamaktan sakının!" *[Dârakutnî, es-Sünen, 4/184; Hâkim, el-Müstedrek, 4/115]*

855 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷛ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Mümin aynı delikten iki defa ısırılmaz (aynı hataya tekrar düşmez)." *[Buhari, Edeb 83; Müslim Zühd 63]*

856 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلٌ عَلٰى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ يَمْنَعُهُ مِنِ ابْنِ السَّبِيلِ، وَرَجُلٌ بَايَعَ رَجُلاً سِلْعَةً

بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللهِ لَأَخَذَهَا بِكَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ وَهُوَ عَلٰى غَيْرِ ذٰلِكَ، وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِدُنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا وَفٰى وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا لَمْ يَفِ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Üç zümre vardır ki, kıyamet günü Allah o şahısları muhatap almadığı gibi onlara rahmet nazarıyla teveccüh etmez ve onlardan razı da olmaz. Ayrıca onlar için acı bir azap vardır. (O şahıslardan):

Biri, susuz bir arazide yanında ihtiyaç fazlası su bulunduğu hâlde onu yolculardan esirger;

Diğeri, gaflet vakti olan gün sonu malını satmak için pazara çıkarır ve pazarlık yaptığı şahsa bile bile yalan söyleyerek 'Vallahi, onu şu kadar fiyata satın almıştım' der ve müşteriyi kandırır;

Öteki ise, bir devlet başkanına, dünyalık bir menfaat elde etme umuduyla itaat edip kendisini destekleyeceğine dair söz verir; menfaat gördüğü zaman sorumluluklarını yerine getirir, menfaati kesildiğinde de sözünden cayıp mükellefiyetlerini yerine getirmez." *[Buhari, Şehâdât 22, Ahkâm 48; Müslim, İman 171]*

857 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ بَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ يُحَدِّثُ الْقَوْمَ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: مَتٰى السَّاعَةُ؟ فَمَضٰى رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحَدِّثُ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ سَمِعَ مَا قَالَ، فَكَرِهَ مَا قَالَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ لَمْ يَسْمَعْ، حَتّٰى إِذَا قَضٰى حَدِيثَهُ قَالَ: «أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ السَّاعَةِ؟» قَالَ: هَا أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: «إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ» قَالَ: كَيْفَ إِضَاعَتُهَا؟ قَالَ: إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلٰى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bir yerde insanlara bazı şeyleri anlatırken bir bedevi çıkageldi ve "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordu. Fahr-i Kâinat Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem (soruya rağmen) konuşmasına devam etti. Bunun üzerine sahabeden kimisi "Efendimiz bedevinin sorusunu işitti fakat sualden hoşlanmadığı için cevap vermedi." derken, kimisi de; "Bilakis soruyu duymadı." dediler. Allah Resûlü konuşmasını tamamlayınca: "Kıyamet hakkında soru soran zât nerede?" buyurdu. Adam: "İşte buradayım ya Resûlallah!" dedi. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "Emanet zayi olduğunda kıyameti bekleyin!" buyurdu. O şahıs: "Yâ Resûlallah! Emanet nasıl zayi olur?" diye sorunca: "İş, nâehline tevdi edildiği zaman (emanet zayi olmuştur ve) kıyamet yakındır!" buyurdu. *[Buhari, İlim 2, Rikak 35]*

858 عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ»

Ebû Mes'ûd el-Ensarî radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"İnsanlığın ilk peygamberlerden itibaren idrak ede geldiği sözlerden birisi de: Hayâsız olduktan sonra istediğini yap! sözüdür" *[Buhari, Edeb 78]*

859 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ»

İbn Mes'ûd radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Kıyamet günü insanlar arasında verilecek ilk hüküm, kan davaları hakkında olacaktır." *[Buhari, Diyât 1; Müslim, Kasame 28]*

810 عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ»

Âişe Validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Melekler nurdan; cinler dumansız hâlis ateşten; insanlar ise Kur'ân'da size anlatılan şeyden (yani topraktan) yaratıldı." *[Müslim, Zühd 60]*

861 عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَرَاهِيَةَ الْمَوْتِ؟ فَكُلُّنَا نَكْرَهُ الْمَوْتَ. قَالَ: «لَيْسَ كَذَلِكِ وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشِّرَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَرِضْوَانِهِ وَجَنَّتِهِ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ فَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَسَخَطِهِ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ وَكَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ

Âişe annemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah'a kavuşmayı arzu eden kimseyle Allah da mülâkî olmayı ister. O'na kavuşmaktan hoşlanmayan kimseyle O da mülâkî olmayı istemez." buyurdu. Bunun üzerine ben: "Ya Resûlallah! Ölümden çekindiği için mi Allah'a kavuşmayı arzu etmez demek istiyorsunuz? Bu durumda hepimiz ölümden korkuyor ve çekiniyoruz" dedim. Allah Resûlü cevaben: "Hayır, düşündüğün gibi değil." dedi ve ekledi: "Mümin sekerât halinde iken Allah'ın rahmeti, rıdvanı ve cenneti ile müjdelendiğinde bir an önce Rabbine kavuşmak isteyip kendisine vadedilen güzelliklere erişmek ister. Böylesi bir insanla mülâkî olmayı Allah da arzu eder. Kâfire gelince ölüm anında âhirette karşılaşacağı azap, nikmet ve vaidler kendisine tebliğ edildiğinde söylenilen şeylerle karşılaşmamak için

Rabbine vâsıl olmak istemez. Bu durumda Allah Teâlâ da böyle bir insanla karşılaşmayı arzu etmez." *[Müslim, Zikir 14-17]*

862 عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مُعْتَكِفًا، فَأَتَيْتُهُ أَزُورُهُ لَيْلاً. فَحَدَّثْتُهُ ثُمَّ قُمْتُ لِأَنْقَلِبَ فَقَامَ مَعِي لِيَقْلِبَنِي، فَمَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَلَمَّا رَأَيَا النَّبِيَّ ﷺ أَسْرَعَا. فَقَالَ ﷺ: «عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ» فَقَالَا: سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ، وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَرًّا أَوْ قَالَ شَيْئًا»

Müminlerin annesi Safiyye Bint Huyey radıyallahu anhâ demiştir ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem itikâfa girmişti. Gecenin bir vaktinde kendisini ziyaret maksadıyla yanına gittim. Biraz oturup konuştuktan sonra haneme dönmek üzere müsaade isteğimde O da beni uğurlamak üzere kalktı. (Henüz birkaç adım bile atmamıştık ki) o esnada Ensardan iki şahıs yanımızdan geçti. Efendimiz'i sallallahu aleyhi ve sellem görünce de hiç durmadan hızla uzaklaştılar. İki Cihan Serveri sallallahu aleyhi ve sellem onlara seslenerek "Acele etmenize gerek yok sair zamanlar nasıl yürüyorsanız şimdi de öyle yürüyün; bakın, bu benim hanımım Safiyye Bint Huyey'dir" buyurdu. Onlar: "Sübhânallah, ey Allah'ın Resûlü (Senin hakkında nasıl kötü düşünülebilir ki!) deyince Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Şeytan sürekli insanın kan damarlarında dolaşır durur. Binaenaleyh onun kalbinize kötü bir düşünce (şüphe) atmasından endişe duydum." *[Buhari, İtikâf 11, Ahkâm 21; Müslim, selam 23-25]*

863 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ،

فَقَالَ تَعَالٰى: {يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا} وَقَالَ تَعَالٰى: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ} ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَارَبِّ يَارَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنّٰى يُسْتَجَابُ لِذٰلِكَ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Allah her türlü eksiklik ve kusurdan münezzeh ve müberradır. Binaenaleyh sadece temiz ve nezih olanı kabul eder. Allah, peygamberlerine emrettiği şeyi müminlere de emretmiştir. Yüce Allah peygamberlere buyurdu ki: 'Siz ey peygamberler! Helâl ve hoş şeylerden yiyip için, makbul ve güzel işler işleyin!' {*Müminûn Sûresi, 23/51*} Müminlere de buyurdu ki: 'Ey iman edenler! Size kısmet ettiğimiz rızıkların temiz ve helâlinden yiyiniz!' {*Bakara Sûresi, 2/172*}

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bundan sonra uzun yolculuk yapmış, saçı sakalı birbirine karışmış, toza toprağa bulanmış bir şahsın ellerini semaya doğru kaldırıp "Ya Rabbi! Yâ Rabbi!" diye dua ettiğinden söz etti ve buyurdu ki: "Hâlbuki onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haramdır. Böyle birinin duası nasıl kabul edilsin ki?" *[Müslim, Zekât 65]*

864 عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الطُّفَيْلِ أَنَّ عَائِشَةَ ﵂ حُدِّثَتْ أَنَّ عَبْدَ اللهِ ابْنَ الزَّبَيْرِ ﵄ قَالَ فِي بَيْعٍ أَوْ عَطَاءٍ أَعْطَتْهُ عَائِشَةُ ﵂: وَاللهِ لَتَنْتَهِيَنَّ عَائِشَةُ أَوْ لَأَحْجُرَنَّ عَلَيْهَا، قَالَتْ: أَهُوَ قَالَ هٰذَا؟ قَالُوا: نَعَمْ، قَالَتْ: هُوَ لِلّٰهِ عَلَيَّ نَذْرٌ أَنْ لَا أُكَلِّمَ ابْنَ الزُّبَيْرِ أَبَدًا فَاسْتَشْفَعَ ابْنُ الزُّبَيْرِ إِلَيْهَا

حِينَ طَالَتِ الْهِجْرَةُ. فَقَالَتْ: لَا وَاللهِ لَا أُشَفِّعُ فِيهِ أَبَدًا وَلَا أَتَحَنَّثُ إِلَى نَذْرِي. فَلَمَّا طَالَ ذٰلِكَ عَلٰى ابْنِ الزُّبَيْرِ كَلَّمَ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمٰنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِ يَغُوثَ وَقَالَ لَهُمَا: أَنْشُدُكُمَا اللهَ لَمَّا أَدْخَلْتُمَانِي عَلٰى عَائِشَةَ ﵂ فَإِنَّهَا لَا يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَنْذِرَ قَطِيعَتِي فَأَقْبَلَ بِهِ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُ الرَّحْمٰنِ حَتّٰى اسْتَأْذَنَا عَلٰى عَائِشَةَ فَقَالَا: السَّلَامُ عَلَيْكِ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، أَنَدْخُلُ؟ قَالَتْ عَائِشَةُ: اُدْخُلُوا. قَالُوا: كُلُّنَا؟ قَالَتْ: نَعَمْ اُدْخُلُوا كُلُّكُمْ وَلَا تَعْلَمُ أَنَّ مَعَهُمَا ابْنَ الزُّبَيْرِ فَلَمَّا دَخَلُوا، دَخَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ الْحِجَابَ فَاعْتَنَقَ عَائِشَةَ ﵂ وَطَفِقَ يُنَاشِدُهَا وَيَبْكِي وَطَفِقَ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُ الرَّحْمٰنِ يُنَاشِدَانِهَا إِلَّا كَلَّمَتْهُ وَقَبِلَتْ مِنْهُ وَيَقُولَانِ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهٰى عَمَّا قَدْ عَلِمْتِ مِنَ الْهِجْرَةِ. وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ. فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلٰى عَائِشَةَ مِنَ التَّذْكِرَةِ وَالتَّحْرِيجِ طَفِقَتْ تُذَكِّرُهُمَا وَتَبْكِي وَتَقُولُ: إِنِّي نَذَرْتُ وَالنَّذْرُ شَدِيدٌ فَلَمْ يَزَالَا بِهَا حَتّٰى كَلَّمَتِ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَأَعْتَقَتْ فِي نَذْرِهَا أَرْبَعِينَ رَقَبَةً وَكَانَتْ تَذْكُرُ نَذْرَهَا بَعْدَ ذٰلِكَ فَتَبْكِي حَتّٰى تَبُلَّ دُمُوعُهَا خِمَارَهَا.

Avf İbn Mâlik İbn Tufeyl demiştir ki:

Âişe'ye radıyallahu anhâ, yaptığı bir satış veya hibe akdi münasebetiyle (yeğeni) Abdullah İbn Zübeyr'in, "Vallahi (teyzem) Âişe ya bu işten vazgeçer veya onu hacir altına aldırırım." diye konuştuğu söylendi. O, bu haberi verenlere (emin olmak için): "Bunu bizzat o mu söyledi?" diye sordu. Onlar da "Evet, böyle söyledi" diye tasdik ettiler. Bunun üzerine Hz. Âişe: "Allah'a adağım olsun, Abdullah ile bir daha asla konuşmayacağım." dedi. Bu olay üzerine vakit geçip Hz. Âişe hâlâ barışmayınca İbnu'z-Zübeyr

aracılar koyarak teyzesinden af talep etti. Fakat Hz. Âişe: "Vallahi onun hakkında hiç kimsenin aracılığını asla kabul etmem, nezrimden de geri dönmem." dedi. Dargınlık müddeti uzayıp barışma mümkün olmayınca Abdullah, Misver İbn Mahreme ile Abdurrahman İbn Esved İbn Abdiyegûs'a meseleyi arz etti ve: "Allah aşkına beni (teyzem) Âişe'nin yanına sokun da onunla görüşüp, barışayım. Yeğenine küsüp konuşmamak üzere nezretmesi câiz değil." dedi. Misver ile Abdurrahman bu ricayı kırmayıp Hz. Âişe'nin evine geldiler ve: "Es-selâmu aleyki ve rahmetullahi ve berekâtuh (Allah'ın selâmı ve bereketi senin üzerine olsun), girebilir miyiz?" diye izin istediler. Hz. Âişe içeriden, "Buyrun!" dedi. ""Hepimiz girebilir miyiz?" diye sordular. Beraberlerinde yeğeninin de olduğunu bilmediği için "Evet, hepiniz buyrun!" dedi. Onlar girince Abdullah da içeri girdi; Efendimiz'in ezvâc-ı tâhirâtının bulundukları özel yere perdeyi sıyırarak geçti ve teyzesinin boynuna sarıldı. Kendisini bağışlamasını ve dargınlığa bir son vermesini isteyerek ağlayıp yalvardı. Misver ile Abdurrahman da, "Allah aşkına!" diye yalvararak onu bağışlamasını ve kendisiyle konuşmasını istediler. Bu arada ona şöyle diyorlardı: "Efendimiz aleyhissalâtü vesselâm da, pekâla bildiğin gibi, dargın durmayı yasaklamıştır. Bir müslümanın din kardeşiyle üç günden fazla küs kalması helâl değildir." Onlar affetmenin yüceliği, akrabalık ilişkilerinde hassas olma ve yeğeni ile küs durmakla onu ne kadar üzüp sıkıntıya soktuğu hususunda o kadar çok konuşup ısrar edince, Hz. Âişe nezrinden söz etmeye başladı. Bu sırada hem ağlıyor hem de şöyle diyordu: "Benim konuşmamak üzere nezrim var; verilen söze sadık kalmak gerekir yoksa günahkâr olurum." dedi. Misver ile Abdurrahman onu ikna etmek için o kadar dil döktüler ki, sonunda Hz. Âişe dayanamayıp yeğeni Abdullah'la konuştu. Adağını bozduğu için de (dinen bir köle azat etmek yeterli iken) vera' düşüncesiyle kırk köle azat etti. Hz. Âişe sonraları bu nezrini sık sık hatırlar, gözyaşları başörtüsünü ıslatacak derecede ağlardı. *[Buhari, Edeb 62]*

865 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللهَ فَلَا يَعْصِهِ»

Âişe validemiz radıyallahu anhâ demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim Allah'a itaati (mûcib bir hayır ve ibadet) hususunda nezirde bulunursa, onu yerine getirmek suretiyle Allah'a itaat etsin! Her kim de Allah'a karşı masiyeti (mûcib şer bir iş) hususunda nezirde bulunursa vazgeçsin ve Allah'a isyan etmesin!" *[Buhari, Eyman 28]*

866 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «قَالَ رَجُلٌ لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدِ سَارِقٍ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ: تُصُدِّقَ اللَّيْلَةَ عَلٰى سَارِقٍ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدِ زَانِيَةٍ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ تُصُدِّقَ اللَّيْلَةَ عَلٰى زَانِيَةٍ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلٰى زَانِيَةٍ، لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدِ غَنِيٍّ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ: تُصُدِّقَ عَلٰى غَنِيٍّ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلٰى سَارِقٍ وَعَلٰى زَانِيَةٍ وَعَلٰى غَنِيٍّ فَأُتِيَ فَقِيلَ لَهُ: أَمَّا صَدَقَتُكَ عَلٰى سَارِقٍ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعِفَّ عَنْ سَرِقَتِهِ وَأَمَّا الزَّانِيَةُ فَلَعَلَّهَا تَسْتَعِفُّ عَنْ زِنَاهَا وَأَمَّا الْغَنِيُّ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَعْتَبِرَ فَيُنْفِقَ مِمَّا آتَاهُ اللهُ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Vaktiyle (İsrailoğullarından) bir adam 'Bu gece kesinlikle bir fakire tasaddukta bulunacağım (ahdim olsun)' diye nezretti. Hava kararınca vermeyi düşündüğü sadakayı yanına alarak evinden

çıktı ve onu kime verdiğini bilmeden bir şahsın eline tutuşturdu. Sabahleyin ahâli, "Allah! Allah! Dün gece bir hırsıza sadaka verilmiş!" diye aralarında konuştular. Bilmeden bir hırsıza sadaka verdiğini öğrenen şahıs: "Allahım, (Ben bir fakire niyetlenmişken Sen onu bir hırsıza nasip ettin. Sen herşeyi daha iyi bilirsin) Sana hamdolsun! Ben gerçekten muhtaç birini bulup tekrar sadaka vereceğim." diye içinden geçirdi. Gece olunca tasadduk edeceği şeyi alarak evinden çıktı ve bu sefer onu bir hayat kadınına verdi. Ertesi gün halk: "Çok garip, dün gece bir fâhişeye sadaka verilmiş!" diye konuştular. O şahıs: "Allahım! Bir âşüfteye sadaka verdiğim için Sana hamdolsun. Ama ben muhtaç birini bulana kadar sadaka vereceğim." dedi. O gece yine sadakasını alıp evinden çıktı ve bu sefer de onu bir zenginin eline tutuşturdu. Ertesi gün mahalle sâkinleri: "Duydunuz mu, dün gece bir zengine sadaka verilmiş!" diye söylendiler. Bunu duyan o şahıs dedi ki: "Allahım! Hırsıza, fahişeye ve zengine tasadduk etmemi murad ettiğin için Sana hamdolsun!" (Bir türlü istediği insana sadaka vermeye muvaffak olamayan ve buna da üzülen o şahsa) Nihayet rüyasında şöyle denilir: "Kim bilir bir hırsıza verdiğin sadaka, onu çalıp çırpmaktan döndürüp dürüst bir insan olmasına vesile olacak. Bir hayat kadınına tasadduk ettiğin şey, onu fuhuş yolundan çevirip afîfe bir hanım yapacak. Ve varlıklı bir insana uzattığın sadaka da, onun bu davranıştan ibret alıp Allah'ın kendisine takdir ettiği kazançlardan muhtaçlara vermesine sebep olacaktır." *[Buhari, Zekât 14; Müslim, Zekât 78]*

İstiğfar (Allah'tan Af ve Mağfiret Dilemek)

وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا "Allah'tan af dile. Çünkü Allah gafûrdur, rahîmdir (affı ve merhameti boldur)." {*Nisâ Sûresi, 4/106*}

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا "Rabbine hamd ile tesbih et ve O'ndan af dile. Çünkü O tevvâbdır, tövbeleri çok kabul eder." {*Nasr Sûresi, 110/3*}

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ غَفُورًا رَحِيمًا "Kim kötülük eder veya günah işleyerek nefsine zulmeder de sonra Allah'tan af dilerse, Allah'ı gafûr ve rahîm (affı ve merhameti bol) bulur." {*Nisâ Sûresi, 4/110*}

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ "Hâlbuki sen onların aralarında bulunduğun müddetçe Allah onları azaba uğratmaz; eğer onlar istiğfar ederlerse Allah bu takdirde de onlara azap etmez." {*Enfâl Sûresi, 8/33*}

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللّٰهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلٰى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ "O müttakiler ki çirkin bir iş yaptıklarında veya kendi nefislerine zulmettiklerinde, peşinden hemen Allah'ı anar, günahlarının affedilmesini dilerler. Zaten günahları Allah'tan başka kim affeder ki? Bir de onlar, bile bile işledikleri günahlarda ısrar etmez, o günahı sürdürmezler." {*Âl-i İmran Sûresi, 3/135*}

867 عَنِ الْأَغَرِّ الْمُزَنِيِّ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّهُ لَيُغَانُ عَلٰى قَلْبِي وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ فِي الْيَوْمِ مِئَةَ مَرَّةٍ»

Egar el-Muzenî radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kalbime bahar bulutları gibi dumanlar (perdeler) gelir de bu yüzden ben günde yüz defa istiğfar (Rabbime inâbe) ederim." *[Müslim, Zikr 41]*

İzah: Bu hadiste ifade edilen 'kalbin perdelenmesi veya bulutlanmasından muradın ne olduğu konusunda kesin bir görüş olmamakla beraber muhtemel manalar şöyledir:

a. Sürekli Rabbine müteveccih olan kalb-i Resûlillah beşerî ve dünyevî işleriyle mecburen meşgul olduğu zaman bunu Rabbiyle arasındaki irtibatın gölgelenmesi olarak kabul eder ve bu yüzden istiğfarda bulunurdu.

b. Müdavim olduğu zikrullahı herhangi bir sebeple yapamazsa bunu bir eksiklik kabul eder ve bundan dolayı Rabbine istiğfar ederdi.

c. Kalbi sekine ve fehâmet-i ilâhiyye ile kaplandığı durumlarda ubudiyet, şükür ve huşû adına istiğfar ederdi.

d. Suyûtî gibi âlimler de bu hadisin müteşâbih olduğunu söylemiş ve manasının bilinemeyeceğini söylemişlerdir. Allahu a'lem.

868 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا لَذَهَبَ اللّٰهُ تَعَالٰى بِكُمْ وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى فَيَغْفِرُ لَهُمْ»

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a kasem olsun ki, siz hiç günah işlememiş olsaydınız, Allah sizi alır, yerinize günah işleyip Allah'tan af ve mağfiret dileyecek bir topluluk getirir de onları bağışlardı." *[Müslim, Tevbe 11]*

869 عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﵄ قَالَ: كُنَّا نَعُدُّ لِرَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ مِائَةَ مَرَّةٍ «رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ»

İbn Ömer radıyallahu anhumâ demiştir ki:

Kimi zaman biz, Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem aynı mekânda şu duayı yüz defa tekrar ettiğini sayardık: "Rabbim, beni bağışla ve tövbemi kabul eyle; zira Sen tevvâb (tövbeleri çokça kabul eden) ve rahîmsin (rahmeti gazabına sebkat eden merhamet sahibisin" *[Ebû Davud, Vitr 26; Tirmizi, Deavât 39]*

870 عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﵄ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «مَنْ لَزِمَ الْاِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللّٰهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ»

İbn Abbas radıyallahu anhumâ demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim ısrarlı bir şekilde istiğfara devam eder (onu tabiatının bir yanı hâline getirir) ise Allah ona her sıkıntıdan bir çıkış kapısı, her üzüntüden bir kurtuluş çaresi gösterir ve onu hiç ummadığı yerlerden rızıklandırır." *[Ebû Davud, Vitir 26]*

Cennet Nimetleri ve Rü'yetullah

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ * اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ * وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ * لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ * "Müttakiler (takva sahipleri) cennetlerde ve pınar başlarındadırlar. Onlara 'Esenlikle, emin olarak girin oraya!' denir. Onların kalplerindeki kini söküp çıkarmışızdır. Dost ve kardeş olarak, divanlar üzerinde karşı karşıya otururlar. Orada kendilerine hiçbir zahmet ve meşakkat dokunmaz, oradan hiç çıkarılmazlar." {*Hicr Sûresi, 15/45-48*}

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ * فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ * يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ * كَذٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ * يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ * لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولٰى وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ * فَضْلاً مِنْ رَبِّكَ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ "Müttakiler güvenli bir makamdadırlar. Bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. İnce ipekten ve parlak atlastan elbiseler giymiş olarak karşılıklı otururlar. Hem Biz onları güzel gözlü hurilerle evlendiririz. Onlar canlarının çektiği her meyveden rahatlıkla isterler. İlk ölüm dışında artık orada ölüm tatmazlar. Allah kendilerini, tarafından bir lütuf eseri olarak cehennem azabından korur. İşte en büyük mutluluk, en büyük başarı budur." {*Duhân Sûresi, 44/51-57*}

يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ * الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ * ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ * يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ

وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ * وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ * لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ "Allah müttakilere şöyle buyurur: Ey benim kullarım! Bugün size herhangi bir endişe yoktur. Sizi üzen bir durum da olmayacaktır." Ne mutlu onlara ki, âyetlerimize inanmış ve Allah'a itaat etmişlerdir. Haydi siz de eşleriniz de neşe dolu olarak buyurun cennete! Altın tepsi ve kâselerle kendilerine ikram eden hizmetçiler, etraflarında hizmet eder dururlar. Hülasa orada canınız ne isterse, gözleriniz hangi manzaralardan hoşlanırsa hepsi var! Hem siz burada devamlı kalacaksınız! İşte dünyada yaptığınız makbul işlerden dolayı vârisi yapıldığınız cennet! Size orada, istediğiniz şekilde yiyeceğiniz her türlü meyve vardır." {*Zuhruf Sûresi, 43/68-73*}

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ * عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ * تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ* يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ * خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ * وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ * عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ "İşte o hayırlı insanlar, Naîm cennetlerindedir. Koltuklarına kurulup neşe ile etrafa bakarlar. Sen onlara bakınca yüzlerinde, cennet nimetlerinin verdiği sevinci okursun. Kendilerine ağzı mühürlü saf şarap şişelerinden şarap ikram edilir. Hitamı misktir, içildiğinde sonu mis gibi kokar. İşte yarışacaklarsa insanlar, bu cennet devletine konmak için yarışsınlar! O şaraba Tesnîm içkisi de karıştırılır. Tesnîm de, Allah'a yakın olanların içecekleri bir kaynaktır." {*Mutaffifîn Sûresi, 83/22-28*}

871 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلٰى قَلْبِ بَشَرٍ، وَاقْرَؤُوا إِنْ شِئْتُمْ {فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ}

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yüce Allah “Ben salih kullarıma gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve hiç kimsenin tasavvur edemeyeceği sürpriz nimetler hazırladım.” buyurdu.

Ebû Hureyre radıyallahu anh demiştir ki: İsterseniz bu hadisi tasdik sadedinde şu âyeti de okuyabilirsiniz: “Müminlerin dünyada yaptıkları makbul işlere mükâfat olarak gözlerini aydın edecek, gönüllerini ferahlatacak hangi sürprizlerin, hangi nimetlerin saklandığını hiç kimse bilemez.” {*Secde Sûresi 32/17*} *[Buhari, Tefsîru sûre 32/1; Müslim, Cennet 2]*

872 عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «إِنِّي لَأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً الْجَنَّةَ رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ حَبْوًا، فَيَقُولُ اللّٰهُ ﷻ لَهُ: اِذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلْأٰى، فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ: يَارَبِّ وَجَدْتُهَا مَلْأٰى، فَيَقُولُ اللّٰهُ ﷻ لَهُ: اِذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا، فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلْأٰى، فَيَرْجِعُ. فَيَقُولُ: يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلْأٰى فَيَقُولُ اللّٰهُ ﷻ لَهُ: اِذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشَرَةَ أَمْثَالِهَا أَوْ إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشَرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: أَتَسْخَرُ بِي أَوْ أَتَضْحَكُ بِي وَأَنْتَ الْمَلِكُ» قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ ضَحِكَ حَتّٰى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ فَكَانَ يَقُولُ: «ذٰلِكَ أَدْنٰى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً»

İbn Mes’ûd radıyallahu anh demiştir ki: Allah Resûlü aleyhi efdalü’s-salavât ve ekmelü’t-tahiyyât şöyle buyurdu:

“Cehennem’den en son çıkacak ve cennete en son girecek şahsı iyi biliyorum. O şahıs, cehennemden sürüne sürüne çıkar. İzzet ve celâl sahibi Allah Teâlâ ona: “Haydi git, cennete gir!” buyurur. O da cennete varır ama cennet kendisine dopdoluymuş

gibi gelir. Dönüp "Ya Rabbi! Cenneti lebâleb buldum!" der. Cenâb-ı Hak azze ve celle yine ona "Git, cennete gir" buyurur. Tekrar gider ve yine cennetin dopdolu olduğu zehabına kapılır. Bir daha dönüp "Ya Rabbi! Cenneti tıka basa dolu buldum!" der. Allah azze ve celle bu defa yine "Git ve cennete gir; orada senin için dünya kadar ve dünyanın on misli genişliğinde (veya dünyanın on misli büyüklüğünde) yer var" buyurur. O da (beklemediği bu ihsan karşısında şaşkınlığından) "Ya Rabbi! Sen kâinatın mutlak hâkimi olduğun halde benimle alay ediyor veya halime mi gülüyorsun?" der.

Hadisin râvîsi İbn Mes'ûd radıyallahu anh burada Resûlullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem (bu va'd-i ilâhiyi hadiste bahsolunan biçarenin istihzaya hamledeceğini bildiğinden dolayı) azı dişleri görününceye kadar güldüğünü ve ardından şöyle buyurduğunu nakleder: "İşte cennetliklerin en aşağı menzil ve mertebesinde bulunan şahıs böyle bir kimsedir." *[Buhari, Rikak 51; Müslim, İman 308]*

873 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﵁ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ فَوْقِهِمْ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الْغَابِرَ فِي الْأُفُقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوِ الْمَغْرِبِ لِتَفَاضُلِ مَا بَيْنَهُمْ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، تِلْكَ مَنَازِلُ الْأَنْبِيَاءِ لَا يَبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ؟ قَالَ: «بَلٰى وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رِجَالٌ آمَنُوا بِاللهِ وَصَدَّقُوا الْمُرْسَلِينَ»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cennet ehli, aralarındaki derece sebebiyle kendilerinden yükseklerdeki köşklerin sahiplerini nasıl ki siz sabaha karşı doğu veya batı ufkunda gökyüzünün uzak bir noktasında batmak üzere olan parlak ve iri bir yıldızı dikkatlice baktıktan sonra görebiliyorsunuz, öylece güçlükle görebilirler." Sahabe Efendilerimiz: "Ya

Resûlallah! O yüksek köşkler peygamberlere mi aittir? Başkaları oralara erişemez mi?" dediler. Efendimiz: "Evet" deyip tasdik etti ve şöyle dedi: Fakat (Allah başkalarına da ihsan edebilir) Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, o makamlara Allah'a iman edip bütün peygamberleri yürekten tasdik eden kimseler de ulaşacaklardır." *[Buhari, Bed'ü'l-halk 8; Müslim, Cennet 119]*

874 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ ﵄ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يُنَادِي مُنَادٍ: إِنَّ لَكُمْ أَنْ تَحْيَوْا فَلَا تَمُوتُوا أَبَدًا وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَصِحُّوا فَلَا تَسْقَمُوا أَبَدًا وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَشِبُّوا فَلَا تَهْرَمُوا أَبَدًا وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَنْعَمُوا فَلَا تَبْأَسُوا أَبَدًا»

Ebû Saîd ve Ebû Hureyre radıyallahu anhumâ demişlerdir ki: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cennetlikler cennete girince bir münâdî şöyle seslenir: Siz bundan böyle cennette ebediyen yaşayacak, hiç ölmeyeceksiniz; hep sağlık ve afiyet içerisinde kalacak, hiç hastalanmayacaksınız; her zaman genç ve zinde olacak, asla yaşlanmayacaksınız; ebedlere kadar nimet ve saadet içinde hayat sürecek, hiç bir zaman keder ve sıkıntıyla karşılaşmayacaksınız." *[Müslim, Cennet 22]*

875 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﵁ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللّٰهَ ﷻ يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُونَ: لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ، فَيَقُولُ: هَلْ رَضِيتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: وَمَا لَنَا لَا نَرْضٰى يَا رَبَّنَا وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحدًا مِنْ خَلْقِكَ، فَيَقُولُ: أَلَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذٰلِكَ؟ فَيَقُولُونَ: وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذٰلِكَ؟ فَيَقُولُ: أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا»

Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh demiştir ki: Resûl-i Ekrem aleyhi ekmelü't-tehâyâ şöyle buyurdu:

"Allah azze ve celle, cennetlik kullarına hitaben "Ey cennet ehli!" diye seslenir. Onlar da "Buyur Rabbimiz, emrine amâdeyiz! Bütün hayır ve iyiliklerin kaynağı Sensin, güzellik adına her ne varsa Senin lütfundur." diye karşılık verirler. Hak Teâlâ: "Benden razı mısınız?" diye sorar. Onlar: "Hiç kimseye ihsan etmediğin bunca nimete mazhar kılınmışken nasıl olur da Sen'den razı olmayız?" derler. Allah: "Size bütün bunlardan daha büyük bir lütufta bulunayım mı?" diye sorar. Cennetlikler: "Bunlardan daha büyük bir lütuf ne olabilir ki?" diyerek hayretlerini ifade ederler. Bunun üzerine Allah Teâlâ en büyük müjdesini onlara tebliğ eder: "Sizden ebediyyen razı olacak ve asla size gazaplanmayacağım." *[Buhari, Rikak 51; Müslim, Cennet 9]*

876 عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ عِيَانًا كَمَا تَرَوْنَ هٰذَا الْقَمَرَ لَا تُضَامُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ»

Cerîr İbn Abdullah radıyallahu anh demiştir ki:

Bir gece Nebiyy-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Dolunaya baktı ve şöyle buyurdu:

"Siz şu dolunayı zahmet çekmeden ve izdiham yapmadan gördüğünüz gibi Rabbinizi de göreceksiniz. *[Buhari, Tefsîru sûre 50/2, Tevhîd 24; Müslim, Mesâcid 211]*

İNDEKS

B

C/Ç

E

H

I/İ

K

L

M

N

O/Ö

P

R

S

Ş

T

U/Ü

V

Y

Z